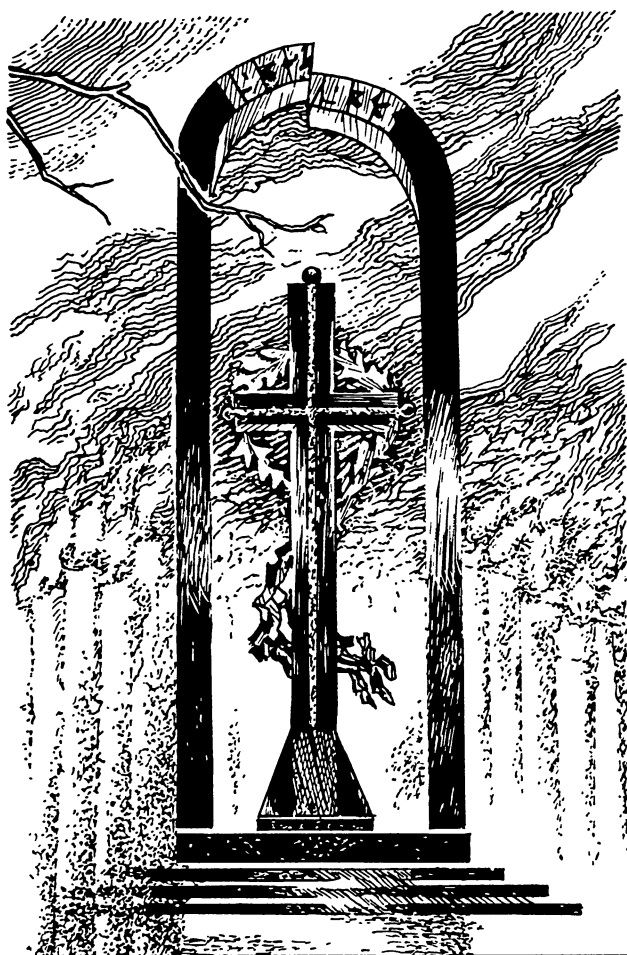

Державний архів Сумської області
Сумська обласна
державна адміністрація
Сумська обласна рада

**Голодомор
1932-1933 років на Сумщині**

Державний архів Сумської області

Голодомор 1932-1933 років на Сумщині

Державний архів Сумської області
Сумська обласна державна адміністрація
Сумська обласна рада

Схвалено науково-методичною радою Держархіву Сумської області

Упорядник:

Покидченко Л.А.

Рецензенти:

Власенко В.М., доцент, кандидат історичних наук, зав. кафедри історії Сумського державного університету,

Нестеренко В.А., кандидат історичних наук, старший викладач кафедри історії Сумського державного університету.

Покидченко Л.А.

П-48 Голодомор 1932-1933 років на Сумщині. – 1 вид.
Суми: Видавництво “Ярославна”, 2006. – 356 с.: іл.

ISBN 966-7538-12-5

Збірник включає нарис-огляд, документи з історії голодомору, спогади про голодомор, тематичний перелік документів про голодомор, перелік офіційних документів про вшанування пам'яті жертв голодомору, ілюстрації та коментарі.

Розрахований на краєзнавців, вчителів, студентів, учнів, всіх, хто цікавиться історією України.

Автор і упорядник, працівники Державного архіву Сумської області висловлюють вдячність керівництву Сумської облдержадміністрації та Сумської обласної ради за сприяння у виданні книги.

ПЕРЕДМОВА

Історія голодомору 1932-1933 рр., незважаючи на актуальність, досліджена ще недостатньо. Замовчування голодомору негативно відбилося на стані збереження першоджерел. Відновити правду про історичну долю українського народу не можна без використання широкої джерельної бази. Через це питання публікації документів про голодомор 1932-1933 рр. набуває особливої актуальності.

Держархівом області ще в 1993 р. розпочато роботу по виявленню документів з історії голодомору. В 2002 р. проведено виявлення документів за фондами колишнього архіву обкому Компартії України. Було складено нарис, перелік документів і фондів*. Всі ці матеріали вирішено узагальнити в збірнику, доповнити їх безпосередньо документами та видати масовим тиражем.

Лише в результаті копіткої роботи вдалося виявити більше 400 документів, які висвітлюють причини, перебіг та наслідки голодомору.

Проблема полягає в тому, що багато документів було знищено, загальні відомості взагалі не склалися, тому документи збереглися фрагментарно, не всі райони Сумщини представлені однаково.

В збірнику використані матеріали райкомів КП(б)У, райвиконкомів, колгоспів, сільрад, комітетів незаможних селян, судів, робітничо-селянських інспекцій, прокуратур, газет. Це постанови, директивні листи, документи про хлібозаготівлю, репресивні дії, політичні настрої селян, заяви про надання продовольчої допомоги, які датуються 1931-1933 рр. Велике емоційне забарвлення мають спогади очевидців голодомору, зібрані архівістами Сумщини, студентами та учнями шкіл.

Всього в збірнику публікується 209 документів. Значну їх частину подано повністю, за винятком тих, текст яких не стосується теми або має другорядне значення. Неповнота документів позначається в заголовках та крапками. Тексти документів подаються мовою оригіналу із збереженням мовно-стилістичних особливостей. Тому часто трапляються русизми, українізми, не вживані нині та застарілі слова. Всі недописані, пропущені, незрозумілі слова доповнено чи замінено у квадратних дужках з відповідним поясненням у примітках. Орфографічні та синтаксичні помилки виправлено без застережень. Кожний документ має контрольні-довідкові дані (легенду), в яких зазначаються номер фонду, опису, справи, аркуша, а також спосіб відтворення документу. Більшість документів – це оригінали.

Вміщені документи і матеріали відображають адміністративно-територіальний поділ 1932-1933 рр., перелік документів – сучасний адміністративно-територіальний поділ. Археографічне оформлення виконане відповідно до правил видання історичних документів.

Збірник складається з передмови, нарис-огляду та трьох частин. І частина – це документи з історії голодомору 1932-1933 рр. II частина – це спогади про голодомор,

**Див. З історії голодомору 1932-1933 рр. на Сумщині/ Автор-упорядник
Л.А.Покидченко.– Суми, 2002.-61 с.*

зібрані протягом 1989 -2003 рр. III частина – це ілюстративні матеріали, до яких складено перелік. Він включає номер ілюстрації, заголовок документа, дату, контрольньо-пошукові дані.

Науково-довідковий апарат складається з коментарів по змісту (позначені порядковою нумерацією в квадратних дужках, вміщені в кінці збірника); текстуальних приміток (позначені зірочками, вміщені під текстом); списку скорочених слів; географічного та іменного покажчиків; тематичного переліку документів “Голодомор 1932-1933 рр. на Сумщині”; списку фондів та друкованих джерел, які містять інформацію про голодомор 1932-1933 рр.; переліку офіційних документів про вшанування пам’яті жертв голодомору.

Видання дозволяє ввести в наукове використання великий обсяг документів з сучасної історії України, які раніше не могли бути опубліковані і були недоступні для дослідників.

Автор висловлює глибоку подяку начальникам архівних відділів райдержадміністрацій та міських рад за зібрані спогади очевидців голодомору, колишньому директору держархіву області Л.Я.Заїці, працівникам архіву О.С.Коваленко, О.В.Андрющенко, І.Г.Нужденко, В.А.Марченко за практичну допомогу в підготовці збірника.

“МЕНІ Й ТЕПЕР ЧУЄТЬСЯ ГЛУХИЙ СТОГІН ВМИРАЮЧИХ БЕЗВИННИХ ДОБРИХ ЛЮДЕЙ...”

Ой, люди, недарма весь народ сумує,
А великий голова ні чорта не чує.

Наші красні комісари, що ж ви наробили,
Із нас кожу поздирали, собі галіфе пошили.

Він прикази віддає – продналог давайте,
Беріть де хочете, хоч з-під нігтів колупайте.

А з чого ж ми почерпнем на ті продналоги?
Хіба підем грабувати край битої дороги.

На дорозі вже хватає сердитого люду,
Приучилися вони до такого труду...

Баракло, худобу тягнуть, скрині розкривають.
А не змовчиш, що скажеш – зуби вибивають.

Розумніють мужики в своєму куточку,
Доки будуть грабувати останню сорочку.

Розуміють мужики, на що це похоже.
Ой, хто ж прийде та його зничтожить.

*“Пісня про продналог”, за виконання якої сліпого кобзаря
Ляшенка було заарештовано
5 червня 1926 року в с. Ворожба органами ДПУ^{1*}*

Україна, її народ, якими вони постають з цієї думи... Люди сподівались на краще, вони не знали, що не мине і шести років, як біда, страшніша за все, що довелося пережити народам світу, звалиться на Україну, на її народ, саме на народ України без національностей. Люди були винними вже тому, що народилися, жили і працювали на Україні, що любили її і хотіли бачити її багатогою і щасливою.

Назва цієї навали – голод. Страшне слово, яке закрило собою величезну країну, квітучу, родючу і щедру. Нам зараз неможливо навіть уявити, як це нічого їсти сьогодні і завтра, коли давним-давно з’їли все, що можна їсти, і все, що не можна, також з’їли, а

¹Примітки

до нового врожаю ще незкінчені місяці, схожі на роки. Вченим, мабуть, ще доведеться встановити, що відбувається з людиною, коли вона насильно позбавлена їжі, які процеси проходять в неї на молекулярному рівні, коли людина перестає бути людиною. Була і не стало її. А це був не голод, а голодомор, тобто моріння голодом. Значить, були ті, яких морили, і ті, хто морив. Помирали люди, молоді, здорові, яких можна було врятувати дуже просто: голодним потрібно було дати хліба. Ні, скоріше не дати, а повернути, бо вони, ці люди, виростили його, зібрали, зібрали для того, щоб його весь до зернятка вивезли з України...

Документи, що зберігаються в архівах, свідчать про те, що голод було організовано свідомо. Багато людей вважає, що матеріалів про голодомор майже немає, або вони знаходились на спецохороні і були недоступні для дослідників. Між тим, майже всі матеріали, які використані в даному нарисі, знаходились і знаходяться на відкритому зберіганні, просто вони не вписувались в струнку картину радянської історичної науки і їх намагались не помічати.

Повідомлення про пряму загрозу голодної смерті зустрічаються вже з грудня 1931 року. Незважаючи на докладну і точну інформацію з місць про те, що хліба у селян не досить, план хлібозаготівель затверджено надзвичайно високий, – це стало першим кроком до організації голоду. Спочатку забрано з колгоспних комор зерно, яке не роздали селянам у сплату за трудовні, потім – фуражний фонд, насінневий матеріал і, нарешті, шляхом обшуку по хатах забрано рештки зерна, яке селяни одержали як аванс на трудовні. Всі ці заходи розроблялись на державному рівні: в серпні 1932 року партійні активісти здобули законне (тільки вдумайтесь в це слово) право конфіскувати зерно в селянських господарствах, тобто звичайну собі крадіжку і грабежі було узаконено. А з іншого боку, в цьому ж місяці було прийнято закон, який передбачав смертну кару за розкрадання соціалістичної власності: будь-який чоловік, жінка, дитина, затримані зі жменькою зерна на полі, могли бути страчені, або в вигляді особливої милості карались десятима роками каторжних робіт.

В матеріалах колгоспу ім. Петровського (с. Будилка Лебединського району) збереглося багато свідчень про передачу до суду справ колгоспників. 12 березня 1932 року об'їждчиком артілі було затримано колгоспника Шапошника Мусія Олександровича. При обшуку в нього виявили 45 кг картоплі, причому він не відмовлявся від того, що взяв її в колгоспній ямі. Цей вчинок здійснив тому, що своєї картоплі давно немає, бо йому ще з осені недоплатили по трудовнях те, що йому належало. Сім'я Мусія Олександровича складалася з 9 душ, які голодували, бо купити продукти було ні за що².

28 липня 1933 року в цій же артілі протоколом засідання правління "за крадіжку колосків на першій бригаді колгоспника Семенюту Данила Петровича" лишили пайки і справу передали до суду³. Таких прикладів можна привести безліч по будь-якому селу.

В документах відображені численні факти крадіжок овочів, картоплі, коней "для споживання". Це спостерігалось в селах Бакирівка, Олешня, Яблучне Охтирського району та селах Недригайлівського району – "43 випадки крадіжок корів та коней – 10 випадків" лише протягом березня 1933 року⁴.

Ось протокол допиту обвинувачуваної Гвоздецької Параски Дмитрівни, 26 років, с. Рогинці Великобубнівського району: "7 червня 1932 року приблизно о 3 год. ранку я сама пішла до загального хліву колгоспу, двері хліва були незамкнені, у цьому хліві була прив'язана корова. Я взяла її, вдома подоїла... Крадіжку скоїла тому, що відсутні харчі. У мене 3 дітей, старшому – 5 років, меншому – 8 міс., чоловік засуджений". Їй дали 5 років, але потім замінили умовно⁵.

Людей закликали збирати компромат один на одного. На зборах колгоспників артілі ім. Шевченка (с. Лозове Роменського району) 5 серпня 1933 року було вирішено: "Один за одним слідити, щоб ніхто не тер колос, і своєчасно інформувати правління..."⁶.

"Ой, ви, красні комісари, що ж ви нарobili?" Людина, яка виростила хліб, працювала від зорі до зорі, щоб не вмерти з голоду, повинна красти. В якій країні таке було

можливе? Тим паче, що тоді люди вірили в Бога і з молоком матері вони ввібрали в себе заповідь – “не укради”, але, доведені до голодного відчаю, брали не для себе, для дітей, розуміючи, що грішать. Ні, це був не ваш гріх, це гріх тих, хто довів вас до такого стану, а вам прощення...

Слова “голод”, “голодна смерть” рідко, але все-таки зустрічаються в документах 1932-1933 років. Лебединський райвиконком розіслав до всіх голів колгоспів району 24 лютого 1933 року листа, в якому говорилося: “В окремих колгоспах є окремі двори, що голодують, а ви не вживаєте ніяких заходів, ніби це вас не стосується...”⁷ Знову пропонувалось шукати закопаний хліб, а особливу увагу приділяти доносам одне на одного – впроваджувати натурнагороду хлібом, тобто, чим більше людей помре голодною смертю, тим більше хліба одержить донощик. Свята заповідь – “не убий”, не було тобі місця на Україні! “Окремі випадки голодухи повинні бути ліквідовані на місцях негайно”. І вони були ліквідовані – не стало кому голодувати.

В документах Охтирського райкому КП(б)У збереглися таємні інформаційні листи оперуповноважених ДПУ з місць за лютий-березень 1933 року, в яких повідомлялось про голод. В с. Литовка 16 лютого померло 10 громадян через вживання хліба з гнилого лушпиння. Цьому в райкомі не повірили, організували перевірку і зробили висновки, що це “провокації на голодну смерть”, а “гробі з мертвими”, які деякий час не закопували, – “це просто вигадки правління колгоспу і сільради”⁸.

В Недригайлівському районі також були зареєстровані випадки голодної смерті. Постановою Недригайлівського райкому від 25 березня 1933 року зазначено: “1... в с. Рубанці зареєстровано факти смерті від голоду 3-х дітей, батьки яких закопали в погребі. Протягом же лютого місяця в цьому ж селі вмерло 20 чоловік з різних хвороб і частина з них від недоїдання. Зараз, як по с. Рубанці, так і по інших сільрадах, є випадки смерті, як колгоспників, так і одноосібників от недоїдання: Недригайлів – 1 чоловік, Курмани – 2, Зеленківка й інші. 2. Є випадки, як серед колгоспників, так і одноосібників, що зараз опухли від недоїдання: Сакуниха, Вільшана й інші...”⁹

В Улянівському районі “кроме учасившихся случаев смерти от недоедания, которые доходят до 10-15 человек на день в некоторых селах, есть случаи людоедства (в Марковке)”¹⁰.

Постановою бюро Тростянецького райкому КП(б)У за 12 березня 1933 року відзначено, що “в ряде сел, как Боромля, Жигайловка, Бранцовка, Белка имеется значительное количество хозяйств (100-150), а по другим 15-20, которые находятся в тяжелом продовольственном положении и голодают. Одновременно с этим увеличилась смертность, особенно старых возрастов и детей... В селе Жигайловка на кладбище скопилось около 16 гробов незакопанных...”

Рішення ж з цього приводу прийняте досить дивне: “Предложить секретарям партийных ячеек не допускать ни одного случая голодовки коммунистов, комсомольцев и колхозного актива, а фракции райисполкома выделить для этого специальный фонд”¹¹. Немічні та діти нехай голодують та помирають.

Книга обліку членів колгоспу і сімей по артілі ім. Лисянського с. Межиріч за 1933 рік надає відомості про померлих: “Довгалева Віра – 10 років, Микола – 5, Ніна – 2 – померли; Покутній Василь – 34, Явдоха – 34, Настя – 6 – померли, Любка – 4, Олексій – 2 – сироти; Покутний Петро – 28, Векла – 27, Санька – 1 – померли; Копиця Василь – 40, Панас – 7, Петро – 5, Дмитро – 3 – померли”¹².

Облік померлих майже не проводився або проводився зі значними порушеннями.

В фонді Роменської районної інспектури народногосподарського обліку є лист до Засульської сільради за вересень 1933 р.: “Повертаючи при цьому 19 шт. лікарських свідоцтв про смерть, пропонується оформити їх. Крім того, зі слів вашого реєстратора виявляється, що в сільраді ще мається велика кількість незареєстрованих свідоцтв...”¹³.

Села заповнила хвиля насильства. В Недригайлівському районі “під натиском уповноваженого ЦК КП(б)У коїтоси с Маршків везли весь колгоспматеріал в хлібо-

заготівлю, чим і зірвали весняну сівбу”, в с. Смілому “у тих, хто не виконав план хлібозаготівлі, забирали корів та свиней за установою уповноваженого”. Численні документи розповідають про те, як проводилась хлібозаготівля. Їм слово.

Стадник Іван Мусійович звернувся з такою заявою до Маловисторопської продподаткової комісії та сільради 29 липня 1932 року: “Прошу вас розібратися, з яких радощів ви наклали на мене такий продналог. 90 руб. я не плачу, в господарстві не добавилось нічого, а понищилось; земля не засіяна, тому що нічим було, зерно забрали. Які ви наклали 57 руб. базарні, коли я на базарі і на копійки не продав, а тільки з базару паляниці купував. Які ви на мене подоходні 200 руб. наклали. Я чоловік больно, но край заставляє працювати – сімейства 9 душ нетрудоспособні, як вам представляв справки от врача о болезні, но ви не звертаєте уваги. Я зостався босий і голий, і діти пухлі з голоду... І я подоходні оплачую, де роботаю, плачу членські внески, і культурні, і подоходні, і кожен місяць отчисляю на позику. Прошу розібратися з делом в скором времени”. Але резолюція на заяві гласить: “Нараховано податок вірно, на непрацездатних знижено при нарахуванні, прибуток нехліборобських враховано вірно, а тому в проханні відмовити за борги...”¹⁴.

Було запроваджено “свідомо здійснювану конфіскацію продовольства” через запровадження натурального штрафування (м'ясом, картоплею, іншими продуктами) за невиконання планів хлібозаготівлі.

“До президії Роменського райвиконкому від гр. с. Артюхівка Микитенка Романа Якимовича. Маю віку 70 років, сім'ї 6 душ, з яких тільки 2 працездатні. Під час революції я був перший за Радянську владу. З мої сини служили в Червоній Армії, 2 – в партизанах. Всі зобов'язання перед державою виконав вчасно. Хлібозаготівлю 1932 року на 20 листопада я виконав на 73 %, але член сільради Бурка 21 листопада прийшов, обвинив мене в зриві хлібозаготівлі (хоча я обіцяв довести на днях) і зробив із'ятіє. Забрали в мене усі харчові продукти, коняку, поросят та той хліб, що лишився. Навесні, коли я всілякими засобами придбав посівматеріали та коняку, той самої Бурка, прийшовши з бригадою, відібрав в мене весь посівматеріал і коняку, вигнали мене з моєї хати і хату продали. Я ніколи не був ворогом для держави, а тепер зостався на старості літ без притулку”¹⁵.

Косушко Григорій Андрійович звернувся з заявою до Коржівської сільради Роменського району: “Рада артїлі “3–й вирішальний” вимагає від мене здати хліба як перероб за трудодні – 135 кг, крім тих 13%, що вже повернуто мною. Хліб мій був облікований бригадою, це натурчастина, яку я одержав на трудодні. За розпорядженням уповноваженого я здав державі у хлібозаготівлю 161 кг борошна, але він вимагав 2 цент. Всього одержав я на трудодні 350 кг, вивіз 161 кг в хлібозаготівлю, повернув в колгосп, як перероб 82 кг, разом віддав 243 кг, а ще винен 135 кг... Маю у себе лише 50 кг борошна і 5 душ їдців. Повертати більше нічого”. У відповідь одержав резолюцію: “Сільрада ніяких перерахувань не робе, а виконує хлібозаготівлю”¹⁶.

Окремі “активісти” діяли як злочинці та кати.

“... В с. Порохонь при непосредственном участии членов партии... выводились недатчики хлеба в 1932 г. в сад и вынуждались рыть себе ямы. В с. Новая Гута весной 1933 г. за незасыпку семенных фондов под видом будто за кражу сельские активисты принуждали женщину закладывать в дверь пальцы, потом отдавливали при прикрытии дверей”¹⁷.

“Голова Сватківської сільради запропонував колгоспникам річний план м'ясозаготівлі виконати протягом суток, загрожуючи арештом”, “в с. Берестівка бригадир ... заарештував контрактантів та посадив у холодний погріб”¹⁸.

В с. Кашпури Роменського району керівники сільради “під час виконання плану хлібозаготівлі робили арешти селян, садовили їх у неоплене приміщення й держали по 3 і 5 суток, хоч вони свої плани й виконали, ... забирали печений хліб, сухарі, ... вигонили з хат і забирали все майно...”¹⁹.

По Буринському району до 1 січня 1933 року “засуджено за невиконання хлібозаготі-

вель... до позбавлення волі куркулів по ст. 58 ч. II¹¹ – 16 осіб, 3-5 років – 6 осіб, 5-7 років – 10 осіб, заможників-плановиків – 24 особи; контрактантів – 51²⁰.

Рішенням бюро Липоводолинського райкому КП(б)У 18 грудня 1932 року пропонувалось посилити репресивні заходи, бо "... із 63 справ, що заведено в розкранні громадської власності, жодного не віддали до розстрілу"²¹.

Для виконання планів хлібозаготівлі на село надсилали "штурмові ударні бригади", "буксирні бригади", до яких входили робітники органів ДПУ, прокуратури, парткомів, активісти. У селян відбирали останнє, що у них лишилось, – землю, забувши про лозунг, яким перед всім світом пишалися більшовики – "Землю – селянам". Постановою Шосткинського райвиконкому від 21 листопада 1932 року було позбавлено "права на землекористування та садиви, а також конфісковано будівлі та реманент Полозка С.І, Оницького А.В., Труса М.М., Бензіна Ф.Й., а їх самих вислано за межі району"²², причому навіть формально не дотримувались своїх же законів. Путивільська газета "Ленинський путь" в січні 1933 року опублікувала постанову райвиконкому про позбавлення права на землекористування громадян району на підставі не судового слідства, а просто "путём опроса"²³.

Досвід "передових" бригад пропонувалось переносити на відсталі села.

Постановою Роменського райвиконкому 21 січня 1933 року відзначено роботу по хлібозаготівлі активу села Золотиха та пропонувалось, "зважаючи на досвід боротьби за хліб по с. Золотиха, зобов'язати сільраду та колгосп виділити бригаду з найкращих колгоспників та активних одноосібників та надіслати в Нову Греблю для допомоги в хлібозаготівлі"²⁴.

Хлібороби намагались протестувати, не погоджувались з планами хлібозаготівлі. В інформаційному листі Середино-Будського райкому КП(б)У до Київського обкому повідомляється про ставлення одноосібників до хлібозаготівлі: "Что хотите делайте – хлеба не повезём. Нужно переключиться с индустриализации на стройку допров, а то некуда будет садить за хлебозаготовку. Теперь и мы, как Украина пойдём с сумками"²⁵.

Бідняки-одноосібники Конопотщини заявили: "У нас забирают последний хлеб и ничего нам не оставляют, а когда мы его сдадим, то весной будем голодать"²⁶.

Збереглися донесення за березень 1934 року про сліпого бродячого гармоніста, що проводив контрреволюційну агітацію проти хлібозаготівлі в 1933 р.²⁷, та тексти частушок про події 1932-1933 років:

"Стоїть Сталін¹² на мосту,
А Ленін¹³ в болоті.
Дали чорта куркулю,
Дамо ще бідноті.

Коли Ленін умирав,
Сталіну приказував,
Щоб ти хліба не давав,
Сала не показував"²⁸.

Органами ДПУ в листопаді 1932 року було виявлено і ліквідовано "контрреволюційну" організацію "Вільне козацтво"¹⁴, що діяла в селах Жолдаки, Кузьки, Гути, Малий Самбір Конопотського району і мала на меті підготовку збройного повстання проти радянської влади²⁹.

Спочатку люди вірили в те, що керівництво не знає про становище, яке склалося на Україні, писали до Політбюро ЦК КП(б)У³⁰, намагались довести, що плани хлібозаготівлі нереальні.

На загальних зборах членів Гарбарівського колгоспу "Червона Україна" 1 серпня 1932 року вирішили: "План по колгоспу рахувати як перебільшений, а тому і не-

¹¹ Коментарі

реальний, якого прийняти нема змоги, а тому прохаємо райвиконком переглянути та зменшити". З серпня 1932 року відбулися нові збори, на яких зазначено: "Урожай хліба плохий, плана прийнять цілком не можна, як план прийнять... тоді народ зостанеться голодний, за що прийдеться відповідать перед масою..." Але уповноважений по хлібозаготівлі запропонував таку резолюцію: "План... в кількості 680 ц визнати за реальний і ствердить..."³¹ До того ж з сільради одержали листа – "через ваш кулацький саботаж нашу сільраду занесено на чорну дошку"³².

Газети публікували цілі списки сіл, занесених до "чорної дошки". 18 листопада 1932 року конотопська газета "Комуна" надрукувала таку інформацію: "За ганебні темпи у виконанні річного плану хлібозаготівлі, зокрема, по продовольчим культурам, заносимо на "чорну дошку" такі села: Бочечки, Козацьке, М. Самбір, Хижки". "Чорна дошка"... Село опинялось в блоkadі: ніхто не міг вийти і зайти до села, не було ніякого постачання промисловими товарами, проводились постійні обшуки. Згодом вся Україна опинилась на "чорній дошці".

"Всі члени колгоспу "Вперед" с. Процівка Роменського району в сучасний момент не забезпечені харчуванням, і більшість колгоспників покинула роботу, позаяк робити голодними не можуть. Роботи в колгоспі зірвані, надалі покинуть роботу і та мала кількість, що обслуговує скот і тоді невідомо, відкіль брать робочу силу... На вимагання уповноваженого вивести 20 ц хліба нарада колгоспу доручає правлінню артiлі... підняти клопотання перед РПК про залишення останніх 20 ц в колгоспі для підтримування роботи в колгоспі..." У відповідь йшли директивні вказівки про те, що "перешкодою в виконанні планів став куркуль, рвач, симулянт"³³.

В зв'язку з тим, що судові виконавці були завантажені роботою, справи про конфіскацію майна було передано сільрадам.

Великобубнівський райвиконком 21 лютого 1932 року розіслав розпорядження до всіх голів сільрад: "... судовий виконавець не в змозі привести до виконання вироків нарсуду, через те райвиконком та нарсуд пропонує головам сільрад та уповноваженим РВК під особисту відповідальність проробити слідує: 1) по вироках, в яких зазначено конфіскацію всього майна та штрафи на користь держави, майно негайно описати та передати на охорону відповідним установам та організаціям села. Куркулів виселити з господарств і майно передати на охорону відповідальним особам, які б забезпечили конфіскацію та справлення штрафів на користь держави..."³⁴

Рішення про конфіскацію приймалось на засіданні громадськості: не вартим уваги було те, була людина членом колгоспу чи ні. В січні 1933 р. комісія по виконанню плану хлібозаготівель с. Михайлівка Лебединського району зайшла до Погорілого Михайла Івановича, який не був колгоспником, а працював в радгоспі. У нього знайшли 54 кг борошна житнього та 40 кг кукурудзи, які було конфісковано на користь колгоспу³⁵.

На всій величезній Україні людині не було місця, не можна було ніде сховатися, вся країна, немов павутиння, була облуптана сіткою секретних інформаторів. 29 березня 1933 року Лебединський райвиконком розіслав до всіх сільрад листа: "Виявити всіх недоплатників, що виїхали з села на заробітки, і передати матеріали тим РВК, на території котрих розташовані підприємства, що на ньому має заробіток неплатник, для стягнення недоплат з зарплати"³⁶. До того ж було запроваджено паспортний режим, який закріплював селян у колгоспі.

Людей лишали змоги використовувати для харчування навіть відходи. До планів колгоспам стали включати перевіювання полови та переобмолот соломи, в яких іноді зоставалось зерно, придатне для вживання. На засіданні ради артiлі ім. Шевченка Лозівської сільради 9 грудня 1932 року ухвалили: "... в негайному часі перемолотити всю солому, а також перевяяти полову по колгоспу..."³⁷

Приймалися постанови про вилучення всіх без винятку домашніх засобів переробки зерна, в тому числі ступок.

Лебединський райвиконком в січні 1933 року розіслав головам сільрад листи: "РВК

категорично вимагає негайно провести вилучення всіх без винятку домашніх засобів переробки зерна, в тім числі обов'язково і ступок, а також на господарства, в яких буде виявлена переробка зерна вдома, яким би засобом вона не проводилась, складати акти і надсилати до райзаготвідділу для притягнення винних в псуванні хліба до відповідальності..."³⁸

В зв'язку з цим селяни вимушені були брати дозвіл на помел зерна у голови сільради. Причому дозвіл давався лише тоді, коли колгосп повністю виконав план. Норма видачі на помел була така: "пшениці не більше 15 фунтів на їдця на місяць для колгоспників, для одноосібників – не більше 10 фунтів, круп – не більше 1 пуда на двір"³⁹.

Постановою Ради Народних Комісарів УСРР від 20 листопада 1932 року "Про заходи до підсилення хлібозаготівель" передбачалось: "5... Припинити видачу будь-яких натуральних авансів по всіх колгоспах, що незадовільно виконують плани хлібозаготівлі. 6. Колгоспи, які незадовільно виконують плани хлібозаготівлі та які видали натурованси хліба за трудовними порядком громадського харчування, а також у формі всіляких "озадків", "послідів", "відходів" тощо, понад встановленої норми (15% від фактичного обмолоту), повинні негайно організувати повернення незаконно розданого хліба..."⁴⁰

Саме тоді вперше в історії Радянського Союзу позначились "прозорі кордони" – на внутрішньому кордоні України з Росією та Білорусією стояли війська. Коли тепер говорять, що ми не звикли до кордонів, що їх ніколи не існувало, хочеться запитати: чому ж їх закрили тоді, в 1932 році, чому не пропускали помираючих людей, яких можна було врятувати шматком хліба? Селянам України та Кубані (на той час заселені етнічними українцями) радянський уряд свідомо і планомірно не давав можливості виїхати з території, ураженої голодом. В листі Харківського обкому КП(б)У пропонувалось "запретить сельсоветам выдавать какие-либо справки колхозникам и единоличникам на выезд их из районов... Принять меры к прекращению продажи билетов за пределы Украины крестьянам, не имеющим удостоверения РИК о праве выезда или промышленных и строительных организаций о том, что они завербованы на те или иные работы за пределы Украины. Обеспечить активное участие и помощь в деле борьбы с массовыми выездами из сел со стороны транспортного ГПУ..."⁴¹

Голодно було не лише в селах, а й в містах. Особливо це стосувалось людей, які не могли працювати. Зберігся лист Київського облсобезу до Конотопської робітничо-селянської інспекції за жовтень 1932 року. "За останній час до Києва надходять скарги про непостачання продуктів від інвалідних будинків: Глухівського, Городнянського, Козелецького та Ніжинського. Конотопторг не надсилає продуктів, тому інваліди голодують, розходяться з будинків та жебракують, розповсюджуючи різні нісенітниці"⁴².

Найбільше ж від голоду страждали діти. Діти залишалися без догляду, коли вмирали батьки. Не в силах дивитися на те, як згасає дитина, батьки везли її до найближчого міста і там залишали в установах, на вокзалі, просто на вулиці. В листі Роменського райздороввідділу за серпень 1932 р. зазначено, що "з березня місяця є великий наплив підкидьків..."⁴³

Саме вони, бездоглядні діти, ставали жертвами канібалізму. І блукали діти, немов тіні, і просили подання, та нічого було подати. А матері, доведені до відчаю, божеволіли, бо не знали, як допомогти їм, і помирали кожного разу, коли доводилось ховати своїх дітей – 2, 3, 5 разів, стільки, скільки дітей вони народили. Чи були де-небудь ще подібні тортури? Лише в Охтирському районі з 21 квітня по 19 серпня 1933 року було підібрано 3197 бездоглядних дітей, з яких 30% було пухлих від голоду, 814 дітей врятувати не змогли⁴⁴. Та й де їх можна було врятувати, якщо дитячі будинки знаходились в жахливому стані. 7 лютого 1932 року директор Роменського дитячого будинку доповідав відділу народної освіти: "Доручений мені будинок на сьогоднішній день майже в катастрофічному стані відносно забезпеченості харчовими продуктами, що може довести вихованців до повної дезорганізації та крадіжок"⁴⁵. Кількість дітей все зростала. Директор того ж дитячого будинку писав 28 квітня 1933 року до райвідділу народної

освіти: “В останній час намічається особливий наплив: протягом 27 днів квітня прибула 21 особа..., дітей доводиться класти спати по двоє...” В серпні стан не покращився: “Дитячий будинок розрахований на 75 дітей. В сучасний момент дітей – 218, крім цього є фактичний щоденний приплив 1-2-3 дітей. Кошти, передані з облкомісії по боротьбі з безпритульністю, витрачені. Витрачені майже всі спецкошти. В дальнішому на кошти харчування по кошторису не можливо прогодувати таку кількість дітей...”⁴⁶

8 березня 1933 року в доповідній записці з грифом “Не підлягає оголошенню” інспектор комісії по охороні материнства і дитинства зазначав про надходження заяв від лікарів і патронажних сестер про допомогу “тим дітям, які ослабли від недоїдання та лежать з набряками”, про “учнів, які через незадовільне харчування мають перебої в навчанні”, а дитяча їдальня охоплює лише 160 чоловік при потребі нагодувати 300 дітей⁴⁷.

В травні 1934 року було прийнято постанову Чернігівського бюро обкому КП(б)У про стан Крелевецького дитячого містечка та велику смертність дітей в 1933 р.⁴⁷

Голод приходив до кожної хати. Вчителька Яблучненської школи при відвідуванні дітей бачила, що в хатах “лежали больные и голодные дети”⁴⁸, в яких не вистачало сили ходити до школи.

На засіданні бюро Липоводолинського райкому КП(б)У 19 квітня 1933 року відзначалось, що “в сс. Поділки, Синівка, Підставки, Байрак та інш. ... відвідування учнів школи під кінець 3-го навчального кварталу значно знизилось, а саме: в першому семестрі, в якому відвідування пересічно по району – 90-95%, в другому семестрі – 89-92% та під кінець третього семестру та на початку 4-го відвідування становить до 66,1%... З’ясувати, хто з дітей потребує в харчовій допомозі..., організувати по всіх школах гарячі сніданки... з таким розрахунком, щоб охопити 5173 учні, що потребують допомоги, з них 20% вже забезпечені”⁵⁰. Для цього наказувалось встановити обов’язковий збір з селян, що мали корів, курей, картоплю, овочі. Обов’язковою постановою Лебединського райвиконкому “Про організацію харчової допомоги дитячому населенню” від 24 березня 1933 р. передбачалось, “вважаючи на незадовільний стан харчування дітей... 1) зобов’язати всі селянські як одноосібні, так і колгоспні двори, колгоспи та радгоспи, що мають корів, щодня здавати по одній склянці молока з кожної корови; 2)... щоденно здавати по одному яйцю з двору та фермам по одному яйцю з кожних 10 кур; 3)... зобов’язати сільради організувати збір цих продуктів, а також продуктів всіх видів харчування, як: хліб, горюдина, м’ясо, жири та ін. та грошей на засадах добровільної взаємодопомоги...”⁵¹

23 жовтня 1932 р. на загальних зборах членів Будильської артїлі ім. Петровського вирішили: “... до Жовтневого свята організувати гарячі сніданки для учнів з нормою на учня: хліба – 50 г, крупи – 20 г, картоплі – 100 г”⁵².

Частину дітей вирішено було передати до колгоспів на патронаж, але в колгоспах були свої діти, чий батьки померли. Лише в колгоспі “Червоний день” Кургано-Озаської сільради Лебединського району в вересні 1933 року нараховувалось 44 круглих сироти та 4 напівкруглих⁵³.

Кажуть, що за кожну сльозинку дитини дістануть по заслужі ті, хто викликав її. А в дітей 1933 року сліз не було – нічим було плакати. Якої ж кари заслуговують ті, хто лишив дітей можливості оплакати себе, омити слізьми, очистити душу? Немає такої кари, бо не було подібних злочинів ні до, ні після цього.

Місцева влада повинна була турбуватись про родини червоноармійців. Як це здійснювалось насправді, розповідають наступні документи. 26 червня 1933 р. із Харкова надійшов запит до Лебединської РСІ про перевірку умов, в яких проживала 12-річна сестра червоноармійця Ігнат’єва М.І., що лишилась сиротою. 12 липня інспектор Лебединської комісії РСІ здійснила перевірку: “Сестра красноармейца Игнат’єва находится в г. Лебедине в детдоме. Материальное положение плохое, помещение грязное, постельного белья нет и санитарным нормам не соответствует. Получает 300 г хлеба и 3 раза в день варёную пищу”. Але в частину пішла інша відповідь, в якій про скрутне

становище не було сказано, а було написано – “Игнат'єва в детдоме обеспечена наравне с другими питанием и одеждой”⁵⁴.

Збереглися листи червоноармійців, родини яких проживали в селах Гринченкове, Олешня, Довжик Охтирського району, про надання продовольчої допомоги рідним. Збереглась і відповідь: “Калашник И.А. получил письмо, в котором семья сообщает, что помощь за все время была оказана 8 кг гречки; отец умер, остальные члены семьи (мать, брат, сестра) находятся при смерти”⁵⁵.

В травні 1933 року до голови Лебединського райвиконкому надійшов лист з артилерійського полку: “Прошу срочно оказать материальную помощь семье красноармейца 23 полка Калиты Василия Алексеевича в с. Бишкинь (мать Матрёна Семёновна и брат), которые по заявлению красноармейца Калиты находятся в чрезвычайно тяжёлом положении (лежат опухлые от голода)”. Відповідь була такою: “Семье красноармейца Калиты выдана помощь в апреле – 10 кг хлеба, в июне – 4 кг, 4/VII – 5 кг хлеба, пользуются общественным питанием”⁵⁶.

Голод позбавляв людину її людяності, породжував байдужість і жорстокість. Протокол виїзної сесії народного суду Великобубнівського району від 19 червня 1933 р. про вбивство в с. Ярошівка 22-річної Черненко Марії Антонівни не можна читати без сліз. “Усі звинувачені поставились до Черненкової по-бандитськи: за відро картоплі, яке дівчина-сирота взяла, забили... У с. Ярошівці мешкала сім'я сиріт померлого Черненка Антона в кількості 8 душ... Старша сестра Катерина вийшла заміж та поселилась на загальному дворі, де міститься худоба. 5-го проти 6-го квітня Маруся залізла до погріба Міщенка, де взяла картоплі за пазуху та в кармани. Міщенкова її піймала та почала кричати. Прибігли люди, стали бити дівчину”. Вночі привели до сестри “побиту, у грязі, без плаття”, Марія сховалась під піч. Це не зупинило знущань. “Дали сестрі мотузку і заставили накинути на ногу. Потім накинули на шийку петлю і потягли... Свідки чули плач і стогін, вона падала в грязь, їй зв'язали руки... Після цього всі пішли додому, а Діденко Юрко повів далі, в балку, де знущався та мордував і залишив таку на яру, де вона оставалась до ранку і померла”. Вбивцям дали від 8 до 3 років, бо “Черненкова була слабка здоров'ям та ходила голодна, так що хоч і не дуже побили – померла”⁵⁷.

Селяни зверталися до правління колгоспів з проханням виділити продукти харчування. Якщо в 1932 році вони ще просили борошна чи зерна, то в 1933 році прохають хоча б буряків, та майже на всіх заявах стоїть одна резолюція – “Відмовити”, як на заяві Надточія Трохима Івановича з с. Заруддя Роменського району, під якою могли б підписатися майже всі громадяни України: “...Я і сам занепав, а також і мої діти. Нема ні хліба, ні картоплі, ні буряка, нічого. Тому прошу дати хоча б буряків”, та на заявах колгоспників артілі ім. Фрунзе с. Гудимівка Лебединського району з проханням видати харчі, бо “їсти нічого”⁵⁸.

“Прошу я вас дати пособія і моїй сім'ї. Потому що я уже опух, на роботу не гожуся. Сейчас сім'я теж саме..., жінка пухла... Як піддержки не дасте, то прошу виключити з членів артілі і повернути мою шкапу, бо я з голоду здихаю, на сей день не маю нічого їсти собі і дітям своїм...”, – Лько Нічка, артіль “Більшовицька перемога” с. Заруддя Роменського району.⁵⁹

І подібних заяв тисячі. А в цей час резолюцію Пленуму ЦК КП(б)У 7 лютого 1933 р. “Про підсумки хлібозаготівель на Україні і постанову ЦК ВКП(б) від 24 січня 1933 р.” з поміткою “не для друку” зазначалось: “... Україна мала всі можливості виконати не тільки тричі знижений план, який все ж зірвано, але мала всі об'єктивні можливості виконати цілком спочатку встановлений план хлібозаготівель”, план зірвала відсутність справжньої більшовицької мобілізації та незадовільне керування хлібозаготівлею. “Все це особливо позначилось і мало місце у вирішальних областях України (Дніпропетровській, Харківській, Одеській), що повинні були дати основну масу хліба. В цих областях від обласного керівництва було виявлено найбільше благодушності...”⁶⁰

Лист Лебединського райвиконкому директорам МТС, головам сільрад, секретарям

партійних, комсомольських осередків та головам колгоспів від 18 липня 1933 року пояснивав, що "основною причиною зриву хлібозаготівель минулого року в перші місяці явилась хаотична рвацька видача авансів, безгосподарна видача хліба ледарям та куркульська зрівнялівка видачі на так зване "громадське харчування"..."⁶¹

Україна стала вічною боржницею країни, ім'я якої – Радянський Союз, мільйони її дітей померли голодною смертю, а вона все боржниця. Чи то може народ український розучився працювати, чи то може земля перестала родити... Ні, виявляється, як зазначено в рішенні Пленуму ЦК КП(б)У 7 лютого 1933 року, "план хлібозаготівлі зірвали вороги – куркулі, махновці, петлюрівці...". І почались пошуки ворогів народу.

Газети цього періоду публікують гасла, які нагадують донесення з фронту бойових дій: "Пов'язуючи масову роботу з репресивними заходами, ми маємо розчавити куркульський опір! Розтрошити куркульню та її агентуру! Ворогів народу до права! На штурм! Міцніше вогонь по куркульні, опортуністах – зривниках жнивної кампанії". І слова не розходились зі справами. В січні 1933 року було засуджено до розстрілу жителя с. Ярмолинці Роменського району Пилипченка за те, що він не виконав плану хлібозаготівлі, а при обшуку в нього знайшли сало, м'ясо, борошно, бо не хотів він, щоб діти його померли голодною смертю⁶².

В Путивльському районі в січні 1933 року за вироком Чернігівського обласного суду було розстріляно вчителя Яцинської школи Бахтіна Дениса Степановича "за зрив хлібозаготівлі і агітацію". Людину лишили життя, не вбивцю, не насильника, господаря землі, а односець писав – "решение суда приветствую. Другой пощады к врагам рабочего класса и колхозного крестьянства не может и не должно быть"⁶³. Ось що найстрашніше.

На 2 роки з конфіскацією майна засудили середняка с. Карабутове Конотопського району Яковину Демида Васильовича за те, що повинен був здати 40 кг зерна, а зміг здати лише 32 кг...⁶⁴ Які страшні часи переживали люди... Могли прийти, коли завгодно, перевірити, що завгодно, відібрати останнє і засудити просто так, щоб не кортіло іншим. Страшні часи...

Важко було всім: і колгоспникам, і одноосібникам, хоча останнім було важче. В Шосткинському районі в 1932 році 75% плану хлібозаготівлі повинні були виконати одноосібники, в інших районах картина була приблизно така. Про те, як приймалися ці плани, свідчать спецзведення ДПУ, складені агентами по кожному району. Спочатку доводили один план, потім ще декілька, і всі "добровільно" (потім це стали називати "по просьбе трудящихся"), коли доходило до того, що їсти нічого, провадили обшуки. І горе тому, в кого знаходилось щось придатне для харчування. Недарма ж житель с. Чорториги Глухівського району Дещенко Никифор на куткових зборах говорив: "Советская власть измучила крестьян, мы остались голые, босые и голодные. Режьте крестьян, довольно затуманивать глаза народу. Еще посев не проводили, а уже производят контракцию и подписывают договор на сдачу хлеба и других культур"⁶⁵.

Деякі сміливці намагалися боротися. Бригадир колгоспу "Червоный партизан" с. Ображіївка Угня Г.М. до зборів приготував бригаду так, що всі 60 чоловік проголосували проти прийняття плану хлібозаготівлі. "Чому так трапилось, що кращий бригадир, ударник, вмільний організатор праці в бригаді, що перша закінчила сівбу, ударно провела косовицю і скирдування хліба, став проти заготівель?" – запитує газета "Зоря" з Шостки. Відповідь одна: підпав під вплив куркуля⁶⁶.

Для того, щоб укріпити партійну організацію України, сюди було направлено секретаря ЦК ВКП(б) Постишева⁶⁷, який "почав виганяти все тухле, все прогниле для того, щоб створити потужну організацію і з нею піти в бій з тим, щоб на ділянці, яка має основне політичне значення, на ділянці боротьби за хліб – перемоги!"⁶⁷

І знову бій... Бій з народом України, до якого належали і ті комуністи, які не могли залишитися в цій партії, бо їх совість, честь, розум йшли врозріз з лінією партії, вони не могли стати катами дитини, жінки, старого, не могли і не хотіли. До них належить і

зав. відділом Носівського райкому Яременко, який зі своїми сумнівами прийшов до секретаря Чернігівського обкому партії, а потім прислав свій партквиток і заяву про свою незгоду з політикою партії на селі. В постанові обкому Яременка назвали “переродженцем” і зрадником партії, який саботував роботу хлібозаготівлі”, і на підставі постанови ЦК КП(б)У вирішили виключити його з партії, зняти з роботи, а також застосувати до нього, як політично неблагонадійного, арешт і висилку⁶⁸.

Було знято з роботи і виключено з партії за те, що “сприяли куркулеві, саботували хлібозаготівлю, недостатньо застосовували репресії” керівників Роменського району: секретаря РПК Пижова та голову РВК Білого⁶⁹. А скільки рядових комуністів поплачували “за недостатнє застосування репресій”. Репресій проти свого народу, який і так ледве дихав, у якого була одна мрія – дожити б до нового врожаю.

Роменському райколгоспспілкою 29 серпня 1932 року було надіслано розпорядження всім головам колгоспу: “Категорично вимагаємо припинити випічку та видачу печеного хліба колгоспникам... По спільному харчуванні мусить бути приварок, цебто гаряча їжа для колгоспників, а хліб мусить брати кожен із дому... За дальше порушення директив та установок партії і уряду та розпоряджень райколгоспспілки в справі авансування колгоспників натуральною частиною, – справа буде зразу передаватись до прокуратури на голів колгоспів...”⁷⁰

Липоводолинська районна контрольна комісія в листопаді 1932 року засудила дії голови колгоспу ім. Петровського Подільківської сільради Сепети П.Д. за те, що він “роздав додатково 1200 пудів хліба та довів видачу натуралану до 32%” та приховав “просо, 500 пудів жита, 250 пудів пшениці...” для організації харчування колгоспників⁷¹.

По-іншому “карали” тих, хто сприяв голодомору.

“Важкий стан колгоспників і одноосібників у харчуванні стався лише з вини керівництва” с. Рубанка Недригайлівського району. 30 березня 1933 року Недригайлівський райком КП(б)У виніс рішення: “За те, що тов. Юхименко, будучи уповноваженим райкому по с. Рубанці, прикривав надзвичайно важкий стан села, не інформував РПК про випадки вмивання на почві отощання... Оголосити догану...”⁷². Голод, смерті і догана...

Ось так... Була собі країна, яка звалася Україна, і було там всього досить: широкі поля, вкриті золотого пшеницею, чисті ріки, зелені ліси, буйно квітучі луки і, головне, веселі, співучі і працюючі люди, які годували не тільки себе, а й значну частину населення величезної держави, ім’я якої СРСР. А потім сталося те, що сталося...

Тепер слово тим, хто пережив ті страшні 2 роки, хто пам’ятає все, хто нічого не забув і ніколи не забуде. Говорять свідки.

Воскобоев Іван Никифорович з Буринського району: “В 1932 році мені було тринадцять. Ми були одноосібниками, в сім’ї 5 чоловік. Наша Олександрівська сільрада довела один план здачі хліба – виконали, другий – виконали, а незабаром – третій, везти вже було нічого, на харчі зостався мішок гречки і один муки. Прийшли уповноважені, забрали гречку, а муку не знайшли. Та її хватило лише до грудня, а потім їли картоплю. Як тільки з’явилася листя на деревах, ми з меншим братом ходили до лісу і рвали його, мати товкла і пекла хліб. Коли настало тепло, в болоті ловили рибу, але це нам було не під силу, бо були дуже виснажені. В селі померло багато людей. Деякі сім’ї вимерли повністю. Їх хоронили не на кладовищі, а закопували на подвір’ї в ями”.

Ткаченко Іван Семенович з с. Успенка: “Нас, юних піонерів і комсомольців, заставляли ходити колонами і кричати – куркуль, здай хліб державі”.

Ільченко Іван Йосипович з с. Вікторовщина Воскресенської сільради: “1933 рік я запам’ятав на все життя. Моя мати вмерла в полі від голоду, а в 1934 році батько простудився і, ослаблений голодом, теж помер”.

Галушко Олександр Михайлович з с. Довжик: “Вимирали сім’ями. Сім’я сусіда Ф. мала багато дітей, всі померли. Останню дитину божевільна мати задушила і з’їла”.

Бирдін Микола Якович з с. Олешня Охтирського району: “В сім’ї померли батько, мати, три сестри – 14, 7 та 4 років”.

Мамаєва Віра Григорівна з м. Конотопу: “Була в рейдовій бригаді, яка збирала безпритульних дітей по вокзалах. Ніколи не забуду демонстрації на день молоді, на яку заставили з’явитися всіх комсомольців. Ішла колона тихо-тихо, бо не було сили, і майже всі були з пухлими забинтованими ногами”.

Крамець Володимир Якович з м. Конотопу: “Одна жінка на базарі торгувала котлетами. Коли в неї зробили обшук, знайшли м’ясо людей”.

Шевченко Олександр Федорович з с. Герасимівка Роменського району: “В сім’ї було 4 дітей, вижили тому, що восени 1932 року батько закопав в городі картоплю і буряки і посадив там жито. В школі учнів вчили ненавидіти тих, у кого був хліб, доносити на них. Мертвих ніхто не ховав, просто прикидали землею в канавах. Люди були безсилі плакати і тільки чути було глухий стогін. Майже половина села вимерла. Голоду забути не можна. Мені й тепер чується глухий стогін вмираючих безвинних добрих людей”.

Акіншина Ганна Федорівна з с. Воронине Білопільського району: “Голодні люди лежали на дорогах, під тинами, хто вмер, а хто доживав останні хвилини. Спеціально призначені люди на підводах їздили і збирали померлих, звозили в одне місце, де ховали. На підводах часто лежали ще напівживі люди, але поки їх довозили, вони помирили”⁷³.

Не може не виникнути питання: як світова спільнота реагувала на трагедію України? Судячи з спецдонесень консулів в Києві, Одесі, Харкові, про масштаби голоду в Україні йшлося в зверненнях голови еміграційного уряду УНР в Парижі професора Олександра Шульгіна⁶¹ до Ліги націй, до міжнародного Червоного Хреста, до міжнародних торговельних організацій. Але “у гонитві за фальшивими вигодами уряди багатьох країн тоді відвели очі від геноциду⁷¹, організованого, щоб знищити наш народ” (з виступу Президента України В.А.Ющенка⁶⁸ на засіданні Генеральної асамблеї ООН, присвяченому 60-річчю організації). Взагалі заперечували існування голоду в Україні в 1932-1933 рр. прем’єр-міністр Франції Едуард Еріо⁶⁹, англійський письменник Бернард Шоу¹⁰¹, американський кореспондент Уолтер Дюрант¹¹¹.

Перший пам’ятник жертвам голодомору на Україні було відкрито в липні 1943 в с. Марченки на Миргородщині – “в середині села поставили великого з міцного дубу хреста. Навколо могили посадили селяни червону калину, увітчали хрест великим вінком із квітів”⁷⁴.

Перші ґрунтовні дослідження фактів про голодомор здійснив в кінці 40-х на початку 50-х років ХХ ст. Дмитро Соловей¹¹². В 1963 році Василь Барка¹¹³ в своїй книжці “Жовтий князь” вперше вжив слово “голодомор”.

Наступний етап досліджень було проведено після створення Конгресом США спеціальної комісії з дослідження фактів голоду в Україні під головуванням Джеймса Мейса¹¹⁴. В 1988 р. Конгрес США, а в 1989 р. Міжнародна комісія юристів під головуванням Якуба Сандберга¹¹⁵ офіційно визнали голодомор 1932-1933 рр. актом геноциду проти української нації. Безпосередньо причиною масового голоду в Україні були названі хлібозаготівлі, а його передумовами – примусова колективізація, розкуркулення, прагнення Кремля дати відсіч “традиційному українському націоналізму”.

В Радянському Союзі ці факти замовчувались майже 60 років. Вперше на офіційному рівні про факт голоду через посуху та неврожай сказав 25 грудня 1987 р. В.В.Щербинський¹¹⁶ в доповіді, присвяченій 70-річчю утворення УРСР. На партійних зборах Київської організації Спідки письменників України Олексій Мусієнко¹¹⁷ в доповіді звинуватив Сталіна в здійсненні в республіці жорстокої кампанії хлібозаготівель, наслідком якої став голодомор⁷⁵. Письменник Борис Олійник¹¹⁸, виступаючи на початку липня 1988 р. на ХІХ конференції КПРС в Москві, заявив: “Треба з’ясувати ще й причини голоду 1933-го, який позбавив життя мільйони українців, назвати поіменно тих, із чиєї вини сталася ця трагедія”.

Лише в 1993 році в незалежній Україні було встановлено всеукраїнський пам’ятник

в Лубнах, а на Сумщині – в Лебедині, у встановленні якого найактивнішу участь брав дослідник голодомору на Лебединщині Б.І.Ткаченко^[19].

Скільки людей загинуло тоді в Україні, скільки не народилось – ніхто не знає.

Одним з найвідоміших дослідників голодомору Станіславом Кульчицьким^[20] при вивченні розсекречених даних перепису 1937 року доведено, що відбулося зниження природного приросту населення в 662 тис. на рік у 1927 р. до 97 тис. на рік у 1933 р. (без врахування померлих від голоду) і 88 тис. на рік у 1934 р. Перевага смертності над народжуваністю в українських селах почалась вже з жовтня 1932 р. Пік смертей припадає на червень 1933 р. По Україні кількість смертей перевищила кількість народжень в 1933 р. в містах – на 116,6 тис., в селах – на 1342,4 тис.

За даними істориків у 1932-1933 рр. жертвами голодомору в Україні, за різними оцінками, стали від 7 до 10 млн. людей.

“Щоб зламати устримління народу до кращого майбутнього, тодішнє політичне керівництво Союзу розробило і здійснило найжахливішу і найжорстокішу людиноне-нависницьку акцію в історії сучасної Європи – штучний голод 1932-1933 рр. в Україні, який забрав близько 8-ми мільйонів (за іншими даними близько 11 млн.) життів. Кожен п'ятий в Україні помер голодною смертю” (з виступу Л.М.Кравчука^[21] на науковій конференції, приурочений 60-м роковинам голодомору).

На спеціальному засіданні Верховної Ради України 14 травня 2003 р., приуроченому пам'яті жертв голодомору, в якому не взяла участь лише фракція комуністів, було ухвалене Звернення до українського народу, в якому визнано, що “голодомор було свідомо організовано сталінським режимом і має бути публічно засуджено українським суспільством і міжнародним співтовариством як один з найбільших за кількістю жертв факт геноциду у світовій історії”.

Згідно з Указом Президента України остання неділя листопада оголошена Днем пам'яті жертв голодомору та політичних репресій. У вересні 2003 р. Л.Д.Кучма^[22] закликав учасників 58-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН підтримати ініціативу України щодо засудження голодомору 1932-1933 рр. як акту геноциду. Розповсюджена як офіційний документ Спільна заява делегатації ООН визначила голодомор як національну трагедію українського народу. Співавторами заяви стали Аргентина, Азербайджан, Бангладеш, Білорусь, Бенін, Боснія і Герцеговина, Гватемала, Грузія, Єгипет, Іран, Казахстан, Канада, Катар, Киргизстан, Кувейт, Македонія, Монголія, Науру, Непал, Об'єднані Арабські Емірати, Пакистан, Перу, Південно-Африканська Республіка, Республіка Корея, Республіка Молдова, Російська Федерація, Саудовська Аравія, Сирійська Арабська Республіка, Сполучені Штати Америки, Судан, Таджикистан, Туркменістан, Тимор-Лешті, Узбекистан, Україна, Ямайка. Її підтримали також Австралія, Ізраїль, Сербія і Чорногорія, усі 25 країн теперішніх членів ЄС.

Визнання голодомору актом геноциду проти українського народу міститься в ряді інших офіційних документів: заяві парламенту Естонії від 20 жовтня 1993 р. із засудженням комуністичної політики геноциду; резолюції Сенату Австралії від 30 жовтня 2003 р., яка визнала події в Україні одним з найжахливіших проявів геноциду в історії людства; Декларації про вшанування пам'яті жертв голодомору в Україні, ухваленій Сенатом Аргентинської Республіки 23 вересня 2003 р.; резолюції Сенату Канади від 19 червня 2003 р., в якій міститься заклик до уряду Канади визнати голодомор в Україні 1932-1933 рр. та засудити будь-які спроби приховати історичну правду про те, що ця трагедія була геноцидом; постанові Державних зборів Угорської Республіки від 29 листопада 2003 р. стосовно 70-ї річниці великого голодомору в Україні 1932-1933 рр.; послання Генерального директора ЮНЕСКО від 16 грудня 2003 р.

В радіозверненні до українського народу 26 листопада 2005 р. Президент України В.А.Ющенко зазначив: “ Голодомор став одним з найжахливіших злочинів в історії людства. Рахунок загиблих йшов на мільйони. Україна втратила чверть свого населення. Щохвилини вмирало 17 людей, щогодини – 1000, майже 25 тисяч щодня. 11 тисяч сіл

опустили... Сьогодні ми зробили перший крок до того, аби цей день став днем жалоби для кожного українця. У Києві на Дніпрових кручах ми заклали калиновий гай, де будуть висаджені 10 тисяч дерев – у пам'ять про кожне постраждале село. В усіх церквах пройшли поминальні панахиди, а ввечері у вікнах наших осель загорілись мільйони свічок – в пам'ять по кожному загиблому...”

Пам'ятник жертвам голодомору 1932-1933 рр. встановлено у Києві на Михайлівській площі. Вже затверджено проект меморіалу, який буде створений у Києві на схилах Дніпра біля парку Слави.

Підготовлено законопроект про визнання голодомору 1932-1933 рр. актом геноциду проти українського народу, який на розгляд Верховної Ради внесли Президент України Віктор Ющенко й уряд України.

Президент США Джордж Буш^[23] в жовтні 2006 р. підписав закон, що дозволяє побудувати у Вашингтоні меморіал мільйонам українців, які померли від голодомору.

Історію повернути не можна, що сталося, те сталося... Важливо тільки не повторити помилок минулого. Вічна пам'ять і спокій жертвам страшного голодомору. І коли зазвучать по всій Україні (а може варто і не лише в Україні) дзвони, оплакуючи замучених голодом, в них буде чути одне слово – “Пам'ятайте, пам'ятайте, пам'ятайте...” Будемо їх пам'ятати, щоб не допустити нічого подібного.

ПРИМІТКИ

- ¹ ф.Р-7, оп.2, спр.42, арк.135.
- ² ф.Р-2708, оп.2, спр.16, арк.126.
- ³ ф.Р-2708, оп.1, спр.18, арк.36.
- ⁴ ф.П-26, оп.1, спр.22, арк.15; фП-37, оп.1, спр.33, арк.133.
- ⁵ ф.Р-5970, оп.5, спр.480.
- ⁶ ф.Р-6016, оп.1, спр.39, арк.136.
- ⁷ ф.Р-2716, оп.1, спр.2, арк.78.
- ⁸ ф.П-26, оп.1, спр.22, арк.5, 8, 15.
- ⁹ ф.П-37, оп.1, спр.33, арк.132.
- ¹⁰ ф.П-28, оп.1, спр.7, арк.137.
- ¹¹ ф.П-38, оп.1, спр.38, арк.19-20.
- ¹² ф.Р-2472, оп.1, спр.20, арк.4-6.
- ¹³ ф.Р-5783, оп.1, спр.37, арк.41.
- ¹⁴ ф.Р-2694, оп.1, спр.214, арк.16.
- ¹⁵ ф.Р-4549, оп.1, спр.250, арк.163.
- ¹⁶ фР-6153, оп.1, спр.20, арк.21.
- ¹⁷ ф.П-33, оп.1, спр.231, арк.40-41.
- ¹⁸ ф.П-24, оп.1, спр.88, арк.138-139.
- ¹⁹ ф.Р-5934, оп.1, спр.117, арк.2-5.
- ²⁰ ф.П-75, оп.1, спр.153, арк.46.
- ²¹ ф.П-24, оп.1, спр.88, арк.136.
- ²² Зоря. – 1932. – №120. – 21 листопада.
- ²³ Ленинский путь – 1933. – №6. – 18 янвря.

- ²⁴ ф.Р-4549, оп.1, спр.343, арк.5.
²⁵ ф.П-33, оп.1, спр.222, арк.92.
²⁶ ф.П-42, оп.1, спр.175, арк.249.
²⁷ ф.П-639, оп.1, спр.19, арк.24.
²⁸ ф.П-133, оп.1, спр.3, арк.20.
²⁹ ф.П-42, оп.1, спр.172, арк.10-24.
³⁰ ф.Р-5934, оп.1, спр.117, арк.2-5.
³¹ ф.Р-2711, оп.1, спр.23, арк.75, 77.
³² ф.Р-2711, оп.1, спр.9, арк.48.
³³ ф.Р-6005, оп.2, спр.76, арк.8.
³⁴ ф.Р-6040, оп.1, спр.100, арк.220.
³⁵ ф.Р-2573, оп.1, спр.8, арк.8.
³⁶ ф.Р-2691, оп.1, спр.59, арк.58.
³⁷ ф.Р-6016, оп.1, спр.39, арк.106.
³⁸ ф.Р-2573, оп.1, спр.8, арк.11.
³⁹ ф.Р-2694, оп.1, спр.181, арк.21.
⁴⁰ ф.Р-6040, оп.1, спр.100, арк.231.
⁴¹ ф.П-23, оп. 1, спр. 7, арк. 22.
⁴² ф.Р-4537, оп.1, спр.71, арк.12.
⁴³ ф.Р-5695, оп.1, спр.21, арк.71.
⁴⁴ ф.П-26, оп.1, спр.21, арк.194.
⁴⁵ ф.Р-6012, оп.1, спр.6, арк.9.
⁴⁶ ф.Р-6012, оп.1, спр.6, арк.24-25, 32.
⁴⁷ ф.Р-5695, оп.1, спр.21, арк.128.
⁴⁸ ф.П-572, оп.1, спр.14, арк.26-27.
⁴⁹ ф.П-26, оп.1, спр.22, арк.5, 33.
⁵⁰ ф.П-24, оп.1, спр.91, арк.127-128.
⁵¹ ф.Р-2710, оп.1, спр.3, арк.36.
⁵² ф.Р-2708, оп.1, спр.15, арк.70 зв.
⁵³ ф.Р-2695, оп.1, спр.73, арк.23.
⁵⁴ ф.Р-805, оп.1, спр.24, арк.68-70.
⁵⁵ ф.П-26, оп.1, спр.22, арк.166.
⁵⁶ ф.Р-805, оп.1, спр.24, арк.4,9.
⁵⁷ ф.Р-5970, оп.6, спр.894, арк.38, 41, 43, 68.
⁵⁸ ф.Р-6152, оп.1, спр.1, арк.24; фР-2717; оп.2, спр.1, арк.47, 61, 140.
⁵⁹ ф.Р-6152, оп.1, спр.1, арк.2.
⁶⁰ ф.Р-6040, оп.1, спр.117, арк.1.
⁶¹ ф.Р-2709, оп.1, спр.11, арк.2.
⁶² Радянське життя. – 1933. – №3. – 7 січня.
⁶³ Ленинский путь. – 1933. – №3. – 9 января.
⁶⁴ Комуна. – 1932. – №130. – 12 листопада.
⁶⁵ ф.П-21, оп.1, спр.26, арк.139.
⁶⁶ Зоря. – 1932. – №91. – 26 серпня.
⁶⁷ ф.Р-6040, оп.1, спр.117, арк.25.
⁶⁸ ф.П-5, оп.1, спр.152, арк. 15.
⁶⁹ Радянське життя. – 1933. – №1. – 2 січня.
⁷⁰ ф.Р-6005, оп.2, спр.38, арк.18.
⁷¹ ф.П-24, оп.1, спр.89, арк.9.
⁷² ф.П-37, оп.1, спр.33, арк.136.
⁷³ ф.Р-7711.
⁷⁴ Сумський вісник. – 1943. – 23 липня; Голос Охтирщини. – 1943. – 30 липня.
⁷⁵ Літературна Україна. – 1988. – 18 лютого.

Частина І.
ДОКУМЕНТИ
ПРО ГОЛОДОМОР
1932-1933 РОКІВ

ЛИСТ ГОЛОВИ ПРАВЛІННЯ ЛЕБЕДИНСЬКОЇ РАЙКОЛГОСПСПІЛКИ
КРАВЧЕНКА ДО КОЛГОСПІВ ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙОНУ ПРО ЗАБОРОНУ
РОЗПОДІЛУ ХЛІБА НА ТРУДОДНІ ДО ПОВНОГО ВИКОНАННЯ
ХЛІБОЗАГОТІВЛІ

4 січня 1932 р.

ВДРУГЕ ДУЖЕ]ТЕРМІНОВО

ВСІМ КОЛГОСПАМ
ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙОНУ

Під особисту відповідальність голів колгоспів ПРОПОНУЄМО не переводити остаточного розподілу зерно-хлібофуражу до повного виконання планів здачі державі (хлібозаготовки) по культурах. Після виконання планів здачі по культурах негайно переведіть розподіл по трудоднях та фондах і надішліть до РКС на ЗАТВЕРДЖЕННЯ. Без затвердження розподілу наслідків господарювання РКС остаточно видачу ЗАБОРОНЯЄМО.

Голова правління РКС
Азровідділ

Кравченко
Кірпикін

ф.Р-2480, оп.1, спр.6, арк.6. Копія.

З СПЕЦДОНЕСЕННЯ ГЛУХІВСЬКОГО РАЙВІДДІЛЕННЯ ДПУ ДО ГЛУХІВСЬКОГО
РАЙКОМУ КП(б)У ПРО НЕГАТИВНЕ СТАВЛЕННЯ СЕЛЯН ДО КОЛЕКТИВІЗАЦІЇ
ТА ХЛІБОЗАГОТІВЛІ

8 січня 1932 р.

... Реагирование населения:

а) Бедняки:

19) Житель с. Сварково Глуховского района Сапун Иван Моисеевич, бедняк, 4/1 на кутковом собрании по вопросу принятия встречного плана хлебозаготовки и выполнения пенькозаготовки высказался: "До каких пор советская власть будет доводить нам планы. В начале хлебозаготовительной кампании говорили, что хлебозаготовок в этом году не будет, а вышло наоборот, уже несколько планов доведено до села, а также забирают всю пеньку, а мануфактуры и обуви для крестьян не дают".

б) колхозники:

20) Жительница с. Эсмани Глуховского района Нестеренко Мария Дмитриевна, колхозница, среди женщин ведет разговоры о том, что нет нашему брату уважения и почета, теперь во власти засели паны и дерут с нашего брата, все отдай, а для колхозников ничего не дают.

21) Житель того же села Бобок Игнат, колхозник, бывший председатель колхоза, в группе колхозников говорил: "Подумать, что из себя представляет колхоз, если тут одна мысль и желание к работе, все это потому, что колхозы организуются не на добровольных началах, а отсюда и все в колхозах гниет, потому что каждый знает, что работает не на себя".

Бобок проходит по нашим материалам, как занимающийся разложением колхоза и поддерживает связь с кулаками.

22) Житель г. Глухова Невеселый Иван Семенович, член колхоза "Гигант Глуховщины", комсомолец, на колхозном собрании по вопросу обобществления имущества высказался: "Я бесплатно в колхоз рогатый скот не отдам, потому что через ваш колхоз голодать не буду, дайте мне за корову 30 пудов хлеба, а за дом заплатите деньги, тогда я только обобществлю".

Невеселый даже подал официальное заявление правлению колхоза против обобществления.

в) середняки:

23) Жители с. Тулиголово Глуховского района Блаженко Яков, Быковец Тимофей, Неменьший Федор Николаевич, Грищенко Петр Михайлович, Глоба Митрофан Иванович на общем собрании высказались, что на будущий год сеять не будем, потому что весь хлеб забрали, да и кругом обман, в начале хлебозаготовок первый план говорили, что принимаем добровольно, после того, еще несколько планов и все добровольно, дошло до того, что уже есть нечего, к тому же забирают пеньку, производят обыски, все крестьянам не доверяют, вот поэтому лучше бросить и уйти на производство...

ф.П-21, оп.1, спр.26, арк.6. Оригінал.

№ 3

3 ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ БЮРО МИРОПІЛЬСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У ПРО НЕЗАДОВІЛЬНЕ ВИКОНАННЯ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ ТА ПОКАРАННЯ ЗА ЗРИВ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ ГОЛІВ СІЛЬРАД МИРОПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ

16 січня 1932 р.

Слухали: Про стан хлібозаготівель в районі (Фракція РВК, доп. т.Фраткін).

Інформації уповноважених РПК по сільрадах: Миропілля – т. Голуб, Студенок – т. Чепурко, Пенянка – т. Сиров, Тимофіївка – т. Крамаренко, Осоївка – т. Пісковой, Велика Рибиця – т. Апанасенко.

Висловились: тт. Краснов, Шурпо, Фельдман, Сиров, Сохань.

Ухвалили: Вислухав доповідь фракції РВК за стан хлібозаготівель в районі та повідомлення з міст з найбільш відсталих сільрад в районі, що фактично вивершують хлібозаготівлі в районі, бюро РПК констатує: що, не зважаючи на всі можливості виконати хлібозаготівлі в районі в термін, визначений ЦК та РПК, хлібозаготівлі в районі продовжують бути абсолютно незадовільні. Темпи хлібозаготівлі ганебні, знизилися в січні місяці проти темпів грудня. За 15 день січня місяця заготовлено всього 0, 9% районного плану, тоді коли грудень місяць дав зросту 4,5 %, і це за умов, коли січень місяць з'являється ударним місяцем до вивершення хлібозаготівель, такі темпи бюро вважає за фактичне припинення хлібозаготівлі в районі.

2. Бюро вважає, що такий стан хлібозаготівель є наслідком прямої недооцінки політичної ваги взагалі хлібозаготівель і, зокрема, в нашому районі рядом партійних осередків та уповноважених, а також внаслідок того, що в ряді сел району, що являються вирішальними в закінченні хлібозаготівель, було припущено ряд політичних помилок, що межувалися з прямим перекручуванням класової лінії та суперечили основним постановам ЦК партії та РПК в питанні організації хлібозаготівель. Все це довело до того, що масова політична робота серед колгоспних та бідняцько-середняцьких мас була частково підмінена методом голого адміністрування (масові обшуки, окремі випадки баракольства), що в організації хлібозаготівель з початку кампанії не було широко застосовано методу соціалістичного змагання організації буксирів.

3. План хлібозаготівель по району на 15 [січня 1932 р.] виконано за даними Союзхлібу на 91 %, зокрема, виконано по пшениці ____ %, по житу ____%.*

4) Констатувати: особливо ганебно відстають у хлібозаготівлях, як і раніш сільради: Миропільська, виконано 75,5 %, січневе завдання – 11,5 %, Студеноцька – 71,6 %, січневе завдання – 9%, Пеняньська – 74,1%, січневе завдання – 4 %, Тимофіївська – 82,4 %, січневе завдання – 1,5%, Осоївська – 93 %, січневе завдання – 6 %, Великорибницька – 91,9 %, січневе завдання – 19,8 %, Пожняньська – 60,6 %, січневе завдання – 6 %. Також відзначити, що сільради Журавська, Басівська, Біловодська та Петрушівська, не зважаючи на те, що кількість хліба, яка залишилась до закінчення плану, порівняно незначна, хлібозаготівля в останніх фактично припинена.

5) Виходячи з такого стану хлібозаготівель, бюро РПК постановляє:

а) Пропонувати уповноваженим РПК, партосередкам, фракціям РВК та РКС будь-що зліквідувати прорив у хлібозаготівлях, що стався в районі та що є нічим не виправданою плямою всієї парторганізації.

б) На підставі раніш даних настановлень ЦК та РПК розгорнути справжню боротьбу за хліб на засадах розгортання дійсно глибокої масової роботи серед колгоспників та бідняцько-середняцьких мас, контрактантів, рішуче застосувати методу організації соціалістичних буксирів, соцвикликів та соцмагання, рішуче борючись раз назавжди проти засуджених партією будь-яких проявів правого опортунізму та “лівих” закрутів з тим, аби за 15 день, що залишились, виконати хлібозаготівлі в районі.

в) Підтвердити постанову бюро РПК від 3/1-32 року щодо закріплення всього районного активу на хлібозаготівлях в селах до закінчення плану. Зважаючи на те, що в районі недостає кількісно райактиву для охопту оперативної організації роботи по хлібозаготівлі, прохати уповноваженого ЦК т. Кузьменка надіслати в район не менше 15 комуністів для посилення хлібозаготівлі.

г) Констатувати, що бригада ЦК КП(б)У, що працювала в с.Тимофіївка, за час своєї роботи не добилася будь-яких зрушень в хлібозаготівлі, тому відкликати бригаду ЦК КП(б)У з Тимофіївки та використати її в других селах району.

д) Констатуючи факт відсутності в районі заводу промкрану для стимулювання хлібозаготівель в районі (одержано всього на 4756 крб. виключно готового одягу), терміново поставити питання перед відповідними установами про збільшення заводу крану, що дало б повний політичний ефект в хлібозаготівлях, та довести негайно до відому ЦК партії та уповноваженого ЦК т. Кузьменка.

е) Попередити уповноважених РПК, що прикріплені до сел і, особливо, уповноважених найбільш відсталих сільрад: Миропілля, Пенянка, Студенок, Тимофіївка, Осоївка та Локня, що в разі відсутності різкого зламу в хлібозаготівлях, по цим сільрадам на протязі останньої п'ятиденки, до них буде вжито суворих заходів партійного впливу.

ж) За опортуністичне ставлення до організації хлібозаготівель, фактичне відволікання, що створило труднощі по Пеняньській сільраді, голову сільради т. Слєпченка з лав партії виключити та усунути з займаємої посади. Оргвідділу РПК та фракції РПК протягом 24 годин забезпечити керівництво в Пеняньській сільраді.

з) За фактичне припинення хлібозаготівель, за ігнорування директив ЦК та РПК щодо січневих завдань головам сільрад: Журавка – Голубченку, Басівка – Щербаку, Водолаги – Омельченку оголосити сувору догану з останнім попередженням, т. Коваленку, секретарю Біловодського партосередку, останній раз зауважити й попередити, що в разі невиконання січневого завдання питання буде поставлено про перебування його в лавах партії.

і) За бездіяльність та опортуністичне ставлення до хлібозаготівель з початку кампанії по Осоївській сільраді секретаря партосередку т.Герасіменка з роботи зняти, як не виправданого довір'я партії в справі хлібозаготівель, оргвідділові на протязі 3-х днів забезпечити парткерівництво в Осоївці.

*Так в документі

к) За слабе керівництво по виробничим об'єднанням та незабезпечення відповідним контролем організації хлібозаготівель по окремим виробничим об'єднанням (Локня – арт. “Змичка”, Юнаківка – арт. “Користь”, Володимирівка – арт. “Червоний сіяч”, Басівка – арт. ім. Шевченка), за відсутність чіткого і своєчасного реагування на прояви опортунізму та “лівих” закрутів в справах хлібозаготівель, бюро Юнаківського кушца парткому оголосити догану.

л) Бюро відзначає, що газета “Колгосп” допустила грубу політичну помилку, друкуючи неперевірені дані про виконання плану хлібозаготівель по окремим сільрадам. Цим самим демобілізувала громадськість у боротьбі за виконання та закінчення хлібозаготівель по цих сільрадах. Пропонувати т.Сирову в наступному номері цю припущену помилку виправити та питанню хлібозаготівель надати першочергового значення, поєднавши висвітлення політичної ваги хлібозаготівель з боротьбою партії за хліб, з фактами боротьби кулака проти хлібозаготівель, викриваючи її форми та мобілізуючи широкі колгоспні та бідняцько-середняцькі маси контрактантів проти куркуля.

ф.П-14, оп.1, спр.11, арк.40-42. Оригінал.

№ 4

**ЛИСТ ГОЛОВИ РОМЕНСЬКОГО РАЙВИКОНКОМУ БІЛОГО ДО
ВЕЛИКОБУДКІВСЬКОЇ СІЛЬРАДИ РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ ПРО ПОКАРАННЯ
ВІДПОВІДАЛЬНИХ ОСІБ
ЗА ЗЛОВЖИВАННЯ ПРИ ВИЛУЧЕННІ МАЙНА КУРКУЛІВ**

20 січня 1932 р.

За останній час на селі помічається ціла низка зловживань (барахольського порядку). По деяким сільрадам бригади, голови сільрад і, навіть, уповноважені РВК під час вилучення майна частину вилученого майна привласнюють для своїх потреб. Привласнення згаданими особами ще робиться й таким порядком: вилучаючи майно, сами ж роблять надзвичайно низьку оцінку, передають майно до споживчої кооперації й там же його сами купують.

Вилучення майна робиться без участі понятих, не складається опису й акта про вилучення майна, копія опису майна не вручається особам, у яких вилучається майно.

Вилучене майно передається до споживчої системи або до колгоспного сектору, не складаючи акта про передачу такого. Бувають випадки, коли сільради без всякого оформлення і без присутності представника сільради посилають колгосп в те чи інше господарство для вилучення переданого колгоспу майна, незначають, яке майно необхідно вилучити, й колгосп, з'явившись в господарство, вилучає майно, яке йому подобається, хоча воно й не описане. В багатьох сільрадах зовсім безпідставно вилучається майно, або ж, зустрічаючи на вулиці куркульську особу, знімають чоботи й одяг, не перевіривши, чи за цією особою лічиться борг, і знов це майно низько оцінюють з тією метою, аби, передавши його до споживчої системи, за безцінок купити для власних потреб.

Отже, РВК попереджає, що при виявленні таких випадків – винні особи притягуються, як до судової так і майнової відповідальності в розмірі невірної вилученого або привласненого майна.

Одночасно пропонується при вилученні майна складати на місці опис майна та акт про вилучення, все це робити при понятих. Копію опису під розписку на оригіналі вручати тій особі, у якій описується або ж вилучається майно.

Оцінку вилученого майна робити теж при понятих.

Передаючи майно до споживкооперації чи-то до колгоспу, необхідно складати акт про передачу такого.

При недодержанні цих вказівок – винні притягатимуться до суворої кримінальної відповідальності.

Голова РВК

Білий

Секретар

Скляренко

ф.Р-5940, оп.1, спр.32, арк.4. Копія.

№ 5

**СПЕЦДОНЕСЕННЯ ВІДДІЛЕННЯ ШЛЯХОВОГО ТРАНСПОРТНОГО ВІДДІЛУ
ОБ'ЄДНАНОГО ДЕРЖАВНОГО ПОЛІТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ
СТ. КОНОТОП З ПИТАНЬ ПОГІРШЕННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДУКТАМИ
ХАРЧУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ**

5 лютого 1932 р.

Совершенно секретно

**Отделение дорожного транспортного отдела объединенного государственного
политического управления ст. Конотоп Западных ж.д.**

**Спецсводка
(по вопросам снабжения)**

по состоянию на III-32 г.

I. Общая характеристика политнастроения на почве снабжения.

Вопрос со снабжением трудящихся продовольствием и промтоварами в январе месяце по сравнению с декабрем 1931 г., нужно констатировать, ухудшился.

Помимо перебойного снабжения по вине снабженческих организаций по существующим нормам и сами нормы по отдельным видам продуктов на I квартал по сравнению с IV снижены. Так, например, рабочим и их иждивенцам, снабжающимся по списку № 1, на I квартал установлены нормы: самим рабочим – рыбы 1400 г вместо 2000, масло животное вовсе отменено, тогда как в четвертом квартале существовала норма 200 г на рабочего. Их иждивенцам: мяса – вместо 1000 г – 400, рыбы вместо 1000 – вовсе отменено, масло растительное также вовсе отменено, в IV выдавалось по норме 200 г.

По списку № 2 рабочим: мяса вместо 1000 г – 400, крупы вместо 1500 г – 1000, а иждивенцам вместо 850 г – 500 г крупы, рыба же вовсе отменена, как самим рабочим, так и иждивенцам.

По списку же № 3 и без того кроме муки и крупы ничего не выдавалось, а теперь и крупы норма снижена в два раза (вместо 1000 г до 500).

Иждивенцы лиц, работающих на транспорте, но связанные с селом, вовсе сняты со снабжения сельхозпродуктами.

Кроме того, мобилизация средств путем взимания авансов с пайщиков при отпуске почти положительно всех промтоваров, так же создает почву для “разговорчиков” в духе недовольства.

Приведенные выше обстоятельства вызывают массовое недовольство трудящихся, но не носящее организованную форму, а лишь сводящееся к высказываниям своих возмущений в беседах отдельных трудящихся, когда дело касается снабжения, как прод- и промтоварами, так и топливом.

Среди рабочих.

По вопросу взимания авансов среди рабочих КПВРЗ зарегистрировано такое сужде-

ние: “Мало того, что все время увеличивают пай, но и без конца берут авансы за отпуск всякой тряпки”.

Среди рабочих, связанных с селом, члены семейств которых сняты со снабжения ТПО сельхозпродуктами, особенно отмечается резкое недовольство и со стороны отдельных лиц зарегистрировано такое реагирование. “Наверно перед погибелью семьям рабочих прекращают выдавать несчастный паек. И в колхозе работали, работали, а плата за всю работу – преподносят повестку на вывозку хлеба еще с каждого дома по 14 пудов. Через колхозы, коммуны, кооперации есть путь к “могиле”, т.е. к социализму”, – говорит иронически среди машинистов депо Ворожба машинист Ворона Сергей.

“Рабочие Москвы не знают ни колхозов, ни совхозов, а зарабатывают большие деньги и живут лучше нашего. Над нами же они посмеиваются и при встречах иронически спрашивают: “Ну, как дела, коллективизаторы?” (машинист депо Ворожба).

Такое указание о снятии со снабжения ТПО сельхозпродуктами членов семей рабочих некоторой частью последних рассматривается, как “вредительство” с той целью, чтобы возмутить рабочих, тем самым, достигнув их отказа от работы на железной дороге.

Среди служащих.

Аналогичные “разговорчики” имеют место и среди служащих, в виде того, что “в пайке отказывают, дров не дают, какой же дурак будет служить на транспорте”.

Организацию закрытого распределителя для админтехнического персонала некоторая часть служащих объясняет тем, что администрация, выделенная в обособленную касту, должна будет больше жать своих подчиненных и что этим самым вплотную подошли к буржуазным порядкам (Телеграфисты ст. Коренево).

Среди админтехнического персонала.

Организацию закрытых распределителей для инженерно-технических работников и приравнение педагогов учебных заведений на транспорте к рабочим списка № 1, а также взятие на снабжение ТПО работников лечебных учреждений этим контингентом работников встречено с большим одобрением.

Не принятие же на снабжение по постановлению секции ИТР КПВРЗ в закрытый распределитель монтеров всех цехов завода среди последних вызывает большое недовольство.

Среди учащихся учебного комбината.

До начала первого квартала 1932 г. студенты Конотопского учебного комбината снабжались частью ЦРК, а большей частью ТПО. Часть студентов, пришедших в учебный комбинат производства, снабжалась, как и рабочие того предприятия, в котором учащийся ранее работал. Теперь всех учащихся отнесли к списку № 3, на почве чего среди последних отмечается большое недовольство, особенно среди производственников, снабжавшихся до этого, как уже сказано выше по категории рабочих. Таких учащихся в учебном комбинате насчитывается до 150 чел., преимущественно все семейные. Среди этой части учащихся даже отмечается тенденция к оставлению учебы и уходу на производство только лишь потому, чтобы была возможность лучше обеспечивать семью в смысле питания...

Уполномоченный ПСТ

Щербинин

Утверждаю:

начальник ОДТООГПУ

ст. Конотоп Западной ж.д.

Раков

5.II.1932 года

№ 877/3

ф.П-42, оп.1, спр.175, арк.47-49. Копія.

**ДОПОВІДНА ЗАПИСКА ЗАВІДУЮЧОГО РОМЕНСЬКИМ ДИТЯЧИМ
БУДИНКОМ ДО РОМЕНСЬКОГО РАЙОННОГО ВІДДІЛУ НАРОДНОЇ ОСВІТИ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО КАТАСТРОФІЧНИЙ СТАН В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ
ХАРЧОВИМИ ПРОДУКТАМИ ДИТЯЧОГО БУДИНКУ**

7 лютого 1932 р.

До Роменського райвід[ділу] народвіти

Довожу до відому, що доручена мені дитяча установа на сьогоднішній день майже в катастрофічному стані відносно забезпечення харчовими продуктами. Ті занарядження, що мушили надійти ще в IV кварталі м[инулого] р[оку], не дивлячись на нагадування ЦРК, через якого дитустанова мала одержувати всі харчпродукти до Вукопхарчу, до цього часу не одержані.

Не краща справа із забезпеченням хлібом. На лютий місяць ЦРК відмовляє забезпечувати хлібним пайком, мотивуючи відмовлення відсутністю занарядження відповідними органами, як до цього часу, борошна.

Продовження такого стану по постачанню примусить мене забезпечувати дитустанову харчовими продуктами виключно через базар на ті 11 крб., що відпускаються з бюджету, а вихованців може довести до повної дезорганізації та крадіжок.

В зв'язку з вище зазначеним прохаю негайно вжити відповідні заходи.

*[Зав. дитячим будинком]**

ф.Р-6012, оп.1, спр.6, арк.9-9 зв. Оригінал. Рукопис.

**ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ ЗАСУЛЬСЬКОЇ СІЛЬРАДИ РОМЕНСЬКОГО
РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО ВІДДАЧУ ДО СУДУ СЕЛЯН ЗА
НЕВИКОНАННЯ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ**

10 лютого 1932 р.

Слухали: Про перегляд списку кулаків і накреслення господарств для доведення твердого завдання (Доп. т. Пипа).

Ухвалили: За злісне невиконання завдань по хлібозаготівлі віддати до суду господарства такі:

1. Сапсай Свирид Наумович
2. Самійлик Савка Михайлович
3. Купиця Андрій Семенович
4. Рибалка Андрій Миколайович
5. Саган Прохор Данилович
6. Строкань Петро Миколайович
7. Строкань Федір Трохимович
8. Филоненко
9. Хоменко Іван Савич
10. Цуп Трохим
11. Щербак Лука
12. Лігно Федір Харитонович
13. Васюта Захарко Дмитрович

**Підпис під документом нерозбірливий*

14. Галенко Павло Петрович
15. Гарасько Антон Васильович
16. Губенко Одарка Михайлівна
17. Дворніченко Каленик Олексійович
18. Джемзуля Іван Дмитрович
19. Дзюба Сергій Лукич
20. Зозуля Трохим Кирилович
21. Книш Іван Сидорович
22. Книш Прохор Панасович
23. Колісник Трохим Гнатович
24. Литвяк Митрофан Михайлович
25. Потапенко Степан Іванович
26. Урда Кирило
27. Маслій Пилип Кирилович

В тверді завдання ввести:

1. Вівденко Василь
2. Литвяк Панас
3. Литвяк Хресант
4. Матвеев Віктор Іванович
5. Корж Онисько
6. Дзюба Яків Панасович

[7.] Павло Вакулович Голенко*

9. Дворніченко Трохим
10. Замура Митрофан Васильович
11. Куниця Іван Семенович
12. Галенко Семен Вакулович
13. Карась Тимофій Максимович
14. Корж Дементій Іванович
15. Бондаренко Андрій Йосипович
16. Цуп Андрій Федорович
17. Чалою
18. Корж Іван Микитович

Карася Івана Микитовича: за злісне невиконання завдань по хлібозаготівлі підняти клопотання перед пленумом сільради про відвід останнього із складу членів сільради.

Голова сільради
Секретар

Пина
Цись

ф.Р-5945, оп.1, спр.84, арк.6-8. Оригінал. Рукопис.

* Так в документі

**ЛИСТ ГОЛОВИ ВЕЛИКОБУБНІВСЬКОГО РАЙВИКОНКОМУ АНДРІЄНКА ТА
НАРОДНОГО СУДДІ ВЕЛИКОБУБНІВСЬКОГО РАЙОНУ БІЛОЦЕРКОВЦЯ
ДО ГОЛІВ СІЛЬРАД ТА УПОВНОВАЖЕНИХ РАЙВИКОНКОМУ
ВЕЛИКОБУБНІВСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО НАДАННЯ
СІЛЬРАДАМ ПРАВА НА КОНФІСКАЦІЮ МАЙНА У КУРКУЛІВ**

21 лютого 1932 р.

В зв'язку з тим, що план заготівлі хліба виконується слабо, судова репресія не дає належного факту лише тому, що судовий виконавець не в змозі вчасно привести до виконання вироків нарсуду, райвиконком та нарсуд пропонує головам сільрад та уповноваженим РВК під особисту відповідальність проробити слідуюче:

По вироках, в яких зазначено конфіскацію всього майна та штрафи на користь держави, майно негайно описати та передати на охорону відповідним установам та організаціям села. Куркулів виселити з господарств і майно передати на схорон відповідальним особам, які б забезпечили конфіскацію та справлення штрафів на користь держави.

Головам сільрад та уповноваженим РВК установити щільний зв'язок через телефон з судовим виконавцем, якому організаційно допомогти ліквідувати через продаж майно куркулів, повідомити широкі кола селян, радгоспи, колгоспи, установи та організації села про день продажу з торгів майна за вироками нарсуду, що буде проводити судовий виконавець.

*Голова РВК
Нарсуддя*

*Андрієнко
Білоцерковець*

Згідно: зав. техбюро
ф.Р-6040, оп.1, спр.100, арк.220. Завірена копія

№ 9

**АКТ ПРО ЗАТРИМАННЯ НА ПОЛІ З КАРТОПЛЕЮ КОЛГОСПНИКА
М.О. ШАПОШНИКА, СКЛАДЕНИЙ ОБ'ЇЗДИКОМ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ АРТІЛІ ІМ. ПЕТРОВСЬКОГО С. БУДИЛКА
ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ М.А. НИКОНЕНКОМ**

12 березня 1932 р.

Акт

1932 року, 12-го березня, мною, об'їзчиком Будильської артілі ім. Петровського Максимом Андрієвичем Никоненком, при об'їзді бурту картоплі 12.III.1932 р. було обнаружено по слідах слідуюче: в урочищі під Будилкою була пробита одна бурта, з причілка північного боку, громадянином, колгоспником Будильської сільради Мусієм Олександровичем Шапошником. При обиску у його оказалось картоплі кілограм 45-ть, при чому від цього він не відмовляється, зазначає, що пішов годин в 11-ть вечора і, що цей поступок зробив тому, що своєї картоплі вже давно немає і що по своїх трудовнях недобрав ще з осені тієї кількості, що йому належить. Сім'я складається з 9-ти душ і остається голодна, бо купувати ні за що.

Де ізложений настоящим акт –

Об'їзчик Никоненко М.

Згідно: діловод *

ф.Р-2708, оп.2, спр.16, арк.126. Оригінал. Рукопис.

* Підпис нерозбірливий

№ 10

**ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ ДО ОХТИРСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У ПРО ВИПАДКИ
ГОЛОДУВАННЯ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ
В ЯБЛУЧНЕНСЬКІЙ СІЛЬРАДІ ОХТИРСЬКОГО РАЙОНУ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

15 березня 1932 р.

Характерні моменти

Яблучненська сільрада.

13.III одноосібником Ткаченко Аф. забито для споживання коня. Ткаченко заарештовано.

На зборах учителів та учнів 7-ї групи учень Дорошенко в виступі зазначив, що багато учнів не відвідують школи по причині відсутності в них взуття і їжі, крім того сільрада не дбає про опалення школи.

Вчителька в виступі зазначила, що вона відвідувала батьків учнів 7 групи і із 7-ми відвіданих хат в 5-ти хатах лежать хворі голодні діти.

14.III сільрадою організовані для учнів гарячі сніданки.

Ст.[аро]рябинівська сільрада.

При перевезенні посівматеріалу соцдопомоги був випадок крадіжки зерна в кількості 10 кг. Вкрав колгоспник, якого заарештовано.

Кириківська та Н.[ово]рябинівська сільради.

Учителі та учні 7 групи розкріплені по бригадах для проробки промови т.Сталіна та відозв Всесоюзного та обласного зльотів колгоспників.

Передав – Кравченко

Прийняв – Козача

ф.П-26, оп.1, спр.22, арк.23. Копія.

№ 11

**ЛИСТ ГОЛОВИ ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙВИКОНКОМУ ГУЖВІЯ
ТА ЗАВІДУЮЧОГО РАЙФІНВІДІЛОМ ФЕДОРЕНКА ДО СІЛЬРАД
ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО СТЯГНЕННЯ
НЕДОПЛАТ З УСІХ ВИДІВ ПОДАТКУ З ОСІБ, ЩО ВИЇХАЛИ ЗА МЕЖІ СЕЛА, З
ЗАРОБІТКУ ПО МІСЦЮ ЇХ РОБОТИ**

29 березня 1932 р.

**ТЕРМІНОВО
ДО ВСІХ СІЛЬРАД ТА
УПОВНОВАЖЕН[ИХ] РВК**

1. З одержанням цього чітко виявити недоплатників по всіх податках, після чого зараз же приступити до примусового стягнення недоплат.

Злісних неплатників з куркульсько-заможних елементів, що приховують майно від продажу або уперто ухиляються від виплати недоплат, притягти до суду.

Для чого на таких осіб в 48 годин з моменту одержання цього винесить постанову сільради про притягнення до суду, передавши справу для дізнання міліції. Виявити тих неплатників, що виїхали з села на заробітки і передати матеріали тим РВК, на території котрих розташовано підприємство, що на ньому має заробіток неплатник, для стягнення недоплат з зарплатні.

2. Якщо у вас маютьяся недоплатники, з яких не можна стягти недоплати за відсутніс-

тю відповідного майна і інших средств, грошей, і цей платник є дійсно неспроможний виплатити борг, то на всіх таких неплатників складіть список за формою, що до цього додається, для скасування недоплат. До списку на скасування недоплат неспроможних платників слід заносити не механічно, а дійсно тих, які не можуть сплатити залишившихся недоплат і з них не можна їх стягти, та після певного обслідування цих господарств бригадами. Застерігається, що до цього треба підходити обережно, ні в якому разі не припускати перекручувань, бо якщо до списку на складання недоплат буде занесено осіб, з яких мається змога стягти недоплату, винні відповідатимуть за це в судовому порядку. Складання недоплат провадиться через президію сільради й КНС. Списки з прикладеними до них виписками з протоколу президії сільради та КНС не пізніше 10.IV.32 р. надіслати до РВК на затвердження в 2-х примірниках.

Звіт про ліквідацію недоплат надіслати РВК не пізніше 10.IV.32 р.

*Голова РВК
Зав.райфінвідділом*

*Гужвій
Федоренко*

ф.Р-2691, оп.1, спр.59, арк.58. Оригінал.

№ 12

**З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ БЮРО МИРОПІЛЬСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У ПРО
ЗАГИБЕЛЬ КОНЕЙ ЧЕРЕЗ ВІДСУТНІСТЬ КОРМІВ
В СЕЛАХ БАСІВКА, ВОЛОДИМИРІВКА, ЖУРАВКА, БІЛОВОДИ, ЛОКНЯ,
МОГРИЦЯ МИРОПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА МЕТОДИ
АДМІНІСТРУВАННЯ ПРИ УСУСПІЛЬНЕННІ ХУДОБИ В С. КРИНИЧНЕ
МИРОПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

1 квітня 1932 р.

... Слухали: § 6. Про стан тяглової сили в районі (доп. т. Цимбал).

Ухвалили: 1. Бюро констатує, що стан тяглової сили в районі катастрофічний – загибель коней продовжується особливо в сс. Басівка, Володимирівка, Журавка, Біловоди, Локня, Могриця.

2. Партосередки, фракція РСС та керівництво колгоспів не зуміли вжити рекомендованих партією заходів, не забезпечили в практиці роботу по оздоровленню коня, допустили розтринькування фуражних фондів ще з осені, не зліквідували знеосібки, чим самим поставили тяглову силу в такий стан.

3. На підставі директив райпарткому та останньої ради секретарів та уповноважених райпарткому бюро пропонує вжити всіх заходів до охорони тяглової сили, виконати точно всі рекомендовані заходи партії, РПК та РВК, уповноваженим під особисту відповідальність перевірити виконання цієї директиви.

4. Фракції РПК та РКС вжити заходів до форсування переброски фуражу в найбільш загрозові місця, а також дати вичерпну директиву щодо використання коня до початку весняних робіт.

5. Бюро відмічає, що з боку адміністративно-слідчих органів та органів контролю КК РСІ зовсім мало було приділено уваги щодо реалізації постанов партії в боротьбі за тяглову силу та її готовності до сівби, в наслідок чого була зовсім відсутня боротьба в районі з відомим знищенням коня – не було контролю над виконанням обов'язкової постанови РВК.

Слухали: § 7. Інформацію т. Іванченка про стан в с. Криничному.

Ухвалили: 1. Констатувати, що дійсно усупільнення корів у Криничанському колгоспі проходило без будь-якої попередньої масової роботи. Керівництво в особі секретаря

партосередку тов. Лишенка, він же і голова колгоспу, допустило в роботі усупільнення голе адміністрування та “ліві закрути”. Корів приводили силоміць, забирали прямо з вулиці чи водопоєю і т. ін.

2. За допущені методи адміністрування, за проявлення цілком свідомо “лівих” заскоків, на які т. Лишенко давно хворів та за які уже ніс неодноразово партстягнення, що привело до викривлення лінії партії в питанні усупільнення худоби колгоспників та утворення нездорового стану серед самих колгоспників (почали розбирати самовільно усупільнених корів), т. Лишенка з лав партії виключити та пропонувати фракції РКС зняти з роботи в колгоспі, підібравши відповідну кандидатуру.

3. Тов. Іванченку виїхати терміново в с. Криничне для виконання цієї постанови та налагодження стану в колгоспах. Цю постанову оголосити в пресі.

Голова засідання

Сохань

ф.П-14, оп.1, спр.11, арк.71. Оригінал.

№ 13

**З ІНФОРМАЦІЙНОГО ЛИСТА СУМСЬКОГО МІСЬКОГО ПРОКУРОРА
ВОРОБІЙОВА ДО ХАРКІВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ПРОКУРОРА ПРО
ЗАСУДЖЕННЯ ЧЛЕНІВ БРИГАДИ ПО ХЛІБОЗАГОТІВЛІ С. ГОЛОВАШІВКА
СУМСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА ЗНУЩАННЯ НАД
СЕЛЯНАМИ**

5 квітня 1932 р.

Хлібозаготівля: Згідно постанови обласного парткомітету хлібозаготівлю по Сумському району було припинено з 7 березня ц.р. і тому в цій галузі прокуратура теж припинила свою діяльність, але ж до нас надійшли матеріали про грубі перекручування лінії партії під час переведення хлібозаготівлі в с. Головашівці. З цього приводу нами було зворушено кримінальну справу, за матеріалами якої встановлюється таке: бригада з м. Сум, що працювала в с. Головашівці по переведенню хлібозаготівлі, застосувала явно незаконних методів примушення контрактантів, членів колгоспу та осіб з куркульсько-заможної частини села виконати завдання по хлібозаготівлі. Нездатчики хліба та контрактанти, як і твердовики підпадали арештам, побоям та іншим видам знущання. Чіткого диференційного підходу до нездатчиків хліба в залежності від їх соцстану не було, бо одним й тим же заходам репресії з боку бригади підпадали і куркульсько-заможницька частина села, і середняки, і родини червоноармійців, і колгоспники. Причому, по кількості пошкоджених від чинностей цієї бригади куркульсько-заможницька частина займає менше місце. Так, з пошкоджених по соціальному стану: куркулів – 2, заможних – 6, середняків – 7, членів колгоспу середняків і бідняків – 5, це по хут. Лікарському Головашівської сільради, а в самому с. Головашівка – куркулів – 3, заможних – 1, колгоспників – 3 та середняків – 2.

Майже зовсім не було проведено в цьому селі масової роботи, що до хлібозаготівлі і, очевидно, бригада сподівалась виконати своє завдання виключно лише незаконними методами. До цих перекручувань було втягнуто і актив села. Таким чином, по с. Головашівці набралось 45 осіб, що були винні в перекручуваннях.

Міськпрокуратура вважала недоцільним судити всіх 45 осіб, а зупинилась лише на тих, які особливо надужили надані їм права і повноваження під час переведення хлібозаготівлі в цьому селі.

До справи було притягнуто як звинувачуваних громадян Станкевича Д.В., Коробченка В.Е., Денисенка С.А., Дугового В.В., Філіпова І.М. та Мільченка І.К. – всі члени партії.

Звинувачення було пред'явлено в тому, що вони вживали фізичних методів впливу: побоїв, масових арештів, тримання в льохові, коморі з заборною приносить їсти, примушування стояти протягом довгого часу, тримати в руках різні речі, тримати довгий час, не даючи заснути, тримання по декілька годин на морозі, сидіння на снігу та інші заходи, що їх в повній мірі можна характеризувати як заходи катування.

Справу цю було закінчено попереднім слідством 20 березня ц.р., 24-25 березня справу було заслухано нарсадом об'єднаної камери м. Сум в самому місті, за участю міськпрокурора. Не дивлячись на те, що справа слухалась в місті, а не на селі, що по своєму характеру вона відноситься до злочинів сільськогосподарчого сектору, під час слухання її зала судових засідань була переповнена людьми як мешканцями самого міста, так і селянами. В процесі судового слідства всі звинувачення, що були пред'явлені притягнутим по цієї справі, підтвердилися, і винних було засуджено так: Коробченка до 5-ти років позбавлення волі з поразкою прав на 2 роки, Лугового – до 4-х років позбавлення волі з поразкою прав на 2 роки, Денисенка до 3-х років позбавлення волі з поразкою прав на 2 роки, Філіпова до 3-х років позбавлення волі з поразкою прав на 2 роки, Мільченка до 2-х років позбавлення волі з поразкою прав на такий же термін, Станкевича, маючи на увазі його інвалідність (немає ноги) – до 3-х років позбавлення волі умовно.

Копію обвинувального висновку та копію обвинувального вироку було своєчасно надіслано до обласної прокуратури.

*Міський прокурор
Зав. техбюро*

*Воробйов
Гольфман*

ф.Р-802, оп.1, спр.28, арк.5-6. Засвідчена копія.

№ 14

З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ БЮРО ТРОСТЯНЕЦЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У ПРО ЗАХОДИ ПО ЕКОНОМІЇ ХЛІБА В ТРОСТЯНЕЦЬКОМУ РАЙОНІ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ, ЗНЯТТЯ З ПОСТАЧАННЯ ХЛІБОМ ВСІХ ЇДАЛЕНЬ ТА РОДИН, ЩО МАЮТЬ СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

20 квітня 1932 р.

Питання про постачання хлібом (доклад. Літвінов, співдокл. Партала, Бугай, Гвоздьов).

В обговоренні брали участь тт. Бичковський, Крамарьов, Придатченко, Кулак, Д'яченко, Герасименко, Шаталов, Олексієнко, Ігнатюк.

Ухвалення:

1. Бюро відмічає, що ціла низка вказівок, які були надані і по відомчій лінії, і з боку районних організацій в галузі економії хліба, не виконані з боку кооперації.

2. Бюро пропонує:

- а) Зняти негайно з постачання хлібом всі їдальні в районі;
- б) Зняти з постачання хлібом родини всіх робітників і службовців, що мають сільське господарство та зв'язані з ним;
- в) Зняти з постачання на підприємствах і радгоспах всіх осіб, що не зв'язані з виробництвом, крім сімей червоноармійців, вчителів;
- г) Негайно ще раз перевірити роздачу книжок і їдоків з тим, аби повністю відсіяти всі мертві душі. По лінії РВК видати обов'язкову постанову, що всі особи, які звільняються з підприємства, або виїздять в довготерміновий відпуск, повинні здавати хлібні картки. Заборонити директорам підприємств розраховуватись зі звільняємими особами або приймати на роботу без довідок про здачу хлібних книжок;
- д) Перевірити припік і вжити заходів проти крадіжки і утайки припіку;

є) Споживчій кооперації вжити негайних заходів проти черг, ввівши продаж хлібу в більшій кількості крамниць;

ж) Всі заходи на підприємствах провести на підставі політично-масової роботи і роз'яснення робітникам.

3. Фракції РКС і МТС негайно зайняті справою організації колгоспної торгівлі з тим, аби до 5 травня були відкриті крамниці, згідно наданого плану.

4. Скласти комісію в складі: Придатченка, Машенка і Скринника, якій доручити перевірити всю справу з постачання хліба і доповісти на наступному засіданні бюро.

5. Бюро відмічає абсолютно незадовільний стан постачання мед- і медперсоналу і пропонує фракції РВК разом з МТС добитись регулярного постачання хлібом вчителів і медперсоналу...

Секретар Тростянецького РПК Ігнатюк

ф.П-38, оп.1, спр.36, арк.27 а-28. Оригінал.

№ 15

**ЗАЯВА СЕКРЕТАРЯ ОСЕРЕДКУ ЛКСМУ С. КАШПУРИ РОМЕНЬСЬКОГО
РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРИХОДЬКА ТА СЕКРЕТАРЯ СІЛЬРАДИ
ПРОКОПЕНКА ДО ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО ЗЛОВЖИВАННЯ ТА
ПЕРЕКРУЧУВАННЯ ПІД ЧАС ХЛІБОЗАГОТІВЛІ ПО КАШПУРІВСЬКІЙ СІЛЬРАДІ
10 травня 1932 р.**

До Політбюро ЦК КП(б)У від секретаря Кашпурівського осередку ЛКСМУ та секретаря Кашпурівської сільради Роменського району Харківської області.

Ми цим повідомляємо Політбюро ЦК КП(б)У, що на терені Кашпурівської сільради з 1931 р. по цей час творяться такі справи, а саме:

І. Під час виконання хлібозаготівлі 1931 р. тим селянам, що виконали цілком свої хлібні зобов'язання, було доведено іще по одному, а були випадки й по 3 хлібні плани, хоч перед цим доведенням в їх безпідставно забирали хліб (мов у тебе є і достанеш, як заберемо). Наприклад: у мешканців хут. Кашпурового й Різникового: Рєви Василя Андр[іювича], Рєви Кіндрата, Рєви Петра Андр[іювича] й Трохима, Халамендика Андрія, Різника Спиридона та багато інших контрактантів, у яких забирали і посівний матеріал.

Робили арешти селян – садовили їх у нетоплене приміщення й держали по 3-5 суток, хоч вони свої хлібні плани й виконали. Під час хлібозаготівлі забирали й печений хліб, сухарі. Наприклад, член президії сільради Журенко Семен забрав печений хліб у Педенка Мефодія з хут. Різникового. В час хлібозаготівлі хліб брали без розбору (чи виконав, чи ні), просто заходили до дядька, обшуковували в його господарство й, коли в його було 10 або й менш пудів хліба, то забирали весь, хоч вони й виконали свої хлібні зобов'язання й не мали грошових держборгів. Наприклад, Рєва Василь Андрійович, Халамендик Андрій Григорович та багато інших, а були випадки, що виганяли з хат й забирали все майно. Наприклад: Назаренко Грицько Каленикович, Штанько Грицько Тр., Штанько Іван Васильович, Карнаух Грицько, Майстренко Наум, Векленко Іван Дмитрович, Юрченко Яків Матв[іювич], Сніжко Федір, Матвієвські і цілий ряд інших господарств, в яких позабирали все майно, хоч і боргів у них не було, й реалізували.

Невідомо, де дів голова сільради Путівець Степан гроші. Наприклад, у Майстренка Наума забрано солому, свині, коноплі, мички, стіл за борги, але його невідомо де дів голова сільради. Так, забрала і перемолотила сільрада урожай із 8 га землі, що належав куркулю Черненкові Йосипові, а в хлібозаготівлю відвезене всього до 12 пуд. із 350 пуд. (приблизно), а решту невідомо де дів голова сільради.

II. Під час 3-ї більшовицької сівби теж не обійшлося без перекручувань. Наприклад, сам замісник голови РВК Юрченко приказав (до посівкампанії) забрати в колгоспників хліб, що вони одержали із колгоспу, й колгоспники зараз голодні. Те зроблено і з тими, що вступили в артіль і привезли посівматеріали, та за наказом т. Юрченка цей хліб був вилучений із колгоспної комори й направлений у хлібозаготівлю. Сам Юрченко приказував забирати навіть муку, хто не везе посівматеріалу до загальної комори. Наприклад, голова сільради та Юрченко забрали у Зернюка з хут. Штурківщина останні 6 чи 7 пудів муки, що були на 10 душ сім'ї за те, що той не мав змоги разом привезти посівматеріали. Накладали штрафи по 150-200 й більше карбованців (наприклад, на Карнауха Грицька, Потапенка Івана) тоді, коли сільрада не мала права так штрафувати, й актів не затверджували в РВК, а коли й затверджували, то давали брехливі відомості до РВК. Це робив голова сільради Путівець. Штраф стягали за 24 години, примусово забираючи все майно і навіть вигонили з хат.

Так, вигнав з хати голова сільради вночі й забрав усе майно у Зозулі Параски, Зозулі Мар'яни й інших. Забрали все майно, тяглову силу, майно розбазарили. Так, забрали все майно у Карнауха, згідно актів взято на 170 крб. (а штраф накладено 150 крб. і ці невірні).

Багато штрафів накладав сам голова сільради без президії й стягував та привласнював собі. Так само багато розпродано майна куркулів за борги, але гроші, вилучені від продажу майна, привласнювались головою сільради, а борги так за куркулями і лічаться й на цей час. Наприклад, Василенко Панас та багато інших уже ліквідованих куркульських господарств іще в 1930 році, а майно їхнє голова сільради, реалізувавши, привласнив собі, бо майно продано без актів, їх голова сільради не оприбутковував. Так він намотав собі велику кількість грошей.

III. Не краща справа із позикою 3-ї індустрії. Замість того, щоб роз'яснити селянам про значення позики, голова сільради Путівець вчив селян, [тих], що не брали облігацій, садовив у "холодну". Наприклад, Штанька Максима і інших відсилав під арештом у сусідню сільраду, де їх примушували брати [облігації]. Посилали селян у Зарудянську та Пожежкриницьку сільради, так іздівались над селянами.

Зараз мають такі селяни, що до цього часу не одержали облігацій із 1928 й до 1931 р., а мають тільки розписки про те, що від їх одержано гроші на позику, а позики не видав голова сільради. Наприклад, Біленко Яків, Біленко Іван Григорович, Штанько Максим, Штанько Федір Григорович, Біленко Федір Григорович, які мають розписки та закріплюючи талони вже по 2 й більше років та гроші вже давно виплатили. Й дехто (як Біленко Федір, Біленко Іван Гр. навіть виграли, але мають тільки закріплюючі талони), а облігацій голова сільради не видав, а привласнив собі, але вони бояться йому нагадувати за облігації, щоб не виселив із хати, або просто, щоб не повигонив.

Примітка: 1. Під час хлібозаготівлі хліб у селян забиравсь й без обліку направлявся до сільради. Обліку зловмишленно не заводив голова сільради та прийомщик Журенко Семен, які хліб розбазарювали й брали собі на харчі. Так, тоді багато хліба розкрадали, бо хліб лежав.

Були хиби в час нараховування сільгосподатку, де селяни подавали заяви про невірне на їх нараховання, то голова сільради ці заяви маринув у себе в сільраді, не надсилаючи до РВК, а коли пройшов термін, то заяви використовували для писання різних справок на чистому боці й за кожну заяву брали по 50 копійок.

Є ще багато грубших виявів перекручування лінії партії, але це виявить комісія, яку ви в скорому часі надіслете (ми ждемо!). Селяни все знають, але мовчать, бо бояться, щоб голова сільради не "розкуркулив, або твердого завдання не довів".

Бо тут усю роботу масового характеру замінено голим бюрократичним підходом до селян і, навіть, шкідницьким хистом (бо голова сільради бувший дрібний торговець, а брати – жандарі).

На нашу думку слід виділити комісію від:

1. ЦК КП(б)У, обл.[асної] КК РСІ й, виїхавши в с.Кашпури, провести збори селян на хуторах й перевірити всі факти, що ми тут подаємо:

У мішках, на дворі й його ніхто не стеріг, а крім того багато хліба сам Журенко продавав куркулям таким, як Біленко Федір Григорович та інші. Наприклад, в час, коли проводилась децентралізована заготівля, Журенко продав куркулеві Біленкові Федору Григоровичу 1 пуд 10 фунтів жита, яке в його було залишилось од хлібозаготівлі. Так, поторгувавши селянським хлібом на ринку, Журенко справив собі велосипед за 650 крб. Так само покупили й куркулі собі велосипеди за хліб трудящих селян.

* Дякуючи перекручуванню в хлібозаготівлі та підготовці до сівби, ми маємо те, що в нашій сільраді стався ганебний прорив у сівбі, тому, що в селян, що чесно виконували [плани], забрали і посівматеріали (наприклад, Карнаух, Халамендик Андрій Григорович і інші), а тим часом допустили куркулів розбазарити свій хліб. Сам голова сільради говорив: "Хіба ви сіяти думаєте весною!", коли ті говорили, що це посівматеріали забирає.

Тільки сказати селянам, щоб вони не боялися викривати перекручувань, то вони вам дадуть іще більше фактів і серйозніших перекручувань, що ті робив голова сільради Пугівець й по часті члени президії сільради й такі уповноважені РВК, як Гольфельд, Юрченко, Старостенко, Сотніков і інші. Слабо робе й наша райКК РСІ та прокуратура, бо скільки селян не жаліється до їх, то ні РСІ, ні прокуратура не перевірили на місті фактів, а вірять, що напише голова сільради, який сам робив перекручування. Прохаємо розслідувати негайно й оздоровити Кашпурівську сільраду.

*Секретар осередку ЛКСМУ
Секретар сільради*

*Приходько Ф.
Прокопенко*

Наша адреса:

Кашпурівська сільрада Роменського району Харківської області.

10.V.32 року.

ф.Р-5934, оп.1, спр.117, арк.1-5. Оригінал. Рукопис.

№ 16

З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ БЮРО ТРОСТЯНЕЦЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО НЕЗАДОВІЛЬНИЙ СТАН ХАРЧУВАННЯ УЧНІВ ТРОСТЯНЕЦЬКОГО АГРОТЕХНІКУМУ

15 травня 1932 р.

Питання:

Доповідь комісії, що обслідувала агротехнікум в справі невиходу учнів на заняття (Допов. т. Бугай).

В обговоренні брали участь тт. Шевченко, Літвінов, Бичковський, Воюцький.

Ухвалення:

1. Директору технікуму т. Шевченку за неналадження справи з харчуванням учнів винести догану, маючи на увазі, що той був на селі. Доручити КК РСІ накласти стягнення на його замісника Пономаренка (позапартійний).

2. Голову сільпо т. Герасименка за бюрократичне і бездушне відношення до справи харчування учнів зняти з роботи і заборонити на I рік займати відповідальні посади. Зав. ідальні т. Майорській оголосити догану.

3. Попередити фракцію райсоюзу, коли на протязі 3-х днів не буде налагоджена справа харчування учнів, винні будуть притягнуті до суворої відповідальності.

4. Відмітити недостатнє керівництво з боку РК КСМ і партосередку с.Тростянця ком-

сомольським осередком агротехнікуму. Пропонувати посилити керівництво, а особливо політиковиховну роботу серед комсомольців.

5. Пропонувати фракції РВК на протязі 5-ти днів розв'язати питання з матеріально-побутовим забезпеченням учнів агротехнікуму. Попередити керівників місцевої сільради, що за всякі спроби переселення учнів, винні будуть притягнуті до карної відповідальності.

6. Запропонувати дирекції технікуму організувати свою їдальню з 1 серпня.

Секретар Тростянецького РПК Ігнатюк

ф.П-38, оп.1, спр.36, арк.38. Оригінал.

№ 17

**ПОВІДОМЛЕННЯ ІНСПЕКТОРА ДОШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ
КОНОТОПСЬКОГО РАЙОННОГО ВІДДІЛУ НАРОДНОЇ ОСВІТИ ДО
КИЇВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ВІДДІЛУ НАРОДНОЇ ОСВІТИ, ОБЛАСНОГО
ВІДДІЛУ ПОСТАЧАННЯ ТА КОНОТОПТОРГУ ПРО НЕПОСТАЧАННЯ ХЛІБА В
ТРАВНІ МІСЯЦІ ДИТЯЧИМ ЗАКЛАДАМ КОНОТОПСЬКОГО РАЙОНУ**

11 червня 1932 р.

ДИУЖЕІТЕРМІНОВО

До облНО,

копія Облпостачу та Конотопторгу

Повідомляємо, що на травень-червень місяць через Конотопторг не одержали ніяких заряджень продуктів харчування для дит[ячих] установ та д[итячих] садків. Маємо наряд за № 2-51 від 14.V.32 р. облвно, не одержано НІЧОГО. Не вважаючи на ряд повідомлень, і до цього часу не одержали по наряду хліба за травень місяць і надалі нема чим годувати дітей, бо грошей, які асигнував НКО, занадто мало, що приведе до великих розтрат, коли продукти харчування купувати на часному ринкові. Ніжинський ВНО прохає ОблНО та райснаб вплинути через КК РСІ на Конотопторг на негайне відвантаження зарядження продуктів, щоб покращити умови д[итячих] установ в харчуванні.

Інспектор дош[кільного] вих[овання]
Секретар *

ф.Р-537, оп.1, спр.71, арк.15. Оригінал. Рукопис.

№ 18

**З ПРОТОКОЛУ ПОЗАЧЕРГОВОГО ЗАСІДАННЯ БЮРО БУРИНСЬКОГО
РАЙКОМУ КП(б)У ПРО МАСОВИЙ ВИХІД КОЛГОСПНИКІВ З КОЛГОСПІВ В
БУРИНСЬКОМУ РАЙОНІ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЧЕРЕЗ ВІДСУТНІСТЬ ХЛІБА**

13 червня 1932 р.

Слушали: Информации с мест о массовых выходах из колхозов.

Слесарев: П[олковничья] Слобода: В колхозе им. I Мая подано 17 заявлений о выхо-

* Підписи під документом нерозбірливі.

де. Основные мотивы – нет хлеба. В числе подавших заявления 3 плановика. Большинство имеет много трудодней, не менее 130 на двор. Ссылка на хлеб безосновательна – при проверке большинство хлебом обеспечены. Причины кроются не в хлебе, а в неспособностях руководства колхозом. Бедняк затирается от руководства. Правление своей бесхозяйственностью допустило гибель половины. В начале уборочной кампании тут распределение прошло по едоцкому принципу. Лодыри получили хлеб, остались должны колхозу, и это теперь отражается на состоянии колхоза. Выход из колхоза сопровождался приостановлением полевых работ, даже не кормился скот. После проведенной с колхозниками массовой работы труд восстановился, но бригады распались. Выходы из колхоза усилились сопровождающейся кулацкой агитацией о том, что “Ворошилов убил Сталина. Земли колхозов 15. VI передаются совхозам – об этом написано даже в газете от 3 числа. Ленина спрятали, и сейчас он убежал”.

В колхозе “Украинец” подано заявлений 13. В основном беднота, но не работавшая в прошлом году. Здесь много недовольств на правление, всё время пьянствующее. В остальных артелях села положение благополучное.

Кудин: с. Ч[ернечая] Слобода. По трем колхозам подано 30 заявлений. Все заявления требуют хлеба или исключения. Подавшие о выходе в большинстве действительно нуждаются в хлебе, но к ним примазались лодыри. Выход на работы не приостановлен и даже усилился.

Лисовец: в Чащицевской артели подано 7 заявлений с требованием исключения по причинам отсутствия хлеба. 2 колхозника забрали своих лошадей. Усиленно муссируются слухи о войне, об отборе земли у колхозов и т.д.

Куртов: в с. Бурынъ – колхоз “Пар[ижская] коммуна” – подано 25 заявлений. Все не имеют ни одного трудодня. В Шиловском колхозе объявили забастовку мужчины и вернули с работ женщин.

Неизжалий: с. Успенка – в колхозе им. Ленина подано 12 заявлений, все вступившие в колхоз весной этого года. Мотивы выхода – нет хлеба.

Нехороших: с. Олександровка – в колхозе “Красный Октябрь” подано 20 заявлений об исключении или выдаче хлеба. Среди подавших заявления большинство, не имевших трудодней и вступивших в этом году.

Гольдман: в с. Михайловка подано 18 заявлений. Часть заявлений основано на отсутствии хлеба, часть – причин не указывает. Среди подавших 2 плановика. Характерно, что большинство подавших заявления живет как раз в том участке, где проживал бывший председатель артели. Усиленно распространяется агитация, что до 15. VI все должны забрать земли, а то их передадут колхозам.*

В с. Николаевка подано только 3 заявления – 2 основано на хлебе, а один причин не указывает. В остальных колхозах настроение здоровое.**

ф.П-75, оп.1, спр.153, арк.23. Копія.

* Слід читати “совхозам”. ** Далі текст обірваний.

ПРОТОКОЛ ДОПИТУ СЕЛЯНИНА Н.І. КОВАЛЯ ДІЛЬНИЧИМ МІЛІЦІОНЕРОМ
РОМЕНСЬКОЇ РАЙОННОЇ МІЛІЦІЇ У СПРАВІ ЗЛОВЖИВАННЯ ПІД ЧАС
ХЛІБОЗАГОТІВЛІ В КАШПУРІВСЬКІЙ СІЛЬРАДІ РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2 липня 1932 р.

Народний комісаріат юстиції УСРР
Слідчий окрпрокуратури

Протокол

Допиту свідка, що провадив уч[астковий] м[іліціонер] Роменської райміліції Шульц
2 липня 1932 р.

161 та 165 арт. КПК виконано.

1. Прізвище	Коваль
2. Ім'я та по-батькові	Назар Іванович
3. Вік	35 р.
4. Осідок	хут. Ковалівщина Кашпурівської сільради
5. Посада, праця, фах, або заняття	хлібороб
6. Соцстан	середняк-твердовик
7. Належність до партії	п[оза] п[артійний]
8. Майновий стан землі	10 дес, 1 хата, 1 хлів, 1 клуня, 1 кінь
9. Належність до профспілки	ні
10. Освіта	письменний
11. Взаємини з особами,
що беруть участь у справі	байдужі
12. Судженість та перебування
під слідством	із слів судили в 1931 р.
за 58 п. 2 КК, присуд
6 місяців і штрафу 200 крб.

По суті справи пояснив: що 7-го березня 1932 р. мене за невиконання агромінімуму, не доставки насіння було затримано уповноваженим РВК Юрченком і посаджено в холодне помешкання, де я пробув одні сутки, потім 19 березня мене знов затримав той же Юрченко і я просидів у холодному помешканні троє суток, і третій раз числа 26.III-32 р. мене затримав уповноважений РВК Сотніков і продержал мене 5 суток, а потім мене оштрафували в 100 крб., але я штрафу не платив. Зі мною ще сиділи Коваль Микита і Карнаух Грицько.

Подать не маю більш нічого, протокол мені зачитано і записано з моїх слів вірно, в чім і розписуюсь. Коваль

Допитав уч[астковий] м[іліціонер] [Шульц]

ф.Р-5934, оп.1, спр.117, арк.104-104 зв. Оригінал. Рукопис.

**ДОПОВІДНА ЗАПИСКА ПОМІЧНИКА ПРОКУРОРА ПО
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРЬСЬКОМУ СЕКТОРУ КАЗБАНА ДО СУМСЬКОГО
МІСЬКОГО ПРОКУРОРА ПРО ПЕРЕВІРКУ РОБОТИ СТЕПАНІВСЬКОЇ,
ПІДЛІСНІВСЬКОЇ, НОВОМИХАЙЛІВСЬКОЇ СІЛЬРАД СУМСЬКОГО РАЙОНУ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ФАКТИ ГОЛОДУВАННЯ РОДИНИ БІДНЯКА
БОНДАРЕНКА В ХУТ. КРИНИЧНОМУ НОВОМИХАЙЛІВСЬКОЇ СІЛЬРАДИ**

8 липня 1932 р.

Виконуючи Ваше розпорядження від 5.VII ц.р., я відправився до Степанівської, Підліснівської та Новомихайлівської сільрад для переведення роз'яснювальної роботи про революційну законність, поруч з цим – перевірка підготовки до збиральної кампанії та прийому населення зі скаргами та інші питання.

Підліснівський колгосп ім. Будьоного почав переводити роботу по збиральній кампанії, як-то уборка сіна. Останніми числами червня місяця уборка сіна проходить незадовільними темпами, а поруч з уборкою сіна колгосп почав готуватися до збирання врожаю, як-то: переводиться ремонтування потрібних сільсько-господарчих машин, готування приміщень, безтарної перевозки зерна та мішкотари, якими забезпечено колгосп неповністю. Заяв про вихід з колгоспу, а також про повернення коней не надходить. Свавільного розбору теж немає. Затримка в несвоєчасній уборці сіна, безумовно, відіб'ється на зборі врожаю, а це можна пояснити відсутністю достатньої кількості продуктів харчування для колгоспників, а звідциль, як наслідок, частина колгоспників переключилася на роботи в радгоспи, а частина зовсім відмовилась ходити працювати в колгосп. Останніми днями є пошавлення виходу на роботу, тому що колгосп скопив 10 га жита і, в першу чергу, як про те заявив голова колгоспу, будуть забезпечувати колгоспників, які працюють. Серед деяких колгоспників є настрій, що косити будуть індивідуально, але цей настрій поки що розсасується силами активу. Керівники колгоспу, на мій погляд, відповідають своєму призначенню, як голова колгоспу, а також і секретар ячeyки. По бригадам ведеться повсякденно роз'яснювальна робота. Голова сільради в роботі слабкий і це пояснити можна тим, що він всього лише 1 місяць, як призначений на цю посаду і мало орієнтується в роботі, але витриманий, як член партії. Є випадок, що на терені Підліснівської сільради в хут. Добровільному сім'я засудженого твердовика Коржова Грицька, опісля того, як господарство продано за вироком судовим виконавцем, сім'я, яка складається із 6 душ дітей та жінки, свавільно зайняли раніш належне їм помешкання. Жінка цього засудженого Коржова почала 5.VII косити жито, але головою сільради була затримана. Голова, а також і участковий інспектор міліції звернулись за порадою, що з нею робити. Мною дано відповідь, що коли господарство Коржова позбавлено землі, землекористування за постановою президії сільради та затверджено президією міськради з визначенням і на озимий посів, то її слід притягнути до відповідальності за арт.154 КК, як за самоправство, а коли цього нема, то складеного сільрадою акта на Коржову належить прилучити до наряду з відповідною поміткою. Поруч з цим перевірена справа сільради в галузі штрафної політики, де виявлено, що прислані адмінвідділом постанови: за № 66 від 16 січня 1932 р. на гр. Чернякова Олександра Сільвестровича за забій худоби, якого підвергнуто на 3 крб. штрафу, за соцстаном – бідняк, лежить без руху, а також за № 81 від 27 січня 1932 р. на гр. Кравченка Степана Яковлевича за самогоноваріння, підвергнуто штрафу на 20 крб., який за соцстаном – середняк. Реченці, які передбачені адмін. кодексом арт. 60, давно пройшли. З приводу цього проінструковано голову сільради, а також ознайомлено з поділом 3-м розділу I-го адмін.кодексу, починаючи з арт.44 до 72. Ось на початку інструктажу голова сільради заявив, що він зовсім не знав, що це за постанова та навіть не чув, як вони й ким виконуються. Там на місці дана порада, що цю галузь роботи повинна виконувати адмінсекція сільради, виділивши з числа членів адмінсекції

відповідну за цю роботу особу. Касова книга при сільраді, як заявив секретар, хоча і перевіряється бухгалтером міськради Філіповим кожен місяць, але в ній дуже багато всяких помарок та багато місць поперекреслювано з надписами, і це свідчить за те, що цей бухгалтер міськради лише формально проводить свою роботу, не даючи ніяких належних вказівок для виправлення тих недоліків, які є в грошовій книзі, а цим самим не привчає сільський апарат до порядку переведення відчитності, а тому у Підліснівці [розповсюджують] вигадки, що грошові документи знайдені в дворі (заведена справа на них).

[Інформацію] по невиконаним постановам, а також і по керівництву бухгалтером міськради потрібно довести до відому начальника Сумміськмліції для відміни постанов, а також голові міськради для прийняття відповідних заходів щодо поживлення роботи та інструктажу секретарів сільрад в частині переведення звітності.

Село Новомихайлівка: Колгоспу, як самостійного на терені сільради немає. Хутора, які по територіальності припадають до Новомихайлівської сільради, а колгоспно підпорядковані до колгоспу "Радянське село" та до колгоспу ім. Будьоного. Та й сама територія сільради є занадто незначна. [Ії], на мою думку, потрібно розформувати та приєднати частково до Підліснівської, а частково до Чернецько-Вільмівської сільради, і це дасть позитивні наслідки стосовно керівництва, яке буде скупчено як по колгоспній, так і по адміністративній системі керування.[Коли я] прибув до с.Новомихайлівка о 5 годині вечора, 6 липня, мені було доложено нотаріусом т. Бреславцем, який там перебував по переведенню роботи, дорученої Вами, а також головою сільради т. Веревкою, що на терені Новомихайлівської сільради, на хут. Криничному, сім'я бідняка-активіста Бондаренка зовсім перебуває в занадто тяжкому стані, зовсім голодує та пухне, а також і те, що Бондаренко, коли його сімейство обслідував голова сільради т. Бреславець, заявив, з плачем, що коли б він мав хліб, то поправився б і з великим бажанням працював би в колгоспі. Поруч з цим заявили, що секретар комсомольської ячейки, замість того, щоб мобілізувати масу на роботу за своєчасне переведення господарчо-політичних кампаній, їздив по хліб і не був на селі декілька днів та що в цього секретаря комсомольського осередку є дома біля 4 пудів муки. Не надання відповідних вказівок по заявленому та неприйняттю заходів – це не роля представника прокуратури, а тому я примушений був до швидкого реагування визвати секретаря комсомольської ячейки, з яким добалакався в напрямку тому, що він із наявної в себе муки негайно дає голові сільради ½ пуда, які голова сільради [передав] на допомогу сімейству Бондаренка, а також голова сільради взяв на себе обов'язок цю муку через декілька днів повернути секретарю комсомольського осередку. Одночасно запропоновано голові сільради вишукати на місці кошти для придбання молока, тому що в цьому сімействі є мала дитина, що кормиться матір'ю. Поруч з цим головою сільради сповіщено, що крім Бондаренка є ще декілька сімейств, які теж потребують на допомогу, але на це питання пораджено поставити терміново доповідь перед головою міськради з проханням надання термінової допомоги.

За час з 1 січня 1932 р. по Новомихайлівській сільраді штрафів сільрадою, а також і адмінвідділом не накладалося.

Село Степанівка. Підготовка до збиральної кампанії, а також до вборки сіна і боротьба зі шкідниками проходить кепсько. Навколо цих робіт не мобілізована маса, при початку уборки сіна колгоспники відмовлялися іти косити, вимагаючи, щоб їм надали право вбирати сіно з половини. На 6 липня ця галузь роботи поживлена, але недостатня. Машини, які потрібні для збиральної кампанії, не цілком відремонтовано. За планом будівництва по колгоспу на 1932 р. майже нічого не робиться, помешкання для засипки врожаю не підготовлені. Птахоферма, яка повинна будуватися за планом 1932 р., не будується. Спостерігається неухажне ставлення керівників до покладених на них обов'язків по с. Степанівці, що відмічалось декілька раз і раніше. Але слід зазначати, що 6.VII до с. Степанівка для допомоги по обробці буряку повинно рівно о 2-й годині дня прибути допризовників 500 чоловік, про що, як голові сільради, так і

голови колгоспу відомо стало ще з 5 липня. Замість того, щоб організувати придбання сапок на 500 чоловік і перевірити їх готовність, заготовлено лише 350 штук. 6 липня о 10-й годині ранку голова колгоспу, а також голова сільради уже зібралися в м.Суми на нараду, яку міськпартком викликав рівно на 6 годину вечора. Не турбуючись про розміщення допризовників по квартирам або по відповідним помешканням, голова сільради зробив лише розпорядження секретарю сільради про те, що коли прийдуть допризовники, то треба їх розмістити в клубі та школі і, в свою чергу, голова колгоспу повинен був потурбуватися про харчування, але він заспокоївся на тім, що в нього є 18 пуд. хліба, якого вистачить рівно на 2 дні. Ось з приводу цього, як мною, а також і директором МТС Ковалем, який перебував в той час в с. Степанівці, поставлено на вид про їх безвідповідальне ставлення не лише до зустрічі та забезпечення допризовників, а й взагалі до переведення господарчої кампанії. Директором МТС було також зроблене заперт виїздити до Сум до вечора.

За весь час з моменту видання постанови ЦК ВКП(б) про наявність випадків примусового усуспільнення рогатої худоби по колгоспу "Гігант" розібрано корів колгоспниками – 5 штук, яких по лінії колгоспу було забрано для виконання плану по м'ясозаготівлі. Серед колгоспників, що розбирали корів, є член міськради Афанасенко Іван Павлович. Корови в цих колгоспників відібрані та поставлені на стайні. Також взяті [корови] одноосібним сектором 9-ма господарствами. Ці корови знаходяться в індивідуальному користуванні. В числі одноосібників, що забрали корів, є дві сім'ї, члени яких перебувають в лавах Червоної Армії, а саме: Шевченка Петра Семеновича та Євтушенка Євмена. Таким чином, на сьогоднішній день одноосібним сектором по с. Степанівці розібрано 9 корів, і справи міліцією за самоправство заведені не були, а також і сільрада не вживала ніяких заходів щодо повернення їх на стайню колгоспу, оскільки взамін їх колгосп відправив в план м'ясозаготівлі своїх корів. Мною були через сільраду визвані одноосібники, що розібрали корів, і запропоновано корів поставити, а потім порушити клопотання через відповідні організації про повернення корів, а в разі неповернення одноосібниками корів, зроблено розпорядження уч. інспектору міліції завести справи для притягнення їх до відповідальності. По Степанівській сільраді на хут. Червоному є випадок, де сім'я Жуленка Тимофія, засудженого за невиконання плану хлібозаготівлі, живе в своєму будинку, хоча той будинок й продано з торгів судовим виконавцем. Сам Жуленко від відбуття міри соцзахисту зник.

По всім колгоспам на лани гній не вивозився, а з цього, як наслідок, боротьба за підвищення врожаю не ведеться. Живого інструктажу з боку райколгоспспілки не ведеться і один лише раз надсилаються формули та різного роду листування. Завіз товару на село недостатній і не відповідає вимогам споживачів за своїм асортиментом. Містки, дороги, а також і пожежні обози перебувають в занадто загрозливому стані. По цьому питанню слід поставити до відомої міськради та райколгоспспілки для життя належних заходів. Одночасно слід відмітити, що в Степанівському колгоспі є коні, які зимою в часи недостатнього корму мали ліпший вигляд, чим тепер. Цих коней забрано на роз'їздну конюшню до колгоспу, де коні похудали.

Я вважаю, що керівників в с. Степанівці надалі залишати не можна, бо їхнє ставлення до виконання покладених на них обов'язків є надзвичайно злочинне, про що ще раз свідчить той факт, що 7 липня рівно о 8-й годині 30 хвилин утра голова колгоспу ще в своїй квартирі та агроном в цей час спокійно собі сидить біля правління колгоспу та курить, а голова сільради ще теж не з'явився до сільради. Таке ставлення з боку цих керівників місцевої влади припускається в той час, коли потрібно напружити всі зусилля для своєчасного переведення великого значення господарчих кампаній.

Матеріали про обстеженню штрафної політики по Степанівській сільраді будуть надіслані додатково.

Пом. прокурора по сільгоспсектору

Казбан

ф.Р-802, оп.1, спр.28, арк.42-45. Оригінал.

**З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ БЮРО ШОСТКИНСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У
КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО ПІДВИЩЕННЯ ЦІН НА ГРОМАДСЬКЕ ХАРЧУВАННЯ**

14 липня 1932 р.

Слухали:

§ I. Про ціни на громадське харчування (допов. Пружанський, Савицький).

Ухвалили:

1. Беручи до уваги, що з початку червня місяця 1932 р. завіз продуктів по централізованому фонду для Громхарчу дорівнює лише 33 %, а решту продуктів необхідно закупати на базарі, існуюча вартість денного харчування з 4-х блюд, а саме:

по особовому списку, по I списку, 2 списку, 3 списку – 1 крб., студентам – 96 коп., ІТР – 2 крб. 60 коп. та діетхарчування – 2 крб. 80 коп. дала Громхарчу на червень місяць збитку орієнтовно 30 000 крб. по кухні та взагалі по Громхарчу до 15 000 крб. (підсобні ком. підприємства покривають частково збиток кухні), – бюро РПК вважає за необхідне з [липня] 1932 р. ввести такі ціни:

По особовому списку – 1 крб. 25 коп.

По I списку – 1 крб. 35 коп.

По II списку – 1 крб. 65 коп.

По III списку – 1 крб. 80 коп.

Студенти інституту та технікуму – 1 крб. 15 коп.

Діетхарчування – 3 крб. 25 коп.

ІТР – 3 крб. 25 коп.

При чому зазначені ціни ввести лише на липень місяць, запропонувавши Громхарчу до кінця липня остаточно зкалькулювати собівартість обідів.

Одноразово з підвищенням цін вжити всіх заходів щодо покращання якості продукції.

2. Запропонувати партійним та профорганізаціям провести масову роз'яснюючу роботу серед робітників підприємств, а господарникам ввести дотацію на особо відстаючі групи робітників по зарплатні.

3. Громхарчу негайно організувати відділ постачання та широко розгорнути роботу по дец[ентралізованим] заготівлям, охопивши не лише район Шостки, а й прикріплені райони, як-то: Новгород-Сіверський, Середина-Буда та Понорниця.

4. Повністю забезпечити виконання накреслених планів по розведенню кролів, відгодівлі свиней тощо. Запропонувати господарникам заводу № 9, фабрики № 6 та Індобуду забезпечити будівництво кролятників та свинарників протягом липня місяця, а дирекції Громхарчу придбати розплідматеріал.

6. За формально злочинне ставлення щодо переведення в життя націнок на громадське харчування тт. Павленку, Коваленку, Кузьмину та Капельсону оголосити догану.

7. Відмітити формальне ставлення з боку т. Савицького в переведенні в життя директив центру.

8. Доручити т. Савицькому перевірити невідачу обідів робітникам Індобуду та винних притягнути до відповідальності...

Секретар РПК

Ананченко

ф.П-25, оп.1, спр.24, арк.19-20. Оригінал.

**З ПРОТОКОЛУ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ ЧЛЕНІВ ТА КАНДИДАТІВ КП(б)У
ОСЕРЕДКУ ХУТ. ЧЕРНЕЦЬ-ВІЛЬМІВСЬКИЙ СУМСЬКОГО РАЙОНУ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО НЕРЕАЛЬНІСТЬ ПЛАНУ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ 1932 Р.
ТА УЧАСТЬ КОМУНІСТІВ В ХЛІБОЗАГОТІВЛІ**

27 липня 1932 р.

... 2. Слухали: Обговорення та прийом плану хлібозаготовки для Чернецько-Вільмівської сільради на 1932 р. (Доп. Перепелів).

Ухвалили:

2. План хлібозаготівлі прийняти на 1932 р. в кількості 5937 ц. Але одночасно збори відмічають, що план проти минулого року з'являється збільшеним на _____ ц*, також не взято до уваги при доведенні плану до сільради та колгоспу акта на пошкодження градом посівів жита, ячменя, гречки, проса, пшениці озимої і ін., що на велику кількість повинно знизити плана хлібозаготівлі. Зважаючи на те, що зроблений пробний умолот свідчить про те, що фактичний валовий збір хліба має велике розходження з виявленим комісією, це все веде до поменшення плану хлібозаготівлі 1932 р. Бо й в минулому році хлібозаготівля виконувалася напружено, з приводу чого довелось вивезти всі посівні, страхові, харчові та фуражні фонди. А тому збори поручають голові сільради Глуценку, голові артїлі Мазному та секретарю партосередку Дроздову прохати МПК, міськраду та МТС зробити зниження плану згідно підставам, які маютьяся.

Доручити комуністам через організацію КНС, правління колгоспу, сільраду добитися обговорення та прийомки плану. За переведення зборів покласти [відповідальність]: по комсомолу на т. Ольшанського, по КНС та бідняцькій групі – т. Дроздова, засіданню президії та пленуму сільради – т. Глущенко, засіданню артїлі – т. Мазного.

Всім комуністам згідно [рішення] попередніх зборів повести культурно-масову роботу в напрямку проробки постанов ЦК партії та РНК про хлібозаготівлю та м'ясозаготівлю, розгортання колгоспної торгівлі, уборочну кампанію. Поруч цього організувати масу на виконання постанови МПК та партосередку про переведення планів хлібозаготівлі на 1932 р. Доручити секретарю та сільраді підібрати кандидатури до комісії по хлібозаготівлі, які рекомендувати на пленумі сільради.

Комуністи повинні допомагати в скликанні зборів КНС, пленуму сільради, зборів ЛКСМ та іншим, мобілізуючи на це найбільш активних колгоспників та колгоспниць.

Голова зборів

Мазний

Секретар

Глуценка

ф.Р-1376, оп.1, спр.2, арк.213-214. Оригінал. Рукопис.

* Так в документі.

**З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ БЮРО ТРОСТЯНЕЦЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У ПРО
ОРГАНІЗАЦІЮ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ ТА ЗДІЙСНЕННЯ СУВОРОГО КОНТРОЛЮ
ЗА ВИДАЧЕЮ ХЛІБНИХ АВАНСІВ ТІЛЬКИ ПРАЦЮЮЧИМ КОЛГОСПНИКАМ
ТРОСТЯНЕЦЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НЕ БІЛЬШЕ 300 Г НА
ТРУДОДЕНЬ**

29 липня 1932 р.

... 375. Питання:

План по хлібозаготівлі (Кулак).

В обговоренні брали участь тт. Шаталов, Крамаренко, Сібель, Сліпуха, Придатченко, Вовченко, Тарасенко, Цезарьов.

Ухвалили:

1. Розверстати план хлібозаготівлі по району 14067 т, з них: пшениці 1710 т, жита 4400 т затвердити, по колгоспному сектору 10268 т, з них: пшениці 3873 т, жита – 2524 т, по одноосібному сектору – 3799 т, з них: пшениці – 837 т, жита – 1876 т.

2. Пропонувати фракції РКС та дирекції МТС негайно дати на місця відповідну директиву про видачу натуральних авансів хлібом, встановити не більше 300 г на трудодень в середньому по району, зробити диференційований підхід до кожної артїлі окремо.

3. Пропонувати сільпартосередкам та уповноваженим РПК прослідкувати на місцях за видачею авансів та ні в якому разі не припускати видачі авансів на їдоків. В першу чергу, хлібний аванс повинен видаватись працюючим колгоспникам на польових роботах, зокрема, на обробці цукрового буряку.

4. Категорично заборонити видачу хліба більш 15 % від обмолоту, пропонувати бюро сільпартосередків та уповноваженим РПК встановити повсякденне контролювання за цим.

5. Враховуючи важливість в прискоренні видачі хлібних авансів, пропонувати фракціям РВК, МТС та РКС мобілізувати з апаратів відповідну кількість рахівничого апарату та негайно надіслати до колгоспів для допомоги нарахування хлібних авансів.

6. Пропонувати під особисту відповідальність т. Кучковського провести нарахування здачі хліба по контрактації по одноосібному сектору не пізніше 5.VIII.

7. Для виконання твердих завдань по хлібозаготівлі встановити такі строки: озимі та ранні ярі культури до 10.VIII, пізні – до 25. VIII-32 р.

8. Пропонувати партосередкам та уповноваженим РПК розгорнути поруч з видачею хлібних авансів здавання хліба державі, нещадну боротьбу з проявами куркульських споживацьких настроїв (з початку – собі, а потім – державі).

9. Пропонувати редакції “Соціалістична праця” систематично висвітлювати хід хлібозаготівлі в районній газеті, організувати соцзмагання на дострокове виконання наданих планів.

10. Доручити агітмасвідділу додатково мобілізувати партактив в кількості 30 чоловік та негайно надіслати на села для переведення масово-політичної роботи по прийняттю планів хлібозаготівлі.

11. Пропонувати т. Кучковському під його особисту відповідальність налагодити роботи по прийомці хліба...

Секретар Тростянецького РПК Ігнатюк

ф.П-38, оп.1, спр.36, арк.59. Оригінал.

**З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ МАЛОБУБНІВСЬКОЇ СІЛЬРАДИ
ВЕЛИКОБУБНІВСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО НЕРЕАЛЬНІСТЬ
ПЛАНУ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ НА 1932 Р.**

31 липня 1932 р.

Слухали:

1. Інф [ормаціу] про прийняття плану хлібозаготівлі, що наданий від РВК (доповідь т. Страшінського).

Висловились:

1. Кисленко Гр. В. В частині виконання посівкампанії 1932 р., я, голова сільради, учасував в комісії по огляду урожайності з агрономами, з головами колгоспів, з головою РЗВ т. Шавіпа. Але в нарахуванні хлібозаготівлі на колгосп від РВК[план] наданий невірнo, а тому прохаємо підняти клопотання перед РВК, аби на колгосп план зменшить, а загального плану сільраді не зменшувати ні в якому разі.

2. Олексієнко Й.Х., голова колгоспу ім. Братоша. План, наданий на артіль, нереальний.

Постановили: Заслухавши доповідь вище згаданих громадян, президія сільради констатує в слідуючому: до плану виконання хлібозаготівель приступить і виконувати, але поряд з тим підняти клопотання перед РВК та перед РЗВ про те, аби план хлібозаготівлі був зменшений. Для фактичного виявлення врожайності по Малобубнівській сільраді вислати комісію. Хліб твердоздавців з 1.VIII.1932 р. взяти на облік для того, аби запобігти розбазарюванню хліба та довести тверде завдання твердоздавцям.

Голова засідання

Кисленко

Присутні

*Олексієнко
Юрченко*

ф.Р-6040, оп.1, спр.83, арк.31 зв.-32. Оригінал. Рукопис.

**ДОПОВІДНА ЗАПИСКА УПОВНОВАЖЕНОГО ПО ХЛІБОЗАГОТІВЛІ
М. ОЛІЙНИКА БУРИНСЬКОМУ РАЙКОМУ КП(б)У ПРО ЗАХОДИ ПО
ХЛІБОЗАГОТІВЛІ ТА ПРОТИДІЮ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ ЧЕРЕЗ ЗАГРОЗУ ГОЛОДУ
СЕЛЯН С. НОВА ОЛЕКСАНДРІВКА БУРИНСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ
ОБЛАСТІ**

31 липня 1932 р.

**Про хлібозаготівлю по Новоолександрівській сільраді
за 28-29 та 30 липня**

28.VII Проведено партійні та комсомольські збори:

- а) обговорили план хлібозаготівлі,
- б) [мобілізували] партійні та комсомольські сили та намітили план дій.

29. VII Проведено пленум сільради:

- а) обговорили план хлібозаготівлі,
- б) виділили комісію сприяння,
- в) виділили твердоздатчиків.

30. VII Проведено засідання правління колгоспу:

а) обговорено план хлібозаготівлі,
б) прийнято термін виконання до 20 вересня,
в) про організацію червоної валки, де рішили 31.VII вислати червону валку в 20 підвід,

г) виділення відповідального члена правління за хлібозаготівлю,

д) розбивка сил для проведення зборів по бригадах.

Проведення зборів по бригадах:

а) із 3-х бригад відбулися лише в одній бригаді.

Збори контрактантів:

а) не відбулися через неявку на збори ні одного.

На 31. VII призначено:

1) відрядження червоної валки в 20 підвід,

2) на 12 год. дня збори одноосібників,

3 год. збори контрактантів,

7 год. вечора – жіночі збори всього села.

Активність села і настроїв “активу”:

1) крім голови сільради т. Скорого ні жоден із комуністів і комсомольців та членів сільрад і членів правління не виступив за здійснення плану – обмежилися мовчанкою, або обмежувалися подачею запитань. Малися виступи і куркульського змісту з боку члена правління Пурдаса Петра (машиніста коло молотарки), що викрикував за нереальність плану й, виступаючи 3 рази, наводив на те, що “треба колоски збирати, а не робить і то буде вірно, бо все рівно колгосп мусить розпастися”.

2) “Ми, передовики, не можемо вести масу далі” (цей вираз підхопили, дехто [говорив]: “Правильно”).

3) “Хай уряд не смотрє на нас, як на врагів, ми віддали весною останні 100 пудів овса, а тепер коні дохнуть і пристають – коні негодні, чим годувати!? Нас чекає голод: хай РВК негайно клопоче перед урядом про зниження плану на 50 %, а не Ви думаете збирати іще й жіночі збори!! Та ставить такий жахливий вопрос і т.д.”

Ця агітація Пурдаса дала свої наслідки, коли я провадив збори в бригаді біля молотарки (там уже Пурдас не виступав). Але зате виступали жінки-колгоспниці з криком: “Дайте вперед на год хліба нам, а потім беріть”, “Ми самі добровільно розберемо увесь хліб, а недопустимо себе голодати – годі вам вірити” і т.д.

Характерно те, що коло молотарки багато зерна і вівса пополам з половиною з-під мундштука залишається несортированим і його возять прямо на конюшню. Але, коли я звернув увагу на це члена правління, то жінки знов “завопили”: “А коням дохнуть!”.

Висновок: с. Нову Олександрівку треба посилить комуністами, особливо, провід в правлінні колгоспу, а перевод т. Скорого (голови сільради) в с. Попову Слободу ще дужче послабить боротьбу з проявами куркульських дій в колгоспі.

Уповноважений РПК

М. Олійник

Р.С.: Правлінням колгоспу роздано уже 150 ц авансом жита колгоспникам у розрахунок 0,6 кг на трудовень.

ф.Р-2303, оп.1, спр.26, арк.1-1зв. Оригінал. Рукопис.

**З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ АРТІЛІ
“ЧЕРВОНА АРМІЯ” С. ГАРБАРІ ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ
ОБЛАСТІ ПРО НЕРЕАЛЬНІСТЬ ПЛАНУ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ НА 1932 Р.**

3 серпня 1932 р.

...Присутні: Крючко З.Г., Ярошенко Г.С., Дремлюга М.С., Клісенко Т.Ф., Солимашка М.С., Труфаненко І.В., Солимашка І.С., Ольховик О.Н., представник від міськради т. Продан,

ревкомісія Солимашка А.М., Моргун І.П., Крамаренко Г.В., Клісенко П.Ф.

Слухали:

1) Доповідь представника міськради т. Продана про прийняття плану хлібозаготівлі.

Виступали в обговоренності:

Дремлюга М.С. зазначив, [що] урожай хліба плохий, плана прийняти цілком не можна, як план прийняти, так його надо і виконати, тоді народ зостанеться голодний, за що прийдеться відповідати перед масою.

Ярошенко Г.С. – план хлібозаготівлі дуже великий і прийняти не можна.

Ольховик Олек. Ник. зазначив: план хлібозаготівлі непосильний і його нужно обговорити не на засіданні правління, а на загальних зборах. Додав – індивідуальний сектор везе до млина два-три мішки, а колгоспник два-три пуди, індивідуальний сектор живе значно краще.

Солимашка А.М. – бажається, щоб були норми хліба на трудодень.

На запитання т. Ольховика: “Чи будуть задоволені члени колгоспу хлібом, як прийняти та виконати намічений план хлібозаготівлі?” Крючко З.Г. відповів: “Ні, не будуть”.

Ухвалили:

Зафіксувати резолюцію, пропонувану уповноваженим т. Проданом:

“План хлібозаготівлі 1932 р. в кількості 680 ц визначити за реальний і ствердити. План виконання вивозу хліба державі закінчити разом з закінченням молотьби і ні в якому разі не пізніше 1-го жовтня. Для успішного виконання плану утворити постійну бригаду та відповідальних за бригаду Труфаненка І.В. та Ярошенка Г.С., яким доручити оптимальність, чітку і якісну роботу в своєчасній задачі державі хліба.

Доручити т. Труфаненку під його відповідальність провести затвердження плану на бригаді. Виконання плану хлібозаготівлі по індивідуальному сектору покласти на бригадирів.

Вести рішучу боротьбу з потерями, ні жодного зерна поза колективною коморою, одночасно вести рішучу боротьбу з куркульською агітацією по зриву плану. Викликати Ворожбянську сільраду на соцзмагання, підтримати по всіх пунктах соцугоду.

6 серпня – 12-річчя Червоної Армії – визначити червоним вивозом сіна, для чого доручити голові правління організувати червону валку в 10 підвід.

Одночасно з молотьбою провадити отбір кращого зерна для засипки на насіння”.

Усі перелічені в заголовці комісії за виключенням голови колгоспу т. Крючка з пропозиціями Продана про прийняття плану хлібозаготівлі в кількості 680 ц не згодні та ухвалили: план хлібозаготівлі в кількості 680 ц рахувати непосильним через те, що по орієнтовному розрахунку валовий збір всіх зернокультур передбачено бути 982,83 ц тільки, а тому прохати Лебединський РВК про перегляд та зменшення наданого плану хлібозаготівлі.

*Голова
Секретар*

*Крючко
Клісенко*

**ОБОВ'ЯЗКОВА ПОСТАНОВА БУРИНСЬКОГО РАЙВИКОНКОМУ ХАРКІВСЬКОЇ
ОБЛАСТІ "ПРО ПОРЯДОК РЕГУЛЮВАННЯ ПОМЕЛУ ЗЕРНА НА МЛИНАХ"**

7 серпня 1932 р.

З метою регулювання помолу зерна на сільськогосподарських млинах, керуючись розпорядженням уповноваженого комітету заготівель при Раді праці й оборони по Харківській області від 3. VIII-32 р. за № 001/363, Буринський райвиконком постановляє встановити такий порядок помолу зерна на млинах, а саме:

1. Помол зерна провадити виключно за довідками (дозволами) від сільських рад в кожному окремому випадкові.

2. Заборонити власникам та орендарям млинів приймати на помол зерно без дозволу сільради в кожному окремому випадкові.

3. Сільради видають довідки (дозвіл) безкоштовно лише колгоспникам в розмірі не більше 20 кг продуктур (пшениця і жито) та одноосібникам, що акуратно виконують свої зобов'язання по хлібозаготівлі, в розмірі не більш 16 кг продуктур на їдця в місяць.

Примітка: Указані в пункті 3 цієї постанови норми перемолу на їдця в місяць залишається аж до повного виконання державного плану хлібозаготівель.

4. Суворо забороняється передача довідок (дозволів), виданих сільрадами на помол зерна одна другій особі.

5. За порушення цієї постанови винні приватні громадяни притягуються в адмінпорядкові до штрафу в розмірі до 100 крб., а керівники установ та організацій, а також службові особи притягуються до кримінальної відповідальності за відповідними артикулами Кар[ного] Код[ексу] УСРР.

6. Догляд за виконанням цього покладається на органи міліції, сільради та райзаготвідділи РВК.

7. Ця постанова затверджена на президії РВК 7.VIII. 32 р. по протоколу №32/23 і набуває своєї чинності зі дня її оголошення.

Ця постанова дійсна аж до її відміни.

*Голова РВК
Секретар*

*Неїзжаний
Рябенко*

ф.Р-2303, оп.1, спр.12, арк.244. Оригінал.

№ 28

**З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ БЮРО СЕРЕДИНО-БУДСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У
ПРО НЕЗАДОВІЛЬНИЙ СТАН ПОСТАЧАННЯ ХАРЧОВИМИ РЕСУРСАМИ
КЕРІВНОГО СКЛАДУ СЕРЕДИНО-БУДСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

9 серпня 1932 р.

Закрита частина

... Слухали: 17. Про постачання робітників та службовців району (т.Чикирис).

Висловились: тт. Каменецький, Мессарош, Ординський.

Ухвалили:

Відмічаючи незадовільний стан постачання кер[івного] складу, вчительства, міліції, медперсоналу та фахівців, що сталося в наслідок невмілого використовування місцевих харчових ресурсів з боку постачальників (Райпостач, РСС та МТС), та нерегулярне постачання груп, які знаходяться на централізованому постачанні бюро, РПК ухвалює:

1. Ствердити остаточно список керуючого складу (20 основних робітників та 30 утриманців), заборонивши без дозволу бюро припускати які б то не було зміни.

2. Райпостачвідділу та РСС протягом п'яти днів остаточно з'ясувати контингент осіб, які повинні постачатись за рахунок місцевих ресурсів.

Секретар РПК

Каменецький

ф.П-33, оп.1, спр.211, арк.37. Оригінал.

№ 29

**ЛИСТ КОНОТОПСЬКОГО ВІДДІЛУ ДЕРЖАВНОЇ ТОРГІВЛІ КИЇВСЬКОМУ
ОБЛАСНОМУ ВІДДІЛУ ПОСТАЧАННЯ ПРО НЕЗАДОВІЛЬНЕ ПОСТАЧАННЯ
ПРОДУКТАМИ ХАРЧУВАННЯ ДИТЯЧИХ УСТАНОВ ТА ІНВАЛІДНИХ БУДИНКІВ
КОНОТОПСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

9 серпня 1932 р.

*Облснабу з. Києва
Копія: Обл.РКИ з. Киев
ОблКНО з. Киев
Облсоцзабез з. Киев
Укрторг з. Харьков
РКИ з. Конотоп*

Несмотря на постановление Наркомснаба СССР от 8.VII.32 г. за №550/60 о своевременном и бесперебойном снабжении закрытых учреждений, вышестоящие организации задерживают высылку нарядов и отгрузку продуктов, как это имело место в июле месяце 1932 г. Наряды были получены с большим опозданием, т.е. 30. VII. Несмотря на наши неоднократные напоминания органам, ведающим распределением продуктов закрытых учреждений, получена только мука для домов инвалидов 3150 кг 5.VIII и крупа с Киевской крупорушки для детских учреждений в количестве 1120 кг с недопогрузкой 314 кг (норма 1434).

Детучреждения наряды на муку до сих пор не получили, мясо частично получено Конотопским детинтернатом. Остальные детучреждения мяса за июль не получили. Укрмясо поставило н[ас] в известность, что не может выполнить нарядов за отсутствием мяса. Нас буквально засыпают запросами с мест о причинах несвоевременной отгрузки и сигнализируют об угрожающем положении в некоторых снабжаемых нами учреждениях.

Домами инвалидов не получено за июль ни одного наряда за исключением наряда на муку, который уже реализован.

Просим все вышеуказанные организации принять соответствующие меры к скорейшей и своевременной отгрузке продуктов поставщиками и высылке муки, дабы дать нам возможность удовлетворить требование снабжаемых закрытых учреждений.

Конотопторг

*Манойленко
Вижинский*

ф.Р-4538, оп.1, спр.71, арк.14. Оригінал.

**ЛИСТ ІНСПЕКТОРА РОМЕНСЬКОЇ КОМІСІЇ ОХОРОНИ МАТЕРИНСТВА
І ДИТИНСТВА БОЙКА ДО КИЇВСЬКОГО ОБЛЗДОРОВІДДІЛУ ПРО
НЕДОСТАТНІСТЬ ФІНАНСУВАННЯ НА УТРИМАННЯ РОМЕНСЬКОГО
ДИТЯЧОГО БУДИНКУ ТА ЗБІЛЬШЕННЯ КІЛЬКОСТІ ПІДКИДЬКІВ**

10 серпня 1932 р.

До облздоровіددілу (групи ОХМАДІТу)

Звертаюсь до Вас в такій справі:

Роменський дитячий будинок розрахован на 40 дітей, з них 20 на патронаті й 20 в будинку, але з березня місяця є великий вплив підкидишів, й на цей час в будинку крім патронажних дітей маємо 42 дітей. По бюджету асигновано лише на утримання в будинку 20 дітей та на патронат по 10 крб. на дитину, на 20 дітей – 2000 крб. Отже зараз знаходимося в дуже кепському стані.

1. Повертають дітей з патронату, не бажаючи за 10 крб. виховувати.

2. Перебування в будинку 48 дітей, а по кошторису передбачено лише коштів на 20 дітей.

Отже, щоб урегулювати це питання уважно, прошу надати дотацію в розмірі 7000 крб., бо без цієї дотації дальнійше існування дитячого будинку та утримання патронату неможливо. Чекаю В[ашої] відповіді.

Інспектор Охмадіту

Бойко

ф.Р-5695, оп.1, спр.21, арк.71. Оригінал.

**ІНФОРМАЦІЯ НАЧАЛЬНИКА КОНОТОПСЬКОГО РАЙОННОГО ВІДДІЛЕННЯ
ДПУ ТРУФАНОВА СЕКРЕТАРЮ КОНОТОПСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У,
ГОЛОВІ КОНОТОПСЬКОГО РАЙВИКОНКОМУ, ГОЛОВІ РАЙОННОЇ КК РСІ
ПРО РІШЕННЯ МЕШКАНЦІВ СІЛ ШАПОВАЛІВКА, БОНДАРІ, БОЧЕЧКИ,
ХУТ. КАПІТАНІВКА ЖОВТНЕВОЇ СІЛЬРАДИ КОНОТОПСЬКОГО РАЙОНУ
КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НЕ ПРИЙМАТИ ПЛАН ХЛІБОЗАГОТІВЛІ**

10 серпня 1932 р.

СОВ. СЕКРЕТНО

Секретарю райпарткома

Председателю райисполкома

Председателю РКК РКИ

С момента рассылки на места плана хлебозаготовки 3 августа 1932 г. и по 8-е включительно райотделением ГПУ были зафиксированы отрицательные факты к моменту принятия плана хлебозаготовок на местах, а именно: 4.VIII с.г. в с. Шаповаловке состоялся пленум сельсовета, на котором присутствовало до 20 человек. Председатель сельсовета названного села вынес предложение о том, чтобы план принять, но добиться снижения последнего перед РИК. Присутствовавшая на данном пленуме учительница Курган Наталия выступила против и категорически предлагала плана не принимать, а ходатайствовать перед РИК о снижении его, после чего ставит лишь вопрос принятия.

Аналогичное выступление было также и со стороны зам. председателя артели “Вол-

на революції" Гребенец Федора Николаевича. По окончании прений вопрос о принятии плана был поставлен на голосование и за принятие последнего голосовало всего лишь 3 человека, остальные были против.

Таким образом, план принят не был.

Помимо изложенного, в названном селе отмечены факты отрицательного реагирования по вопросу хлебозаготовок со стороны колхозников и другой части населения, а именно:

5. VIII-1932 г. на базе колхоза сидело несколько колхозников и вели между собой разговоры, что: "нет никакой охоты работать, так как все равно придется сидеть голодными".

Колхозник Величко Василий Антонович в беседе с колхозником Кузько Тимофеем Ивановичем высказывался: "Наше правление нас довело до того, что мы сошлись и теперь сидим голодные и будем сидеть, пока не заберут весь хлеб, и все это по вине председателя артели, которого следовало бы убить его же наганом".

Сеникоп Иван Прокофьевич, семья которого состоит в колхозе в с. Шаповаловке, в беседе с колхозниками Величко Михаилом Сергеевичем и Кнышом Григорием Петровичем говорит: "Видите, до чего мы дожили, что и хлеба не наедаемся. Раньше служили у панов, и хлеба было вдоволь, а теперь сидим голодные".

Факт непринятия плана хлебозаготовок зафиксирован также в хут. Капитановке Октябрьского сельсовета по той причине, что председатель колхоза названного хутора Николаенко Герасим Павлович настроен предвзято и на собрании колхоза в момент обсуждения плана заявил: "Я голосую против плана, так как план не реальный, а вы как хотите".

Присутствовавший при этом кладовщик колхоза Шпилька Митрофан в прениях высказывался: "Цифры плана взяты с потолка без учета возможностей колхоза, и приемка плана ведет к "гробовщине". Хлеба государству сдавать не можем до тех пор, пока не удовлетворят членов колхоза, не оставят посевной фонд, страховой фонд и проч., и после того лишь можно будет сдать государству хлеб. Пшеницы же мы сдавать не можем, ибо ее у нас мало, нужно дать колхозникам, а то они работают целое лето, а ест кто-то, и нам, товарищи, обидно смотреть, как крестьяне ходили с торбами, а рабочие нет".

Выступления Николаенко и Шпильки и привели к непринятию плана.

Характерно отметить то обстоятельство, что Николаенко вовсе не изъявил согласия явиться на районное совещание по хлебозаготовке, а также отказался присутствовать на пленуме сельсовета, где обсуждался план хлебозаготовки, и, кроме того, на заседании правления колхоза в момент обсуждения плана и выступлений Николаенко и Шпильки присутствовали, как никогда, почти все колхозники хут. Капитановки.

Председатель сельсовета хут. Бондари т. Чмир на заседании бюро партячейки заявил, что план не реальный и выполнять его он отказывается.

Аналогичное заявление сделал также секретарь партячейки названного хутора Свердлов на партсобрании, где присутствовали 12 человек, причем добавил, что будет выполнять план тогда, когда разрешат выметать под метелку весь хлеб.

5. VIII с.г. в с. Бочечки, в артели им. Шевченко на общем собрании названной артели план также принят не был по мотивам нереальности его.

За указанный период времени при проведении уборки урожая были также отмечены некоторые ненормальности, а именно: в с. Октябрьском колхоз "Вольный труд" закончил уборку ранее всех, но оставил ячмень не повязанным в копнах, оставив много колосьев на поле, а также стали разбазаривать хлеб по методу прошлого года, раздавая членам, не придерживаясь трудовой.

Скирдование хлеба почти по всем колхозам с. Октябрьского не проводится, и обмолот предполагают провести, не скирдуя, а прямо с поля подвозить к молотилке, что ставит под угрозу массового воровства хлеба, а также гибели последнего при наступлении дождей. Кроме того, в хут. Капитановка председатель колхоза Николаенко мыслит про-

извести обмолот хлеба без машин, по-своему, чтобы не показать всего хлеба. Указанное обстоятельство отмечается также и среди единоличников, которые спешат смолотить хлеб цепями, а не машиной, чтобы избежать учета хлеба.

Вышеизложенное сообщается для сведения и принятия соответствующих мер.

Для обеспечения регулярного освещения выполнения плана хлебозаготовок райотделом ГПУ высланы в села 4 оперативных работника, и по поступлении материалов [от них] будем немедленно информировать.

Нач. райотделения ГПУ

Труфанов

Уполномоченный ГПУ

Прохоренко

ф.П-42, оп.1, спр.175, арк.183-184. Оригінал.

№ 32

**ЛИСТ СЕКРЕТАРЯ БУРИНСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
ДО СЕКРЕТАРІВ ПАРТОСЕРЕДКІВ, УПОВНОВАЖЕНИХ РАЙКОМІВ, ФРАКЦІЇ
РАЙВИКОНКОМУ ПРО РОЗБАЗАРЕННЯ ХЛІБА ЧЕРЕЗ ВИДАЧУ НА ТРУДОДНІ
В КОЛГОСПІ "ЧЕРВОНИЙ ПАРТИЗАН" С. МИКОЛАЇВКА БУРИНСЬКОГО
РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

12 серпня 1932 р.

Не дивлячись на чіткі директиви і вказівки про видачу авансів в колгоспах, ще й до цього часу продовжує залишатись явно кулацька й "хижацька" практика. Порушуючи постанову партії й уряду, керівники колгоспів прямо і відверто хижацьки розбазарюють хліб і це проводять через загальні збори колгоспників, виносять постанови, що цілком порушують постанови партії і уряду. Так, в с. Миколаївка [колгосп] "Червоний партизан" ухвалив видати по 2 кг на трудовень. На цих зборах були присутні і голови сільради, і наші уповноважені, які навіть не вказали на незаконні ухвали і дії і не повідомили РПК. Таким чином, і представники влади, і уповноважені своєю присутністю на зборах преступно санкціонують проведення цієї кулацької хижацької практики, що класовий ворог направив на розвал колгоспу, на зрив хлібозаготівель. РПК вимагає негайно виправити перекручення і цей злочин в практиці авансування, і надалі під саму сувору відповідальність цей злочин припинить і винних притягати до карної відповідальності.

Попереджаємо, що за припущення надалі подібних кулацьких дій, винних і уповноважених будемо притягати до самої жорстокої партійної карі.

Секретар РПК

Човновий

ф.П-75, оп.1, спр.153, арк.94. Копія.

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА УПОВНОВАЖЕНИХ РАЙКОМУ КП(б)У
В. ГОРБАЧОВА, Ф. КОБЗАРЯ ТА СЕКРЕТАРЯ ПАРТІЙНОГО ОСЕРЕДКУ
С. ШАПОВАЛІВКА КОНОТОПСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
КУЗНЕЦОВА ДО КОНОТОПСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У ПРО НЕГАТИВНЕ
ВІДНОШЕННЯ СЕЛЯН ДО ХЛИБОЗАГОТІВЛІ

Не раніше 20 серпня 1932 р*

От уполномоченных РПК
и секретаря п[артийной] группы
с. Шаповаловки Горбачева В.М.
Кобзаря Ф., Кузнецова

Докладная записка.

Положение дела по селу сложилось на сегодня такое, что заставляет обращаться к вам за соответствующей помощью и установкой. Положение с хлебом по селу на сегодня скверное, общий план по селу выполнен на 1,6 %, перелома хотя бы приблизительно нет. Мало того, еще и на сегодня по колхозу “Хвиля Революции” план хлебозаготовки не принят. 2 раза собираемые сборы колхоза, не дали никаких результатов. Последнее собрание 17. VIII: все как один голосовали против, в том числе и весь актив села, в лучшем случае, воздержались, в том числе вся кандидатская группа 7 человек. Настроение этого колхоза под влиянием кулацкой агитации скверное. Последнее собрание носило характер массовых выгуков, которые сводились, в общем, к следующему[щему]:

“Приехали забрать весь хлеб, оставить нас голодными. Рабочий задавил крестьянина. Советская власть дурит и обманывает. Партия – это есть бывшая буржуазия, которая ведет к гибели”.

Особенно отличились женщины следующие:

1. Лебедь Приська Семеновна. Человек ее сослан за СВУ^[24].
2. Онищенко Над[ежда] Кирилловна. Человек, муж ее был осужден за СВУ.
3. Онищенко Катерина, сын которой спалил клуню колхоза с хлебом.
4. Самусь Горпина.
5. Кузьменкова Мотря.
6. Величко Параска.
7. Бринь Ганна – муж в Допре.
8. Самусь Варка – человек – петлюровец и т.д.

Актив колхоза вместе с головой колхоза фактически стоят против плана. Настроение членов прав[ления] колхоза рваческое, антисоветское. Правление во главе с т. Кнышом, пред[седателем] колхоза, спилось. Организатор массовых пьянок за колгоспные деньги это быв[ший] твердовик-кулак, уцелевший каким-то чудом, Гребенец Федор, заступник пред[седателя] колхоза, который имеет привычки специально ездить в другие районы и покупать водку. Кныш, пред[седатель] колхоза, упорно скрыто подрывает всякий вывоз хлеба.

18. VIII в день организации красной валки вместе с своим заступником выехал в Конотоп и лишь благодаря усилиям уполномоченных валку удалось отправить. Подводчики два раза разбежали[сь], не желая везти хлеб. Здесь, как нигде, развита теория и среди партгруппы, и актива вплоть до пред[седателя] сельсовета т. Андрущенко о нереальности плана. Однажды ими в общей беседе было заявлено, что план можно выполнить только на 7%. Пред[седатель] сельсовета Андрущенко фактически руководить хлебозаготовками отказался и неоднократно заявлял, что хлеба мало и без постановления общего собрания вообще вести не надо.

* Датується за змістом документу.

Такое настроение, конечно, целиком и полностью переда[ется] в массы.

19. VIII целый день в колхозе работа не проводилась, несмотря на то, что около 300 га хлеба лежит на поле не заскородовано и прорастает. Но руководителям села не до этого – они праздновали в этот день Спаса, пьянствуя в хате головы колхоза Кныша, где был голова сельского совета Андрищенко, член партии, заступник головы колхоза Гребенец, бывший твердоздатчик Корень Николай, бывший кладовщик, растративший около 100 пуд. колхозного хлеба, но покрытый высокой рукой головы сельсовета, головы колхоза. Остальных участников выявить не удалось. Ихняя пьянка, кроме того, что сорвала работу 19. VIII, сорвала молотьбу и 20. VIII, ибо 19. VIII механик МТС, исправлявший трактор, никого из правления не нашел, а 20. VIII 50 человек народу около молотарки сделали 4 часа простою. В составе правления есть такие люди, как Синекон, который однажды заявил, что “угробил коммуну, сплету лапти и колхозу”. Между членами правления и головой колхоза и сельсовета существует на почве пьянки круговая порука. Колхоз “Хвиля Революции” сам по себе засорен кулацким антисоветским элементом. Это бывшие кулаки, которые случайно пролезли в колхоз.

Эти лица следующие:

1. Онищенко Захар
2. Лукашов Григорий
3. Онищенко Нечипор
4. Онищенко Ст[епан] Иосиф[ович]
5. Самусь Левко Игнатов[ич]
6. Медведь Левко Федотов[ич]

Все эти лица натравливают массу колхозников.

Выводы отсюда нужно сделать следующие:

1. Председателя сельсовета Андрищенко, председателя колхоза Кныша с работы снять, убрать из села.
2. Перешерстить правление колхоза.
3. Убрать из колхоза кулаков.
4. Отдать под суд лиц, замешанных в растрате колхозного хлеба.

Упол[омоченные] РПК

*В. Горбачев
Ф. Кобзарь*

ф.П-42, оп.1, спр.167, арк.97-103. Оригінал. Рукопис.

№ 34

З ІНФОРМАЦІЙНОГО ЛИСТА СЕКРЕТАРЯ СЕРЕДИНО-БУДСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У КАМЕНЕЦЬКОГО ДО КИЇВСЬКОГО ОБКОМУ КП(б)У ПРО ПРОТИДІЮ ПРИЙНЯТТЮ ПЛАНІВ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ В СЕЛАХ СЕРЕДИНО-БУДСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

20 серпня 1932 р.

... Характерні виступи на зібранні колгоспників по прийняттю планів хлібозаготівель:

Колгоспники: “Нас обирати не дамо, працєю, а все віддай, до чого дожились? Райорганізацією села приймалися плани, на Полтавщині та Київщині ограбили й до нас добираються. ЦК – контрреволюціонери й вредителі, а наш брат дождеться свого” (сс. Гаврилова Слобода, Жихове, Зноб-Новгородське).

Індивідуальн[і]: “Что хотите делайте, хлеба не повезем. Нужно переключиться с индустриального вида на стройку допров, а то некуда будет садить за хлебозаготовку.

** Наступна частина документу викладена російською мовою*

Теперь и мы, как Украина, – пойдем с сумками. Обирают, чтобы мы подошли с голоду, брехали, что льготы [будут] за коноплю. Делайте, что хотите, хлеба не повезем, на черта план Ваш социализма” (сс.Гаврилова Слобода, Зноб-Новгородское).

Секретар РПК

Каменецький

ф.П-33, оп.1, спр.222, арк.92. Копія.

№ 35

**З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ БУРИНСЬКОГО РАЙВИКОНКОМУ
ПРО ПРИПУЩЕНІ ПОМИЛКИ В МЕТОДАХ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ ПО С. НЕЧАЇВКА
БУРИНСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

9 вересня 1932 р.

Слухали: § 1.

Про припущені помилки в методах хлібозаготівлі по с. Нечаївка уповноваженим РВК тов. Резніченком.

Ухвалили: Відмітити, що уповноваженим РВК т. Резніченком припущено грубі помилки в методах хлібозаготівлі по одноосібному секторові с. Нечаївки. Допустивши проведення масового безспірного стягнення хліба, що по суті є рецидивом грубого порушення революційної законності та голого адміністрування, чому президія РВК ухвалює: уповноваженому РВК т. Резніченку за припущені грубі помилки в хлібозаготівлях оголосити сувору догану. Попередити всіх голів сільрад, уповноважених РВК про неприпустимість випадків голого адміністрування справою хлібозаготівель та масового безспірного стягнення, що в разі припущення таких дій винних осіб буде притягнуто до судової суворої відповідальності. Навколо хлібозаготівель розгорнути систематичну широку масову політичну роботу серед колгоспників та бідняків і середняків– одноосібників.

*Голова РВК
Секретар*

*Неїжалий
Рябенко*

ф.Р-2303, оп.1, спр.12, арк.275. Оригінал.

№ 36

**ОБОВ'ЯЗКОВА ПОСТАНОВА ВЕЛИКОБУБНІВСЬКОГО РАЙВИКОНКОМУ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО НОРМИ ПОМЕЛУ ЗЕРНОВИХ ТА ОЛІЙНИХ
КУЛЬТУР НА ЇДЦЯ**

17 вересня 1932 р.

Обов'язкова постанова ч. 21

Великобубнівського районного виконавчого комітету

Про зміну п.2 обов'язкової постанови РВК ч.18 “Про порядок переробки селянсько-го збіжжя на млинах, прасорюшках, олійницях та відбір мірчуку” від 7 вересня 1932 р.

На зміну п.2 обов'язкової постанови РВК ч.18 Великобубнівський районний виконавчий комітет постановив:

1. Зобов'язати сільські ради довідки на помол, переробку олійних та круп'яних культур видавати лише тим одноосібним бідняцько-середняцьким господарствам, які

сумлінно виконують контракцію хлібозаготівлі та олійних у встановлені терміни. Розмір переробки для цих господарств встановлюється такий: зернових культур (у т.ч. й круп'яних) 8 кг на місяць на одного їдця, олійних 7 кг на 1 їдця до 1 січня 1933 р., або не більше 2,5 кг на місяць.

Довідки на помел, переробку олійних та круп'яних колгоспникам видаються радами артiлі під час видачі колгоспникам 15% натуравансів лише на ту кількість збіжжя, яку колгоспник фактично одержав в рахунок 15% натуравансів.

Розмір переробки олійних для колгоспників не повинен перевищувати 8 кг всіх олійних на одного їдця на термін до 1 січня 1933 р.

2. В основній частині обов'язкову постанову ч. 18 залишити в силі.

3. Ця обов'язкова постанова набирає чинності з дня її оголошення і має силу до її скасування.

*Голова РВК
Секретар РВК*

*Кумпанієць
Білоцерковець*

Затверджено постановою президії РВК від 17-IX-32 р. Протокол ч.14.

ф.Р-6040, оп.1, спр.94, арк.69. Друкований примірник.

№ 37

**3 ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ БЮРО КОНОТОПСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У
ПРО НЕЗАДОВІЛЬНИЙ СТАН ВИКОНАННЯ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ ПО СЕЛАХ
КОНОТОПСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ПОКАРАННЯ ГОЛІВ
ЛЮБИТІВСЬКОЇ ТА ХИЖКІВСЬКОЇ СІЛЬРАД КОНОТОПСЬКОГО РАЙОНУ ЗА
ЗРИВ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ**

29 вересня 1932 р.

... 346. Про стан виконання хлібозаготівлі за 3-ю п'ятиденку вересня по району.

Відмітити, що темпи надходження заготівлі хліба за 3-ю п'ятиденку вересня значно упали й особливо по одноосібному сектору та по твердим завданням.

Абсолютно незадовільні надходження хліба від одноосібного сектора пояснюються тим, що майже всі сільради, уповноважені РПК та секретарі партосередків не приділили цій кампанії достатньої уваги, не переведена широка масова робота навколо хлібозаготівель одноосібним сектором.

Неприпустимо малий відсоток виконання твердих завдань підтверджує, що на селах немає належного натиску на куркульсько-заможню верхівку села.

Особливо ганебно виконують плани хлібозаготівель такі села як: Шпотівка – 29 %, Фесівка – 29 %, Соснівка – 27 %, Бондарі – 24 %, Кузьки – 24,6 %, Новомутин – 24 %, Шевченкове – 22,7 %, Любитове – 27,6 %, Мельня – 22 %, Озаричи – 20,4 %, Бочки – 20 %, Хижки – 17 %, а по одноосібному сектору недозволено відстають такі села: Бочечки – 6,6 %, Козацьке – 8,8 %, Малий Самбір – 11,7 %, Підлипне – 11,9 %, Попівка – 10,2 %, Соснівка – 9 %, Фесівка – 12 %, Хижки – 10,4 %, Шаповалівка – 4 %, Юрівка – 1,9 %.

Виходячи з цього, бюро РПК ухвалює:

1. За зрив хлібозаготівель по с. Любитове голову сільради т. Синькова з роботи зняти й оголосити йому сувору догану. Голові сільради с. Хижки т. Арендаренку оголосити сувору догану, уповноваженого РПК т. Поляченка відкликати як несправившогося з обов'язками уповноваженого.

Доручити АМВ надіслати в ці села уповноважених РПК для підсилення хлібозаготівель.

Попередити уповноважених РПК, голів сільрад та секретарів партосередків сс. Бочечки, Мельня, Шевченкове, Бондарі, Кузьки, Малий Самбір, Новомутин, Озаричи, Соснівка, Фесівка, Шпотівка, Козацьке, Підлипне, Попівка, Юрівка та Шаповалівка, що коли не буде перелому за 4-у п'ятиденку, до них будуть вжиті відповідні заходи.

На слідує бюро викликати з доповіддю про хід виконання планів хлібозаготівель голів сільрад та уповноважених РПК цих сел.

2. Категорично запропонувати уповноваженим та головам сільрад негайно в термін 1-ї п'ятиденки закінчити стягнення хліба за твердими завданнями з куркульсько-заможних господарств, застосовуючи репресивні заходи до тих господарств, що не виконують наданих їм твердих завдань.

3. Відповідно до останніх директив бюро запропонувати розгорнути масову роботу серед бідняків, середняків-одноосібників та колгоспників за дотермінове виконання плану хлібозаготівель з тим, аби річний план хлібозаготівель по колгоспному сектору був повністю виконаний до I.X, а по одноосібному сектору ні в якому разі не пізніше 15.X. Потрібно розтушувати* сили в такий спосіб, аби надходження хліба в зв'язку з копкою та возкою буряка не відбилась на виконанні річного плану хлібозаготівель.

Секретар РПК

Золотухін

ф.П-42, оп.1, спр.167, арк.135-136. Оригінал.

№ 38

**ЛИСТ КИЇВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ВІДДІЛУ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДО КОНОТОПСЬКОЇ КК РСІ ПРО ФАКТИ ГОЛОДУВАННЯ ТА ЖЕБРАКУВАННЯ
МЕШКАНЦІВ ГЛУХІВСЬКОГО, ГОРОДНЯНСЬКОГО, КОЗЕЛЕЦЬКОГО,
НІЖИНСЬКОГО ІНВАЛІДНИХ БУДИНКІВ**

13 жовтня 1932 р.

До Конотопської КК-РСІ

Київський обласний відділ за останній час одержує цілу низку листів від інвалідних будинків: Глухівського, Городнянського, Козелецького та Ніжинського про те, що Конотопторг не надсилає їм занаряджені харчопродукти, в зв'язку з тим інваліди голодують, розходяться з будинків та жебрачать, розповсюджуючи різні нісенитниці.

Просимо терміново перевірити стан постачання інвалідних будинків Конотопторгом та винних в зриві постачання притягти до відповідальності.

Відповідь чекаємо до 20.X-32 р.

Зав. облсоцзабезу

Буханов

*Інспектор меддопомоги та
установ соцзабезу*

Човгун

ф.Р-4537, оп.1, спр.71, арк.12. Оригінал.

* Слід читати "розташувати"

ПОСТАНОВА ОБ'ЄДНАНОГО ПЛЕНУМУ НЕДРИГАЙЛІВСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У ТА РАЙОННОЇ КОНТРОЛЬНОЇ КОМІСІЇ "ПРО ХІД ВИКОНАННЯ ПЛАНУ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ ПО НЕДРИГАЙЛІВСЬКОМУ РАЙОНУ"

7-8 жовтня 1932 р.

Заслухавши доповідь голови РВК т. Богатиря про хід виконання плану хлібозаготівель, об'єднаний пленум відзначає:

Що на 5.Х-32 р. річний план хлібозаготівель по району виконано лише на 27,2 %, при чому по колгоспах 28,9 %, по контрактантах 21,6 %, по кулацько-заможних господарствах 43,3 %.

Такий цілком незадовільний стан виконання, а також різке зменшення надходження хліба за останню декаду утворились в наслідок відсутності впертої організаційної та масово-виховної роботи серед колгоспників та одноосібників району більшістю партосередків ті сільрад.

В наслідок не приділення достатньої уваги організації хлібозаготівель серед контрактантів та одержання хліба від твердоздатчиків у виконанні хлібоплану одноосібним сектором є ганебний прорив.

Поруч з селами, що мають значні досягнення в виконанні плану контрактантами: с. Бурики – 71,6 %, с. Чернеча Слобода – 69 %, с. Рубанка – 64,3 %, с. Маршали – 46,5 %, що зуміли сполучити організаційну і масово-виховну роботу з умілим адмінвпливом до злісних нездатчиків хліба, значна кількість сільрад району має виконання плану по контрактантам від 3,3 % до 21,6 %. Особливо погане виконання плану контрактантами є по таких селах, де справжньої боротьби за хліб і роботи серед одноосібників не було: с. Вільшана – 3,3 %, с. Курмани – 5,4 %, с. Недригайлів – 5,7 %, с. Сміле – 6,9 %, с. Беседівка – 9,3 %, с. Деркачівка – 9,5 %, с. Сакуниха – 10,4 %, с. Біжівка – 10,9 % та с. Хмелів – 11,9 %.

Аналогічно проходить виконання плану хлібозаготівель по цих селах по кулацькому сектору: с. Червона Слобода – має 98,4 %, с. Рубанка – 79,1 %, с. Маршали – 73,3 %, с. Бурики – 52,7 %. А по тим сільрадам, що мають низькі показники виконання плану контрактантами, є ганебне виконання плану кулаками: с. Беседівка – 23,5 %, с. Вільшана – 19,6 %, с. Козельне – 11,8 %, с. Костянтинів – 22,2 %, с. Недригайлів – 26,2 %, с. Сміле – 13,6 %, с. Хмелів – 30 %.

Це свідчить за те, що там, де примусили кулака здати хліб державі і розгорнули роботу серед одноосібників, є певні наслідки в виконанні плану контрактантами.

Відсутність достатнього опору класово-ворожим діячам, скерованим на зрив хлібозаготівель, та [відсутність намагання] перемогти їх через розгортання організаційної, масової та адміністративної роботи утворює такий стан, коли антихлібозаготівельні настрої збільшуються і в колгоспах, носіями яких є підкуркульники та ледарі.

В деяких колгоспах (сс. Костянтинів, Кулішівка, Бурики) ці настрої виходять з керуючого складу колгоспів і конкретно виявились: в балачках про нереальність плану, допусканні одноразового розкрадання хліба на полі, на току, в коморах і при перевозі, в відволіканні обмолоту, в збільшенні відсотку видачі натуравансів та видачі таких виключно харчовими продуктами.

З боку партосередків, сільрад та уповноважених РПК достатньої роботи по знищенню цих, по суті класово-ворожих настроїв і дій, не було.

В наслідок цього, колгоспний сектор деяких сільрад надзвичайно має низький % виконання плану: с. Вільшана – 16,3 %, с. Володимирівка – 15,3 %, с. Бурики – 16,6 %, с. Гринівка – 15,4 %, с. Малі Будки – 16,3 %, с. Сміле – 13 %, с. Томашівка – 8,2 %, с. Хоружівка – 19,3 %, с. Хмелів – 20,5 %, с. Курмани – 20,5 % річного завдання.

* Так у тексті. За підрахунками автора план становить 31,3 %.

Відсоток виконання хлібоплану по Вільшанській МТС становить 32,2%, по Смілянській МТС – 31,2 %, по колгоспам, які безпосередньо обслуговуються РКС, – 27,4 %. Яскравий показник незадовільної організаторської ролі останніх у виконанні плану хлібозаготівель колгоспами.

Настановлення бюро РПК про утворення постійних бригад по вивозці хліба, про організацію та керівництво роботою по видачі натуравансів, про організацію та перевірку обліку хліба й збереження його – майже не виконано.

Пленум відмічає, що деякі партосередки та уповноважені РПК не досить усвідомили того, що боротьба за хліб є класова боротьба, а тому припущення сподівань на самоплив, не розгорнення посиленої організаційної та масово-виховної роботи, послаблення наку на кулака є найгірший прояв опортунізму.

Пленум РПК та РКК ухвалює:

1. На основі посиленої організаційної та масово-виховної роботи, втягнувши в боротьбу за хліб колгоспні та бідняцько-середняцькі маси, виконати план хлібозаготівель по одноосібному сектору повністю в жовтні місяці. Жовтень місяць має бути вирішальним у виконанні плану хлібозаготівель.

2. Покласти край демобілізаційним настроям в хлібозаготівлях, що мали місце останні 2 декади.

3. Переключити на боротьбу за хліб всю партійну та КСМ організацію району.

4. Доручити бюро РПК перекинути в села, які мають вирішальне значення в хлібозаготівлях, членів бюро РПК, фракції РВК та президії РКК до остаточного виконання плану цими селами.

5. Загострюючи особливу увагу на своєчасному виконанні плану одноосібниками, пленум пропонує секретарям партосередків увесь центр уваги перенести на участки, прикріпивши до них всіх комуністів та комсомольців і членів спілок.

6. Залучити до роботи по хлібозаготівлі червоних партизан, членів КНС, профспілки та передових контрактантів, що виконали свої зобов'язання.

7. Фракції РВК та РСС негайно утворити фонди преміювання грішми та крамом для преміювання кращих колгоспників, контрактантів та окремих активістів, які проявили себе в боротьбі за хліб.

8. Відмічаючи, що в селах з низьким % виконання плану хлібозаготівель (сс. Коровинці, Пушкарщина, Томашівка, Вільшана, Кулішівка), знову проявляються випадки перекручування політики партії в хлібозаготівлях: грубе поводження з населенням, арешти, спроби накладати штрафи на контрактантів і т. ін., пленум категорично й рішуче засуджує таку практику роботи, яка нічого спільного з політикою партії немає, а є по суті підміною масової роботи голим адмініструванням.

Пленум пропонує розгорнути справжню більшовицьку масову роботу, що безперечно забезпечить успішне виконання плану.

9. Доручити фракції РВК негайно дати селам щоденні календарні завдання вивозки хліба, дирекції МТС та РКС довести завдання до кожного колгоспу та забезпечити утворення постійних бригад по вивозці хліба. Партосередкам та сільрадам довести щоденні завдання до участків одноосібних господарств.

10. Повну відповідальність за виконання плану колгоспами пленум покладає на фракцію РКС та директорів МТС.

11. Пленум схвалює рішення бюро РПК про виключення з лав партії секретаря Гринівського партосередку Шияна та доручає бюро РПК й президії РКК поруч з розгортанням виховної роботи серед членів партії вести нещадну боротьбу з проявами опортунізму у виконанні плану хлібозаготівель.

Секретар РПК

Філін

**ПОСТАНОВА ПРЕЗИДІЇ БУРИНСЬКОГО РАЙВИКОНКОМУ ПРО
НЕЗАДОВІЛЬНИЙ СТАН ХЛІБОЗАГОТІВЕЛЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЮ “ЧЕРВОНИХ
ВАЛОК” З ХЛІБОМ В БУРИНСЬКОМУ РАЙОНІ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

28 жовтня 1932 р.

1. Не зважаючи на цілу низку постанов про форсування темпів хлібозаготівель, все-таки темпи хлібозаготівель занадто незадовільні. Сільради, уповноважені РВК, МТС і РКС попередніх постанов в справі розгортання справжньої боротьби за виконання плану хлібозаготівель, організації буксирних бригад, виділення колгоспного активу, доведення щодо них завдань по вивозці хліба, розгортання масової роботи на кутку не виконали.

2. В більшості сел і колхозів майже зовсім відсутня будь-яка робота, поклялися на самоплив, проявили бездушність в боротьбі з тютійством та куркульсько-опортуністичними підрахунками, топтання на місці, що й привело до глибокого прориву. Жовтневий план хлібозаготівель завдяки опортуністичної бездіяльності окремих сільрад та уповноважених преступно зірвано, чим самим річний план хлібозаготівель поставили під загрозу зриву.

3. Жовтневий план хлібозаготівель за станом на 27.X виконано на 9,1 % або 519,5 ц, виконання річного плану становить на 27.X в абсолютних цифрах 2781,4 ц, або 26,4 %, зокрема, по колгоспному сектору виконано на 44,3 %, по одноосібному – 11,5 % і по кулацькому – 12,8 %. Низка колгоспів і сільрад протягом жовтня зовсім припинили хлібозаготівлі, а деякі лише спромоглися за 27 день жовтня вивезти лише по 3-4 ц. Таке виконання хлібозаготівель цілком стверджує правоопортуністичні дії окремих колгоспів і сільрад, зсилення на об'єктивні причини та зовсім небажання виконувати плану хлібозаготівель. Своєю бездіяльністю [вони] припустили розбазарювання хліба, зокрема куркульською частиною села, переховування кулацького хліба серед активу колгоспників.

Виходячи з цього, президія РКК ухвалює:

1. Зобов'язати голів сільрад, уповноважених РВК, дирекцію МТС та управу РКС хлібозаготівлю поставити основним вузловим питанням своєї роботи, скупчити громадську думку всієї маси колгоспників, бідняків, середняків, одноосібників на боротьбу за виконання жовтневого плану хлібозаготівель до річниці Жовтневої революції.

2. Президія РВК категорично вимагає від голів сільрад та уповноважених РВК впертої роботи по хлібозаготівлі шляхом розгортання систематичної масової роботи безпосередньо на кутку у 20-5 дворках, залучаючи до цієї роботи широкий актив колгоспників та всі організації села, добиватися ліквідації ганебного прориву жовтневого плану хлібозаготівель, зокрема, по одноосібному сектору.

3. Запропонувати головам сільрад та уповноваженим РВК широко розгорнути перевірку виконання контрактаційних договорів, скупчуючи цю роботу на кутку та домагаючись участі широких кіл контрактантів, спрямовуючи їх активність на виконання жовтневого річного плану хлібозаготівель і організації червоних валок. Під час перевірки особливу увагу звернути на виявлення злісних нездатчиків хліба і за порушення контрактаційних умов притягати до права.

4. В зв'язку з наближенням 15-ти річчя Жовтневих свят, оголосити в районі ударну вивершальну декаду імені 15-ти річчя Жовтня, протягом якої організувати безперервні потоки червоних валок хліба, всі плани по переведенню свята побудувати під кутом зору до 15-ти річчя виконати план хлібозаготівель. РКС, МТС виділити спеціально своїх уповноважених по колгоспах для налагодження роботи щодо зустрічі свята червоними валками хліба.

5. Не дивлячись на попередні рішення президії РВК, що засудили помилку та по-

ведінку куркульського та злочинного ставлення до виконання плану хлібозаготівель з боку окремих колхозів, все ж таки продовжується опір в виконанні наданих планів з боку колгоспів "Серп і Молот" с. Успенка, "Червоний Донбас" – с. Попова Слобода, "Червоний Прапор" – с. Буринь, "12-ти річчя Жовтня" – с. Дяківка та ін., які виконали лише від 19 % до 27 % річного плану. Доручити головам сільрад та уповноваженим РВК вжити всіх заходів щодо виконання планів в хлібозаготівлі всіма колгоспами, викриваючи та даючи відсіч всяким намаганням затримати виконання плану хлібозаготівель. Голові РКС та директору МТС в останнє запропонувати притягти до судової відповідальності правління тих колгоспів, що злочинно зривають виконання планів хлібозаготівель.

6. Беручи до уваги заяву т. Чугая, що значна частина хліба плановицькими господарствами здана, як контрактанти, чим зменшується % виконання плану кулацькою частиною, а тому доручити райфілії "Заготзерно", головам сільрад і уповноваженим РВК протягом 2-х діб перевірити виконання хлібозаготівель плановицькими г[осподарст]вами та про кількість зданого [хліба] і номери квитків надіслати "Заготзерну".

7. Ознайомившись з матеріалами Всесоюзного конкурсу, що оголошено

В/о Загот. СТО на 100 % виконання плану хлібозаготівель до дня 15 рок[овин] Жовтня, президія РВК ухвалює: включитися у Всесоюзний конкурс всім районам, про що негайно надіслати відповідного матеріалу на місця про включення в конкурс сільрад, колгоспів, радгоспів, МТС з метою посилення масової роботи повного проведення конкурсу та виконання плану хлібозаготівель до 15-ти років Жовтня, зобов'язати всіх голів сільрад та уповноважених проробити по всіх кутках і колгоспах відозву ЦК КП(б)У на ліквідацію ганебного відставання.

8. За цілком незадовільну роботу по хлібозаготівлі оголосити догану президіям сільрад: Успенської, Головинської та Червонослобідської з оголошенням в пресі і попередити, що в разі ці сільради протягом найближчих днів не зроблять рішучого зламу і не забезпечать виконання плану, президія РВК вживе рішучих заходів.

Голова РВК
Секретар

Лісовець
Рябенко

ф.Р-2303, оп.1, спр.12, арк.310-311. Оригінал.

№ 41

ПОСТАНОВА БЮРО ГЛУХІВСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У ПРО НЕЗАДОВІЛЬНЕ ВИКОНАННЯ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ, ЗМЕНШЕННЯ ПЛАНУ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ, ПОСИЛЕННЯ РЕПРЕСІЙ ЗА НЕВИКОНАННЯ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ, ОРГАНІЗАЦІЮ "ЧЕРВОНИХ ВАЛКІВ" ДО ЖОВТНЕВИХ СВЯТ ПО ГЛУХІВСЬКОМУ РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

4 листопада 1932 р.

1. Відмітити, що план хлібозаготівель в одноосібному секторі по стану на 3.ХІ.32 р. не виконано, замість того, щоб виконати його до 1.ХІ як було ухвалено постановами бюро РПК, по твердим завданням виконано лише 63%. Все це з'ясується зовсім незадовільною роботою парт[ійних] та КСМ осередків і заготовчих організацій, зокрема, не було рішучого натиску на куркульсько-заможню верхівку села.

2. Цілком схвалити та прийняти до неухильного виконання постанови ЦК КП(б)У від 30.Х.32 р. в справі хлібозаготівель. Зменшений план хлібозаготівель в районі, наданий від Чернігівського Оргбюро в розмірі 63800 ц – прийняти, встановивши остаточний термін його виконання – 25.ХІ.32 р.

3. Надану знижку плану хлібозаготівель в одноосібному секторі в розмірі 2500 ц

(в т.ч. 1200 ц жита) негайно довести до кожної сільради, для чого 5.XI.32 р. скликати районну нараду секретарів партійних осередків та голів сільрад. Остаточний план по сільрадах та внесені корективи до плану на нараді затвердити і погодити на засіданні бюро РПК.

4. Запропонувати партосередкам та сільрадам запровадити знижку по хлібозаготівлям в першу чергу родинам червоноармійців та партизанам.

5. З метою мобілізації уваги всієї парторганізації на виконання плану хлібозаготівель в установлений термін 6.XI.32 р. провести єдиний партдень в районі по питанню рішень ЦК КП(б)У про хлібозаготівлю.

6. Партосередкам, КСМ осередкам, сільрадам в купі з уповноваженим РПК у дні жовтневих свят (6, 7, 8 листопада 1932 р.) організувати червоні валки хліба зі всіх сел району.

7. Запропонувати партосередкам та уповноваженим РПК боротьбу за хліб скерувати на орг[анізаційно]-госп[одарське] зміцнення колгоспів та подальше втягнення бідняків та середняків-одноосібників до колгоспу, мобілізовуючи колгоспний актив та відзначившихся повним виконанням хлібозаготівель бідняків та середняків на боротьбу зачасне виконання хлібозаготівель в одноосібному секторові. Для цього провадити систематично роботу по участках та кутках, рішуче натиснувши на куркуля, примусивши його протягом 3-х днів виконати покладене на нього завдання по хлібу, надалі даючи відсіч опортуністичним елементам парторганізації, які не ведуть боротьби з куркулем та його впливом як в колгоспах, так і на одноосібників.

8. Фракції РВК, партосередкам щодо одноосібників, які злісно ухиляються від здачі хліба, що наданий їм постановою загальних зборів, вживати заходів громадського впливу, безспірного стягнення, одночасно зобов'язати суд та прокуратуру посилити судові репресії до тих, що злісно ухиляються від здачі хліба, заховають та розбазарюють його. Терміново розглянути всі справи стосовно до хлібозаготівель.

9. Зобов'язати фракцію РВК, директорів МТС та партосередки перевірити стан обмолоту зернових культур, остаточно закінчивши обмолот зернових культур до 15.XI.1932 р.

10. Запропонувати т. Карпуші протягом 5-ти днів перевести суцільну перевірку виконання задачі мірчуку по всіх підприємствах району, наслідки докласти на слідуєчому засіданні бюро.

11. Підтвердити попередню постанову бюро РПК щодо боротьби з торгівлею хлібом, доручивши нач[альнику] ДПУ т. Гайдаю повести рішучу боротьбу зі спекуляцією хлібом, зі спекулянтами та перекупниками хліба.

12. Зобов'язати фр[акцію] РВК та "Заготзерно" систематично перевірити виконання постанови бюро щодо регулювання помолу як колгоспами, так і одноосібниками по довідках сільрад.

13. Вважати за необхідне переглянути склад уповноважених на селі, членам бюро не пізніше 8.XI.32 р. виїхати на район для оперативного керівництва.

Секретар РПК

Білов

ф.П-39, оп.1, спр.307, арк.178. Копія.

ЛИСТ АНОНИМНОГО АВТОРА ДО РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ "ЛЕГКАЯ ИНДУСТРИЯ"
ПРО НЕЗАДОВІЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДУКТАМИ ХАРЧУВАННЯ
РОБІТНИКІВ КОНОТОПСЬКОГО ПЕНЬКОВОГО ЗАВОДУ

9 листопада 1932 р.

Почему наша "Легкая индустрия" так хромает в работе. Мало того, что многие заводы легкой индустрии, в том числе и Конотопский пенькозавод №19 до сего времени сильно хромают в своей работе за отсутствием специалиста, производительность пала невероятно. Служащие и рабочие бросают работу и переходят в другие места. Это вполне естественно, так как не получая скудного пайка как 1 ¼ фунта хлеба, работать никто не будет и не может.

Конотопский пенькозавод в недостроенном своем здании почти кустарным способом начал перерабатывать конопляную солому с 1.V.32 г. и кое-как добывал себе средства для существования. I.XI.32 г. поставил более мощную машину, и пошло дело совсем хорошо. Ежедневно давал вагон волокна. До 15.X.32 г. администрация завода под всякими видами и возможностями добывала недостающий по нарядам хлеб для рабочих, и работа шла, а с 15.X все это кончено, так как наряда на хлеб нет и, наконец, 27.X получено извещение, что заводу занаряжено на 250 человек на октябрь 452 кг муки ровно на три дня. Что же должна делать администрация и чем кормить рабочих 27 дней, про иждивенцев и говорить не приходится, они никогда не получали и не получают установленного правительством пайка. Это основная причина, которая вносит дезорганизацию в работу легкой индустрии. Эта причина приводит к неудовлетворительной работе и невыполнению плана. Администрация завода при максимальном напряжении сил и энергии не может побороть этой причины, абсолютно потеряв голову в поисках хлеба.

Собственные продовольственные базы заводов также далеко неудовлетворительные. Картофеля, как второго после хлеба продукта питания, почти на всех заводах нет, заготовить его, как пишет центр, на местах нет возможности за отсутствием денежных средств, которых банк не выдает. В то время как картофель есть и его можно купить. Остальных продуктов, как капуста, огурцы и т.д., хотя и мало заготовлено, но питаться можно. Остро вопрос упирается в жиры, но наряды заводы не получают, а на рынке они очень дорого, о мясе и рыбе говорить не приходится. Все вместе взятое ставит под угрозу не только невыполнение плана 4-го квартала, а полный срыв его. Пока не поздно, пока не разбежались все рабочие заводов, необходимо срочно принять меры к устранению всех вышесказанных причин. Помимо этого еще есть причины, благодаря которым работа заводов хромает. Почти все заводы выстроены на поле, а квартир и общежитий для рабочих и служащих нет, большинство из них живут вне завода, средства передвижения также очень плохи. Ходить пешком далеко. Эта причина тоже плохо отражается на работе и ее нужно изжить, так как отсутствие хозяйского глаза на 50 % отражается в сторону минуса на работу.

Конотопец

ф.Р-4537, оп.1, спр.47, арк.74-75. Оригінал.

**З ПРОТОКОЛУ ЗАГАЛЬНИХ ПАРТІЙНИХ ЗБОРІВ ОСЕРЕДКУ КП(б)У КОЛГОСПУ
“ЧЕРВОНИЙ ПАРТИЗАН” С. СТУДЕНОК ШАЛИГИНСЬКОГО РАЙОНУ
ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО ОBOB’ЯЗКОВЕ ВИКОНАННЯ ЗНИЖЕНОГО
ПЛАНУ ХЛІБОЗАГОТІВЕЛЬ**

10 листопада 1932 р.

Слушали: Доклад т. Бывалина, который указал на выполнение [плана] хлебозаготовки и снижение [плана], а также содоклад т. Рындыча о предложении выполнения [плана] и снижения хлебозаготовки.

Постановили:

Общее открытое партсобрание считает верным [решение] о снижении плана хлебозаготовки. Считает [сниженный] план реальным и выполнимым. Выполнить план хлебозаготовки до 10.XII.32 г. по единоличному сектору и по колхозу до 1.I.33 г. Предложить партячейке сельсовета немедленно вменить [в обязанности] комиссии по хлебозаготовке ... отметить в книжке снижки на протяжении 2-х дней. Комиссии по хлебозаготовке приступить живо работать, втянув [в работу лиц], выполнивших план хлебозаготовки. [План] выполнить на 100 % и перевыполнить.

Пред[седатель] собрания

Рындыч

Секретарь

Коняев

ф.П.-76, оп.1, спр.1, арк.11-11 зв. Оригінал. Рукопис.

№ 44

**ПОСТАНОВА ВИЇЗНОЇ ПРЕЗИДІЇ ЛИПОВОДОЛИНСЬКОЇ РАЙОННОЇ
КОНТРОЛЬНОЇ КОМІСІЇ КП(б)У ПРО ВИКЛЮЧЕННЯ З ПАРТІЇ ТА ПЕРЕДАЧУ
ДО СУДУ СПРАВИ ГОЛОВИ КОЛГОСПУ ІМ. ПЕТРОВСЬКОГО ПОДІЛКІВСЬКОЇ
СІЛЬРАДИ ЛИПОВОДОЛИНСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ П.Д.
СЕПЕТИ ЗА ПРИХОВУВАННЯ ЗЕРНА ТА ПРОТИДІЮ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ**

14 листопада 1932 р.

Присутні: члени президії тт. Троцюк, Мельник, Голощапов, від РПК т. Слабко та партактиву осередку 9 чол. (Сепета присутній).

Слухали: Справу т. Сепети Павла Демидовича, к[андидата] партії з 1932 р., народження 1894 р., селянина-колгоспника, освіта нижча. Під час виникнення справи працює головою колгоспу ім. Петровського.

Перебуваючи головою колгоспу ім. Петровського Подільківської сільради, став на шлях приховування та розтранжирювання хлібу. Не зважаючи на те, що виїзним засіданням парттрійки КК попереднього голову колгоспу за видачу хліба в рахунок авансів 24 % до фактичного обмолоту з лав партії виключено, т. Сепета, вступивши в обов’язок голови колгоспу, роздав додатково 1200 пуд. хліба та довів видачу натуравансів до 32 %. Крім того, щоб довести нереальність плану, в купі з кандидатом партії, що працював комірником, не оприбуткували просо, 500 пуд. жита, 250 пуд. пшениці. План хлібозаготівлі виконано на 14.XI.32 р. лише на 48 %.

Ухвалили: Пред’явлені звинувачення матеріалами обстеження цілком стверджуються. Сепету, що випадково потрапив до лав партії, як куркульського агента, ворога соціалістичного будівництва, злісного розтринькувача та організатора куркульського

саботажу хлібозаготівель, з лав партії виключити та за припущений злочин справу передати судово-слідчим органам для притягнення до відповідальності за законом про охорону громадської власності від 7-го вересня.

Голова КК КП(б)У
Секретар

Троцюк
Голощанов

ф.П-24, оп.1, спр.89, арк.9. Оригінал.

№ 45

**ПРОТОКОЛ ПОЗАЧЕРГОВОГО ЗАСІДАННЯ БЮРО СЕРЕДИНО-БУДСЬКОГО
РАЙКОМУ КП(б)У СУМІСНО З РАЙПАРТАКТИВОМ ПРО ЗАНЕСЕННЯ НА
"ЧОРНУ ДОШКУ" С. ЧЕРНАЦЬКЕ, ВИВЕЗЕННЯ КРАМУ ЗА САБОТУВАННЯ
ХЛІБОЗАГОТІВЛІ, ПОЛІПШЕННЯ ПОСТАЧАННЯ КЕРІВНОГО СКЛАДУ
РОБІТНИКІВ СЕРЕДИНО-БУДСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**
15 листопада 1932 р.

Цілкою таємно

Слухали: Про стан виконання плану хлібозаготівель та підсумки наради секретарів РПК від 13.XI-32 р. (доп. т. Каменецький).

Висловились: тт. Руднев, Панченко, Колесников, Бугло, Козлов, Свержевський, Окопський, Загребельний, Тищенко, Кролевецький, Мессарош, Курчкін.

Ухвалили: Відмітити, що ганебний стан виконання хлібозаготівлі (на 15.XI виконано 56,6 %) стався в наслідок повної бездіяльності окремих уповноважених РПК, секретарів партосередків та голів сільрад, як то: Чернацької тт. Окопського, Сидоренка, які по-опортуністичному поставились до доведення понижених планів до кожного здавця, не популяризували знижки серед бідняцько-середняцької маси та не мобілізували колгоспну та бідняцько-середняцьку масу села на виконання остаточного плану хлібозаготівель.

Знижені плани по окремих селам були доведені з запізненням на 4-5 днів, а по с. Чернацькому був доведений лише 12.XI, або через 7 днів після наради.

Для ліквідації цього ганебного прориву в хлібозаготівлі бюро РПК ухвалює:

1. Оголосити районну парторганізацію змобілізованою, перекинувши на села увесь районний партактив, заборонивши виїзд з села без дозволу РПК до повного виконання плану хлібозаготівель, попередивши, що виїзд без дозволу з села розглядатиметься, як дезертирство з фронту хлібозаготівель та не сумісним з перебуванням в лавах партії.

2. Листопад місяць вважати за вирішальний в справі хлібозаготівель, змобілізувавши маси на ліквідацію ганебного стану по хлібозаготівлі.

3. Зобов'язати секретарів п[артосередків], уповноважен[их] РПК, голів сільрад негайно ввести точний облік виконання плану хлібозаготівель по окремим господарствам.

4. За явний саботаж у виконанні плану хлібозаготівель (виконання плану на 11 % – с. Чернацьке) занести на чорну дошку, запропонувавши правлінню РСС вивезти весь крам з с. Чернацького й перекинувши його в с.Пигарівку, яке веде перед в хлібозаготівлі. Широко популяризувати через районну газету цю постанову.

5. По селам Чернацьке, Пигарівка, Порохонь, Зноб-Трубчевське, Ромашкове провести загальні збори з питанням про ганебний стан виконання хлібозаготівель, домагаючись рішень загальних зборів про обов'язкове виконання планів хлібозаготівель та притягнення до суворої кари куркулів та окремих підкуркульників, що зривають плани хлібозаготівлі.

6. Надалі продовжувати роботу судової бригади, направляючи до сел, що більше відстають в справі виконання хлібозаготівлі.

7. В останній раз попередити всіх секретарів партосередків, уповноважених РПК та голів сільрад, що будь-які розмови про нереальність плану будуть розглядатись, як виласка класового ворога, спрямована на зрив плану хлібозаготівлі з відповідними організаційними висновками.

8. За опортуністичне ставлення до хлібозаготівель, за несвоєчасне доведення плану до кожного здавця, чим зірвано план хлібозаготівлі по с. Чернецькому, – голову сільради т. Окопського зі складу пленуму РПК вивести, оголосити сувору догану з попередженням, з роботи в с. Чернацькому зняти, перекинувши його на низову сільську роботу; секретарю партосередку т. Сидоренку оголосити сувору догану з попередженням, попередивши його, що в разі не буде певного зламу в хлібозаготівлі на протязі декади, буде поставлено питання про перебування в лавах партії.

9. Чергове засідання бюро РПК відкласти, заборонивши всім райустановам та осередкам проводити будь-які засідання на протязі листопада місяця.

10. Зобов'язати уповноважених РПК надсилати щоденно інформаційні зводки про хід роботи та її наслідки.

11. Всю роботу по переведенню хлібозаготівель щільно пов'язати зі всіма госп[одарсько]-політ[ичними] кампаніями, особливо картоплезаготівлею, моб[ілізацією] коштів, зокрема, по добровільним платежам.

12. Райгазеті "Конопляр Середино-Будщини" переключитись на хлібозаготівлю, організувавши в с. Чернацькому виїзну редакцію.

13. Уповноваженим РПК виїхати на село зараз же після засідання.

14. Пункти 1-2-3-4-8-9-11 цієї постанови оголосити в місцевій пресі, як постанови бюро РПК та президії РВК.

Слухали: Постанову Політбюро ЦК КП(б)У про поліпшення постачання керівного складу робітників району.

Ухвалили: Виділити трійку в складі: голови РВК – т. Мессарош, зав. орг. відділу РПК, голови РСС, якій доручити реалізацію цієї постанови до 30.ХІ ц. р. Комісію призначити під головуванням т. Мессарош.

Секретар РПК

Каменецький

ф.П-33, оп.1, спр.211, арк.106-107. Оригінал.

№ 46

ПОСТАНОВА БЮРО ШОСТКИНСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У ПРО ПОКАРАННЯ ПАРТІЙНИХ ТА РАДЯНСЬКИХ ПРАЦІВНИКІВ РАЙОНУ, ЗАНЕСЕННЯ НА "ЧОРНУ ДОШКУ" СЕЛ ІВОТ, ЧУЙКІВКА, ШАТРИЩЕ, ПРОКОПІВКА, КАЛІЇВКА, ОБРАЖІВКА ШОСТКИНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА НЕЗАДОВІЛЬНИЙ СТАН ХЛІБОЗАГОТІВЛІ

16 листопада 1932 р.

Бюро РПК відмічає злочинне нестерпиме ставлення до виконання рішень партії та постанови бюро РПК від 28 жовтня щодо переведення хлібозаготівлі в одноосібному секторі. В наслідок за останню п'ятиденку виконано план на 1,2 %, це свідчить про те, що партійні осередки, уповноважені РПК не зуміли по бойовому заходитися навколо здійснення рішень бюро, не скористались зниженням плану на мобілізацію широких кіл бідняцько-середняцьких мас на дострокове закінчення планів, не зробили натиску на куркульсько-заможню верхівку села.

Все це сталося в наслідок бездіяльності низки партійних осередків, уповноважених РПК, що загубили почуття партійності, по примиренському поставилися до виконання бойового завдання партії, і своїми "об'єктивними" діями стали фактично на ворожий куркульський шлях зриву хлібозаготівлі, зокрема, в селах: Шатрище, Прокопівка, Івот, Чуйківка, Клишки, Ображіївка, Орлівка.

Виходячи з такого стану бюро РПК ухвалює:

1. Підтвердити попередні постанови бюро, зобов'язати всі партійні осередки та уповноважених райпарткому забезпечити виконання плану хлібозаготівлі до 5 грудня ц. р., додержуючись виконання завдань за оперативним планом по п'ятиденкам. Для підсилення хлібозаготівлі мобілізувати додатково 60 чоловік відповідального районного та міського активу (список мобілізованих товаришів затвердити) та групу студентів, комуністів і комсомольців з ШХТІ.

2. За абсолютну бездіяльність в хлібозаготівлі, за злигання з куркульством голову Шатрищенської сільради Вороного виключити з лав партії, як куркульського елемента, та за потурання куркульству, за зрив хлібозаготівлі притягти до судової відповідальності.

В зв'язку з розкладом більшості членів партії Шатрищенського партосередку (пияцтво, бездіяльність, потурання куркулям) – вважати за потрібне провести чистку партосередку та уповноважених РПК, що працювали в Шатрищах, і чистку радянського кооперативного апарату. Простити обком КП(б)У санкціонувати цю чистку.

Попередити Івотський та Прокопівський партосередки, що коли вони найближчих 5 днів не зламують опору та куркульського контрреволюційного саботажу хлібозаготівель, до них буде вжито найсуворіших заходів партійного впливу.

3. Оголосити догану з останнім попередженням секретарю Ображіївського партосередку т. Дехтяру та Орловського партосередку т. Демичу, попередити цих товаришів та всіх секретарів партосередків і уповноважених РПК відсталих сел, що коли наступної п'ятиденки не буде рішучого зламу в хлібозаготівлі та не буде забезпечено виконання річного плану в строк, бюро РПК вживе до них самих рішучих заходів.

4. За злочинно-ганебний стан хлібозаготівель занести на чорну дошку такі села: Івот, де одноосібний сектор виконав план на 12 %, Чуйківка – 11 %, Прокопівка – 21 %, Каліївка – 28 %, Ображіївка – 30 %, Шатрище – 27 %.

Запропонувати голові райспоживспілки т. Федоренку припинити відпуск краму в ці села до виконання плану хлібозаготівлі, наявний крам в крамницях цих сел перекинути до сел, що виконали або наближаються до виконання річного плану хлібозаготівлі.

Заборонити в цих селах видавати довідки на перемол зерна одноосібним господарствам до повного виконання селами плану хлібозаготівель. Заборонити останнім сільрадам району видавати довідки на перемол зерна тим господарствам, що не виконали повністю плану хлібозаготівель.

5. Зобов'язати всі партосередки, уповноважених РПК, сільради протягом 3-х днів проробити інструкцію Раднаркому УСРР "Про організацію хлібозаготівель в одноосібному секторі", окремо проробити інструкцію на колгоспних зборах та рішуче запровадити її в життя.

6. Зобов'язати партосередки, уповноважених РПК провести суцільну перевірку виконання завдань з хлібозаготівель комуністами, членами сільрад, правліннями КТ тощо, застосовуючи до тих, що не виконали планів, заходи, перелічені інструкцією РПК.

7. Зобов'язати ЗПК, партосередки заводу № 53, фабрики № 6 та ін. підприємства району провести роботу серед робітників, що зв'язані з сільським господарством, примусивши їх негайно виконати завдання з хлібозадачі, застосовуючи до окремих злісних нездатчиків заходи зняття з роботи, виключення з профспілок. Уповноваженим РПК на селах до окремих робітників, що злісно не дають хліб, вжити заходів, передбачених інструкцією РПК.

8. Зобов'язати тт. Наклонова та Конькова лінією ДПУ та прокуратури вживати не-

гайно адміністративні і судові репресії, що вони передбачені інструкцією РНК, зокрема до господарств з твердими завданнями. Висилати в першу чергу сесії суду до сел, що занесено на чорну дошку.

9. Переводячи рішучий натиск на злісних нездатчиків хліба, знищуючи куркулів, [що чинять] опір, – бюро РПК застерігає партосередки, сільради, уповноважених РПК від масових обшуків, від порушення революційної законності, переводячи ці заходи диференційовано до кожного окремого господарства, враховуючи його соціальне обличчя.

10. Політично-масову роботу поставити головним засобом в роботі щодо виконання хлібозаготівлі, залучити колгоспників і одноосібників, що виконали завдання хлібозаготівлі до безпосередньої роботи по виконанню хлібозаготівель у всьому одноосібному секторі.

11. Доручити уповноваженим РПК разом з керівниками місцевих організацій організувати перевірку якості переведеного обмолоту і вжити рішучих заходів для закінчення обмолоту та притягнення до відповідальності тих, що недоброякісно його провели.

12. Для підсилення репресій по відношенню куркульсько-заможних господарств та злісних незадаців хліба одноосібників додатково мобілізувати бувших робітників юстиції, список яких затвердити опитом бюро.

Доручити т. Тартаріну та т. Орлу разом з керівниками прокуратури й суду організувати додатково 5 виїзних сесій, якими охопити основні відстаючі села по хлібозаготівлі.

13. Доручити т. Левіну мобілізувати товаришів на хлібозаготівлі, в разі потреби не чекаючи затвердження бюро РПК.

14. Заборонити уповноваж[еним] РПК без дозволу РПК виїжджати з села.

За порушення цієї постанови бюро РПК вживе самих рішучих заходів партстягнення та судової відповідальності.

15. Зобов'язати фр[акцію] РВК під персональну відповідальність т. Орла виділити не менше 2000 крб. на хлібозаготівлю для забезпечення уповноважених (студентів, робітників з виробництва, комсомольців).

16. Зобов'язати персонально уповн[оважених] РПК забезпечити присилку сільрадами щоденних зводок хлібозаготівлі, прийнятих репресивних заходів та проведеної масової роботи серед колгоспників та передових одноосібників. Уповноважені мусять щоп'ятиденки надсилати до РПК інформлисти про проведену роботу та наслідки.

17. Бюро РПК закликає всю партійну організацію поставити хлібозаготівлю центральною, політичною роботою на селі, домогтися на основі більшовицької боротьби завершення хлібозаготівель в районі до 5 грудня ц. р., на що район має всі можливості, пов'язавши цю роботу з обов'язковим виконанням планів мобілізації коштів, заготівлі картоплі, м'яса, прядива, сіна тощо.

Цю постанову винести на затвердження об'єднаного пленуму РПК та РКК 17.XI-32 р. разом з уповноваженими РПК та секретарями партосередків.

Секретар РПК

Тартарін

ф.П-25, оп.1, спр.24, арк.162-164. Оригінал.

**РЕЗОЛЮЦІЯ БЮРО КОНОТОПСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У ПРО ЗАНЕСЕННЯ
НА "ЧОРНУ ДОШКУ" СЕЛ БОЧЕЧКИ, КОЗАЦЬКЕ, МАЛИЙ САМБІР, ХИЖКИ
КОНОТОПСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ПОСИЛЕННЯ
РОБОТИ ПО ВИКОНАННЮ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ**

16 листопада 1932 р.

Вислухавши інформаційне повідомлення секретаря РПК про нараду секретарів РПК в області та обміркуювши хід виконання хлібозаготівель в районі, бюро РПК констатує абсолютно незадовільний стан виконання хлібозаготівель: заг[альний] пл[ан] – 69,6 %, одноос[ібники] – 47,1. Виходячи з цього, бюро РПК вважає, що план хлібозаготівель в загрозовому стані і напередодні провалу термінів попередніх рішень РПК та обкому.

Для забезпечення плану та виконання завдань по хлібозаготівлі в термін оголосити всю парторганізацію за мобілізовану і в надзвичайному положенні.

В першу чергу оголосити за мобілізований весь актив і послати на села: членів РПК, членів ревкомісії, членів КК РВК та додатково мобілізувати мінімум 75 чол., надіславши членів бюро РПК, членів РКК в рішучі села, що найвідсталіші в районі, запропонувавши виїхати не пізніше 10 години ранку 17.XI та заборонити виїзд [із сел] всім мобілізованим до закінчення хлібозаготівель.

В свою чергу запропонувати всім партосередкам, фракціям громадських організацій надіслати в підшефні села бригади аж до закінчення хлібозаготівель.

Також запропонувати всім громадським організаціям по своїй лінії оголосити всіх мобілізованими і надіслати на села (членів РВК, райпрофради, ЛКСМУ і т.д.).

Виходячи з незадовільного стану хлібозаготівель, а саме: 69,6 % на 15.XI, а по одноосібному сектору 47,1 %, заборонити переводити будь-які засідання, збори, наради, які пов'язані з відкликом мобілізованих з села, в першу чергу бюро РПК не скликати до 1.XII, цебто до закінчення хлібозаготівель. Заборонити в районі відпустки керівним робітникам аж до закінчення хлібозаготівель.

За незадовільне виконання хлібозаготівель, особливо, по одноосібному сектору, повний провал виконання плану хлібозаготівель в селах: Бочечки, Козацьке, Малий Самбір, Хижки, оголосити ці села на чорній дошці і попередити ці села, що коли не буде досягнуто відповідного зламу, після 20.XI застосувати всі міроприємства до сел, що з'являються на чорній дошці.

В свою чергу попередити такі села: Великий Самбір, Соснівка, Сем'янівка, Юрівка, Шевченкове, коли вони не досягнуть відповідних темпів для забезпечення виконання плану до 1.XII, також будуть занесені на чорну дошку з наслідками, що виникнуть з цього.

В села, що занесені на чорну дошку та попереджені села, щоб домогтися відповідних темпів в хлібозаготівлі надіслати членів бюро, членів президії з бригадою 4-5 чоловік, а саме: т. Іваніна – зав. орг. РПК в с.Козацьке, т. Роженка – зав. АМВ РПК в с. Бочечки, т. Нечая – секретаря РВК в с. Малий Самбір, т. Чемериса – члена РПК, зав. РЗВ в с. Великий Самбір, т. Фесенка – голову райпрофради в с. Хижки, т. Авдієнка – в с. Соснівка, т. Савенкова – в с. Шевченкове, т. Тимошенко – в с. Юрівка, т. Малярова – в с. Сем'янівку, т. Сачика – в с. Савинку. Зав. кадрами РПК переглянути весь склад уповноважених з метою правильного розташування та якісного підбору і тих, що не виправдали себе, відкликати як не виправдавших довір'я партії і накласти партійну кару.

Звільнити від роботи на селі як уповноваженого т. Фединченка, редактора газети, поклавши на нього відповідальність за систематичне висвітлення матеріалів в справі хлібозаготівель та ненормальних явищ по окремим селам, які гальмують виконання плану хлібозаготівель.

Звільнити [від роботи на селі] прокурора т. Крицького, поклавши на нього відповідальність за організацію виїзних сесій і скорішого розгляду судових справ. По окремим справам самому виїжджати для того, щоб організувати судовий процес.

Тов. Письменного, зав. кушткамери суду, також звільнити від роботи на селі як уповноваженого і покласти на нього відповідальність за своєчасний розгляд судових справ по хлібозаготівлям.

Крім того, звільнити [від роботи на селі] нач[альника] ДПУ т. Труфанова, секретаря РКК т. Носкова, доручивши їм по своїй лінії також скоріше реагувати на всі моменти, що пов'язані з хлібозаготівлею.

На т. Чепеду покласти відповідальність за заготівлю картоплі і скорішого відвантаження для Донбасу та військових нарядів.

Бюро вважає за необхідне попередити всіх членів партії, що будуть ухилятися від мобілізації для поїздки на село, [про] засудження на відкритих партійних зборах в купі з робітниками та взагалі працюючими – як ворогів народу.

Зобов'язати всіх групових уповноважених, щоб через кожні 5 день надсилали інформаційні повідомлення про хід хлібозаготівлі.

Вважати за необхідне найближчими днями скликати міський поширений партактив, де поставити доповідь про хід хлібозаготівель та завдання парторганізації міста в виконанні плану хлібозаготівель. Доповідачем виділити секретаря РПК т. Золотухіна.

Дати директиву всім партосередкам міста та фракціям профспілок, щоб провели роз'яснюючу роботу серед робітників та працюючих по справі хлібозаготівлі і участь кожного працюючого в виконанні завдань, одноразово попередивши, що члени профспілок, які зв'язані з селом і злісно ухиляються від виконання завдань, що покладені на них по хлібозаготівлі, будуть зняті з постачання, як сами, так і їх родини.

Цю постанову оголосити в пресі.

ф.П-42, оп.1, спр.168, арк.83-84. Копія.

№ 48

ПОСТАНОВА ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У “ПРО ЗАХОДИ ПО ПІДСИЛЕННЮ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ”

18 листопада 1932 р.

Зовсім таємно

I. О мобилизации рабочих коммунистов на хлебозаготовки.

1. Считая дело хлебозаготовок в данных условиях важнейшей задачей всей не только сельской, но и городской партийной организации Украины, ЦК КП(б)У постановляет мобилизовать в помощь сельским организациям на срок до I.I-1933 г. в помощь РПК решающих хлебозаготовительных районов – 600 коммунистов рабочих из промышленных центров, имеющих опыт партийно-массовой работы и проявивших себя в выполнении ударно-политических кампаний как сознательные и стойкие большевики: в Харькове – 140 чел., Донбассе – 200 чел., Днепропетровске – 130 чел., Одессе – 70 чел., Киеве – 60 чел.

2. Предложить обкомам мобилизацию и отправку людей закончить в трехдневный срок. Мобилизованных направить бригадами в составе 3-4 человек каждая в 40-50 решающих хлебозаготовительных районов по 2-4 бригады на район, для посылки в села, где кулацкий саботаж и неорганизованность партийной работы приняли наиболее острый характер.

3. Донецькому обкому из числа мобілізованих командирівати в поміть Одеської області 80 человек.

4. Обязати ГПК и РПК под личную ответственность секретарей этих парткомитетов организовать на предприятиях тщательный отбор мобілізуемых и в особенности подбор руководителей бригад.

Предложить обкомам тщательно проинструктировать мобілізуемых.

II. О расстановке партсил и установлении отчетности и контроля по хлебозаготовительной работе.

В целях обеспечения правильной расстановки партийных сил, мобілізуемых для хлебозаготовок и обеспечения должного партийного и советского контроля за работой местных органов и мобілізованных товарищей, ЦК КП(б)У постановляет:

1. Обязати обкомы и райкомы систематически проверять расстановку партийных сил, мобілізованных для хлебозаготовок, дабы обеспечить на деле лучшими партийными силами важнейшие по хлебозаготовкам колхозы. В наиболее крупные колхозы, имеющие большой план хлебозаготовок, посылать бригады.

В тех селах, где имеется более или менее значительное количество единоличных хозяйств, не выполнивших заданий по хлебозаготовкам, выделяется специальный уполномоченный по выполнению плана хлебозаготовок по индивидуальному сектору.

Все мобілізованные (уполномоченные) по хлебозаготовкам должны находиться в установленном для них месте работы, не имея права отлучаться без разрешения на то РПК, если мобілізованы РПК, и без разрешения обкома и ЦК КП(б)У, если они мобілізованы обкомом или ЦК партии.

2. Уполномоченные, не справляющиеся с возложенными на них задачами, должны быть немедленно заменены более способными, подготовленными и преданными делу работниками.

К тем из посланных на хлебозаготовки работникам, которые проявили не только неспособность, но и проявили явную расхлябанность и саботаж хлебозаготовок, применять суровые партийные и государственные репрессии.

3. ЦК обязывает Обкомы раз в пятидневку кратко информировать ЦК о ходе хлебозаготовок, особо выделяя при этом важнейшие районы и МТС. Райкомы должны давать такие же отчеты обкому по МТС и крупнейшим колхозам.

Обкомы и райкомы обязати наладить действительное повседневное оперативное руководство всей работой по хлебозаготовкам.

Работающие по хлебозаготовкам, командированные ЦК члены ЦК и другие ответственные работники, каждую декаду обязаны аккуратно присылать в ЦК информационные письма о ходе хлебозаготовок и о тех мероприятиях, которые осуществлены в районе за истекшую пятидневку.

Кроме того, предложить Агитмассотделу и Оргинстру до 5-го декабря произвести проверку работы районных партийных и заготовительных организаций, а также всех посланных на хлебозаготовки по 20 районам.

4. Предложить ЦК ЛКСМУ разработать на основе данного постановления краткие предложения по повышению роли и участия комсомольских организаций в борьбе за усиление хлебозаготовок и внести в двухдневный срок на утверждение ЦК КП(б)У.

5. Взять под постоянный контроль ЦК работу 22 газет важнейших хлебозаготовительных районов.

III. О хлебозаготовках в колхозах. О колхозных фондах.

В соответствии с указанием ЦК ВКП(б), что "выполнение плана хлебозаготовок – первоочередная задача колхозов, совхозов, МТС и единоличников", – ЦК КП(б)У особо указывает всем парторганизациям Украины на то, что полное выполнение плана хлебозаготовок колхозами и МТС является их основной обязанностью перед партией и ра-

бочим классом, первоочередной задачей, которой должно быть подчинено выполнение всех других задач в колхозах, и, в том числе, задач по созданию разного рода колхозных натуральных фондов: семенного, фуражного, продовольственного и других.

В соответствии с этим, ЦК КП(б)У указывает парторганизациям на следующее:

1. Задачей парторганизаций является полное окончание плана хлебозаготовок к 1-му января и образование семенных фондов к 15-му января.

2. Немедленно запретить какое-либо расходование всех натуральных фондов, созданных в колхозах, неудовлетворительно выполняющих план хлебозаготовок, и организовать строжайшую проверку всех этих фондов, действительных их размеров, мест их хранения, лиц, ответственных за их сохранность, взяв это дело под непосредственное руководство РИК и РПК.

3. Предоставить право РИК перечислять в фонд хлебозаготовок все натурфонды, созданные в колхозах, совершенно неудовлетворительно выполняющих планы хлебозаготовок.

4. В отношении семенных фондов допускать проведение в жизнь п. 3-го только с предварительной санкции облисполкомов в отношении каждого отдельного колхоза.

Проведению всех этих указаний о натурфондах ЦК КП(б)У придает исключительное значение и возлагает особую политическую ответственность за правильное проведение этих указаний в жизнь на областные партийные комитеты, в первую очередь, на первых секретарей и председателей исполкомов.

О натуравансах и борьбе со злоупотреблениями в колхозах.

1. Полностью прекратить с получением настоящей директивы выдачу каких-либо натуравансов во всех колхозах, неудовлетворительно выполняющих план хлебозаготовок.

2. В колхозах, неудовлетворительно выполняющих план хлебозаготовок и раздавших сверх установленных натуравансов хлеб в порядке общественного питания, дополнительной выдачи различного рода озадков, последов, отходов и т.п. – немедленно организовать возвращение незаконно розданного хлеба и обратить его на выполнение плана хлебозаготовок.

Председателей правлений этих колхозов (как коммунистов, так и беспартийных) привлечь к строгой ответственности за растрату колхозного хлеба с изъятием неправильно выданного хлеба, в первую очередь, у членов правлений колхозов и административно-служебного персонала (счетоводов, кладовщиков, полеводов и т.д.).

3. Во всех районах немедленно организовать изъятие от отдельных колхозников и единоличников хлеба, разворованного у колхозов и совхозов при уборке, при молотье, при перевозке из амбаров и прочее, особо имея при этом ввиду различного рода рвачей и лодырей, не имеющих трудовой, но имеющих запасы хлеба.

При проведении этого мероприятия необходимо опереться на колхозников-передовиков в работе на поле, на молотье и во всей колхозной работе, не допуская применения массовых обысков у колхозников и единоличников.

4. В колхозах, неудовлетворительно выполняющих план хлебозаготовок, в отношении колхозников, имеющих посевы зерна на приусадебных землях, полностью засчитать всё полученное ими с приусадебных земель зерно в счет натуральной выдачи по трудодням, с изъятием излишне выданного хлеба на выполнение плана хлебозаготовок.

5. В колхозах, допустивших разворовывание колхозного хлеба и злобно срывающих хлебозаготовки, применять натуральные штрафы в виде установления дополнительного задания по мясозаготовкам в размере 15-ти месячной нормы сдачи для данного колхоза мяса, как по обобществленному, так и индивидуальному скоту колхозника.

Применение этого штрафа проводится райисполкомом с предварительного разрешения в каждом отдельном случае облисполкома. Причем, райисполкомы устанавли-

вают сроки взыскания и размеры штрафа для каждого колхоза (в пределах 15-ти месячной нормы мясосдачи) применительно к состоянию отдельных колхозов.

Наложение штрафа не освобождает колхоз от полного выполнения установленного плана хлебозаготовок. В случае, если колхоз принял действительные меры к полному выполнению плана хлебозаготовок в установленный срок, – штраф может быть отменен с предварительного разрешения облисполкома.

Организационные мероприятия по хлебозаготовительной работе.

1. Предложить обкомам произвести проверку проведения в жизнь решения ЦК КП(б)У о назначении специальных контролеров при молотилках и создании троек при МТС, сельсоветах и райисполкомах и о результатах сообщить в ЦК КП(б)У не позднее 25 ноября.

Кроме того, предложить обкомам обеспечить проведение переобмолота соломы, переивание половы и перечистку всяких отходов в тех колхозах, где имели место злоупотребления и бесхозяйственная постановка дела.

2. Предложить обкомам проверить проведение в жизнь постановления ЦК КП(б)У от 5-6.XI о назначении контролеров-уполномоченных “Заготзерно” при всех МТС, не выполнивших план хлебозаготовок, и о результатах доложить ЦК КП(б)У не позднее 25-го ноября.

3. Ввиду совершенно неудовлетворительного подбора счетоводов в колхозах, нередко являющихся явно антисоветскими элементами, злостно саботирующими хлебозаготовки, – обязать райпарткомы и райисполкомы произвести проверку кадра счетоводов в колхозах, неудовлетворительно выполняющих хлебозаготовки, и в необходимых случаях райисполкомы должны предложить колхозам сменить счетоводов и представить на утверждение РИК новых кандидатов.

Привлекать к суду на основе декрета от 7 августа, как расхитителей государственного и общественного имущества, – кладовщиков, бухгалтеров, счетоводов, завхозов и весовщиков, скрывающих хлеб от учета и составляющих ложные учетные данные в целях облегчения воровства и хищения и, тем самым, в целях срыва плана хлебозаготовок и других государственных обязательств.

Обязать райпарткомы в двухдекадный срок представить в обкомы КП(б)У отчеты о принятых мерах во исполнение настоящего постановления.

4. В колхозах, выполнивших план хлебозаготовок, засыпавших семенные фонды, у которых есть возможность заготавливать хлеб, должна быть развернута массовая работа по перевыполнению плана с поощрением этих колхозов промтоварами (без дачи каких-либо новых твердых заданий в виде встречных планов).

5. ЦК предупреждает парторганизации о необходимости самого внимательного подхода к семьям красноармейцев, как колхозников, так и единоличников, при проведении всех вышеуказанных мероприятий.

Репрессии к семьям красноармейцев, как колхозников, так и единоличников, применять в каждом отдельном случае лишь с особого постановления райисполкома.

О мерах борьбы с кулацким влиянием в колхозах и в сельских парторганизациях.

В целях преодоления кулацкого сопротивления в выполнении планов хлебозаготовок, ЦК КП(б)У постановляет:

1. Установить занесение на черную доску колхозов, особо злостно саботирующих сдачу хлеба по государственному плану.

В отношении колхозов, занесенных на черную доску, произвести следующие мероприятия:

а) немедленное прекращение подвоза товаров, полное прекращение кооперативной

и государственной торговли на месте и вывоз из соответствующих кооперативных лавок всех наличных товаров;

б) полное запрещение колхозной торговли, как для колхозов, колхозников, так и для единоличников;

в) прекращение всякого рода кредитования и досрочное взыскание кредитов и других финансовых обязательств;

г) проверку и очистку колхозов с изъятием контрреволюционных элементов – организаторов срыва хлебозаготовок;

д) занесение отдельных колхозов на черную доску, а также предупреждение о занесении объявляется постановлением облисполкома.

Обязать обкомы немедленно сообщать в ЦК о занесении на черную доску колхозов.

2. Ввиду того, что в ряде сельпарторганизаций, особенно в период хлебозаготовок, вскрылось смыкание целых групп коммунистов и отдельных руководителей партячеек с кулачеством, петлюровщиной и т.п., что на деле превращает такого рода коммунистов и парторганизации в агентуру классового врага и является наглядным доказательством полного отрыва этих ячеек и коммунистов от бедняцко-средняцких колхозных масс, – ЦК и ЦКК КП(б)У постановляет немедленно произвести чистку ряда сельских парторганизаций, явно саботирующих выполнение плана хлебозаготовок и подрывающих доверие партии в рядах трудящихся.

В целях укрепления сельских парторганизаций, поднятия боеспособности их рядов и мобилизации парторганизаций и широких трудящихся масс на выполнение стоящих перед партией задач (хозяйственное укрепление колхозов, выполнение плана хлебозаготовок, сева и т.д.), признать необходимым произвести чистку сельских парторганизаций следующих районов: Снегуровский и Фрунзевский – Одесской области, Солонянский, Васильковский, В.Лепетихский – Днепропетровской области.

Чистка должна освободить партию от людей чуждых делу коммунизма, проводящих кулацкую политику, разложившихся, неспособных проводить политику партии в деревне. Вычищенных выслать как политически опасных.

Чистка должна помочь выдвижению новых кадров из числа наиболее преданных партии колхозников – ударников и сплотить вокруг партии широкие колхозные массы на борьбу за укрепление колхозов против кулака.

3. Подтвердить, что в районы и отдельные села (и без занесения их на черную доску) особенно неудовлетворительно выполняющие хлебозаготовки, должен прекращаться завоз и продажа всех, без исключения, промтоваров.

Предложить обкомам систематически проверять результаты проведения этого мероприятия, чтобы на деле обеспечить этим путем усиление хлебозаготовок.

IV. О хлебозаготовках у единоличников.

В дополнение к постановлению ЦК КП(б)У от 11.XI-32 г. и инструкции СНК.

1. В отношении единоличников, злостно срывающих хлебосдачу (по контрактации или самообязательствам) применять натуральные штрафы в виде установления дополнительных заданий по мясозаготовкам в размере 15-ти месячной нормы сдачи мяса.

Применение этого штрафа проводится сельсоветом с предварительного разрешения в каждом отдельном случае райисполкома. При этом сельсоветы устанавливают сроки взыскания и размер штрафа для каждого хозяйства (в пределах 15-ти месячной нормы мясосдачи и, соответственно, годичной нормы сдачи картофеля), применительно к состоянию и условиям отдельных хозяйств.

Наложение штрафа не освобождает хозяйство от полного выполнения установленного хлебозаготовительного задания.

В случае, если единоличник в установленный срок полностью выполнит свое задание по хлебу, штраф может быть отменен с предварительного разрешения райисполкома.

В отдельных районах (по постановлению облисполкома) штраф может быть установлен картофелем в размере годовичного плана данного хозяйства по картофелю.

В исключительных случаях по специальному постановлению облисполкома размер штрафа может быть удвоен.

2. ЦК предупреждает все местные парторганизации и всех местных работников против подмены массовой работы в борьбе за хлеб голым администрированием и против придания штрафам массового характера. Задача натурального штрафа – обеспечить полное выполнение хлебозаготовительного плана.

3. Взыскать первоочередно в бесспорном порядке семенную и продовольственную ссуду, выданную единоличникам в отдельных районах, через колхозы: во всех случаях, когда выданная единоличнику ссуда была погашена колхозом (например, в Винницкой области), засчитать взысканную с единоличников ссуду в план сдачи хлеба по соответствующему колхозу.

4. Организовать бригады из колхозных активистов колхозов (данного села или близлежащих), выполнивших план хлебосдачи, а также приближающихся к окончанию его – для содействия полному выполнению хлебозаготовительного задания по единоличному сектору.

До 1-го декабря организовать на Украине не менее 1100 таких бригад колхозников, в том числе по областям:

Винница – 200,	Киев – 300,
Чернигов – 100,	Харьков – 350,
Одесса – 50,	Днепропетровск – 50
Донбасс – 50,	

5. Единоличников, добросовестно выполнивших свои обязательства по хлебосдаче, в особенности досрочно, отмечать в постановлениях сельсоветов, комиссий содействия и т.п., включать в состав бригад по хлебозаготовкам, комиссий содействия и т.д..

6. В отношении кулаков-твердосдатчиков, не выполняющих заданий по хлебу – применять репрессии, предусмотренные ст.58 Уголовного Кодекса в судебном или административном порядке.

V. О хлебосдаче в совхозах.

1. В соответствии с установленным окончательным планом хлебосдачи по Зернотресту Украины в 9 800 тыс. пуд. утвердить представленную т. Бурковым разбивку планов по отдельным зерносовхозам и сроки их выполнения.

ЦК КП(б)У напоминает решение ЦК ВКП(б) о персональной партийной и государственной ответственности директоров совхозов за выполнение плана хлебозаготовок: “Предупредить, что настоящий план хлебосдачи является окончательным, не подлежащим каким бы то ни было изменениям, а невыполнение его, хотя бы в незначительной степени, будет рассматриваться как нарушение советского закона, влекущего кару, как по партийной, так и по государственной линии”.

2. Исходя из установленного ЦК КП(б)У окончательного срока выполнения плана хлебосдачи по Укрсементресту и свеклотрестам Украины – 15.XII, предложить Киевскому, Харьковскому, Винницкому обкомам и директорам Киевского, Харьковского и Винницкого свеклотрестов, а также Укрсементресту и соответствующим обкомам в 3-х дневный срок определить крайние сроки выполнения установленного плана хлебосдачи для каждого совхоза в отдельности и сообщить об этом ЦК КП(б)У и СНК УССР.

3. ЦК КП(б)У обязывает т. Буркова по зерносовхозам и директоров свеклотрестов представить не позже 25-го ноября уточненные, проверенные расчеты на потребные семена для ярового посева по каждому совхозу.

Вместе с тем ЦК обязывает директоров совхозов под их личную ответственность обеспечить выделение и полную сохранность семенных фондов, в количествах, обеспечивающих посевные планы, утвержденные союзным правительством и предупреждает,

что в случае какой-либо недостачи выделенных семенных фондов за это несут строжайшую ответственность перед судом не только лица, непосредственно отвечающие за состояние складов и сохранность семян (кладовщики, завскладами, управляющие отделениями, зам. директора про производственной части), но и лично директора совхозов.

В случае непринятия со стороны директоров совхозтрестов действительных мер к выделению и сохранности семенных фондов, директоров совхозтрестов привлекать к строжайшей партийной ответственности, вплоть до исключения из партии.

Обязать т. Одинцова представить в ЦК КП(б)У и Совнарком не позже 1.XII план обеспечения яровой посевной кампании по семеноводческому тресту.

4. Поручить Секретариату ЦК КП(б)У командировать для укрепления Укрзернотреста 2-х крепких партийных работников в качестве заместителей директора. Секретариату ЦК выделить в помощь директорам совхозов 10 ответственных товарищей на период до окончания хлебосдачи.

5. Обязать обкомы и директоров трестов каждые 5 дней специально информировать ЦК о ходе выполнения задания каждым совхозом.

6. Обязать обкомы обеспечить выполнение планов хлебосдачи по остальным совхозным системам не позднее 15-го декабря, а также проверку наличия всяких фондов в этих совхозах с целью возможного получения дополнительных количеств хлеба сверх установленных планом. Данные о выявленных дополнительных ресурсах в этих совхозах сообщить в ЦК не позже 1-го декабря.

Секретарь ЦК КП(б)У

С. Косиор

ф.П-25, оп.1, спр.22, арк.20-30. Копія.

№ 49

**ПОСТАНОВА РАДНАРКОМУ УСРР
“ПРО ЗАХОДИ ДО ПОСИЛЕННЯ ХЛІБОЗАГОТІВЕЛЬ”**

20 листопада 1932 р.

Щоб безумовно виконати зменшений план хлібозаготівель, зобов'язати облвиконкоми та райвиконкоми в своїй роботі керуватися такими настановами:

1. Цілковите виконання плану хлібозаготівель закінчити до 1 січня 1933 р., а утворення насінних фондів – до 15 січня 1933 р.

2. Заборонити будь-яке витрачання всіх натуральних фондів, утворених у колгоспах, які незадовільно виконують плани хлібозаготівель.

3. Зобов'язати РВК негайно організувати найсуворішу перевірку наявних фондів у колгоспах, які незадовільно виконують хлібозаготівлі, фактичних розмірів цих фондів і місць зберігання, а також настановити у всіх колгоспах відповідальних осіб за належне зберігання цих фондів.

Відповідальність за виконання цього покласти на голів РВК.

4. Надати РВК права перерахувати до фонду хлібозаготівель усі натурфонди, утворені в колгоспах, які незадовільно виконують плани хлібозаготівель.

Застосувати цей пункт у частині насінних фондів дозволяється з попередньої санкції облвиконкому для кожного колгоспу.

5. З оголошенням цієї постанови припинити видачу будь-яких натуральних авансів по всіх колгоспах, що незадовільно виконують плани хлібозаготівель.

6. Колгоспи, які незадовільно виконують плани хлібозаготівель та які видали натураванси хліба за трудовними порядком громадського харчування, а також у формі всіляких “озадків”, “послідів”, “відходів”, тощо понад встановлені норми (15 % від фактич-

ного обмолоту), повинні негайно організувати повернення незаконно розданого хліба, з тим, щоб спрямувати його на виконання плану хлібозаготівель.

Зобов'язати облвиконками та райвиконками притягати голів управ таких колгоспів до суворої відповідальності за розтрату колгоспного хліба.

Вилучення незаконно розданого та одержаного хліба треба в першу чергу провести у членів управ колгоспу, адміністративно службового персоналу, рахівників, полеводів, комірників тощо.

7. Зобов'язати РВК негайно організувати вилучення в окремих колгоспників та односібників хліба, розкраденого в колгоспах та радгоспах під час збирання, молотьби, перевозу хліба до комор, на зсиппункти тощо.

Причому вилучати хліб треба в першу чергу у всіляких ледарів, рвачів, що не мають трудоднів, але мають запаси хліба. Здійснюючи ці заходи, РВК повинні спиратись на колгоспників-ударників та передовиків, що в усіх с[ільськогосподарських] кампаніях – на полі, в молотьбі та ін. колгоспних роботах, виявили себе, як борці за соціалістичну перебудову села та організаційно-господарське зміцнення колгоспів.

8. Притягати до суду на підставі постанови ЦВК та РНК СРСР від 7 серпня 1932 р. "Про охорону майна державних підприємств, колгоспів та кооперації та про зміцнення громадської (соціалістичної) власності", як розкрадачів державного та громадського майна, бухгалтерів, рахівників, комірників, завгоспів, вагарів, що затаюють хліб від обліку, складають брехливі облікові відомості, щоб полегшити розтринькування та крадіжки, щоб зірвати виконання плану хлібозаготівель та інші державні зобов'язання.

9. До колгоспів, що припустили розкрадання колгоспного хліба і злісно зривають план хлібозаготівель, застосувати натуральні штрафи порядком додаткового завдання з м'ясозаготівель розміром 15-місячної норми здавання даним колгоспом м'яса, як усупільненої худоби, так і худоби колгоспників. Райвиконками застосовують ці штрафи з попереднього дозволу кожного окремого випадку облвиконкому.

Розмір штрафів (в межах 15-ти місячної норми м'ясоздавання) і строки сплати цих штрафів РВК встановлює відповідно до господарського стану кожного окремого колгоспу.

Накладання штрафів не звільняє колгосп від виконання цілком визначеного плану хлібозаготівель.

Дозволити РВК у випадках, коли колгоспи вживають справжніх заходів на забезпечення виконання плану хлібозаготівель передстроково, ці штрафи скасовувати.

Скасувати ці штрафи можна з попереднього дозволу облвиконкому.

10. РНК УСРР засерігає РВК, сільради та місцевих працівників при застосуванні цієї постанови, особливо в частині накладання натуральних штрафів та інших репресій, проти підміювання масової роботи в боротьбі за хліб голим адмініструванням.

Застосування цих заходів треба щільно пов'язати з широким розгортанням масової політично-виховної роботи серед колгоспників і спрямувати на організаційно-господарське зміцнення колгоспів.

Завдання натуральних штрафів та інших репресивних заходів – є забезпечити виконання повнотою хлібозаготівельних планів.

*Голова Ради народних
комісарів УСРР*

В. Чубар

*Керівничий справ Ради
народних комісарів УСРР*

В. Легкий

ф.Р-6040, оп.1, спр.100, арк.231. Друкований примірник.

ПОСТАНОВА РАДНАРКОМУ УСРР “ПРО ДОПОВНЕННЯ ІНСТРУКЦІЇ “ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ХЛІБОЗАГОТІВЕЛЬ В ОДНООСІБНОМУ СЕКТОРІ”

20 листопада 1932 р.

Доповнюючи свою постанову з 11 листопада 1932 р. “Про організацію хлібозаготівель в одноосібному секторі”, Рада народних комісарів УСРР ухвалює:

Затвердити нижченаведені додатки до інструкції про організацію хлібозаготівель в одноосібному секторі.

Харків, 20 листопада 1932 р.

Голова Ради народних комісарів УСРР
Керівничий Справ Ради народних комісарів УСРР

В. Чубар
В. Лезкий

Оголошенню в пресі не підлягає

Додатки до інструкції

“Про організацію хлібозаготівель в одноосібному секторі”

1. На додаток до п. 2 інструкції “Про організацію хлібозаготівель в одноосібному секторі” встановити:

3 одноосібників, зазначених в цьому пункті, стягати першочергово безспірним порядком насінні та харчові позики, що їх видано одноосібникам в окремих районах через колгоспи.

У всіх випадках, коли видану одноосібникові позику було згашено колгоспом, стягнену з одноосібників позику зараховувати до плану хлібоздачі відповідного колгоспу.

2. На додаток до п. 3 згаданої інструкції встановити:

а) До одноосібників, які злісно зривають хлібоздачу як за контракцією, так і самозобов’язаннями, застосовувати, крім передбачених у цьому пункті заходів, натуральні штрафи порядком додаткових завдань з м’ясозаготівель розміром до 15-ти місячної норми здавання м’яса.

Ці штрафи застосовують сільські ради з попереднього дозволу в кожному окремому випадку районного виконавчого комітету.

б) Надати право обласним виконавчим комітетам, за їх постановами, в окремих районах встановлювати натуральні штрафи картоплею розміром річного плану здачі картоплі відповідним господарством.

У виняткових випадках, за окремою постановою, облвиконками мають право подвоювати розміри цих штрафів.

в) Сільради, встановлюючи розміри натуральних штрафів (у межах 15-ти місячної норми здачі м’яса або відповідно до річної норми здачі картоплі) та терміни стягання, повинні виходити з господарського стану та умов кожного окремого господарства.

г) Накладання цих штрафів не звільняє одноосібні господарства від повного виконання встановлених хлібозаготівельних завдань цих одноосібних господарств.

д) Надати право районним виконавчим комітетам у випадках, коли одноосібники виконують плани здачі хліба за контракцією та самозобов’язаннями у встановлені терміни та відповідними розмірами, скасовувати натуральні та грошові штрафи за окремою постановою райвиконкому.

3. Зобов’язати райвиконками дати вказівки сільським радам відзначати в постановях сільрад і комісії сприяння хлібозаготівлям тих одноосібників, що ретельно, а особливо тих, що дотерміново виконують свої зобов’язання щодо хлібоздачі, залучаючи зазначених одноосібників до складу бригад з хлібозаготівель, комісії сприяння хлібозаготівлям тощо.

4. На додаток до п.11 інструкції “Про організацію хлібозаготівель в одноосібному секторі” встановити: до куркулів-твердоздатників, що не виконують завдань здачі хліба, застосовувати репресії, передбачені в ч.2 арт.58 Кримінального Кодексу УСРР.

*Керівничий Справ Ради
народних комісарів УСРР*

В. Легкий

ф.П-6040, оп.1, спр.100, арк.226. Друкований примірник.

№ 51

**АКТ ОПИСУ МАЙНА, СКЛАДЕНИЙ БРИГАДОЮ ЛОЗІВСЬКОЇ СІЛЬРАДИ
РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ТВЕРДОЗДАВЦЯ
С. ПІСКИ К.П. ГОЛИКА ЗА ЗЛІСНЕ УХИЛЕННЯ ВІД ХЛІБОЗАГОТІВЛІ**

21 листопада 1932 р.

Акт опису майна

твердоздавця, гром. с. Пісок Голика Кузьми Порф[ировича]

1932 р. 21 листопада

Ми, що нижче підписалися: уповноважений сільради гр. Голик Мик[олай] Ів[анович], уповнов[ажений] РВК Александров Василь Серг[ійович], від ЛКСМУ Голик Я.П., сільви-конавець Сидоренко Я.Р., в присутності члена сім'ї Голика Федора Кузьмовича, цього числа зробили опис майна твердоздавця Голика Кузьми Порф[ировича] за невиконання штрафу в сумі 1862 крб., що його накладено за злісне ухилення від виконання плану хлібозаготівлі президією Лозівської сільради з 17.ХІ.32 р. В покриття згаданого штрафу описане слідуюче майно:

	Назва майна	Кількість	Вартість
1	Хата, крита соломою, ст[ара]	1	200
2	Клуні, криті соломою, лісяні	2	160
3	Комора рублена, під соломою	1	100
4	Хлів, старий лісяний, під соломою	1	50
5	Віз на залізному ходу, ста[рий]	1	30
6	Віялка стара, зношена	1	10
7	Боронка пружинна, зношена	1	10
8	Вал 9 клубків	*	
9	Годинник стінний (ходик)	1	3
10	Дзеркало (стінне)	1	1
11	Стіл	1	3
12	Шкафа (використана)	1	1
13	Лавки та піл	7	10
14	Діжа	1	3
15	Дерево різної якості	11	15

В чим і зложено цю опис майна.

Акт опису зачитано: від підпису [члени сім'ї К.П. Голика] відмовились.

Уповноважений [сільради]

М.І. Голик

Уповноважений РВК

В.С. Александров

Бригада

Я.Р.Сидоренко

Я.П.Голик

ф.Р-4549, оп.1, спр.180, арк.7-7 зв. Оригінал. Рукопис.

* У тексті – пропуск.

**ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ БЮРО ШОСТКИНСЬКОГО РАЙКОМУ
КП(б)У ПРО ВИКЛЮЧЕННЯ З ПАРТІЇ ЗА САБОТУВАННЯ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ
МЕШКАНЦІВ С. ІВОТ ШОСТКИНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
Є.К. РОГІНЦЯ ТА М.Є. РОГІНЦЯ**

24 листопада 1932 р.

Слухали: Доповідну записку уповноваженого по с. Івот т. Гальченка про саботування хлібозаготівель з боку одноосібника Рогінця Єгора Кіндр[атовича], члена партії, та його сина Рогінця, канд[идата] партії.

Ухвалили:

Бюро РПК відмічає: а) Поскільки, ще в період прийняття річного плану хлібозаготівель сім'я Рогінців зірвала збори по хлібозаготівлі.

б) Що Рогінцю було запропоновано секретарем РПК виїхати до с. Івота і домогтися не лише прийняття плану, а навпаки стати прикладом у виконанні планів.

в) Рогінець Є., як це і зазначено в заяві голови сільради т. Деменченка, не тільки [не] вважає потрібним виконувати план, а навпаки в листопаді місяці заявляв, що "ми свої люди, а тому план можна не виконувати".

д) Рогінець М.Є. в той час, коли с. Івот занесено на чорну дошку за явно куркульський опір в справі хлібозаготівель (виконано по одноосібниках на 15.XI – 12 % з плану 1874 ц), не тільки не приступив до виконання свого плану, а навпаки домагається довести, що надане завдання є не реальне (на 3,6 га посіву зернових культур надано завдання 4,88 ц), чим викликає обурення з боку радактиву села. Будучи членами партії Рогінці мусили бути членами колгоспу, але навпаки не тільки не сприяли колективізації, а своїми вчинками стали на явно куркульський шлях.

Виходячи з вищезазначеного, бюро РПК ухвалює:

а) Підтвердити постанову ЗПК заводу ч.9 про виключення з лав КП(б)У Рогінця Єгора, члена партії, та виключити кан[дидата] партії Рогінця Михайла (партосередок ШХТІ) за явно куркульський опір та саботування хлібозаготівлі.

б) Поставити питання перед райвійськкоматом про недопуск Рогінця М. до лав Червоної Армії.

в) Доручити фр[акції] РВК застосувати до господарства Рогінців передбачених законом репресій як злісних зривщиків хлібозаготівель.

Цю постанову оголосити в пресі.

Певно: Зав. загальн[им] відділ[ом] РПК Донець

ф.П-25, оп.1, спр.25, арк.27. Засвідчена копія*.

**ВИПСКА З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ БУРИНСЬКОГО
РАЙВИКОНКОМУ ПРО ЗАНЕСЕННЯ НА "ЧОРНУ ДОШКУ" КОЛГОСПІВ
БУРИНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ, ЩО САБОТУЮТЬ
ВИКОНАННЯ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ**

25 листопада 1932 р.

Слухали: § 1. Про занесення на чорну дошку колгоспів, які саботують у виконанні плану хлібозаготівель. (Доп. т. Лисовець).

Документ засвідчено печаткою Шосткинського райкому КП(б)У

Ухвалили:

Занести на чорну дошку колгоспи, які саботують у виконанні хлібозаготівель: артіль "12-ти річчя Жовтня" Дяківської сільради, річне завдання 1574 ц, на 25 листопада виконано 549 ц або 35 %, авансу роздано членам колгоспу 28 % до фактичного обмолоту; артіль "8-го Березня" Червонослобідської сільради, річне завдання 765 ц, на 25 листопада виконано 299,6 ц або 30 %. Прохати облоргкомітет затвердити постанову президії Буринського РВК.

Згідно: Секретар РВК

Одинець

ф.Р-2303, оп.1, спр.23, арк.5. Засвідчена копія.*

№ 54

**ПОСТАНОВА БЮРО ТРОСТЯНЕЦЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У
ПРО ПОКАРАННЯ КЕРІВНИКІВ СІЛЬРАД І КОЛГОСПІВ, ЗАБОРОНУ
ВИКОРИСТОВУВАТИ БОРОШНО НА ГРОМАДСЬКЕ ХАРЧУВАННЯ,
ПОВЕРНЕННЯ ВИДАНИХ ХЛІБОМ АВАНСІВ, ПРИПИНЕННЯ ПРОДАЖУ
КРАМУ В СЕЛАХ ТРОСТЯНЕЦЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ, ЩО
САБОТУЮТЬ ВИКОНАННЯ ХЛІБОЗАГОТІВЕЛЬ**

25 листопада 1932 р.

Бюро констатує, що на 25.XI виконано всього 44,1 % річного плану хлібозаготівель, причому завдання на листопад місяць виконано 27,4 %.

Такий катастрофічний стан з виконанням плану хлібозаготівель стався в наслідок того, що досі районна партійна організація не зламала саботажу і опору куркуля та опортуністів. Це мало місце тому, що справжньої настирливої боротьби за виконання плану хлібозаготівель ще не організовано, а бюро райпарткому не забезпечило належної оперативності та щоденної перевірки фактичного виконання директив ЦК і обкому.

Виходячи з такого положення з хлібозаготівлею в районі бюро ухвалює:

1. За саботаж виконання плану хлібозаготівлі, як злигавшихся з куркулями та розклавшихся виключити з лав партії та віддати до суду голову Бранцівської артіль і м. Шевченка – Тараненка, голову Боромлянської артільі – Трунова та голову Скрягівської артільі – Донца.

Оргінстру та райЗУ негайно замінити їх, а т. Медведю прискореним темпом закінчити слідство.

2. Пропонувати фракції райвиконкому негайно зняти голову Тростянецької сільради Гончаренка за зловживання та розклад й притягнути до судової відповідальності.

3. За слабу організацію роботи по хлібозаготівлі, особливо по односібному сектору, за неперевернення перевіювання половини та переобмолоту соломи оголосити сувору догану уповноваженому по с. Білка т. Вовченку та по с. Смородине т. Сіробабі. Уповноваженого по с. Тучне т. Яценка за виїзд з села без відому райпарткому, за слабу організацію роботи з партії виключити.

4. Для посилення роботи по виконанню плану хлібозаготівель бюро пропонує:

а) На протязі 3-4 днів закінчити обмолот хліба по колгоспам, забезпечивши негайну вивозку його в хлібозаготівлю. Трійці по обмолоту та уповноваженим райпарткому негайно перевірити роботу контролерів МТС при молотарках.

б) Відмічаючи, що переобмолот соломи майже не розпочинався, а перевіювання

* Документ засвідчено печаткою Буринського райвиконкому

полови проходить не по всіх селах, уповноваженим РПК та партосередкам негайно розпочати по всіх селах переобмолот соломи та перевіювання всієї абсолютно половини, а також очистку всіх послідів і озадків, при чому всей хліб, що буде одержуватись, негайно вивозити на зсипний пункт.

в) Негайно заборонити всякі витрачання хліба, борошна та крупи на громадське харчування та на видачу авансів, а райЗУ і фракції райвиконкому виявити винних у невиконанні цієї директиви і притягнути до відповідальності.

г) Бюро пропонує уповноваженим і партосередкам дати рішучу відсіч і притягати до відповідальності за всякі спроби під видом посівного матеріалу утаювати хліб від вивозки в хлібозаготівлю.

Бюро відмічає, що директором МТС т. Анцеловичем до цього часу, не вважаючи на вказівки РПК, не відмінена директива про забронювання фондів, не організована робота по обмолоту, дякуючи чому немає керівництва з боку МТС роботою молотарок, тракторів, а також і автомашин, а тому т. Анцеловича з роботи директора МТС зняти. Просити обком затвердити цю постанову.

д) На протязі 3-х днів уповноваженим партосередкам перевірити кількість виданого хліба на трудовні авансами і по громадському харчуванню, причому весь неправильно виданий хліб негайно стягнути в першу чергу у членів правління з тим, аби витрата хліба була не більш 15 % обмолоту.

е) На протязі 3-х днів виявити і зарахувати в натурздачу весь збір хліба з городних посівів у колгоспників, причому все, що з'являється зверх належного йому по кількості трудовнів, повинно бути здано в хлібозаготівлю на рахунок колгоспу.

ж) Уповноваженим і партосередкам, опираючись на колгоспівський актив та ударників-колгоспників, негайно організувати вилучення розкраденого хліба ледарями, прогульщиками, які не одержували в колгоспі нічого, а хліб мають.

з) Фракції РВК в добовий термін підібрати два колгоспи, які саботують виконання плану хлібозаготівель, і надіслати в область для оштафування м'ясом, як з усуспільненого стада, так і з усуспільненого стада колгоспників.

і) Скласти комісію під головуванням т. Кулака, в складі т. Довженка і т. Папушенка, якій на протязі 5-ти днів перевірити рахівничий персонал всіх колгоспів району, знявши з роботи весь ворожий та шкідницький елемент.

к) Пропонувати т. Довженку перевірити і допомогти в розподілі наслідків господарювання тим колгоспам, що закінчили план хлібозаготівель. Одночасно пропонувати т. Довженку організувати негайну допомогу і взяти під керівництво перерахування прибутків і трудовнів в колгоспах.

л) Скликати на 2-е грудня районний зльот передових ударників-колгоспників по питанню виконання плану хлібозаготівель. Пропонувати уповноваженим і партосередкам навколо зльоту розгорнути політико-масову роботу, боротьбу за участь в зльоті, кращу роботу по хлібозаготівлі та організацію червоних валок до зльоту. Для підготовки до зльоту організувати комісію під головуванням т. Літвінова і в складі тт. Гадата, Стадника, Величка та Воюцького.

м) Бюро пропонує партосередкам і уповноваженим організувати колгоспну масу на справжню настирливу боротьбу за виконання плану хлібозаготівлі, на очистку колгоспів від пролізших куркулів і підкуркульників, що саботують виконання плану хлібозаготівель і розкладають колгоспи, на рішучу відсіч тим комуністам, що проводять цей куркульський саботаж.

5. Для посилення хлібозаготівель по одноосібному сектору бюро пропонує:

а) Практично здійснити постанову ЦК про колгоспівський актив, переглянути його, отсіяти примазавшийся елемент, підібрати новий актив із ударників-колгоспників і одноосібників, що закінчили план хлібозаготівель, причому на протязі найближчих двох-трьох днів добитись повного виконання плану хлібозаготівель з боку самого активу.

б) Переглянути розстановку сил в селах, організувати бригади на окремі участки з

місцевого активу, дати конкретні щоденні завдання, перевіряючи щоденно їх виконання та саму масову роботу перевести на конкретні рейки.

в) Втягнути до роботи в бригадах обов'язково тих одноосібників, що закінчили план хлібозаготівлі.

г) В галузі проведення репресій повинно, уникаючи масових репресій, проводити їх таким чином, щоб вони мали наслідок, і використовувати їх в політично-масовій роботі на кутку.

д) На протязі трьох днів довести зниження планів до кожного одноосібного господарства, причому це зниження не повинно бути механічним, а повинно використовуватись для політично-масової роботи. Треба твердо довести до відома кожного одноосібника, що знижений план хлібозаготівлі повинен бути виконаний.

е) Пропонувати фракції райвиконкому на протязі доби виявити сумлінних контрактантів, що виконали план хлібозаготівель, звільнити їх від єдиного податку та кращих преміювати. В селах партосередки і уповноважені разом з сільрадами повинні відповідним чином визначити тих контрактантів, що виконали план хлібозаготівель (преміювання, червоні дошки і т.п.).

6. Фракції райвиконкому на протязі 24 годин розробити щоденні завдання кожному колгоспу та селу і довести до колгоспу і села.

7. Райсоюзу разом з фракц[ією] РВК провести припинення видачі краму окремим селам, що не виконують плану хлібозаготівель, причому продаж краму в інших коопераціях та робкоопах повинно забезпечити переведення припинення видачі краму. Одночасно колгоспи і контрактанти, що виконали план хлібозаготівель, повинні мати збільшений завіз промкраму.

8. Бюро вимагає від всієї парторганізації чіткої і настирливої роботи по виконанню плану хлібозаготівель, рішучого ламання саботажу куркулів і опортуністів, очищення лав організації від тих елементів, що злигалися з куркулями і проводять куркульську роботу. На основі виконання планів хлібозаготівель партійна організація повинна згуртувати свої лави і замість викинутих опортуністів притягнути тих ударників-колгоспників, що уміють боротися за виконання завдань партії.

*Підпис**

ф.П-38, оп.1, спр.36, арк.98-100. Копія.

№ 55

**З ПРОТОКОЛУ ЗАКРИТИХ ПАРТІЙНИХ ЗБОРІВ ВОЛОКИТИНСЬКОГО
ОСЕРЕДКУ КП(б)У ГЛУХІВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО
ОГОЛОШЕННЯ ШТУРМОВОЇ П'ЯТИДЕНКИ ТА ОРГАНІЗАЦІЮ БРИГАД
З КОМУНІСТІВ, КОМСОМОЛЬЦІВ, АКТИВІСТІВ ПО ХЛІБО-, М'ЯСО-,
КАРТОПЛЕЗАГОТІВЛІ**

1 грудня 1932 р.

Слухали: Інформаційну доповідь голови сільради т. Січкаря про стан недовиконання плану хлібозаготівлі.

Висловились:

Тов. Шпак: По політгоспод[арських] кампаніях працює тільки президія сільради, маса не втягнена. Комсомолу не почувається, в колгоспах слабує робота, наше керівництво недостатне. Масова робота по колективізації спить.

Тов. Козінець М.: Слаба робота в керівництві партійним осередком. Секретар осе-

** Підпис під документом нерозбірливий*

редку не зумів зробити розстановку сил. Треба мобілізувати всі маси, в останні два дні закінчити виконання плану [заготівлі]хліба, картошки і м'яса.

Тов. Веремієв, уповноважений РПК: Партієць повинен бути в курсі справи сучасних завдань, підковувати себе політвихованням. Тут вся суть відсутності певного вмілого керівництва. Треба негайно зробити розстановку сил по в часткам з відповідним контролем.

Тов. Смик: Говорити, що не працювали зовсім, – це не вірно, бо роботу ми проробили велику. Недоработки у нас – це відсутність масової виховної роботи на участках (на протязі 2-х місяців).

Тов. Мірошніченко: Робота проходила самотньоком, треба всі сили прикласти до мобілізації мас на довиконання чергових завдань.

Тов. Горбач М.: Менше слів, а більше діла. Практично пропоную завтра на 7 год. ранку повинні явитися всі партійці, актив, комсомол і члени сільради та старші виконавці, штурмом взятися до виконання “хвостів”, завдань мобілізації коштів, хлібозаготівлі, м'ясозаготівлі та картоплі, разом закріпити бригади по масовій роботі на селі.

Тов. Чортюк: Треба пов'язати роботу бригад по виконанню окремими господарствами бойових завдань з постійною масовою роботою села.

Ухвалили: Для завершення плану хлібозаготівель, м'ясозаготівель, картоплязаготівель та стягнення грошових внесків об'явити штурмову 5-ти [денку]. Зробити розстановку сил так:

I участок: Мірошніченко – голова колгоспу

Невалящий – комсомол

Петруня М. – член сільради.

II участок: Крикушенко Семен – кандидат партії

Петруня Миколай – член АКМУ

Журавський Ігнат – член сільради.

III участок: Смик – секретар комітету комсомолу*

IV участок: Чортюк Іван Максимович – кандидат партії

Борбат Панас – теж

Архінос Іван Миколайович – член сільради.

С. Дорошівка: Шпак – заступник голови сільради

Журавель Єгор Гаврилович

Приходько – член сільради.

С. Щербинівка: Козинець М.М. – член партії

Козинець Дмитро Павлович – член сільради

Архінос Іван Тимофійович – член колгоспу.

На перших зборах 5.XII заслухати відчити бригадирів.

Доручити секретарю сільради т. Козинцю до ранку підготувати всі списки “боржників”.

Голова зборів

Січкарь

Секретар

Горбач

З оригіналом згідно: за техсекретаря**

ф.П-39, оп.1, спр.321, арк.28-29. Засвідченна копія. Рукопис.

* Текст частково пошкоджений

** Підпис нерозбірливий

**З ПОСТАНОВИ ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ РОМЕНСЬКОГО РАЙВИКОНКОМУ
ПРО ПОВЕРНЕННЯ КОЛГОСПНИКАМИ АВАНСІВ, ВИДАНИХ В РАХУНОК
ТРУДОДНІВ ПОНАД 15 %, ТА НАКЛАДАННЯ ШТРАФІВ НА КОЛГОСПИ, ЯКІ НЕ
ВИКОНАЛИ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ**

4 грудня 1932 р.

(проведено опитом)

I. Обговорювали:

Про повернення незаконно виданих авансів понад 15 % по колгоспам.

Постановили: Зважаючи на те, що нижче зазначені колгоспи, не виконавши річних завдань по хлібозаготівлі, роздали колгоспникам аванси в рахунок трудоднів понад встановленої Укрколгоспцентром та Наркомземом норм 15% фактичного обмолоту, а саме: с. Вовківці – “Новий побут” роздав 33%, с. Глинськ – “Нова зірка” – 30 %, с. Волошинівка – “Вперед” – 35 %, с.Оксютинці – “Більшовик” – 29 %, с. Плавинище – “Нове життя” – 29 % й тим самим розбазарили хліб, ставши на куркульський шлях, запропонувати переліченим артілям протягом 5-ти день повернути з колгоспників незаконно одержані [ними] понад встановленої норми аванси. Уповноваженим РВК простежити за виконанням цієї постанови і про наслідки докласти президії не пізніше 10.XII.32 р...

3. Обговорювали: Про накладення штрафів на колгоспи, що не виконали завдань по хлібозаготівлі.

Постановили: Зважаючи на те, що Герасимівський колгосп “Комінтерн” та Попівщанський ім. “Петровського” засмічені класово-чуждим елементом та керівництво колгоспів веде куркульську політику, зриваючи план хлібозаготівлі, наданий цим колгоспам (Герасимівський колгосп “Комінтерн” виконав план хлібозаготівлі на 48 % та Попівщанський ім. Петровського на 36,6%), та в додаток до цього ці колгоспи розбазарили хліб, видавши аванси колгоспникам на трудодні понад встановленої норми 15 % фактичного обмолоту (артіль ім. Петровського та “Комінтерн” – 35 %), – застосувати до колгоспів постанову РНК УСРР від 11.XI та оштрафувати за злісне невиконання плану хлібозаготівлі м’ясом в розмірі наданого 15-ти місячного завдання на 1932-1933 рр. колгоспи ім. Петровського с. Попівщина та “Комінтерн” с. Герасимівка. Уповноваженим РВК простежити за виконання цієї постанови та докласти президії РВК 8.XII-32 р.

4. Обговорювали: Протокол президії Лозівської сільради про накладення штрафів на гром[адян]-твердоздавців с. Лозової за невиконання плану хлібозаготівлі: Голика К. – 500 крб., Зінченко Оришки в 400 крб., Самченка Степана в 500 крб.

Постановили: Протокол президії Лозівської сільради за 3.XII-32 р. затвердити з такими змінами: на гр. Голика К.П. накласти штраф в сумі 650 крб., на гр. Зінченко Оришку – 400 крб., на гр. Самченка Степана – 750 крб.

Запропонувати Лозівській сільраді протягом 24-х годин стягнути цей штраф.

Голова РВК

Білий

Секретар

Манюта

ф.Р-4549, оп.1, спр.180, арк.1. Оригінал.

З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ РАДИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ АРТІЛІ ІМ. ШЕВЧЕНКА С. ЛОЗОВЕ РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО ОБОВ'ЯЗКОВЕ ПЕРЕВІЮВАННЯ ПОЛОВИ, ПЕРЕОБМОЛОТ СОЛОМИ, ВИЯВЛЕННЯ ЛИШКІВ ПОСІВМАТЕРІАЛУ ТА ВИВЕЗЕННЯ ЇХ В РАХУНОК ХЛІБОЗАГОТІВЛІ

9 грудня 1932 р.

Слухали: план хлібозаготівлі. Доповідач т. Бойко.

Ухвалили: Заслухавши інформацію т. Бойка про підсумки виконання плану хлібозаготівлі, в зв'язку з тим, що у колгоспі критичний стан у виконанні плану хлібозаготівлі, в негайному часі перемолотити всю наявну соломку, а також перевірити полову та збоїни по колгоспу, а також перечистити та переважити весь посівматер'ял. виявивши лишки, негайно відвантажити в рахунок виконання плану хлібозаготівлі. Особисту відповідальність за виконання плану персонально покласти на голову ради т. Бойка та голову ревком[ісії] т. Яценка, яким з 10.XII приступити до вищевказаної роботи.

Голова ради

*Секретар**

ф.Р-6016, оп.1, спр.39, арк.106. Оригінал. Рукопис.

№ 58

ЛИСТ СЕКРЕТАРЯ ПУТИВЛЬСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЧЕМОДАНОВА СЕКРЕТАРЯМ ПАРТІЙНИХ ОСЕРЕДКІВ ТА УПОВНОВАЖЕНИМ РАЙКОМУ КП(б)У ПРО ПОКАРАННЯ ЧЛЕНІВ ПАРТІЇ, ЯКІ НЕ ЗГОДНІ З ПОЛІТИКОЮ ПАРТІЇ НА СЕЛІ

13 грудня 1932 р.

Недопустимое отставание нашего района в деле выполнения плана хлебозаготовок говорит о том, что отдельные партячейки, отдельные коммунисты и сельские руководители еще по-большевистски себя не мобилизовали и не мобилизовали актив колхозников, бедняков и середняков-единоличников на борьбу за хлеб, на борьбу против кулацкого саботажа хлебозаготовок.

Разгромленное кулачество, контрреволюционные элементы и их агенты в нашей партии в замаскированном виде бросаются на всякие хитрости в целях срыва важнейшей хозяйственно-политической задачи – хлебозаготовок. За последний период в нашей парторганизации выявлена работа агентов кулака. Факты: 1. Колхоз "Мировая Революция" Н[ово]слободского сельсовета, куда благодаря нашей политической слепоте пролезли на руководящие посты кулаки, бывш[ие] жандармы, последние на протяжении долгого периода времени на глазах у членов партии и всей партийной ячейки вели вредительскую работу. Пример: разбазарили мерчук 1932 г. – 11 000 кг, осталось в поле необранной 20 га конопли, частично сгнил хлеб в скирдах, учет трудодней абсолютно отсутствует и т.п. Все это творилось на глазах у пред[седателя] колхоза, члена партии т. Забелина, который был не только пред[седателем] колхоза, но и секретарем партячейки и членом райКК. Забелин потерял классовую бдительность, абсолютно бездейство-

* Підписи під документом нерозбірливі

вал, не реагировал на вредительскую работу кулацких элементов, сдал свои классовые позиции, стал изменником делу рабочего класса и колхозного крестьянства.

Все вышеуказанные моменты привели к тому, что колхоз до последнего времени не выполнял плана хлебозаготовок, несмотря на наличие всех возможностей, и только после изъятия всей этой кулацкой своры, после проведения массовой работы колхоз стал в ряды передовиков и выполнил план хлебозаготовки.

Забелин с работы пред[седателя] колхоза снят, решением бюро РПК и КК, выведен из состава чл[енов] КК, из партии исключен и привлечен к судебной ответственности.

2. Член партии т. Бритоусов состоит членом колхоза в с. Берюх. Вместо отдачи своих трудодней колхозу, производил посев на своей усадьбе, этим самым проявил мелко-собственнические тенденции, скрыл этот посев от колхоза, одновременно получал паек на всю семью в закрытом распреде (работал секретарем РИК).

Бюро РПК постановило: т. Бритоусов подлежит исключению из партии, однако, учитывая револ[юционн]ые заслуги (кр[асный] партизан, много раз ранен), а также осознал свою вину, ограничиться вынесением строгого выговора с предупреждением и обязать большевистской работой в колхозе "Мировая революция" (Н[ово]слоб[одской] сельсовет) доказать свою преданность партии.

3. Село Вшивка – пред[седатель] сельсовета (он же секретарь партячейки) Стельмашев и пред[седатель] колхоза Семеняка (член партии), несмотря на наличие целого ряда предупреждений и практических указаний, занимались хныканьем и разговорами о нереальности плана, подпали под влияние кулака, срослись с кулаком, в результате план хлебозаготовок по селу и колхозу не выполнен. Бюро РПК и КК постановило: Стельмашева и Семеняку за кулацкий саботаж, срастание с кулаком из партии исключить, просить облоргкомитет выслать за пределы района. После решения бюро (ровно через сутки) план хлебозаготовок по колхозу выполнен на 102 %.

Провести в жизнь решение бюро РПК и презид[иума] КК на пленуме сельсовета было поручено т. Ильяшенко (зав. РЗУ) и т. Изгурскому (секрета[рь] КК). Указанные товарищи допустили вынесение решения презид[иума] сельсовета о невысылке из района исключенных из партии Семеняки и Стельмашева. Тов. Изгурский и Ильяшенко вместо активизации и сплочения пленума сельсовета вокруг решений бюро РПК и КК, дачи решительного большевистского отпора кулацким выступлениям, поплелись сами в хвосте кулацких настроений, пошли на соглашение с кулацкими элементами и фактически отменили основную часть решения бюро РПК и КК. Кроме этого т. Изгурский свое мнение подтвердил на райсовещании секретарей партячеек и уполномоч[енных] РПК 1.XII.32 г.

Тов. Изгурский и Ильяшенко свою вину признали.

Бюро РПК и КК постановило: т. Ильяшенко объявить выговор, т. Изгурского, который уже имел взыскание в 1932 г., за нетвердую линию в выполнении плана хлебозаготовок с работы секретаря КК снять, вывести из состава членов презид[иума] КК и член[ов] КК, объявить строгий выговор.

Секретарь партячейки с. Бунякино Кушнерёв (работает обществоведом), состоит членом колхоза Вязенского сельсовета, будучи в колхозе, свой озимый посев не обобществил, упорно отказывался от сдачи причитающегося с него в хлебозаготовку хлеба (причитается с него 8 пуд.), мотивируя, что хлеба у него нет.

У Кушнерёва выявлены в его доме, спрятанные под печкой (замазано) 12 пуд. жита и 6 пуд. в закроме. Спрятанный хлеб принадлежит кулаку, его тестю, и Кушнерёв его перепрятывал.

Бюро РПК и КК постановило: Кушнерёва, как кулацкого агента, перепрятывавшего кулацкий хлеб в своем доме, за злостное невыполнение своих обязательств перед пролетарским государством из партии исключить. Кушнерёв арестован и привлекается к судебной ответственности.

5. Село Сыромятниково – гр. Бровкин злостно не сдавал причитающегося с него

в хлебозаготовку хлеба 12 пуд. Применили к нему бесспорное изъятие, обнаружили 144 пуда жита, каковое 5 % поедено шашелем, 14 пуд. пшеницы, всего разных культур 210 пуд. Гр. Бровкин семьи не имеет, живет одиноким. При обыске обнаружено оружие "наган", винтовка с патронами, золото, слитки серебра, серебряные ризы с икон с надписью "Сафроньевский монастырь" и др. ценные вещи. Бровкин арестован. После ареста в РПК явился сын Бровкина с требованием освободить старика. Сын Бровкина оказался член[ом] партии с 1919 г., работает нарсудьей и чл[ен] облсуда в г. Рыльске. Бровкина надо рассматривать как человека, случайно попавшего в ряды нашей партии, как кулацкого агента, использовавшего партию в своих личных шкурных интересах: прятал хлеб от государства, грабил и собирал все на "чёрный день".

6. Зав. орготделом Носовского РПК Черниговской области Яременко явился к секретарю облоргбюро т. Маркитану и заявил, что у него имеются колебания в вопросе политики партии на селе. После разговора с т. Маркитаном обещал подумать. На следующий день прислал в обком заявление и партбилет, в заявлении указывает, что не согласен с политикой партии на селе, просит из партии исключить.

Облоргбюро постановило: Яременко, как перерожденца, изменника и предателя партии, за смыкание с кулаком, который саботирует выполнение хлебозаготовок, какой подрывал доверие партии и работал в пользу кулака, обманывал партию, с работы зав. орготделом снять, из партии исключить. Применить к Яременко меры, предусмотренные постановлением ЦК КП(б)У от 18.XII к вычищенным из рядов партии, как политически неблагонадежным (арест, высылка).

Все вышеприведенные факты обязывают всю парторганизацию, каждого члена нашей парторганизации быть бдительным даже в своих рядах, со всей большевистской решительностью вскрывать и беспощадно вести борьбу со всеми уклонами в нашей партии и примиренчеством к ним, разоблачать кулацкую работу, разоблачать кулаков и его агентуру не только в колхозе, селе, но и в рядах нашей партии.

На всех выявленных моментах вести массово-разъяснительную работу о роли колхозного актива, бедняков и середняков единоличников, добиваясь сплочения колхозного и бедняцко-середняцкого актива, вокруг задач, поставленных нашей партией и ее ленинским ЦК во главе с т. Сталиным.

Партячейкам необходимо решение бюро РПК, КК и облоргбюро проработать среди партийцев, комсомольцев, колхозного и единоличного актива и не позже 18.XII.32 г. представить РПК информписьмо о проработке указанных постановлений. В информписьме указать: на каких собраниях (закрытых или открытых) прорабатывались эти постановления, сколько присутствовало (отдельно коммунистов, членов КСМ и беспартийных), количество поданных вопросов, характер вопросов, количество бравших участие в выступлениях, характер выступлений, какое количество партийцев ушли с собрания, не пробыв до конца, как мобилизована и сплочена партячейка на увеличение классового чутья и бдительности, на решительную борьбу с кулаком и его агентурой, на полное выполнение хлебозаготовительного плана.

Секретарь РПК

Чемоданов

ф.П-5, оп.1, спр.152, арк.13-15. Оригінал.

3 ПОСТАНОВИ ЦК ВКП(б) ТА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ СРСР ПРО ПОСИЛЕННЯ РЕПРЕСІЙ ЗА НЕВИКОНАННЯ ПЛАНІВ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ

14 грудня 1932 р.

Секретно. Не для печати.

Заслушав доклади секретаря обкома Западной области т. Румянцева, секретаря ЦК КП(б)У т. Косиора, секретаря Днепропетровского обкома т. Строганова, секретаря Северо-Кавказского крайкома т. Шеболдаева, ЦК ВКП(б) и СНК СССР постановляют:

1. Обязать ЦК КП(б)У и Совнарком УССР, под личную ответственность тт. Косиора и Чубаря, закончить полностью план заготовок зерновых и подсолнуха до конца января 1933 г.

2. Обязать Северо-Кавказский крайком и крайисполком, под личную ответственность тт. Шеболдаева и Ларина, закончить полностью план заготовок зерновых к 10-15 января 1933 г., а подсолнуха к концу января.

3. Обязать обком и облисполком Западной области, под личную ответственность тт. Румянцева и Шелехеса, закончить полностью план заготовок зерновых к 1 января 1933 г. и план заготовок льна к 1 февраля 1933 г.

4. В виду того, что в результате крайне слабой работы и отсутствия революционной бдительности ряда местных парторганизаций Украины и Северного Кавказа, в значительной части их районов контрреволюционные элементы – кулаки, бывшие офицеры, петлюровцы, сторонники Кубанской Рады и пр. сумели проникнуть в колхозы в качестве председателей или влиятельных членов правления, счетоводов, кладовщиков, бригадиров у молотилки и т.д., сумели проникнуть в сельсоветы, земорганы, кооперацию и пытаются направить работу этих организаций против интересов пролетарского государства и политики партии, пытаются организовать контрреволюционное движение, саботаж хлебозаготовок, саботаж сева, – ЦК ВКП(б) и СНК СССР обязывают ЦК КП(б)У, Севкавказкрайком, СНК Украины и крайисполком Севкавказья решительно искоренить эти контрреволюционные элементы путем арестов, заключения в концлагерь на длительный срок, не останавливаясь перед применением высшей меры наказания к наиболее злым из них.

5. ЦК и СНК указывают партийным и советским организациям Советского Союза, что злейшими врагами партии, рабочего класса и колхозного крестьянства являются саботажники хлебозаготовок с партбилетом в кармане, организующие обман государства, организующие двурушничество и провал заданий партии и правительства в угоду кулакам и прочим антисоветским элементам. По отношению к этим перерожденцам и врагам советской власти и колхозов, все еще имеющим в кармане партбилет, ЦК и СНК обязывают применять суровые репрессии, осуждение на 5-10 лет заключения в концлагерь, а при известных условиях – расстрел...

В целях разгрома сопротивления хлебозаготовкам кулацких элементов и их партийных и беспартийных прислужников, ЦК и СНК Советского Союза постановляют:

а) Выселить в кратчайший срок в северные области СССР из станицы Полтавской (Северный Кавказ), как наиболее контрреволюционной, всех жителей, за исключением действительно преданных советской власти и не замешанных в саботажах хлебозаготовок колхозников и единоличников, и заселить эту станицу добросовестными колхозниками-красноармейцами, работающими в условиях малоземелья и на неудобных землях в других краях, передав им все земли и озимые посевы, строения, инвентарь и скот высеяемых.

Ответственность за проведение этого решения (пункт "а") возложить на тт. Ягода, Гамарника (с заменой т. Булиным), Шеболдаева и Евдокимова.

б) Арестованих изменников партии на Украине, как организаторов саботажа хлебозаготовок бывших секретарей районов, предисполкомов, зав. райзу, предрайколхозсоюзов, а именно: Ореховский район – тт. Головина, Пригоду, Паламарчука, Ордельяна, Луценко, Балаклейский район – тт. Хорешко, Ус, Фишмана, Носовский район – т. Яременко, Кобелякский район – т. Ляшенко, Больше-Токмакский район – тт. Ленского, Косячеко, Дворника, Зыка, Долгова – предать суду, дав им от 5 до 10 лет заключения в концентрационных лагерях.

в) Всех исключенных за саботаж хлебозаготовок и сева “коммунистов” выселять в северные области наравне с кулаками...

е) В отмену старого решения разрешить завоз товаров для украинской деревни и предоставить тт. Косиору и Чубарю право приостановить снабжение товарами особо отстающих районов впредь до окончания ими хлебозаготовительного плана.

*Председатель СНК
Союза ССР*

В. Молотов (Скрябин)

Секретарь ЦК ВКП(б)

И. Сталин

№ П4751

Ф.П-25, оп.1, спр.22, арк.19. Друкований примірник.

№ 60

**ПРОТОКОЛ ЗАКРИТОГО ЗАСІДАННЯ БЮРО ЛИПОВОДОЛИНСЬКОГО
РАЙКОМУ КП(б)У ПРО ПОСИЛЕННЯ РЕПРЕСИВНИХ ЗАХОДІВ СУДОВИМИ
ОРГАНАМИ ПРОТИ ЗРИВНИКІВ ВИКОНАННЯ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ,
ПРОТИЗАКОННІ МЕТОДИ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ
В СЕЛАХ БАЙРАК, БЕРЕСТІВКА, КАПУСТИНЦІ, ЛИПОВА ДОЛИНА,
РУСАНІВКА, СВАТКОВЕ, БІРКИ, ПОДІЛКИ ЛИПОВОДОЛИНСЬКОГО РАЙОНУ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

18 грудня 1932 р.

І. Про роботу нар[одного] суду в справі хлібозаготівлі (доп. Нечепуренко).

Висловлювались: Птах (пом. прокурора). Зазначає, що в Липоводолинському районі в галузі притягнення до суду за розкрадання громадської власності, дуже поставлена справа слабо: із 63 справ, що заведено в розкраданні громадської власності, жодного не віддали до розстрілу, передаючи такі справи обласному суду. Помітна неув'язка в роботі між самими слідчими органами, зокрема по часті передачі справ на одного злісного нездатчика в нездаванні 5 кг, що міліція цю справу рішила припинити, а слідчий пише: віддати до суду тощо.

Рябошапка (голова РВК): Нарсуд помилки викривлення класової лінії, яких з початку припустили в присуді за хлібозаготівлю, коли дужче судили злісних контрактантів, ніж куркулів, на сьогодні виправив. Міліція ще й досі продовжує приймати слабу участь в справі хлібозаготівлі.

Пропозиції одобрити роботу нарсуда та прокуратури, відзначити, що дії т. Ломаки в арешті відповідні людям, які зривали план хлібозаготівлі, буди правильні.

Троцюк (голова КК РСІ): Недригайлівська прокуратура просто припустилась в справі притягнення до суду злісних нездатчиків хліба, викривлень класової лінії. Оцінку роботи суду та прокуратури зараз рано робити.

Носелевський (уповноважений облпарткому): На мою думку, міроприємс-

тва, що вживають слідчі органи, органи юстиції, не забезпечують вимог, що до них пред'являються в справі хлібозаготівлі. Органи юстиції не натислюють на сьогодні. Куркулів засуджено 67, а контрактантів-середняків 137.

Треба чіткіше диференціювати справи з передачі до облсуду за крадіжку громадської власності і підбирати найхарактерніші справи, що говорить явно за викривлення класової лінії з боку органів юстиції.

В останніх директивах Наркомюста досить чітко визначається те, що слідчі органи, органи юстиції мусять максимально посилити роботу в справі хлібозаготівлі. Гадяцька прокуратура не приділила належної уваги Липоводолинському району з хлібозаготівлі, від чого й не одержала відповідного ефекту. Поки що слідчі органи та органи юстиції ставилися до засуджених злісних нездатчиків хліба здебільшого формально, що треба і негайно усунути.

Ломака (уповноважений ДПУ): Зауваження з боку т. Птаха про те, що я дуже багачко по лінії ДПУ набрав тих, що заважали в хлібозаготівлі, я вважаю неправильним. Правда, єдиний мій недолік той, що почав дзвонить обласний прокурор по нагляду ДПУ, що запитував, зазначаючи, що "у Вас там "Варфоломійські ночі" провадите за розпорядженням голови РВК т. Рябошапки, знімає по 200 чол. контрактантів в одну ніч". Це я вважаю за явне безглуздя і настоюю на бюро РПК відмітити, що таке ставлення тільки паралізувало, а не мобілізувало уваги на виконання плану хлібозаготівлі.

Миронець (секретар РПК): Викривлення класової лінії з боку суду були припущені, чого замазувати не треба. По часті вислання за межі області з боку суду мало судилося. Про "Варфоломійські ночі" треба спростувати так, як воно в дійсності було, про що і повідомити відповідні вищестоящі органи.

З боку Гадяцької прокуратури все ж не в достатній мірі приділено увагу в справі хлібозаготівлі.

Ухвалили: 1. Відзначити, що райнарсуд в справі присуду над злісними нездатчиками хліба свої помилки, що були припущені у викривленні класової лінії (незначна була різниця в термінах засудження куркулів та контрактантів), які саме відмітив пленум РПК від 25.XI.32 р., в останній час з більшим натисненням на куркуля [повинен виправити].

2. Відзначити, що з боку нарсуду було недостатнє засудження до вислання за межі області після відбуття позбавлення волі.

3. Констатувати, що в розгляді справ з боку суду в окремих селах району був припущений формальний підхід: не популяризувалося значення суду, як то в сс. Русанівка, Синівка тощо.

4. Відзначити, що партосередки та уповноважені РПК навколо вироків суду, що відбуваються над куркулями та злісними нездатчиками хліба, не розгортають масової політичної роботи та їх не використовують, як великого важеля на піднесення темпів хлібозаготівлі і організацію червоних валок хліба.

5. Констатувати, що з переходом Липоводолинського району до обслуговування Гадяцькою прокуратурою 12.XI.32 р. робота покращалась, прокуратурою було звернено належну увагу щодо включення органів юстиції Липоводолинського району в боротьбу за хліб. Було організовано 2 судових бригади, але ці бригади поряд з застосуванням судової репресії не вели достатньої масової політичної роботи.

6. Відзначити, що відсутність прокуратури в Липоводолинському районі стає перешкодою в керівництві щодо судово-слідчих установ, поскільки при таких штаті Гадяцька прокуратура не в змозі повсякденно обслуговувати [Липоводолинський район], а тому бюро РПК прохає облпрокуратуру ввести в штат ще одного помпрокурора, який виключно обслуговував би Липоводолинський район...

Виходячи із вищезгаданого, закриті засідання бюро РПК ухвалює:

1. Зобов'язати райнарсуд через судові репресії ще більше натиснути на куркуля, остаточно зломити куркульський саботаж та опір куркульства в справах хлібозаготівлі.

2. Доручити нарсуду до носіїв куркульського саботажу за опір у виконанні планів

хлібозаготівель більше застосовувати в судових репресіях вислання за межі області після відбування терміну позбавлення волі.

3. З метою усунення формального підходу з боку суду в проведенні судових репресій зобов'язати райнарсуд та партосередки й уповноважених РПК широко оголошувати серед мас процеси суду та популяризувати що найширше через розгорнення масово-політичної роботи вироків суду, добиваючись повного зламу в піднесенні темпів хлібозаготівель, а також доручить редакції "Колгоспівської правди" розвернути політмасову роботу навколо вироків суду та освіщення в печаті через виїзні бригади "Колгоспівської правди".

4. Доручити нарсудді т. Нечепуренку негайно надіслати дві судові бригади в відстаючі села по хлібозаготівлі для прискорення розгляду справ над злісними нездатчиками хліба.

5. Просить обком притягти до відповідальності Недригайлівську прокуратуру за затягування справ, яка зібрала 40 справ про крадіжку громадської власності і тримала до 3-х місяців.

6. Просить облпрокуратуру про посилення уваги з боку Гадяцької прокуратури Липоводолинському району в справах хлібозаготівлі.

7. Запропонувати фракції РВК призначити на зав. камерою Липоводолинського райнарсуду т. Нечепуренка...

8. Просить облсуд прискорить виїзд в Липоводолинський район для розгляду справ.

II. Про порушення рев[олюційної] законності та припущені перегини генеральної лінії партії під час хлібозаготівель (Ломака, Троцюк).

Ухвалили: Констатувати, що мається яскраве виявлення голого адміністрування, барахольства та перегинів в сс. Русанівка, Капустинці, Берестівка, Липоводолинській сільраді та ін.

В с. Байрак та с. Берестівка устаткували арештні приміщення для контрактантів.

Голова Сватківської сільради запропонував колгоспам річний план м'ясозаготівлі виконати протягом суток, загрожуючи арештом. Райміліція, використовуючи свій стан, забрала в колгоспі "20-ти річчя Правди" коней для обслуговування міліції, де вони й загинули.

Внаслідок відсутності контролю за бригадами в окремих сільрадах розгортається барахольство та самопостачання:

В с. Липова Долина бригада у гр. Свиргунової Ф. забрала 15 кг меду і не занесла до акту, в с. Байрак утворено фонд для самопостачання – 16-ть мішків муки. В с. Бірки бригада Сліпченка забрала в контрактанта Мельника Трохима 3 мішки муки і невідомо де діла, в с. Бірки у червоноармійця Будника Петра знято хліб, в с. Капустинці комсомолец Бугай викрав 12 пуд. куркульського хліба, організував грабіжницьку групу та забив жінку, і слідство по цій справі затягується...

В с. Поділки кандидат партії Кліменко теж самочинно штрафував людей, витрачаючи гроші на горілку, і за цей злочин засуджений лише на три роки. В с. Берестівка бригадир Лісненко заарештував контрактанта та посадив у холодний погріб, цьому вчинкові потворствував кандидат партії Голота, до якого партосередок не вжив ніяких заходів.

В с. Липова Долина бригада Ємця крутила руки громадянці Сенкові[й], арешт проведений, а справа з допитом зволікається. В с. Русанівка секретар КСМ осередку Палаженко украв 3 пуд. кукурудзи, витяжки і кусок сала...і не притягнутий до відповідальності.

Визначені факти яскраво стверджують, що більшість партосередків куркульського маневру, скерованого проти хлібозаготівель не викрили, а окремі партосередки та уповноважені РПК с. Байрак своїми діями сприяли класовому ворогові в організації куркульського саботажу хлібозаготівель. А тому бюро РПК ухвалює:

1. За припущення перегинів та порушення рев[олюційної]законності секретарю

партосередку т. Зандику оголосить догану, пропонувати обговорити дії т. Голоти на партосередку та притягнути до суворой партвідповідальності.

2. Погодитись з постановою президії РКК про винесення догани з попередженням секретарю Байрацького партосередку т. Ковінці та винесення догани за голе адміністрування уповноваженому РПК т. Кравченку.

3. Попередити всі партосередки та уповноважених РПК проти викривлення класової лінії та порушення ревзаконності, розгорнути широку масово-виховну роботу серед членів партії, кандидатів і позапартійного активу.

4. Запропонувати т. Кузнецову поставити питання про комсомольців, що припустили барахольство та викривлення класової лінії, на бюро РК ЛКСМУ про виключення з лав ЛКСМУ, одночасно розгорнути масово-виховну роботу в комсомольських організаціях та викрити куркульські маневри, скеровані проти хлібозаготівлі.

5. Начальнику райміліції т. Складенку та судді т. Нечепуренку протягом п'яти суток закінчити справи, пов'язані з барахольством та перегинами, винних притягнути до суворой карної відповідальності.

6. Справу на нач[альника] міліції т. Складенка за припущення голого адміністрування передати в РКК.

7. Фракції РВК організувати щоденний контроль за обліком вилученого хліба та майна та до барахольників вживати суворих заходів по радянській лінії, притягаючи винних до крим[інальної] відповідальності.

8. Прийняти до уваги заяву т. Троцюка, що хліб, знятий з червоноармійця Будника, повернути. Запропонувати всім партосередкам та уповноваженим РПК розгорнути масово-виховну роботу серед родин червоноармійців, не припускаючи будь-яких перегинів.

Секретар РК КП(б)У

Миронець

ф.П-24, оп.1, спр.88, арк.136-139. Оригінал.

№ 61

**НАКАЗ КЕРІВНИКА ТРОСТЯНЕЦЬКОЇ ФІЛІЇ ДЕРЖАВНОГО БАНКУ
П.І. СЛІПУХИ ПРО ЗАКРИТТЯ ОСОБИСТИХ РАХУНКІВ КОЛГОСПІВ
БОРОМЛЯНСЬКОЇ СІЛЬРАДИ В ЗВ'ЯЗКУ З ЗАНЕСЕННЯМ С. БОРОМЛЯ
ТРОСТЯНЕЦЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА "ЧОРНУ ДОШКУ"**

22 грудня 1932 р.

**Наказ № 172
по Тростянецькій філії Держбанку**

22.XII-1932 р.

§ 1. В зв'язку з оголошенням с. Боромлі на чорну дошку за невиконання зобов'язань перед державою наказую особисті рахунки виробіток всім колгоспам, що розташовані на терені Боромлянської сільради, закрити, за виключенням колгоспів "День урожаю" та "Шлях Леніна", які виконали плани хлібозаготівлі, яким надається право розпоряджатись своїми рахунками.

З артилей, що розташовані на терені Боромлянської сільради, а саме: ім. Сталіна, "Паризька комуна", "Шлях до комунізму", "13-річчя Червоної Армії" та "Перемога незаможника" приступити до стягнення позики, строкової та дострокової, – для чого одержать судові накази.

Головбуху т. Ступаку під власну відповідальність переглянуть всю заборгованість, яка лічиться за вищезазначеними колгоспами, що підлягають стягненню, перевірити вірність заборгованості.

§ 2. Цього числа вибув в відрядження в с. Боромля для стягнення з колгоспів заборгованості. Обов'язки керівника покладаю на головбуха т.Ступака.

Керівник філії

П.І. Сліпуха

Архів Національного банку України, Тростянецька філія, спр.1, арк.68. Оригінал. Рукопис.

№ 62

**ЛИСТ ГОЛОВИ ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙВИКОНКОМУ ГУЖВІЯ ДО ГОЛІВ
СІЛЬРАД ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО ПОРЯДОК
ОДЕРЖАННЯ ДОЗВОЛУ НА ПОМЕЛ ЗЕРНА КОЛГОСПНИКАМИ ТА
ОДНООСІБНИКАМИ**

24 грудня 1932 р.

Особисто головам сільрад

*З одержанням цього встановлюється
такий порядок помолу пшениці та
круп'яних культур (гречки-проса)*

1. Право на видачу помолу зерна, а особливо пшениці й круп'яних культур має тільки голова сільради.

2. Видача дозволів на помол мусить обов'язково реєструватись в окремому списку, де зазначати прізвище, ім'я та по-батькові, час видачі дозволу, культура, кількість дану на помол, кількість їдців.

Ця реєстрація на видачу довідок на помол є обов'язкова в кожній сільраді.

3. Видавати дозвіл на помол пшениці дозволяється колгоспникам при умові, коли колгосп виконав повністю план хлібозаготівлі й додатковий план та коли сам колгоспник від себе продав державі хліба в порядку зустрічного плану. Одноосібному контрактанту, бідняку та середняку, видається, коли він чесно продав державі всі свої товари лишки хліба й виконав умову по контракції, зокрема пшениці.

4. Норма видачі дозволу на помол пшениці встановлена для колгоспників не більше 15-ти фунтів на одного їдця в місяць, одноосібникам-біднякам та середнякам не більше 10-ти фунтів в місяць на їдця. Круп'яних культур (гречка-просо) не більше 1-го пуда на двір в один місяць.

5. Помол пшениці у вітряках категорично забороняється, в чиему користуванні він би не був, а можна молоти виключно на механічних та водяних млинах.

6. З одержанням цього Ви мусите викликати зав. механічних та водяних млинів і познайомити під розписку з цим розпорядженням.

Голова РВК

Гужвій

Райпостачання

Потетня

ф.Р-2694, оп.1, спр.181, арк.21. Оригінал.

З ПРОТОКОЛУ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ ЖІНОК КОЛГОСПУ "ЧЕРВОНИЙ ЖОВТЕНЬ" ЧЕРНАЦЬКОЇ СІЛЬРАДИ СЕРЕДИНО-БУДСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО ПІДТРИМКУ РЕПРЕСИВНИХ ЗАХОДІВ ПРОТИ ОСІБ, ЩО НЕ ВИКОНЮЮТЬ ХЛИБОЗАГОТІВЛЮ

25 грудня 1932 р.

Постановили: Заслушав доклад об итогах пленума ЦК КП(б)У от 28.IX-2.X-32 г. и итогах [пленума] ЦК ВКП(б), женское собрание колхозниц колхоза "Червоний Жовтень" считает, что по с. Чернацкое план хлебозаготов[ок] в виду контрреволюционной работы кулачества и его агентуры сорван. На 25.XII выполнены 45 %. Одновременно [собрание] одобряет решительные меры партии и Сов[етской] власти в отношении осуждения в показательном порядке кулаков и подкулачников, считает правильными и своевременными принятые меры партячейкой и сельсоветом в отношении раскрывания у некоторых колхозников скрытого кулацкого хлеба, требует от правления сельсовета и партийной ячейки исключения и предания суду примазавшихся кулаков, вредительски скрывающих, уничтожающих, закапывая в землю, хлеб.

2. Наряду с борьбой за выполнение хлебозаготовок проводить борьбу за выполнение всех видов заготовок по кампаниям, переключаясь в работе на подготовительную работу весеннего сева ...

Председатель

Подлозний

Секретарь

Целуйко

ф.П-33, оп.1, спр.227, арк.15-16. Оригінал. Рукопис.

ПОСТАНОВА ВЕЛИКОПИСАРІВСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У ПРО НЕЗАДОВІЛЬНЕ ВИКОНАННЯ ХЛИБОЗАГОТІВЛІ, ПОСИЛЕННЯ РЕПРЕСИВНИХ ЗАХОДІВ ДО НЕЗДАТЧИКІВ ХЛІБА, РОЗШИРЕННЯ СКЛАДУ КОМІСІЙ СПРИЯННЯ ХЛИБОЗАГОТІВЛІ, ЛІКВІДАЦІЮ УЧИТЕЛЬСЬКОГО ФОНДУ І ЗДАЧУ ЙОГО В ПЛАН ХЛИБОЗАГОТІВЛІ ПО ВЕЛИКОПИСАРІВСЬКОМУ РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

26 грудня 1932 р.

О хлебозаготовках в районе

Бюро РПК считает отстающими и решающими в хлебозаготовках такие сельсоветы: Верхолоджа, Печины, Дерновое, Крамчанка, Тарасовка, Великая Писаревка, которые [следует] укрепить более сильными и испытанными на хлебозаготовках товарищами. Установить ежедневное задание по хлебосдаче и потребовать полного его выполнения.

Поручить секретарю РПК и уполномоченному обкома взять под непосредственное свое наблюдение ход хлебозаготовок за каждый день, по каждому в отдельности из этих сел.

В связи с выполнением плана по колхозному сектору на 82 %, переключить внимание на выполнение планов единоличным сектором.

Обязать фр[акцию] РИК установить ежедневное задание хлебосдачи индивидуальным сектором по каждому в отдельности селу, взяв строгий контроль за его выполнением.

Предложить уполномоченным РПК и пред[седателям] сельсоветов немедленно ор-

ганизовать переобмолот хлеба в тех колхозах, где это выявлено комиссией по проверке качества обмолота, установив соответствующие сроки окончания переобмолота.

Обязать уполномоченных РПК, секретарей партячеек и председателей сельсоветов практиковать применение репрессий в отношении отдельных хозяйств, упорно не сдающих хлеб государству, самым решительным образом подходить в каждом отдельном случае продуманно и так, чтобы в этом была достигнута соответствующая эффективность.

Поручить фр[акции] РИК (т. Бахтиярову) рассматривать на протяжении суток материалы о применении репрессий.

Считать абсолютным недопустимым такое явление, когда в сс.Солдатское, Катанское, Печины, Дерновое, Ямное и Великая Писаревка примененные репрессии не доведены до конца, наложенные штрафы взысканы в самой минимальной сумме, вследствие этого применяемые административные меры обесцениваются и не имеют никакого эффекта.

Бюро РПК обязывает уполномоченных РПК и пред[седателей] сельсоветов в самые ближайшие дни реализовать применение репрессии к злостным несдатчикам хлеба.

Считая нетерпимым состояние с возвратом незаконно полученного по авансам хлеба, предложить уполномоченным РПК и сельсоветам организовать должную в этом отношении работу, а вместе с тем применять меры к тем отдельным колхозникам, которые упорно не возвращают незаконно полученный в колхозе хлеб, ставя вопрос об исключении их из колхоза.

Бюро РПК предлагает уполномоченным РПК, секретарям партячеек и сельсоветам наряду с вышеуказанными мероприятиями взять за основу проведение в жизнь следующих мероприятий:

а) Широко популяризовать среди колхозных масс примененные к отдельным колхозам меры, лишение права полученной скидки по хлебосдаче за невыполнение обязательств по сдаче тех[нических] культур.

б) Популяризовать среди широких колхозных и трудящихся единоличных масс состоявшийся 25.XII-32 г. райслет передовых колхозов и единоличников района, мобилизуя их на борьбу за осуществление поставленных слетом перед колхозами и единоличниками задач, на борьбу за выполнение хлебозаготовительного задания.

в) Расширить состав комиссий содействия хлебозаготовкам, разбив их на 10-15 хозяйств единоличников, выделить ответственного за организацию работы проверенного на хлебозаготовках товарища, установив этой комиссии ежедневное задание и контроль за его выполнением.

г) Считать необходимым созвать 28.XII кустовые совещания уполномоченных РПК, секретарей партячеек и пред[седателей] сельсоветов по вопросу усиления хлебозаготовок.

д) Бюро РПК считает совсем недостаточно развернутой работу в выполнении хлебозаготовок по с. Ямное, [в котором] нет решительного нажима на саботажников хлебозаготовок, предупреждает руководство сельсовета и партячейки, что если в кратчайшие дни не будет обеспечено решительного сдвига, обеспечивающего выполнение плана в срок, к ним будут приняты меры. Вместе с тем предлагает немедленно заняться выявлением украденного в колхозах "Новый шлях" и имени 68-го полка хлеба и [возвращением] его в хлебозаготовки, а лиц, виновных в этом, привлечь к ответственности.

Несмотря на неоднократные практические указания и помощь в работе, руководители отдельных сел и уполномоченные РПК не серьезно, а наоборот, безответственно относятся к столь важной хлебозаготовительной кампании, а поэтому:

Уполномоченному РПК в с. Дерновое т. Маляру и пред[седателю] сельсовета т. Полонскому за то, что не приняли соответствующих мер к организации решительного перелома, безответственно отнеслись к выполнению решений партии и правительства в деле хлебозаготовок, на протяжении продолжительного времени заготовка проходит самыми неудовлетворительными темпами, объявить выговор и предупредить, что если в течение 2-х дней не будет обеспечено основательного сдвига, обеспечивающего выполнение плана, они поставят себя вне рядов партии.

Тов. Маляра, как не обеспечивающего руководства, с уполномоченного РПК снять, оставив его там, в селе, для работы в бригаде.

Уполномоченным РПК в с. Дерновое командировать т. Ленцова.

Тов. Постникову, прикрепленному к колхозу им. Буденного, с. Великая Писаревка, за то, что вместо организации работы по возврату незаконно полученного колхозниками хлеба, вместо принятия мер к вывозке колхозом хлеба симулировал, не являясь даже в колхоз, объявить строгий выговор и предупредить, что если не обеспечит выполнения плана колхозом и не организует возврат незаконно полученного хлеба, вопрос будет рассматриваться о пребывании его в партии.

Тов. Дуднику, пред[седателю] сельсовета с. Поповка, [который] несмотря на неоднократные предупреждения РПК, на оказываемую помощь в работе, как коммунист не чувствует ответственности за выполнение хлебозаготовок, – объявить строгий выговор с предупреждением и напомнить, что если и надале будет такое отношение, – к нему будут приняты меры партийного и государственного наказания.

Предупредить т. Згурского и т. Боброва, уполномоч[енных] РПК в с.Верхолюджа, что если и в дальнейшем хлебозаготовка по селу будет оставаться на таком уровне и не будут приняты меры к организации решительного сдвига, к ним будут приняты меры строгого партзыскания.

Уполномоченным РПК в с. Верхолюджа послать т. Голомысова, а т.Згурского, как не справившегося снять и оставить для работы на участке.

Тов. Толсторогова, уполномоч[енного] РПК в с. Печины, как не оправдавшего [дове- рие], из уполномоченного РПК снять и направить в с. Поповку для работы в бригаде т. Очкуренко.

Обязать руководство Великописаревского сельсовета в течение 3-х дней выполнить решение РПК в отношении очистки колхозов от враждебного элемента и изъятия незаконно выданных натуравансов. Вместе с этим уделить внимание выполнению в ближайшие дни плана колхозным сектором, после чего переключить все силы и внимание на выполнение [плана] единоличным сектором в срок, установленный РПК.

Обязать судебно-следственные органы расследовать имеющиеся место факты разбазаривания мерчука, и лиц, виновных в этом, привлечь к строжайшей ответственности, также применять меры административного и судебного порядка к тем лицам, которые упорно отказываются от сдачи мерчука.

Ввиду того, что отдельные колхозы района, а особенно сел Печины, (“Червоні лани”), Верхолюджа, Великая Писаревка (“Красный пахарь”), засорены враждебно-чуждыми элементами, которые, пролезши в колхоз, ведут свою вредительскую работу, направленную на развал коллективного хозяйства, поставить вопрос перед обкомом КП(б)У о проведении чистки этих колхозов от социально-чуждых элементов. Вычищенных выслать в северные края СССР.

Считать необходимым ликвидировать имеющийся учительский фонд по Великописаревскому сельсовету и повернуть его на выполнение плана хлебозаготовок. Предложить сельсовету заняться организацией всяких фондов после полного выполнения плана хлебозаготовок.

Обязать сельсоветы, уполномоченных РПК и партячейки привлечь к активному участию в выполнении хлебозаготовок учительство, комсомол и профсоюзные организации.

Поручить ГПУ и милиции принять меры к выявлению разворованного по колхозам хлеба, вместе с тем уполномоченным РПК, партячейкам и сельсоветам принять меры к немедленному возврату хлеба. Одновременно выявленных лиц, виновных в этом, привлечь к строжайшей судебной ответственности, применив закон ЦИК СССР.

Секретарь РПК

Коломийцев

**ПОСТАНОВА ПРЕЗИДІЇ РОМЕНСЬКОГО РАЙВИКОНКОМУ ПРО
ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОСТАНОВИ ПУСТОВІЙТІВСЬКОЇ СІЛЬРАДИ
РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ ПРО ВИСЕЛЕННЯ ЗА МЕЖІ УКРАЇНИ
КУРКУЛЬСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ Я.Є. СТРИКОЛЯ ТА І.М. ЧЕРНОБУКА**

28 грудня 1932 р.

Проведено опитом

Обговорювали: Постанову поширеного пленума Пустовійтівської сільради від 16.XII-1932 р. про виселення за межі України куркулів, що провадять підривницьку роботу.

Постановили: Відмічаючи, що ганебний стан з виконанням господарчо-політичних кампаній, особливо в хлібозаготівлі, є прямий наслідок шкідливого впливу куркульського елемента, що своїм ставленням до виконання хлібозаготівлі та агітацією зривають виконання планів і ставлять під загрозу повного зриву таких, постанову пленума Пустовійтівської сільради про виселення за межі України Стриколя Якова Єлисейовича та Чернобука Івана Михайловича затвердить та порушить клопотання перед облоргкомітетом про висилку зазначених осіб з їх родинами за межі УСРР.

Голова РВК

Білий

В.о. секретаря

Скляренко

ф.Р-4549, оп.1, спр.169, арк.6. Оригінал.

**ВИПСКА З ПРОТОКОЛУ РОЗШИРЕНОГО ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ
МИХАЙЛІВСЬКОЇ СІЛЬРАДИ ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ
ОБЛАСТІ ПРО ВІДІБРАННЯ ЗЕМЛІ З САДИБАМИ І ПЕРЕДАЧУ ЇЇ ДО КОЛГОСПУ
У ОДНООСІБНИКІВ, ЩО НЕ ВИКОНАЛИ ХЛІБОЗАГОТІВЛЮ**

30 грудня 1932 р.

Слухали: Про стан хлібозаготівлі по одноосібному сектору (доповідь т. Сівоконь).

Ухвалили: Утворити буксирну бригаду на чолі з бригадиром т. Сівоконь В.П., якій завтра, 31.XII, цілком виконать план хлібозаготівлі по одноосібному сектору і куркульській верхівці села. У злісних нездавців хліба державі по твердим завданням відібрати всю землю з садибами і передати в колгоспи.

1. Медвідь Іван Гнатов[ич], середняк-контрактант, має землі 5,76 га, належало здати хлібозаготівлі 7,40 ц, вилучено безспірно 2,38 ц.

2. Харченко Лука Семен[ович], заможний твердоздатчик, має землі 5,88 га, належало здати хлібозаготівлі 9 ц, до виконання не приступав.

3. Авраменко Іван Кост[янтиневич], заможний твердоздатчик, має землі, садибу 0,97 га, належало хлібозаготівлі 3,84 ц, до виконання не приступав.

4. Киктенко Михайло Степан[ович], заможний твердоздатчик, має землі 3,74 га, належало здати хлібозаготівлі 4 ц, вилучено 0,59 ц.

5. Бабич Марія Григор[івна], заможна – твердоздатчик, має землі 5,18 га, належало здати хлібозаготівлі 4 ц, вилучено 1,20 ц.

6. Карпенко Павло Юхим[ович], заможний твердоздатчик, має землі 4,69 га, належало здати хлібозаготівлі 4 ц, вилучено 0,14 ц.

7. Сивоконь Яків Панас[ович], заможний твердоздатчик, має землі 6,24 га, належало здати хлібозаготівлі 6,48 ц, вилучено 2,77 ц.

Прохати РВК затвердити цю постанову.

Голова сільради

Сивоконь

Секретар

Гніденко

ф.Р-2573, оп.1, спр.4, арк.170. Оригінал. Рукопис.

№ 67

**ЗАЯВА КОЛГОСПНИЦІ М.Т. ВОРОЖКИ ДО ПРАВЛІННЯ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ АРТІЛІ ІМ. ФРУНЗЕ С. ГУДИМІВКА
ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО НАДАННЯ ХЛІБА ЇЇ
ДІТЯМ**

31 грудня 1932 р.

До правління артiлі імені Фрунзе

Заява

От Ворожки Маньки Трохимівни. Прошу правління артiлі видати хліба чотирьом дітям-сиротам, оставшим після смерті мужа, котрих я не можу прокормити. Возраст дітей от 4-х років до 12-ти років. А тому прошу не отказати моеї прозбi видати содягання* моім дітям.

Ворожка

ф.Р-2717, оп.2, спр.1, арк.62. Оригінал. Рукопис.

№ 68

**ІНФОРМАЦІЯ СЕКРЕТАРЯ БУРИНСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У ПРО
ЗАСУДЖЕНИХ ЗА НЕВИКОНАННЯ ХЛІБЗАГОТІВЛІ ПО БУРИНСЬКОМУ
РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА 1932 Р.**

*Не раніше 1 січня 1933 р.***

Засуджено за невиконання хлібозаготівлі з початку кампанії до 1.1-1933 р. до позбавлення волі:

Куркулів по [ст.] 58 ч. II – 16 осіб, до позб[авлення] волі від 3-5 років – 6 осіб, від 5-7 років – 10.

Заможників-плановиків – 24, від 2-3 років – 2, від 3-5 років – 17, від 5-7 років – 5.

Контрактантів – 51, до позбавлення волі від 1-2 років – 2, від 2-3 років – 10, від 3-5 років – 35, примус[ової] праці – 2, умовно – 2.

*Секретар (підпис)****

ф.П-75, оп.1, спр.153, арк.13. Оригінал. Рукопис.

* Так в документі.

** Датується за змістом документу.

*** Підпис під документом нерозбірливий

**ВІДОМОСТІ ПРО ЗМІНИ В КІЛЬКОСТІ ГОСПОДАРСТВ ТА НАСЕЛЕННЯ
ПО ВЕЛИКОВИСТОРОПСЬКІЙ СІЛЬРАДІ ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙОНУ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА 1932-1933 РОКИ**

Не раніше січня 1933 р.

Форма № 1

Відомість

**про число господарств та людності за даними комісії обліку [сільгосп]податку
1933 р. по В[елико]висторопській сільраді**

Назва сільради та селища, що є на терені сільради	Тип селища (місто, посьолок, залізнична станція, будка, село, хутір)	До якого району належала сільрада при перепису 1926 р.	За даними сільсько-господарського податку 1932 р.		Населення за реєстром 1933 р. що мають об'єкти оподаткування			що не мають об'єктів оподаткування	Всього господарств
			господарств	людність	господарств	людність (дців)	в т.ч. відсутніх більше 3-х місяців		
В[еликий] Вистороп	село	Ворожбянський	687	3300	620	2461	169	93	620
Грядка	хутір	"	29	109	29	96	12	2	29
Переліски	"	"	47	241	41	166	18	10	41
Супрунівка Глибоке	"	"	90	516	53	244	8	7	53
Гатка	"	"			28	125	6	4	28
Липняк, Залісся	"	"	38	103	32	120	8	5	32
Разом по сільраді	"	"	891	4269	803	3212	221	121	803

Голова сільради

Секретар

Примітка: Проти даних обліку 1932 р. в цьому році дворів зменшилось.

1. Вибувших з села господарств 32, 2) виморочених 36, 3) перейшло в комуно громадян – 12, 4) совместно живуть – 6. Разом дворів – 86.

*Секретар**

ф.Р-2689, оп.1, спр.9 а, арк.11. Оригінал. Рукопис.

* Підпис під документом незбірливий

**ВІДОМОСТІ ПРО ЗМІНИ В КІЛЬКОСТІ ГОСПОДАРСТВ ТА НАСЕЛЕННЯ ПО
ВОРОЖБЯНСЬКІЙ СІЛЬРАДІ ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ
ОБЛАСТІ ЗА 1932-1933 РОКИ**

Не раніше січня 1933 р.

Відомість

про число господарств та людності за даними комісії по обліку сільгосподатку
1933 р. по Ворожбянській сільраді Лебединського району

Назва селища, що є на тери- торії сільради	Тип сели- ща (місто, посьолок залізнична станція, будка, село, хутір, радгосп та ін.)	До якого району нале-жала сільрада при пере- пису 1926 р.	За даними сільгосп-по- датку 1932 р.		Населення за реєстрацією 1933 р.				
			господарств	Людність	Що мають об'єкти оподаткування			що не мають об'єктів опо- даткування	всього господарств
					Господарств	людність	в т.ч. ті що відсутні більш 3-х місяців		
Ворожба	слобода	Ворож- бянський	1459	10028	1130	4904	573	13/34	1143
Даценківка	деревня	"	159	780	149	693	57	-	149
Ступник	хутір	"	60	325	48	221	16	-	48
Нове	теж	"	52	299	49	260	9	-	49
Кердилівщина	теж	"	50	238	48	216	8	-	48
Пашків	теж	"	86	389	69	260	27	3/6	72
Пісківка-Валки	теж	"	154	814	135	628	29	2/10	137
Хильків-Басів- щина	теж	"	143	717	139	663	16	1/3	140
Лободівщина	теж	"	49	273	41	200	5	1/6	42
По сільраді			2212	13863	1808	8045	740	20/59	1828

Примітка: в питанні, "що не мають об'єктів оподаткування", показано числівник – господарств, а знаменник – людність.

Голова сільради

Секретар *

ф.Р-2689, оп.1, spr.9 а, арк.12. Оригінал. Рукопис.

**ВІДОМОСТІ ПРО ЗМІНИ В КІЛЬКОСТІ ГОСПОДАРСТВ ТА НАСЕЛЕННЯ
ПО МИХАЙЛІВСЬКІЙ СІЛЬРАДІ ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ
ОБЛАСТІ ЗА 1932-1933 РОКИ**

Не раніше січня 1933 р.

**Відомість
про число господарств та людності за даними комісії по обліку сільгосподатку
1933 р. по Михайлівській сільраді**

Назва сільради та селищ, що на терені сільради	Тип селища (місто, посьолок, залізнична станція, будка, село, хутір, радгосп та ін.)	До якого району належала сільрада при перепису 1926 р.	За даними сільгосп-податку 1932 р.		Населення на реєстром 1933 р.				
			господарств	людність (майно)	Що мають об'єкти оподаткування			Що не мають об'єктів оподаткування	Всього господарств
					господарств	людність (лиців)	в т.ч. ті, що відсутні більше 3-х місяців		
Михайлівка	село	Лебединський	685	3121	573	2405	371	118/454	641
Андрієвський	хутір	"	166	779	155	672	70	11/47	166
Степний	"	"	64	319	62	276	14	4/16	66
Кринички	"	"	30	123	24	118	4	4/19	28
Парфилів	"	"	36	201	36	188	5	-	36
Шумилів	"	"	38	189	38	187	9	-	38
Разом по сільраді			1049	4732	888	3846	473	137/536	1025

ф.Р-2689, оп.1, спр.9, арк.300. Оригінал. Рукопис.

№ 72

**АКТ ПРО РЕКВІЗИЦІЮ МАЙНА У СЕЛЯНИНА М.Н. ПИЛИПЧЕНКА,
ЗАСУДЖЕНОГО ДО РОЗСТРІЛУ ЗА НЕВИКОНАННЯ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ,
СКЛАДЕНИЙ БРИГАДОЮ ЯРМОЛИНСЬКОЇ СІЛЬРАДИ РОМЕНСЬКОГО
РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

3 січня 1933 р.

Акт із'яття

Ми, бригада 2-го кутка: член сільради Костюк Михайло, уповноважений Яровий Іван та поняті Стебка Антон, Корчака Іван, Науменко Петро, Гаврилейченко Макар Вакулович, зробили вилучення майна у Пилипченка Михайла Никифоровича, твердо-вика, злісного нездатчика хлібозаготовки та судженого 2.І-1933 р., получившого за свої злісні вчинки розстріл.

Речі майна слідуючі:

Корова з телям масті рижой, свиня масті чорной, курей – 8 штук, муки пр. – 15 ф.

*Уповноважений
Член сільради*

*Яровий
Костюк*

Поняті

*Гаврилейченко
Корчака
Науменко
Стебка*

ф.Р-5918, оп.1, спр.88, арк.6. Оригінал. Рукопис.

№ 73

**ЗАЯВА КОЛГОСПНИКА Я.М. КАЛЮЖНОГО ДО ПРАВЛІННЯ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ АРТІЛІ ІМ. ФРУНЗЕ С. ГУДИМІВКА
ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО НАДАННЯ ХЛІБА
ЙОГО РОДИНІ**

3 січня 1933 р.

*До правління артiлі ім. Фрунзе
від гр. хут. Калюжний
Якова Мусійовича Калюжного*

Прошу правління отпустить мені хлеба, потому що я дві неділі сиджу без хлеба, прошу не отказать моеї прозьби. Дайте, скільки можно. Сімейство мое состоїть із семи душ, чотири душі непрацездатні.

К сему заявленію

Калюжний

3.І-1933 р.

ф.Р-2717, оп.2, спр.1, арк.74. Оригінал. Рукопис.

АКТ ПРО ПРОВЕДЕННЯ НА ПІДСТАВІ ДОНОСУ ОБШУКУ ТА РЕКВІЗИЦІЮ ХЛІБА У СЕЛЯНИНА М.П. ЦУПКИ, СКЛАДЕНИЙ БРИГАДОЮ ЯРМОЛИНСЬКОЇ СІЛЬРАДИ РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

4 січня 1933 р.

Акт

1933 р. 4 січня. Ми, [що] нижче підписалися, бригада 4-го кутка с.Ярмоленці в складі: члени сільради 1) Омельченко Любка, 2) Цупка Михайло, 3) Тарасенко Маруся, 4) Тищенко Василь, склали цього акта на гр. Цупку Марка Прокоповича, тому, що Цупка М.П. за маючою усною заявою переховує куркульський хліб. На підставі заяви зроблено обшук в господарстві і виявлено:

Проса 1 пуд. 18 ф., гречки – 6 пуд. 6 ф., гороху – 1 пуд. 18 ф., муки яшної гречк. – 2 пуд. 13 ф., картоплі – 121 кг.

Весь виявлений хліб бригада вилучила і направила в хлібозаготівлю, про що склала акта.

Бригада

*Омельченко
Цупка
Тарасенко*

ф.Р-5918, оп.1, спр.88, арк.33. Оригінал. Рукопис.

№ 75

З ПРОТОКОЛУ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ КОЛГОСПНИКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ АРТІЛІ ІМ. ЛИСЯНСЬКОГО ТА ОДНООСІБНИКІВ С. МЕЖИРИЧ ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО НЕГАЙНЕ ВИКОНАННЯ ХЛІБЗАГОТІВЛІ ТА ВІДДАЧУ ДО СУДУ СЕЛЯН, ЩО ЗАХОВАЛИ ХЛІБ

4 січня 1933 р.

... 2) Слухали: Інформацію чл[ена] правління т. Коваля про постанову партії та уряду про невиконання хлібозаготовки до 10.І-ц.р. на добровільних началах.

Ухвалили: Заслухавши інформацію т. Коваля, збори вважають, що виконання плану хлібозаготівлі, зокрема, по одноосібному сектору знаходиться в ганебному стані, а тому збори вважають [необхідним] провести масово – роз'яснюочу роботу серед одноосібників, щоб такі здали хліб добровільно до 10.І-ц.р., в разі нездачі і, [якщо] комісія знайде захований хліб, то цей хліб зняти, а того громадянина як ворога Радянської влади віддати до суду.

Голова зборів

Коваль

Секретар

Любавий

ф.Р-2472, оп.1, спр.3, арк.18. Оригінал. Рукопис.

**АКТ ПРО ПРОВЕДЕННЯ НА ПІДСТАВІ ДОНОСУ ОБШУКУ ТА РЕКВІЗИЦІЮ
ХЛІБА У СЕЛЯНИНА Ф.Ф. ХОМЕНКА, СКЛАДЕНИЙ БРИГАДОЮ
ЯРМОЛИНСЬКОЇ СІЛЬРАДИ РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ
ОБЛАСТІ**

5 січня 1933 р.

Акт вилучення

1933 року 5 січня. Ми, члени Ярмолинської сільради: Гаценко Кирило Мик[олайович], Стебко Палько Сергієвич, з участю бригади: Тихенко Савко Григор[ійович], Сіроштан Грицько Васильов[ич], Вініченко Мирон М., Санбург Антон, зробили вилучення у гр. с. Ярмолинці Хоменка Хвидота Федоровича згідно заяви, якої дано цього числа, що хліб на передерці і посів утаяний. Де й вилучили слідує: гречка – 8 п. 35 ф., віка – 4 п. 34 ф., горох – 2 п. 25 ф., ячмінь – 1 п. 25 ф., просо – 2 п. 7 ф., пшоно – 3 п. 6 ф., мука житня – 6 п. 29 ф., пшениця – 2 п. 32 ф.; разом 32 п. 30 ф. Та картоплі знайшли замаскіровану яму під гноем, де вилучили 862 кг, де й склали цього акта.

Члени сільради

Стебко, Гаценко

Бригада:

*Тихенко, Сіроштан,
Вініченко, Санбург*

ф.Р-5918, оп.1, спр.88, арк.42. Оригінал. Рукопис.

**З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ
АРТІЛІ “ВПЕРЕД” С. ПРОЦІВКА РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ
ОБЛАСТІ ПРО КЛОПОТАННЯ ПЕРЕД РОМЕНСЬКИМ РАЙКОМОМ КП(б)У ТА
РАЙВИКОНКОМОМ ПРО ЗАЛИШЕННЯ В КОЛГОСПІ ОСТАННІХ 20 Ц ЗЕРНА
ДЛЯ ХАРЧУВАННЯ ГОЛОДУЮЧИХ КОЛГОСПНИКІВ**

5 січня 1933 р.

... Слухали: Уповноваженого від РВК та РПК про остаточне виконання хлібзаготівлі, де ставили своїм відчитом про наявність зерна, що мається на сьогоднішній день 40 ц 21 кг різного зерна з олійними культурами. До 15.XI припало членам колгоспу по 0,470 г на трудодень спільним харчуванням. В сучасний мент всі члени колгоспу зовсім не забезпечені харчами і більшість колгоспників покинули роботу, позаяк робить голодними не можуть. Роботи в колгоспі зірвані, надалі покинуть роботу і та мала кількість, що обслуговує скот, і тоді невідомо, відкіля брать робочу силу.

Ухвалили: На вимагання уповноваженого вивезти 20 ц хліба нарада колгоспу дорукає правлінню артїлі в особі голови колгоспу т. Качура В.О., Мищенко Т.М. та уповноваженого РВК та РПК т. Ващенко Я.Ф. підняти клопотання перед РПК про залишення останніх 20 ц в колгоспі для підтримування роботи в колгоспі, щоб не розбіглася остання сила, позаяк необхідно починать підготовку до весняної сільгоспкампанії. В разі незадовільнення клопотання рада артїлі прохає зняти з неї відповідальність за зрив роботи...

*Голова колгоспу
Уповноважений РПК*

*В.О. Качур
Я.Ф. Ващенко*

Ф.Р-6005, оп.2, спр.76, арк.8. Оригінал. Рукопис.

**ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ БЮРО ЛИПОВОДОЛИНСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У
ПРО НЕЗАДОВІЛЬНЕ ВИКОНАННЯ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ, ОРГАНІЗАЦІЮ БРИГАД
ПО ХЛІБОЗАГОТІВЛІ, ПОСИЛЕННЯ РЕПРЕСІЙ ДО НЕЗДАТЧИКІВ ХЛІБА В
СЕЛАХ ЛИПОВОДОЛИНСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

6 січня 1933 р.

[Слухали]: Телеграму секретаря обкому т. Терехова від 6.І-33 р. №23.

[Постановили]: І. Телеграму прийняти до неухильного виконання, накресливши такі заходи:

1. Зважаючи на те, що в ряді сел по одноосібному сектору залишилась надзвичайно велика кількість невивезеного хліба, зокрема: Панасівка – 100 т, Русанівка – 240 т, Липова Долина – 130 т, Синівка – 100 т, Берестівка – 60 т, Саївка – 50 т, Погарщина – 50 т, Капустинці – 40 т, що складає разом 770 т, визнати ці села, як вирішальні по району, та відрядити для посилення роботи у с. Русанівку тт. Васеленка, Гребенюка, Щербака та перекинути з Московської сільради т. Волошина, у с. Липова Долина – тт. Абраменка, Павлюченка, запропонувати т. Абраменку організувати бригаду з колгоспників в кількості 10 чоловік для роботи в Липовій Долині, відповідальним бригадиром цієї бригади призначити т. Ревенка. Запропонувати т. Рябошапці взяти під свій безпосередній догляд село Панасівку, організувати з службовців бригаду в кількості 10 чол., яку відрядити в с. Панасівку, відповідальним бригадиром цієї бригади призначити т. Курила, якого відкликати з Колядинецької сільради. Голові РКК т. Троцюку взяти під свій безпосередній догляд до повного закінчення хлібозаготівлі Погарщанську та Русанівську сільради.

2. В зазначених вирішальних селах посилити репресивні заходи до злісних нездатників контрактації, негайно стягнувши всі штрафи, разом з цим припускати штрафувати вдруге таких одноосібників, які, сплачуючи штрафи, не виконують хлібозаготівлі.

3. Дозволити повністю розпродати [майно] найбільш злісних нездатників контрактації: с. Панасівка – 3 господарства, с. Русанівка – 3 господарства, с. Синівка – 2 господарства, с. Липова Долина – 2 господарства, с. Саї – 1 господарство, с. Капустинці – 1 господарство.

4. Зобов'язати нар[одний] суд протягом 3-х днів провести показові процеси в таких селах: Бееве, Бірки, Галаєвець, Яганівка, Сватки, Поділки та Яснопільщина, після чого нар[одним] суддям: т. Гарбарчуку обслуговувати до закінчення плану хлібозаготівлі такі сс. Панасівка, Берестівка, Саї, Капустинці, Семенівка, а т. Нечепуренку – сс. Синівка, Липова Долина, Русанівка, Погарщина.

5. Зобов'язати прокуратуру та слідчі органи зосередити всю увагу в селах, які виділені як вирішальні по району.

Нач[альнику] ДПУ т. Ломаці взяти під свій догляд та керівництво роботу цих організацій.

6. Доручити фракції РВК сьогодні дати директиву головам сільрад та головам колгоспів про те, що план по колгоспах та одноосібному сектору буде вважатись виконаний лише тоді, коли повністю буде виконано по твердим культурам.

7. Не дивлячись на неодноразові попередження про завершення плану хлібозаготівлі по колгоспному сектору, зокрема вивозу хліба, що мається в колгоспах у вигляді посівфондів, саботаж з вивозом хліба до цього часу не припинився в таких селах: Кимличка, Липова Долина, Семенівка, Бірки, Байрак. Попередити уповноважених РПК, голів сільрад, секретарів партосередків та голів колгоспів, що коли протягом двох діб не буде вивезено повністю весь хліб з колгоспів, що не виконали план, до них будуть вжиті заходи, як до саботажників в справі хлібозаготівель.

8. Зобов'язати редакцію газети "Колгоспна правда" зосередити увагу навколо роботи облсуду, випустивши спеціальні листівки, та взяти під свій безпосередній догляд вирішальні села.

Питань не було.

Секретар РК КП(б)У

Миронець

ф.П-24, оп.1, спр.91, арк.2-3. Оригінал.

**ПОСТАНОВА ОБ'ЄДНАНОГО ЗАСІДАННЯ УЛЯНІВСЬКОЇ РАЙОННОЇ
КОНТРОЛЬНОЇ КОМІСІЇ ТА РОБІТНИЧО-СЕЛЯНСЬКОЇ ІНСПЕКЦІЇ ПРО
ВІДБИРАННЯ У СЕЛЯН ХЛІБА, ВИЛУЧЕНОГО З СОЛОМИ ТА ПОЛОВИ,
ПОКАРАННЯ ЗА НЕВИКОНАННЯ ПЛАНУ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ КЕРІВНИКІВ
АРТІЛІ “НОВА ГРОМАДА” ДМИТРІВСЬКОЇ СІЛЬРАДИ УЛЯНІВСЬКОГО
РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

8 січня 1933 р.

Слухали: Про стан виконання плану хлібозаготівлі по сільськогосподарській артілі “Нова Громада” Дмитрівської сільради. Доповідачі тт. Букат та Росинський. Висловились тт. Андрухов, Фесенко, Мигіц, Остапенко та Бойко.

Ухвалили: Заслухавши доповідь про стан виконання плану хлібозаготівлі по сільськогосподарській артілі “Нова Громада”, президія райКК РСІ констатує, що план виконання хлібозаготівлі по сільськогосподарській артілі проходить цілком незадовільно, не дивлячись на те, що план хлібозаготівлі виконаний в цілому, але по твердим культурам виконаний лише на 50 %. Крім того, на виконання плану хлібозаготівлі артіль вивезла частину посівматеріалу.

Президія райКК РСІ відмічає, що це сталося внаслідок преступно недбайливого та безгосподарчого ставлення з боку правління бувшого складу артілі до справи повного та своєчасного збирання врожаю, невміння та небажання мобілізувати колгоспний актив на цілковиту боротьбу зі втратами хліба. Так, при збиранні на полі, як і під час молотби, сталися великі втрати, крадіжки та розбазарювання хліба, про що свідчать акти обстеження інспектора райКК РСІ від 29.Х-32 р. та доповідна його записка, із яких убачається, що під час молотби хліба було багацько зерна залишено в соломі та полові, та, в так званих послідах, що давало змогу розкрадати хліб.

Як неприпустиме та преступне в справі боротьби зі втратами президія відмічає той факт, що правління допустило вкрити вимшаник не молоченим житом, де загинуло хліба до 50 пуд. Видаючи хліб авансом в рахунок трудовнів, правління припустило грубе перекручування директив партії та уряду тим, що не дотримувалось встановленого порядку видавати хліб, виходячи з кількості вироблених трудовнів по нормі від фактичного обмолоту, а видавало хліб колгоспникам одним більше, а другим менше з однаковою кількістю трудовнів, а деяким видавало хліба більше на меншу кількість трудовнів, що відбивалось на труддисципліні в колгоспі та на своєчасному і сумлінному виконанні сільськогосподарчих робіт в артілі.

Видаючи хліб авансом на трудовні, правління допустило розбазарювання хліба тим, що, видаючи в натурі одну кількість, на рахунок колгоспника записувалось менше, скидаючи на вогкість. Так, замість виданих 16 кг записувалось 14 кг.

Виходячи з вищенаведеного та беручи до уваги те, що міроприємства до повторного обмолоту соломи та перевірювання полови і послідів були проведені під час виявлення цих недоробок, а також і те, що артіль на виконання плану хлібозаготівлі вивезла частину посівматеріалу, не вживаючи в свій час заходів щодо боротьби зі втратами, розбазарюванням та крадіжкою хліба, президія райКК РСІ ухвалює: Пропонувати знов обраному правлінню провести серед колгоспників широку пояснюючу роботу щодо мобілізації посівматеріалу та вжити рішучих заходів до виявлення злісних розкрадачів хліба, примусово відібравши в таких розкрадений ними хліб, притягнувши їх до судової відповідальності, а також вжити заходів до повернення хліба тими колгоспниками, які одержали більше на трудовні, ніж їм причиталось. Повести широку пояснюючу роботу серед колгоспників щодо боротьби зі втратами фуражу, мобілізуючи колгоспний актив на кращий догляд за конем та збереженням реманенту.

Бувшого голову правління сільгоспартілі “Нова Громада” т. Фесенка Івана Єлсейо-

вича за небажання боротися за хліб, не проведення боротьби зі втратами та крадіжками і розбазарюванням хліба з лав КП(б)У виключити та притягти все правління бувшого складу до судової відповідальності, передавши матеріали слідчим органам для розслідування.

Пропонувати бюро Валіївського партосередку прикріпити члена бюро до сільгоспартії "Нова Громада" для переведення відповідної масово-пояснюючої роботи серед колгоспників, проробки усіх постанов партії та уряду, цілковитої відповідальності за стан артілі та своєчасну підготовку такої до весняної посівкампанії.

*Голова райКК РСІ
Секретар райКК РСІ*

*Бойко
Остапенко*

ф.П-28, оп.1, спр.10, арк.8-8 зв. Оригінал.

№ 80

**АКТ ПРО РЕКВІЗИЦІЮ ХЛІБА У СЕЛЯНИНА Д. СЕНЕНКА, СКЛАДЕНИЙ
БРИГАДОЮ ВЕЛИКОБУДКІВСЬКОЇ СІЛЬРАДИ РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ
ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

15 січня 1933 р.

Акт

1933 р. січня 15 дня. Ми, бригада по В[елико]будківській сільраді в складі Отрюка, Тамка та Христія, зробила обшук у кулака хут. Пинінчиного Великобудківської сільради Сененка Дмитра, який землі під засівом не мав, але хліба знайдено 2 ц 54 кг контрактантів цього хутора, який переховувався у цього кулака, а тому цей хліб вилучено та відправлено на зсипку спо[живчого] товариства.

*Уповнов[ажений] РПК
Уповн[оважений] РВК
П'ятихатник*

*Отрюк
Тамко
Христій*

ф.Р-5940, оп.1, спр.69, арк.21. Оригінал. Рукопис.

№ 81

**ПРОТОКОЛ ЗАКРИТОГО ЗАСІДАННЯ БЮРО ЛИПОВОДОЛИНСЬКОГО
РАЙКОМУ КП(б)У ПРО ОПІР ВИКОНАННЮ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ ТА ПОСИЛЕННЯ
РЕПРЕСІЙ ДО ОСІБ, ЯКІ ПРОТИДІЮТЬ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ, В СС. ЛИПОВА
ДОЛИНА, КАПУСТИНЦІ, РУСАНІВКА, СИНІВКА ЛИПОВОДОЛИНСЬКОГО
РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

17 січня 1933 р.

Брали участь члени бюро РПК: тт. Миронець, Рябошапка, Слабко.
Голова РКК КП(б)У – т. Троцюк.
Уповноважений обкому КП(б)У – т. Носалевський.
Уповноважений ГПУ – т. Ломака.

І. Про виконання плану хлібозаготівлі по с. Липова Долина.

Бюро РПК відзначає, що по Липовій Долині наявно відчувається опір виконанню плану хлібозаготівлі різних контрреволюційних елементів і що на кутках "незаконно" відбуваються різні збори, спрямовані на зрив плану хлібозаготівель по с. Липова Долина.

Бюро РПК ухвалює:

Доручить начальнику ДПУ т. Ломаці перевірити своєю лінією ініціаторів контрреволюційних змов, спрямованих на зрив хлібозаготівель і негайно їх зняти.

II. Про виконання плану хлібозаготівель по с. Капустинці.

Бюро РПК відзначає, що в с. Капустинці панують демобілізаційні настрої в той час, коли с. Капустинці являються самим відсталим селом по виконанню плану хлібозаготівлі по одноосібному сектору, де на 14.І-33 р. виконано контрактантами 38,3 % річного плану і твердоздавцями 20,1 %. Ці настрої сталися тому, що партійне і радянське керівництво не дало більшовицького відкоша цим демобілізаційним настроям, а також не забезпечило виконання директив РПК і РВК про застосування репресій до злісних нездатчиків хліба, щоб примусити їх виконати свої обов'язки перед пролетарською державою.

Бюро РПК ухвалює:

1. Зобов'язати т. Кузнецова протягом 1-2 діб запровадити оперативний провід в застосуванні репресій і на підставі нещадної боротьби з саботажниками і демобілізаційними настроями домогтися будь що закінчення плану хлібозаготівель по с. Капустинці до 25 січня 1933 р.

2. Доручити нач[альникам] ДПУ, міліції негайно зняти з с.Капустинці всіх злочинців. Тов. Ломаці очистити село від контрреволюційних елементів.

III. Про виконання плану хлібозаготівель по с. Русанівка.

1. Відзначити, що минулі три декади січня т. Богуславський і т.Луценко до цього часу не зламали контрреволюційного саботажу хлібозаготівлі, що організований петлюрівськими і куркульськими елементами, в результаті чого план по сільраді виконано на 14.І-33 р. лише на 44 %, по контрактантах і по твердоздавцях на 86,2 %.

Вказати т. Богуславському й т. Луценку та керівникам бригади тт.Нікіфорову, Меловцеву, Попову, Чалову, Наконечному на потреби більш рішуче й швидче забезпечити всі заходи, що витікають з постанови РПК, щоб домогтися протягом 2-3 днів різкого зламу в хлібозаготівлях по одноосібному сектору.

2. Зобов'язати начальника ДПУ т. Ломаку своєю лінією зусилити репресії до контрреволюційних петлюрівських і куркульських саботажників, що чинять організований опір хлібозаготівлям, вдаривши зі всією силою в першу чергу злісних нездатчиків хлібозаготівлі по хут. Гребля і хут. Довганівка.

3. Зобов'язати нач[альника] міліції т. Скляренка зняти в с. Русанівка кримінальний елемент, що чинить опір хлібозаготівлям.

IV. Про виконання плану хлібозаготівлі по с. Синівці.

1. Бюро РПК відзначає загрозливий стан з виконанням хлібозаготівлі по с. Синівці, де виконано план контрактантами на 14.І-33 р. лише на 40 % річного завдання і 51 % з твердоздавців.

РПК вимагає від уповноваженого РПК т. Голощاپова, голови сільради т. Лисенка і секретаря РК ЛКСМУ т. Кузнецова, що перебуває на хлібозаготівлі в с. Синівці, покласти край злочинній бездіяльності і забезпечити різке піднесення темпів хлібозаготівлі серед одноосібного сектору.

2. Бюро РПК відзначає, що в с. Синівці саботаж хлібозаготівлі оголяється контрреволюційними елементами і доручає нач[альнику] ДПУ т. Ломаці вжити заходів, щоб зняти і вдарити тих, що шкодять виконанню плана хлібозаготівлі.

Секретар РК КП(б)У

Миронець

**З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ ШОСТКИНСЬКОЇ КК РСІ ПРО
ПРИТЯГНЕННЯ ДО СУДОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРИХОВУВАННЯ
КОЛГОСПНОГО ХЛІБА КОМІРНИКА С. ПИРОГІВКА ШОСТКИНСЬКОГО
РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
О.М. ШЕСТОУХОВА**

20 січня 1933 р.

Слухали:

Справа т. Шестоухова Олексія Михайловича (Пирогівський [партосередок]), 1897 р. народження, українець, освіта нижча, колгоспник, в Червоній Армії з 1919 р. по 1921 р., член КП(б)У з 1926 р., до п[артійної] відповідальності притягався, мав сувору догану з попередженням за опортуністичне ставлення до хлібозаготівель в 1932 р., від Шосткинської райКК до судової відповідальності притягався – засуджений до 3-х років Бупру за зрив весняної сівби, працює комірником колгоспу, обвинувачується в розтринкуванні колгоспного хліба.

Постановили:

За утаєння 100 пуд. колгоспного хліба та розбазарювання колгоспного хліба т. Шестоухова О.М. з членів КП(б)У виключити, передати справу прокуратурі для притягнення його до судової відповідальності.

Голова РКК

Недавній

ф.П-25, оп.1, спр.29, арк.2. Оригінал.

№ 83

**ПОСТАНОВА ОБ'ЄДНАНОГО ПЛЕНУМУ ГЛУХІВСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У
ТА ГЛУХІВСЬКОГО РАЙВИКОНКОМУ ПРО НЕЗАДОВІЛЬНЕ ВИКОНАННЯ
ХЛІБОЗАГОТІВЛІ В СІЛЬРАДАХ ГЛУХІВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ
ОБЛАСТІ**

21 січня 1933 р.

Пленум констатує значне недовиконня планів хлібозаготівлі по району по житу та пшениці по одноосібному сектору та по житу колгоспного сектора, що складає недовиконання в колгоспному секторі по житу 118 ц, по одноосібному сектору 9622 ц та пшениці 155 ц, що сталося в наслідок байдужого ставлення до закінчення плану хлібозаготівлі з боку партосередків сільрад та уповноважених РПК, в наслідок повної демобілізації та цілковитого покладання на самоплив в цій роботі.

Пленум відмічає неприпустимо ганебне виконання плану хлібозаготівель по сільрадам: Баранівська 80,8%, Бачівська – 93%, Будищанська – 90%, Вікторівська – 92%, Гудівська – 90%, Землянська – 80%, Ковінківська – 77%, Кочергівська – 92%, Кучерівська – 84%, Некрасівська – 88%, Обложківська – 88 %, Полошківська – 90 %, Сварківська – 80 %, Слотутська – 82 %, Сопицька – 84 %, Стариківська – 74 %, Уланівська – 81 %, Ходинська – 86 % та Чернівська – 84 %, а тому запропонувати фр[акції] РВК, партосередку та директорам МТС, сільрадам, особливо, що вище відмічені, по-бойовому побудувати свою роботу та розставити сили так, щоб поруч з заготівлею прядива протягом двох п'ятиденок до 1.ІІ.33 р. закінчити плани хлібозаготівлі по колгоспах, одноосібному сектору, твердоздавцям та в кожному окремому господарстві повністю по культурам, особливо, житу та пшениці.

Для бойового здійснення хлібозаготівель, прядивозаготівель, підготовки до сіву, мобілізації коштів та лісовивозки об'явити за мобілізовану всю партійну організацію Глухівщини.

Секретар РПК

Білов

ф.П-39, оп.1, спр.307, арк.81. Оригінал.

№ 84

**ПОСТАНОВА ПРЕЗИДІЇ РОМЕНСЬКОГО РАЙВИКОНКОМУ ПРО
ПРЕМІЮВАННЯ ТА ВИДІЛЕННЯ КРАМУ ГОЛОВІ ЗАЛАТИСЬКОЇ СІЛЬРАДИ ТА
АКТИВІСТАМ ЗА ОРГАНІЗАЦІЮ ВИКОНАННЯ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ**

21 січня 1933 р.

Про стан хлібозаготівель по Залатиській сільраді

Констатувати, що план хлібозаготівель по Залатиській сільраді на 16.І-33 р. виконано на 100,8 %, зокрема по колгоспу на 106 %. Президія РВК відмічає, що це є наслідком рішучої жорсткої боротьби з куркулем, саботажем на селі, правильної організації роботи та розташування і використання активу села в роботі по хлібозаготівлі, залучення і мобілізації активності мас колгоспників та одноосібників-бідняків і середняків на боротьбу за хліб.

Відмітити роботу уповноваженого РВК т. Білоножки і голови сільради т. Рябущенка, що зуміли своїм оперативним керівництвом добитись таких наслідків.

Голові сільради видати премію в розмірі 150 крб.

Виділити в розпорядження сільради та уповноваженого РВК т. Білоножки 400 крб. для преміювання активу села, який дійсно приймав активну участь в виконанні хлібозаготівель.

Доручити райспоживспіці виділити і направити в с. Залатиху дефіцитного промк-раму на 3500 крб.

Доручити сільраді промкрам видавати тим [селянам], які виконали план хлібозаготівель і, в першу чергу, які виконали продовольчі культури.

Поряд з цим президія РВК констатує недовиконання плану по окремим одноосібним господарствам, а також невиконання по продовольчих культурах і вимагає від сільради, активу села та колгоспників не заспокоюватись на досягнутих успіхах, забезпечити повне виконання плану кожним контрактантом та обов'язкового виконання плану по продовольчим культурам.

Зважаючи на досвід боротьби за хліб по с. Залатиха, зобов'язати сільраду та колгосп виділити бригаду з найкращих колгоспників та активних одноосібників та надіслати в с. Нова Гребля для допомоги в завершенні хлібозаготівлі.

Голова РВК

Каневський

ф.Р-4549, оп.1, спр.343, арк.4. Копія.

ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ БЮРО ОХТИРСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У ПРО ПОСИЛЕННЯ РЕПРЕСІЙ ПРОТИ ОСІБ, ЩО НЕ ВИКОНАЛИ ХЛІБЗАГОТІВЛІ, СТВОРЕННЯ БУКСИРНИХ БРИГАД, ОРГАНІЗАЦІЮ ПЕРЕОБМОЛОТУ СОЛОМИ ТА ПЕРЕВІЮВАННЯ ПОЛОВИ, ЛІКВІДАЦІЮ ГРОМАДСЬКИХ ФОНДІВ В СЕЛАХ ОХТИРСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

22 січня 1933 р.

Слушали: І. О состоянии хлебозаготовок по району по единоличному сектору (т. Содин).

Дебаты: т. Заяц.

Постановили: Бюро РПК отмечает, что постановление бюро Харьковского облпарткома от 14.I-33 г. до сих пор не реализовано.

Работа по оперативному еще не перестроена, и район еще не добился среди единоличного сектора в хлебозаготовке нужного перелома, что объясняется наличием демобилизационного настроения райпарторганизации.

Особо преступным является поведение следующих уполномоченных РПК и секретарей партячеек: с. Кириковка – уполномоченный Жадан, секретарь партячейки Ломинога, с. Яблочное – уполномоченный Кошечев, с. Хухра – уполномоченный Мудрый, секретарь партячейки Васильченко, с.Олешня – уполномоченный Мительмен, секретарь партячейки Яцюк.

Бюро РПК предупреждает уполномоченных РПК, что в случае продолжения повторствования кулацкому саботажу, РПК применит к означенным товарищам самые суровые меры партвызысканий.

Для немедленного исправления допущенных грубейших политических ошибок (либерализм в отношении злостных несдатчиков хлеба) бюро РПК постановляет:

1. РПК признает, что принимаемые до сих пор в отношении злостных несдатчиков хлеба репрессивные меры были недостаточны. Для окончательного слома саботажа считать необходимым наметить к единовременной продаже особо злостных контрактантов по району до 200 хозяйств, подготовив продажу на протяжении 1-2-х дней.

Поручить уполномоченным РПК тщательно подобрать подлежащие к продаже хозяйства, не допустив к продаже хозяйства красноармейцев, партизан и бедняков.

2. Прикрепить к решающим селам по единоличному сектору членов бюро РПК, членов президиума РИК и членов президиума райКК для немедленного слома кулацкого саботажа и решительного сдвига в хлебозаготовке, обеспечить выполнение директивы облпарткома об окончании плана хлебозаготовок к 1.II-33 г. Запретить уполномоченным выезд без санкции РПК из сел.

3. Для немедленного выявления и изъятия контрреволюционных элементов и зачинщиков в деле срыва хлебозаготовок предложить нач[альнику] ГПУ т. Пандорину организовать пять оперативных групп, командировать их в следующие сельсоветы: Олешня 1 и 2, Кириковка, Яблочное, Старая Рябина, Ахтырка.

4. Имея в виду, что в ряде колхозов, невыполнивших как по общему количеству, так и по культурах план хлебозаготовки, продолжают храниться под тем или другим видом разные фонды (последы – колхоз им. Ленина с.Хухра, на горячие завтраки – “Червоний шлях” с. Пологи и коммуна “Червона Зірка”), предложить под персональную ответственность уполномоченных РПК и секретарей партячеек немедленно выявить такие незаконно скрываемые хлебные ресурсы и обеспечить вывозку их на протяжении 1-2-х дней.

5. Сегодня же командировать ответственных уполномоченных со специальным поручением в отстающие колхозы для организации немедленного выполнения ими данных заданий путем тщательной проверки собранного и расходуемого хлеба, органи-

зовав сбор раскраденного и незаконно розданного хлеба, а также тщательную проверку всех амбаров.

Имея в виду, что в большинстве колхозов по району имеется передача авансов свыше установленных норм, тогда как план этими колхозами частично невыполнен к общему плану, а также по культурам, предложить указанным уполномоченным немедленно организовать возврат переданного и разворованного хлеба, а также строго проследить за привлечением к ответственности лиц, воровавших хлеб.

6. Для усиления хлебозаготовок считать необходимым сегодня же организовать буксирные бригады из колхозников, выполнивших полностью и по культурам план хлебозаготовок, в количестве 300 чел., послав их в помощь особо отстающим сельсоветам по единоличному сектору.

Предложить фракции РИК обеспечить переброску буксирных бригад.

7. Отметить, что директива РПК, данная на основе указаний облпарткома уполномоченным РПК и секретарям партячеек о закреплении на каждые 3-5 дворов ответственных уполномоченных, проведена формально, что указанные уполномоченные не работают в отдельности с каждым контрактантом, а вызывают их в так называемый штаб, организованный на каждые 5 контрактантов, предложить уполномоченным немедленно оставить такую практику, перестроив свою работу для непосредственной работы с каждым контрактантом в отдельности.

8. В ряде сельсоветов обнаружены факты, что у единоличников имеется хлеб немолоченный или плохо обмолоченный, скрываемый в соломе, полове и т.д. Поэтому предложить всем уполномоченным РПК немедленно организовать у этих единоличников переобмолот соломы, проверку половы и проч.

9. В дополнение постановления бюро РПК от 20.I-33 г. считать необходимым: колхозы, невыполнившие планов по хлебозаготовке, преуменьшившие свой валовой сбор и невыполнившие [план] по культурам, лишить скидки в количестве 230 т.

Фракции РИК сегодня же обеспечить доведение лишения скидок, а уполномоченным РПК обеспечить на протяжении 1-2 дней вывозку указанных 230 т хлеба.

Секретарь Ахтырского РПК Заяц

ф.П-26, оп.1, спр.21, арк.70-72. Оригинал.

№ 86

**АКТ ПРО РЕКВИЗИЦІЮ ЖИТА ТА ЯЧМЕНЯ У СЕЛЯНИНА С. ЯРМОЛИНЦІ
РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
І.Я. ТИХЕНКА, СКЛАДЕНИЙ УПОВНОВАЖЕНИМ РОМЕНСЬКОГО
РАЙВИКОНКОМУ ГОЛЬДФЕЛЬДОМ, СПІВРОБІТНИКОМ РАЙОННОЇ МІЛІЦІЇ
ЖУЧЕНКОМ ТА ВИКОНАВЦЕМ ПОТЕБЮО**

23 січня 1933 р.

Акт

1933 р. січня 23 дня. Я, уповноваж[ений] РВК Гольдфельд в присутності міліціонера Роменської райміліції т. Жученка та виконавця Потеби прибули в господарство громад[янина] с. Ярмолинці Тихенка Івана Яковича, де переховувався гр. с. Артюхівка Бурка Грицько Трохимович, якого затримали, та виявили під подушками замаскирований один клун жита та на печі, під рядом, замаскирований 1 клунок ячменю, якого з'яли та передали в лібозаготівлю, тому що гр. Тихенко лібозаготівлі не виконав і від такої збігає, про що і складено цього акта.

*Уповноважений РВК
Міліціонер*

*Гольдфельд
Жученко*

ф.Р-5918, оп.1, спр.88, арк.85. Оригинал. Рукопис.

ЛИСТ ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙВИКОНКОМУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ДО ГОЛОВИ БУДИЛЬСЬКОЇ СІЛЬРАДИ ТА ГОЛОВИ КОЛГОСПУ "ВІЛЬНА ПРАЦЯ" ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ДОПОМОГИ ГОЛОДУЮЧИМ

24 січня 1933 р.

До голови Будильської сільради та голови колгоспу "Вільна праця"

В окремих колгоспах є окремі двори, що голодують, а Ви не вживаєте будь-яких заходів, ніби-то це Вас не стосується. Колгоспи повинні негайно запобігти цих явищ і бути занадто чутливими, особливо до бригадирів, колгоспників з великою кількістю трудовнів, родин червоноармійців як колгоспників, так і одноосібників, червоних партизан, до дітей, в кого б вони не були, за стан яких Ви несете відповідальність.

Ця допомога повинна бути організована через взаємодопомогу колгоспників. Зберіть гроші, купіть овочі, корову на м'ясо, хліба у колгоспників та видайте грошей і натурфонд з колгоспу (з листа т.Постишева).

Значна кількість хліба є закопана, захована в землю, розвиньте ініціативу його виявлення засобом натур[альної] нагороди хлібом виявивших [хліб] осіб і повернення частини цього хліба на цю допомогу.

Окремі випадки голодухи повинні бути зліквідовані на містах негайно, але є декілька колгоспів у районі, де потрібна загальна допомога, на яку потрібно мобілізувати значні кошти, а тому за ухвалою райтрійки Ви повинні виділити і переказати на рахунок райспоживспілки в Лебединській філії Держбанку 300 крб., зписавши на витрати за рахунок адміністративно-управлінських витрат.

Не пізніше 26.ІІ-33 р. надішліть до РВК список всіх виявлених, що знаходяться в тяжкому продовольчому стані з визначенням складу сім'ї, характеристики про кількість працездатних, кількість вироблених трудовнів і причини такого тяжкого стану, коли і яка надана Вами допомога.

Голова райтрійки – голова РВК Гужвій

Райпостач

Рінка

ф.Р-2709, оп.1, спр.8, арк.84. Оригінал.

№ 88

ЛИСТ ХАРКІВСЬКОГО ОБКОМУ КП(б)У ТА ХАРКІВСЬКОГО ОБЛВИКОНКОМУ ДО СЕКРЕТАРІВ РАЙКОМІВ КП(б)У ТА ГОЛІВ РАЙВИКОНКОМІВ ХАРКІВЩИНИ ПРО ЗАБОРОНУ ВИЇЗДИТИ СЕЛЯНАМ ЗА МЕЖІ УКРАЇНИ ЗА ХЛІБОМ

25 січня 1933 р.

Срочно-Секретно

За последнее время из ряда районов усилились массовые выезды крестьян, колхозников и единоличников, за пределы Украины. Во многих случаях выезжающие ликвидируют свои хозяйства, выезжают в Московскую и западные области, ЦЧО и др. облас-

ти “за хлебом”. Такие массовые выезды, без всякого сомнения, организуются врагами советской власти с целью агитации “через крестьян” в районах СССР против колхозов, против советской власти. В прошлом году партийные и советские органы прозевали этот контрреволюционный маневр врагов советской власти. В этом году повторение этой ошибки не должно быть допущено.

Обком предлагает:

1. Немедленно развернуть работу по борьбе с массовыми выездами колхозников и единоличников, руководствуясь указаниями по линии ГПУ. Оказать районному ГПУ максимальное содействие в осуществлении этой директивы, выделяя на помощь им лучших коммунистов, комсомольцев и проверенных активистов.

2. Выявить точное количество хозяйств колхозников и единоличников, выезжавших из района за последние три месяца, отдельно тех, которые ликвидировали свои хозяйства, и отдельно, выезжавших без ликвидации хозяйства.

3. Развернуть широкую разъяснительную работу среди колхозников и единоличников против самовольных выездов и оставления хозяйств. Предупредить их, что в случае выезда в другие районы, они будут оттуда высылаться обратно.

4. Запретить сельсоветам выдавать какие-либо справки колхозникам и единоличникам на выезд их из района, отдельные случаи выездов допускать только после тщательной проверки с разрешения райисполкома.

5. Обязать РВК ограничить до минимума выдачу справок на выезд из пределов района, выдавая таковые в исключительных случаях. Вербовку допускать лишь строго по нарядам НК Труда, причем завербованные могут выехать только после получения справок от райисполкомов.

Обязать пред[седателей] райисполкомов под их личную ответственность на выдачу справок посадить ответственных проверенных работников.

6. Проверить работу всякого рода вербовщиков, рабсилы на вывоз за пределы Украины, приняв меры к отстранению от работы и изъятию всех подозрительных контрэlementов.

7. Принять меры к прекращению продажи билетов за пределы Украины крестьянам, не имеющим удостоверения РИК о праве выезда, или промышленных и строительных государственных организаций о том, что они завербованы на те или иные работы за пределы Украины.

8. Обеспечить активное участие и помощь в деле борьбы с массовыми выездами из сел со стороны транспортного ГПУ, которое обязано следить за недопущением продажи билетов за пределы Украины без особого разрешения на выезд от райисполкомов и помогать местному аппарату ГПУ в проверке и изъятии выезжающих.

Транспортным организациям указания даны особо.

В 2-х дневный срок сообщите обкому, какое количество хозяйств оставило район (по отдельным селам), и что Вами предпринято для осуществления настоящей директивы.

За секретаря обкома КП(б)У

Просвирнин

Зам. председателя облисполкома

Гольшев

ф.П-23, оп.1, спр.7, арк.22-23. Засвідчена копія.*

**ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ КОМУНІСТА БАБІНА ОХТИРСЬКОМУ РАЙКОМУ
КП(б)У ПРО ПРОТИДІЮ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ, ОРГАНІЗАЦІЮ СХОВАНІХ ХЛІБА,
ПОЛІТИЧНІ НАСТРОЇ СЕЛЯН В БАКИРІВСЬКІЙ СІЛЬРАДІ ОХТИРСЬКОГО
РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

25 січня 1933 р.

План хлєбосдачі по єдиноличному сектору 178 ц. Прибыли уполномоченные для усиления хода хлєбозаготовок 19.І.33 г.

В первую очередь организованы бригады и ответственные уполномоченные на каждые 4 двора.

Бригады разбиты на организацию хлєбозаготовок и бригады по выявлению спрятанного хлєба путем получения сведений от колхозников и єдиноличников, выполнивших план хлєбосдачі. Ежедневно созывался президиум сельсовета для заслушивания выполнения заданий, которые давались на 4 двора на день. Тут принимались меры воздействия на отдельных бригадиров. Выполнено хлєба было 1 ц разных культур.

Характерные политические моменты.

1. Хлєбные бригады до моего прибытия развалились. Они формально существовали. Бывший член партии Макаренко, ныне исключенный из партии, действительно разложил бригады, как-то:

а) Верно то, что он говорил бригадам, что “в эти ободранные хаты ходить не нужно, там хлєба нет”.

б) Подтверждается и то, что он на совещании в сельсовете сказал: “Когда же партия прекратит драть хлєб”.

в) Заявляя, что “в ободранных хатах хлєба нет”, он дал повод утверждать, что в Бакировке хлєба нет (для сельского актива). Это служило сопротивлению в деле получения хлєба в первые же дни.

2. Выявлено, что раскулаченные кулаки Сусидский Петр Павлович и Левченко Александр Юрьевич, проживая в с. Бакировка на квартире у вдовы єдиноличника Яценко Софии, еще осенью 1932 г. собирали бочки, делали ящики для сховища хлєба. Эти же два кулака организовывали умолот по єдиноличникам с. Бакировка и с. Литовка за вознаграждение хлєбом. Они же организовали яму с хлєбом в погребе сразу же после умолота у гр. Юхименко П.М. (ныне осужденного за эту яму). Причем сам Юхименко отсутствовал во время молотбы, а по предложению этих кулаков жена Юхименко согласилась на организацию ямы без ведома мужа. Эти же кулаки запугивали колхозников тем, что, если они не уйдут из колхоза, поделают блин и с них. Писали жалобы раскулаченным в РКИ о возвращении проданного имущества и организовывали свидетелей, которые дали бы положительную характеристику. 21.І они препровождены в ГПУ для допроса. Чтобы их навсегда изолировать, из с. Бакировка [следует] вызвать:

1. Юхименкову (жену осужденного), 2. Касьяненко Михаила (знает ямы Сусидского, но скрывает) и одну сам в ночь под 25.І вскрыл, выбрал картофель и просо, сам бежал в Тростянец, 3. Яценко Софию (у которой жил Сусидский и [которая] знает, где собиралась тара для сховищ хлєба), 4. Данилича Юрия Яковлевича (у него произведен умолот хлєба этими кулаками и у которого яма с хлєбом, 5. Топчий – вдову (знает ямы Сусидского). Я, зная о большом влиянии кулака Сусидского, решил направить их в ГПУ с тем, что операция выявления хлєба сделает лучше ГПУ (положение вещей сообщено в ГПУ 21.І).

3. Выявлено, что среди работников сельсовета есть агенты кулачества и осведомители злобно не сдающих хлєб. Это секретарь сельсовета Гладкий. Сегодня, например,

мы обсуждаем оперативный план действий по отношению целого ряда несдатчиков хлеба. На второй день [его] уже знают эти хозяйства. Во время задержания кулака Левченко для отправки его в ГПУ, он мне сказал, что он знает, что его задержат и отправят в ГПУ.

Злостный несдатчик хлеба Гончаренко, не сдавший хлеба ни единого кг, вел агитацию среди хлебосдатчиков против сдачи хлеба, угрожал Харитоненко, когда тот начал сдавать хлеб, потому что Гончаров и Харитоненко условились упорно хлеб не сдавать. Сам Гончаров имеет родственные связи с пожанскими кулаками. Гончаров предупредил колхозника Сусидского Василия о том, чтобы тот поспешил с выходом из колхоза. Секретарь сельсовета Гладкий получает хлебный паек от Гончарова и рыбу. На президиуме 24.I по вопросу подбора хозяйств, к которым, в первую очередь, нужно применить репрессии, актив дружно с членами сельсовета высказался за выселение Гончарова, за продажу его имущества. Секретарь сельсовета Гладкий выступил с защитной речью с криком, что у него, [Гончарова], хлеба нет, что он лучше его знает. За другие хозяйства он молчал. Я его здесь же разоблачил. Однако пока мы разошлись из сельсовета, Гладкий послал свою жену и предупредил Гончарова о нашем решении. Еле мы успели описать то, чего утащить и спрятать никак они не могли. Сундуки были пусты. Сам Гончаров ночью удрал. И нужно отметить, что мужчин, не сдавших хлеб, отсутствует до 80 %.

По колхозам.

Колхоз "Х Жовтень". Председ[атель], член партии т. Гришко. В сельском хозяйстве не работал. Напрягается, чтобы развернуть работу. Очень энергичен. Ему нужна хорошая помощь. Работать хочет. Сейчас организует группы по обслуживанию хозяйства. Ведь дожились до того, что колхозники не хотят с луга вывезти сено именно сейчас, потому что весной сено уйдет в р. Ворсклу. Так колхоз собрал кулаков, дал им сани, лошадей и начал возку сена. Частично были на возке и колхозники. Интересно, что ежедневно наряды на выход на работу не выполняются, доходило до того, что, если бы не жены отдельных ответственных лиц (коморника, бригадиров и т.п.), то лошади не были бы напоены и не дано бы было утреннего корма. Кто же срывает наряды? Лучшим показателем являются те колхозники, которые имеют хлеб, пекут олады, пироги, имеют масло и т.п., они на работу не идут, говоря, что, если правление будет каждый день давать хлеб, то пойдут на наряды.

В этом же колхозе по предварительным подсчетам ревкомиссии не достает печеного хлеба по общественному питанию до 540 пуд. Не достает против подсчета предполагаемого урожая 2000 пуд., недостача сахара, обвешивание на крупах и т.п. при выдаче. Если с таким колхозником, у которого есть хлеб, подсчитать [итоги], то он на сегодня должен был бы требовать получения хлеба от колхоза по итогам хозяйствования, потому что у него не было бы хлеба на сегодня. Однако он уже обеспечен, и он же не идет на работу. Сейчас идет ревизия. Однако местная ревкомиссия с работой не справится и не сумеет разрешить и выявить без помощи и направления их работы по выявлению расхищения хлеба лиц, кои воровали хлеб. Старое правление осуждено нарсудом.

Член партии

Бабин

Экз. В ГПУ
Секретарю РПК

ф.П-26, оп.1, спр.22, арк.159-160. Оригінал.

**ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ БЮРО ОХТИРСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У ПРО
ЗАСИПКУ НАСІННЕВИХ ФОНДІВ В СІЛЬРАДАХ І КОЛГОСПАХ, ПРИЙНЯТТЯ
ДОДАТКОВИХ САМОЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПО НАСІННЮ ОДНООСІБНИКАМИ,
КАМПАНІЮ ПО ЗБИРАННЮ НАСІННЕВОЇ ПОЗИКИ ВІД КОЛГОСПНИКІВ В
ОХТИРСЬКОМУ РАЙОНІ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

26 січня 1933 р.

Слушали: 1. О засыпке семенных фондов в сельсоветах и колхозах, закончивших план хлебозаготовок.

Постановили: 1. Предложить секретарям партячеек, уполномоченным РПК и директорам МТС следующих сельсоветов, которые закончили план хлебозаготовок: Будное, Лутище, Должик, Ст[арая] Ивановка, Высокое, Катериновка, приступить к засыпке посевфондов немедленно с тем, чтобы закончить эту работу к 5-му февраля.

2. Обязать секретарей партячеек, уполномоченных РПК и директоров МТС остальных сельсоветов, где не все колхозы выполнили план хлебозаготовок, начать создание семенных фондов в тех колхозах, которые закончили годовой план, закончив создание семенных фондов по указанным колхозам не позже 8.II-33 г.

В остальных колхозах, где план хлебозаготовок еще не выполнен, категорически воспретить засыпку семян до окончания плана хлебозаготовок, а все наличные фонды, в том числе и так называемые посевные, немедленно вывезти в счет хлебозаготовок.

3. Райпартком категорически запрещает вывозить семенные фонды из колхозов, выполнивших план хлебозаготовок для покрытия недобора по другим колхозам, не выполнившим плана.

4. Обязать секретарей партячеек, уполномоченных РПК и директоров МТС в 5-ти дневный срок взять на учет все наличие зерна в колхозах, где разрешено создание семенных фондов, забронировать его как посевной фонд и выделить в каждом колхозе ответственное лицо (из числа членов правления колхоза), отвечающих за сохранность семенного фонда, предупредить их о личной уголовной и материальной ответственности за полное сохранение посевфондов. Именные списки этих лиц и данные учета наличия зерна прислать немедленно в райземотдел т. Брусенцову.

5. Бюро РПК обязывает секретарей партячеек, уполномоченных РПК и директоров МТС, чтобы в целях обеспечения выполнения посевных заданий по единоличным хозяйствам, которые уже полностью выполнили свои обязательства по контрактации на основе широко развернутой массовой работы, через проведение общих собраний единоличников, выполнивших свои обязательства в селах и на участках, добиться принятия единоличниками самообязательства о выделении и засыпки ими семян в собственных хранилищах до 8.II-33 г. в размерах, обеспечивающих выполнение доведенного им плана ярового клина сева по культурам. При засыпке посематериалов наладить строгий учет и его сохранность.

Секретари партячеек и уполномоченные РПК должны выделить контролеров, назначаемых сельсоветами, для проверки выполнения самообязательств, принятых на себя единоличниками, в частности для систематического наблюдения за сохранением семенного материала, который выделен каждым хозяйством.

6. Предложить фракции РИК организовать проверку и выявление зерновых фондов в нетрестированных совхозах (хозяйствах) – лесничестве, кооперации, детгородке и др., забронировав выявленное зерно как посематериал, и запретить его расходование без особого разрешения райисполкома.

7. Обязать секретарей партячеек, уполномоченных РПК и директоров МТС борьбу за семена проводить методами хлебозаготовок. На деле обеспечить переобмолот соло-

мы, переивание половы, перечистку отходов в колхозах, где производится засыпка семян, и забронировать их как семенной фонд. Обратить особое внимание на выявление и изъятие для семенных фондов разворованного, припрятанного, незаконно розданного хлеба, включив это зерно в посевные фонды. Мобилизовать на борьбу за семена весь колхозный актив, бригадиров, лучших ударников и всю массу колхозников.

Для успешного проведения сбора семян довести каждой бригаде контрольные задания, организовав также по примеру весенней посевной кампании сбор семенного займа от колхозников.

8. РПК обращает особое внимание секретарей партячеек, уполномоченных РПК и директоров МТС на мобилизацию пшеницы, овса, ячменя, бобовых и кукурузы в соответствии с доведенным Райзу заданием по сбору семян этих культур. Наряду с мобилизацией основных семенных фондов обеспечить также образование страховфондов в соответствии с установленными для каждого сельсовета и колхоза заданиями.

Одновременно добиваться перевыполнения установленных заданий.

9. Обязать Райзу (т. Брусенцова) в декадный срок установить потребность и наличие семян по всем огородным культурам и разработать систему мероприятий, обеспечивающих полную мобилизацию семян огородных культур.

10. Учитывая, что засыпка семян с самого начала неизбежно встречает упорное сопротивление кулачества, пытающегося сорвать создание семейных фондов, РПК обязывает секретарей партячеек, уполномоченных РПК и директоров МТС разоблачить перед широкими массами сущность этих контрреволюционных действий классового врага, решительно пресекая малейшее проявление кулацкого саботажа.

11. Райпартком обращает внимание секретарей партячеек, уполномоченных РПК и директоров МТС на то, что центром борьбы за семена должна быть колхозная производственная бригада, через которую должна быть мобилизована колхозная масса на обязательное выполнение полностью плана сбора семян на основе установленного для данной производственной бригады задания по селу.

Наряду с этим широко развернуть в колхозах, где недостает семян, работу по получению от колхозников добровольного займа своему колхозу семенного материала с возложением обязательства на колхоз возвратить взятое заимообразно у колхозников зерно немедленно после снятия урожая.

Райпартком еще раз предупреждает секретарей партячеек, уполномоченных райпарткома и директоров МТС, что никакой государственной семенной ссуды отпущено не будет и что весенний сев должен быть проведен исключительно за счет собственных семенных ресурсов каждого сельсовета и колхоза. Необходимо довести до сознания колхозного актива и каждого колхозника решения ЦК ВКП(б) и Совнаркома по этому вопросу.

12. Обязать секретарей партячеек и уполномоченных РПК немедленно развернуть по всем селам и колхозам широкую массовую разъяснительную работу вокруг решений Объединенного пленума ЦК и ЦКК, выступления т. Сталина о работе на селе и постановлений ЦК и правительства об обязательном снабжении зерном государства колхозами и единоличными хозяйствами таким образом, чтобы обеспечить в связи с этим широкое развертывание работы засыпки семян к весеннему севу на основе соцсоревнования между колхозами, селами и отдельными участками.

13. Бюро РПК обязывает секретарей партячеек, уполномоченных РПК и директоров МТС принять на основе ранее данных директив все меры к немедленному выполнению плана хлебозаготовок, как по отстающим колхозам, так и по единоличному сектору с тем, чтобы по мере выполнения каждым отдельным колхозом и единоличным хозяйством [плана], немедленно приступить также к засыпке и сбору посевматериала. [Предупредить], что инструкция НКЗема по вопросу о засыпке и хранении семенных фондов входит в действие автоматически в каждом сельсовете и колхозе, выполнившим план хлебозаготовок.

14. Обязать фракцию РИК по советской линии дать практические указания сельсоветам и правлениям колхозов о засыпке семенных фондов.

15. Обязать зав. райзу т. Брусенцова немедленно наладить ежедневную отчетность по поступлению семенных фондов, установленную Облзу.

Райпартком предлагает секретарям партячеек и уполномоченным РПК проработать данное постановление на партсобраниях вместе с комсомольским активом и наметить конкретные мероприятия, обеспечивающие четкое проведение данного постановления.

Секретарь Ахтырского РПК Заяц

ф.П-26, оп.1, спр.21, арк.75-77. Оригінал

№ 91

**З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ БЮРО УЛЯНІВСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У
ПРО ВИКЛЮЧЕННЯ З ПАРТІЇ, ОГОЛОШЕННЯ ДОГАН, ЗНЯТТЯ З РОБОТИ
ГОЛІВ СІЛЬРАД, УПОВНОВАЖЕНИХ РАЙКОМІВ, СЕКРЕТАРІВ ПАРТІЙНИХ
ОСЕРЕДКІВ УЛЯНІВСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

26 січня 1933 р.

І. Слухали: Про стан хлібозаготівель в одноосібному секторі.

Ухвалили: Бюро РПК констатує неприпустиме зниження темпів хлібозаготівель в одноосібному секторі і особливо по вирішальним селам. Так по Ч[ервоно]-Веселівській сільраді протягом четвертої п'ятиденки січня заготовлено 2 ц хліба, а протягом п'ятої п'ятиденки – 8 ц, по Тернівській сільраді (відповідно) 15-17 ц, по Миколаївсько-Вирівській сільраді – 11-16 ц. Такі ганебні показники далеко не забезпечують виконання одноденних завдань, а звідси і вивершення хлібозаготівель в одноосібному секторі в строк, встановлений облпарткомом та РПК.

Такі показники є прямим наслідком опортуністичної демобілізації керівництва вищеперелічених і інших відсталих сел в боротьбі за хліб і невміння та небажання з боку керівництва підняти лють колгоспників та передових чесних одноосібників проти куркульства, проти саботажників хлібозаготівель за найскоріше вивершення плану.

Виходячи з цього, бюро РПК ухвалює:

1. За провалювання хлібозаготівель в одноосібному секторі, за опортуністичну бездіяльність і благодушність уповноваженого РПК по Ч[ервоно]-Веселянській сільраді т.Шинкаренка (він же й заступник директора В[елико]-Жовтневої МТС) з лав партії виключити, з роботи зняти. Голові цієї ж сільради т.Коваленку оголосити сувору догану.

2. За невитримування одноденних завдань, за недостатню організацію мас на боротьбу за хліб уповноваженому РПК по с. Миколаївка– Вирівська т.Куцу, секретарю партосередку т. Цурульку та голові сільради т. Павленку вказати й останній раз попередити, що коли протягом найближчого часу вищезазначені товариші не забезпечать виконання плану хлібозаготівель, вони поставлять себе поза лавами партії.

3. За неприпустиме зниження темпів в заготівлі хліба по одноосібному сектору по Тернівській сільраді уповноваженому РПК т. Ветрову, голові сільради т. Степанченку та секретарю партосередку т. Сахненку вказати.

4. За проявлену бездіяльність в боротьбі за хліб, за відмовлення виконати вказівки уповноваженого облпарткому т. Жеребного секретарю Голубівського партосередку т. Сіренку оголосити сувору догану.

5. Беручи до уваги, що секретар Грунського партосередку т. Сідаш протягом всієї

хлібозаготівлі, маскуючись алілуйськими обіцянками, фактично зривав виконання хлібоплану, забороняючи голові комуни т.Соломці відвантажувати хліб в рахунок виконання плану, т. Сідаша з лав партії виключити, підвергнути арешту й віддати до суду як ворога народу. Голові комуни ім. Жовтня т. Соломці оголосити сувору догану й запропонувати протягом 48 год. вивершити хлібозаготівлі.

6. Відмічаючи позитивний досвід виїзних засідань президії РВК та голів сільрад, посилити ці виїзні засідання, щільно пов'язати тверде й швидке переведення репресивних заходів до злісних нездавців хліба з відповідною політико-масовою роботою.

Секретар РПК

Мишечкін

ф.П-28, оп.1, спр.8, арк.273-274. Оригінал.

№ 92

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА ІНСПЕКТОРА КОНОТОПЬСЬКОЇ РАЙОННОЇ КК РСІ ДО СЕКРЕТАРЯ РПК РСІ ПРО ФАКТИ ПРИДБАННЯ ЗА БЕЗЦІНОК КОНФІСКОВАНОГО У НЕЗДАТЧИКІВ ХЛІБА МАЙНА КЕРІВНИКАМИ ТА КОМУНІСТАМИ С. СОСНІВКА КОНОТОПЬСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

27 січня 1933 р.

*До секретаря РПК РСІ т.Носкова
Інспектора РПК РСІ т.Хандогіна І.В.*

Доповідна записка.

Прибувши до с. Соснівки 26.І-33 р. по справах господарчо-політичних кампаній, мною виявлено слідуюче:

Під час переведення хлібозаготівлі урядом надано право пристосовувати самих жорстоких репресивних заходів до злісних нездатчиків хліба державі в порядку накладання штрафів на окремі господарства. Соснівська сільрада довела такі репресії до заможних господарств у кількості 33, оштрафувавши їх на суму 37055 крб. За несплату накладених штрафів ці господарства продані, виручено від продажу 26887 крб., а грошей поступило до каси на 27.І лише 10400 крб. Чому Соснівська сільрада повнотою не покрила суми накладеного штрафу? Слід зазначити, що торги в більшій частині проводились групою керівників села, які продавали речі та майно за безцінок, з таким розрахунком, аби найбільш цінні речі попали до їхніх рук за безцінок. В торгах брали участь майже всі комуністи Соснівського партосередку та значна частина керівників села, як Самсоненко Грицько, він же голова КТ, та ін. З проданого майна попало до рук приватних осіб за безцінок різних речей на суму 8844 крб., з них: куплено активом на 3025 крб., а сплачено на 27.І лише 4784 крб.

Про всі ці вчинки знав голова сільради Назаренко, але заходів із свого боку не вжив щодо припинення розбазарювання майна.

Зі свого боку вважаю, що вчинок керівників села та комуністів заслуговує самих жорстоких оргвисновків.

Інспектор РК РСІ

Хандогін

ф.Р-4537, оп.1, спр.47, арк.48. Оригінал.

ПОСТАНОВА РОМЕНСЬКОГО РАЙВИКОНКОМУ ПРО ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ГОЛОВИ ГЕРАСИМІВСЬКОЇ СІЛЬРАДИ ТУРЧИНА, ГОЛОВИ КОЛГОСПУ ВЛАСЕНКА, ЗАНЕСЕННЯ НА "ЧОРНУ ДОШКУ" ЗА НЕВИКОНАННЯ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ С. ГЕРАСИМІВКА РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

29 січня 1933 р.

Слухали: Про злісний саботаж хлібозаготівель по Герасимівській сільраді та колгоспу та взагалі злочинно неприпустимий стан в колгоспі і роботи сільради в цілому (Інформ. т. Димченко).

Ухвалили: Відзначаючи повну бездіяльність Герасимівської сільради, управи колгоспу та уповноваженого РВК в справі хлібозаготівель, що були скеровані на зрив (фактичне виконання планів як по колгоспу, так і по одноосібному сектору, зірвано: 69 % вик[онання] по колгоспу та 37 % – по одноосібному сектору), а також повну безгосподарність, засміченість ворожим елементом колгоспу, розкрадання хліба тощо, президія райвиконкому з метою оздоровлення стану колгоспу і роботи сільради взагалі та, щоб забезпечити повне виконання плану хлібозаготівель, вважає за потрібне провести по Герасимівській сільраді та колгоспу такі міроприємства:

1. Голову сільради т. Турчина та голову колгоспу т. Власенка, а також управу колгоспу, що стояли на чолі зриву хлібозаготівель, віддати до суду, прохаючи прокуратуру притягти їх до кримінальної відповідальності з тим, що терміновим порядком закінчити слідство і справу розглядати показовим порядком на місці в селі.

Доручити секретарю РВК негайно провести перевибори голови сільради, добравши відповідну кандидатуру, що забезпечила б повне керівництво роботи сільради.

Доручити РЗВ негайно провести перевибори управи колгоспу, зміцнивши склад такої за рахунок кращої частини колгоспників-ударників і, в першу чергу, добрати відповідну кандидатуру на голову колгоспу.

Прохати ОЗВ санкціонувати цю постанову.

2. Доручити РЗВ та знову відрядженому уповноваженому РВК т. Григоровичу негайно провести очистку колгоспу від куркульського та всього ворожого елемента, що проліз до колгоспу, мобілізувавши навколо цього увесь колгоспний актив, забезпечивши для цього певну підготовчу роботу.

3. Прохати прокуратуру окремо притягти до кримінальної відповідальності куркульську групу, що пролізла до стаєнь колгоспу і по шкідницьки-хижацьки поставилась до конярства колгоспу, розглянувши цю справу також на місці в селі.

4. За куркульський саботаж і зрив хлібозаготівель колгоспом "Комінтерн" застосувати до останнього натурштраф картоплею в розмірі 200 ц, стягнувши такий з окремих колгоспників і, в першу чергу, з рвачів, ледарів, марнотратів колгоспного майна, куркулів тощо. Прохати ООК санкціонувати цю постанову.

5. Прохати виїзну сесію облсуду розглянути на місці позачергово справу про розтрату мірчука та справи на окремих злісних контрактантів.

6. Надану по сільраді скидку хлібозаготівель, як використану також порядком, спрямованим на зрив хлібозаготівель, – скасувати.

7. Запропонувати сільраді та уповноваженому РВК т. Григоровичу негайно застосувати репресії до злісних саботажників-контрактантів в порядку інструкції РНК за 11. XI включно аж до виселення окремих з них за межі району.

8. Запропонувати уповноваженому РВК, бригаді, що працює на селі та новому керівництву сільради і колгоспу, широко роз'яснюючи і популяризуючи цю постанову серед колгоспників та бідняцько-середняцьких мас села, мобілізувавши і спершись на

справжній актив в селі, побудувати роботу в такий спосіб, щоб в самий найкоротший термін вивершити хлібозаготівлі, всі інші господарчо-політичні завдання (картопля, сіно, солома тощо) та по-бойовому підготуватись до весняної сівби.

9. Просити ООК санкціонувати занесення с. Герасимівка на чорну дошку, доручивши т. Николаєнку скласти з приводу цього доповідну записку.

Цю постанову оголосити в пресі.

Голова РВК

Каневський

Секретар

Манюта

ф.Р-4549, оп.1, спр.345, арк.17-17 зв. Оригінал.

№ 94

**ПОСТАНОВА ПРЕЗИДІЇ РОМЕНСЬКОГО РАЙВИКОНКОМУ ПРО
ЗАСТОСУВАННЯ РЕПРЕСІЙ ДО КОЛГОСПУ “ВІЛЬНИЙ ШЛЯХ” БІЛОВОДСЬКОЇ
СІЛЬРАДИ РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА ЗРИВ
ХЛІБЗАГОТІВЕЛЬ**

5 лютого 1933 р.

Проведено опитом

Слухали: Про виконання хлібозаготівлі колгоспом “Вільний шлях” Біловодської сільради.

Констатуючи, що колгосп “Вільний шлях” і до останнього часу не виконав наданих йому планів хлібозаготівель (виконано лише 68,6 %), не дивлячись на неодноразові застереження, правлінням колгоспу не вжито належних заходів щодо забезпечення рішучого зламу в хлібозаготівлі, до цього часу не утворено насінневих фондів, що правління та колгосп в цілому стали на шлях організованого саботування хлібозаготівлі та утворення насінневих фондів, не організовано належного опору куркульським елементам, що попротазили до колгоспу, ледарям та симулянтам-організаторам зриву хлібозаготівель, президія РВК ухвалила:

За організований саботаж та злісний зрив хлібозаготівель колгоспом “Вільний шлях” Біловодської сільради постанову президії сільради від 31.І-33 р. про застосування репресії до колгоспу “Вільний шлях” затвердить, застосувавши до останнього натурштраф в розмірі 15-ти місячної норми здачі м’яса – 74 ц, стягнувши такий, в першу чергу, з членів управи та окремих колгоспників, ледарів, симулянтів, марнотратів колгоспного майна.

Прохати облоргкомитет затвердити цю постанову.

Голова РВК

Каневський

Секретар

Манюта

ф.Р-4549, оп.1, спр.345, арк.19. Оригінал.

**ЗВЕРНЕННЯ УЧАСНИКІВ ЗЛЬОТУ ГОЛІВ СЕКЦІЙ І ГРУП СПРИЯННЯ РСІ,
РОБСЕЛЬКОРІВ, ЛЕГКОЇ КІННОТИ КОМСОМОЛУ, ГОЛІВ РЕВКОМІСІЙ
КОЛГОСПІВ І СІЛЬРАД ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
ДО КОЛГОСПНИКІВ І ОДНООСІБНИКІВ ЛЕБЕДИНЩИНИ ПРО ПРОВЕДЕННЯ
РЕЙДУ МАСОВОЇ ПЕРЕВІРКИ ГОТУВАННЯ ДО СІВБИ**

7 лютого 1933 р.

**Організуймо рейд масової перевірки
підготовки до 4-ої більшовицької весни**

Товариші колгоспники й трудящі-одноосібники Лебединщини! Постанови січневого об'єданого пленуму ЦК і ЦКК ВКП(б), промова т. Сталіна "Про роботу на селі" і постанова РНК СРСР і ЦК ВКП(б) про хлібний податок є стимул до успішної підготовки та якісного переведення весняної сівби 1933 р.

Щоб успішно виконати завдання весняної посівкампанії, вже тепер треба розгорнути масове готування до весни, що є зараз центральне й першочергове завдання. Основна передумова в підготовці до весни є завершення плану хлібозаготівель, зокрема, по одноосібному сектору, в першу чергу з твердих культур.

У боротьбі за виконання завдань весняної сівби, за підвищення врожайності, ми, учасники зльоту, беремо на себе такі зобов'язання:

1. Виконати план мобілізації насінневого фонду, як в колгоспах, так і по одноосібному сектору в міру вивершення плану хлібозаготівель. Мобілізацію насінфондів сполучити з боротьбою за повернення розкраденого колгоспного хліба.

2. Забезпечити організацію високоякісного ремонту тракторів, сільськогосподарських машин і реманенту.

3. Підготувати живу тяглову силу, зокрема, розгорнути боротьбу за міцного колгоспного коня, за утворення фуражних фондів та за підготовку корів до роботи на сівбі.

4. Організувати працю в колгоспах і піднести трудову дисципліну та під цим поглядом організацію сталих виробничих бригад.

5. Домогтися, щоб до правлінь колгоспів, на бригадирів, польоводів висувати найкращих і перевірених на колгоспній роботі колгоспників.

6. Запровадити агротехнічні заходи (возка гною, очистка посів- матеріалу, протруєння), що є головним засновком до піднесення врожайності.

На виконання цих завдань ми, учасники зльоту, закликаємо всіх колгоспників і трудящих-одноосібників зробити з 7 по 17 лютого рейд перевірки готовості до сівби. Під час цього рейду всі припущенні помилки негайно виправити на місці. Очистити колгоспи від глитаїв, рішуче викривати ледарів, симулянтів, що зривають труддисципліну, зривають виконання виробничих завдань, підривають організаційно-господарську міць колгоспу, домагатись застосування репресивних заходів до тих, хто систематично не виходить на роботу, до ледарів і дезорганізаторів сільськогосподарського виробництва.

Будемо провадити боротьбу за здійснення даних вказівок від партії та уряду, за успішну підготовку до сівби, за організаційно-господарське зміцнення колгоспів.

На виконання всіх цих завдань райзлот оголошує себе ударним і викликає на соціалістичне змагання секції й групи сприяння РСІ, робсількорів та легку кінноту комсомолу Тростянецького району.

*Кондратенко, Токар, Феночка, Васильченко,
Коваленкова, Фесенко, Лубенський, Падалка,
Лобода, Очеретько, Рева, Макогон, Пугач,
Калініченко, Карпов, Лободюк.
Всього 90 підписів.*

Як провадити рейд.

Для перевірки утворити бригади в складі членів секцій сприяння РСІ при сільрадах, груп сприяння РСІ при колгоспах, членів ревкомісії сільрад і колгоспів, робсількорів, легкої кінноти комсомолу, колгоспників і колгоспниць – ударників. Бригадирами працюють добровільні інспектори райКК РСІ.

На всі питання, що зазначені в поданій програмі, треба дати докладні вичерпуючі матеріали-відповіді, а для цього треба детально перевірити кожну ділянку, кожну ланку роботи колгоспу або сільради, не обмежуючись лише відповідями керівників колгоспу та сільради.

Для того, щоб краще організувати перевірку та охопити нею всі галузі господарства, треба утворити декілька бригад по перевірці ремонту реманенту, сільськогосподарських машин, по підготовці й ремонту збруї, по догляду коней, засипанню й очистці посівматеріалу, по складанню виробничих планів, утворенню виробничих бригад тощо. Кожна така бригада складає по своїй галузі акта перевірки, а по закінченню перевірки ці всі матеріали треба підсумувати і зробити певні висновки по всьому колгоспові або сільраді.

По закінченні перевірки треба наслідки цієї перевірки проробити на засіданні правління вкупі з бригадами, а потім обов'язково на загальних зборах колгоспників, де перевірочні бригади роблять інформацію, як колгосп і сільрада готуються до весняної сівби, як в цій справі виконано постанови партії та уряду.

Перевіркою треба виявити всі позитивні, кращі зразки роботи окремих бригад, бригадирів та колгоспників для того, щоб досвід кращої роботи перенести до відсталих ділянок. Особливу увагу треба приділити виявленню негативних моментів, недоробок і хиб в роботі окремих керівників і в цілому бригад та колгоспу, накреслити способи до виправлення недоробок.

Перевірку готовності до сівби треба насамперед сполучити з завершенням ближчими днями хлібозаготівель по одноосібному сектору й, зокрема, куркульсько-заможним господарствам. Рейд масової перевірки має допомогти партосередкам і сільрадам злати куркульський саботаж хлібозаготівель та підготовки до весняної сівби. Зокрема, треба приділити увагу засипанню насінфондів як по колгоспах, так і по одноосібному сектору. Під час перевірки та проробки наслідків цієї перевірки організувати випуск стінних газет в колгоспах, на бригадах, залучити до участі в цій роботі вчителів, агрономів, редколегії тощо, організувавши одноразово висвітлення матеріалів рейду у районній газеті "За колективізацію", багатотиражках, також в обласній та центральній пресі.

По закінченні рейду акти перевірки і копії протоколів зборів колгоспників надіслати до райКК РСІ не пізніше 20 лютого.

*Лебединська райКК РСІ, редакція газети
"За колективізацію", РК ЛКСМУ, РЗВ*

ф.Р-2573, оп.3, спр.4, арк.48-48 зв. Друкований примірник.

РЕЗОЛЮЦІЯ ПЛЕНУМУ ЦК КП(б)У “ПРО ПІДСУМКИ ХЛІБОЗАГОТІВЕЛЬ НА
УКРАЇНІ І ПОСТАНОВУ ЦК ВКП(б)
ВІД 24 СІЧНЯ 1933 Р.”

7 лютого 1933 р.

Не для друку

Обговоривши постанову ЦК ВКП(б) за 24 січня 1933 р., в якій сказано, що:

“парторганізації України не справилися з покладеним на них партійним завданням щодо організації хлібозаготівель і виконання плану хлібоздавання, не вважаючи на триразове скорочення і без того скороченого плану”,

пленум ЦК КП(б)У разом з секретарями міськкомів і райкомів КП(б)У вважає, що ця постанова, як і промова т. Сталіна на останньому об'єднаному пленумі ЦК і ЦКК ВКП(б), дає сувору, але, безумовно, правильну оцінку становища з хлібозаготівлями на Україні, дає правильну більшовицьку критику незадовільної роботи українських партійних організацій і незадовільного керування хлібозаготівлями та керування колгоспами від ЦК КП(б)У.

Пленум відзначає, що рішення III Всеукраїнської конференції, яка дала розгорнуту критику помилок керування сільським господарством і справою хлібозаготівель минулого року і накреслила шляхи, щоб виправити ці помилки і ґрунтовно змінити методи керування сільським господарством, керування колгоспами, що цих рішень не тільки не виконано, а припущено цього року в справі хлібозаготівель, у справі керування колгоспами нові серйозні помилки.

Пленум вважає, що Україна мала всі можливості виконати не тільки тричі знижений план, який все ж зірвано, але мала всі об'єктивні можливості виконати цілком спочатку встановлений план хлібозаготівель.

Провал тричі зниженого плану хлібозаготівель є тільки наслідок незадовільного керування хлібозаготівлями, відсутності ясного розуміння особливостей обстановки цього року (колгоспна торгівля, складність керування колгоспами), відсутності справжньої більшовицької мобілізації партійної організації, особливо по вирішальних областях.

Пленум вважає за потрібне відзначити, що з самого початку хлібозаготівель як центральні обласні, так і районні керівні партійні органи були недостатньо пильні, прогледіли і вчасно не викрили маневрів класового ворога – куркуля, петлюрівця, махновця, – що проліз до колгоспів і посів у ряді колгоспів командні посади, не викрили куркульського маскування і куркульських хитрощів у боротьбі проти хлібозаготівель. ЦК КП(б)У і обкоми вчасно не підняли низові районні і сільські партійні організації на викриття підтасованих куркульських балансів і складених під куркульським впливом фальшивих цифр про врожай, не підняли всю партійну організацію, не мобілізували колгоспні маси на боротьбу за хліб, проти організованого куркулями саботажу хлібозаготівель. Замість непохитного більшовицького керування справою організації хлібозаготівель, замість справжньої мобілізації всієї організації згори донизу, припустили проведення черговості різних сільськогосподарських кампаній (після косовиці – скиртування, потім засів), а хлібозаготівлі лишилися на ділі у найостаннішій черзі. Цим самим пропустили час, дали можливість розкрасти хліб, тоді як, навпаки, треба було всіляко форсувати темпи хлібозаготівель, щоб виконати план.

Пленум засуджує застосовану в Україні політику утворювання і зберігання до виконання плану хлібозаготівель, так званих, засівних фондів, що послабляло наші позиції в боротьбі хліб, за виконання плану хлібозаготівель, утворювало благодидне прикриття для саботажників, посилювало опір хлібозаготівлям. Ця політика на ділі дезоріенту-

вала районних і сільських працівників, демобілізувала їх в боротьбі з організаторами саботажу хлібозаготівель.

Ця відсутність належного розуміння обстановки, справжнього характеру труднощів, відсутність твердої, ясної лінії у питанні першочерговості хлібозаготівель перед утворенням усіх без винятку колгоспних фондів перешкождала справжній мобілізації партійних сил і утворювала розмагніченість у виконанні плану хлібозаготівель і надії на дальше його зниження.

Все це особливо позначилося і мало місце у вирішальних областях України (Дніпропетровській, Харківській, Одеській), що повинні були дати основну масу хліба. В цих областях від обласного керівництва було виявлено найбільше благодушності поруч з відсутністю знання справжнього становища в районах і колгоспах. Саме цим пояснюється та обставина, що так пізно викрито становище справи в Оріхівському та Солонянському районах в Дніпропетровській області; в Кобеляцькому та Балакліївському районах Харківської області; у В[елико]-Олександрівському і Баштанівському – в Одеській області. Саме цим пояснюється надзвичайно ганебний провал хлібозаготівель в одноосібному секторі по Харківській, Чернігівській і ін. областях.

Пленум вважає за безумовно правильну ухвалу ЦК ВКП(б) від 24 січня, вітає зміцнення керівництва основних областей України і відрядження на другого секретаря ЦК КП(б)У т. Постишева.

Партійно організації України, насамперед, її керівні кадри, повинні особливо уважно і серйозно продумати і обговорити ухвалу ЦК від 24 січня, по-більшовицькому до кінця розгорнути критику помилок та хиб нашої роботи в хлібозаготівлях, у керівництві колгоспами для того, щоб, нарешті, зробити звідси висновки, які подобають для більшовиків, щоб у найкоротший строк не на словах, а на ділі перебудувати свою роботу і виправити свої помилки.

Зміна метод партійного керівництва має насамперед означати встановлення від усіх керівних партійних органів, починаючи від ЦК КП(б)У до низових партійних осередків, суворого більшовицького контролю над роботою кожного комуніста, незалежно від того поста, який він посідає, серйозної критичної оцінки його роботи та рішучого виправлення хиб роботи кожного комуніста.

Пленум ЦК КП(б)У вважає за серйозну політичну помилку спробу бюро Харківського обкому провести зміну т. Терехова та обрання на секретаря обкому т. Постишева нишком, без розгорнутої критики помилок, без потрібних політичних висновків. Пленум також рішуче засуджує поведінку т. Строганова, який ухилився від обов'язкових для більшовика політичних висновків з постанови ЦК ВКП(б) і демонстрував своєю мовчанкою непогодження з постановою ЦК.

Пленум ЦК КП(б)У спільно з секретарями міськкомів і райкомів КП(б)У приймає до неухильного керівництва критику і вказівки т. Сталіна, зроблені ним на об'єднаному пленумі ЦК і ЦКК ВКП(б). Партійна організація України і насамперед її керівні кадри зроблять всі потрібні висновки з ухвали ЦК ВКП(б) та промови т. Сталіна, зосередять усі свої сили на швидкому виправленні своїх помилок, на рішучий перебудові своєї роботи, зміні метод керування колгоспами і не на словах, а на ділі піднімуть всю партійну організацію України на боротьбу за збирання насінних фондів, готування та успішне проведення весняної засівної кампанії.

ф.Р-6040, оп.1, спр.117, арк.1. Друкований примірник.

№ 97

**ЗАЯВА КОЛГОСПНИКА В.О. КАЛЮЖНОГО ДО ПРАВЛІННЯ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ АРТІЛІ ІМ. ФРУНЗЕ С. ГУДИМІВКА
ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО НАДАННЯ
ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ**

9 лютого 1933 р.

*До правління [колгоспу] ім. Фрунзе
від члена артілі
Калюжного Василя Олексієв[ича]*

Заява

Прохаю вище означене правління відпустити мені для власного споживання 32 кг якого-небудь зерна, ввіду того, що нет у мене ні одного фунта, а ви самі знаєте, що я лічно не мог по своїй інвалідності у артілі заробити трудоднів в такій кількості, щоб себе забезпечити хлібом. А по сему прохаю правління не відмовити моїй просьбі, бо я на сьогоднішній день совершенно голодний, ні хліба, ні картошки немає.

9.ІІ-33 р.

К сему Калюжний

ф.Р-2717, оп.2, спр.1, арк.140. Оригінал.Рукопис.

№ 98

**З ПРОТОКОЛУ РОЗШИРЕНОГО ЗАСІДАННЯ БЮРО ЛИПОВОДОЛИНСЬКОГО
РАЙКОМУ КП(б)У ПРО НЕДОСТАТНЮ ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ ХАРЧОВИМИ
ПРОДУКТАМИ ТА ХЛІБОМ СТУДЕНТІВ ЗООТЕХНІКУМУ**

10 лютого 1933 р.

... 12. Про постачання студентів зоотехнікуму хлібом (Ляшенко).

Відмітити, що студенти технікуму в достатній мірі не забезпечені харчовими продуктами, тому зобов'язати директора технікуму т. Мартюка забезпечити студентів хлібом. Доручити фракції РВК перевірити наявність хліба в зоотехнікумі.

Секретар райкому КП(б)У

Миронець

ф.П-24, оп.1, спр.91, арк.48. Оригінал.

№ 99

**З ІНФОРМАЦІЙНИХ ЛИСТІВ ІНФОРМАТОРА КОЗАЧОЇ ДО ОХТИРСЬКОГО
РАЙКОМУ КП(б)У ПРО СМЕРТЬ ЧЕРЕЗ СПОЖИВАННЯ ХЛІБА З ГНИЛОГО
ЛУШПИННЯ ТА НЕСВОЄЧАСНЕ ПОХОВАННЯ ПОМЕРЛИХ ГРОМАДЯН В С.
ЛИТОВКА ОХТИРСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

17 лютого 1933 р.

... Характерні моменти: Повідомлено з с. Литовка, що 16.ІІ померло 10 громадян по

прийомі споживання ними хліба з гнилої шелухи. РПК надіслало спеціальну комісію. Висновки комісії спеціальним листом повідомимо.

Інформатор РПК

Козача

Прийняв

Харченко

21 лютого 1933 р.

... 6. Характерні моменти: виявлено в сс. Олешня, Яблучне, Бакирівка забій коней для споживання (13 випадків). Винних притягнуто до відповідальності.

... 8. Встановлено факти повного саботажу з боку голови Горяїстівської сільради (комуніста), в наслідок чого по зазначеній сільраді посівматеріала майже зовсім не надходить, кінське поголів'я знаходиться в кепському стані і т. ін. З боку РПК вжито певних заходів до зазначеного комуніста.

9. За останній час в районі помітно збільшились дрібні кражі, особливо картоплі (сс. Бакирівка, Олешня, м. Охтирка і ін.).

10. В с. Литовка виявлено факти провокації на голодну смерть та потурання цьому з боку правління колгоспу і голови сільради, в наслідок чого був випадок, коли гроби з мертвими лежали на кладовищі і їх деякий час не закопували. З боку РПК вжито заходи до ліквідації цього явища.

ф.П-26, оп.1, спр.22, арк.8, 15. Копії.

№ 100

**ЗАЯВА КОЛГОСПНИКА Т.Г. ВОЛИНСЬКОГО ДО РАДИ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ АРТІЛІ "3-Й ВИРІШАЛЬНИЙ" С. КОРЖІ
РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО ВИДАЧУ ПРОДУКТІВ
ХАРЧУВАННЯ ДЛЯ СПОЖИВАННЯ**

22 лютого 1933 р.

*До сільради сільськогосподарської
артілі "3-й вирішальний"
Гр. Волинський Трохим Гнатович*

Заява.

Прохаю, щоб відпустили мені для свого споживання яких-небудь продуктів, бо на сьогоднішній день голодний.

Прошу не відмовити моєї заяви.

Прохач

Т.Г. Волинський 22.ІІ-33 р.

ф.Р-6153, оп.1, спр.20, арк.11. Оригінал. Рукопис.

ВІДОМОСТІ ПРО РОБОТУ УПРАВЛІННЯ РОБІТНИЧО-СЕЛЯНСЬКОЇ
МИЦІЇ ОХТИРСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
ПО ВИЛУЧЕННЮ ХЛІБА

23 лютого 1933 р.

Сведения о работе РК милиции Ахтырского района по хлебу за 23 февраля 1933 г.

	Задержано	Соцстан							Хлеб в килограммах							жорен	ступ	ручных маслоек	Заведено дел		
		спекулянтов	кулаков	единоличников, середняков	колхозников	рабочих	служащих	кустарей	других лиц	Зерна	муки	крупы	масляничных культур	бобовых культур	печеного хлеба					ямы и др. тайники	
1. Сколько задержано
Всего	81																				
За день	2																				
2. По соцстану:																					
Всего				33	34																
За день	-	6	6	1	1	-	1	1	-												
3. Отобрано хлеба:																					
а) на базах																					
Всего	7																				
За день		4	-	2	1					48	1			26							
б) в местах тайного помола:																					
Всего																					
За день	5		1	4						144						4	2	2			
в) у контрактантов и саботажников																					
Всего																					
За день	9			9						127											
г) за кражу и утайку: посевматериала																					
Всего	1			1						69											
За день	2			1	1					11											11

д) обнаружено ям: Всего За день	7		2	3	1		1			980		16		8				
е) убой лошадей: Всего За день	52	2	3	14	32		1											28 1
Кража коней: Всего За день																		23
Кража крупного рогатого скота: Всего За день																		6 1

Примечание: 1. 23.ІІ – заведено одно дело за убой лошади на 2-х членов колхоза, каковые привлекаются к ответственности без задержания под стражу, кроме сего заведено два дела за халатное отношение к конскому поголовью, по коему привлекаются без задержания под стражу 1 ветфельдшер, бригадир и ст[арший] конюх.

2. 23.ІІ – за утайку и разбазаривание посевматериала заведено 9 дел, по коим привлекаются 10 должностных лиц членов колхоза за недостачу: пшеницы – 58,1 кг, проса – 76,2 кг, ржи – 69,4 кг, крупы – 23,7 кг, муки ржаной – 280,7 кг.

Начальник раймилиции

Ворожбит

Ф.Р-2310, оп.1, спр.331, арк.34. Копія.

№ 102

**ЗОВОВ'ЯЗАННЯ МЕШКАНЦЯ С. МИХАЙЛІВКА ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙОНУ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ А.О. ЗАЙЦЯ ВИКОНАТИ ПЛАН ПО ЗАСІВУ ТА
ЗАСИПЦІ ПОСІВМАТЕРІАЛУ**

3 березня 1933 р.

Зобов'язання № 45

Я, гр[омадянин] с. Михайлівки Заець Андрій Олекс., даю це зобов'язання Михайлівській сільраді в тому, що доведений план до мого двору зобов'язуюсь повністю засіяти по культурах та засипати посівматеріал в терміни, мені повідомлені. За невиконання даного мені зобов'язання підлягаю судовій відповідальності як за зрив посівкампанії, в чому розписуюсь.

3.ІІІ-33 р. Гр[омадянин]

А. Заець

ф.Р-2573, оп.3, спр.4, арк.91. Оригінал. Рукопис.

**ВІДМОВА МЕШКАНЦЯ С. МИХАЙЛІВКА ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙОНУ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ І.І. КАЛИСТРАТЕНКА ПІДПИСАТИ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ
ПРО ВИКОНАННЯ ПЛАНУ ЗАСІВУ ТА ЗАСИПКИ ПОСІВМАТЕРІАЛІВ**

8 березня 1933 р.

Зобов'язання

Я гр[омадянин] Калистратенко Іван Іванович даю це зобов'язання Михайлівській сільраді в тому, що доведений план до мого двору зобов'язуюсь повністю засіяти по культурах та засипати посівматеріал в терміни, мені повідомлені. За невиконання даного мною зобов'язання підлягаю судовій відповідальності за зрив посівкампанії, в чому розписуюсь. 3.III-1933 р. От розписі відмовився 8.III-1933 р.

Сотком

Карпенко

ф.Р-2573, оп.3, спр.4, арк. 104. Оригінал. Рукопис.

№ 104

**ДОПОВІДНА ЗАПИСКА ІНСПЕКТОРА КОМІСІЇ ОХОРОНИ МАТЕРИНСТВА
І ДИТИНСТВА ДО РОМЕНСЬКОЇ ІНСПЕКТУРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ПРО
ЗБІЛЬШЕННЯ КІЛЬКОСТІ ОСЛАБЛЕНИХ ЧЕРЕЗ НЕДОЇДАННЯ ДІТЕЙ
ТА НЕДОСТАТНІСТЬ ДИТЯЧИХ ЇДАЛЕНЬ В РОМЕНСЬКОМУ РАЙОНІ
ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

8 березня 1933 р.

*Не підлягає оголошенню.
До Охмадіту т. Самойлову
Особисто*

Доповідна записка.

Останній час стали поступать від лікарів та патронажних сестер заяви о тім, щоб допомогти тим дітям, які ослабли від недоїдання, які лежать з отосками**.

Діти по соцстану робітників і службовців, які одержують низьке утримання 50-60 крб., але ж сім'я 5-6 чоловік, діти пенсіонерів, матерів-одиначок, кинутих батьками і т.д. В сучасний мент у нас працює дитяча столова, оховає дітей до 160 чоловік. Але ж це не задовольняє. Потреби мається на 300 чоловік дітей, продуктів централізовано не одержує на столову. РайІЗО частково виділяє із ресурсів, що одержує і на хворих та дітей постійних ясель, останне закупає на ринку. Охватить більш дітей без централізованих продуктів не можемо, бо не хвата коштів тому, що ці кошти черпаються виключно з громадських організацій. Прохаю дати пораду, що надалі робить з такими дітьми, чим їм допомагати і [прохаю] включити столову в централізоване постачання та дати хоч деяку дотацію, щоб оховають дітей бідноти до 300 чол., особливо учнів, які через незадовільне харчування мають перебої в уробі.

Інспектор Охмадіту

Бойко

ф.Р-5695, оп.1, спр.21, арк.128. Оригінал.

* Відмовились підписати зобов'язання також С.Д. Школа, П.Ю. Карпенко, Ф.І. Дубовик

** Набрязки

**АКТ ПРО ПРИТЯГНЕННЯ
ДО СУДОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕВИКОНАННЯ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ,
СКЛАДЕНИЙ ГОЛОВОЮ ВЕЛИКОБУДКІВСЬКОЇ СІЛЬРАДИ РОМЕНСЬКОГО
РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ХОЛОШЕЮ, ТА ДОВІДКА ПРО МАЙНОВИЙ
СТАН СЕЛЯНИНА В.І. ЛОБУНЬКА**

10 березня 1933 р.

Акт

1933 р. березня 10 дня. Я, голова В[елико]будківської сільради Роменського району Холоша Дмитро Григ[орович], цього числа, маючи на меті виявити причини нездачі насінневого матеріалу гр. с. В[еликі] Будки Лобуцько Василем Івановичем для забезпечення його засівплощі ярим засівом на весну 1933 р., перевіряв виконання державних зобов'язань цим господарством і виявив:

Гр. Лобуцько має 6,55 га землі всіх вгідь, з якої в 1932 р. було під засівом жита 1,65 га, пшениці – 0,37 га, ячменю – 0,43 га, вівса – 1,37 га, гречки 0,70 га, проса – 0,11 га. Всього засіву зернових 4,63 га. Нараховано до здачі державі 21,21 ц, але гр. Лобуцько [до цього] злочинно поставився і лише через вилучення 10,66 ц, хліб удалось зарахувати в план, решту хліба невідомо, де дів. На весну 1933 р. сільрадою йому доведено засіяти ярими культурами 3,45 га і забезпечити свою посівплощу насінним матеріалом в розмірі 3,67 ц, але гр. Лобуцько і тут чинив куркульській опір з метою взагалі зірвати сівбу та забезпечити насінням свою посівплощу категорично відмовився, маючи цілковиту змогу, як видно з його посівплощі та здачі державі. А тому, аби поламати цей куркульський саботаж і склав цього акту для притягнення Лобуцька В.І. до судової відповідальності.

Голова сільради

Холоша

11 березня 1933 р.

Довідка

Гр. Лобуцько Василь Ів[анович], мешканець с В[еликих] Будок, по соцстану є середняк, мав 6,55 га землі до революції, має хату, клуню, хлів, коня та дрібний сільськогосподарський реманент, що підписали та печаткою ствердили.

Голова сільради

Холоша

Секретар*

11 березня 1933 р.

До Нарсуду Роменського району

Надсилаючи зазначений на звороті цього акт, складений на гр. с.В[еликі] Будки Лобуцька Василя Ів[ановича] за зловмисне ухилення забезпечити насінним матеріалом доведену йому засівплощу ярими, прохаємо притягти його до відповідальності.

Голова сільради

Холоша

ф.Р-5940, оп.1, спр.69, арк.61. Оригінал. Рукопис.

* Підпис не розбірливий

**З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ БЮРО ТРОСТЯНЕЦЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У ПРО
ТЯЖКИЙ ПРОДОВОЛЬЧИЙ СТАН В РАЙОНІ, ЗБІЛЬШЕННЯ СМЕРТНОСТІ
ЧЕРЕЗ ГОЛОДУВАННЯ В СЕЛАХ БОРОМЛЯ, ЖИГАЙЛІВКА, БРАНЦІВКА,
БІЛКА, НЕСВОЄЧАСНЕ ПОХОВАННЯ ПОМЕРЛИХ В С. ЖИГАЙЛІВКА,
ОРГАНІЗАЦІЮ ХАРЧОВОЇ ДОПОМОГИ ГОЛОДУЮЧИМ, СТВОРЕННЯ
СПЕЦІАЛЬНОГО ФОНДУ ДЛЯ НАДАННЯ ДОПОМОГИ КОМУНІСТАМ,
КОМСОМОЛЬЦЯМ, КОЛГОСПНОМУ АКТИВУ ТРОСТЯНЕЦЬКОГО РАЙОНА
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

12 березня 1933 р.

447. О продовольственном положении в районе.

Постановили:

1. Отметить, что в ряде сел, как Боромля, Жигайловка, Бранцовка, Белка имеется значительное количество хозяйств (100-150), а по другим 15-20, которые находятся в тяжелом продовольственном положении и голодают. Одновременно с этим увеличилась смертность, особенно старых возрастов и детей.

2. Утвердить принятые мероприятия в отношении организации горячих завтраков по всем школам и отпуск фракцией райисполкома муки за счет взятых на мельнице отходов.

3. Утвердить помощь, оказанную фракцией райисполкома семьям красноармейцев и партизан, за счет взятых на мельнице отходов.

4. Организовать в районе 5 детских площадок в селах: Боромля – 2, Жигайловка – 1, Бранцовка – 1, Белка – 1 с тем, чтобы эти площадки с количеством детей не менее 50-ти начали функционировать не позже 15 марта, для них использовать продукты, отпускаемые Харьковом, а также мобилизовать по линии колхозов местные возможности (мясо, овощи, молоко).

5. Поручить фракции райисполкома, исходя из возможности и потребности, проработать вопрос и план организации таких площадок и по другим селам. Срок 3-х дневный.

6. Поручить фракции райисполкома забрать на мельнице в свое ведение для оказания помощи в первую очередь школам, детским площадкам, семьям красноармейцев и тем колхозникам, которые хорошо работали в колхозах, [имеющиеся] отходы первого сорта в количестве 320 ц, с тем, чтобы данное количество было использовано на протяжении всего времени до нового урожая, кроме помощи обкома.

Просить обком утвердить данное постановление о 320 ц.

7. Предложить секретарям партийных ячеек, уполномоченным райпарткома, председателям колхозов и председателям сельсоветов очень чутко относиться к положению отдельных хозяйств, которые голодают, оказать им максимальную помощь из местных ресурсов (картофель, овощи), а также из того количества, что отпускается районом, [оказать помощь] особенно хорошо работавшим и работающим колхозникам.

8. Отмечая недопустимое явление, когда в с. Жигайловка на кладбище скопилось около 16 гробов незакопанных, причем со стороны сельсовета и партячейки никаких мер принято не было, предложить под личную ответственность председателя сельсовета не допускать таких фактов и принимать меры к немедленному зарытию. За допущение скопления гробов и не принятие мер в с. Жигайловка председателю сельсовета т. Лесняку объявить выговор, предупредив всех председателей, что за допущение таких фактов [они] будут преданы суду.

9. Учитывая тяжелое положение района просить обком пересмотреть и увеличить продовольственную ссуду, начиная с 1-го марта.

10. Предложить секретарям партийных ячеек не допускать ни одного случая голодовки коммунистов, комсомольцев и колхозного актива, а фракции райисполкома выделить для этого специальный фонд.

Секретарь Тростянецкого РПК Игнатюк

ф.П-38, оп.1, спр.38, арк.19-20. Оригінал.

№ 107

**ОБОВ'ЯЗКОВА ПОСТАНОВА ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙВИКОНКОМУ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ "ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ХАРЧОВОЇ ДОПОМОГИ
ДИТЯЧОМУ НАСЕЛЕННЮ"**

24 березня 1933 р.

Вважаючи за незадовільний стан харчування дітей в районі за нестачею жиробілкових продуктів, та аби забезпечити безперервність і відповідні темпи в весняній засівній та прополочній кампаніях, через утворення для цих дітей харчування відповідно зросту: в школах, дитячих садках, яслях, дитячих майданчиках, виходячи з директив уряду та постанови Харківського облвиконкому про організацію харчової допомоги дитячому населенню та керуючись положенням про райвиконкоми, президія РВК ухвалила:

1. Зобов'язати всі селянські як одноосібні, та і колгоспні двори, колгоспи та радгоспи, що мають корів, щодня здавати по одній склянці (стакан) молока з кожної корови,

2. Зобов'язати всі без винятку селянські як одноосібні, так і колгоспні двори та ті колгоспи і радгоспи, що мають птахівничі ферми, щоденно здавати по одному яйцю з двору та фермам по одному яйцю з кожних 16 курей.

3. Крім обов'язкової задачі молока та яєць зобов'язати сільські ради організувати збір цих продуктів, а також і продуктів всіх видів харчування: хліб, горошина, м'ясо, жири і т. ін. та грошей на засадах добровільної взаємодопомоги серед всіх верств населення та колгоспів з тим, щоб зовсім зліквідувати ненормальності в харчуванні дітей та забезпечити їх здоровий розвиток.

4. Задача проводиться в крамниці спож[ивчих] т[овариств], починаючи з 25-го березня до закінчення засівної та прополочної кампанії безкоштовно. На систему спож[ивчої] кооперації покласти обов'язки заготівників.

5. Особи, що порушать або будуть ухилятися від виконання цієї обов'язкової постанови, підлягають до відповідальності: приватні особи до штрафу до 100 крб. або примусової праці до 1 місяця в адмінпорядку, службові особи в такому ж порядку до штрафу або в судовому порядку відповідними артикулами крим[інального] кодексу УСРР.

6. В дворах, що ухилятимуться від обов'язкової задачі молока та яйця, незалежно від притягнення до відповідальності належне до задачі вилучається в безспірному порядку.

7. Загальне здійснення цієї обов'язкової постанови покласти на сільські та міські ради.

Примітка: 1. Чинність цієї обов'язкової постанови шириться і на місто Лебедин як населений пункт сільського типу.

25 Ця обов'язкова постанова затверджена на президії РВК 24.III-33 р. прот[окол] № 7/512.

*Голова РВК
Зав. райпостач*

*Гужвій
Рінка*

ф.Р-2709, оп.1, спр.8, арк.89. Оригінал.

ПОСТАНОВА БЮРО НЕДРИГАЙЛІВСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У ПРО ФАКТИ СМЕРТІ ВІД ГОЛОДУ МЕШКАНЦІВ СЕЛ РУБАНКА, НЕДРИГАЙЛІВ, КУРМАНИ, ЗЕЛЕНКІВКА НЕДРИГАЙЛІВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

25 березня 1933 р.

*Ціл[ком] таємно.
Додаток до прот[околу],
окр[ема] папка № 21/67*

Про стан с. Рубанка.

1. Констатувати, що протягом останнього місяця в с. Рубанка зареєстровано факти смерті від голоду 3-х дітей, яких батьки закопали в погрібі, протягом же лютого місяця в цьому ж селі вмерло 20 чол. з різних хвороб і частина з них від недоїдання. Зараз як по с. Рубанка, так і по інших сільрадах є випадки смерті, як колгоспників, так і одноосібників від недоїдання: с. Недригайлів – 1 чол., с. Курмани – 2, с.Зеленківка й ін.

2. Є випадки, як серед колгоспників, так і одноосібників, що зараз опухли від недоїдання: сс. Сакуниха, Вільшана й ін.

3. В с. Рубанка окремі колгоспники й одноосібники ведуть розмову про те, що слід хліба взяти з колгоспних комор, де схороняється посівматеріал, незалежно яким шляхом. Ця загроза є і в інших селах району.

Виходячи з цього, бюро РПК ухвалює:

1. Запропонувати партосередкам та уповноваженим РПК протягом декількох днів організувати в селах нелегальні комісії для виявлення голодних одноосібних господарств, списки яких надіслати до РВК. До складу комісії ввести секретаря партосередку, голову сільради та голову колгоспу, в селах, де не має партосередку, уповноваженого РПК.

2. Доручити цій комісії виявити дійсно голодуючих колгоспників, і потрібну кількість для цих господарств відпустити хліба з відходів, що є в колгоспах, в рахунок трудоднів.

3. До часу одержання хліба, що він відпускається обласними організаціями для району як допомога колгоспам та одноосібникам на харчування, дозволити фр[акції] РВК зараз взяти позику у філії Заготльону і видати тим одноосібним та колгоспним господарствам, що вони його зараз потребують.

4. Для керівництва та регулювання розподілом хліба, як допомогу голодним господарствам, утворити районну комісію в складі т. Богатиря, нач[альника] ДПУ т. Задорожного та т. Філіна.

5. Комісії по виявленню голодних, як колгоспних, так і одноосібних господарств організувати лише в тих селах, де є потреба, за рішенням РВК, або райкомісії.

6. Командирувати 26.ІІІ до с. Рубанка заворга РПК т. Глоу, якому дозволити організувати комісію та виявити голодні господарства й негайно організувати їм допомогу з місцевих ресурсів, одночасно доручити т. Глові перевірити роботу уповноваженого РПК по цій сільраді т. Давиденка.

7. Доручити т. Богатирю сьогодні домовитись з Заготльоном про позичку в них хліба і надати тим селам, яким це необхідно.

8. Довести до відома обком КП(б)У, що у розмові з секретарем обкому КП(б)У т. Різніченком, нам відпускалось допомоги 100 ц хліба, а в телеграфному повідомленні т. Голубятнікова – 50 ц. Ще раз повідомити обком КП(б)У, що нам 50 ц занадто мало, й просити 100 ц хліба.

9. Доручити нач[альнику] міліції т. Дуднику та т. Глові під їх особисту відповідальність укріпити охорону посівматеріалу в колгоспах району.

10. Вказівки в роботі сільських комісій та організацію допомоги голодним господарствам доручити т. Філіну, т. Богатирю написати листа секретарям партосередків, лише тих сел, де ці факти маютьсся.

ф.П-37, оп.1, спр.33, арк.132. Копія.

№ 109

**З ПРОТОКОЛУ ПОЗАЧЕРГОВОГО ЗАСІДАННЯ БЮРО ЛИПОВОДОЛИНСЬКОГО
РАЙКОМУ КП(б)У ПРО РОЗЗГЛЯД ЛИСТА
П. ПОСТИШЕВА ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ДОПОМОГИ КОЛГОСПНИКАМ ТА
ОДНООСІБНИКАМ, ЩО МАЮТЬ ХАРЧОВІ УТРУДНЕННЯ**

26 березня 1933 р.

... 3. [Слухали:] Лист т. Постишева про організацію допомоги колгоспникам та одноосібникам, що мають харчові утруднення (Миронець).

1. [Ухвалили:] Лист прийнять до неухильного виконання.

2. Зобов'язати фракцію РВК організувати при РВК спеціальну п'ятірку під головуванням т. Рябошапки в складі: уповноваженого ДПУ, начальника Політвідділу МТС, голови УЧХ і представника РК ЛКСМУ. Аналогічні комісії утворити при кожній сільраді, виходячи з вказівок т. Постишева.

3. Зобов'язати комісію, виходячи з листа, намітити конкретні заходи для реалізації кожного пункту.

Зобов'язати т. Рябошапку сьогодні ж видати обов'язкову постанову про збір продуктів для забезпечення харчування.

27 березня скликати голів сільрад та секретарів парторганізацій [на нараду], де проробити детально накреслені комісією заходи.

4. Надати право РВК всю макуху на маслозаводах забирати в розпорядження комісії.

Секретар РПК

Миронець

ф.П-24, оп.1, спр.91, арк.93. Оригінал.

№ 110

**ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ БЮРО ОХТИРСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У ПРО
ОКРЕМІ ХАРЧОВІ ТРУДНОЩІ ТА ОРГАНІЗАЦІЮ ХАРЧОВОЇ ДОПОМОГИ
КОЛГОСПНИКАМ М. ОХТИРКА, СЕЛ ОЛЕШНЯ,
ХУХРА, КИРИКІВКА, ЯБЛУЧНЕ ОХТИРСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ
ОБЛАСТІ**

26 березня 1933 р.

1. [Слухали:] Про організацію харчової допомоги колгоспникам на основі листа об-лпарткому (т. Заяць).

Відмітити, що в районі створилося [важке] становище в окремих колгоспах, зокрема, в таких, як сс. Олешня, Хухра, Кириківка, Яблучне та в м. Охтирка, лише в наслідок контрреволюційної роботи ворожих елементів, що намагалися і намагаються розвалити колгоспи й стати на перешкоді переводимих партією та радвладою міроприємств на селі. Поруч з цим бюро відмічає, що як в попередній час, так і в сучасний мент з боку

сільських організацій не дано й не дається рішучої відсічі класовому ворогові, що намагається спровокувати окремі харчові труднощі, боротися проти переводимих міроприємств і, зокрема, підготовки до весняної засів кампанії. В той же час з боку РВК, РПП, РСС та сільських керівників не використано місцевих можливостей для допомоги харчовими ресурсами колгоспникам, що мають тяжкий стан, та для забезпечення допомоги дітям через школи гарячими сніданками. Виходячи з такого стану окремих сільрад в районі та директиви облпарткому, бюро РПК пропонує:

1. Фракції РВК протягом 24-х годин розгорнути децентралізовану заготівлю городини і інших сільгоспродуктів за винятком хліба.

2. Організувати облік родин, що потребують негайної допомоги харчами.

3. Для практичної роботи в частині організації харчової допомоги при РВК затвердити комісію під головуванням т. Чорновола в такому складі: Вінницький – РПП, Деркач – наросвіта, Росман – РСС.

Пропонувати комісії протягом 24-х годин мобілізувати всі планові ресурси в районі, сконцентрувавши при РСС в райцентрі, а також на селі.

4. Прохати райКК дати по своїй лінії вказівки щодо організації контролю за схороненням і доцільним витрачанням харчових ресурсів, що утворюються для допомоги.

5. РВК дати вказівки про організацію при кожній сільраді комісії допомоги населенню, що перебуває в тяжкому стані, та видати обов'язкову постанову, виходячи з вказівок облпарткому та облвиконкому. Про вжиті міроприємства й практичну реалізацію директиви облпарткому організованій комісії подати матеріал до РПК до 28 березня до 17-ти годин дня.

Секретар Охтирського РПК Заяць

ф.П-26, оп.1, спр.21, арк.101. Оригінал.

№ 111

**ПОСТАНОВА БЮРО УЛЯНІВСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ
ПРОДОВОЛЬЧОЇ ДОПОМОГИ ЗА РАХУНОК МІСЦЕВИХ РЕСУРСІВ
СЕЛЯНАМ СЕЛАХ ВЕРХОСУЛКА, ШТЕПІВКА, ТЕРНИ, МАРКІВКА, УЛЯНІВКА
УЛЯНІВСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

27 березня 1933 р.

Таємно

Бюро РПК відмічає, що, не дивлячись на те, що в деяких селах: Верховсулка, Штепівка, Терни, Марківка, Улянівка і ін. окремі колгоспні сім'ї, трудящі одноосібних господарств, діти, сім'ї червоноармійців потребують необхідну нужду в справі надання їм продовольчої допомоги, така допомога ще ні районними, ні сільськими організаціями не організована. Майже всі села чекають цю допомогу лише з райорганізації.

Керівники сел проявляють в цій справі нечуйність, а в низці випадків і безвідповідальність, небажання проявити своєї ініціативи в справі мобілізації місцевих ресурсів, відкриття і організації взаємодопомоги, організації заготівлі та ін.

Виходячи з цього, бюро РПК ухвалює:

1. Для керівництва і організації продовольчої допомоги вкрай потребуючим окремим колгоспним сім'ям, трудящим-односібникам, дітям і сім'ям червоноармійців доручити фракції РВК організувати спеціальну п'ятірку в складі: т. Половка (під його головуванням) і представників Червоного Хреста, райздоровохорони, нач[альників] ДПУ і РСС. Аналогічні п'ятірки утворити і при сільрадах з притягненням в них уповно-

важених РПК, секретарів партосередків, а де таких немає – комсомольських осередків, вчителя або вчительки, 1-2 активістів-колгоспників або колгоспниць.

2. Поруч з цим доручити фракції РВК видати обов'язкову постанову про обов'язковий збір на користь дітей з колгоспників і одноосібників, що мають корів і кур, по стакану молока і яйцю з кожного двору, по стакану молока з кожної корови в колгоспній фермі.

3. Доручити вказаній п'ятирічці організувати збір шляхом добровільного жертвування з кожного благополучного колгоспного і одноосібного двору картоплі, всіх видів овочів, зернових культур, птахів і т.ін. для надання допомоги вкрай потребуючим колгоспникам, одноосібникам, дітям. Організувати грошовий збір на закупку продовольчих фондів для цієї мети.

4. Доручити районній п'ятірці особливо звернути увагу на надання допомоги в селах: Верхосулка, Улянівка, Марківка, Терни і Бобрик, де потребується негайна допомога окремим колгоспним сім'ям, сім'ям трудящих-одноосібників, сім'ям червоноармійців і дітям. Останнім надавати допомогу через школи, дит[ячі] яслі, площадки і т. ін.

5. Доручити фракції РВК і керівникам госп[одарських] організацій мобілізувати кошти і продовольчі ресурси з своїх джерел на закупку харчів через кооперацію.

6. Попередити керівників всіх сільорганізей про те, що справа організації продовольчої допомоги, головним чином, повинна вирішуватись [своїми] силами за рахунок мобілізації місцевих ресурсів, за рахунок місцевої ініціативи самих колгоспників і одноосібників, за рахунок відкриття ям, головним чином, в селах: Тучне, Павленкове, Вири, Веселівка, Гринцеве і т.ін.

7. Крім вище зазначених заходів доручити фракції РВК з органами ДПУ і міліції на основі вказівок т. Постишева накреслити конкретні заходи по вилученню в районі всього бродячого елемента для відправки таких на відповідні роботи в радгоспи, ц[егельні] заводи, на розробку і ремонт шляхів як в районі, так і за його межами.

Секретар РПК

Мишечкін

ф.П-28, оп.1, спр.7, арк.180. Оригінал.

№ 112

**З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ БЮРО НЕДРИГАЙЛІВСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У
ПРО ОГОЛОШЕННЯ ДОГАНИ УПОВНОВАЖЕНОМУ РАЙКОМУ ПО С. РУБАНКА
НЕДРИГАЙЛІВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЮХИМЕНКУ ЗА
ПРИХОВУВАННЯ ВИПАДКІВ СМЕРТІ СЕЛЯН ВІД ГОЛОДУ**

30 березня 1933 р.

... Слухали: 9. Інформацію про стан с. Рубанка на основі перевірки (т. Новаків).

Ухвалили: 1. Констатувати, що за відсутністю масової роботи та керівництва з боку сільради і управи колгоспу як колгоспами, так і одноосібними господарствами, в наслідок чого маємо:

а) Колгоспи до весняної посівкампанії не готові, це наочно показав пробний виїзд 27.III – із 80 працездатних колгоспників I-ї бригади явилось лише 18 чол.

б) Реманент не відремонтований повністю, кінська тягло в незадовільному стані, занадто низька труддисципліна.

в) Виробничі завдання бригадам доведено формально, колгоспники й ціла бригада не знають, де будуть сіяти, чим і коли.

г) Важкий стан колгоспників і одноосібників у харчуванні стався лише з вини керів-

ників села, про що, як сільрада, так і уповноважений РПК т.Юхименко не доводили до відому РПК і РВК.

Виходячи з цього, бюро РПК ухвалює:

1. За те, що т. Юхименко будучи уповноваженим РПК по с. Рубанка прикривав надзвичайно важкий стан села, не інформував РПК про випадки вмирання на почві отошання, а кулацько-петлюрівський, ледарський елемент використав це на зрив весняного сіву, т. Юхименку оголосити догану. Запропонувати т. Давиденку, теперішньому уповноваженому РПК по с.Рубанка, вжити всіх заходів до підготовки та переведення весняного сіву.

2. В зв'язку з хворобою голови сільради т. Войтівця для зміцнення керівного проводу села, відкликати т. Тертичного з секретаря РВК й командирувати на голову Рубанської сільради.

3. Зобов'язати РЗВ протягом найближчих днів погасити заборгованість колгоспу "Нове життя" цієї сільради та вжити заходів до сплати заборгованості, одноразово командирувати декілька колгоспників від колгоспу до інших районів для закупки хліба колгоспу на харчування.

4. Зобов'язати фр[акцію] РВК вишукати та негайно відпустити харчову допомогу, як колгоспникам, так і одноосібникам, що вони зараз її потребують.

5. Для підсилення масової роботи командирувати т. Степанченка.

6. Запропонувати дирекції радгоспу "Овече" та сільраді всі господарства, що зараз перебувають в занадто важкому стані з харчуванням, відрядити на роботу в радгосп, а радгоспу зарахувати їх до праці й провадити харчування їх.

Секретар РПК

Філін

ф.П-37, оп.1, спр.33, арк.136. Оригінал.

№ 113

СПИСОК КОЛГОСПІВ ТА СІЛЬРАД ЛИПОВОДОЛИНСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ, ЯКИМ БУЛО НАДАНО ХАРЧОВУ ДОПОМОГУ

9 квітня 1933 р.

Додаток до протоколу № 27 § 2

Засідання бюро РПК від 9.IV-33 р.

Назва сільрад	Дано		Разом	Назви колгоспів, населених пунктів
	колгоспам	одноосібникам		
Байрак	135	50	185	"Ранок"-75 п., "Яс[на] зірка"-60 п.
Бееве	-	-	-	
Берестівка	60	100	160	"Соц[іалістичний] шлях"-25 п. "Мол[одий] ком[унар]"-35 п.
Бірки	160	70	230	"Чер[вона] нива"-150, "Чер[воне] село»-10
Галаєвець	-	-	-	
Кимличка	75	60	135	"Комуніст"-75 п.
Колядинець	20	-	20	"Чер[воний] незам[ожник]"- 20 п.
Капустинці	90	50	140	"Червона нива"-30 п., ім. Шев[ченка]-60 п.

* У тексті "важливий"

Липова Долина	125	340	465	"Більшов[ик]"-45 п., "Правди"-80 п.
Лучка	60	50	110	"Н[ове] життя"-40, ім. Шевч[енка]-20 п.
Мар'янівка	-	-	-	
Московське	20	-	20	"Н[овий] шлях"-20 п.
Панасівка	20	100	120	ім. Молотова-20 п.
Підставки	70	20	90	"Чер[вона] п'ятирічка"-70 п.
Погарщина	50	50	100	"Чер[воний] маяк"-30 п. с. В[елика] Діброва-20 п.
Поділки	130	60	180	"9 Січня"-55 п., "1 Травня"- 30 п., ім. Петров[ського]-35 п., "До Перемоги"-30 п.
Русанівка	90	150	240	"Чер[вона] нива"-60 п., "До Перемоги"-30 п.
Саї	-	-	-	
Сватки	200	100	300	"Пар[изька] ком[уна]"-120 п., "Перемога"-80 п.
Синівка	140	100	240	"Переб[удова]"-75 п., "Пром[інь]"-65 п.
Семенівка	20	-	20	"Ударник"-20 п.
Яганівка	-	-	-	
Яловий Окіп	20	-	20	"Серп і молот"-20 п.
Яснопільщина	25	-	25	"Комінтерн"-25 п.
Разом	1500	1300	2800	

Разом роздано дві тисячі вісімсот пудів.

Резерв по Липоводолинській сільраді в одноосібниках 190 пудів.

Секретар РПК

Миронець

ф.П-24, оп.1, спр.91, арк.121. Засвідчена копія.*

№ 114

**ЗАЯВА ЧЛЕНА КОЛГОСПУ Л.К. ЯЦУНА ДО ПРАВЛІННЯ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ АРТІЛІ "БІЛЬШОВИЦЬКА ПЕРЕМОГА"
С. ЗАРУДДЯ РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО
НАДАННЯ ДОПОМОГИ ЙОГО ПУХЛІЙ З ГОЛОДУ СІМ'І**

16 квітня 1933 р.

*До [сільськогосподарської] артілі
"Більшовицька перемога"
Від гром[адянина] Яцуна Лаврона Кли-
мовича*

Заява

Прошу правління артілі дати мені допомогу, поскільки надалі я не можу працювати без допомоги. Так же само і сім'я пухне з голоду, а тому прошу не відмовити.

16.IV-33 р. Прохач

Яцун

ф.Р-6152, оп.1, спр.1, арк.6. Оригінал. Рукопис.

* Копія засвідчена печаткою Липоводолинського райкому КП(б)У.

**З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ БЮРО ЛИПОВОДОЛИНСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У
ПРО ЗНИЖЕННЯ ПРОТЯГОМ 1933 Р. ЧЕРЕЗ НЕЗАДОВІЛЬНЕ ХАРЧУВАННЯ
ВДОМА ПРОЦЕНТУ ВІДВІДУВАННЯ ШКІЛ УЧНЯМИ
СЕЛ ПОДІЛКИ, СИНІВКА, ПІДСТАВКИ, БАЙРАК ЛИПОВОДОЛИНСЬКОГО
РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ОРГАНІЗАЦІЮ ГАРЯЧИХ СНІДАНКІВ ПО
ШКОЛАХ ДЛЯ УЧНІВ, ЩО ПОТРЕБУЮТЬ ХАРЧОВОЇ ДОПОМОГИ**

19 квітня 1933 р.

... 3. [Слухали:] Про організацію гарячих сніданків по школах Липоводолинського району (Квятківська).

І. Бюро РПК відзначає, що в сс. Поділки, Синівка, Підставки, Байрак та інших процент відвідування учнів школи під кінець 3-го семестра навчального кварталу значно знизився, а саме:

В першому семестрі було відвідування пересічно по району 90-95 %, в другому – 89-92 % та під кінець 3-го семестру та на початку 4-го відвідування становить 66,1 %.

2. Бюро РПК визнає, що це сталося внаслідок зменшення уваги до школи від фракції РВК і РСС та нерозуміння постанови ЦК РКП(б) про школу і, зокрема, про поліпшення матеріального стану дітей (зрив гарячих сніданків) і постанови бюро РПК від 13 жовтня 1932 р. за ч. 21.

Бюро РПК ухвалює:

1. Зобов'язати фракцію РВК та зав. райвідділом народної освіти т.Квятківську негайно розгорнути оздоровчу кампанію за громадське харчування, довести відвідування дітьми школи до 100 %. Партійні та комсомольські осередки і газета "Колгоспівська правда" мусять приділити належну увагу справі налагодження відвідування дітьми [школи].

2. Зобов'язати т. Квятківську через педколективи шкіл провести перевірку відвідування кожним учнем школи, з'ясувати, хто з дітей потребує харчової допомоги. При виявленні останніх негайно допомогти їм із місцевих ресурсів з обов'язкового збору, як з колгоспників, так і одноосібників, що мають корів, курей і т.п.

3 кожного двору, що має корову, [брати] склянку молока на користь дітей згідно постанови президії РВК.

3. Визнати за невірну настанову президії РВК і РСС про здачу молока, що збирається на користь дітей, на сепаратні пункти, запропонувати фракції РВК відмінити таку настанову та передавати молоко безпосередньо на допомогу дітям, що потребують допомоги в харчуванні, того села, де здають молоко.

4. Доручити т. Квятківській і т. Сіренку організувати по всіх школах гарячі сніданки. Для чого мобілізувати внутрішні ресурси в кожному селі та колгоспі з таким розрахунком, щоб на цей квартал охопити 5173 учні, що потребують допомоги (з них 20 % вже забезпечені).

5. Доручити т. Голоузу і т. Сіренку з надходжень з кожного двору колгоспників і одноосібників продресурсів виділити певну кількість картоплі, овочів, зернових культур, птиці, кролів тощо [на користь дітей].

6. Зобов'язати т. Квятківську систематично перевіряти хід збору на користь дітей. На наступному засіданні бюро РПК докласти про наслідки збору та відвідування дітей в школах.

7. В разі виявлення, що учень не відвідує школи при задовільному стані батьків, вживати до таких батьків заходів громадського впливу аж до встановлених законом про загальне навчання – штрафувати.

Секретар райкому КП(б)У

Миронець

**ДОПОВІДНА ЗАПИСКА ЗАВДІУЮЧОГО РОМЕНЬСКИМ ДИТЯЧИМ
БУДИНКОМ ДО РОМЕНЬСЬКОГО РАЙОННОГО ВІДДІЛУ НАРОДНОЇ ОСВІТИ
ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО НЕЗАДОВІЛЬНИЙ СТАН ДИТЯЧОГО БУДИНКУ
ТА ЗРОСТАННЯ КІЛЬКОСТІ ВИХОВАНЦІВ**

28 квітня 1933 р.

1. За планом облнаросвіти протягом 8 місяців дітей повинно бути в будинку 66, протягом останніх 4 місяців – зріст до 120 осіб. В сучасній мент за списком дітей є 104, з них патронованих – 12, на лікуванні у психлікарні – 9, в наявності в будинку – 83.

В останній час помічається особливий наплив: протягом 27 днів квітня прибула 21 особа. Всі безпритульні діти направляються до будинку без попереднього перебування в колекторі, що є явищем цілком ненормальним.

2. Приміщення будинку розраховано на 50-55 осіб. Для вміщення запланованої кількості потрібно поширити житлову площу, для чого потрібний принаймні ще один будинок.

3. Забезпечений будинок одежею теплою лише на 50 %. Верхньою одежею – на 80 %, взуттям – на 50 % (переважно ботинками).

Особливо слабе забезпечення натільною білизною (зокрема, хлоп'ячою), постільним приладдям. Простинь не хватає на одну зміну, сорочок хлоп'ячих повністю не хватає на дві зміни, а лише на півтори. Ковдр зовсім немає, вкриваються діти селянськими ряднами. Ліжок є лише 55. Дітей доводиться класти спати по двоє, що є антигігієнічно. Купувати все це по комерційних цінах при кошторисі на цю справу до 4000 крб. розорно. Крім того, не все можна спобігти в крамницях. Потрібні заарядження по лімітних цінах.

4. На паливо по кошторису асигновано 2250 крб., яких майже половина витрачена. Заготовляється паливо міською радою завжди невчасно. Потрібно, щоб паливо було заготовлено міськрадою протягом літнього часу і в достатній кількості.

5. Продуктами будинок постачається безпосередньо продуктовою базою облвно, що є занадто незручним (посилка тари, невчасне одержання на місці). Далеко зручніше всі продукти одержувати було б на місці через одну постійну організацію.

Крім того, крупів зааряджається надто мало – всього лише 150 кг на квітень м[ісяць] при такій кількості дітей.

Наряди на поточний м[ісяць] необхідно спускати в попередньому місяці, а не в поточному. На видачу продуктів повинна бути встановлена повна норма на дитину, бо такої немає.

6. Облнаросвітою для складання кошторису був даний ліміт 40 000 крб. (при запланованій вище кількості дітей). Райфінвідділом цей ліміт зрізано до 30 400 крб. Отже при такому кошторисі утримувати зазначену кількість дітей буде неможливо – потрібні додаткові кошти, інакше будинок опиниться в досить скрутному стані

*Зав.дитбудинком**

ф.Р-6012, оп.1, спр.6, арк.24-25. Оригінал. Рукопис.

* Підпис під документом нерозбірливий.

**ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ БЮРО ГЛУХІВСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У ПРО
ВІДМІНУ РІШЕННЯ ДУНАЄЦЬКОЇ СІЛЬРАДИ ГЛУХІВСЬКОГО РАЙОНУ
ПРО ПОВЕРНЕННЯ ВІДБРАНОЇ У ОДНООСІБНИКІВ ЗЕМЛІ, ОРГАНІЗАЦІЮ
ЇДАЛЬНІ ВІДПОВІДАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ВИДІЛЕННЯ УПОВНОВАЖЕНИХ
НА ПОСІВКАМПАНІЮ, ОРГАНІЗАЦІЮ МІЖКОЛГОСПНОЇ ДОПОМОГИ
ПОСІВМАТЕРІАЛОМ В ГЛУХІВСЬКОМУ РАЙОНІ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

29 квітня 1933 р.

1. Слухали: Про повернення відібраних земель у одноосібників по с. Дунаєць.

Ухвалили: 1. Рішення Дунаєцької сільради про повернення відібраної землі у одноосібних господарств, виходячи з наявності в них посівматеріалу невірне, запропонувати зав. РЗВ т. Петренку в купі з партосередком зараз же виправити дану помилку на місці. Фр[акції] РВК застерегти всі сільради від повторення.

2. Прийняти до відомої заяви т. Петренка про те, що згоди на повернення розкуркуленої усадьби не давав. Фр[акції] РВК постанову Дунаєцької сільради з цього приводу відмінити, одноразово виявити винувних в дачі усадьби розкуркуленим та притягнути до відповідальності.

II. Слухали: Про наявність чотирьох куркулівських господарств у Землянському колгоспі "Комунар", сини яких зараз перебувають в Червоній Армії.

Ухвалили: Доручити т. Янковському протягом двох днів виявити на місці дану справу та про наслідки докласти бюро.

III. Слухали: Про хід організації їдальні відповідальних робітників.

Ухвалили: Запропонувати тт. Абрамону, Звягельському та Вербицькому закінчити обладнання їдальні протягом трьох днів.

IV. Слухали: Про зволікання Ярославської МТС в сівбі ранніх ярих, посуваючись на воложність ґрунту.

Ухвалили: Запропонувати директору Ярославської МТС т. Базилевичу та партосередку МТС усунути балачки про воложність ґрунту, мобілізувавши всі сили на посилення темпів сіву, забезпечивши закінчення сіву ранніх ярих в установленій термін.

V. Слухали: При виділенні уповноважених на посівкампанію.

Ухвалили: 1. Список уповноважених затвердити.

2. Запропонувати РК ЛКСМУ 30.IV мобілізувати максимум витриманих комсомольців з місцевої організації для посилки на село.

3. Запропонувати фр[акції] РПР організувати профколективами підприємств в підшефні колгоспи допомогу посівматеріалом та тяглом.

VI. Слухали: Про хід міжколгоспної соцдопомоги.

Ухвалили: 1. Відмітити, що хід міжколгоспної соцдопомоги занадто незадовільний, і тому запропонувати секретарям партосередків та уповноваженим РПК взяти під безпосередній свій догляд дану роботу, організувавши широку масову роботу серед колгоспників, забезпечивши негайною перекидку посівматеріалу в порядку соцдопомоги згідно надісланого плану РЗВ. Зав. РЗВ т. Петренку прослідкувати за виконанням, про наслідки доповідати бюро.

2. Зобов'язати секретарів партосередків та уповноважених РПК організувати роботу щодо зборів посівматеріалу серед колгоспників, особливо картоплі і бобових.

3. Зобов'язати секретарів партосередків, голів сільрад та уповноважених РПК організувати допомогу окремим бідняцьким господарствам, сім'ям червоноармійців, вдів, тощо як посівматеріалом, так і тяглом.

Секретар Глухівського РПК

Вязанкін

ЛИСТ ХАРКІВСЬКОГО ОБКОМУ КП(б)У ТА ХАРКІВСЬКОГО ОБЛВИКОНКОМУ
ПРО НЕЗАДОВІЛЬНУ ОРГАНІЗАЦІЮ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ДОПОМОГИ ДІТЯМ ТА
ЗРОСТАННЯ БЕЗПРИТУЛЬНИХ ДІТЕЙ НА ХАРКІВЩИНІ

Не раніше травня 1933 р.*

Сов.секретно
Секретарю РПК
Председателю РИК

Последние два месяца, особенно во вторую половину апреля и начало мая, мы имеем значительный рост детской беспризорности в первую очередь в Харькове и других городских центрах области.

Основной причиной усиления роста беспризорности является невыполнение большинством районов директив облпарткома об организации продовольственной помощи, данных в письме т. Постышева от 21-го марта.

Несмотря на директивы об оказании помощи "особенно детям", несмотря на указания о том, что "помощь детям должна оказываться всем нуждающимся без деления детей на колхозных и единоличных", несмотря на все эти указания, райпарткомы, райисполкомы и другие районные организации не сумели как следует организовать помощь детям, в частности, исключительно плохо поставлено дело помощи детям индивидуальников.

Установлены случаи, когда родители привозят и подкидывают детей в городских центрах области или организованно направляют их по железной дороге (большинство подбираемых беспризорных имеют родителей). В некоторых районах проглядели, что за этими действиями иногда кроется прямая контрреволюционная агитация и работа и что кулачье и прочие контрреволюционные элементы ведут в отдельных селах провокационную работу по организации подбрасывания детей.

Выделение части продовольственной ссуды для помощи детям районами контролируется плохо, мобилизация местных ресурсов продовольствия для детей идет исключительно слабо, а ряд районов вместо максимальной настойчивости и гибкости продолжают больше надеяться на помощь из области. В некоторых районах (Балаклея) вместо наибольшего развития местной инициативы стали на путь ненужной централизации всех добровольно собираемых средств.

В ряде районов недооценивают всего политического вреда роста беспризорности, не учитывают, что эти массовые переезды детей стали опаснейшими источниками распространения эпидемии (в особенности сыпного тифа), не замечают за всем этим провокационных действий классового врага.

Облпартком и облисполком категорически предлагают:

1. Разработать ряд конкретных мероприятий для немедленного прекращения отхода и отъезда детей из сел и районов. Установить по селам строгий контроль (особенно по индивидуальным и кулацким хозяйствам), не допуская подкидывания и увоза детей из села. Виновных в злостном подкидывании и увозе детей привлекать к ответственности.

2. Немедленно провести по всем селам тщательную проверку организации помощи детям. Для проведения проверки создать под руководством райКК РКИ комиссию с привлечением представителей райнарообраза, райздрави, комсомола, Красного Креста и других общественных организаций. Необходимо проверить правильность распределения продовольственной ссуды для детей, организацию общественной добровольной помощи, организацию горячих завтраков в школе и т.д. Проверка должна сопровождаться

* Датується за змістом документа

дається немедленным принятием на месте ряда конкретных мер по обеспечению решительного улучшения дела помощи детям.

3. Шире развернуть работу по увеличению внутренних продовольственных ресурсов на основе добровольного сбора молока, яиц, ранних овощей и др. продуктов, максимально развертывая инициативу сельских организаций.

... Балаклеевскому, Алексеевскому, Нововодолажскому, Змиевскому, Золочевскому, Богодуховскому районам, из которых ежедневно прибывают пачками беспризорные дети.

В ближайшие дни на президиуме облисполкома будут заслушаны доклады отдельных райисполкомов об организации помощи детям.

Материалы по проверке помощи детям должны быть немедленно посланы в облисполком (облоно).

*П.п. председатель
облисполкома*

Шелехов

Секретарь облпарткома

Ильин

ф.П-23, оп.1, спр.7, арк.164-167. Засвідчена копія.**

№ 119

**ЗАЯВА КОЛГОСПНИКА І. КИЧКИ ДО ГОЛОВИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ
АРТІЛІ ХУТОРА МАЛОГО ЗАРУДНЯНСЬКОЇ СІЛЬРАДИ РОМЕНСЬКОГО
РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО ДОПОМОГУ ПРОДУКТАМИ
ХАРЧУВАННЯ ЙОГО ПУХЛІЙ З ГОЛОДУ СІМ'І АБО ВИКЛЮЧЕННЯ З АРТІЛІ**

Травень 1933 р.

До голови Малохуторянської артілі

Заява

От громадянина Ілька Кички.

Прошу я вас дайте пособія мені і моїй сім'ї, потому що я уже опух, на роботу не го-
жуся сейчас. Сім'я теж саме. Я як самим вам відомо, яка жінка пухла, такий і я, то сейчас
до роботи не годимось. Як не дасте піддержки, це не симулянство, а очевидна болість.
Як піддержки не дасте, то прошу виключіть з членів артілі і поверніть мою шкапу, бо я
з голоду здихаю. На сей день не маю нічого їсти собі і дітям своїм. Прошу не одкажі[ть]
мої прозьбі, хоч сюди, хоч туди. Тоді як пригласшали, то казали – буде піддержка, а
її і на сей день не має, поки здохну так, як і Гумен здох, то так і я. І мені приходитьсь
здихать. Голод не свій брат. Прошу розібра[тись] з цим ділом поскоріше, потому що я
пропадаю.

Прошач

Ілько Кичка

ф.Р-6152, оп.1, спр.1, арк.2-2 зв. Оригінал. Рукопис.

* Далі сторінка відсутня.

** Копія засвідчена печаткою Харківського обкому КП(б)У

№ 120

ЛИСТ КОМАНДИРА 14-ГО АКМОЛИНСЬКОГО ПОЛКУ ВІЙСЬК ОДПУ ДО
ГОЛОВИ ЛЕБЕДИНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ТА ГОЛОВИ РСІ ПРО НАДАННЯ
НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ ГОЛОДУЮЧІЙ СІМ'І ЧЕРВОНОАРМІЙЦЯ В. МАРИЦІ В
М. ЛЕБЕДИН ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

16 травня 1933 р.

*Председателю Горсовета
Копия председателю РКИ
г. Лебедин Харьковского округа*

Красноармеец вверенного мне полка г. Марица Василий сообщил, что его семья в составе 3-х человек нетрудоспособных совершенно не обеспечивается продуктами питания, а отсюда и вывод, что находится в голодном состоянии.

Прошу Вас в срочном порядке обеспечить хлебом семью кр[асноармейца] Марица и о результате сообщить в трехдневный срок со дня получения нашего запроса.

Адрес семьи: г. Лебедин, улица Шкарупова, дом 32.

Вр. командир – комиссар полка Лобачев

Делопроизводитель Попов

ф.Р-805, оп.1, спр.24, арк.6. Оригінал.

№ 121

ПОСТАНОВА ПРЕЗИДІЇ РОМЕНСЬКОГО РАЙВИКОНКОМУ ПРО УТВОРЕННЯ
РАЙОННОГО ХАРЧОВОГО ФОНДУ ДЛЯ ДОПОМОГИ ПУХЛИМ ВІД ГОЛОДУ
КОЛГОСПНИКАМ РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

20 травня 1933 р.

*Проведено опитом 20.V-33 р.
Не підлягає оголошенню.*

... 25. Обговорювали: Про утворення районного харчового фонду для допомоги колгоспникам (т. Ніколаєнко).

Виходячи з того, що ряд сел Роменського району: Хоминці, Глинськ, Андріяшівка, Перекопівка, Засулля, Процівка, Андріївка, Заруддя, Нова Гребля, Попівщина та ін., мають чималу кількість колгоспників та їх родин, пухлих від голоду, що загрожує зриву закінчення весняної посівкампанії та прополки буряків, президія РВК постановляє:

1. Утворити районний харчовий фонд для допомоги колгоспникам в кількості – 172 ½ ц.

2. Фонд утворити з наявності лишків, що маютья в організаціях:

Коопт: жита – 5 ц, кукурудзи – 15 ц, вівса – 1 ц.,

Заготскот: жита – 5 ц, муки – 1 ½ ц, проса – 4 ц, отрубів – 10 ц,

Кормтранс: кукурудзи – 2 ц,

Союзтабак: комбікорму – 2 ц,

Держліс: проса – 2 ц,

Райлісгосп: жита – 10 ц, проса – 10 ц,

Заготкін: ячменю – 5 ц,

агротехнікум: кукурудзи – 10 ц,

КПТУ: гречки – 30 ц, проса – 2 ц,

колгосп “І Травня”: гречки – 5 ц,

ЦРК: кукурудзи – 2 ц, сої – 5 ц,

ІНБС: кукурудзи – 8 ц,

Насінньосоюз: гречки – 2 ц, проса – 5 ц, отрубів пшеничних – 5 ц.

Всі зазначені культури забрати на протязі одного дня.

3. Зобов'язати керівників цих установ протягом одного дня відвантажити зазначену кількість зерна до 29-го млина для переробки.

4. Персональну відповідальність за виконання цієї постанови покласти на керівників вищезазначених установ та зав. РЗВ т. Ніколаєнка.

Термін виконання цієї постанови до 23.V-33 р.

26. Обговорювали: Про передачу до районного фонду харчової допомоги колгоспникам жита, що є в наявності в філії Чернігторгу.

Постановили: Виходячи з того, що Чернігівторг має в наявності 78 ц жита під заготовлю м'яса, яке не використовується на протязі біля місяця, а разом з цим по цілому ряду сел є випадки чималої кількості пухлих колгоспників та їх сімей від голоду, рахувати за необхідне жито, що знаходиться в Чернігівторзі в кількості 78 ц забрати та використати для допомоги колгоспникам, які знаходяться в загрозовому стані.

Запропонувати керівнику Роменської філії Чернігторгу т. Сороці негайно, на протязі одного дня, відвантажити жито в кількості 78 ц до 29-го млина для переробки.

Доручити зав. РЗВ та т. Сороці здійснити це до 23.V-33 р.

Голова РВК

Каневський

ф.Р-4549, оп.1, спр.356, арк.19. Оригінал.

№ 122

**ЛИСТ ІНСТРУКТОРА ПОЛІТВІДДІЛУ 45-ї СТРИЛЕЦЬКОЇ ВОЛИНСЬКОЇ ДИВІЗІЇ
ДО ГОЛОВИ ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙВИКОНКОМУ,
ГОЛОВИ РСІ, ГОЛОВИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ АРТІЛІ “ЗМАГАННЯ” С.
МАЛИЙ ВИСТОРОП ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО
НАДАННЯ НЕГАЙНОЇ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ДОПОМОГИ СІМ'І ЧЕРВОНОАРМІЙЦЯ
Н.Є. КОВАЛЕНКА В С. МАЛИЙ ВИСТОРОП ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙОНУ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

27 травня 1933 р.

*Председателю
Лебединского райисполкома
Харьковской области
Копия пред[седателю]
РКИ того же района и
председателю правления колхоза
«Змагання»
с. Малый Истороп*

Кр[асноармец], водитель машины штаба дивизии, т. Коваленко Н.Е. подал докладную о том, что его семья, находящаяся в колхозе “Змагання” и состоящая из 8 душ, в том числе 6 нетрудоспособных, находится в очень тяжелом продовольственном положении.

Политотдел 45-й стр[елковой] дивизии просит об оказании семье кр[асноармейца]

Коваленко срочной помощи в продовольственном отношении.

Адрес семьи: ст[анция] Боромля ЮЖД, с. Малый Истороп Лебединского района. Коваленко Дмитрий Евст.

Об оказанной помощи просим сообщить для сообщения кр[асноармейцу] Коваленко.

Инструктор подива 45

Длигач

ф.Р-805, оп.1, спр.24, арк.5. Оригінал.

№ 123

**ПОСТАНОВА БЮРО УЛЯНІВСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У ПРО ЗАБОРОНУ
ВИДАЧІ АВАНСІВ ХЛІБОМ КОЛГОСПНИКАМ ДО ВИКОНАННЯ
ХЛІБОЗАГОТІВЛІ**

27 травня 1933 р.

Затвердити план хлібоздачі в рахунок зернопоставки державі на липень місяць в розмірі 823 т, з них жита 672 т, озимої пшениці 151 т.

Доручити уповкомзаготомРНК негайно план з розбивкою його на п'ятиденки довести до кожного села, колгоспу, а сільрадам довести план до кожного одноосібного господарства. Поруч з цим запропонувати всім партосередкам, сільрадам і управам колгоспів відповідно закону про обов'язкову поставку зерна державі розгорнуть широку масово-політичну роботу серед колгоспних мас і мас одноосібників-бідняків і середняків, мобілізуючи на виконання цього закону і на боротьбу зі всіма намаганнями класового ворога зірвати справу хлібоздачі.

Бюро РПК попереджає всі [партосередки], сільради і управи колгоспів ні в якому разі не припустити помилок минулого року, коли основною причиною з перших днів зриву хлібозаготовок з'явилась хаотична видача авансів, хижачька витрата хліба на так зване громадське харчування, розбазарювання та розтаскування хліба: ледарями, рвачами, симулянтами і підкуркульниками. Видача авансів колгоспникам в цьому році повинна переводитись таким шляхом, щоб всіма засобами зацікавить колгоспників щодо скорішого закінчення обмолоту і скорішої здачі хліба державі, суворо організованим шляхом не більше як 10 % від фактичного обмолоту хліба на всі внутрішні колгоспні потреби, до повного виконання обов'язку по % здачі хліба державі з тим, аби цей % підвищити до 15 % для гарних, доброякісно працюючих колгоспників, які одержують гарний урожай.

Бюро РПК також звертає особливу увагу всіх [партосередків] і сільрад з перших же днів організувати хлібоздачу в одноосібному секторі так, щоб не припустити розбазарювання хліба одноосібниками, не припустити ухиляться одноосібні господарства від виконання своїх обов'язків перед державою, вживаючи до невиконуючих своїх обов'язків репресії, які випливають із закону про обов'язкову поставку зерна державі.

Секретар РПК

Мишечкін

ф.П-28, оп.1, спр.7, арк.141. Оригінал.

№ 124

**ЛИСТ ПОМІЧНИКА КОМАНДИРА 23-ГО АРТПОЛКУ ДО ГОЛОВИ
ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙВИКОНКОМУ ПРО НАДАННЯ НЕГАЙНОЇ
ПРОДОВОЛЬЧОЇ ДОПОМОГИ ГОЛОДУЮЧІЙ РОДИНІ ЧЕРВОНОАРМІЙЦЯ В.О.
КАЛИТИ З С. БИШКІНЬ ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

27 травня 1933 р.

Секретно

Председателю Лебединського РИК

Копия: КК РКИ и

военному прокурору УВО

Прошу срочно оказать материальную помощь семье красноармейца 23-го артполка Калиты Василия Алексеевича, с. Бишкинь (мать Матрена Семеновна, находившаяся до ухода в армию Калиты В.А. на его иждивении, и брат), которые, по заявлению красноармейца Калиты, находятся в чрезвычайно тяжелом материальном положении (лежат опухлые от голода).

О принятых Вами мерах сообщить по адресу: Чугуев – лагерь, 23-й артполк, помполиту полка.

Пом[ощник] ком[иссара] 23-го артполка

по политчасти

Евневич

ф.Р-805, оп.1, спр.24, арк.4. Оригінал.

№ 125

**АКТ, СКЛАДЕНИЙ ЧЛЕНОМ ЯРМОЛИНСЬКОЇ СІЛЬРАДИ РОМЕНСЬКОГО
РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ М.І. КОСТЮКОМ, ПРО НЕЗАКОННЕ
ПРИСВОЄННЯ Й.С. МАТВІЄНКОМ РЕКВІЗОВАНОГО У СЕЛЯНИНА Ф.Ф.
ФЕДОРЦЯ ПЕЧЕНОГО ХЛІБА**

31 травня 1933 р.

Акт

1933 р. травня 31 дня. Я, член сільради Костюк Михайло Ількович, склав настоящего акта по заяві гр. Федорця Федора Федосовича, [у якого] було забрато чотири печених хліба та одну 1/40 відра горілки в ніч з 30 травня на 31. При обшуку у гр. с. Ярмолинці Матвієнка Йосипа Степановича знайдено тільки три хліба та недопиту горілку, яку Федорець визнав своєю, в чому складено акта.

Член сільради

Костюк

ф.Р-5918, оп.1, спр.88, арк.137. Оригінал. Рукопис.

№ 126

**ЛИСТ ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙЗЕМВІДДІЛУ ДО ВСІХ СІЛЬРАД ТА КОЛГОСПІВ
ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО ПОЗБАВЛЕННЯ
ПРИСАДИБНИХ ДІЛЯНОК КОЛГОСПНИКІВ ЗА САБОТАЖ РОБОТИ В
КОЛГОСПІ**

2 червня 1933 р.

До всіх сільрад та колгоспів

За директивним розпорядженням центру при застосуванні постанови НКЗС УСРР з 13 квітня ц[ього] року № 275 та Харківського облвиконкому за 25 квітня цього року "Про присадибні землі колгоспників" пропонується керуватись такими вказівками:

1. Справи про зменшення аж до повного позбавлення присадибних ділянок тих колгоспників, що в інтересах свого присадибного господарства саботують роботу на колгоспних ланах, порушують перед сільрадами правління колгоспів за своїми постановами з затвердження загальних зборів. Клопотання правління колгоспу розглядає сільська рада і свою постанову негайно передає на затвердження РЗВ.

2. РЗВ розглядає справу, по суті зваживши на обґрунтованість клопотання правління колгоспу та постанови сільради, і остаточно вирішує справу про зменшення чи повне позбавлення присадибних ділянок колгоспників, що в інтересах свого присадибного господарства саботують роботу на колгоспних ланах.

3. Постанова РЗВ приводиться до виконання через сільраду.

4. Відібрані за постановою РЗВ від колгоспників присадибні ділянки зараховуються до фонду колгоспного землекористування.

В окремих випадках за постановою правління колгоспу та затвердження загальних зборів ці присадибні ділянки можуть приділятися в користування окремим колгоспникам і в першу чергу ударникам, що зовсім не мають присадибних ділянок або мають надто малі садиби.

*Зав. райземвідділом
Секретар*

*Гензелева
Галат*

ф.Р-2709, оп.1, спр.8, арк.42. Копія.

№ 127

**ЗАЯВА КОЛГОСПНИКА І.П. КУЗЬМЕНКА ДО ПРАВЛІННЯ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ АРТІЛІ "БІЛЬШОВИЦЬКА ПЕРЕМОГА"
С. ЗАРУДДЯ РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО
НАДАННЯ БОРОШНА ЙОГО СІМ'І, ЯКА ПУХНЕ ВІД ГОЛОДУ**

4 червня 1933 р.

До "Більшовицької Перемоги"

Заява

Я, Кузьменко Іван Павлович, прохаю правління дати мені муки, бо я дальше не можу жити, сім'я вся пухла. А як не дасте, то я беру робочі свої душі і йду на роботу у радгосп, й як хочете, так і зчитайте, бо я без хліба не можу работати. Ще раз прохаю правління аби мене піддержали.

4.VI-33 р. Прохач ,

Кузьменко

ф.Р-6152, оп.1, спр.1, арк.31. Оригінал. Рукопис.

**З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У “ПРО ЗАХОДИ ПО
БОРОТЬБИ З ДИТЯЧОЮ БЕЗПРИТУЛЬНІСТЮ”**

5 червня 1933 р.

Совершенно секретно

О мероприятиях по борьбе с детской беспризорностью.

ЦК констатирует, что за последнее время усилился приток из сел беспризорных детей в городе, особенно в Харьков, Киев, Днепропетровск, Одессу. Кулачество и прочие контрреволюционные элементы развернули усиленную агитацию за посылку детей деревней в города, преследуя этим определенные контрреволюционные политические цели. Партийные же и советские организации не только не оказывают никакого сопротивления этой кулацкой агитации в селах, но своей бездеятельностью ей потворствуют.

ЦК КП(б)У располагает фактами, когда отдельные райпарткомы и райисполкомы способствуют посылке детей из сел своих районов в города.

ЦК КП(б)У постановляет:

1. Обязать областные партийные комитеты повести борьбу с подобным политическим недопустимым явлением, привлекать к строжайшей ответственности партийных и советских руководителей районов, направляющих детей из сел в города, наметить ряд мероприятий для полной приостановки притока детей из сел в города.

2. Обязать райпарткомы и райисполкомы развернуть на месте работу по организации борьбы с детской беспризорностью путем оказания помощи детям на месте в селах и колхозах, которые находятся в тяжелом продовольственном положении, для чего создать специальные районные комиссии по борьбе с детской беспризорностью в составе: председателя РИК (пред. комиссии), райуполномоченного ГПУ, райпрофсовета, представителя ЛКСМУ, зав. наробразом и здравотделом.

Создать областные комиссии по борьбе с детской беспризорностью в составе: начальника обл. отдела ГПУ или его заместителя (председатель комиссии), зам. председателя облисполкома, председателя облпрофсовета, представителя обкома ЛКСМУ, зав. обл. наробразом и зав. облздравотделом.

Возложить на эти комиссии задачу по организации сбора денежных средств, организации стационаров, медпомощи детям.

3. Обязать облисполкомы организовать в селах сбор с колхозников и единоличников молока, яиц, мяса для питания детей.

4. Обязать облпрофсоветы организовать через жакты сбор денежных средств, белья для беспризорных детей.

5. Предложить облисполкомам немедленно приступить к постепенной реэвакуации из городов детей на село к месту их постоянного жительства с тем, чтобы к началу осени разгрузить детдома (как временные, так и постоянные) от детей, имеющих родителей или близких родственников.

Секретарь ЦК КП(б)У

С. Косиор

ф.П-23, оп.1, спр.7, арк.168-169. Копія.

№ 129

**ЗАЯВА КОЛГОСПНИКА Т.І. НАДТОЧІЯ ДО ПРАВЛІННЯ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ АРТІЛІ ХУТОРА МАЛОГО ЗАРУДНЯНСЬКОХ
СІЛЬРАДИ РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО НАДАННЯ
БОРОШНА ЙОГО ГОЛОДУЮЧИЙ СІМ'І**

5 червня 1933 р.

*До правління колгоспу хутора Малого
від громадянина*

*Надточія Трофима Івановича **

Заява.

Прохаю я, т. Надточій Трохим Іванович, вашого правління колгоспу, аби видали мені піддержку, хоча муку, поскільки я сам уже занепав, а також і мої діти. Я не маю ні хліба, ні картошки, ні буряка, словом нету нічого. І тому я прошу вашого розпорядження, аби дали мені хоча буряків.

Прохач

*Надточій
Трохим Іванович*

ф.Р-6152, оп.1, спр.1, арк.24. Оригінал. Рукопис.

№ 130

**З ІНФОРМАЦІЇ СЕКРЕТАРЯ УЛЯНІВСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У ВОЄНКОМУ
ОХТИРСЬКОГО 68-ГО ЧЕРВОНОПРАПОРНОГО ПОЛКУ ПРО ЗБІЛЬШЕННЯ
КІЛЬКОСТІ ВИПАДКІВ СМЕРТІ ЧЕРЕЗ НЕДОЇДАННЯ ТА ВИПАДКИ
ЛЮДОЇДСТВА В С. МАРКІВКА УЛЯНІВСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ
ОБЛАСТІ**

8 червня 1933 р.

В дополнение к нашей политхарактеристике от 24.V-33 г. о состоянии Ульяновского района есть следующие изменения:

... Кроме участвовавших случаев смерти от недоедания, которые доходят до 10-15 человек на день в некоторых селах, есть случай людоедства (в с. Марковке).

Район получил дополнительную помощь в размере 320 ц хлеба. В ближайшее время хлеб будет получен в район.

Кроме того получена разрядка на 170 ц рыбы.

За секретаря Ульяновского РПК Медиокритский

ф.П-28, оп.1, спр.7, арк.138. Оригінал.

* На документі резолюція "Відмовити".

ЛИСТ ВІЙСЬКОВОГО КОМІСАРА СКЛАДУ № 29 С. БАЛАКЛЯ ДО ВОЄННОГО ПРОКУРОРА УКРАЇНСЬКОГО ВОЄННОГО ОКРУТУ, СЕКРЕТАРЯ ОХТИРСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У, ГОЛОВИ ОХТИРСЬКОГО РАЙВИКОНКОМУ ПРО НАДАННЯ НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ ГОЛОДУЮЧИМ СІМ'ЯМ ЧЕРВОНОАРМІЙЦІВ В СЕЛАХ ГРІНЧЕНКОВЕ, ДОВЖИК, ОЛЕШНЯ ОХТИРСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

11 червня 1933 р.

Срочно – секретно
Военному прокурору Украин[ского] военокруга
Секретарю Ахтырского райпарткома
Председателю Ахтырского райисполкома

Прошу военного прокурора Украинского военного округа разобрать следующее:

На поступающие ко мне жалобы от красноармейцев вверенного мне склада № 29 тт. Калашника И., Древаля П., Шнака В., Борисенко З., Кривогуза А. и Шевцова Ф. о том, что их семьи, проживающие в селах Гринченково, Довжик и Олешня Ахтырского района, находятся в крайне тяжелом материальном состоянии и нуждаются в скорой надлежащей помощи, о том, что они по этому же поводу обращались также к быв[шему] военкому.

По всем выше приведенным фактам мною выяснено, что быв[ший] военком скл[ада] обращал внимание Ахтырского райисполкома, куда были посланы, особенно в Олешнянский сельсовет было послано несколько отношений о том, чтобы вышеуказанных красноармейцев семьи в скором времени получили материальную помощь на основании законоположений “о льготах и помощи семьям красноармейцев”, где было также указано, чтоб Ахтырский райисполком и Олешнянский сельсовет о всем сделанном сообщили по адресу, чего сделано не было, никаких сведений военсклад 29 не получал.

Быв[шим] военкомом дано было распоряжение об откомандировании в Ахтырский район секретаря партячейки пожарной команды т. Миронца для выяснения [сведений] о положении семей красноармейцев и о том, какая помощь им предоставляется. Последний вернулся со следующими результатами: действительно семьи в тяжелом положении и нуждаются в помощи, [но] Ахтырский райисполком сделает все, что нужно, и семьи красноармейцев будут обеспечены соответствующей помощью.

Последнее время, то есть 8.VI-33 г., один из вышеуказанных кр[асноармейцев] Калашник И.А. получил письмо, в котором семья сообщает, что помощь за все время была оказана 8-ю кг гречки, далее указывается, что отец умер и что остальные чл[ены] семьи (мать, брат, сестра) находятся при смерти.

Остальные красноармейцы получили также письма, в которых семьи сообщают, что помощь предоставлялась всего один раз в размере от 4 до 8 кг, что райисполком давал установку сельсоветам предоставлять матер[иальную] помощь в размере 20 кг. Красноармейцы указывают, что письма, идущие от их семей задерживаются в сельсовете...

Еще раз прошу военного прокурора разобрать вышеприведенное и сделать из него соответствующие выводы и мероприятия.

<i>с. Балакля</i>	<i>Военный комиссар</i>	
<i>военсклад</i>	<i>№ 29 склада № 29</i>	<i>Козлов</i>
<i>II.VI-33 г.</i>		
<i>Поряд. № 45</i>	<i>Технический секретарь</i>	<i>Молодцев</i>

ф.П-26, оп.1, спр.22, арк.166. Оригінал.

**КРИМІНАЛЬНИЙ ВИРОК ВИЌЗНОЇ СЕСІЇ СУДОВОГО ЗАСІДАННЯ НАРОДНОГО
СУДУ ТАЛАЛАЇВСЬКОГО РАЙОНУ ПРО ЗАСУДЖЕННЯ ГРУПИ СЕЛЯН
С. ЯРОШІВКА ТАЛАЛАЇВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
ЗА ВБИВСТВО М.А. ЧЕРНЕНКО, ЯКА ВКРАЛА ВІДРО КАРТОПЛІ ДЛЯ
ГОЛОДУЮЧИХ БРАТІВ І СЕСТЕР**

19 червня 1933 р.

Протокол виїзної сесії судового засідання народного суду Талалаївського району в кримінальній справі.

1933 р. червня 19 дня, народний суд Талалаївського району в складі: голови Цигури, народних засідателів Горбаня і Прісенка, з секретарем Чмихун, з участю гром[адського] обв[инувача] Радченка та оборонця Сліпченка у відкритому судовому засіданні слухав справу про звинувачення Діденка Юрка Марковича та Михайла Марковича, Горбаня Миколи Петровича, Міщенка Федора Степановича за ч.2 146 арт. КК.

... Надано слова гром[адському] обв[инувачу] т. Радченку, який доводив, що усі звинувачені поставились до Черненкової по-бандитські. За відро картоплі, яку дівчина-сирота взяла, забили. Тому вимагаю від суда застосувати 2 ч. 146 арт. КК.

Оборонець прохав винести пом'якшений вирок, оскільки Черненкова була слаба здоров'ям та ходила голодна, так що хоч і не дуже побили, все ж таки померла...

*Головуючий
Секретар*

*Цигура
Чмихун*

Вирок кримінальний.

Ім'ям Української Соціалістичної Радянської Республіки 1933 р. червня 19 дня виїзна сесія народного суду Талалаївського району в складі голови Цигури, народних засідателів Горбаня, Прісенка за участю гр[омадського] обвинувача т. Радченка та оборонця т. Сліпченка, розглянувши на відкритому засіданні кримінальну справу по звинуваченню гр. с. Ярошівка хут. Займище:

Діденка Юрка Марковича, 27 років, письменного, із слів не судився, одруженого, сім'ї 2 їдці, робітник із селян, працює в м. Москва, опитна бурова експериментальна скважина із 1932 р., майна немає, члена спілки горноробочих.

Діденка Михайла Марковича, 20 років, письменного, із слів не судився, парубка, живе при матері, сім'ї 7 їдців, селянина-одноосібника, бідняка, землі у користуванні є 4,50 га, із майна – хата, клуня, сарай, корова, с[ільгосп]податку сплачує 14 крб., члена спілки горноробочих.

Горбаня Миколи Петровича, 29 років, малописьменного, із слів не судився, одруженого, сім'ї 3 їдці, селянина-одноосібника із бідняків, землі у користуванні є 0,50 га, з будівлі є сарай, корова, до організацій не належний, у Червоній Армії служив 1926-1927 рр.

Міщенка Федора Степановича, 42 роки, малописьменного, із слів не судився, одруженого, сім'ї 7 їдців, одна дитина, селянина, члена колгоспу, до вступу в колгосп – бідняк, майно є – хата, клуня, сарай і саж, корова, в катуванні свавільно гр. Черненкової Марусі за злочин, що передбачено 2 ч. 146 арт. КК.

Допитані звинув[ачені] винними себе визнали.

Із пояснень свідків показу звинув[ачення] та матеріалів, що є при справі, судовим слідством встановлено, що у с. Ярошівці мешкала сім'я сиріт померлого Черненка Антона в кількості 8 їдців. В час організації колгоспів їх було залучено до колгоспу. Старша сестра забитої Марусі – Катерина вийшла заміж та поселилась на загальному дворі, де міститься худоба, до якої сестри пішла зарита зараз Маруся 5 червня. 5 червня проти 6 Маруся залізла до погріба гр. Міщенко, де взяла картоплі у кармани та у пазуху, де Міщенко її впіймала та почала кричати. На крик прибігла челядь, хлопці та дівчата, а поряд цього прибігли звинув[ачені], які довідавшись, що Черненкова була у погрібі та

взяла картоплі, прибули туди, стали наносити побої, допитуючись, із ким вона крала картоплю. І коли та не признавалась, то її повели до сестри Катерини з метою спіймати на гарячому сліді Катерину. Але, зайшовши в хату, знайшли Катерину сплячою з дітьми. Коли зайшли в хату, то звинув[ачений] Діденко заставляв Катерину, щоб теж признавалась, а потім примушували Марусю, щоб теж сказала, де вона поділа картоплю, погрожуючи останній, що, коли вона не признається, то її повісять. І стали шукати вірвовку. Маруся була примушена тікати під піч, і на вимогу присутніх Діденка Юрка, Горбаня Миколи та Міщенка Федора, щоб вилазила, боялась і не вилазила. Тоді примусили Черепуху звити вірвовку, щоб витягти із-під печі. Тоді звинув[ачені] примусили сестру Марусю Катерину полізти під піч та зачепити Марусю і витягти, що та зробила, полізла і зав'язала за ногу. Після чого звинув[ачені] взяли за кінець та витягли із-під печі, та потім Діденко Юрко, як він признався, закинув вірвовку на шию і її потягли із хати. Коли витягли із хати, то почали знущатись, били таку, оскільки свідки чули плач, стогнання і ойкання. Та сам звинув[ачений] Діденко Юрко признався, що декілька разів товкнув, від чого вона падала у холодну грязь. Звинув[ачений] Міщенко запропонував зв'язати руки назад та пустить, але коли зв'язали руки назад, то помертвіла, не могла іти. Тоді звинув[ачений] Горбань предложив руки розв'язати, що й зробили, після чого, як стверджують звинув[ачені] Горбань і Міщенко пішли додому, а Діденко Юрко повів далі, де остаточно у балці з неї знущався та мордував, залишивши таку на яру, де вона долежала до ранку, а потім померла, що видно із акта лікпома.

Зваживши всі обставини справи, суд приходить до висновку, що:

Звинув[ачений] Діденко Юрко прибув із виробництва по скороченню, прибувши додому у хут. Займище біля місяця до скоєного злочину. Та сама кража була утворена у "тещі" звинуваченого Діденка Юрка, чому він був зацікавлений помститися. Мордування проводили біля 3-х годин, що поступками звинув[ачених] обдурена вся людність хут. Займище, а також с.Ярошівки, що таке знущання провадилось над беззахисною батрачкою, на утриманні якої ще малось 4 їдока членів її родини, сиріт.

Підходячи до оцінки самого складу злочину, суд в ділі звинув[ачення] цілком знаходить ознаки злочину, що передбачено 2 ч. 146 арт. КК, за винятком звинув[аченого] Діденка Михайла, в діях якого суд ознак злочину не знаходить та звинув[ачення] вважає замало доведене. Звинув[ачених] суд вважає за суспільно небезпечних осіб, а тому, керуючись 296, 297, 3 п. 302, 308 арт. КПК 42, 43, 29, 33, 2 ч. 146 арт. КК приговорив:

Звинув[аченого] гр. Діденка Юрка Марковича визнати за суспільно-небезпечного та за силою 2 ч. 146 арт. КК міру соціальної оборони до нього обрати позбавлення його волі у виправно-трудових таборах далеких місцевостей Союзу терміном на вісім років, та за силою 29 арт. КК по пп.. "а", "б", "в" обмежити в громадських правах на 3 роки після відбуття присуду, та за силою 33 арт. КК вислати його як суспільно небезпечну особу на 2 роки.

Звинув[ачених] гр. Горбаня Миколау Несторовича, Міщенка Федора Степановича визнати за винних та за силою 2 ч. 146 арт. КК мірою соціальної оборони до їх обрати позбавлення їх волі у загальних місцях ув'язнення на три роки кожного, обмеженням у правах не обмежувать.

Судвидатки по справі віднести на рахунок держави.

Звинув[аченого] Діденка Михайла Марковича визнати не винув[атим] та згідно 1 п. 302 арт. КПК виправдять.

Запобіжний захід до засудженого Діденка Юрка обрати утримання під вартою до набуття вироку правної сили і останніх відпустити під підписку.

Вирок оголошено і може бути оскражений через н/с до Чернігівського облсуду протягом 5 днів.

*Голова
Нар. засідателі*

*Цигура
Горбань, Прісенко*

**ВІДПОВІДЬ ГОЛОВИ ЛЕБЕДИНСЬКОЇ РАЙОННОЇ КОНТРОЛЬНОЇ КОМІСІЇ РСІ
ВІЙСЬКОВОМУ ПРОКУРОРУ М. ХАРКОВА НА СКАРГУ ЧЕРВОНОАРМІЙЦЯ В.О.
КАЛИТИ ПРО НЕНАДАННЯ ЙОГО РОДИНІ В С. БИШКІНЬ ЛЕБЕДИНСЬКОГО
РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ХАРЧОВОЇ ДОПОМОГИ**

Не раніше 23 червня 1933 р.

**Военному прокурору УВО
г. Харьков, площадь Руднева, № 36**

Проверив Ваше письмо от 23.VI-33 г. №8а/2306 о волоките райпрокуратуры в разрешении жалобы красноармейца Калиты В.А., Лебединская РКК-РКИ сообщает, что семье красноармейца Калиты, проживающей в с. Бишкинь в апреле месяце выдана помощь в размере 10 кг хлеба, в июне – 4 кг и 4.VII выдано 5 кг хлеба из фондов, получаемых от райисполкома. Работая в колхозе, семья красноармейца Калиты в настоящее время тоже получает хлеб из колхоза за обработку свеклы, пользуеться и общественным питанием.

Семье красноармейца Калиты выдается денежное пособие в сумме 6 руб. в месяц.

За допушенную волокиту в разрешении жалобы красноармейца Калиты виновные привлечены к парответственности, одновременно в связи с этой волокитой организована проверка своевременности рассмотрения жалоб красноармейцев и их семей в прокуратуре и других организациях.

Председатель РКК-РСИ *Карпуша*

От[ветственный] секретарь *Куц*

ф.Р-805, оп.1, спр.24, арк.9. Оригінал.

№ 134

**З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ БЮРО СЕРЕДИНО-БУДСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У
ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО РОЗПОДІЛ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ДОПОМОГИ
КОЛГОСПАМ**

25 червня 1933 р.

... Слухали:

§ 5. Про розподіл 1000 пудів проддопомоги житом, наданої областю згідно з постановою обкому КП(б)У від 14.VI-33 р.

Ухвалили:

§ 5. Надати продовольчу допомогу в переведенні прополювальної та збиральної кампанії таким колгоспам:

№	Назва колгоспів	Назва села	Ск[ільки] пуд[ів]	З них для дітей
1	Ім.Ворошилова	Рожковичі	72	12
2	"Н-Порохонь"	Порохонь	52	12
3	"Червоний орач"	Ситне	90	20
4	"Громадська праця"	Порохонь	15	-
5	"Серп і молот"	Каменка	40	10
6	"Перемога"	Ромашкове	32	8

Голодомор 1932-1933 років на Сумщині

7	“Пролетарська пере-мога”	Пигарівка	90	-
8	“Черво[ий] кустень”	Лукашенкове	30	-
9	“Комунар”	Жихове	25	-
10	Ім. Леніна	Жихове	20	-
11	“Незаможник”	Дубровка	55	-
12	Ім. Літвинова	Вовна	55	-
13	“Червоний колос”	Вовна	15	-
14	“Н-Кузмина”	Вовна	18	18
15	“Червоний жЖовтень”	Чернацьке	60	20
16	“Хлібороб”	Чернацьке	20	-
17	“Комінтерн”	В[елика] Берізка	40	10
18	“Нов[ий] шлях”	Лісне	40	-
19	“Пробуждение”	З[ноб]-Новгородське	35	-
20	“Комсомольська правда”	Ст[ара] Гута	20	-
21	Ім. Чубаря	Нова Гута	20	-
22	“Ленінський шлях”	Г[аврилова] Слобода	80	10
23	Ім. Свердлова	С[ередина]-Буда	40	20
24	“Червоний прогрес”	С[ередина]-Буда	20	-

2. Зазначену продпозику використати виключно для допомоги в переведенні пропонуваної та збиральної кампанії.

3. Зобов'язати голів колгоспів в першу чергу забезпечити сім'ї червоноармійців, червоних партизан, перемінників.

Фр[акції] РВК під особисту відповідальність т. Козлова простежити за використанням цієї допомоги.

4. Зобов'язати т. Козлова і т. Малахова забезпечити поточний облік за оформленням видачі продуктів.

Секретар РПК

Каменецький

ф.П-33, оп.1, спр.229, арк.113. Оригінал.

№ 135

**ЛИСТ ІНСПЕКТОРА ЛЕБЕДИНСЬКОЇ ІНСПЕКТУРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я
КУРСИ ДО ЗАВІДУЮЧОГО ДИТЯЧИМ БУДИНКОМ № 1 М. ЛЕБЕДИН
ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО ЗНЯТТЯ З ХЛІБНОГО
ПОСТАЧАННЯ РОБІТНИКІВ ДИТЯЧОГО БУДИНКУ**

27 червня 1933 р.

Зав. дитбудинком

Пропоную з 1-го липня всіх без винятку робітників дитбудинку з хлібного постачання зняти. Черговому персоналу дозволяється харчування крім хліба за порядком, що його встановлено. Відповідальність за це покладається особисто на зав. дитбудинком.

Одночасно встановити щільний нагляд за витратою хліба і в разі, коли буде встановлено крадіжку хліба або витрачання зверх норми, [винних] буде притягнуто до судової відповідальності.

Райздравінспектор

Курс

ф.Р-952, оп.1, спр.14, арк.8. Оригінал.

№ 136

**ЛИСТ СЕКРЕТАРЯ ЦК КП(б)У С. КОСИОРА СЕКРЕТАРЯМ РАЙКОМІВ
КП(б)У ПРО ЗАБОРОНУ ПУБЛІКУВАТИ ЦИФРИ ВИКОНАННЯ ПЛАНУ
ХЛИБОЗАГОТІВЛІ**

*Не раніше 28 червня 1933 р.**

Всем секретарям РПК

*Сообщается директива ЦК КП(б)У от 28 июня.
Зам. зав. секр. отделом обкома Ильяхенко*

В областной Днепропетровской газете от 26.VI-33 г. в речи т. Хатаевича опубликованы в абсолютных цифрах план хлебосдачи по Украине и по области.

ЦК сообщает к неуклонному руководству, что как всеукраинские, областные, так и районные цифры хлебозаготовок – как самые планы, так и их выполнение – являются строго секретными и их опубликование в газетах или брошюрах категорически запрещается. В печати можно пользоваться только выражением этих цифр в процентах.

Секретарь ЦК КП(б)У

Косиор

ф.П-23, оп.1, спр.7, арк.198. Копія.

№ 137

**ЛИСТ ПРОКУРОРА ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
ДО ГОЛОВИ ЛЕБЕДИНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ПРО НАДАННЯ НЕГАЙНОЇ
ДОПОМОГИ ГОЛОДУЮЧІЙ РОДИНІ ЧЕРВОНОАРМІЙЦЯ С.М. РИБАЛКИ**

3 липня 1933 р.

*Срочно – красноармей[ская]
Председателю Лебединского горсовета
т. Афанасьеву*

В Лебединской прокуратуре имеется жалоба красноармейца Рыбалки С.М. относительно необеспечения продуктами питания и денежным пособием его мать, которая проживает в г. Лебедине и находится в крайне тяжелых материальных условиях.

На наш запрос от 25 мая 1933 г. за № 23122 о необеспечении указанной матери красноармейца, Вы сообщили нам своим отношением от 5 июня 1933 г. за № 095, что мать красноармейца, Рыбалкина Мария, получает денежное пособие по 23 руб. в месяц и 200 г хлеба ежедневно, о чем прокуратурой согласно Вашего отношения было сообщено в часть для объявления красноармейцу Рыбалке.

3 июля прокуратурой вновь получено отношение отдельного Белполка войск ПП ОГПУ по БССР вместе с письмом, полученным красноармейцем от матери, в котором она пишет: “До сего времени не могу получить продуктов питания и гособеспечения, денег также не получаю, совсем умираю от голода, хлеба 200 г не хватает”.

Что же получается – семья обеспечена лишь на бумаге, а в самом деле она страдает голодом.

А потому предлагаю Вам немедленно принять самые решительные меры к обеспечению голодной семьи красноармейца продуктами питания и гособеспечением.

**Датується за змістом документу*

О принятых Вами мерах уведоьте прокуратуру для сообщения красноармейцу.
Срок 24 часа.

Согласно резолюции прокурора
ТВО секретаря

Власенко

ф.Р-2461, оп.1, спр.196, арк.83. Засвідчена копія.

№ 138

**З ПРОТОКОЛУ ОБ'ЄДНАНОГО ЗАСІДАННЯ ЛИПОВОДОЛИНСЬКОГО
РАЙКОМУ КП(б)У ТА ПОЛІТВІДДІЛУ МТС ПРО ОБЛІК БЕЗГОСПОДАРНИХ ТА
БРОСОВИХ ПОСІВІВ В СЕЛАХ ЛИПОВОДОЛИНСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ
ОБЛАСТІ ТА НАПРАВЛЕННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ ДІТЕЙ, ЯКІ ЗАЛИШИЛИСЬ
САМІ В ЦИХ ГОСПОДАРСТВАХ, В ІНТЕРНАТИ**

4 липня 1933 р.

... 2. [Слухали:] Про підготовку до хлібоздачі (т.Філіпов).

[Ухвалили:] 1. Інформацію т. Філіпова прийняти до відому.

2. Зобов'язати т. Філіпова: РВК в купі з уповноваженим РНК т. Філіповим перевести облік безгосподарних і бросових засівів, передати такі колгоспам по актах.

В тих випадках, коли в цих господарствах залишались неповнолітні діти, організувати для них в колгоспах, які приймуть засіви, дитячі інтернати, забезпечивши з боку правлінь колгоспів турботу і відповідальність по забезпеченню повсякденних потреб прийнятих дітей.

3. Зобов'язати райвідділ наросвіти забезпечити повсякденний нагляд і надання дійсної допомоги у вихованні цих дітей через притягнення до роботи шкільних і позашкільних робітників.

4. Запропонувати земвідділу персональною відповідальністю т. Свіца забезпечити своєчасне збирання всіх безгосподарних засівів, що будуть передані колгоспам.

5. Врахувати, що за повідомленням ОблуповкомзаготРНК, насіннева, харчова і фуражна позика, видана колгоспам і трудящим-одноосібникам весною поточного року, переходе в недоїмку і підлягає поверненню з врожаю 1934 р. Зобов'язати райуповноваженого комітетом заготРНК т. Філіпова не припиняти роботи по обліку і поверненню позики, коли колгоспні одноосібні господарства з'являть бажання повернути заборгованість з врожаю 1933 р. Поряд з цим забезпечити овне і своєчасне повернення позики з боку радгоспів.

Секретар РК ВП(б)У

Миронець

Нач.політвідділу МТС

Смирнов

ф.П-24, оп.1, спр.91, арк.214. Оригінал.

**ПРОТОКОЛ ОБ'ЄДНАНОГО ЗАСІДАННЯ БЮРО ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙКОМУ
КП(б)У ТА ПРЕЗИДІЇ РАЙОННОЇ КОНТРОЛЬНОЇ КОМІСІЇ ПРО НАСЛІДКИ
ПЕРЕВІРКИ ВРОЖАЙНОСТІ ЗЕРНОВИХ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ХЛІБОМ В
СЕЛАХ МИХАЙЛІВКА, ЧЕРВЛЕНЕ, МЕЖИРІЧ ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙОНУ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

4 липня 1933 р.

Слухали: Про наслідки перевірки встановлення врожайності по Михайлівському радгоспу (доповідач т. Карпуша), Червленівському колгоспу “Переможець” (доповідач т. Багров – начполітвідділу) та про перекручування оподаткування хлібом по Межиріцькій сільраді (доповідач т. Шапіро – уповнов[ажений] загот[івлі]).

Ухвалили: Заслухавши доповіді т. Карпуші, голови трійки по перевірці фактичного стану врожайності по Михайлівському радгоспу, повідомлення нач. політвідділу Лебединської МТС т. Багрова про фактичне ошукання держави з боку колгоспу “Переможець” Червленівської сільради та повідомлення райуповноваженого РНК про перекручування оподаткування по Межиріцькій сільраді, бюро РПК та РКК констатує, що:

1. Директор Михайлівського радгоспу, член партії т. Калюжний показав явно знижені види на врожай, а саме: жита 12 ц замість 17,5 ц, пшениці озимої 15 ц замість 23 ц, ячміню 10 ц замість 11 ц.

2. Голова Червленівського колгоспу т. Колесніченко (позапартійний), свідомо зменшив дійсні показники врожайності та перспективи валового збору, а саме: жита 8 ц замість 12,2 ц, пшениці озимої 7,3 ц замість 11,5 ц, пшениці ярової 6,5 ц замість 8 ц, ячменю 4,5 ц замість 6,5 ц, вівса 8 ц замість 10 ц.

3. Голова Межиріцької сільради, член партії т. Макаresh та секретар партосередку т. Седих припустили перекручування закону про хлібоздачу в частині оподаткування хлібом та картоплею колгоспників і одноосібників, а саме: масове недооподаткування, масову утайку озимини та збільшення інших засівів від оподаткування на садибах, подвійне оподаткування та інше.

4. Зав. виробничим участком Лебединської МТС, член партії т.Ткаченко проявив байдуже ставлення до контролю по визначенню врожайності, не сигналізував політвідділу та МТС, припустив обман партії та уряду колгоспом “Переможець”.

5. Партійні осередки: Михайлівського радгоспу (секретар т. Меша), Межиріцького колгоспного (секретар т. Седих) та Червленівського колгоспного (секретар т. Лазуренко) не забезпечили партійного керівництва в справі визначення врожайності та виконання закону про хлібоздавання.

Бюро РПК та президія РКК ухвалює:

1. За явне зниження видів на врожай проти фактичного стану, за обман держави та складання фальшивих відомостей про врожайність оголосити т.Калюжному Грицьку Мокійовичу, члену партії з 1919 р.у, партквиток №0688712, службовець, вчитель, в РСЧА не служив, партстягнень не мав, сувору догану з попередженням і з роботи директора Михайлівського радгоспу зняти.

2. Голову колгоспу “Переможець” т. Колесніченко з посади голови колгоспу зняти та віддати до суду.

3. Зав. виробничим участком Ткаченку Архипу Максимовичу, члену партії з 1921 р., партквиток № 0742603, селянин, освіта нижча, в РСЧА був 1919-1920 рік, партстягнення мав, комісією по чистці за халатне ставлення до обов’язків оголошено догану, за припущення обману партії та уряду, не сигналізацію політвідділу та МТС, відсутність контролю по колгоспу “Переможець” оголосити сувору догану.

4. Бюро партосередку Михайлівського радгоспу розпустити, секретаря партосередку т. Меша Івана Осиповича, члена партії з 1930 р, партквиток № 2317542, по соцстану

робітник-слюсар, в РСЧА був в 1924-1926 рр, партстягнень не мав, з роботи секретаря зняти, оголосити йому сувору догану.

5. Секретаря Червленівського партосередку т. Лазуренка Семена Олексійовича, члена КП(б)У з 1927 р., партквиток № 1153780, по соцстану кустар-столяр, освіта нижча, в РСЧА був в 1917-1921 рр., партстягнень не мав, з роботи зняти, перевести на 6 місяців у кандидати партії, заборонивши йому посідати відповідальні посади протягом одного року.

Всі ці факти свідчать, що на ворожий шлях ошукання партії та уряду в Лебединському районі стали деякі керівники радгоспів, колгоспів та сільрад і що партійні осередки замість здійснення завдань вождя партії т. Сталіна "перетворити колгоспи на більшовицькі, а всіх колгоспників [зробити] заможними", замість партійного проводу в опрієдленні врожайності, стали на шлях зриву та дискредитації закону про хлібоздавання, за що бюро РПК та РКК попереджує всю парторганізацію району, що викриті факти обману партії та уряду, дискредитація закону про хлібоздавання, мають стати пересторогою всім, хто безвідповідально ставиться до доручених йому партією та урядом обов'язків, і вимагає від кожного члена партії посилення класової пильності і викриття спроби зірвати через обдурювання держави виконання державних зобов'язань і піднесення добробуту колгоспних мас.

Справу про винних у перекручуванні закону про хлібоздавання по Межирицькій сільраді передає РПК для перевірки та притягнення всіх винних до найсуворішої відповідальності.

Цю постанову проробити на відкритих партзборах в купі з активом, на зборах колгоспів та зборах робітників радгоспів.

ф.Р-805, оп.1, спр.25, арк.12. Копія.

№ 140

АКТ ПРО ЗАТРИМАННЯ НА ПОЛІ З ЖИТНИМИ КОЛОСКАМИ КОЛГОСПНИКА І.І. СКРИБКИ, СКЛАДЕНИЙ БРИГАДОЮ ПО ПЕРЕВІРЦІ ПОСІВУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ АРТІЛІ "3-Й ВИРІШАЛЬНИЙ" С. КОРЖІ РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

17 липня 1933 р.

Акт

1933 р. липня 17 дня. Бригада по перевірці посіву по III бригаді сільськогосподарської артілі ім. 3-го вирішального року п'ятирічки в складі Григорія Григор[овича] Ганзини, Андрія Денисовича Сизоненка та Миколи Андрійовича Скрипченка, проходячи по полю в урочищі "Підбуддя", стикнулася з гр. с. Коржі, членом названої артілі Іпатом Івановичем Скрибкою, що сидів у царині ліска і тримав біля себе мішок з житніми колосками, наповнений на 1/3 частину. По виявленні Скрибка признався, що він ці колоски нарвав тільки що на ланах.

Акта цього складено для передачі раді колгоспу з метою притягнення Скрибки до відповідальності.

Бригада

*Ганзина Григорій
Скрипченко М.*

ф.Р-6153, оп.1, спр.11, арк.111. Оригінал. Рукопис.

№ 141

АКТ ПРО ЗАТРИМАННЯ З ЖИТНИМИ КОЛОСКАМИ КОЛГОСПНИКА В.П. ГАЛЕНКА, СКЛАДЕНИЙ ОБ'ЇЖДЧИКОМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ АРТІЛІ "3-Й ВИРІШАЛЬНИЙ" С. КОРЖІ РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

21 липня 1933 р.

Акт.

1933 р. липня 21 дня об'їздник по охороні врожаю 3-ї бригади впіймав на колгоспній ниві, як зрізав колоски, колгоспника Галенка Василя Петровича, 46 років. У нього виявлена одна третя третина мішка житніх колосків, які відібрані з мішком і ножицями. Колоски ці він зрізав на бувшій своїй ниві мірою 0,50 га, яка оказалась зрізана на 20 %, про що складено цього акта для притягнення Галенка до відповідальності.

Об'їздник

Герасименко

ф.П-6153 оп.1, спр.11, арк.97. Оригінал. Рукопис.

№ 142

АКТ ПРО ЗАТРИМАННЯ З ЯЧМЕННИМИ КОЛОСКАМИ СЕЛЯНОК П.Ф. БАТЮТИ ТА І.Ф. БАТЮТИ, СКЛАДЕНИЙ ОБ'ЇЖДЧИКОМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ АРТІЛІ "3-Й ВИРІШАЛЬНИЙ" С. КОРЖІ РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

22 липня 1933 р.

Акт.

1933 р. 22 липня я, що нижче підписавший, об'їжчик 4-ї бригади Ганзина Іов Омелянов[ич], склав цього акта на громадянок х. Олави Батюта Пріську та Батюта Оришку Хвед., про те, що такі робили пошкодження ячменю, обрізали колоски на колгоспному посіві, на садибі Онищенко В.В. Про що було обнаружено, колоски одібрано, про що складено цього акта з підписом.

Об'їжчик 4-ї бригади

Ганзина Іов

ф.Р-6153, оп.1, спр.11, арк.104. Оригінал. Рукопис.

№ 143

ПОСТАНОВА БЮРО СЕРЕДИНО-БУДСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У ПРО ЗБІЛЬШЕННЯ ВИПАДКІВ ЗРІЗАННЯ КОЛОСКІВ ТА КРАДІЖОК ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ З ХАТ КОЛГОСПНИКІВ, ПОСИЛЕННЯ ЗАХОДІВ ПО ОХОРОНІ ВРОЖАЮ В СЕРЕДИНО-БУДСЬКОМУ РАЙОНІ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

24 липня 1933 р.

"О мероприятиях к выполнению решения Черниговского облоргбюро КП(б)У по борьбе с бродяжничеством, уголовным элементом на селе и состоянии дела охраны урожая в районе".

1. Считаю, что дело охраны урожая, несмотря на ряд указаний бюро РПК, постановлено совершенно неудовлетворительно, о чем свидетельствуют увеличенные количества случаев срезывания колосков на колхозных полях по ряду сел (Каменка, Пигаревка,

Чернацкое, Порохонь, Рожковичи, Старая Гута, Новая Гута и др.), особо отметить совершенно неудовлетворительную подготовку противопожарной охраны хлеба в скирдах и колхозных гумнах.

2. Отметить нарастание за последнее время краж колхозников (кража скота, птицы, картофеля и овощей на огородах, кража продуктов из хат).

3. Отметить, что раймилиция не только не обеспечила развернутой борьбы с хищением урожая на колхозных полях, а наоборот, отсутствие реагирования на случаи срезывания колосков и отпуск задерживаемых колхозниками воров общественной собственности содействовали дальнейшему срезыванию колосков, поскольку отпуск воров приводил к созданию среди колхозников и единоличников мнения о ненаказуемости срезывания колосков (материалы срезания колосков по с. Рожковичи, когда дважды задержанная колхозниками и затем уполномоченным ГПУ и нарследователем единоличника Солодухина Анастасия, дважды была отпущена раймилицией и снова появлялась в селе). Принять к сведению заявление т. Свиржевского, что милиция за последние дни перестроила свою работу в соответствии указаниями бюро РПК.

4. Считать недопустимым игнорирование указаний начальника милиции по вопросу комплектования и отбора кадров сторожей и объездчиков со стороны председателя колхоза "Червоний жовтень" т.Фомского.

5. Для усиления дела охраны социалистической собственности и очищения района от уголовного бродяжнического элемента в соответствии с указаниями облоргбюро КП(б)У организовать районную оперативную тройку в составе: райуполномоченного ГПУ т. Королева (председатель), т. Проценко (помпрокурора), т. Свиржевского (начраймилиции).

6. Предложить опертройке немедленно разработать ряд мероприятий по усилению охраны соцсобственности, изъятию уголовного и бродячего элемента в районе. Организовать использование изъятых в соответствии с указаниями области.

7. Поручить опертройке наряду с инструктированием и организацией дела охраны соцсобственности привлекать к самой суровой ответственности тех лиц, на которых возложена обязанность организации охраны по колхозу, а также председателей колхозов и сельсоветов, проявляющих бездеятельность и преступную халатность в деле охраны соцсобственности.

8. Обратит внимание секретарей партячеек и парторганизаторов колхозов, что кража колхозного урожая, организация кражи в у колхозников есть одна из форм классовой борьбы, с помощью которой классовые враги, кулаки и подкулачники стремятся затянуть и сорвать проведение уборочной компании и выполнение хлебосдачи.

Обязать секретарей партячеек и парторганизаторов колхозов обеспечить полное выполнение указаний райопертройки, оказывая уполномоченным таковой всемерное содействие. Фракции РИК немедленно дать указание по данному вопросу сельсоветам и правлениям колхозов.

9. Предложить фракции РИК обеспечить выполнение соответствующего количества продовольственных ресурсов в распоряжение тройки, а также обеспечить помещением для содержания таковых.

10. Обязать начальника раймилиции т. Свиржевского и нарсудью т. Зайцева обеспечить быстреее прохождение дел, как по краже колхозной собственности, так и по краже у колхозников, организацию прохождения этих процессов показательным порядком. Партячейкам и парторгам обеспечить массовую разъяснительную работу, как перед процессами, так и после них.

11. На заседании бюро РПК 17.VII-33 г. заслушать сообщение тройки о проделанной ею работе.

Секретарь РПК

Каменецкий

Верно: зав. общим отделом РПК Колесников

**АКТ БІЛОПІЛЬСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО
ЗНИЩЕННЯ ДОКУМЕНТІВ ПРО ХЛІБОЗАГОТІВЛЮ
24 липня 1933 р.**

Зовсім таємно

Мною, секретарем Білопільського РПК Бессаловим Г.М., в присутності агітмаса РПК т. Засядьком та зав. загальним відділом т. Сорокою цього числа знищено (спалено) такі документи, на які сплив термін для використання:

№ по чч	Назва документів	Дата і черга	Кількість	Примітка
1	Протокол засідання бюро Харківського облпарткому	№ 12 з 20.XI-32 р.	1	Прил. №140
2	Те ж	№ 14 з 17.I-33 р.	1	
3	– “ –	№ 15 з 18.I-33 р.	1	
4	– “ –	№ 16 з 31.I-33 р.	1	
5	– “ –	№ 17 з 4.II-33 р.	1	
6	– “ –	№ 18 з 13-14.II-33 р	1	Прил. №144
7	– “ –	№ 19 з 23.II-33 р.	1	Прил. №144
8	– “ –	№ 20 з 27.II-33 р.	1	– “ –
9	– “ –	№ 22 з 26.III-33 р.	1	– “ –
10	– “ –	№ 23 з 29.IV-33 р.	1	– “ –
11	Протокол засідання секретаріату Харківського облпарткому	№ 6 з 19.XI-33 р.	1	Прил. №140
12	Те ж	№ 10 з 1.I-33 р.	1	– “ –
13	– “ –	№ 11 з 7.I-33 р.	1	– “ –
14	– “ –	№ 12 з 29.I-33 р.	1	
15	– “ –	№ 13 з 2.II-33 р.	1	
16	– “ –	№ 14 з 14.II-33 р.	1	
17	– “ –	№ 15-16 з 7-8.II-33 р.	1	
18	– “ –	№ 17 з 20.II-33 р.	1	Прил. №144
19	– “ –	№ 18 з 3.III-33 р.	1	– “ –
20	– “ –	№ 19 з 4.III-33 р.	1	– “ –
21	– “ –	№ 20 з 27-28.III-33 р.	1	– “ –
22	– “ –	№ 21 з 29.III-14.IV-33 р.	1	– “ –
23	– “ –	№ 22-23 з 20.IV-33 р.	1	
24	– “ –	№ 24 з 27.IV-33 р.	1	Прил. №144
25	Закритий лист ЦК КП(б)У “До всіх обласних бюро Молдавського обкому, міськкомів та райкомів КП(б)У”	Прим. №№00389, 390-394, 396, 398, 400, 401, 403, 406, 408-410, 412	18	
26	С. Косиор “Об итогах весенней посевной кампании, о хлебозаготовительной и уборочной кампании и задачах организационно-хозяйственного укрепления колхозов”: Доклад на 3-й Всеукраинской конференции	16.VII-32 р. Примірники №№553-555, 558-559, 563, 565-569, 571-572, 574-578, 582, 584-587, 589, 590	22	

27	Письмо Харьковского обкома КП(б)У "О хлебозаготовках в единоличном секторе"	Январь 1933 г. Екз. №№2202-2213, 2216-2223, 2226, 2228-2237, 2239-2242, 2244-2298, 2300, 2303, 2305-2374, 2379-2381, 2384-2388, 2391-2393, 2395-2397, 2400-2403, 2405-2429, 2431, 2433-2434, 2436-2466, 2468-2500, 2501-2519, 2521, 2523-2543, 2546-2554, 2558-2600	Разом 365 примірників	
----	---	--	-----------------------	--

Акта складено в 3-х примірниках

*Секретар РПК
Присутні*

*Бессалов
Засядько
Сорока*

Ф.П.-23, оп.1, спр.7, арк.239-240. Оригінал.

№ 145

**3 ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЗАЧЕРГОВОГО БЮРО НЕДРИГАЙЛІВСЬКОГО
РАЙКОМУ КП(б)У ПРО ПОЛІПШЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО ХАРЧУВАННЯ В
КОЛГОСПІ ІМ. КОСІОРА ІВАНИЦЬКОЇ СІЛЬРАДИ НЕДРИГАЙЛІВСЬКОГО
РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

27 липня 1933 р.

... 2. Про стан громадського харчування в колгоспі ім. Косіора Іваницької сільради (т. Філін).

Відмітити, що управа сільськогосподарської артілі ім. Косіора Іваницької сільради, маючи всі можливості на час збиральної кампанії поліпшити громадське харчування в полі, до цієї справи поставилась суто формально, не використала наявних продуктів у колгоспах та не мобілізувала колгоспників, а обмежилась варінням води й бур'яну, що значно відбивається на продуктивності праці в колгоспі.

Виходячи з цього, бюро РПК ухвалює:

1. За те, що голова колгоспу т. Нужний не організував як слід громадського харчування, а секретар партосередку т. Винниченко не вжив жодних заходів до використання можливостей, що є в колгоспі для організації і покращення громадського харчування, голові колгоспу т.Нужному та секретарю партосередку т. Винниченку оголосити догану, одноразово запропонувати негайно налагодити як слід гарячу приварку в полі, для чого використати ловіння риби, м'ясо і інші можливості, що є в колгоспі, та мобілізацію продуктів серед колгоспників.

2. Запропонувати партосередку, правлінню колгоспу під особисту відповідальність посилити громадське харчування в полі, організувати видачу так – хто більше робив, той більше і одержує, особливу увагу звернути на те, аби колгоспник-ударник одержував більше й краще.

3. Ще раз попередити секретарів партосередків, парторгів колгоспів, що видавати хліб на спільне харчування забороняється.

4. Зобов'язати парторганізацію негайно завести облік ударників, яким роз'яснити їх права щодо їх харчування та одержання ними деф[іцитного] краму.

Секретар РПК

Філін

ф.П.-37, оп.1, спр.35, арк.1. Оригінал.

ЛИСТ П. ПОСТИШЕВА ДО ГОЛІВ СІЛЬРАД ПРО ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВИКОНАННЯ ПЛАНУ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ В ОДНООСІБНОМУ СЕКТОРІ ТА ЗАСТОСУВАННЯ СТ.61 ДО ОДНООСІБНИКІВ

30 липня 1933 р.

Дорогі товариші!

На вас покладено відповідальність за збирання хліба в одноосібному секторі й за здачу хліба одноосібниками державі.

Виконання липневого плану хлібоздачі державі по одноосібному сектору через вашу бездіяльність є під загрозою зриву.

За законом про хлібоздачу ми зобов'язані одноосібні господарства, які не виконали своїх зобов'язань у здачі зерна державі на визначений строк по місяцях судити за 61 арт. кримінального кодексу.

Але ж ви думаєте залишитись осторонь. Нічого схожого. Вас будемо карати за бездіяльність. Ви створили п'ятидвірки, десятидвірки, виділили вповноважених і плюнули на них, замість стежити й перевіряти, як вони працюють.

Погано працюєте, формально ставитесь до справи. Будете ви відповідати передусім за провал липневого плану хлібоздачі по одноосібному сектору.

Пропоную вам найпізніше 5-7 серпня закінчити липневий план хлібоздачі державі по одноосібному сектору, інакше застосовуватимемо 61 арт. до одноосібників, які не виконали плану. Каратимемо й вас безумовно.

Привіт!

30 липня 1933 р.

П. Постишев

ф.Р-2573, оп.1, спр.8, арк.94. Друкований примірник.

ПРОТОКОЛ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ 2-ї БРИГАДИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ АРТІЛІ ІМ. ШЕВЧЕНКА С. ЛОЗОВЕ РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО ОБОВ'ЯЗКОВІ ДОНОСИ ЧЛЕНІВ КОЛГОСПУ НА КРАДІВ КОЛОСКІВ ТА ВІДДАЧУ ДО СУДУ КОЛГОСПНИЦЬ М. КОЗЛОВОЇ ТА М. КОТЕЛЬВИ, ЗАТРИМАНИХ НА ПОЛІ З ПШЕНИЦЕЮ

5 серпня 1933 р.

... Слухали: Про охорону врожайності т. Тимошенка, де розбирали розкрадачів колгоспного майна Козлову Марфу та Котельву Маньку. Тов. Яцьковий Макар сказав, що, коли ми їх не покараєм в скорому часі, то [це] нас приведе до такого, як в 1932 р. Тов. Бабак П. сказав, що ми будемо один за одним слідить, щоб ніхто не тер "колос" і своєчасно сигналізуватимемо в правління. Тов. Гречка Ф.К. сказав, як машиністи та ланкові і нічні об'їзчики несуть таку відповідальність, як і всі колгоспники, і вони відповідають за охорону врожайності. Далі, тих колгоспників, яких вловлено з пшеницею, відразу передають до суду, і прокуратуру просить провести [слідство] не більше, як в 3-х денному терміні. Суд провести показовий серед колгоспників.

Ухвалили: 1. Козлову Марфу та Котельву Маньку заарештувати і зараз направити в міліцію. Просить прокуратуру зробити слідство в скорому часі.

2. Перевірити Котельву Дашу, як симулянта, яка займається крадіжками на колгоспних городах, і всіх інших симулянтів, які не ходять своєчасно на уборочну кампанію.

3. Вмінить в обов'язок ланковим, а також і кожному колгоспникові, що коли ними буде помічено крадіжку і своєчасно [не]донесено правлінню, вважати їх, [учасниками] крадіжки.

Ланкову Маніч Маньку, яка несвоечасно сигналізувала про крадіжку огородів, оштрафувати в 10 трудовнів, та ланку Льченка Дмитра, які не своєчасно сигналізували про крадіжку зерна в полі Котельвою Манькою, оштрафувати кожного зокрема на 10 трудовнів і надалі предупредити всіх колгоспників.

*Голова зборів
Секретар*

*Москаленко
Муха*

ф.Р-6016, оп.1, спр.39, арк.136-136 зв. Оригінал. Рукопис.

№ 148

**ПОСТАНОВА БЮРО ОХТИРСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У ПРО ВЕЛИКУ
КІЛЬКІСТЬ ОПУХЛИХ ВІД ГОЛОДУ БЕЗПРИТУЛЬНИХ ДІТЕЙ ТА ЇХ
СМЕРТНІСТЬ В ОХТИРСЬКОМУ РАЙОНІ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ В КВІТНІ-
СЕРПНІ 1933 Р.**

19 серпня 1933 р.

Заслушав доклад председателя районной комиссии по борьбе с беспризорностью т. Чмелёва о работе комиссии и состоянии детей во временных домах, бюро отмечает: [1]. Что за время с 21.IV по 19 августа с.г. комиссией подобрано в районе и г. Ахтырка беспризорных детей 3197 ч[еловек], что в числе этих детей около 30 % детей было опухших.

2. После соответствующей санитарной обработки детей, кормежки их, комиссией отправлено к родственникам и родным 1268 ч[еловек], в другие районы 353 детей. Сбежало с деткомбината 105 чел., умерло 814 чел., около 26 %. Осталось в наличии в детдомах на 20.VIII – 657 чел.

3. Оставшиеся дети продуктами питания, жирами обеспечены на месяц. Хлеба в наличии имеется на 2 недели.

4. В деле подбора детей, организации детдомов и изолятора принимал живейшее участие отряд пионеров и ЛКСМУ, нарсовита, ГПУ, милиция и здравинспектура.

5. Из оставшихся детей 257 чел. к 1 сентября имеют быть отправлены по другим районам и 400 чел. беспризорных [должны быть] направлены к 15.IX по патронатам в колхозы и совхозы в район по соответствующим паспортам.

Исходя из вышеуказанного, бюро РПК постановляет:

1. Поручить комиссии по [борьбе] с беспризорностью, персонально т.Чмелёву не позже 20.IX с.г. добиться за оставшееся время отправки детей по патронатам в колхозы и к родителям в другие районы.

2. Принять к сведению заявление т. Чмелёва, что временные детдома на 400 чел. питанием и одеждой обеспечены полностью.

3. Отметить не чуткость и консервативное отношение к делу помощи беспризорным детям со стороны директоров совхозов: Ульяновского – т.Кашеева, “13 лет Октября” – т. Новиковой и др.

4. По окончании работ комиссии распределить детей по патронатам и заслушать доклад на бюро не позже 25.IX-33 г.

*Подпись**

ф.П-26, оп.1, спр.21, арк.194. Копія.

* Підпис нерозбірливий

№ 149

**ЛИСТ ГОЛОВИ ЛЕБЕДИНСЬКОЇ СІЛЬРАДИ ДО ГОЛОВИ КОЛГОСПУ
ХУТ. ГАРБАРИ ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО
ЗАНЕСЕННЯ СІЛЬРАДИ НА "ЧОРНУ ДОШКУ" ТА НЕГАЙНЕ ВИКОНАННЯ
ХЛІБОЗАГОТІВЛІ**

24 серпня 1933 р.*

Особисто голові колгоспу Лебединської сільради х. Гарбарі гр. Труфаненку

Вами назловмисно зірвано виконання хлібного податку державі по нашій сільраді лише благодаря тому, що ви не беретесь по-більшовицькому за дострокове виконання хлібного налогу. Через вас утворений кулацький саботаж. Нашу сільраду райкомісі[єю] занесено на чорну дошку. В більшості цей опортуністичний настрій проявили такі керівники колгоспів: с. Куданівка, с. Токарі Бережки та с. Шульгівка.

Президія сільради в останнє і категорично вимагає від вас на протязі 48 годин одержання цього розпорядження виконати на 100 % хлібналог державі і 24.VIII-33 р. рівно у вісім годин вечора з'явитись у помешкання сільради із усім активом на поширений пленум сільради та рапортувати пленуму про виконання 100% [здачі] хліба державі...

Голова

*Секретар***

ф.Р-2711, оп.1, спр.9, арк.48. Оригінал. Рукопис.

№ 150

**З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ КУРГАНО-ОЗАЦЬКОЇ СІЛЬРАДИ
ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО ПЕРЕДАЧУ НА
ПАТРОНУВАННЯ ДІТЕЙ-СИРІТ ДО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ АРТІЛІ
"ЧЕРВОНИЙ ДЕНЬ"**

13 вересня 1933 р.

Слухали: Затвердження постанови правління Кургано-Озацької артілі "Червоний день" від 12.IX-33 р. про патрунування дітей-сиріт по Кургано-Озацькій сільраді.

Ухвалили: Протокольну постанову правління артілі "Червоний день" затвердить, передати на патрунування колгоспу "Червоний день" дітей-сиріт в кількості 44-х душ круглих сиріт та 4-х душ напівкруглих сиріт, разом 48 душ. Організаційну роботу закінчити до 15.IX-33 р. згідно умови, складеної між наростією та правлінням артілі від 12.IX-33 р. За вказівками відділу наростіє не менше одного разу на 3 місяці сільраді або за її дорученням одній із місцевих організацій переводити обстеження колгоспу для виявлення, в якому стані перебувають вихованці, аби вжити відповідних заходів до поліпшення та притягнення винних до відповідальності.

Голова сільради

*Секретар сільради****

ф.Р-2695, оп.1, спр.73, арк.23. Оригінал. Рукопис.

* Дата одержання листа

** Підписи під документом нерозбірливі

*** Підписи під документом нерозбірливі

**ЗВІТ КОНОТОПСЬКОЇ РАЙОННОЇ КОМІСІЇ ПО БОРОТЬБІ З
БЕЗПРИТУЛЬНІСТЮ КОНОТОПСЬКІЙ ІНСПЕКТУРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я
ПРО ОБЛІК ДІТЕЙ ПО ДИТЯЧОМУ КОЛЕКТОРУ ТА ДИТЯЧОМУ БУДИНКУ ЗА
ТРАВЕНЬ-СЕРПЕНЬ 1933 Р.**

10 жовтня 1933 р.

Звіт

Конотопської районної комісії по боротьбі з безнадзорністю
з 1-го травня по 1-ше вересня

Облік дітей по д[итячому] колектору та д[итячому] будинку ясельного зрісту

Підібрано дітей з 1.V по 1.IX					Якого віку підібрані діти з 1.V по 1.IX					Скільки до 1.IX пере-дано		На 1.IX лиши-лося сиріт			
травень	червень	липень	серпень	РАЗОМ	до 4-х років	до 8-ми років	до 10-и років	до 13-и років	до 15-и років	вище	батькам	на патронаж	до 4-х років	до 10-и років	до 15-и років
23	219	349	152	743	194	229	146	154	18	2	233	18	103	73	19

На 1.IX лиши-лося		На 1.IX намічено передати		Одер-жано від обл.ко-місії	Зібра-но на місці	Разом	Витрачено на 1.IX					Лиши-лося на 1.IX
хворих	здорових	батькам	на патро-наж				на харчу-вання	на утриман-ня апарату	на організа-цію д[колек-тора]	на санобра-ботку	Інші	
29	138	40	70	[24703 крб.]	2020 крб.	26723 крб.	10613,5 крб.	5076 крб.			11050,5 крб.	перевитрат 37 крб.*

Відомість

за безнадзорних дітей, що пройшли через д[итячий] будинок ясельного зрісту та д[итячий] колектор з 1-го травня по 1-ше вересня 1933 р.

1. Скільки було підібрано дітей з 1-го травня: 743.
2. Скільки дітей повернуто батькам та на село: 251.
3. Сільки дітей передано на патронат: 18.
4. Скільки дітей повернуто батькам: 233.
5. Скільки дітей є по стану на 1.IX 33 р.: 195.
6. Скільки дітей хворих: 29.
7. Скільки дітей ще належить передати системі НКОЗ: 13.
8. Скільки грошових коштів і речей зібрано з початку кампанії: Влаштовано лінією РВП – 2 платних дитячих ранки, де зібрано 1020 крб. (тисячу двадцять), та лінією

* Так в таблиці. За підрахунками перевитрати становлять 17 крб.

ОМД – 2 платні вечірки, із зібраних коштів виділено на безнадзорних дітей 1000 крб. (тисячу). Разом зібрано 2020 крб. (дві тисячі двадцять).

9. Які міроприємства намічені, щоб зміцнити матеріальний стан дітей:

- а) взяти утримання безнадзорних дітей на місцевий бюджет;
- б) організувати бригади жінок по збору одягу та взуття для дітей серед населення;
- в) притягнути господарників місцевих організацій, аби вони виділили кошти на одяг, взуття та інше для безнадзорних дітей;
- г) влаштувати платні вистави та дитячі ранки з буфетом.

10. До якого числа буде закінчений патронаж: до 15.X 1933 р.

*Секретар комісії по боротьбі з безпритульністю**

ф.Р-4537, оп.1, спр.103, арк.167-168. Оригінал. Рукопис.

№ 152

**ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ БЮРО ОХТИРСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У
ПРО ВІДКРИТТЯ В М. ОХТИРКА БУДИНКУ ДЛЯ БЕЗПРИТУЛЬНИХ ДІТЕЙ,
ПАТРОНУВАННЯ ДІТЕЙ В КОЛГОСПАХ, ОРГАНІЗАЦІЮ КУРСІВ ЗА ФАХОМ
ДЛЯ ДІТЕЙ-ПЕРЕРОСТКІВ В ОХТИРСЬКОМУ РАЙОНІ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**
3 листопада 1933 р.

4. [Слухали:] Про патрунування дітей в колгоспах (доп. голова комісії т. Чмельов, співдоповідь зав. відділом народівити т. Ролік).

Висловились: тт. Каплун, Сахань, Кощев, Васильев, Тараненко, Пашкович, Геккер.

[Ухвалили:] Постанову президії РВК від 28.X-1933 р. затвердити з такими змінами та добавками:

1. Роботу надзвичайної комісії по розподілу дітей на патронаж в колгоспи визнати за незадовільну.

2. Вважати за потрібне відкрити в м. Охтирка дитячі будинки для безпритульних дітей кількістю на 150 душ. Доручити фракції РВК практично здійснити це.

3. Комісії по боротьбі з дитячою безпритульністю терміново проробити питання про патронаж дітей дорослого віку в радгоспах. На патронаж в радгоспи передавати дітей кількістю не менш 20 душ, з тим, аби мати можливість організувати шкільні групи. Поставити перед дирекцією радгоспу вимоги про харчування дітей за спеціально встановленими нормами.

При перегляді патронажу дітей в колгоспах залишити на патроніровання [дітей] лише в тих колгоспах, в яких на трудовень припадає не менш 3 кг.

4. Комісії по боротьбі з дитячою безпритульністю розгорнути роботу навколо патронажу дітей серед міського населення та робітників радгоспів, патронірую переважно дітей дошкільного віку. Розробити відповідні пільги для родин, які візьмуть на патронаж дитину.

Вважати за потрібне розвантажити д[итяче] містечко шляхом організації курсів за фахом для дітей-переростків (трактористи, ливарники тощо). Дітей дошкільного зрісту з колгоспів перекинути в д[итяче] містечко.

5. Зобов'язати партосередки взяти під свій догляд дитячі будинки, інформуючи про стан їх щодаки РПК.

6. Довести до відому облпартком про стан патронажу дітей, прохаючи затвердити накреслені заходи до поліпшення патронажу.

* Підпис під документом нерозбірливий

7. Взяти до відому заяву т. Чмельова про те, що від[ділу] наросвіти та від[ділу] здороворони надзвичайною комісією передано цінного майна на суму 42 тис. крб.

Комфракції РВК перевірити використання згаданого майна.

8. Зобов'язати нач[альника] райміліції т. Тараненка та зав[ідуючого] райвідділом наросвіти т. Роліка вжити відповідних заходів до підбору безпритульних дітей на дорозі та опredenня їх у відповідні установи.

ф.П-26, оп.1, спр.22, арк.87. Копія.

№ 153

**ЗАЯВА КОЛГОСПНИКА М. КУЗЬМЕНКА ДО ПРАВЛІННЯ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ АРТІЛІ “БІЛЬШОВИЦЬКА ПЕРЕМОГА”
С. ЗАРУДДЯ РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО
ВИДІЛЕННЯ БУРЯКІВ ДЛЯ ХАРЧУВАННЯ ГОЛОДУЮЧОЇ СІМ'І**

1933 р.

*До [сільськогосподарської] артілі
“Більшовицька перемога”
від Кузьменка Миколи*

Заява.

Прохаю раду сільськогосподарської артілі, щоб мені дали буряків в рахунок трудовнів, хоч скільки-небудь. Потому що я удень зварю затірки і усиплю тільки стаканчик муки, і я над тим не могу жити, навіть сестра починає пухнути. Тому прохаю не відмовити.

Прошач

Кузьменко

ф.Р-6152, оп.1, спр.1, арк.97. Оригінал. Рукопис.

№ 154

**З ЗВІТУ СЕРЕДИНО-БУДСЬКОГО РАЙКОМУ КП(б)У ПРО ПОРУШЕННЯ
ЗАКОННОСТІ, ВИПАДКИ ЗНУЩАННЯ АКТИВІСТІВ, РЕПРЕСІЇ ПІД ЧАС ХЛІБО-
ТА КАРТОПЛЕЗАГОТІВЛІ, ПРОТИДІЮ ГОСПОДАРСЬКОГО – ПОЛІТИЧНИМ
КАМΠΑНИЯМ 1932-1933 РР. В СЕРЕДИНО-БУДСЬКОМУ РАЙОНІ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ
ОБЛАСТІ**

*Не раніше січня 1934 р.**

... Сельсоветы и ревзаконность.

Наряду с укреплением работы сельсоветов, выращиванием здорового сельского актива и колхозного актива был целый ряд нарушений революционной законности со стороны сельских активистов, членов сельсоветов, подчас членов и кандидатов партии.

Как пример грубого нарушения ревзаконности можно привести следующие моменты.

1. Отсутствие учета и неоприходование отобранного имущества за штрафы (сс. Пигаревка, Жихово).

2. Незаконные изъятия у граждан скота (за 10-14 кг не сданного мяса снимались ко-

* *Датуюється за змістом документу.*

ровы (с. [Великая] Березка – Полуянский, с. Гаврилова Слобода – Брилев, с. Белоусовка – Дьяченко). Также незаконные изъятия тягловой силы и инвентаря у середняков-единоличников (с. Старая Гута – Ковалев, с. Чернацкое – Фомский).

3. Незаконные изъятия разных домашних вещей при обходе бригад по хлебозаготовкам (осень 1932 г.), когда дело в отдельных случаях доходило до изъятия и присвоения серебряных ложек (с. Новая Гута), яиц, орехов и проч. вещей (с. Голубовка – Кужелева и др.).

4. Случаи издевательского отношения к гражданам, невыполнившим хлебозаготовки и засыпки семенных фондов. В с. Порохонь при непосредственном участии членов партии Тимошенко, Ремзюна выводились несдатчики хлеба при заготовке хлеба в 1932 г. в сад и вынуждались рыть себе яму.

В с. Новая Гута весной 1933 г. за незасыпку семенных фондов под видом как-будто за кражу сельские активисты принуждали женщин закладывать в двери пальцы, потом отдавливали при закрытии дверей.

По каждому выявленному случаю грубого нарушения революционной законности районный партийный и исполнительный комитеты виновных в нарушении ревзаконности немедленно привлекали к самой строгой ответственности.

Благодаря усилению революционной бдительности со стороны парторганизации, развитию большевистской критики и самокритики, выращиванию здорового сельского актива, усилению руководства со стороны парторганизации в 1933 г. не только не было подобных случаев грубого нарушения революционной законности, какие имели место в период хлебозаготовок в 1932 г., но и вообще количество случаев грубого нарушения ревзаконности в несколько раз уменьшилось...

Хоз[яйственные] политкампаний.

На выполнении хозяйственно-политических кампаний районная парторганизация доказала свою способность драться за генеральную линию партии. Оценку, данную ЦК ВКП(б) украинской парторганизации 24.I-33 г., подтверждает полностью и наш район. В частности, выполнение хоз[яйственных] политкампаний 1932 г. показало, что мы не взяли надлежащего размаха с первых же дней выполнения хоз[яйственных] политкампаний и, особенно, хлебосдачи, не организовали как следует работы среди единоличников, не организовали нажима на зажиточную часть села, чем создали возможность кулацко-враждебным элементам провести работу по прятанию и разбазариванию сельхозпродуктов. В результате этого мы имели большую затяжку в сроках и невыполнении целого ряда обязательств.

Учтя ошибки 1932 г., перестроив свою работу, превратив в жизнь неизбежность законов об обязательных поставках сельхозпродукции государству в выполнении обязательств перед государством в 1933 г., мы добились больших успехов.

Об этом свидетельствует ход выполнения целого ряда хозкампаний.

а) Хлебосдача.

План хлебопоставок 1932 г. менялся 3 раза. Один раз план получен в августе месяце: по колхозам – 13730 ц, единоличники – 29988 ц, всего 43718 ц.

2-й план получен в сентябре месяце по колхозам: 6430 ц, единоличники – 18890 ц, всего 25320 ц.

3-й план – в октябре месяце: по колхозам – 6430 ц, единоличники – 13390 ц, всего – 19320 ц.

Согласно закона об обязательной поставке хлеба государству на 1933 г. было начислено на колхозы: 17114 ц, единоличников – 12042 ц, всего 22156 ц (без 2 %).

План хлебосдачи 1933 г. выполнен до Октябрьских праздников на ... %, как по колхозному, так и по единоличному сектору.

План же хлебопоставок 1932 г. выполнен на 106 % на 14 февраля, на 6.XI-32 г. было выполнено лишь 54,8 %, из них по колхозам 97,6 % и единоличниками 35,1 %.

* Кранки в тексті

Выполнение по культурам характеризует следующая таблица (в %):

	1932 г.	1933 г.
Рожь и пшеница	92,8 %	115 %
Овес	67,6 %	144 %
Бобовые	54 %	5 %
Прочие	126 %	21 %

Выполнение по культурам показывает, что тенденция в выполнении хлебозадачи 1932 г. была направлена на замену основных культур ржи и пшеницы (крупяными и проч.), а в 1933 г. имеем обратную тенденцию замены основными культурами крупяных и прочих культур с целью скорейшего выполнения, не ожидая выполнения и обмолота поздних культур.

Громя кулацкий обмолот хлебозаготовок наряду с массово-разъяснительной работой, приходилось применять разные виды репрессий, которых применено в 1932 г. несравненно больше, нежели в хлебосдачу 1933 г.

По далеко не точным сведениям было применено к злостным неплательщикам хлеба зажиточной и середняцкой части села репрессий, которые определяются по таким видам:

	1932 г.	1933 г.
Выведено из состава членов сельсоветов	89 чел.	-
Из них отдано под суд	5	-
Всего отдано под суд	94	9
Вынесено постановлений о высылке	11	-
Бесспорно изъято в хозяйствах	160	13
Оштрафовано	134	53
Распродано хозяйств	23	-
Всего подвергнуто репрессиям	516	75

Об улучшении работы по хлебосдаче 1933 г. также ярко говорит и количество привлеченных к партийной и судебной ответственности руководящих работников.

В хлебозаготовку 1932 г. было привлечено к партийной и судебной ответственности:

Исключено из партии	6 чел.
Из них отдано под суд	2
Вынесено выговоров	7
Из них строгих с предупреждением	4
Снято с работы секретарей партячеек	2
Снято и отдано под суд пред[седателей] сельсоветов	6

В 1933 г. почти никого не привлечено из руководящих работников к судебной ответственности.

Кроме того в хлебосдачу 1933 г. было изрядное количество случаев грубого нарушения генеральной линии партии. Эти случаи выражались в следующем:

а) Стремление составлением хлебофуражных балансов доказать нереальность планов хлебозаготовки (с. Голубовка – Захарченко).

б) Организация саботажа хлебозаготовок (с. Чернацкое – член пленума РПК Окопский).

в) Вместо массовой работы издевательское отношение к неплательщикам хлеба, доходящее до того, что выводились неплательщики ночью в сад с лопатами для рытья ям (с. Порохонь – Тимошенко, Ремзюн).

При обыске хлеба бригадами забирались домовые вещи, не имеющие никакого отношения к хлебозаготовкам, как яйца, орехи, яблоки и т.д. (с. Пигаревка, Голубовка, Лукашенко – Кубраков и др.).

На все случаи нарушения революционной законности РПК решительно реагировал, исключая виновных из партии и привлекая к строгой партийной ответственности.

Кулацко-зачиточные элементы в проведении хлебозаготовок оказывали решительный отпор мероприятиям партии и правительства.

Кулацко-зажиточная часть и отдельные середняки, злостно уклоняясь от сдачи хлеба, зарывали его в ямы и вывозили в другие соседние районы (Зап. область), а также оказывали злостный отпор бригадам, проводящим беспорные изъятия. В с. С[тарая] Гута кулак Архипенко не сдал ни одного килограмма хлеба, когда пришла бригада, набросился на нее и избил одного члена бригады. В с. Рудня кулак избил бригадира (схватил за глотку и начал душить). В с. Вовна отец с сыном набросились на бригаду, вооружившись кольями. За все эти действия виновные привлекались к судебной ответственности.

Особенно большое сопротивление со стороны кулацко-враждебных элементов было в селах: Рожковичи, Порохонь, Ромашково, Вовна, Г[аврилова] Слобода.

При выполнении первой заповеди поставки хлеба государству 1933 г. имели место нарушения постановлений партии и правительства в основном по вопросу авансирования колхозников. Эти явления имели место по колхозам: им. Сталина (с. Уралово), где было выдано натураванса 65 % фактически намолоченного хлеба, "Громадська праця" (с. Порохонь), им. Ворошилова (с. Рожковичи), где также вместо сдачи с первого снопа государству хлеба, [хлеб] раздавался сначала колхозникам в счет натуравансов.

Были отдельные случаи намерения сдать зерно недоброкачественное, ниже установленных государством кондиций – большая влажность, засоренность (колхозы "Червоний прогрес", "Червоний орач" и др.).

Партийная организация района на фронте хлебопоставок на основе массово-разъяснительной работы и мобилизации широких колхозных и трудящихся единоличных масс добилась успехов – из года в год выполнения задания района.

б) Картофелепоставка

Окончательный план картофелепоставки 1932 г. выражается в 120930 ц, из них по колхозам – 37200 ц, единоличн[икам] – 33630 ц не выполнен. Картофелезаготовка 1932 г. прекращена в январе месяце 1933 г. при выполнении 64 %, из них по колхозам – 86 %, единоличникам – 55 % (в том числе твердодатчикам – 49 %).

Причем выполнение по отдельным сельсоветам и колхозам характеризуется следующими показателями:

Сельсоветов, выполнивших план	до 50 % – 9
	до 75 % – 10
	до 100 % – 8
Колхозов, выполнивших план	до 50 % – 6
	до 75 % – 27
	до 100 % – 28.

Для усиления картофелезаготовок из райцентра под руководством членов РПК на протяжении периода картофелезаготовок было послано на село 30 бригад. Кроме этого, в отстающие села прикреплялись члены бюро РПК. Руководство картофелезаготовками проводилось путем заслушивания докладов на бюро управляющего конторой Плодоовощ, секретарей партячеек и уполномоченных РПК.

В картофелезаготовках 1933 г. кулацко-враждебные элементы проводили также работу, как и в отношении хлебосдачи. Картофель прятался в ямы и разбазаривался.

Обнаружено и вскрыто 308 ям, содержащих в себе 1914 ц картофеля.

Наряду с проведением массовой работы к злостным неплательщикам картофеля были применены следующие репрессии:

Отдано под суд	– 52 хозяйства
Оштрафовано	– 160 хозяйства
Взыскано	– 33458 руб.
Беспорных изъятий	395 или 3502 ц.

План картофелепоставок 1933 г. выражается в сумме 88000 ц*, из них по колхозам – 46875 ц, колхозникам – 1884 ц, единоличникам – 38681 ц и твердодатчикам – 1668 ц.

* Так в документі. При підрахунках 89108 ц.

Виконано на день перевыборів: по колхозам – 29235 ц или 62,8 %, по колхозникам – 585 ц (33,7 %), единоличникам – 10206 ц (26,8 %) и твердосдатчикам – 72 ц (4,6 %).

За неспадчу картофеля применено репрессий:

Отдано под суд – 11 хозяйств

Оштрафовано – 17 хозяйств на сумму 4723 руб ...

ф.П-33, оп.1, спр.231, арк.40-44. Копія.

№ 155

**ЛИСТ ЗАСТУПНИКА НАЧАЛЬНИКА ПОЛІТИЧНОГО СЕКТОРА МТС
ЧЕРНІГІВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ЗЕМЕЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ КАЗНАЧЕЄВА
НАЧАЛЬНИКАМ ПОЛІТВІДДІЛІВ МТС ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРО
СЛІПОГО БРОДЯЧОГО ГАРМОНІСТА,
ЯКИЙ В 1933 Р. ПРОВОДИВ КОНТРРЕВОЛЮЦІЙНУ АГІТАЦІЮ, РОЗПОВІДАВ
ПРО ГОЛОД**

31 березня 1934 р.

Сов[ершенно] секретно

Всем начальника политотделов МТС

Нач[альником] [политотдела] Засульской МТС т. Елегиным в Политический сектор доставлен материал о своеобразной по форме классово-враждебной и контрреволюционной деятельности.

Слепой бродячий гармонист, переходя из села в село, привлекает внимание гармонией и собирает слушателей, а потом занимается гаданием и рассказами антисоветских и контрреволюционных анекдотов на самые злободневные темы жизни страны и политики партии. Гадание же очень ловко и умело направлено на совершенно открытую и наглуемую агитацию против текущих хозяйственных и политических кампаний. Вот выдержка из этого показания:

“Во время хлебосдачи я говорил: “Задумали схватить часть своего состояния, ховайте, в этом будет удача”.

Колхозникам говорил: “Заработал мало хлеба, но не беспокойся, остается теперь недолго, ваше хозяйство должно стать одноособным”.

Во время весеннего сева говорил: “Берегите силы, не сейте, они вам будут нужны для лучшей жизни”.

В отношении того, что в прошлую весну от голода умерло много людей, говорил: “Прошлую весну вы имели гробы близких родственников, сию весну такой же опасности не миновать”.

По вопросу займа говорил: “Получите бумаги нехорошие, по ним будете беспокоиться, не соглашайтесь”. Так же говорил по мясозаготовке.

По коллективизации говорил: “Надо избавить всё: коня, корову и т.д., а потом, если уже ничего не останется, идти в колхоз”, а некоторым говорил: “Лучше пропасть с голоду, а греха на душу не принимать и в колхоз не идти”.

“Гастроли” этого контрреволюционера длились почти весь 1933 г. безнаказанно. Обращая Ваше внимание на такую форму контрреволюционной деятельности, обязываю Вас принять меры к повышению классовой бдительности партийцев, комсомольцев, колхозников и колхозного актива.

Немедленно принять меры, пресекающие контрреволюционную деятельность.

С письмом ознакомить всех работников политотдела.

Зам. нач[альника] политсектора

Казначеев

31.III. 34 г. 45 экз.

ф.П-639, оп.1, спр.19, арк.24. Копія.

ПОСТАНОВА БЮРО ЧЕРНІГІВСЬКОГО ОБКОМУ КП(б)У ПРО СТАН КРОЛЕВЕЦЬКОГО ДИТЯЧОГО МІСТЕЧКА І ВЕЛИКУ СМЕРТНІСТЬ ДІТЕЙ ПРОТЯГОМ 1933 Р.

13 травня 1934 р.

Про стан Кролевецького дит[ячого] містечка.

Перевіркою комісії обкому та слідством підтверджені попередні матеріали та викладені в листі піонерів до т. Постишева факти обурливого злочинства колишньої адміністрації і вихователів Кролевецького дитячого містечка: розкрадання і відверта спекуляція продуктами та виробами майстерні містечка, що призначалися на харчування та одяг дітей, розтрата коштів, знущання з дітей (биття, загрози зброєю), злочинне ставлення до санітарного обслуговування дітей і відсутність медичного догляду, в наслідок чого в Кролевецькому дит[ячому] містечку протягом 1933 р. і початку 1934 р. мала місце велика смертність дітей.

Склад робітників дит[ячого] містечка було засмічено класово-ворожим контрреволюційним елементом (Коротицький, Нестеренко, Базилевич, Лисенко, Стожок та інш.), що протягом 1933 р. та I-го кварталу 1934 р. безкарно провадили шкідницьку роботу, скориставшись з відсутності постійного догляду й керівництва дит[ячим] містечком від обласного відділу народної освіти та з прямого потурання злочинним діям від зав. Кролевецького райвно – Сердюка, інспектора райвно – Гаркуна, зав. райздравом – Файнштейн, з відсутності догляду та керівництва від РВК та РПК.

1. За відсутність догляду та керівництва і nereагування на неодноразові сигнали про тяжкий стан дит[ячого] містечка (обслідування райКК РСІ, кореспонденція до райгазети та ін.) президії РВК оголосити догану, голові РВК т. Буханову оголосити сувору догану з попередженням та зняти з роботи.

2. Секретареві РПК т. Митяїцькому за недогляд та відсутність контролю оголосити сувору догану, та питання про залишення його секретарем РПК вирішити в його присутності.

Колишньому зав. КПП Кролевецького РПК т. Цибенкові оголосити сувору догану з попередженням, зняти з роботи та надіслати на низову роботу.

3. Зав. райвно т. Сердюка за зв'язок з контрреволюційними елементами, потурання злочинним діям, за саботаж директив облвно щодо перевірки роботи дитячого містечка з лав партії виключити та віддати до суду.

4. Доручити відділу культури й пропаганди перевірити дії редактора Кролевецької районної газети т. Беседи щодо відмовлення приймати дописи від дітей й nereагування на сигнали з дитмістечка та доповісти бюро.

5. Доручити облвиконкому перевірити дії зав. фінвідділом Полегкого та про наслідки повідомити бюро.

6. Доручити прокуратурі перевірити дії зав. райздоровідділом т. Файнштейн та притягнути до відповідальності.

7. Доручити прокуратурі терміново перевірити роботу райпрокурора т. Капланова та слідчого т. Пометко й про наслідки інформувати бюро.

8. Довести до відому ЦК КП(б)У, що представник НКО т. Ройс, обслідувавши дитмістечко, замазала дійсний стан його та безвідповідально поставилася до обслідування.

9. Доручити облпрокуратурі й облсуду організувати суд на місці, судити шкідників самим суворим порядком.

10. Доручити Кролевецькому РПК і РВК та облнаросвіті доукомплектувати склад адміністративного персоналу і вихователів дитмістечка та забезпечити негайно покращання господарського і матеріального стану (придбання ліжок, білизни, покращання харчування, приведення будівель в належний лад, організація сільськогосподарської бази).

Доручити облвно налагодити виховну роботу в дитмістечку та постійний догляд і інструктаж робітників дитмістечка.

11. Зобов'язати облвно, секретарів Кролевецького, Глухівського, Ніжинського, [Новгород]-Сіверського, Роменського, Борзенського, [Середино]-Будського, Прилуцького, Талалаївського, Козелецького, Конотопського РПК, Чернігівського МПК та голів РВК і голів райпрофрад цих районів до 1-го червня всебічно перевірити стан дит[ячих] будинків, надати потрібну їм допомогу та забезпечити постійний контроль та керівництво. Організувати шефство підприємств, колгоспів і радгоспів над дитячими будинками та дит[ячими] колекторами.

12. Зобов'язати облвно та обком комсомолу разом з РПК до 10.VI зміцнити склад робітників дитячих будинків кращими педагогами, зокрема, комсомольцями і партійцями. Обкому ЛКСМУ перевірити склад піонерватажків дитбудинків, зміцнивши роботу піонерорганізацій.

13. Запропонувати т. Бондареву прискорити слідство в справі Кролевецького "Будинка матері й дитини" і винних у розвалі будинка притягнути до суворой судової відповідальності.

*Певно: Підпис**

ф.П-572, оп.1, спр.14, арк.26-27. Засвідчена копія.

* Підпис під документом нерозбірливий

Частина II.
СПОГАДИ
ПРО ГОЛОДОМОР
1932-1933 РОКІВ

Білопільський район

№ 157

СПОГАДИ О.С.КАНДИБИ, ЖИТЕЛЬКИ М.БІЛОПІЛЛЯ БІЛОПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

1989 р.

Кандыба Александра Севастьяновна, 1898 года рождения, окончила гимназию. Во время голода 1932-1933 гг. находилась в г.Белополье, работала на заводе.

Голод начался с 1932 г., особенно тяжелый период с зимы 1933 г. Кто не хотел вступить в колхозы, у тех людей государство забирало продукты(картошку, фасоль, зерно), все вывозили из Украины. В России всего было полно, но нам запрещали ехать туда и приезжать им к нам, стояли на границах и не пропускали.

В то время была организована торговля – Торгсин. Население обменивало на продукты золотые, серебряные вещи.

Люди умирали с голода, убивали друг друга за одну картофелину, растягивали дохлых животных, на помойках подбирали все, что могли.

Кандыба

ф.Р-7711, оп.1, спр.1.Оригінал. Рукопис.

№ 158

СПОГАДИ П.Т.ЇБОГА, ЖИТЕЛЯ С.КЛИМІВКА БІЛОПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

20 серпня 1990 р.

Я, Ёйбог Петр Тихонович, родился в 1913 г. в с.Климовка Белопольского района Сумской области в семье рабочего ж\д транспорта. Отец работал в депо Ворожба сначала кузнецом на строящейся железной дороге Конотоп-Новля и далее пом.машиниста на узкой колее Ворожба-Зерново через Глухов, Погорелые Хутора (теперь Хутор – Михайловский). Этот период я учился в Конотопском техникуме ж\д транспорта с 1930 до середины 1935 гг., получил диплом техника путей сообщения, после 1,5 лет обучения – диплом инженера путей сообщения вагонного хозяйства, так как оно отделялось в отдельную отрасль от паровозного. Почти всю жизнь я работал на руководящих должностях.

В основном в памяти этого страшного времени сохранились события в Белопольском и Конотопском районах. Страшный голод в нашей области начался в сторону Харькова, так как в сторону Курска и области и в сторону Брянска этого также не было. Люди голодали, ели кору липы, травы весны, остатки картошки на полях, которая осталась с осени, мясо животных, нетрадиционное. Много умирало людей, особенно дети и мужчины. Например, в с.Боромля вымерли все, и трупы убирали солдаты. Народ бросался на транспорт, двигаясь на всех поездах в сторону Брянска и Белоруссии с вещами, которые меняли там на хлеб и картошку, а большинство просто пережить. Но не все достигали цели, а умирали в пути. Например, на ст.Ворожба много умирало в районе вокзала и в парках прибытия и отправки поездов. Каждое утро мы собирали и складывали [трупы] в маленьком кирпичном помещении, бывшем магазине Москаленка (оно

еще целое), и раз в сутки грузили платформу и паровозом вывозили на климовское кладбище – там было вырыто две больших ямы, куда сбрасывали трупы и присыпали небольшим слоем земли, и так продолжалось до заполнения ямы. Никакого учета по количеству погибших и их фамилий не велось.

Умирающий был пухлый, а глаза стеклянные – это признак безнадежности. Когда я был на поездной практике помощником машиниста паровоза и бежал из столовой к паровозу, который подошел к составу, меня остановила хорошая девушка: “Делай, что хочешь со мной, но дай хлеба”. Я отломал грамм 150 кукурузного хлеба и грамм 50 сахара, и она сказала: “Я буду помнить тебя, если буду жить”.

Я в это время на практике получал 800 г кукурузного хлеба, бутылку ситра и раз похлебку в столовой, а когда ехал в поездку – дополнительно 800 г того же хлеба и 300 г сахара. Когда в депо Хутор – Михайловский встречались с паровозными бригадами депо Брянск, то они говорили: “Как, хохлы, вы еще живы?” и изредка помогали нам, ведь там голода не было.

О голоде говорить было нельзя, это было опасно. После учебы я получил назначение на железную дорогу в г.Томск, а оттуда на ст.Эйхе, возле Новосибирска. Эта станция носила название по фамилии секретаря западносибирского крайкома партии, которого расстреляли и станцию переименовали. Там я увидел неплохую жизнь, а голода не только не было, но и не знали [о нем], и я молчал.

Помню в 1933 г. летом на ст. Ворожба прибыл Г.И.Петровский^[25] в трехосном классном вагоне с платформой, на которой стоял автомобиль. Петровский сам вышел из вагона и пошел на вокзал (вагон стоял в тупичке, где сейчас почтовое отделение). Его охранял только один человек, а вечером выступал в театре (теперешний продпункт, возле Заготзерно). Там я не был и не знаю, о чем он говорил. Из Ворожбы он уехал в Глухов, а из Глухова в Бахмач. В Бахмаче всех задержанных голодных (их называли – мешочники) кормили 2-3 суток, переписывали, кто и откуда они, давали до 2 пуд. муки и отправляли туда, откуда они прибыли, так как новый урожай зрел, и его надо было убирать. Так и по селам немного помогли, но я там не был, и так голод пошел на убыль. Вечная память человеку Г.И.Петровскому, он в моей памяти как старик с бородкой.

Причины голода, как я понимаю: люди пошли в колхоз принудительно, без желания. Лучшая прослойка крестьянства была раскулачена, и семьями (в то время вагонами, не приспособленными для перевозки людей) под охраной вывезли на Север и Сибирь; урожай был, но не все убрали; у слабых колхозов отобрали и то, что было убрано.

О голоде нигде не говорили и не писали. Сельсоветы учета не вели, да и сами вымирали.

По-моему, это была жестокая месть человека, у которого не было человеческой души, и те, кто отбирал хлеб у крестьян – они это делали под страхом смерти, и сами погибали.

Мое поколение – свидетель страшных времен и было на положении подопытных животных. Но меня могут спросить: “Видал ли я хорошую жизнь?” Могу ответить: “Видал и жил – это период НЭПа, 1925 г”. Я был мальчишкой, все было и было много, только птичьего молока не было, но тогда крестьяне жили и трудились свободно и радостно.

Ейбоз

ф.Р-7711, оп.1, спр.3, арк.2-3. Оригінал. Рукопис.

СПОГАДИ І.О.ЯРМОЛЕНКА, ЖИТЕЛЯ М.БИЛОПІЛЛЯ
БИЛОПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2003 р.

Ярмоленко Іван Олексійович, 1925 р. народження, в ті роки жив на хуторі Марусиному, нині не існуючому.

Мій дід (Штоля по-вуличному) жив у с. Марківка, мав свій магазинчик, фаєтон, коні. Коли почалась колективізація, все покинув і виїхав у Суми, там краску робив. На Марусиному був тоді 31 двір.

В 1929 р. в людей забрали всіх корів і мого батька поставили зав.фермою. У Щербини Кліма Васильовича була велика хата, прямо туди зсипали забране у людей зерно. А коли почалась посівна, то виявилась недостача 40 пуд. Він, [Щербина], вивіз, а мого батька судили – посадили в Штепівку на півтора роки. Восени 1932 р. прямо з поля було вкрадено отару наших гусей. В 1933 р. (був саме піст) прямо з сарая було викрадено телицю тільну і корову. Померло троє діток і батько. То коли вже батько помер, три дні лежав – не було в хаті ні хліба, ні солі. Нікому було труну робити, нічим було пом'янути. Потім приїхав батьків брат, голова сільради, похоронили. А ми з сестрою і не пішли провести батька – ходить не могли, пухлі були. Пирнеш мене – і не можу піднятись, кричу, поки хтось підніме.

Коли в нас на городі почало наливатись жито, то мати варила з нього тюрю. І давала нам з сестрою лише по одній ложці один раз і більше не давала, а ми кричимо: "Давай їсти!" Так вона нас дубцем по руках простягнутих. Потім дід Штоля взяв мене в Суми. Я набирив холодної води у відро, ходив по Сумах і кричав: "Холодна вода! Кому холодної води! 10 копійок кружка!", заробляв один-два рубля в день. Так і вижив.

Ярмоленко

Архівний відділ Білопільської райдержадміністрації. Колекція документів. Оригінал. Рукопис.

Буринський район

№ 160

СПОГАДИ К.К.ЯГУПИ, ЖИТЕЛЬКИ М.БУРИНЬ
БУРИНСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2 травня 1989 р.

Ягупа Катерина Кузьмівна, народилася 14 березня 1908 р. Освіта – 2 класи початкової школи. Зараз пенсіонерка.

З самого початку колективізації вся наша сім'я записалася в місцевий колгосп, зараз радгосп "Улянівка". Я літом працювала в ланці, а зимою – в економії на цукровому заводі. Працювали за записаний трудовень, нічого за це не одержуючи.

В 1932 р. знаходилася в Бурині. Того року був дуже гарний врожай зернових. Взагалі, той рік був врожайніший на все. Але після жнив зерно почали вивозити, грузити на підводи і вивозити. Забрали не тільки в колгоспі, а й у нас. Забирали не тільки зерно, а й картоплю, буряки, все, що можна було забрати. Не залишали навіть на насіння.

Щоб зовсім не померти, то ховали під стріхами вузлики з зерном.

В той час були організовані бригади чоловіків, які забирали ці продукти. Якщо зна-

ходили під стріхами, то забирали і це. Після цієї “чистки” почався страшний голод. На нашій вулиці “XVIII партз’їзду” померло 74 чоловіки. Помирали більше чоловіки, ніж жінки. Щоб не померти, їздили по економіях на заробітки (ті що були здоровіші). Їздили в Неплюювку (Воскресенку), де за день давали 1 кг вареної з вівса каші. На економії (де зараз радгосп “Паризької комуни”) давали за день по 1 кг макухи. Наш колгосп був дуже бідний, навіть не завжди за день давали невелику мисочку вівсяної муки. Ті люди, які вже були невмозмі їздити на заробітки, вмирали на ходу. Ховали їх тільки де можна було, без гробів. Майже кожен день хтось вмирав, то вже не було ні подиву, ні жалю.

Їли кользу, свиріпу, пекли коржики з акації, з полови. В той час на вулиці не було навіть котів і собак. Найважче було весною. Це була страшніша голодовка, ніж у 1947 р., коли була засуха. В 1947 р. був неврожай, а у 1933 році голод зробили умисно.

Ягуна

ф.Р-7711, оп.1, спр.5, арк.34-35. Оригінал. Рукопис.

№ 161

СПОГАДИ Н.Є.МОСКАЛЕНКО, ЖИТЕЛЬКИ С.ДМИТРІВКА БУРИНСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

5 травня 1989 р.

Москаленко Неоніла Єгорівна народилась 10 квітня 1907 р. Освіти практично ніякої. Після революції, в 1919 р., зимою декілька тижнів ходила в вечірню школу. Спочатку ходила по наймах, а після революції, як створили колгосп, постійно працювала в колгоспі “Третій вирішальний”, а потім в “Червоногвардійці” до пенсії.

Голод пам’ятаю добре, та й як те не запам’ятати. В цей час я, як і багато інших, працювала в колгоспі, бо мала малого сина, а його потрібно годувати. Тим, хто ходив працювати, давали в день по 100 г хліба (якщо його можна так назвати) і варили в спільному казані кашу, а потім по ложці роздавали. В той час головою колгоспу був Москаленко Микита Гаврилович – він хоч і був у “начальстві”, та жив як і всі люди, голодував. Мій чоловік був завхозом, та жили не краще за других. Рік тоді видався неврожайний, але всі знали, всі говорили, що це не головна причина бідувань. Восени з кожного двору почали “здирати” все, що можна. Зерна ні в кого не було. Корів, коней, всю худобу забирали, незрозуміло навіщо. Нашу корову забрали, але через декілька днів мій чоловік привів її назад, та вона через два дні померла.

Найтяжче було зимою і весною 1933 р. Згадувати важко. В нашій сім’ї помер мій свекор (восени), а весною поховали і свекруху. Я сама якимось чудом вижила. Декілька раз пухла. Одного разу вже як говорять і на “стіл” поклали. Та прийшла сестра Кулина – принесла жому, самого звичайного жому, зварила його – я не багато поїла та й живу по сьогоднішній день. Їли все, що тільки можна було. На моїх очах помер рідний дядько. Прийшов з Жуківки, думаючи, що вдасться що-небудь знайти поживне, а тут всі пухлі лежать. Так додому і не дійшов. Помер сусід, чоловік років 30, та залишив жінку і 3-х сиріт.

Навіть закопувати було нікому. В кожну яму вкидали і лише прикидали трохи зверху землею. Мій чоловік час від часу їздив кудись, вимінював різні речі на що-небудь їстівне. Набере полотна, хусток та й везе. А додому привозив невелику грудку (з кулак) сахару та десять картоплин. Так ми жили. Тяжкі були часи.

Москаленко

ф.Р-7711, оп.1, спр.7, арк.3. Оригінал. Рукопис.

**СПОГАДИ Г.П.МЕЛЬНИК, ЖИТЕЛЬКИ С.ЧЕРНЕЧА СЛОБОДА
БУРИНСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

17 травня 1989 р.

Мельник Ганна Панасівна, народилась в 1913 р. У школу не ходила, лише в перші роки радянської влади навчалась в лікнепі. Постійної роботи не було: працювала в сс. Дубов'язівка, Тернівка і в своєму селі. Все своє життя прожила в с. Чернеча Слобода. Так як батьки були середняки (в них було 9 десятин землі, пара коней, корова), то їх розкуркулили. Вони залишилися в пустій хаті. Під час голоду мені було 20 років, працювала на різних роботах, але тільки за їжу. Особливо тяжким був 1933 р. Люди їли різні трави, пекли коржики з гречаної полови. Цілі вулиці були вимерлі, навіть зустрічалися випадки людоїдства. Трохи краще жили ті, що від поля. Щоб зберегти собі життя, люди вдавалися до крадіжок. Наказували їх за це дуже жорстоко: кидали в холодну, судили. Деякі батьки відвозили дітей на станцію і там залишали. Звідти діти потрапляли у різні притулки. Громадські організації нічим не допомагали людям.

Мельник

ф.Р-7711, оп.1, спр.21, арк.14. Оригінал. Рукопис.

Великописарівський район

№ 163

**СПОГАДИ П.ЯРОВЕНКА, ЖИТЕЛЯ С.РЯБИНА
ВЕЛИКОПИСАРІВСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

11 липня 1989 р.

В 1933 г. мне было девять лет. Жила наша семья в Винницкой области: отец – инвалид империалистической войны, который получал пенсию 9 руб., мать – домохозяйка (она не могла идти на работу, так как должна была ухаживать за отцом) и трое детей. С того времени прошло 56 лет, но я хорошо помню все, что видел, с чем сталкивался.

Голод начался с 1932 г., когда проводилась насильственная коллективизация. В большинстве сельское население не желало вступать в колхозы. У таких людей местные власти забирали хлеб – главный продукт питания. Семьи были тогда многодетные (по 7-10 человек), запуганные, верующие в бога, неграмотные. Их пугали слухи и вымыслы о колхозах.

На местах жестоко расправлялись с теми, кто не желал вступать в колхозы: многие такие “враги народа” были репрессированы. Скот, инвентарь, семейные ценности, продукты питания – все конфисковывалось до грамма и продавалось на торгах, как говорят “с молотка”. Членов семей выгоняли на улицу, оставляя их без каких-либо средств существования. Денег тогда у жителей села не имелось.

Озимых осенью 1932 г. было посеяно очень мало. В магазинах практически не было никаких продуктов питания. А если когда и появлялись, то купить их было не за что. Хлеб продавали только учителям, и то нерегулярно.

В 1933 г. голод охватил всех селян. Началось массовое вымирание людей. Особенно в апреле, мае, июне, июле. Я был тогда мальчишкой и видел таких людей – пухлых, беспомощных. Запомнилось мне еще то, что очень много выросло в том году бурьянов. Поля, огороды, дворы, улицы от щедрых дождей все были в высоких до 2-х метров бурь-

янах. Транспорта никакого не было в селе. Разве что изредка появлялись подводы, куда грузили умерших по несколько человек и отвозили на кладбище, сваливали в общую яму по 30-40 человек.

Люди, которые могли еще двигаться, искали для себя еду – крапиву, лебеду, листья липы, берестка, цветы белой акации и другое. В речке вылавливали даже самую мелкую рыбу, черепашек. А в лесу собирали грибы. Причем все подряд. Некоторые люди там же, в лесу, ели их, травились и умирали.

Нас родители не пускали из дому, так как проходили слухи, что детей ловят и перерабатывают “на котлеты”. Но ухитрились мы, пробирались сквозь бурьяны, чтобы увидеть происходящее. Мы ужасались, видя беспомощных людей, много мертвых. Те, кто еще был живой, просили у нас какой-либо еды. А что мы, дети, могли им дать?

Не могу без ужаса вспоминать своих соседей – Паламарчуков. У них была большая семья. Я видел в их доме трупы умерших, видел, как у этих мертвых вырезали куски мяса и сырым его ели. И руки, и лица детей были вымазаны в кровь. И сегодня перед моими глазами стоит страшная картина.

Помню еще, что на складах железнодорожной станции было зерно. Склады же стояли на высоких стояках. Некоторые под силой голода пробирались на склад, буравили в полу дыры и добывали по несколько килограммов зерна. Но такие зачастую домой не возвращались, оставались лежать убитыми охраной.

В июне 1933 г. я со своим братом был на огороде. Мы заметили, как мальчик лет 10-12 пробирался поперек огородов в нашем направлении. Он был плохо одет, часто падал, но подымался и вновь шел. Потом на огороде нашего соседа он остановился, нагнулся и стал что-то собирать или рвать. Вдруг из своей хаты вышел хозяин. В руках у него была толстая палка. Мальчик, по-видимому, не замечал подходящего к нему мужчину. Несколько ударов обрушилось на голову мальчика. Он упал и больше не поднимался. Когда ушел сосед в свой двор, мы с братом осторожно, по-пластунски подползли к тому месту, где лежал мальчик. Он еще был живой, но сильно стонал, из ушей и носа текла кровь, а в руке было зажато 5-6 перьев лука. Возле него лежала толстая палка. Мы видели, как убийца вечером закопал этого мальчика на самом краю своего же огорода. Так никто и не знал, кто убит, кто убил, словно это был не человек. Тогда, в тот голодный год, такое было обычным явлением. Вскоре умер и наш сосед-убийца. Нам с братом казалось, что это ему за совершенный им тяжкий грех.

Со слов родственников, жила в с.Старая Рябина семья Сергея Дудки: он, жена Анастасия, дочь Паша 10 лет от роду, и Ваня 8 лет. В 1932 г. главу семьи репрессировали, посчитали “врагом народа”. Работал он в полеводстве. Семья его осталась без средств существования. Это, по-видимому, отразилось на психике Анастасии. Дети просили у нее еды, но она не могла им ничего дать, так как у них все забрали. И вот однажды она одела детей в лучшие, какие были у них одежды, и повела к Ворскле. Там бросила дочку в реку и хотела то же сделать и с сыном. Но Ваня стал ее жалостно просить не топить его, что он больше не будет просить у нее кушать. Мать упала на берегу от бессилия и поднялась лишь поздно вечером. Прошло несколько дней. Как-то Ваня полез в печь по еду. Мать схватила его, затолкала подальше в горячую печь, где мальчик и сгорел. Анастасия же в тот день утонула в колодце. Вот так не стало целой семьи.

В то время дети не умели смеяться или даже улыбаться. Это можно заметить по фотографиям тех лет: серьезные, строгие глаза смотрят на нас с тех фотографий, словно спрашивая: в чем же мы, дети, виноваты?

Чудом, но мне все же удалось выжить. Потому, наверное, людям моего поколения тяжело и больно вспоминать прошлое. Я знаю цену хлеба, цену жизни человека.

Яровенко

Красное знамя. – 1989. – 11 июля.

СПОГАДИ А.Н.МОРОЗОВОЇ, ЖИТЕЛЬКИ С.ДОБРЯНСЬКЕ
ВЕЛИКОПИСАРІВСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

17 серпня 1989 р.

Мой отец, Никифор Пантелеевич Зубатов, и мать, Матрена Никаноровна, воспитывали шестерых детей: два сына и четыре дочери. Было у нас две десятины земли. Выращивали на ней хлеб, картошку... Урожаи неплохие получали. Хотя и не в сытости, но прожить все-таки можно было. Но вот наступила осень 1932 г. Выгребли у нас все до зернышка. Осталась у нас картошка да еще кое-что. Так и перебивались зиму без хлеба. Дотянули до весны – отец с матерью задумались. Что же дальше делать? Помрем ведь здесь все с голоду. Решили ехать в совхоз (это в Харьковской области). Там тоже еда не ахти какая была, но все-таки от голода не пухли. Перебивались, одним словом.

Никак не могли понять тогда, почему же мы так бедствуем. Ведь своими глазами видели на железнодорожной станции горы зерна под открытым небом. И в то же время люди умирали, не имея даже крошки хлеба. Между собой, правда, поговаривали, что голод этот странный какой-то: ведь не было ни засухи, ни другой беды. Но вслух ведь боялись сказать. Хотя со временем (особенно весной и в начале лета 1933 г.) и говорить-то было почти некому. Умирали десятками, сотнями. Пустели улицы наши сельские, рос бурьян во дворах.

В Добрянское мы вернулись в 1934 г. Вернулись все, никто из нашей семьи не умер (ведь в совхозе все-таки было легче с пропитанием). А село наше родное было неузнаваемым. Опустело, вымерло. Страшная участь постигла, например, семью Дрона Харитоновича Морозова. Так получилось, что они никуда не выехали, остались в Добрянском. А есть-то нечего было, опухли все. Умерла жена Дрона Харитоновича, затем жена сына Артема, его маленькая дочь. В очень тяжелом состоянии был и сам Артем. Однажды в их дом зашли люди из той бригады, которая отвозила умерших на кладбище. Посмотрели на того же Артема, а он совсем без движений, пухлый весь такой, что и на человека не похож. Решили, что мертвый. Вот и погрузили его на подводу, где уже лежали трупы. Привезли на кладбище, сбросили в яму. Только он ведь живой был. Через некоторое время очнулся, пришел в себя, понял, где находится. Может страх прибавил ему сил. Выбрался он из той ужасной ямы, дополз до хат.

Все это он мне сам рассказывал, ибо впоследствии (уже в тридцать четвертом), мы поженились. Артем тогда остался с маленькой дочерью (а жена, еще одна дочь и мать умерли от голода).

Вот такое время пережили люди. Страшное еще потому, что издевались ведь над другими те, кто жил рядом, кого знали мы с ранних лет. Бывало, придут так называемые “активисты”, все в доме перевернут вверх тормашками – зерно ищут. А его-то нет. Начинают тогда одежду забирать, борщ из печи вытянут. Разольют, разбросают все. Издеваются, одним словом. И это свои же односельчане. Вот те и не голодовали, кто ходил по хатам, да страх на нас нагонял.

А. Морозова

с. Добрянское

Литературная запись Л. Бобковой

Красное знамя. – 1989. – 17 августа.

СПОГАДИ О.С.КОНЕНКО, ЖИТЕЛЬКИ СМТ ВЕЛИКА ПИСАРІВКА
ВЕЛИКОПИСАРІВСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

26 червня 1990 р.

Я, Коненко Ольга Сергеевна (девичья фамилия Малезик), уроженка с.Новая Рябина Великописаревского р-на Сумской обл., 1922 г. рождения. В настоящее время пенсионерка, проработала фельдшером на скорой 25 лет, 20 лет на участках в селах. Живу в настоящее время в Великой Писаревке. Хочу рассказать о трудном голоде 1933 г.

Мне тогда было 11 лет. Родители мои крестьяне-колхозники. Семья была из 6 человек. Была в хозяйстве корова, огород. Мама ходила в звено на поле. Недостаток хлеба начался еще с осени 1932 г. Начала мама подмешивать в тесто сухие картофельные очистки, толченые в ступе, затем шелуху проса. Весной 1933 подмешивали из бурьяна калачики, гичку свеклы. Зерно, у кого было хоть немного, предлагали сдать государству добровольно, кто не сдавал – шла бригада, искали, находили и забирали. Люди для семьи старались хоть немного припрятывать: закапывали в землю, но бедовые активисты из бригады и там находили его. Ветряки, где раньше люди мололи зерно, позакрывали. Вот отец мой немного припрятал зерна и решил сделать жернова для приготовления муки. Привез 2 круглых камня в диаметре 40 см, наковал их молотком (он раньше был мельником на ветряке), поставил этот агрегат в подвале и мололи мы потихоньку, чтобы никто не знал. Вот один раз забыли закрыть двери, и сосед увидел это дело. Пришлось и ему муки молот. Но недолго мы жерновами пользовались – узнали об этом в сельсовете, пришли, разбили эти жернова, пригрозили, что отца судить будут, и ушли. Потом отец сделал ножную ступу, и так мы из оставшегося зерна делали муку: толкли шкурки картофельные, шелуху проса – все для выпечки хлеба, вернее не хлеба, а лепешек. Мы все очень слабые были: спасала нас корова своим молочком.

Особенно трудно было всем людям весной 1933 г. Запасы все иссякли, люди вымирали семьями. Была организована бригада, которая ездила подвой, собирала по дворам мертвых и хоронила. Мы, детвора, бывало, бегаем по домам и считаем, сколько мертвых, в каком доме. Бывало, заходишь в хату, а там лежат и на земле, и на печке мертвые, а те, что живые, и говорить от слабости не могут.

Вот один раз бригада собирала мертвых на повозку, а один парень лет 16-17, живой, но очень-очень слабый, и просит их – не берите меня (шепчет), я может, выживу. Но они его забрали вместе с его отцом и братом на кладбище, но в яму с мертвецами не положили, а положили рядом. Ямы выкапывали глубокие и широкие и складывали мертвых по 6-8 человек. Я жила рядом с кладбищем и все со старшей сестрой наведывалась туда. Когда побежали вечером к тому парню, то он лежал мертвый. На другой день его похоронили с другой группой мертвецов.

Люди ели собак и кошек. Одна лошадь заболела и не могла ходить, лежа паслась, так люди ее ночью зарезали и разобрали по кусочкам домой.

В 1933 г. летом напала на людей малярия. Я тоже заболела, ослабла, дальше некуда. Перестала ходить, а хлеба хотелось до слез. Вынесет мама меня на руках, посадит на рядно под ворота, и сижу я или лежу и плачу – сил нет ходить, да еще и малярия трясет ежедневно часа полтора подряд. Мама уходит с отцом на работу, а оттуда приносит нам хоть немножко галушек или затирки (им варили на обед в колхозе). Начали поспевать жита. Люди, у кого дома не было посеяно на огороде жито, в поле срезали колосья, выминали зерна и варили супы, а сам колосок сушили, толкли в ступе и пекли лепешки. Но власть знала дело – назначили объездчиков, и те на лошадях охраняли поля. Были жестокие охранники, били кнутами людей. Были случаи, что находили мертвых людей в посевах. Некоторые люди не выдерживали голода, выминали зерна прямо в поле и жевали не вареным, после чего им вздувало живот, и они умирали.

За срез колосьев было строжайшее наказание, вплоть до суда – до 2-х лет тюрьмы.

Настал 1934 год. Уборка урожая. Немножко стали люди наедаться, очень много людей поумирали от того, что сразу наедались – был заворот кишок и смерть.

В колхозе работали люди за трудодни, на которые давали копейки и граммы хлеба. Года три после голодовки все подмешивали люди еще с осени то картофельный жом, то бурячный жом или половину просяную в тесто для хлеба, чтобы хватило хлеба до нового урожая. Была у меня сестричка маленькая, 5 лет ей тогда было, так у нее выпадение прямой кишки было от такого хлеба. Мы ее лечили со старшей сестрой – станем ей вправлять прямую кишку, а она, бедная, кричит на всю улицу. Видно, с тех пор и родилась у нас мысль быть медиками. И наша подопечная тоже осталась жива.

Коненко

ф.Р-7711, оп.1, спр.25. Оригінал. Рукопис.

Глухівський район

№ 166

СПОГАДИ І.Д.ДУШИНА, ЖИТЕЛЯ С.СВАРКОВЕ ГЛУХІВСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

15 березня 1989 р.

Душин Иван Давыдович, 1920 г. рождения, житель с.Сварково, персональный пенсионер, член КПСС с 1956 г. Родился и жил в с.Сварково, здесь окончил 7 классов, период голода помню хорошо. В 1932 г. мы выгребали остатки, а в 1933 г. был острый голод. До середины зимы перебивались на картофеле, о хлебе и речи быть не могло; а весной пошли по полям собирать оставшийся картофель, неубранную фасоль. Я пас корову у Лепешко Тихона Андреевича.

Кроме меня в семье было два брата, младше меня, мать и отец. Мы вели домашнее хозяйство, выжила вся семья. Помню, что в 1933 г. охранялись поля. Один раз я пас корову около ржаного поля, вдруг из ржи поднимается милиционер и говорит: “А ну, показывай, нет ли у тебя колосков”. Колосков у меня не было.

По селу ходили люди из других областей, некоторые из них обменивали вещи на продукты, некоторые побирались, а три семьи из Полтавской области остались жить в нашем селе и после голода.

Так, в село пришли две сестры и брат Беднена Павел Максимович, Куц, третьей фамилии не помню. Сестры уже умерли, а Беднена П.М. живет и сейчас. Опух и умер от голода Мартыненко Семен.

Дожили до “зеленого корма” – распустились листья липы, крапивы, рвали головки клевера, тимофеевку. Летом стало легче.

Были по селу случаи краж – обували в лапти и выводили коров, поэтому хозяева не спали, организовывали дежурство по селу. Дежурные ходили с колотушками.

В городе тоже купить было нечего из продуктов, потому что там продукты продавали по карточкам, для сельских жителей городской прилавков был закрыт.

В Сварково был один магазин, он и сейчас стоит (возле церкви), тогда там продавали железки и другие вещи для хозяйства, толком не помню какие, а продуктов не было.

Душин

*Подпись Душина удостоверяю:
председатель сельсовета Тарасенко*

ф.Р-7711, оп.1, спр.26. Оригінал. Р'укопис.

№ 167

**СПОГАДИ А.П.СИДОРЕНКО, ЖИТЕЛЬКИ С.ЧЕРНЕВЕ
ГЛУХІВСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

26 грудня 1989 р.

Сидоренко Анастасія Павлівна, 1923 г. рождення, уроженка и жительница с.Черневое. В семье были мать, отчим и я, отец ушел в Красную Армию на действительную службу, и домой не приехал, остался жить в другом месте.

В 1931 г. с организацией первого колхоза наша семья ушла в колхоз. Сдали коня, корову, я ребенком ходила в колхоз по молоко – когда дадут, а когда скажут, что нет.

В 1933 г. был голод. Собирали зелье, картофель по полю – сушили, пекли оладьи. А потом летом нажали хлеба, дали нам хлеба. Меня в 1933 г. забрал родной отец (в Шостку, где он был начальником НКГБ), а мать была пухлая от голода. Потом я возвратилась к матери.

Сидоренко

Записала заведующая Глуховским райархивом А.В.Буряк

ф.Р-7711, оп.1, спр.27. Оригінал. Рукопис.

№ 168

**СПОГАДИ М.С.ПОЛЯТИКІНОЇ, ЖИТЕЛЬКИ СМТ ШАЛИГИНЕ
ГЛУХІВСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

2003 р.

Дівчинкою я вже заробляла на хліб. В нашій сім'ї було 13 чоловік. З 9 дітей я була наймолодшою. У нашому господарстві було 2 корови, 4 свиней, гуси, кури, вівці. Коли я піросла, нас розкуркулили і все забрали : дім, корову, свиней, гусей і всі речі. Мене забрала до себе хрещена. Мати і батько пішли, і я не знала, де вони поділись. Я була бездомна, і заробляла, де могла – і в школі, і в будинках, де жили багатії. Через деякий час у хрещеної я побачила свого брата. Він розповів мені про батька. Батько помер, тому що йому нічого було їсти. Руки, ноги і обличчя у нього опухли. Він ходив полями і збирав гнилу картоплю і зерно.

Мати була ще живою, але дуже хворіла. Мені дуже хотілося побачити її, але я не могла піти туди, бо заборонила хрещена. Її подальше життя мені невідоме.

*Спогади зібрала учениця 11 класу ЗОШ І-ІІІ ст.
сmt Шалигине Старцева Олена*

Архівний відділ Глухівської райдержадміністрації. Колекція документів. Копія.

Конотопський район

№ 169

СПОГАДИ В.Я.КРАМАРА, ЖИТЕЛЯ М.КОНОТОП СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

5 червня 1989 р.

Крамар Володимир Якович, 1906 р. народження, освіта вища. В часи голоду працював директором семирічної школи №2 м. Конотоп, зараз на пенсії.

Явища голоду на території Конотопа і району в 1932 р. не спостерігав. В самому місті впроголодь, але жили. Одержували пайку хліба з домішком просяної муки та дерев'яної тирси.

Був випадок канібальства. Жінка, що мешкала поруч з старою лазнею (нині медвигвезник), жваво торгувала гарячими котлетами. Коли не помилюсь, жінка з с.Красного поїхала до м.Конотопа з ночівкою і попередила, що буде ночувати у такої-то. Додому вона не повернулась. Її рідні звернулись до конотопської міліції. [Було] зроблено обшук. Виявлені банки з людським жиром, м'ясо, котлети, на болоті знайшли голову загиблої жінки. Люди намагались розірвати винну, але міліція не допустила до самосуду. Її вивезли з Конотопу, а подальша її судьба невідома. Цій події я свідок. З того часу на базарі м.Конотоп було заборонено торгувати готовими м'ясними виробами.

Весною, в кінці травня, я одвіз дружину з маленькою донькою до с.Шаповалівки Борзнянського р-ну Чернігівської області до моїх батьків. Батько був лікарем місцевої лікарні. Мати тримала гарне господарство. Грабування села на лікаря не розповсюджувалось. Я дозволив такий вираз, базуючись на фактах: по закінченні навчального року, десь у другій половині червня 1933 р., я у відпустку приїхав до батьків. По селу ходила комісія по виявленню залишків і конфіскації їх. Проти садиби батька, у маленькій хатинці жили дві сестри, в однієї з них була донька років 14. При обшуку, десь у запічку, знайшли трохи квасолі, щось з 5-6 кг. Як не благали сестри, як не причитали, квасолю забрали. Через деякий час старша сестра померла з голоду. Оце приклад роботи органів влади на селі по створенню голоду, а не ліквідації лишку. Поряд (в 3 км) на станції Доч хлібні склади були забиті зерном, охоронялись слабо. Який був народ села? Помирали біля них голодні, але жодної спроби взяти зерно [не було].

Село Шаповалівка – велике село. Більш тисячі дворів. Чорнозем. Повальної смертності не було. Непухлих не зустрівач.

З даних лікарні (до яких я мав незаконний доступ) в день вмирало по 10-15 чоловік. Не дозволялось писати причину смерті – голод.

Крамар

ф.Р-7711, оп.1, спр.28. Оригінал. Рукопис.

№ 170

СПОГАДИ В.Г.МАНАЄВОЇ, ЖИТЕЛЬКИ М.КОНОТОП СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

27 липня 1989 р.

Манаєва Вера Григорьевна, 1914 г.рождения, уроженка г.Киева, в г.Конотопе с 1920 г., образование среднее. В 1931-1933 гг. я училась в ФЗУ при заводе КПВРЗ и была чле-

ном комсомола – активно виконувала все поручення, учасувала во всех меропряттях, котрые проводились в то время. 1932-1933 гт. были очень голодные.

Наша семья из 6 человек жила впроголодь: кушали очистки от разных овощей, какую-то мякину, отруби. Благодаря тому, что я была на заводе, я обедала там, и отчим в депо работал и обедал в депо, и все же все мы были пухлые, особенно руки и ноги.

Хлеб и еще кое-какие продукты отпускались по карточкам в очередях, и такие малые нормы, что люди не могли жить на этом, и началась смертность. В это время я была в рейдовой бригаде – дежурили в районе вокзала с представителями милиции: собирали детей разных возрастов и сдавали слабых в больницу и в детские приемники. Эти дети были брошены своими родителями, [которые были] не в состоянии их прокормить. Увеличилась в эти годы также беспризорность. Собирая детей, мы также находили и трупы на вокзале, привокзальной площади, базарах и на повозках лошадьми отвозили их в часовню.

Помню, еще в 1933 г. летом была демонстрация в честь праздника Международного дня молодежи. На эту демонстрацию очень трудно было собрать молодежь и комсомольцев, но все было очень строго и не явиться было нельзя. Комсомольцы приходили с опухшими руками и ногами, запалыми глазами, а к ногам у некоторых были привязаны балетки и ноги забинтованы, чтобы не текла из трещин сукровица – так было у меня. Шла молодежь с поникшими головами по шоссе на дороге в город (раньше асфальта не было), а сбоку на дороге лежал молодой умирающий парень. Когда мы подошли к нему, он открыл глаза и так жалобно посмотрел на нас, что я заплакала, а, увидев сотрудника милиции, я выбежала из строя и попросила подобрать этого, еще живого парня.

Когда я пришла на завод в 1931 г., то заводская столовая уже была, и уже с 1932-1933 гг. и дальше столовых стали открывать больше для рабочих и служащих предприятий. В районе против путепровода на вокзале, где остановка автобусов из города, была построена для населения фабрика и при ней очень большая кухня-столовая, к сожалению, немцы ее взорвали.

Манаева

ф.Р-7711, оп.1, спр.29. Оригинал. Рукопис.

№ 171

СПОГАДИ І.І.ВОРОНИ, ЖИТЕЛЯ С.ПЕКАРІ КОНОТОПСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

22 листопада 2002 р.

Ворона Іван Іванович, 1927 р. народження, під час голодомору проживав у с.Пекарі. В нашій сім'ї був батько, мати і п'ятеро дітей. Мені було 6 років, в школі ще не навчався. Під час голодомору ми всі вижили завдяки тому, що мій батько працював агрономом при Дубов'язівському цукровому заводі. Йому видавали 400 г хліба на день і 4 кг муки на місяць. Батько ці грами збирав за тиждень і привозив нам в неділю дві або три буханки хліба. А коли привозив, наша мама ділила його по маленьких кусочках на цілий тиждень. Коли батько привозив 4 кг муки, то ми рвали листя з липи, сушили його і товкли, потім мати нам пекла коржики. Ще ми вижили тому, що в нас була корова Лиска. Наша мама давала нам по півлітровій кружці молока на день. Більше не вистачало тому, що наша мама була добросеречною, вона давала молоко нашим сусідам – Дяченковим, Богоденковим, Іржавським, в яких не було корів, в них було по п'ятеро чи шестеро дітей. Дуже багато ходило дітей і дорослих, які просили щось поїсти. В них

були ноги пухлі і потріскані, а з них текла вода. Мати всім, хто приходив, давала потроху молока. Особливо мені запам'ятався один хлопчик років восьми чи десяти. Коли ми вранці повставали, то побачили одного хлопчика, який лежав коло нашого двору. Він не міг ходити тому, що ноги в нього були напухлі і потріскані, і з них текла вода. Мати нам наказала внести його в хату, а сама постелила чисте рядно на долівці, положила головну подушку, і там ми його поклали. Був він не з нашого села, сказав, що звати його Андрій. Цілий тиждень мама його лікувала, давала йому їсти те, що й нам. Коли він одужав, то дуже нам дякував, і пішов далі. Що з ним було далі, ми не знали. Восени 1933 р. наша мама захворіла, всі турботи лягли на плечі нашої старшої сестри Ніни, якій було одинадцять років. Батько часто привозив лікарів з Дубов'язівки, які допомагали нашій мамі одужувати. Був у нас братик 1932 р. народження, треба було його і маму годувати чимось поживним. Була в нас квочка і дванадцять курчаток, та прийшлося її зарізати, щоб зварити бульйон мамі і братику. Курчатка дуже пищали, але іншого виходу не було. Ми дуже добре за ними доглядали, і вони до зими вирости.

Були й випадки людожерства. Одного разу жінка на ім'я Ганна порубала своїх двох хлопчиків, посолила і поклала в чавун, потім варила і їла. Про зникнення дітей на неї було донесено в міліцію, і міліція прийшла і знайшла в чавуні дитячі пальчики. Цю жінку було заарештовано, і більше сюди вона ніколи не поверталась. Ось до чого доводить голод.

Ворона

Архівний відділ Конотопської райдержадміністрації. Колекція документів. Оригінал. Рукопис.

Краснопільський район

№ 172

СПОГАДИ А.Г.КОСАРЕВА, ЖИТЕЛЯ С.ВЕЛИКИЙ БОБРИК КРАСНОПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

30 червня 1989 р.

Косарев Андрій Григорович, 1912 р. народження, освіта вища, член КПРС з 1941 р., інвалід Великої Вітчизняної війни, пенсіонер.

Я в той час навчався на першому курсі Сумського інституту соціального виховання. Кожного вихідного дня їздив у рідне с. Великий Бобрік. Знаю цю страшну трагедію для українського народу з особистих переживань і спостережень.

Йосип Віссаріонович Джугашвілі (партійна кличка – Сталін) не в міру економічних можливостей, поспішно-форсовно проводив не тільки індустріалізацію, а й колективізацію сільського господарства країни. Лише в 1931 р., а це був третій вирішальний рік першої п'ятирічки, було пушено 518 фабрик і заводів, організовано 1040 машинотракторних станцій. На це були потрібні величезні кошти. Наша країна в той час для індустріалізації закуповувала за кордоном за золото машини, станки і різне устаткування. Капіталісти, питаючи злобу до нашої соціалістичної вітчизни, продавали все це втридорога. Тому того золота, що було накоплено в період непу, добувалося на золотих копальнях, що було конфісковано в церквах і монастирях – не вистачало. Сталін і його підручний Каганович Лазар Мойсейович, який був до того часу секретарем ЦК партії України, прийшли до висновку, що золота найбільше на Україні, і тому вони вирішили голодом взяти золото в українців.

В 1932 р. с.Великий Бобрік було повністю колективізоване. Колгосп ім.Лліча, який знаходився на цій території, зібрав на той час великий урожай (14 ц з га) зернових. Увесь

зібраний хліб було вивезено на державні склади, колгоспникам на трудодні нічого не дано.

Коли колгоспники у вересні 1932 р. зібрали із своїх городів картоплю, цибулю, кукурудзу, квасолю і іншу городину, при сільській раді було створено дві бригади ударників по 5 чоловік кожна. Ці бригади формувалися з бувших тюремників, ворів, тунєядців і другого нечесного люду. На ці бригади ударників було покладено завдання забрати у колгоспників з погребів картоплю, кукурудзу, квасолю і інші продукти. Ударникам також вмінялось в обов'язок у тих колгоспних сім'ях, де була корова, а дітей малих не було, забирати примусово корів в порядку заготівлі. Ударникам, очевидно, добре платили, бо вони усилено старалися викачати з населення все, що можна їсти. Голод Сталіним і Кагановичем був чітко спланований, бо залізничні станції не продавали населенню квіток, їх продавали тільки по командирівочним посвідченням.

Очевидно, було передбачено, що голодуюче, страждаюче населення нікому буде хоронити, тому на ударників була покладена ця місія.

Щоб замінити вимерше населення України, Сталін і Каганович організували і підготували в 1934 р. планове переселення населення з російських областей на Україну.

В с. Великий Бобрик і на Україні голод почався в листопаді 1932 р. і продовжувався до серпня 1934 р. Під час голоду вимерли в першу чергу діти, старі, хворі люди, а також вимирали цілі сім'ї. А в сім'ях в першу чергу чоловіки. В цей період по дорогах України і в с. Великий Бобрик можна було бачити мертвих людей на дорогах, дворах, вулицях, а найбільше в хатах.

Ударники восени і літом на возах, а зимою на санях, об'їджаючи вулиці села, скидали мертвих по десятках людей, з возів або з саней теліпалися руки, ноги, голови. Їх везли на кладовище, де було ударниками заготовлено великі ями, і скидали мертвих без погрібання і гробів. І так щоденно.

Коли настала пора весняних польових робіт, то була загроза запусіння полів, тому були створені Сталіним і Кагановичем політичні відділи при машинотракторних станціях. Начальник політвідділу Низівської МТС Агафонов і Краснопілської МТС Зенайлов (ім'я та по-батькові не пам'ятаю) із своїм апаратом багато зробили, щоб врятувати від голодної смерті уцілівшє населення, яке ще могло виходити на польові роботи. З Харкова на ст. Сирватка і на ст. Краснопілля щоденно на вимогу Агафопова і Зенайлова приходили вагони з печеним хлібом. Цей хліб через колгоспні комори роздавався по 500 г на день тим колгоспникам, що виходили в поле на роботу, за рахунок трудоднів. В обідню пору ці колгоспники одержували миску пшоняного супу, зажареного або салом, або олією. Цим було врятовано значну масу населення від голодної смерті і забезпечено виконання плану, хоч з деяким запізненням посіву і обробки посіяних культур.

За період голоду у Великому Бобрику вимерла четверта частина населення (десь біля півтора тисячі чоловік), ця четверта частина вимерла не тільки у Великому Бобрику, а й по всій Україні, що становило 9-10 млн. чоловік.

В містах помирали з голоду старі, інваліди, хворі, ті, що не були зайняті роботою, бо працююче населення одержувало пайок. Коли розпочався голод на Україні, то в листопаді місяці у містах і районних центрах були відкриті магазини, де можна було купити різні продукти, але тільки за золото. Ці магазини називалися Торгсин – торгівля з іноземцями. Голодуюче населення Торгсин розшифровувало так – “Товарищи, оглянитесь, Россия гибнет, Сталин истребляет народ”. В кого було золото, ті за золото купували в Торгсині харчі і спасалися від голодної смерті, в кого не було золота, ті помирали.

В с. Великий Бобрик не було людоїдства, а в с. Гребениківка було, коли мати мертвих дітей рубала, варила і їла. Таке людоїдство було і в с. Олександрівка (тепер Лісне), коли громадянка Онисимова рубала мертві тіла дітей і їла. Людоїдство, очевидно, було передбачено Сталіним і Кагановичем. Згідно розпорядженню Кремля, цих людей заарештовували і відправляли у Харківське обласне управління державної безпеки, звідки вони не повертались.

Щоб змити сліди своїх страшних злочинів, Сталін і Каганович^[26] звернули усю вину за цей страшний голод на Україні на місцевих керівників сіл, районів, областей і республіки. Незабаром, після голоду, почалися арешти. Першими були заарештовані і не повернулися усі ударники, за ударниками був заарештований голова сільради Великого Бобріка Дудик Т.І. Хто голосно заявляв, що голод організував Сталін, теж були заарештовані, це: Крамінський Дмитро Овксентійович (бувший голова Великобобріцької сільради при непі), учитель німецької мови Філіпчак Богдан Петрович (з с.Великий Бобрік) і інші.

В районі були заарештовані і не повернулися перший секретар Краснопільського райкому партії Потімков, голова райвиконкому Гелета, зав.відділом народної освіти Кислий, інспектор райвно Матюшко, вчитель школи Молодов Костянтин Іванович, директор Михайлівського заводу вогнетривів Орлов і інші.

Були заарештовані перший секретар Харківського обкому партії Микола Несторович Демченко і голова Харківського облвиконкому (прізвище не пам'ятаю), були заарештовані перший секретар ЦК партії України Станіслав Вікентійович Косіор, голова Ради Міністрів УРСР Влас Якович Чубар.

В с.Великий Бобрік після 1933 голодного року залишилася десь половина корів, і зовсім зникла свійська птиця, свині, вівці, кози. Цим самим було сильно підірвано господарство кожного колгоспника. Так Сталін, щоб в народі його називали батьком рідним, змивав чужою безвинною кров'ю свої чорні злочини. Сталін все життя говорив, що він бореться за справу бідних, а тут мільйони трупів бідних, а він оспівується батьком рідним, сизокрилим орлом і безліччю других похвал.

Скільки золота було зібрано Сталіним і Кагановичем, невідомо, можливо ці дані зберігаються в архівах Держбанку або в архівах партії і уряду в Москві ?

Про голод тоді в пресі писати було заборонено. Вперше про голод голосно сказав на ХІХ партконференції голова Спілки письменників України, письменник Борис Олійник. Пізніше, в газетах і журналах появились статті на цю тему. В одній із статей було сказано, що тодішній секретар ЦК партії України Станіслав Вікентійович Косіор тричі в письмовій формі доповідав Сталіну про страшний голод на Україні, смертність людей, і прохав його прийняти всі міри, щоб спасти людей від голоду. Сталін на ці доповідні Косіора не відповідав. Мабуть тому, щоб не залишити в архівах України жодного документа про організований їм голод.

А.Г. Косарев

Записала завідуюча

Краснопільським держрайархівом О.П.Махайова

ф.Р-7711, оп.1, спр.32. Оригінал.

№ 173

**СПОГАДИ Д.П.ШЕПОТЬКА, ЖИТЕЛЯ СМТ КРАСНОПІЛЛЯ
КРАСНОПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

30 червня 1989 р.

Шепотько Данило Прокоф'євич, 1913 г. рождения, образование 4 класса, награжден орденом Отечественной войны, медалями за Сталинград, за взятие Киева, Варшавы, Берлина.

В тот тяжелый, 1932 год, я был командирован в г. Харьков на строительство Госпрома. В начале 1933 г., когда заболел мой отец, меня вызвали в родную деревню Ромашев Чернетчинского сельсовета. В колхозе я стал работать конюхом вместо своего отца, который умер от голода. На то время из хозяйства у нас ничего не осталось: ударники забрали корову, на хате забрали железо, мой единственный костюм и даже швейную машинку. От голода спасались только тем, что из колхозной скирды веяли половину через сито, смешивали с водой, просушивали в печи на жаровне, толкли в ступе и ели.

Видел, когда увозили на возах мертвых людей, которых хоронили на кладбище без гробов и погребенья.

Знаю, как жителька п.Краснополье Скибиха рубала свое мертвое дитя и ела. На базаре можно было купить холодец, в котором находились детские пальчики.

В хут.Ромашев Чернетчинского сельсовета голод начался в ноябре 1932 г. и продолжался до августа 1934 г.

Д.П. Шепотько

*Записала заведующая Краснопольским
госрайархивом Е.П.Махаева*

ф.Р-7711, оп.1, спр.33. Оригінал.

№ 174

**ВІРШ Л.ДІДОРЕНКА, ЖИТЕЛЯ СМТ КРАСНОПІЛЛЯ
КРАСНОПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

1989 р.

Стрічала мати поїзди

Їм не було податися куди.
Хоч світ, здавалось,
Був такий широкий...
А через станцію котились поїзди
Голодним тридцять третім роком.
Надворі тепла видалась пора,
І на пероні люди животіли:
Хто вже був мертвий, хто ще вмирав, -
Та не було нікому діла.
Морив страшний нещадний голод.
Кудись у безвість колії вели...
Двоє діток, – уже безсилі гратись,
Немічно на пероні прилягли, –
Над ними нахилилась бідна Мати.
Не пам'ятає, як вона змогла
Їх сторожко закутати в ряднину,
Як у вагон обох їх підняла
І як сама зайшла до середини,
Засунула записочку-листок
І охоронну пам'ятку – ікону,
Поклала двох своїх знекровлених діток
І, плачучи, покинула вагона.
Мати затим жила, як у чаду,
І мріяла, що в порятунку діти
Переживуть і голод і нужду,
Зведе їх доля з Матір'ю зустрітись.
Товкла у ступі кору, жолуді,
Довбля гнилу картоплю на городі,
Жила на кропиві, на лободі, –
На всім їстівним, що вважалося в народі.
У їжу йшла всіляка шолуха,
Все, що земля родила, різне зело...
А мор людський не меншав, не вщухав,
Косила смерть колись красиві села.
Мов ненажерливий якийсь удав,
Голодну смерть собі обравши в поміч,
Народ наш український оббирав

Восьмипудовий Лазар Каганович.
Через прокльони, море людських сліз,
Як навісних опричників загони,
Його підручні нишпорили скрізь,
Всіляко попираючи закони.
В підпілля зазирали, у льохи,
І, обіцяючи в'язницю або "вишку",
У селах переляканих, глухих,
Шукали у колгоспників "надлишків".
Квасоллю забирали в вузолках,
Залишену на весну, на насіння,
Зерно, змітаючи по всіх кутках,
Виконували хлібзаготівлю.
Люди, осліплені надією в грудях,
Ішли на працю – гнані і голодні –
Можливо, ще тоді чекали того дня,
Що в нас розпочинається сьогодні.
Долали труднощі, бо ставилась мета –
Далека, недосяжна, вічна мрія,
І кожен у майбутньому витав,
Плакаючи казкову ту надію.
На залізничних зморених путях
До старості глибокої, до скону
Нещасна Мати все своє життя
Стрічала й проводжала ешелони.
Які в житті її тяжкими були дні!
Не знала Мати, де себе подіти,
Деся там, у голубій незнаній далині,
Можливо, що жили її щасливі діти.
І марилось, що прийде ще суддя,
Злочинців жде належна нагорода...
І проклинала Сталіна-вождя,
Гнобителя обдурених народів.
Минулого спинили ми потік,
Що про майбутнє маємо сказати.
Щоб вірилось, – і нині, і повік, –
І щоб у те повірила і Мати ?

Л.Дідоренко

*Перемога.-
1989.-11 лютого.*

Кролевецький район

№ 175

СПОГАДИ Г.С.ЛИТВИНЕЦЬ, ЖИТЕЛЬКИ С.ЯРОСЛАВЕЦЬ КРОЛЕВЕЦЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

17 липня 1989 р.

Литвінець Анна Сергеевна, 1917 г. рождения, пенсіонерка. В 1932-1933 г. проживала в с.Ярославец и вместе с семьей переживала эти голодные годы, которые явились следствием неурожая. И несмотря на неурожай, колхоз должен был выполнить госпоставку зерна, а на трудовни почти не осталось. Наиболее тяжелый период в Ярославце наблюдался до середины лета 1933 г. Кончились все запасы хлеба и картофеля, люди начали питаться "подножным кормом": заготавливали травы, сушили, мололи на муку и пекли "хлеб", использовали дубовую кору и др.

Люди опухали и даже умирали голодной смертью. Многие покидали семью и уезжали в "хлебные края". Мы со своей семьей находились в селе, питались теми продуктами, что и все, опухали, но выжили все.

Помощь со стороны колхоза оказывалась в виде общественного питания (баланда без хлеба) и только тем, кто был в состоянии выходить на работу. Несмотря на тяжелое положение населения, надо было выполнять сельхозработы в колхозе, чтобы ликвидировать голодное состояние.

Партийные и советские органы делали многое для обеспечения положения населения в этот период, но они тоже были материально обессилены, так как помощь свыше была очень мизерна, а местные резервы исчерпались.

Литвінець

ф.Р-7711, оп.1, спр.37. Оригінал. Рукопис.

№ 176

СПОГАДИ М.Л.БЕРЕЗНОГО, ЖИТЕЛЯ С.ТУЛИГОЛОВЕ КРОЛЕВЕЦЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

20 липня 1989 р.

Березный Моисей Лаврентьевич, 1904 г. рождения, образование начальное, в настоящее время – пенсионер.

В период 1932-1933 г. проживал в с.Тулиголово Глуховского района Сумской области и вместе со мной 9 человек семьи. Работал в основном в колхозе "Третий решающий", но так как семья была многодетной, с разрешения правления колхоза, отлучался на работу по найму в организации и к людям, как строитель. Так, в 1933 г. работал на распилке леса при строительстве Машовицкого моста через р.Сейм по дороге на Бурьнь.

В 1932 г. колхоз начал, по неизвестным мне причинам, распадаться. Многие стали уходить из колхоза, забирая реманент и лошадей. Как результат, большая часть выращенного урожая осталась необранной. Это, я считаю, главная причина приближавшегося голода.

Наиболее тяжелый период голода – с весны 1933 г. до начала уборки урожая. Жи-

тели села питались гнилою прошлогодней картошкою, собирая ее весной по полям. Из вымытого крахмала и муки из листьев липы и цветов акации пекли лепешки.

Люди выезжали из села с вещами для обмена на продукты, но это помогало мало – пухли, умирали с голоду.

В начале 1932 г. на территории части села был организован совхоз. В тяжелый период руководство совхоза организовало питание для рабочих совхоза. Была оборудована примитивная столовая, где варилась пища, а потом ее развозили к местам работы людей.

Березный

ф.Р-7711, оп.1, спр.36. Оригінал.

№ 177

**СПОГАДИ М.П.МОРОЗА, ЖИТЕЛЯ С.ЧЕРВОНА ГІРКА
КРОЛЕВЕЦЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

23 липня 1990 р.

Мороз Микола Пилипович, 1917 р. народження, освіта 4 класи, інвалід Великої Вітчизняної війни.

Події голоду 1933 р. я не можу описати, не згадавши про своїх батьків. Батько мій, Мороз Пилип Спиридонович, виходець з самої бідної сім'ї: дід Спиридон був безземельний і мав трьох синів і дочку. Батько мій до революції жив в м.Юзівка, а після революції, получивши землю, став хазяїном – придбав коня, воза, плуг і борону з залізними колушками. У 1930 р. купили лошицю орденської породи, яка навела лошака, який надалі був племінним в колгоспі ім.Шевченка.

Мати, дочка куркуля Глушка Кіндрата, багатодітного, який жив тижнями на полі, оскільки поле було за 7 верст. Купив молотарку. Пізніше розкуркулили і вислали на Урал. Не всі повернулись на Батьківщину. Ми жили і горя не знали. Аж ось – колективізація. Батько був активістом села, але у колгосп не вступив, і за це його визначили як підкуркульника – прийшли його товариші, забрали з двора кобилу, інвентар, корову. Була закопана замаскована картопля центнери 3 і зерно, [забрали]. Зостались ми, п'ятеро дітей. Я, самий старший -1917 р. народження, сестра-1919 р., сестра -1921 р., брат – 1925 р., брат -1931 р. Батько був пухлий. В самий сильний голод ми вступили до колгоспу, і батьку прийшлося з протягнутою рукою йти до голови колгоспу за допомогою. Той не дав нам померти – давав відходи коноплі, гречки і макуху. Щоб це все змолотити, [потрібна] була довідка від агента, що ми не боржники держави. Всі ці "продукти" приходилось доводити до кондиції мені – ступою або пляшкою на столі.

Батько й мати на роботі цілий день, а я повинен був бути дома. Після всіх цих "концентратів" я не завжди легко опраправлявся і ставив клізму, яка завжди висіла на стіні в хаті.

*Записане на 100 % правда.
М.Мороз*

ф.Р-7711, оп.1, спр.38. Оригінал. Рукопис.

Лебединський район

№ 178

СПОГАДИ П.Т.АНДРУЩЕНКА, ЖИТЕЛЯ С.БУРІВКА ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

1989 р.

Голод стався того, що ні в 1931 р., ні в 1932 р. на трудодні нічого не дали. Зовсім нічого, ні зернини. Спочатку пообіцяли було, а тоді – дудки. Прийшла з району якась вказівка, що хто й видав щось – забрати назад.

У нас колгосп “Пролетар” звався. Головував Кульомза Павло Григорович. Гарний був чоловік. То він дав комірникові Покотилу Трохиму Дмитровичу списки колгоспників і шепнув, щоб той потайки видав людям по скількись там ячменю. І що ж? Як понаїждали з Охтирки, Сум, Харкова. Село верх дном перевернули. Арештували і комірника, і голову колгоспу. Дали обом строк і відправили в Охтирську колонію, одроблять свій “гріх”.

Та це ще не біда. Нам увесь вік в колгоспі або зовсім нічого не платили, або майже нічого. Голод стався тому, що в людей поодбирали й те, що на домашньому городі вродило. Тягли все вряд, що кому на око втрапило. У нас забрали дошки і ворота. А тоді ще й саж розібрали і повезли. Влада була розбійницька – от що я вам скажу. В самісінькому її нутрі, в самісінькій крові той розбій був закладений. Сидимо, обідаємо, коли це щось на хаті стугонить. Туди, а там Василь Остапенко лазе. “Чого ти тут, Василю?” – “Сала шукаю”.

Бачите як – людині сала захотілося, от і поліз по людських коморах та горищах. А проти сказати не смій, бо то влада. Хіба можна було при такому розбої вижити. От і вимерла Бурівка. Цілими сім’ями вимерла: Остапенки, Кабацькі, Віденки, Кульомзи, Покотили, Бондаренки...

Я якось сів вечірком та й згадав своїх сусідів, кого та моровиця викосила – більше сотні люду набралось. Так це ж тільки дорослі, дітей, воно знаєте, я гаразд і не знав, скільки в кого було. І вік покійних понаписував приблизно. Ось цей список:

Остапенко Дмитро Павлович	– 27 років
Остапенко Марфа Дмитрівна	– 32 р.
Остапенко Макар Павлович	– 24 р.
Остапенко Григорій Павлович	– 19 р.
Кабацький Степан Сергійович	– 55 р.
Кабацький Михайло Степанович	– 24 р.
Кульомза Тетяна Петрівна	– 24 р.
Кульомза Панас Іванович	– 40 р.
Кульомза Васька Павлівна	– 36 р.
Кульомза Микола Панасович	– 10 р.
Діденко Михайло Федорович	– 30 р.
Діденко Федір Гаврилович	– 7 р.
Діденко Йосип Орестович	– 50 р.
Діденко Химка Тихонівна	– 25 р.
Малиш Йосип Григорович	– 33 р.
Малиш Лисавета Йосипівна	– 12 р.
Малиш Іван Йосипович	– 10 р.
Малиш Григорій Йосипович	– 6 р.
Малютин Єгор Авпійович	– 46 р.

Кравцов Михайло Панасович	– 70 р.
Кравцова Степанида Василівна	– 69 р.
Кравцов Омелько Михайлович	– 46 р.
Кравцова Настя Михайлівна	– 46 р.
Двоє дітей Кравцових років	по 6-8
Два хлопці Діденка Івана Гавриловича	років 6-7
Остапенко Лавро Никифорович	– 50 р.
Остапенко Марія	– 70 р.
Остапенко Оришка Лаврівна	– 30 р.
Оришчин хлопчик	років 5
Гляненко Аврам	– 37 р.
Гляненко Уляна Корнійвна	– 34 р.
Діденко Степан	– 43 р.
Діденко Настя	– 43 р.
Діденко Яшко Степанович	– 18 р.
Діденко Микола Степанович	– 16 р.
Діденко Іван Степанович	– 13 р.
Горовий Левко	– 27 р.
Мілітас Ганна Тимофіївна	– 18 р.
Мілітас Левко	– 23 р.
Двоє Левкових діток	
Полив'яна Пріська Тимофіївна	– 13 р.
Полив'яна Марія	– 35 р.
Полив'яна Векла Тимофіївна	– 16 р.
Блинник Пилип Сергійович	– 24 р.
Блинник Іван Сергійович	– 11 р.
Кульомза Параска	
Кульомза Андрій Омелянович	– 48 р.
Кульомза Варка	– 48 р.
Хоменко Павло Григорович	– 3 р.
Кульомза Панас Омелянович	– 51 р.
Кульомза Василь Ілліч	– 14 р.
Андрущенко Павло Іванович	– 52 р.
Андрущенко Палажка	– 51 р.
Кульомза Демид Данилович	– 47 р.
Кульомза Ілько Демидович	– 17 р.
Остапенко Лукерка	
Остапенко Варка Іванівна	– 43 р.
Остапенко Марко Михайлович	– 19 р.
Остапенко Настя Михайлівна	– 15 р.
Остапенко Микола Михайлович	– 7 р.
Остапенко Ганна	– 32 р.
Остапенко Кузьма Тимофійович	– 11 р.
Остапенко Мусій Васильович	– 9 р.
Остапенко Федір Гордійович	– 12 р.
Кульомза Харитон Омелянович	– 50 р.
Покотило Стефан	– 46 р.
Покотило Катря	– 41 р.
Голованенко Іван Савелійович	– 52 р.
Голованенко Пріська Павлівна	– 52 р.
Андрущенко Свирид Іванович	– 49 р.
Хоменко Оліян Панасович	– 68 р.

Хоменко Пилип Оліянович.....	– 43 р.
Хоменко Марія Федорівна	– 43 р.
Хоменко Маруся Оліянівна	– 41 р.
Хоменко Варка Пилипівна	– 21 р.
Покотило Дмитро Якимович	– 73 р.
Покотило Степанида	– 73 р.
Покотило Уляна Трохимівна	– 14 р.
Хоменко Йосип Федорович.....	– 46 р.
Хоменко Іван Йосипович	– 19 р.
Бондаренко Ганна Семенівна	– 29 р.
Бондаренко Євдокія Семенівна	– 18 р.
Бондаренко Лукерія	– 50 р.
У Бондаренків дівчинка	років 5
Кульомза Євдоким Данилович	– 46 р.
Кульомза Зоя	– 46 р.
Кульомза Григорій Євдокимович.....	– 18 р.
У Кульомз одна дитинка	років 8
Остапенко Параска Андріївна	– 41 р.
Остапенко Химка	– 65 р.
Батютенко Палажка	– 33 р.
Кравцова Наталка.....	– 31 р.
Голуб Марія Якимівна	– 68 р.
Голуб Лисавета Іванівна	– 34 р.
Батютенко Роман	– 10 р.
Захаров Дмитро Єгорович	– 30 р.
У Захарова двоє діток	років 5-7
Остапенко Тихін Михайлович.....	– 71 р.
Остапенко Марфа	– 70 р.
Остапенко Павло Тихонович	– 19 р.
Остапенко Василь Тихонович	– 17 р.
Панченко Лукерка Андріївна.....	– 30 р.
Кульомза Федір Іванович	– 52 р.

Земля їм пухом, моїм сусідам. І нехай вибачають, що забувся декого по-батькові, а ще комусь одбавив чи надбавив якийсь годочок гіркого селянського життя.

ф.Р-7711, оп.1, спр.43, арк.1-5. Оригінал.

№ 179

СПОГАДИ К.Г.ЛОБОДИ, ЖИТЕЛЬКИ С.ПРИСТАЙЛОВЕ ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

1989 р.

У мого діда Цикала Степана Васильовича було п'ятеро синів: Гаврило, Павло, Петро, Максим і Яків. Знаєте, що можна було п'ятьма парами рук переробить, як ті руки не ледащо? – Гори перевернути. Та ще дід з бабою помічники. Це ж тільки так кажемо – дід. А тому дідові, скажімо, ще й 50 не було. Це ж не просто робітник, а віл-волом, як не сильніше. І всі ті руки, всі мозолі їхні пішли прахом. Діда витягли, як злодія з хати і відправили валяти ліс десь за Архангельськом, а дітей його, дорослих уже, жонатих, теж за вітром пустили.

Гаврило, цебто батько мій, прийшов з громадянської поранений у груди. Йому хоч якусь поміч од властей годилось би дати... Та замість помочі – ярлик: підкуркульник. Бо при непі в твого батька господарство опорно-показовим було. Виходить, що батько твій не просто куркуляка, а опорно-показовий куркулига. А ти – син його, одної закваски. От і не стало Гаврила.

Із батькових братів одному тільки Павлові й поталанило – вмер сердешний, хоч і не своєю смертю, так за те мало мучився. Він добрий механік був, то його в колгоспі й настановили молотаркою правувати. А один чоловік, наш-таки, чернелівський, Холодняк, в обід зняв з молотарки ремінь та й заховав у солому. “Хотів, щоб довше спочили люди”, – казав пізніш. А тут, як на гріх, велике начальство приїхало: “Хто зриває ход заготовки хлеба в народнеє закрома?!” Ніхто ж не знав, що то жарт Холодняка. І сам він перелякався: ні пари з вуст. Ще б не злякатись: за таке могли б і на місці застрелить.

Ото Павла, як “куркульське отродье”, яке “способное на все” і потягли до сільради. Як там з ним “говорили”, не знаю, бо прийшов він звідти пізно, все стогнав, охав та за груди тримався. “То не ремінь, то смерть моя”, – казав. А тоді попросив, щоб жінка лі-тепла* нагріла, вмився і ліг в постіль. А серед ночі й з білим світом розпрощався.

Може це й на краще, що вмер – хату в нас не відібрали. Бо уповноважений районщик категорично сказав: хату твою продамо, а ремінь купимо.

Холодняк же не паскудою виявився. Чи ж думав жартівник, чим усе це скінчиться? Як уже дядько Павло на столі лежав, Холодняк у покійного пробачення просив: “То моя, Павле, робота. Хотів, щоб хоч на хвилиночку більше дали спочити. Ти ж сам бачив: люди вихудлі та виголоднілі – прямо од вітру валяться...”

Дядько Петро, той робив у колгоспі, як бризкали буряки – отруївся, посинів, а надвечір і помер.

Дядько Максим у роду за всіх до землі прикорий був. А як подивився, що в селі робиться...Плюнув, та й поїхав у Харків приймакувать. Казав: до влади такі вчепилися, що й нас голодом видушать, і самі до кінця днів голодуватимуть. Ці все примусом та примусом, все обманом та наганом. Не знають, прицюцькуваті, що ні од примусу, ні од нагану земля ще ніколи не родила.

І як у воду дивився. Вже восени 1932 р. в селі почався голод. Все і вродило рясно, всього й було до волі: і на городах, і в полі, і в садках. Так вимели ж усе барбосяки, витягли. Оце й сьогодні йдуть, і завтра йдуть. Нишпорять, тягнуть: “Давай, куркульська твоя мати, хлеб рабочим заводов и фабрик”. Пам’ятаю, згребли ми останне з печі жито – мішок, а виводок активістів уже на порозі. Мати найменшеньку, Парасю, на руки хап, та й сіла на той мішок у кутку. То вони всю хату перелопатили, навіть за ікони заглядали, пучечки калини на тих іконах були, і ті забрали. А мішок не запримітили. Ось на тому житі й почали ми зимувати.

Першою вмерла мама. Запишіть як її звали – Мотрона Іванівна. Нехай це буде як пам’ять за убієнну голодом рабу божу Мотрону. Тільки ж, мабуть, не так я висловилась. Правильніше – убієнну комуністичною владою, бо голод той – штучний, його влада зробила, щоб вигубити село, щоб вигубити дух хазяйський з людей наших.

Тоді ям на покійників було не нариєшся, бо щодня по кілька десятків на гробки одвозили. Моя мама вмерла на початку голоду. Того дня на нашому кутку вмерло тільки три чоловіки. Ото й лежать вони всі разом в одній ямці: церковний староста, моя мама і ще одна жінка. А далі таке піднялося, що вже й на цвинтар не возили – шукали десь на городі чи на вигоні ямку. За мамою пішла найменшенька – Парася. Воно, ще й говорити до пуття не вміло, усе просе: “Куля, дай копки”. Цебто, Кулино, дай картоплі.

А де тоді копки взять, як ми уже другий місяць придорожній бур’ян у ступі товчемо і тою січкою давимось.

Далі упокоїлась Марійка. За тиждень-два – Настя. Під весну звалився Василь. Му-

*Тепла вода

чився дуже. Ломило та крутило його всього. Бодай би тих, хто голод у наші села приніс, – бодай би отого так крутило і викручувало.

Залишилася я сама в пустій, холодній і голодній хаті. Скільки мені днів лишилось до смерті – не знаю, та порятував мене дядько Яків. Хоч і його сім'я голодувала дуже, все ж і мене прийотив.

Аж тут і до дядька буксирна черга дійшла, прийшли комсомольці і його куркулити. Хліба в нього вже не було, його раніш забрали. А тепер – що в око впаде: рядна, подушки, сокиру поцупили, одяг з жердки потягли. Мій кожушок на одвірку висів, і той забрали. Баба Цикалка ще жива була, – побігла в сільраду: оддайте, вилупки на голову недоношені, дітську кожушанку. Як вам не гріх – уже й з сиріт шкуру тягнете! Оддали.

Сяк-так дотягли ми до тепла. А тоді оддали мене в патронат. Тут же таки, в Чернечому. Спочатку він був в хаті Спаська, а тоді в хаті Назарівських на Московщині.

Людей по Сибірах порозсилали, хати в них повідбирали, і в тих хатах патронат зробили. Завідувала патронатом Ліза Андріївна. Така гарна жіночка. Вона нам як мати була. З патронату в школу ходили, на роботу. Нас там душ 15 чи 20 було.

Я оце вже й вік звікувала, а так ту владу і не зрозуміла: це ж треба бути такою придуркуватою, щоб дорослих по тюрмах погноїть, а самій взятись їхніх дітей годувати. Йй-богу, треба бути несповна розуму. Так тільки малолітки нерозумні роблять: пташине гніздо зруйнує, пташенят-дрібноту геть викине, а одного собі для потіхи залишить і вигодує, бавиться ним. Отак і ми, як ті пташенята, в тому патронаті були. Сестричок, братика, батьків влада вбила, а мене взяла вигодувати, щоб потім весь вік дорікати: “Тебя советская власть воспитывала, а ты неблагодарная ее хулишь”. Та тут не хулити треба, а чорними прокльонами проклинати. І тих, хто її видумав, заразу таку, і тих, хто голод творив, і тих, хто її відродити хоче.

Найбільше мерців було на весні. Як уже почав пробиватися щавель, всі, хто ще міг пересуватись, вилізли на луг, за Псел. Отак день повзає по мокречі – вищипує червоненьки шильця щавлю, а встати несила. Як на ніч зостався в лузі – так і захолов. Як глянеш було з гори : скільки тих покійників на лузі лежить! Той калачиком зігнувся, а той чорним хрестом на зеленому полі розкинувся.

Як згадаю – і самій не віряться, що таке було. А воно ж було, було! Чуєте, люди, – було ! І творили той голод не тільки приїжджі, а і свої людомори – партійці, та їх прихвосні: Голованенко Яким (Вовк по-вуличному), Цебро Грицько (Громець), Яценко Кузьма...

Пріська Батрачка вже опухла від голоду, а Вовк її шилом штрикав, щоб хліб здавала державі. Той Вовк і партійцям служив, і німцям служив не гірш ріднішого. Поліцаєм був. То німці як довідались, як він з людей знущається, то й розстріляли собаку. А що собака, то й справді, собака був. Грабував селян, як сам знав: давай сало, давай самогон, давай вдяганку. Колять кабана, а він уже над душею: давай плічко “на участок” – поліцаєм закусь потрібна.

Чому я в ту чорну зиму вижила? Мабуть того, що була вже більшенькою і пішла по хуторах: дещо виміняю, дещо випрошу. Якби сільрадівці не повернули кожушанки – пропала б.

Пам'ятаю, йду полем на Чижеве. Це вже жита красувалися. А ходить було страшно, бо людодіство тоді повелося. Іду, ледве ноги волочу, а із жита висувається на мене чоловік: страшний, розпухлий, – дай, дівчино, хлібця. “Немає в мене”, – кажу, та хода од нього. А він тоді – за мною. Я бігцем, а сили бігти немає. Мов і біжу, а воно тільки дибцяю. Оглянулася, а чоловік той ще й за мене слабкіший. Повертаючись назад, те місце житом обходила. Аж тут перед очима знов той чоловік – розпластався в житі, мертвий лежить. І недожований колосок у губах.

Тільки вийшла з жита, аж тут конвой колоністів на роботу гонить. Божечко – дивитись страшно. Не люди – привиди, а вони ж ще повинні денну норму на косовиці дати, щоб миску побовтюхи заробити.

“Хто такі колоністи”, – питаєте? Це ось тут за Горками колись панська економія була. Ото там власті й зробили тюрму, а по-нашому Допр.

Тих, хто в колгосп не хотів, хто податок не сплатив, і садовили туди. На рік, на два, на три. А називали ту допру чогось колонією. Годували колоністів – гірш не можна, а робили вони під батогами до упаду. Господи, скільки їх там лягло, нещасних. На гробки їх у обчеську яму звозили. Заїдьте на кладовище, погляньте, які ті могили довжелезні. Там, мабуть, по сотні нещасних в одній ямі зарито. “Дорогою смерті” називали люди ярок од колонії до допрівського поля, що за Шевченковим. Ним гонили каторжан на роботу. Це кілометрів 7 буде: Ідуть люди – чорні, виснажені, вихудлі – падають. А коли впав, значить, уже саботажник. Із саботажниками розмова була короткою.

Так ото, я тільки з жита вийшла, а їх гонять. Присіла я, хустку на очі натягла, лице рученятами затулила...

Чи не найбільший хрест проніс дядя Яків. Тільки він багато вам не розкаже. Тільки оце до слова дійде, і ридма ридає. Ну зовсім, як мала дитина плаче. Стільки обід в чоловіка на серці, скільки болю накопичилося, що прямо топиться в тому горі.

Лобода

ф.Р-7711, оп.1, спр.53, арк.1-5. Оригінал.

№ 180

СПОГАДИ М.Г.ЛЮБИВОГО, ЖИТЕЛЯ С.ШТЕПІВКА ЛЕБЕДИНСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

1989 р.

Ось тут, за трасою, було колись с. Дроздівщина. Заснували його межирічани. В Межирічі була так тіснота! А ще земля, аж за Гостробурами. Незручно. Доки до нивки доїхав, уже й додому пора. Ото влада і дала людям наділи. Переселяйтесь і живіть. Це в двадцять шостому році було. Мати казали: ми як на світ народились. Яр для випасу – перед двором, сінокіс – рядом, поле – за хатою, земля гарна і ліс поруч. Аби не лінився. Ото межирічани і стали на двох ярках: Перша Дроздівщина і Друга Дроздівщина – по сорок дворів було. Свої кузні були, вітряки, гуртова молотарка. Жили дружно, як одна сім'я. І трудитись не лінились, і посвяткувати – знали, коли можна. Ото ж і жили всі в достатку.

А тоді, як почали робить колгоспи, як почали одбирати учора дану землю, як почали тягти з дворів корів – такий розор пішов...І не стало Дроздівщини. Ні Першої, ні Другої. Тільки бита цегла в ріллі нагадує, що тут було село, а ще в яру – розірвана гребля ставка. Пустище. Викорчували хазяїв, посиротили землю.

Батько мій, Григорій Степанович Любивий, мав 7 десятин землі і хліба сіяв багато. Коли молотарка молотила, то батькова черга була там десь аж під край. А тут саме така викачка хліба розпочалася, що хоч і не молотив, а хліб здай. Так власті і черги нашої не стали ждати, знайшли десь казенну молотарку, нагнали комсомольців та й обмолотили хліб без нас. Мати до уповноваженого (той саме на ресорці приїхав): “У мене ж одинадцять душ сім'ї, чим мені тепер дітей годувати?” А той: “А ви разве еще жить думаете? Советская власть думает иначе. Кончилось ваше барство”.

Придурки пришелепуваті. Яке барство, як од зорі до зорі в гною та в землі порпаєшся? Так мати найменшенького свого, Петька, од грудей одірвала, та тиць йому в шкірянку: “На, Іроде, бери, та й годуй. А щоб знав яке наше барство, то на оці руки поглянь”. Та й виставила йому долоні на показ.

Кинув той дитину геть, аж кавкнуло бідне, та й погнав коня на Штепівку. А в братика, щось у середині одбилося. Днів кілька ще пожила дитина та й одійшла.

Забрали молотники увесь хліб, а нам залишили саму полову. Батько каже: “Це тільки з хліба почалося, завтра по корову прийдуть”. Так він її на налігач – і на торг. А кинуту комсомольцями полову ми перевіяли і навіяли два мішки посліду. Один мішок батько замурував у підпідччі, а другий закопали в хаті перед припідчком. Мати як під топила, так на тому мішку стояла.

Тільки із сховами управились, аж тут і “свати” в хату. “Полову перевіяли?” “Перевіяли”. “Давайте хліб”. Розвалили лежанку, прошомполили долівку і вигребли всі наші і схови, і не схови. Ось тоді й почався для нас голод. Це зима була, з 30-го на 31-й рік. Видохли б ми, як раз плюнуть, та хтось надибав під Лифиним бурти мерзлої картоплі. Ото селяни і внадились до тих кагатів. Варили, сушили, товкли з листям. А ще мати іздила на Курщину і міняла своє придане на харч.

Пам’ятаю, як уже по весні, прііхали знов буксири. То один із собачників (що йому заманулось) завів коня аж у хату. А кінь і наваляв гору в сінях. Стали ми ту гору прибирати, а там ячмінь та овес, зернятка ще й перетравитись не встигли. Попробували – смачне. Так ми як сіли коло того посліду! Розхватали, поїли, і виносить нічого було.

Голодували дуже, пухлі були, як колодки, але не вмерли. І в 33-му голод нас не подужав. Батько в Миколаївці одержав насіння буряків на посів. Тоді було строго: довели тобі план посіву цукрового буряка, записали, ото ж і сій. Посіяв батько, а вони вийшли не цукрові, а кормові. Схопили батька за барки: ах ти ж куркуляка! Ах ти ж саботажник! Це ти навмисне так зробиш, щоб буряки на завод не здавать!

На наше щастя не в одних нас така оказія трапилась – шось там комірник наплутав.

А буряк як уродив! Ну прямо що пеньки тобі на полі стоять. І в колгосп здавали, і людям роздавали, і собі повен погріб засипали. А хіба то голод, як буряк є? Ось цей випадок і порятував сім’ю. А ще те, що батько схитрував. Пішов він колись з матір’ю на поле (і мене взяв за сторожа) та потайки під ліском палкою й намолотив три клунки жита. Там же в лісі викопав ямку, вистелив дно та боки соломкою та й загорнув те житечко листям. Прийшли активісти хлібець вигрібать – все забрали, а припас у лісі вцілів. От і визимували.

А голод прямо викосив нашу Дроздівщину. І голод, і розор.

Смодового Корнія вигнали власті з хати. Шість душ дітей в нього було. Хто з голоду помер, хто десь забрів. Оце вам перша пустка.

Друга – Грицаєнкова. Як хазяїна арештували, то жінка з горя й збожеволіла. В погребі ні картоплинки, на хаті ні зернинки – все буксирники вимели. Всі трійко дітей з голоду померли: Тетянка, Яків та Гриша. А тоді й Грицаєнчиха вмерла.

На Тетянку мій брат ямку на кладовищі копав. Прийшов туди, а на одній могилці верхом якийсь чоловік сидить, на хрест зіперся. “Це й ти комусь прийшов яму копати?” – брат питає. А той мовчить. До нього, а він уже й задубілий. Людина прийшла на кладовище помирати.

Тоді зайшлих людей багато було. Просе один із таких у матері: “Дайте, тітонько, хлібця, Христа ради”. Мати йому й насипала миску бурякової юшки. Ще й на дорогу один буряк дала. А під вечір побачили ми того чоловіка уже мертвим. Сидить під клункою, зігнувся і буряк, надкушений, коло рота.

Сім’я Кондрашів (це їх так по-вуличному кликали) вимерла вся. А ще сім’я Горбуля – батько і шестеро дітей. У Яновських вмерло двоє дітей, а решта десь розбрелися.

Оксентія Дроб’язка розкуркулили, а восьмеро дітей під тин викинули – Анюту, Петра, Василя, Андрія, Варочку, Івана, Михайла... Хто з голоду помер, хто з холоду...

У Василя Гринька двоє вмерло: сам хазяїн і його дочка Оленка. Павло Хвіст із сином Тишком померли.

Сім’ї Якова Борисенка та Якіма Безпалого влада теж розтерзала. Ото ж і цих 33-й ковтнув. А ще сім’ї Марковичів, Калеників...Трудяги були...Всіх земля прийняла.

А Мусієнка Дем’яна ГПУ захопило. Собачникам поперек слово сказав – от і став “врагом соввласті”. Це в 1930 р. було. Залишилась Векла, жінка його, сама з чотирма дітьми

горювати. Корівка була, кінь, землі трохи. А тоді приперли їй індивідуальний податок. Такий, що його і всім селом не сплатити. Ото за несплату податку і потягли з двору корову, пізніше й коня, а тоді оддай, молодице, і хату. Прийшов із Штепівки судвиконавець, чи як там його величать, узяв із собою понятим колгоспного бригадира Наума Покутнього та колгоспного бухгалтера Олексія Манжолу і поставив вимогу, щоб до ранку хата од куркулєнят була очищена. Мовляв, за тебе, Векло, податок заплатив колгосп і тим самим викупив хату для колгоспного бухгалтера Олексія Манжолі. Прошу любити і жалувати – ось він сам своєю персоною в понятих стоїть. “Піду я у ваш розпроклятий колгосп, піду. Бодай би він вам луснув вдовж і впоперек. І до чорта в зуби піду, тільки дітей з хати не викидайте, іроди”, – голосить Векла.

Та в артілі Веклу не прийняли. Ти, кажуть, жінка “ворога народу”. Будеш розвалювати колгосп із середини.

А як уже не стало сліз, як уже омертвіла душа, молодиця сказала вимітайлам бай-дуже і примирливо: “Гаразд, хату на ранок я вам очищу”. А тоді обняла своїх діток: Варочку, Льонку і двох крихіток, та так слізьми облилася, так заголосила, що й цілому світові сумно стало. Варочці десятий рік пішов, старшенька вона була. Ото мати й послала її ночувати у Луциківку, до родичів. Варочка була й за село вийшла та повернулася. Смеркало, страшно їй стало. Взяла та й повернулася додому.

Мати затопила грубу, нагріла літепла, викупала своїх діточок, в чистеньке перевдягла та й повклала спати. А лягаючи коло них, прикрила в’южку.

Вранці ми, дівчора, повилазили на вигін пастися, гуляємо. Коли це з поля вихор летить. І таким смерчем несеться, що зроду такого не бачив. Стовь пилюги до самісіньких хмар веретено гоне, груддя землі з поля зриває і в небо тягне. Стугонить, свище і прямо на село суне. Ми полякалися. А вихор уже ось, коло нас, а тоді круть, та в Мусієнків двір. Затріщав тин, затріщали ворота, а віконниці на хаті тільки торох – торох, аж шибки посипалися. Вилетіло скло, а з хати, мовби аж дим пішов. Ми по домівках бігом: мамо, у тітки Векли хата горить! Збіглись люди. До хати – а сім’я вся покотом на полику. Мати і четверо дівчаток коло неї. Всі мертві, всі почаділи. Бачите як, отой вихор, то неспроста прилетів, то він по їхні душечки приходив та й на небо забрав. От і очистили дітки для колгоспного бухгалтера хату.

Викопали люди на кладовищі ямку та й поклали усіх п’ятеро в неї. А щоб могилка не загубилася, поховали мучеників головами на північ. Усі-усі покійнички схід сонця стрічають, а мученики – полудень. Люди кажуть: “Нехай дітки на сонечко дивляться, вони на ньому ні нагулялися, ні нарадувалися”. Кажуть люди отак і проклинають тих, хто людей наших винищив, хто Україну замордував руїною. А на могилці Мусієнків, на хресті, добрі люди зробили напис: “Тут я із своїми чотирма дітками-янголятками захавалася від більшовицьких катів. Людоньки, не видавайте ворогам нашої схованки. Векла Мусієнко.”

Поховали люди нещасних, а тоді хтось і каже: “Може в них щось із харчу лишилося, давайте пом’янемо”. Так де там! Не було ні рісочки, ні картоплини, ні бурячини, ні полови, бодай око запорошити.

Оце такі куркулі були, оце такі “глитаї”. Звичайні селяни, тільки до землі не бай-дужі.

От тепер і думайте, хто злочинець – селяни чи комуністична партія. Не дай Боже те зло повернеться – осиротіє земля на трудящого, а могилами, як лишаями покриється.

Любовий

ф.Р-7711, оп.1, спр.54. Оригінал.

Липоводолинський район

№ 181

СПОГАДИ М.Я.ГОРОБЦЯ, ЖИТЕЛЯ С.КАПУСТИНЦІ ЛИПОВОДОЛИНСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

22 червня 1989 р.

Горобець Михайло Якович, 1904 р. народження, освіта початкова, пенсіонер.

В 1924 р. оженився, мав 2-х дітей. Під час голоду 1932-1933 рр. померла жінка і одна дитина.

В 1932 р., коли почався голод, працював полеводом. В цьому ж році в с.Капустинці був направлений 25-тисячник Мазін (ім'я та по батькові не відомі). Пам'ятаю, що це була людина не обізнана з сільським господарством, так як на гречку казав пшениця. Тоді ж були комсомольці-ударники, які без ніяких пояснень відбирали в населення останню пучку зерна, муки, крупи.

Ударники ходили групами до 10 чоловік, по одному ходили рідко. Пам'ятаю, коли до сусідів, сім'ї Оноприча Гордія прийшла одна ударниця. Ця сім'я здала все зерно в комору колгоспу, залишилось декілька снопів не обмолочених. Ця ударниця взяла щіп і почала сама обмолочувати, щоб забрати останню жменю зерна. Люди не видержали, вихватили з рук у неї щіп і вигнали щіпом з двора. Ця сім'я дуже голодувала, всі були пухлі, шкіра тріскалась, гноїлась. В цій сім'ї від голоду померло 3 дітей, вижила одна дитина.

Люди вмирили під заборами, на подвір'ї, на полі. Хоронили мертвих не на кладовищі, а прямо у дворах, на городах, де помирили. Не було кому хоронить.

Органі влади і колгосп майже не приймав мір по ліквідації голоду. Тільки весною 1932 р. в колгоспі на полі варили для працюючих суп, в який засипали жменю крупів на відро води. Найбільш важкий був 1933 р. Інколи давали з колгоспу на трудовень макуху, так як із колгоспу вивозили весь врожай, не залишали і на сімена.

В кого була в господарстві корова, тим було трохи легше переносити голод.

В сім'ї Горобець не було майже ніяких продуктів харчування. Їздили у Василівський спиртзавод, брали барду – пекли із неї пиріжки, а з різних бур'янів пекли, як вони називали "галети".

М.Я.Горобець

ф.Р-7711, оп.1, спр.58, арк.1. Оригінал.

№ 182

СПОГАДИ О.Ф.КАЖАН, ЖИТЕЛЬКИ С.СЕМЕНІВКА ЛИПОВОДОЛИНСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

1989 р.

Кажан Оришка Федорівна, 1898 р. народження, освіти не маю, працювала в колгоспі, тепер пенсіонерка. Заміж вийшла відразу після революції. На той час, коли була голодовка, у мене було 2 дочки і 2 сини. Осінь 1932 р. була врожайною, але майже все позабирали. Ті, що брали хліб, картоплю, говорили, що їм дана така вказівка.

Найтяжчими були весна і літо 1933 р. Весна тому, що не було зерна, картоплі. Горо-

ду правда трохи посадили, посіяли трохи жита (яке було заховане), і посадили картоплю з лущиння, яке ретельно збирали. Їсти було нічого. Проривала буряки – і з гички пекла оладки, які діти називали “мандрики”. Інколи прибігав сусідський хлопчик, просив оладок і з ними тікав на кладовище, щоб там з’їсти і щоб бува не побачила сестра і не забрала половини.

Всі речі майже виміняли на крупу, муку. Все, що було, віддавали дітям, а самі ходили пухлі. Допомогла вижити коза, яка хоч краплю, а все ж давала молока.

Літо було страшним через те, що все вродило, здавалося, уже можна вижити, але зголоднілі люди намагалися наїстися зерен жита, пшениці, і, вгамувавши свій голод, помирали.

Кажан

ф.Р-7711, оп.1, спр.63, арк.2. Оригінал.

№ 183

СПОГАДИ Н.С.КУРИЛО, ЖИТЕЛЬКИ С.ПІДСТАВКИ ЛИПОВОДОЛИНСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

1989 р.

Курило Надежда Степановна, 1916 г. рождения, образование начальное, колхозница. Жила в с.Подставка Липоводолинского района (в то время Синевского района), работала в СОЗе рядовой колхозницей. В хозяйстве выращивали мяту, кориандр, табак, сою, коноплю, картофель, кукурузу, корзу.

Признаки приближения голода начали проявляться весной 1932 г., хлеб начали выдавать пайками. Но засуха в тот год была не такой сильной, чтобы привела к такому сильному голоду, как начался в то время у нас.

Хлеб “выкачали” из хозяйства полностью. Когда план по хлебосдаче выполнили, перед хозяйством поставили встречный план, который обязательно надо было выполнить. Из района приехали уполномоченные, один из них, Глебов, сказал в своей речи перед колхозниками: “Если кто будет выступать против встречного плана, тому глотку перегрызу, а хлеб соберу”. Сначала колхозников в 1932 г. – начале 1933 г. кормили кукурузной колотушкой (болтушкой), чтобы хоть как-то перебить голод. На 1 трудодень в 1933 г. давали по 100 г овса с ячменем для поддержки людей, чтобы они хоть как-то ходили на работу. В мае – июне 1933 г. люди начали массово умирать от голода.

Осенью и зимой 1932 г. толкали кукурузные початки, пекли из них “оладки”, а весной 1933 г. стали есть молодые листья крапивы, жовтвила. В 1933 г. люди стали есть собак, котов, лягушек, дохлых лошадей. Председатель сельсовета Залуковский кричал на людей: “Работать не хотите, лодыри! Это еще не голод, когда собаки и коты бегают по улице, а лягушки кричат в пруду”.

Люди пухли от голода, лежали пухлые, как горы. Вымирали семьями. Был выделен человек (Кузьменко Михаил) для захоронения умерших, ему платили за это в колхозе. Были случаи, когда хоронил еще полуживых людей, которые руками двигали, а он их присыпал землей. Хоронили как-попало, кто как умер. Как лежал – так и в яму сбрасывали, ничем не накрывали, землей забрасывали и все.

Наша семья спаслась в голодовку тем, что меняли на продукты домашние вещи (подошки, посуду) у тех людей, кто держал корову. У нас корову отобрали, собирались нас раскулачивать. Но вся семья сразу вступила в СОЗ. Хозяйство у нас было крепкое, наживали все своим трудом, вся семья работала до седьмого пота.

Наша семья спаслась от голода, а семья старшей сестры вымерла полностью: муж, она сама и ребенок.

В июле 1933 г. мор немного прекратился : появилась молодая фасоль(стручки), про-рывали свеклу, варили, ели.

Мама наша заболела очень, на работу не ходила. А мы ходили с меньшей сестрой (1918 г. рождения) в колхоз на работу. В колхозе перед жатвой начали варить галушки – по 7 галушек на человека. Не зажаренные, постные, без всякого жира. Мы с сестрой съедем по 4 галушки, а маме несем по 3 галушки каждая, чтобы ее спасти. Мама плачет, не хочет есть их. Ей жалко нас было, а мы ее жалели, хотели от смерти уберечь. И спасли-таки.

После голодовки осталась третья часть села в живых, вымирали целыми улицами. Была в селе улица Камышовка, так на ней полностью вымерли люди.

В 1933-1934 гг. люди примудрились брать в поле колоски. Обьездчики били за это кнутами, а пожаловаться некому было.

Мы с сестрой очень худые были – одни кости и жилы, а надо еще и работать было. Сестра с трудом поднимала сапачку, чтобы бурьян полоть, а некому было и сапачку поклепать. А бурьян уродил страшный – высокий, густой.

Еще в 1931-1932 гг. в селе были созданы бригады по раскулачиванию – “буксирные бригады” их называли. Ходили по дворам, все “выметали” до зернышка. Рылись в сундуках, мать больную заставили с постели встать, под подушки смотрели, нет ли чего в головах. Отбирали высевки, мякину. Через несколько дней приходили снова, если не пухнешь от голода, значит показывай, что ты ешь. Вытаскивали из печи горшки– смотрели, что семья ест. Если бы так не выкачивали из людей все продукты, то такого голода не было бы.

Было трудно еще и в 1934 г., а в 1935г. только люди свободно вздохнули, голод наконец-то отступил. В 1935 г. в колхозе дали по 3 кг пшеницы на 1 трудодень. Люди даже песню сложили:

“В тридцать третьему году
Люди мерли на ходу,
В тридцать п’ятому году –
Їдять булки у меду”.

Люди действительно умирали, кто под тыном, кто среди двора, кто на дороге.

Курило

ф.Р-7711, оп.1, спр.61. Оригінал.

Недригайлівський район

№ 184

**СПОГАДИ О.М.ПОНОЧОВНОЇ, ЖИТЕЛЬКИ С.КУЛІШІВКА
НЕДРИГАЙЛІВСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

2002 р.

Поночовна Олександра Михайлівна, котрій на 1932 р. було лише 9 років, жителька села Кулішівка.

Щоосені Сталін вимагав від колгоспників дедалі більше хліба, м’яса, молока, овочів. Усе менше залишалося сім’ям на зиму, по селах їздили “ударники” і збирали все, що залишалося у селян. Люди ховали, що могли: по ямах, криницях, на горищах, у полах. Та збирачі знаходили скрізь.

Збирачі з’явилися у хаті несподівано. Почали шукати зерно. Сім’я лагодилася обі-

дати, у печі стояв горщик з мукою на майбутню зиму, але забрали і те, з горщиком. Їх у сім'ї було троє: дві сестри і брат, батько й мати. Батько їздив міняти усе, що залишилось, на зерно. Міняв сережки, хрести, рублі – усе, що було, міняли на хліб. Коли вже не залишалось нічого – сім'я була приречена : ходили збирали цвіт липи, конюшини, лист кінського щавлю. Усе це просушували, потім терли і пекли пампушки, калачики. Збирали усе, що можна було їсти.

Батько збирався йти купувати корову. На шляху у нього вкрали гроші, і він повернувся з нічим. Мати ходила садити грядки, за які у день можна було отримати склянку муки. Муку колотили з водою і отримували баланду, якою вечеряли і снідали. У батька був брат, який жив у цьому ж селі за 1 км. У нього було 5 дітей. Часто люди чули, як малі лежали на порозі і просили їсти. Батько Олександри Михайлівни, домовився з односельцем, що братиме в нього молоко. Хоча молока брав небагато, часто ділав навпіл: для своєї родини і для родини брата. Таким чином годував і свою, і братову родини. До голодомору батько працював у колгоспі, мати теж там.

Наставала весна і з'являлася молода травичка, молоде житце, яке сходило з лишку зернин, котрі залишилися.

Брат з батьком ходили косити його і терли на муку. Було, звісно, дуже мало.

Згадується Олександрі Михайлівні, що одна родина мала 4 дітей. Їсти було зовсім нічого, і батьки зачиняли малят у хліві, щоб їх не годувати. Діти, звісно, дуже просили їсти, а потім просилися на волю, обіцяючи, що не проситимуть їсти.

Померлих було багато.

Ми малими було, біжимо на гору, а там везуть цілу підводу мертвих. Поскидають на воза, підвезуть до могилок, викопують велику яму і скинуть усіх кучею. Вимирали вулицями, хуторами. Неподалік нашого села є невелике, схоже на хутірець, село. Там zostалися одиниці. Коли вимирав хутір, село – вивішували чорний прапор, ознаку того, що тут немає жодної живої душі.

На цей час голодомор тих років вважають найжорстокішою і найбільшою трагедією. Навіть, точне число померлих невідоме.

Записала Марунич Вікторія

Архівний відділ Недригайлівської райдержадміністрації. Колекція документів, с.9-11. Оригінал.

№ 185

СПОГАДИ А.Т.СЕНЬКО, ЖИТЕЛЬКИ С.ЗЕЛЕНЕ НЕДРИГАЙЛІВСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2002 р.

Сенько Анастасія Тимофіївна, 1917 р. народження, жителька с.Зелене.

У колгосп спочатку приймали тільки бідних. У заможних селян, куркулів забирали зерно, ходили люди спеціального призначення та робили обшук. Сім'я Анастасії Тимофіївни в цей час проживала в с.Клин. Їхня сім'я відносилась до куркульських, бо вони мали корову. Коли дійшли з обшуком до їхньої хати, батько, Андрій Маркович, відмовився віддати корову, його відразу побили і забрали в штаб. Там він ночував у холоді, на ранок прийшов, забрав корову, свиню, віялку, віз і повіз усе в Іваницю (сусіднє село – 6 км), здавати у колгосп. З іншими було те саме. Хто категорично відмовлявся вступати у колгосп, всю сім'ю виганяли з хати, лишали притулку.

Про закон "п'ять колосків" ходили якісь чутки, але нічого конкретного не знали, хоча сповна відчували його дії на собі. Одна жінка з цього села йшла з роботи додому і вирвала кілька цибулин, про це було донесено в штаб, а ввечері до неї прийшли робити обшук. Її посадили на 2 роки до в'язниці. Троє дітей залишилися самі.

Про те, що в Україні голодомор, люди не знали, ходили якісь чутки, але ніхто з простого селянства не розумів, що це значило. Але всі відчували недостачу продуктів харчування.

В родині Анастасії Тимофіївни не помер з голоду ніхто. Коли в сім'ї починався голод, батько зібрався і пішов, хотів померти не дома, та й дітям більше їжі буде. Через деякий час від нього отримали листа. Він повідомляв, що влаштувався на роботу десь біля Чорного моря. Рідко, але все ж висилав родині рибу, навіть кілька разів трохи борошна. Їли гнилу картоплю, влітку листя з дерев – акації та липи. Листя сушили, терли, колотили з водою і пекли лип'яники. Ходили в колгосп, сапували буряк, за що давали 1 кг дерті за тиждень, варили колотуху. У Клину був ліс, люди обдирали кору дуба і возили у Путивль (дубових лісів там не було), а займалися вичинкою шкіри, для чого і потрібна була кора. Кору міняли на жменю зерна, шматок хліба, картоплю. Ця родина не пухла від голоду, хоч відчували його близько року.

У селі померло багато людей, бо їх ніхто не лікував. По-сусідськи жила велика сім'я. Син з невісткою поїхали в Росію працювати на спиртзавод, а вдома померла мати, сестра з дитиною. Пізніше вони повернулися і привезли чимало харчів, батько наївся і помер.

Багато говорили про те, що люди їли людей. У їхньому селі випадків канібалізму не відомо. Але сама Анастасія Тимофіївна ледве не стала жертвою. У її сім'ї було три дочки, то ж матері було дуже важко. Коли прийшов сусід, то розповів, що по селу ходить жінка і шукає молодих дівчат на роботу, начебто важити зерно. Мати вирішила відпустити найстаршу дочку Настю (їй було 15 р.). Пішли з Клину через Зелене на Хоружівку. Дорогою сіли відпочити, а жінка тим часом пішла забрати ще одну дівчину, яка повинна була працювати нянькою. Коли йшли, то побачили, як ця жінка ховалася від людей або закривала обличчя. Вже в Хоружівці вона кудись відійшла, а дівчата зайшли в магазин і спитали в людей про жінку, що їх сюди привела. Тут люди вже чули про такі випадки. Сказали, що це не жінка, а чоловік, переодягнений у жінку, і його вже розшукують за те, що обдурює людей, заманює, а потім вбиває. Настя повернулася додому, а вже пізніше дізналася, що того чоловіка заарештували і знайшли багато людських скелетів. Він продавав людське м'ясо.

У 1997 р. житель с.Зелене на старому дворіщі починав нові будівлі. Коли копали погріб, знайшли скелет людини, загорнутий у ганчірку, у сидячому положенні. На скелеті був срібний ланцюжок з хрестиком. Звичайно, це було цікаво. Почали розпитувати у старих людей і з'ясували, що на тому місці колись була хата баби Півуарихи. Померла вона в 30-ті роки, близьких рідних у неї не було, поховали сусіди. Її знайшли мертву на печі. закутану в свиту. Закопали в канаві.

Записала Михтуненко Алла

Архівний відділ Недригайлівської райдержадміністрації. Колекція документів, с.6-8. Оригінал.

№ 186

СПОГАДИ В.Т.ЮЩЕНКО, ЖИТЕЛЬКИ С.ХОРУЖІВКА НЕДРИГАЙЛІВСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

березень 2003 р.

Ющенко Варвара Тимофіївна, 1918 р. народження, жителька с.Хоружівка, добре пам'ятає ті роки, хоч їй тоді було лише 14 років, але ті страшні картини голоду і досі стоять перед очима, серце болить, коли згадує ті події.

В сім'ї у них було троє дітей: Варвара Тимофіївна – найстарша, і ще, крім неї, було

два менших брати. Їхня сім'я вижила лише завдяки тому, що мали корову. Пам'ятає, як забирали хліб, як ходили по хатах "бригади" з гострою палицею – "шупом", якою скрізь шпирхали – і в печі, і за грубою, і під лавою, і біля порога. Якщо в кого знайдуть приховане зерно, то його оголошували "ворогом народу" і засиляли або до Сибіру, або в тюрму. Заховав трохи зерна і її батько. В них була металева діжка, так батько туди засипав зерна і на городі закопав, так там те зерно і перезимувало, не знайшли "активісти". А якби знайшли – заслали б і батька.

Пам'ятає Варвара Тимофіївна, як вона з меншими братами, заготовляли листя на зиму: рвали, сушили, а потім перетирали на "муку". "Найсмачніше" було з липи, та ще можна було кленового добавляти. З інших дерев було гірке.

Навесні, коли стало особливо голодно і ще не було листя на деревах, багато людей збирали насіння акації, розтирали його на муку і домішували до половини з бур'яну. Але його багато добавляти не можна було. Одна сім'я багато з'їла, так ледве не померли, всією вулицею рятували. В кого була корова, так носили їм сироватку два дні, доки не пройшло отруєння.

Ще пам'ятає Варвара Тимофіївна, як возили мертвих. Кожного дня їздила підвода по вулиці, збирала мертвих і відвозила на кладовище, де ховали часто по кілька чоловік в одній могилі. Не вистачало сили копати ями на кожного, так багато людей щодня помирало. Перед очима Варвари Тимофіївни досі стоїть страшна картина: лежить біля дороги жінка, розпухла як гора, живіт роздуло, ноги й руки пухлі, ноги полопались і з них сукровиця тече. А вона ще жива лежить і їсти просить. А жінка та звідкись прийшла, не хоружівська була.

Були такі сім'ї в Хоружівці, де вмерли всі. Особливо страшний голод був на весні 1933 р., коли люди були виснажені після зими, потрібно було землю обробляти, а сил не було і не було чим і сіяти.

Багато мерло людей, особливо дітей, влітку, коли почав дозрівати хліб. Голодні діти натирали зерна з незрілого колосся і їли його. Але їхні шлунки були настільки виснажені, що не могли перетравити таку їжу, і діти помирали в страшних муках.

Люди також рвали незрілі колоски і варили зерно, цим і рятувались. Але, якщо об'їждчик побачить, що хтось рве колоски на колгоспному полі, то міг забити до смерті.

Добре пам'ятає Варвара Тимофіївна сім'ю Ворони Івана Гавриловича. Це був добрий господар, знався на агротехніці. Він вперше в Хоружівці почав вирощувати помідори – це була тоді нова рослина. Ворона І.Г. мав наукові праці з агрономії, які друкувались у журналах. Варвара Тимофіївна згодом стала читати ці роботи. Так от, яка страшна доля чекала цю людину. Його оголосили куркулем, ворогом радянської влади. Під час розкуркулення "активісти" забрали все майно, а Івана Гавриловича вкинули у колодязь.

Під час голоду виживали, хто як міг. В Ромнах були тоді магазини Торгсини, які скуповували золото і срібло і міняли їх на хліб. Так люди, які мали золото, ходили в Ромни і міняли на хліб.

"Страшні були часи, але такого голоду могло і не бути, якби влада цьому не сприяла", – говорить Варвара Тимофіївна. "Активісти" забрали все, до останньої зернини.

Пригадалась одна сім'я – жінка і троє маленьких дітей. Звали жінку Довбня Пелагея. Так у неї "активісти" знайшли торбинку зерна, замазану в грубі. Зерно те конфіскували, а її заслали до Сибіру, так вона звідти і не повернулась.

Записала Валентина Миколаєнко

Архівний відділ Недригайлівської райдержадміністрації. Колекція документів. Оригінал.

Охтирський район

№ 187

СПОГАДИ О.М.ГАЛУШКИ, ЖИТЕЛЯ С.ДОВЖИК ОХТИРСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

7 червня 1989 р.

Галушко Александр Михайлович, 1926 г. рождения, образование средне-специальное, работал бригадиром производственного участка, с 1955 г. и до пенсии, 14 лет, председателем сельсовета.

Во время голода 1932-1933 гг. жил на иждивении своих родителей. Весной 1933 г. мои родители перешли жить в дом, который опустел, все вымерли с голоду. Осенью 1932 г. была организована так называемая буксирная бригада, которая буквально "выметала" по домам весь запас съестных припасов, в основном, зерно. Так на моих глазах отобрали 3 мешка (примерно 150 кг) ржи у соседки-вдовы Сучак Пелагеи, зимой этого года они с сыном Андреем умерли с голоду.

Зимой и по весне голод был особенно страшен, кушать было буквально нечего. Люди собирали капустные и кукурузные кочерыжки, дровяные опилки, а весной – всякую зелень. Вымирили целыми семьями. Трупы валялись по улице и на огородах. Так вымерли семьи Кондратюков, Прокопенков – по 5-6 человек, семья Фадея, много было у них детей, последнего его жена задушила и съела. Вымерли и многие другие семьи. Всего по ул.Гагарина умерло примерно 150 человек, многих умерших знаю пофамильно.

Органами власти почти никаких мер по преодолению голода не принималось, и я считаю – они в этом были бессильны. Только собирали по улицам и домам трупы и кое-как хоронили их в общих ямах.

Весной 1933 г., для тех, кто еще мог двигаться и выходил на полевые работы, готовили в поле какую-то баланду и давали по кусочку овсяного хлеба. Выезд из села был запрещен, базар в с.Чухаховка разгонялся. Людей ловили на базаре и под конвоем отправляли в совхоз на работу.

Галушко

ф.Р-7711, оп.1, спр.70. Оригінал. Рукопис.

№ 188

СПОГАДИ О.А.ЧУБ, ЖИТЕЛЬКИ С.КУЗЕМИН ОХТИРСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

30 червня 1989 р.

Чуб Оксана Арсентіївна, 1909 р. народження. Весь рід з діда-прадіда проживав в с.Куземин. Важко згадувати про страшні роки голоду 1933 р., бодай би їх ніхто більше не знав. Назавжди в пам'яті залишилися ті тяжкі часи. Нас дітей у батьків було п'ятеро – я і чотири брати. Батько з 1914 р. по 1917 р. був на війні, потім тяжко захворів і помер 1 червня 1920 р. Ще гіршим стало життя.

У 1929 р. у Куземині організували колгосп. Я з братом Андрієм пішли працювати в колгосп в 1930 р. Найтяжчим був 1933 р. Але не тому, що не було врожаю, врожай зібрали непоганий. Та його забрали у людей до зернини. Ходили по 15 чоловік забирати

зерно, заглядали в кожну щілинку, де приховаєш було пригірш якого зерна, знайдуть, обов'язково заберуть та ще й поб'ють. Мати приховала в глечичку квасолі, знайшли і забрали все до квасоліни.

Голод зробили люди.

Вийдеш за село до лісу збирати різні бур'яни, а там людей бродить голодних сила, шукають то калачики, то цвіт конюшини. Вулицями бродили, змучені, голодні, на вулицях і мерли.

"Викачували" в людей все до того, що не залишилося ні єдиної крихти харчів. Знайдеш качан кукурудзяний, помнеш та й звариш якої-небудь їжі. Їли листя з дерев, різні бур'яни.

Траплялися випадки, коли люди їли людей, сходили з розуму від голоду.

До нас в село привезли одинадцять дітей-сиріт, мені веліли жити з ними, доглядати їх, варити їм їсти. Жили вони в нас в селі з 1933р. по 1934 р. Добре пам'ятаю Володю Саливона з с.Рибальське, ходив у 2 клас. Він любив співати, а голосочок як у соловейка. Чи так же йому живеться весело, як співалось ?

Їсти дітям варила в печі з колгоспних харчів, що видавав комірник Прус Микита. Готувала борщ чи якийсь суп і компот. Але вдосталь діти не наїдалися.

Одного разу прийшов до нас Дрюк Федір Іванович, бригадир, і сказав, що в колгосп приїде уповноважений і його треба нагодувати. Щоб зтушити картошки з м'ясом комірник приніс каструлю з одним вушком, літрів на три, так як у мене були лише чавун і одна каструля. Обід я зготувала, борщ подала із того чавуна, що й для дітей, уповноважений їв з апетитом, потім я дістала каструлю з картоплею, але він швидко вибіг з хати і більше не заходив. А Дрюк Ф.І. зайшов до хати і питає: "В якому "ночнику" тушила картоплю?" Ми з дітьми були дуже раді, що уповноважений не повернувся. Діти полачували картоплею з м'ясом.

В той час ми не знали, що то за "ночник", бо варили їсти в одному чавуні, їли всі з однієї миски.

І зараз перед моїми очима стоять "пухлі" з голоду діти, що тільки-тільки відтягують голосок: "Дай..."

Щоб більше таке життя не повернулося.

Чуб

ф.Р-7711, оп.1, спр.71. Оригінал.

№ 189

СПОГАДИ І.М.КОРОТЕЦЬКОГО, ЖИТЕЛЯ С.ГРУНЬ ОХТИРСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

23 грудня 1989 р.

Коротецкий Иван Михайлович, 1917 г. рождения, образование высшее педагогическое, участник войны, работал учителем, сейчас пенсионер.

В период голода находился в с. Павловка Нововодолажского района Харьковской области. Основное мое занятие – учитель истории средней школы. Признаком приближающегося голода явилось то, что в 1932 г. происходило насильственное отбирание хлеба у населения. Самым тяжелым периодом явился период весны и до начала жатвы 1933 г. Жертвой голода явился мой дедушка. [Происходило] массовое вымирание людей. Мне пришлось наблюдать и быть свидетелем такого эпизода: в г. Харькове велась продажа через магазин печеного хлеба, были большие очереди, в основном, очереди все время пополнялись из рабочих. В эти очереди становились и люди из сел, однако милиция

сельских людей вытаскивала, применяя резиновые палки для избивания. Их сажали в машину и отвозили на окраину города, в район 183 завода, и бросали в заграждения. Этих людей использовали для вывозки трупов в недалеко находившийся карьер. Для ликвидации голода и его последствий были организованы Торгсины, где можно было обменять золото на хлеб.

Коротецкий

ф.Р-7711, оп.1, спр.69. Оригінал. Рукопис.

Путивльський район

№ 190

СПОГАДИ В.А.ІВАНОВОЇ, ЖИТЕЛЬКИ М.ПУТИВЛЬ ПУТИВЛЬСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

5 грудня 1989 р.

Иванова Валентина Андреевна, 1920 г.рождения, в 1932-1933 гг. проживала в с.Сыромятниково Путивльского района. Семья наша состояла из 7 человек – отец, мать, два брата (близнецы) и нас три сестры. В это время мать тяжело болела малярией, и отец тоже был болен. Я и старшая сестра ходили работать в молочарку – за 400 г хлеба надо было прополоть 0, 15 га картофеля или выполнять другие работы. Этот хлеб давали на всю семью, т.е. на 7 человек. Приходилось есть полову проса, гречихи, листья липы, но и этого было мало. Соседи вокруг тоже голодали. В это время работать приходили люди из Поволжья.

Голод был очень тяжелым. Люди умирали, тело покрывалось опухольями. Особенно тяжелый период был весной. Как действовали власти в то время? Я бы сказала – никак, а вернее мне неизвестно, но я не видела, чтобы кто-то о нас заботился.

Иванова В.А.

ф.Р -7711, оп.1, спр.77. Оригінал. Рукопис.

№ 191

СПОГАДИ М.Є.БИВАЛІНА, ЖИТЕЛЯ М.ПУТИВЛЬ ПУТИВЛЬСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

5 січня 1990 р.

Бывалин Николай Евдокимович, 1917 г. рождения, с.Бывалино Путивльского района. В своем селе жил до 1937 г.

Особенно помнится 1933 голодный год. Мне в это время было уже 15 лет. В 1932 г. был очень плохой урожай, а продовольственный налог был непосильным по отношению к урожаю. Это очень отразилось на жизни населения в 1933 г. У многих крестьян не осталось зерна для весеннего сева. Зимой 1933 г. еще кое-как перебивались, а особенно было трудно весной и летом до середины июля, пока поспел урожай ячменя на огородах.

На местах допускалась поспешность и нарушался принцип добровольности коллективизации. Кто еще не осознавал и сразу не пошел в колхоз, к некоторым из них были применены репрессивные меры, несмотря на то, что было среднее крестьянское хозяйс-

тво. Эти хозяйства лишились не только зерна и всего имущества, даже своего жилья. Им пришлось переживать еще труднее, у них не оставалось вообще никакого прожиточного минимума. У кого был картофель, то с примесью сухого толченого липового листа пекли деруны. На лугу рвали дикий чеснок и ели его. Редко, но случаи смертности от голода были. По селам нашей местности ходило много людей из других районов нашей области, в частности из с.Боромля, там, наверное, было труднее. Они меняли свои вещи на продукты питания, но не все они возвращались домой. Если остались в живых их дети, то они не знают, где покоится прах родных.

Навсегда остался в памяти тот день, когда отец сел за стол и моя мама поставила ему на стол суп, он молча ел, а слезы падали на стол. Я понимал, что ему хочется хлеба, а его нет.

Пускай эти годы не повторяются никогда.

Бывалин

ф.Р -7711, оп.1, спр.78. Оригінал. Рукопис.

№ 192

**СПОГАДИ О.І.ПЕШКОВОЇ, ЖИТЕЛЬКИ М.ПУТИВЛЬ
ПУТИВЛЬСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

5 січня 1990 р.

Пешкова Елена Ивановна, 1920 г.рождения, проживает в г.Путивль, работала учителем в школе-интернате.

Коллективизация в 1932-1933 гг. в Путивльском районе только начиналась. Мне исполнилось в это время 12 лет, но я все прекрасно помню. У нас было 9 человек семьи, из них одна мать и 5 детей. Работала одна мать, как она могла содержать такую семью ?!

В колхоз мать сразу не вступила, и поэтому у нас отобрали абсолютно все. Мы голодали ужасно. Старики нас жалели, все, что было съедобное, отдавали детям. Берегли детей. Когда наступало утро, мать говорила старшему брату, чтобы он первым вышел во двор и посмотрел, не умер ли кто на лавочке возле дома. И если умер, то чтобы он оттащил труп к людям по-соседству, там жили мужчины и могли захоронить.

Весной ходили по полю, собирали оставшийся с осени в земле картофель. Из этого полугнилого картофеля и уже с плохим запахом пекли блины, добавляя туда зелень. Весной стало полегче, распустилась липа, и мы срывали с нее молодые листочки, деревья стояли голые, начала расти травка, ели все гусятник, курятник (так трава называется), шавель, молодой дикий лук и чеснок, этим как-то поддерживали свое существование. Мать носила вещи, которые можно было выменять на муку и хлеб, в Торгсин. Торгсин – это место, где скупали золото. И вот брат отнес мамини золотые сережки и ему дали немного хлеба.

Старики были пухлые настолько, что их ноги, руки и все тело блестело.

У нас был председателем колхоза Пылев, он выгонял людей на работу. Люди не могли двигаться, все были голодные. Это был очень жестокий человек, впоследствии его судили.

Эти годы вспоминать очень тяжело. Многие умерли, не выдержав голода. Следующие 1934-1935 гг. были более урожайными, и мы понемногу встали на ноги.

Е.И. Пешкова

*Записала начальник Путивльского
архивного отдела В.Литвинова*

ф.Р -7711, оп.1, спр.80, арк.2. Оригінал. Рукопис.

Роменський район

№ 193

СПОГАДИ Є.М.ЗАВОРОТЬКО, ЖИТЕЛЬКИ С.ПРАВДЮКИ РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

8 червня 1989 р.

Заворотько Єлизавета Маркеловна, 1904 г. рождения, безграмотная, пенсіонерка.

Весной 1933 г. я жила на хуторі Заворотьково Пустовойтовського сільсовета. Вийшла я замуж за Заворотько Аркадія Ільича, жили у його родителів. Свекри були люди зажиточні, трудолюбиві. Роботали на полі день і ніч, були веруючі.

В колхоз пошли не сразу. Однажды, раннею весной 1933 г., пришли человек пять своих односельчан (их называли активистами), с ними был представитель из района. Они забрали все, в полном смысле этого слова: зерно, картофель, свеклу, одежду, мебель. Очень хорошо помню: остался один рушник на иконах на покутьє, один из наших говорит: "Пусть остается", а представитель кричит: "Снимай!". Забрали даже пустой сундук, ржавую кровать. Куда они все дели, кто их знает. Мужа забрали в сільсовет, но через два дня выпустили, может потому, что я была беременная. Из хаты нас всех выселили, жили, кто у кого, один Бог знает, как мы мучились. Варили гречаную полову, позже листья, щавель. Ведро картофеля стоило 130 руб. Младшие братья и сестры мужа попухли от голода и умерли, а мой муж, где доставал что с еды, то отдавал мне, ведь я ждала ребенка, а муж был душой добрый. Бывало, ничего не достанет, сядет возле меня и плачет как дитя. У меня были два золотых крестика, и я их отнесла в Ромны, выменяла за них две буханки хлеба. Сушили листья, особенно из липы, перетирали и пекли лепешки.

Летом вступили в колхоз, нам вернули нашу пустую, ободранную хату, на трудодни выдали мешок зерна. Я родила сына, люди давали нам, кто что мог, вот так и пережили то страшное время.

*Записала заведуючая
Роменским госрайархивом Л.А.Доброхлеб*

ф.Р -7711, оп.1, спр.87. Оригінал.

№ 194

СПОГАДИ А.М.СТУКАЛО, ЖИТЕЛЬКИ С.ПЛАВИНИЩЕ РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

14 червня 1989 р.

Стукало Анастасія Маркеловна, 1911 г. рождения, малограмотная, пенсіонерка.

Родители мои были середняки. Нас было пятеро: три сестры и два брата. В 1932 г. забрали у нас корову, продукты и все лучшие вещи, даже часы. Мать, помню, пошла в сільсовет к председателю по фамилии Якимович, чтобы отдали корову, а то говорит, к прокурору пойду, дети голодают. Якимович говорит матери: "Я сам на селе прокурор".

Самое трудное и страшное время было весной 1933 г. – люди пухли от голода и падали, как мухи. У нас было немного свеклы прикопано (ее не нашли), из нее делали квас,

добавляли листья или корни растений (лебеда, кульбаба, подорожник, крапива и др.) и варили суп или борщ и без хлеба хлебали это варево. Дети кушали шелковицу, бузину, зеленые фрукты (крыжовник, яблоки, груши), часто умирали от дизентерии и других кишечных заболеваний. В магазинах было пусто, люди шли менять в город, пухлые, обессиленные, часто падали и умирали.

Легче стало жить, как дождались новый урожай, особенно картофеля, а урожай в 1933 г. был очень хороший. Помню такой случай : с нового урожая намолотили муки и одна женщина напекла хлеба, своим родным дает кушать, а неродного сына (ему было лет 14-15) выгоняет из хаты, чтобы он не кушал хлеб. И вот он однажды подсмотрел, как мачеха посадила в печь хлеб печься, а сама ушла к соседям, он быстро вбежал в хату, вытащил горячий, еще не выпеченный хлеб из печи, с голода скушал всю буханку этого горячего хлеба и в страшных муках умер.

Много пострадали люди, разве все расскажешь...

Записала заведующая

Роменским госрайархивом Л.А.Доброхлеб

ф.Р -7711, оп.1, спр.86. Оригінал.

№ 195

**СПОГАДИ А.Я.КОТЛЯРЕВСЬКОЇ, ЖИТЕЛЬКИ С.БАСІВКА
РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

28 червня 1989 р.

Котляревская Анастасия Яковлевна, 1914 г. рождения, безграмотная, пенсионерка.

В колхоз наша семья вступила в 1931 г. Жили мы неплохо, у нас была корова и другое хозяйство. В колхоз записались не добровольно, а принудительно. В селе была создана такая бригада, из своих односельчан, агитировать они не умели, чтобы убедить людей, а вот все брали страхом да угрозами. Отбирали у людей имущество, продукты питания. Люди, оставшись без средств на жизнь, шли в колхоз. В 1932 г., осенью, забрали у нас корову. Ходили по дворам и забирали все, что находили, даже в печурках позабирали узелки с фасолью, семечками.

Весной 1933 г. люди остались совсем голодные. Пухли, умирали. Были случаи, что некому даже было хоронить умерших, их свозили подводой и закапывали. Когда распустились листья на деревьях, люди ринулись в лес, на болото. Ловили птенцов, лягушек, рвали листья, сушили их, делали из листьев муку и пекли лепешки. Кушали цвет белой акации, головки красного клевера. Дрова (хворост) носили на плечах из леса. Были случаи, что человек пухлый падал с хворостом и умирал, и так под хворостом лежал, никем не замеченный.

Спас людей урожай 1933 г., если бы был неурожай или засуха, то вообще, кажется, людей в селах и хуторах не осталось бы.

Все это как далекий сон, многое уже забылось и вспоминать его очень тяжело, да никто никогда об этом и не спрашивал. Теперь жить да радоваться, да уж очень мы сносились в голоде и холоде, пусть хоть наши дети и внуки-правнуки проживут в добре да в мире.

Записала заведующая

Роменским госрайархивом Л.А.Доброхлеб

ф.Р -7711, оп.1, спр.83. Оригінал.

Середино-Будський район

№ 196

СПОГАДИ П.У.ПРОХОРЕНКА, ЖИТЕЛЯ С.ГОЛУБІВКА СЕРЕДИНО-БУДСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

10 квітня 1989 р.

Прохоренко Петр Устинович, 1912 г. рождения, образование начальное. В 1932 г. работал рядовым колхозником, а с 1933 г. бригадиром полеводческой бригады. Этот год был дождлив, посевы подмокали, гнили на корню. Дождь не давал убирать посевы, погода постоянно менялась, и приходилось все делать в ручную, выходя на поле по многу раз. На трудодень давали от 500 до 900 г зерна ржи, которое не шло государству. С голоду у нас в селе не умирали, но было тяжело. Весной 1934 г. выдавали чечевицу и варили в бригадах обеды. Те, кто работал, никто не умер.

Прохоренко

ф.Р-7711, оп.1, спр.91. Оригінал. Рукопис.

№ 197

СПОГАДИ В.БУШМАНА, ЖИТЕЛЯ С.ПИГАРІВКА СЕРЕДИНО-БУДСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

23 листопада 1989 р.

В 1933 г. я работал учителем в с. Сварково Глуховского района. В 30-х гг. студенты педагогических институтов и техникумов проходили педагогическую практику, работая самостоятельно учителями по полугодиям (полгода учился, полгода работал). Помню, как сейчас, 22 июня 1933 г. я шел из с.Сварково на железнодорожный разъезд Заруцкое (до войны от Глухова до станции Локоть была железная дорога), чтобы поехать домой на станцию Эсмань. Было это днем, небо обложило темными тучами, и на высокую рожь хлопьями падал снег. Под его тяжестью стебли ломались и колосья клонились к земле. И вообще, все лето 1933 г. было очень дождливым, редко выдавались ясные дни. Пришла уборка урожая и мы, студенты педтехникума, помогали его убирать в совхозе "Ивановский", недалеко от Глухова.

В августе 1934 г. я был назначен директором Пигаревской семилетней школы. В селе строилась, точнее, была начата стройка школьного здания на 7 классных комнат. Здание было срублено до окон, а местами чуть выше, но, как мне рассказал бригадир строителей, он же и учитель труда, Захар Тимофеевич Мышкин, в 1932-1933 гг. стройка прекратилась, так как плотники не имели возможности купить себе хлеба, наступил настоящий голод. Отдельных плотников уже не было в живых. Поработав директором школы более месяца, я с З.Т. Мышкиным собрал тех плотников, которые еще были в силах ходить. К школе пришло 8 человек – это Демьян Головки, т.г.Сильченко, Ковалев, Ребенко (имена забыл) и другие. В беседе о том, что надо для того, чтобы приступить к продолжению строительства школы, плотники в один голос сказали, чтобы им выдавали за деньги по пуду ржаной муки в месяц, тогда они, окрепнув, приступят к работе.

В ходе беседы я присмотрелся к каждому плотнику и видел, что у них были обрюзглые лица, опухшие руки и ноги.

В бесіде с людьми выяснилось, что в 1932-1933 гг. не столько повлияла плохая погода на урожай зерновых культур, сколько непосильная норма хлебозаготовок, назначенная и колхозам, и единоличным хозяйствам крестьян. Дело доходило до того, что для выполнения плана хлебозаготовок члены сельсовета (так тогда называли депутатов) выбирали закрома до зернышка.

Я обратился с просьбой в райисполком, точнее в райплан, председателем которого был Трофим Яковлевич Голенок, о выделении муки. Райисполком разрешил райпотребсоюзу продавать школе муку из расчета один пуд на месяц каждому плотнику.

Был и такой трагический случай, когда один плотник, Сильченко, после получения первого пуда муки, наевшись свежего горячего хлеба, вскоре скончался (так объяснили причину смерти члены его семьи).

Как же мы, студенты педтехкума, перенесли голодные годы? Мы тогда получали хлеба по 400 г в сутки. Выручала нас еще конская колбаса, ели редкую баланду.

Как мы себя чувствовали? Когда шли из столовой к зданию педкомбината (он так тогда назывался, в него входил пединститут, педтехникум и рабфак), каждый из нас шел поближе к забору, чтобы, если закружится голова, можно было прислониться спиной к нему, чтобы не упасть.

Во время летних каникул в 1933 г. и 1934 г. я со старшим братом примерно два раза в месяц ездил в Москву по хлеб. Не знаю почему, но в хлебных магазинах Москвы не находили хлеба ржаного, а всякий раз видели батоны высшего сорта, привозили их домой, сушили, и экономно расходовали. Так и выжили... Жили...

В.Бушман

Знамя труда. – 1989. – 23 ноября.

№ 198

СПОГАДИ В.М.ПЕНЬКОВОЇ, ЖИТЕЛЬКИ С.ЖИХОВЕ СЕРЕДИНО-БУДСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

23 вересня 2002 р.

Пенькова Вера Моисеевна, 1918 г. рождения.

Нас в семье было 5 человек детей – четверо сестер и брат. Я в семье была младшим ребенком. Жили довольно зажиточно до вступления в колхоз. Имели землю, лошадей, коров, другой скот. В 1932-1933 гг. жили тяжело. Семья вступила в колхоз. Как и все недоедали. Председатель колхоза был хорошим человеком, помогал людям в селе. Привез откуда-то (по-видимому, через лес из России) несколько возов буряка, картошки и подкармливал людей, особенно тех, у кого были дети. Родители вспоминали его с благодарностью. Старшие сестра и брат бегали через лес и оттуда на поездах ездили в Россию – покупали хлеб, дома сушили сухари, ели по чуть-чуть. Мы, младшие, ходили в лес – рвали грибы, ягоды, съедобные корни, лебеду, мешали с картошкой, мукой, делали хлеб. Брат ловил рыбу, мелких зверьков. Так и выжили. Тяжело жили все. Муки, хлеба, продуктов совсем мало было. Люди страдали от голода, особенно старые, больные и дети.

*Записано со слов секретарем Жиховского
сельсовета Кириенко Надеждой Васильевной*

Архівний відділ Середино-Будської райдержадміністрації. Колекція документів.
Оригінал. Рукопис.

Сумський район

№ 199

СПОГАДИ І.М.БУРМАКИ, ЖИТЕЛЯ С.ЛЮБАЧЕВЕ СУМСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

14 вересня 1989 р.

Бурмака Иван Михайлович, 1913 г. рождения, образование среднее, член КПСС с 1939 г, инвалид Великой Отечественной войны, сейчас пенсионер, житель г.Сумы.

В 1931-1935 гг. до ухода в Красную Армию я работал в 1-й бригаде колхоза “Коминтерн” с.Любачево Стреличанского сельсовета. С 1932 г. и до апреля 1933 г я работал рядовым колхозником, работал хорошо и получал премию.

В марте 1933 г. бригадира 1-й бригады Турбенко Прокофия Елисеевича с работы сняли, как раскулаченного. Меня как передового комсомольца правление колхоза и комсомольской ячейки назначили бригадиром 1-й бригады колхоза в с.Любачево, где я и работал год (до весны 1934 г.).

В 1932 г. был у нас хороший урожай хлеба и всех продуктов, но хлеба колхозникам на трудодни не дали совсем. Хлеб был весь сдан государству. Зимой, с 1932 на 1933 гг., перемолачивали солому из скирд, чтобы добыть зерно на посев, т.к. посевного материала не было. А после этого активисты села ходили по всем хатам и забирали у колхозников фасоль, горох, подсолнух и у кого было зерно, то и зерно забирали, забирали насильственно, под предлогом “на посев”. Это назывались “красные метлы” – грабеж. Люди оказались без хлеба и других продуктов, и начался страшный голод, началась массовая смертность колхозников. Рядом в Коренево, Рыльске, Курске, Орле и Туле хлеб был. Туда ездили наши колхозники покупать хлеб и менять на тряпки хлеб. Ездил и я по хлеб – в Рыльск, ст.Скуратово. Но больше покупать хлеба не было за что, и началась посевная кампания.

Во время сева зерновых (пшеницы, ячменя) люди-сеяльщики тащили зерно пригоршнями, варили его и кушали. Кушали всякие “мотарженики” из буряка и гнилого картофеля, который выкапывали из земли, из бурьяна. Но это не спасало людей, и люди умирали на ходу, даже в поле на работе.

Был падеж лошадей в бригаде. Павших лошадей вывозили на скотомогильники и закапывали их. Но ночью собирались голодные колхозники на скотомогильник, раскапывали его, забирали мясо павших животных и кушали его. Я, как бригадир, выполнял работы по посевной кампании и оказывал помощь голодным и пухлым людям, спасал их от смерти (просил помощь в правлении колхоза, кое-кому давали шелуху из проса, из которой пекли “мотарженики” и ели эту страшную пищу). Ежедневно из наряда я выделял лошадь, подводу и два человека мужчин, чтобы собирать по хатам трупы и хоронить их. Хоронили без гробов и почестей, т.е в братских могилах, в простынях и других тряпках.

В результате этого голода в моей бригаде в с.Любачево вымерло 30 семей из 70 дворов – 150 человек. Осенью и зимой 1933-1934 гг. пустые хаты вымерших семей заселили переселенцами из В-Дубичанского района Киевской области, там их затапливала днепровская вода.

Во время голода, уже в 1932 г., нашим правительством был издан закон от 7-го августа, по которому за мелкое хищение зерна, колосков – судили на 10 лет лишения свободы. Этот закон усилил голод на Украине, и люди умирали дома, а кто попал в тюрьму, то оттуда тоже не вернулся.

Бурмака

СПОГАДИ Г.Є.ВАЩЕНКО, ЖИТЕЛЬКИ С.ЛІКАРСЬКЕ
СУМСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

22 вересня 1989 р.

Ващенко Анна Егоровна, 1915 г. рождения, образование начальное, работала во время голода на кирпичном заводе в г.Сумы, родилась в с. Великая Чернеччина Сумского района.

Времена голода 1932-1933 гг. на Украине запомнились мне на всю жизнь.

Появились в селе так называемые активисты, которые забирали все: хлеб, картофель, мясо и все другие продукты, которыми кормилась семья. Брали скот, одежду, забирали под чистую весь сельхозинвентарь. Были случаи, когда забирали вареную пищу и печеный хлеб, оставляя совсем голодных детей. На плач детей и мольбу хозяев-крестьян оставить что-нибудь из пищи на прожитие семьи хотя бы на один день, никто не обращал внимания.

В с.Великая Чернеччина я была очевидцем того страшного голода. Слышен был плач детей, стоны, и целые семьи вымирали и лежали по 2 месяца никем не захороненные. Некому было копать могилы. Потом, после коллективизации, это была весна 1933 г., люди, оставшиеся в живых, пошли на прополку сахарной свеклы, получая дневной паек – 200 г сырой моркови. Мог ли человек прожить с истощенным организмом, получая такой паек? А к вечеру везли с поля на кладбище целыми возами мертвых людей и копали ямы по 3 дня, потом всех, человек по 50, сваливали в яму. Никто не плакал о них, потому что знал, наверняка, и его ждет та же участь.

Страшно сейчас вспомнить то прошлое. Сейчас рассказываю своим детям и внукам, и без боли в сердце нельзя вспомнить. Потому и учим мы сейчас молодое поколение беречь хлеб, какая его дорогая цена. Тогда давали рабочему человеку в городе по 200 г хлеба на день, а на иждивенца -100 г.

Страшная картина стояла в селах, опустошенных активистами. Те, которые и остались в живых, [имели] тело вспухшее, трещины по телу, из которых текла вода. Ели собак, кошек, разный бурьян – лишь бы выжить. Больницы были забиты пухлыми людьми. Я в то время была такая пухлая, что открылись раны, оставившие следы на всю жизнь.

Со мной случилось так, что я пошла на рынок в г.Сумы купить хотя бы бутылку папки, чтобы испечь из гнилого картофеля, который собирали в ямах, хоть какие-нибудь оладьи. Шла и потеряла сознание, упала. Опомнилась в госпитале г.Москвы. Тогда подбирали, кто еще моложе, и отправляли поездом в разные города страны. Лечили меня в госпитале 1,5 месяца, раны зарубцевались. Вышла из госпиталя босая, а халат мне в госпитале дали, но не знала, куда мне идти. Повстречался мне человек в военной форме в чине полковника, которого я спросила, куда можно устроиться на работу, и этот человек помог мне устроиться на работу в воинскую часть, где мне предоставили и жилье. Этому человеку с добрым отзывчивым сердцем, я осталась благодарна на всю жизнь.

Ващенко

ф.Р-7711, оп.1, спр.95. Оригінал. Рукопис.

СПОГАДИ Т.С.ГОРБАЧОВОЇ, ЖИТЕЛЬКИ С.СЕВЕРИНІВКА
СУМСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2002 р.

Найстрашніший злочин часів сталінізму – штучний голод 1932-1933 рр. В ті часи був дуже високий урожай хліба, але люди, які працювали в колгоспах, хліба не отримували. Держава все вивезла в Москву, Ленінград. Селяни залишилися без їжі, зате російські робочі не голодували. Селяни ходили в Росію вимінювати одяг на хліб. Харчувалися зеленню (кінський щавель, курятина*), робили млинці з кропиви, сушили липову кору і потім пекли млинці. Їли сирі цукрові буряки. Весною збирали на полях мерзлу картоплю.

Багато вимерло людей... Була виділена бригада, яка збирала мертвих, а потім десь закопувала. Часто, де знаходили мертвого, там і закопували : край дороги, на городах...

Біля Северинівської зупинки було село Карабовщина. Всі люди вимерли. Залишився один чоловік – Купріян. Він запрошував людей на ночліг, і ті люди пропадали. Згодом, люди дізналися, що він різав постояльців і їв людське м'ясо.

Ми жили на хуторі Казбани, по Білопільській трасі. Моя мама (Наталя Данилівна, 1901 р. народження) в ті часи була пухлою від голоду. Батько помер і лежав у домівці три дні, бо нікому було викопати яму, щоб поховати. Троє дітей були у яслах. Коли б бригадир колгоспу не допоміг, то і я б померла. Він відвіз мене у ясла і там мене виходили лікарі.

Багатодітні родини брали своїх дітей і, щоб ті не померли з голоду, виводили їх на ринок і залишали їх там.

Через рік, за другим урожаєм, людям почали давати зерно.

В голод померли:

Горбачов Степан Павлович – мій батько

Горбачов Петро Павлович – брат батька

Горбачова Мотря – братова жінка

Горбачов Федір Петрович – їх син

Білокур Михайло Давидович

Стеценко Герасим Михайлович.

Рецепти "страв", якими користувались голодуючі сім'ї:

1. Липову кору спочатку сушили на лежанці, потім товкли в ступі, просівали і місили в теплій воді, тоді пекли коржі. Коржі були білі, пишні, але ковтнути їх було не можна.

2. Кропива, кінський щавель. Рвали, варили в чавуні, воду тоді одціжували, товкли качалкою і потім пекли коржі.

3. Весною, коли орала земля в колгоспі, виорювалась мерзла картопля. Люди її збирали, мили, сушили, товкли в ступі з водою, розмішували і пекли млинці. Вважалось гарною на ті часи їжею.

*Записано зі слів Горбачової Тетяни Степанівни
вчителем історії Івануценко Геннадієм Миколайовичем*

Музей загальноосвітньої школи I-III ст. с. Северинівка. Оригінал.

* Курятиною в нашому селі називають вид трави, яку обчищали і їли.

Тростянецький район

№ 202

СПОГАДИ Н.А.ГАРАНЖІ, ЖИТЕЛЬКИ С.МАРТИНІВКА ТРОСТЯНЕЦЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2 травня 1989 р.

Гаранжа Наталия Андреевна, 1918 г. рождения, образование 2 класса, колхозница.

До двора доводили план сдачи зерна, если сдал – доводили еще. Если не сдал – приходили, забирали так называемые “исполнители”. Делалось все для того, чтобы люди шли в колхоз. Были свои и чужие, особенно знаю из с.Мартыновка Тростянецкого района – Жовтоножка (фамилия такая), забирал все, ничего не оставлял, хоть как не проси. Забирали везде, кто, где не спрятал. Не знаю, зачем забирали одежду, видно делали распродажу, торг, зачем и кто покупал, – не знаю. В народе осталась такая как бы притяжка: когда делили “барахло”, один из исполнителей, Зосим Семен Романович, сказал, что: “Шапка моя, а свиточка Прокопова”, то есть возьмет себе и старшему брату. Забирали все, что есть. Самый тяжелый период был весной 1933 г. Люди слабые, есть нечего, много умерло. Пока началась зелень, ели жовтвило, – растет в лугу, листья берестка, цветы липы. Многие спаслись, когда начали ловить моллюсков в Чупаховском ставку, люди заходили в воду, ногами отыскивали, ныряли и так доставали, там варили и домой приносили, это и помогло.

До урожая срезали колоски, толкли, пекли из них галеты. За такие колоски брат был судим. Младшие брат и сестра срезали колосочков, положили на печи сушить. Пришли, обыскали и старшему брату дали 5 лет, подозревая, что он где-то украл.

Ходили на работу в колхоз. Там варили еду и давали по кусочку хлеба, этот хлеб мы приносили домой тем, кто не работал.

Средний брат был уже опухший, когда стали есть моллюсков – он выздоровел и уже сам, через несколько дней пошел ловить на став моллюсков.

В школу ходили так: сапог не было, мама сшила из рукава козюха обувку и так пришлось ходить, а весна была такая, что, где ледок, где водичка, где подсохло – и приходилось скакать, где сухо.

Картошку доставали из с.Будылка Лебединского района – там спиртзавод, садили много картофеля, и где были бурты, весной оставался гнилой картофель, его собирали, пекли галеты. Ходили туда пешком, а от нас это 15-18 км. Бывало, что на дороге падали люди. Чистили картофель, а душпаечки оставляли и весной посадили огород. На диво уродил картофель – величиной почти с сапог. Когда сдавали картофель, то заготовитель говорил, что такого еще не видел.

Тяжело вспоминать об этом, пусть это время никогда и нигде не вернется.

Гаранжа

ф.Р-7711, оп.1, спр.100, арк.1-2. Оригінал. Рукопис.

СПОГАДИ Л.В.ПОПУЛЯХ, ЖИТЕЛЬКИ С.БОРОМЛЯ
ТРОСТЯНЕЦЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

1989 р.

Скічко-Популях Лідія Володимирівна, 1923 р. народження, в період голоду 1932-1933 рр. була вдома в с.Боромля.

Жили ми дружною сім'єю: батько, мати-мачуха, я і двоє братів, 1921 р. і 1927 р. народження (рідна мама вмерла при родах у 1929 р.).

Пам'ятаю, як в 1932 р. ходили по хатах, як їх тоді називали "виконавці", які перевіряли чердаки, погріби, навіть під припічком у горшках вигрібали все і забирали. Куди? Я, звичайно, не знала. Я знала лише одне – хочеться їсти.

Батько з перших днів організації СОЗу вступив до нього і працював слюсарем, а коли вже почав пухнути, його відпустили з СОЗу, і поїхав він на заробітки в м.Запоріжжя, де, через декілька місяців і помер, а до послідньої хвилини обіцяв забрати і нас до себе, як тільки зуміє щось заготувати з харчів. Так ми його і не діждались, а одержали телеграму про його смерть.

Залишились ми: мати-мачуха і троє нас – малолітніх дітей. Через деякий час опух старший брат Ваня і в квітні 1933 р. помер.

Мама, все що в нас було з майна, возила в місто для обміну на продукти, але це була така мізерна кількість лушпиння з картоплі, жменьки муки чи пшона, що без добавок кропиви, жовтвила, різного бур'яну не могло бути і мови, щоб зварити щось і поїсти. В травні 1933 р. помер менший брат – Мишко.

Залишились ми вдвох з мамою. Я теж опухла, але не вмерла. Літо було дощове, добре вродила корза*, яку ми зібрали, і нею, можна сказати, подолали смерть. Картоплі не було чого садити, посадили трішки лушпиння і зібрали на насіння дрібненької, яку зберегли на 1934 р.

Але, щоб змолотити корзу, робили ступи і жорна. І от ми ночами на жорні драли, а в ступі товкли на олію, щоб потім олію продати, а хліба купити. Все це робили вночі, і олію ходили давити вночі, і на поїзд на Скрягівку вночі, бо були засідки, і все це відбирали, жорна і ступи розбивали, не давали жити. Хто це робив? Наші уповноважені власті.

Все це трудно згадувати без сліз. Залишились ми з мамою, а в її сестри теж було троє дітей – мати померла з голоду, а дітей батько зберіг – з Ленінграду, де теж шукав кращої долі, посилав сухарі, і діти залишились живі.

Популях

ф.Р-7711, оп.1, спр.99. Оригінал. Рукопис.

СПОГАДИ З.ПІДЛІСНОЇ, ЖИТЕЛЬКИ М.ТРОСТЯНЕЦЬ
ТРОСТЯНЕЦЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

14 червня 1990 р.

Родилась я в октябрі 1914 г. в семье крестьян, жили бедно. Коллективизация закончилась, родные сначала работали в колхозе (в то время в Тростянце их было два), а по-

*Трава

том на заводе (один колхоз распустили – некому было работать). Народ разбежался, разъехался, ведь уже в 1932 г. с лета было видно, что народ ожидает голод.

Урожай был неплохой, но весь хлеб был вывезен. Люди сушили ломтики тыквы, лушпайки. Собирали по зернышку с убранныго уже поля горох, который не разрешали собирать (объездчики гоняли).

Страшно вспомнить зиму, а особенно весну 1933 г. Народ пухнул и на ходу умирал. В зиму 1932-1933 гг. была объявлена хлебозаготовка. Обыски и вытрусивания даже с кувшинчиков горстей фасоли и сухофруктов – и это на глазах голодных умирающих детей.

У моей тетки было 6 детей, осталась в живых одна девочка. У одного из дядей тоже.

Как вспомнишь, идешь на работу, а уже возчик от сельсовета (Тростянец тогда был селом) везет подводу-сани мертвых на кладбище в общую могилу, которую не закапывали до полного накопления (только присыпали), никто не знал, кто там похоронен. Хоронили людей и по дворам, садам, никто их не регистрировал. Никому не было дела до этого ужаса, умирали дома, на работе, на улице. А урожай в 1932 г. неплохой был, но его убрали не весь, некому было, а договора на продажу за границу выполнять надо было, вот и расплатился за все народ.

Люди пухли, ели сушеные картофельные очистки с патокой, а потом лебеду, кору, полову и т.д.

В то время в 1933 г. в стране были открыты магазины Торгсин, где продукты продавали за золото (золотые вещи).

Так вот тогда люди расшифровывали “Торгсин” так: “Товарищи, опомнитесь, Россия гибнет, Сталин истребляет народ”. Конечно, это передавалось только в узком кругу самых честных и близких людей.

Во всей моей жизни очень много горьких, общих со всеми людьми воспоминаний, но голод 1933 г. – это самое страшное.

Подлесная

ф.Р-7711, оп.1, спр.103, арк.3-4. Оригінал. Рукопис.

Шосткинський район

№ 205

СПОГАДИ Ф.Ф.МАКОГОНА, ЖИТЕЛЯ М.ШОСТКА СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

17 травня 1989 р.

Макогон Федор Федорович, 1908 г. рождения, образование неполное среднее, пенсионер. Являюсь участником и свидетелем страшных 1932-1933 лет голода на Украине.

После демобилизации из рядов армии в ноябре 1932 г. приехал в родное с.Погребы Прилукского района Черниговской обл. и начал работать в колхозе. Тогда на Украине была уже почти 100% коллективизация. Меня назначили исполнителем в сельсовете. Семья моя продовольствием не запаслась. В колхозе ничего не дали на трудодень, а то, что выросло на личном огороде, тоже приехали и забрали под заготовку. Никакого запаса продуктов не было, люди начали разъезжаться. Сестра раньше уехала в г.Шостка к старшему брату Макогону Ивану Федоровичу, который окончил институт и в 1931 г. стал работать на строящейся фабрике №6 в Шостке. Затем уехал второй брат и мать. Нас осталось трое: я, моя жена и меньший брат, который ходил тогда в 7 класс.

Есть было нечего. Зимой 1932 г. я ездил в Белоруссию обменять что-нибудь на хлеб. Потом строго запретили выезжать за пределы Украины. Кто уезжал, тому сразу же били окна в хате, разваливали печь.

Однажды зимой 1933 г. решил я уехать в Шостку к брату, на ст. Бахмач меня арестовали, отобрали билет и вернули назад. Даже по настоящее время не понимаю почему, ведь Шостка расположена на Украине.

Весной наши запасы продовольствия полностью истекли и нам приходилось питаться, кто чем мог, но работали в колхозе, хотя колхозникам тогда ничего не платили.

Будучи исполнителем, дежурил в сельсовете, почти не ходил ногами, появлялась голодная опухоль. И помню такой случай. Приехало из района начальство, каких рангов не знаю, но наше сельское начальство забегало по организации угощения. Меня послали в пекарню за хлебом, другого товарища в кладовую за салом, которое было там закрыто. В это время среди населения сильно увеличилась смертность, но никаких мер со стороны властей не принималось, хотя само начальство не голодовало, а пользовалось всеми теми продуктами из колхоза, что были закрыты в амбарах.

Появляются в сельсовете секретарь парторганизации Кравчук Федор, председатель сельсовета Великодний Алексей и секретарь сельсовета Лисица Даниил в подвыпившем состоянии и начинают веселиться, толкать друг друга и произносить всякие неуместные выражения. Я не выдержал, поднялся и начал их стыдить, упрекать в том, что люди с голоду умирают, а вы пьете, едите сами и мер никаких не принимаете, ведь хлеб в амбарах закрыт, почему не даете людям. Парторг отвечает: "А что тебе надо?" А я прошу отпустить меня уехать, возможно, останусь жив. Вы же, говорю, видите, что я перед могилой стою, отпустите. И они меня отпустили, выдали документы, хату, где жена осталась, не разбили. Я уехал в г. Шостка и поступил работать на завод. Там мне дали уже рабочие карточки, и я даже смог помогать как-то жене, а потом и ее забрал к себе.

Сейчас я уже с уверенностью могу сказать, что на Украине было какое-то вредительство. Этот голод был санкционирован сверху, был искусственным голодом. Ведь были области на Украине, где не было засухи или ливней и урожай был, но людям ничего не давали. Особенно сильно страдали, как я знаю, Черниговская, Херсонская, Полтавская и Донецкая области.

Макогон

ф.Р-7711, оп.1, спр.105, арк.7. Оригінал.

№ 206

СПОГАДИ В.А.ЛАСКЕВИЧА, ЖИТЕЛЯ М.ШОСТКА СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

8 червня 1989 р.

Ласкевич Василий Анатольевич, 1920 г. рождения, место работы – тубдиспансер, врач, являюсь участником и свидетелем голода 1932-1933 гг. на Украине.

Жил в те тяжелые годы в г.Ромны Сумской области, где и родился, жил там до 1939 г. В 1932 г. мне было 12 лет и был я учеником. Тогда большинство людей на Украине ложилось и вставало с мыслью, что есть нечего и как жить дальше.

Неурожая не было, продукты в продаже не появились и все. Хлеба нет. Никто об этом не предсказывал.

В нашей семье ситуация была очень сложная. Семья состояла из трех человек – папа, мама и я. Отец – бухгалтер, мама – инструктор-шелковод. Тогда была биржа труда, которая занималась трудоустройством населения. Получилось так, что отец рассчитался

и не мог устроиться на то место, куда хотел, и во время голода оказался совсем без работы, мать тоже, и у них не было рабочих карточек на продукты.

Жили в городе, подсобного хозяйства вообще никакого не было, и средств к существованию не было. Все вещи были проданы или обменяны на продукты. На базаре все продавалось за бесценок, кроме продуктов. Вся наша семья дошла до степени голодных отеков, опухали.

Положение на базаре: 20 г сала стоили 1 руб., 100 г хлеба тоже 1 руб. В счастливые дни, когда удавалось продать несколько шляп, которые шили родители, мы покупали 10 штук картофелин, на 1 руб. сала и 1 стакан фасоли и тогда варили суп, вкус которого я ошущаю и сейчас.

У торговков на базаре мальчишки старались схватить что-то съестное и сразу бросали его в рот. Когда их ловили и били, они все равно не выбрасывали то, что было во рту, а старались быстрее проглотить. Это не были воры, это были люди, обезумевшие от голода.

На базарных площадях выступали циркачи, певцы. Песни пели любые, отрывок из одной я помню и сейчас:

*“Хата драна, клуня боком,
Ще й кобила з одним оком.
Встань же, Ленін, подивися,
Як селяни розжилися.”*

Люди умирали на ходу, и не единицы, а десятки. Были люди, которые собирали эти трупы и увозили их куда-то.

Ни кошек, ни собак, никакой другой живности не было. Все это было переловлено и съедено. Было даже людоедство. Сам не видел, но от людей слышал неоднократно. Особенно ели детей.

Многие семьи распались, люди не ценили родственных отношений, разъезжались, кто куда, лишь бы выжить, спастись от голодной смерти. И уже весной 1933 г., когда появилась зелень, стало немного легче, питались этой зеленью. Мы уже стали за вырученные деньги покупать молоко – 3 литра стоили 3 руб. Это покупалось примерно один раз в месяц. А буханка хлеба сразу съедалась по дороге с базара, не донося ее домой. Я и до сих пор помню вкус этого хлеба, и то место, где по дороге была съедена первая буханка хлеба.

В 1933 г. урожай был обильный, погода была прекрасной.

Ласкевич

ф.Р-7711, оп.1, спр.105, арк.5-6. Оригінал.

№ 207

СПОГАДИ М.К.КУЛИЧЕНКА, ЖИТЕЛЯ С.ВОРОНІЖ ШОСТКИНСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

16 червня 1989 р.

Куличенко Николай Кириллович, 1921 г. рождения, образование средне-техническое, пенсионер.

В 1932-1933 гг. жил в пос.Воронеж, колхоз им.Сталина (переименован в колхоз “Заветы Ильича”, а в 1978 г. в совхоз “Шосткинский”).

Особенно страшный голод был с осени 1932 г. и по весну 1933 г. Весной стало легче, так как появилась зелень в поле. Каких-то отличительных признаков приближения голода не было. Сразу не стало в магазинах хлеба и других продуктов. Самое страшное для меня было – как утром встать и что-нибудь поесть. Ничего живого вокруг не было,

были съедены кошки, собаки и др. животные. Голод не объясняется неурожаем, наоборот, урожай был хороший. Одна буханка хлеба, в то время, стоила очень дорого для моей семьи. Только взрослых в нашей семье было 8 человек. Они получали паек на работе, детям же ничего не выдавали.

Последствия голода страшные: люди умирали на ходу, были слабые, пухли от недоедания.

Но были в то время и такие, что голода не видели. Они издевались над голодными. Многие из них были руководители. Где они брали хлеб, я не знаю. Власть и другие организации никаких мер не принимали, чтобы накормить людей. Деньги платили только в конце года, но на них никто не мог купить хлеба, так как его не было.

Куличенко

ф.Р-7711, оп.1, спр.104. Оригінал.

Ямпільський район

№ 208

СПОГАДИ П.М.ЗЯБЛОВСЬКОЇ, ЖИТЕЛЬКИ СМТ ЯМПІЛЬ ЯМПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

22 липня 1989 р.

Платонида Михайлівна Зябловська народилася у 1900 р. у Шостці. Ніколи не сподівалась, що прийдеться розповідати про голод 1932-1933 рр., всякого було. Зараз мені вже дев'яностий рік пішов, складно згадати все. Не пам'ятаю, з чого розпочався голод... Одне тільки пам'ятаю добре: не вистачало хліба. Точніше його майже зовсім не було. Коли бувало спечеш дерунів з картоплі – то вже розкіш.

Я дуже страждала без хліба. Я й зараз не можу нічого без хліба їсти. Хоча скільки там його мені потрібно, якийсь маленький шматочок, але як його зовсім нема, то нелегко прожити. Голодували сильно. Так хотілося їсти, що при вигляді їжі, мене навіть нудило. А яка їжа була? Їли таке, що зараз як подумаєш, то моторошно робиться. Їли все, до чого тільки можна було додуматися.

Як вже ми вижили, не знаю. Держали корову, кролів. Трави та сіна, слава богу, досить було. Ліс нас у деякій мірі врятував. Якраз у рік голоду у лісі опеньки вродили. Багато народу йшло у ліс у пошуках рятівного харчу. Величезними кошиками, навішеними на коромисло, несли з лісу гриби.

Доводилось мені бачити людей, що йшли з інших областей України у пошуках врятування. Серед них були й зовсім худі й пухлі з голоду люди. Воно падали, не маючи сили йти далі, вмирали. Нікому не було діла до того, що на дорозі лежить людина, що померла з голоду. Отакий страшний то був час.

Шлях комунізму. – 1989. – 22 липня.

СПОГАДИ О.І.НОВИЧЕНКО, ЖИТЕЛЬКИ СМТ ЯМПІЛЬ
ЯМПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

22 липня 1989 р.

Ольга Іванівна Новиченко, 1918 р. народження, народилась і прожила більшу частину свого життя у Ямполі.

У 1930 р. наша сім'я виїхала з Ямполь до Понорницького району Чернігівської області, тут нас і застав голод.

Голод розпочався з неврожаю. Жито, пшениця, картопля – саме цих основних продуктів не вистачало. У ті роки активно впроваджувалась колективізація. Ті, кому й без колгоспів жилось непогано, не хотіли вступати до колгоспів. Вони примушені були сплачувати великі податки. Податки були занадто високими, і селяни, які їх сплачували, примушені були продавати своє майно, худобу. Коли вже нічим було сплатити податок, приходили представники влади й забирали у господаря будинок, землю. Таким чином “розкуркулений” опинявся зі своєю сім'єю голий і босий на вулиці. Жити було ніде, їсти теж нічого. Люди коло своєї колишньої хати копали землянки й жили там.

Знала і я одну таку сім'ю, яка під час голоду жила у землянці. Худий і немічний голова сім'ї лежить серед кімнати і стогне, просить, щоб жінка дала йому що-небудь поїсти. А суха жінка безсила: вона нічого не може дати своєму чоловікові, бо їсти зовсім нічого немає, та й шестеро діточок сидять і плачуть – хочуть їсти. Мені було тоді 15 років. Ми ходили дивитись на тих, хто сильно страждав від голоду. Бувало візьмеш якийсь шматок з дому, а чим тоді можна було з ким-небудь поділитися, коли й самому їсти нічого? Пам'ятаю одну дівчинку моїх років з цієї сім'ї піджалювали люди, давали їй поїсти. Я теж допомагала їй. От тільки не знаю, чи вижила вона. А інші члени її сім'ї всі помирали з голоду. Мені й досі якось не по собі робиться, коли згадаю, як помирав той чоловік. Спершу він худий-худий зробився, а потім, перед самою смертю, його почало роздувати, зробився гладкий, немов справний... Страшний то був час.

Багато розкуркулених, озлоблених на радянську владу селян йшло у банди. Вони грабували бідняків, чинили перепони колгоспам. Особливо злість колишніх куркулів виливалася на представниках радянської влади, яким доводилось не лише у сільраді, а й у власних будинках ставити на вікна ґрати й зачиняти на ніч ставні. Все одно багато їх загинуло у ті часи.

Нашій сім'ї, порівняно з іншими, прийшлося не так тяжко. Мій вітчим був агрономом і йому виділяли крупи та борошно. Їли, в основному, суп, борщ, перепічки, оладки. Хліба майже зовсім не пекли. Мати розварювала у воді жменьку крупи, а потім, коли крупа добре розвариться, терла туди картоплину. Якщо була цибуля, то вже була якась заправка. Ця страва називалася супом. У борщ йшло все, що тільки можна було придумати: це й лобода, і кропива, і щавель та ще багато різних трав. Влітку їли листя з дерев, ходили у ліс, щоб знайти якусь там ягідку чи гриб. Коли садили картоплю, то не кидали у землю, так як зараз по цілій картоплині, а лише по маленькому шматочку з ростком, а решту з'їдали. Про те, щоб пропадали картопляні лущайки, й говорити не доводиться. У період цвітіння на соснах з'являлась,

так би мовити, кашка. Ми ходили у ліс, збирали цю “кашку”. З неї мати пекла оладки. Смачними тоді здавались ці соснові оладки. Мати напече, роздасть дітям, нас було п’ятеро, а решту – на завтра.

Моя мати взагалі не ходила дивитись на тих, хто помирав з голоду, а нам дітям було цікаво. Чого тільки й не довелося мені бачити... Бачила, як висихали та пухли з голоду люди. Бувало йде чоловік і гризе власні пальці, або рве з обличчя шкіру й їсть. Жахливі були картини. Сама страшна смерть – голодна.

Шлях комунізму. – 1989. – 22 липня.

Частина III.
ІЛЮСТРАТИВНІ
МАТЕРІАЛИ

Перелік ілюстративних матеріалів

№ 1	Доповідна записка уповноважених райкому КП/б/У В.Горбачова, Ф.Кобзаря та секретаря партійного осередку с.Шаповалівка Конотопського району Київської області Кузнецова до Конотопського райкому КП/б/У про негативне відношення селян до хлібозаготівлі. Не раніше 20 серпня 1932 р.	ф.П-42, оп.1, спр.167, арк.97,103
№ 2	Кримінальний вирок виїзної сесії судового засідання народного суду Талалаївського району про засудження групи селян с.Ярошівка Талалаївського району Чернігівської області за вбивство М.А.Черненко, яка вкрала відро картоплі для голодуючих братів і сестер. 19 червня 1933 р.	ф.Р-5970, оп.6, спр.894, арк.43
№ 3	З протоколу засідання бюро Троянецького райкому КП/б/У про тяжкий продовольчий стан в районі, збільшення смертності через голодування в сс.Боромля, Жигайлівка, Бранцівка, Білка, несвоєчасне поховання померлих в с.Жигайлівка, організацію харчової допомоги голодуючим, створення спеціального фонду для надання допомоги комуністам, комсомольцям, колгоспному активу Охтирського району Харківської області. 12 березня 1933 р.	ф.П-38, оп.1, спр.38, арк.19-20
№ 4	Протокол засідання бюро Липоводолинського райкому КП/б/У про посилення репресивних заходів судовими органами проти зривників виконання хлібозаготівлі, протизаконні методи хлібозаготівлі в сс. Байрак, Берестівка, Капустинці, Липова Долина, Русанівка, Сваткове, Бірки, Поділки Липоводолинського району Харківської області. 18 грудня 1932 р.	ф.П-24, оп.1, спр.88, арк.136-139
№ 5	Постанова виїзної президії Липоводолинської районної контрольної комісії КП/б/У про виключення з партії та передачу до суду справи голови колгоспу ім.Петровського Поділкивської сільради Липоводолинського району Харківської області П.Д.Сепети за приховування зерна та протидію хлібозаготівлі. 14 листопада 1932 р.	ф.П-24, оп.1, спр.89, арк.9
№ 6	Протокол засідання бюро Липоводолинського райкому КП/б/У про незадовільне виконання хлібозаготівлі, організацію бригад по хлібозаготівлі, посилення репресій до недатчиків хліба в селах Липоводолинського району Харківської області. 6 січня 1933 р.	ф.П-24, оп.1, спр.91, арк.2-3
№ 7	Протокол закритого засідання бюро Липоводолинського райкому КП/б/У про опір виконанню хлібозаготівлі та посилення репресій до осіб, які протидіють хлібозаготівлі, в сс. Липова Долина, Капустинці, Русанівка, Синівка Липоводолинського району Харківської області. 17 січня 1933 р.	ф.П-24, оп.1, спр.91, арк.20-21
№ 8	Резолюція бюро Конотопського райкому КП/б/У про занесення на „чорну дошку“ сел Бочечки, Козацьке, Малий Самбір, Хижки Конотопського району Чернігівської області та посилення роботи по виконанню хлібозаготівлі 16 листопада 1932 р.	ф.П-42, оп.1, спр.168, арк.83-84
№ 9	Лист заступника начальника політичного сектора МТС Чернігівського обласного земельного управління Казначеева начальникам політвідділів МТС Чернігівської області про сліпого бродячого гармоніста, який в 1933 р. проводив контрреволюційну агітацію, розповідав про голод. 31 березня 1934 р.	ф.П-639, оп.1, спр.19, арк.24
№ 10	Інформація секретаря Буринського райкому КП/б/У про засудження за невиконання хлібозаготівлі по Буринському району Чернігівської області за 1932 р. Не раніше 1 січня 1933 р.	ф.П-75, оп.1, спр.153, арк.13
№ 11	З протоколу позачергового засідання бюро Буринського райкому КП/б/У про масовий вихід колгоспників з колгоспів в Буринському районі Харківської області через відсутність хліба. 13 червня 1932 р.	ф.П-75, оп.1, спр.153, арк.23

№ 12	З інформації секретаря Улянівського райкому КП/б/У воєнкому Охтирського 68-го Червонопрапорного полку про збільшення кількості випадків смерті через недоїдання та випадок людоїдства в с.Марківка Улянівського району Харківської області. 8 червня 1933 р.	ф.П-28, оп.1, спр.7, арк.138
№ 13	Постанова бюро Улянівського райкому КП/б/У про заборону видачі авансів хлібом колгоспникам до виконання хлібозаготівлі. 27 травня 1933 р.	ф.П-28, оп.1, спр.7, арк.141
№ 14	Постанова бюро Чернігівського обкому КП/б/У про стан Кролевецького дитячого містечка і велику смертність дітей протягом 1933 р. 13 травня 1934 р.	ф.П-572, оп.1, спр.14, арк.26-27
№ 15	З інформаційних листів інформатора Козачої до Охтирського райкому КП/б/У про смерть через споживання хліба з гнилого лушпиння та несвоєчасне поховання померлих громадян в с.Литовка Охтирського району Харківської області. 17-21 лютого 1933 р.	ф.П-26, оп.1, спр.22, арк.8,15
№ 16	Лист військового комісара складу №29 с.Балаклея до воєнного прокурора Українського воєнного округу, секретаря Охтирського райвиконкому КП/б/У, голови Охтирського райвиконкому про надання негайної допомоги голодуючим сім'ям червоноармійців в сс.Грінченкове, Довжик, Олешня Охтирського району Харківської області. 11 червня 1933 р.	ф.П-26, оп.1, спр.22, арк.166
№ 17	Інформаційний лист до Охтирського райкому КП/б/У про випадки голодування дітей шкільного віку в Яблучанській сільраді Охтирського району Харківської області. 15 березня 1932 р.	ф.П-26, оп.1, спр.22, арк.23
№ 18	З протоколу засідання бюро Охтирського райкому КП/б/У про посилення репресій проти осіб, що не виконали хлібозаготівлі, створення буксирних бригад, організацію переобмолоту соломи та перевювання полови, ліквідацію громадських фондів в селах Охтирського району Харківської області. 22 січня 1933 р.	ф.П-26, оп.1, спр.21, арк.73-74
№ 19	Протокол засідання бюро Охтирського райкому КП/б/У про окремі харчові труднощі та організацію харчової допомоги колгоспникам м.Охтирка, сс.Олешня, Хухра, Кириківка, Яблучне Охтирського району Харківської області. 26 березня 1933 р.	ф.П-26, оп.1, спр.21, арк.101
№ 20	Постанова бюро Охтирського райкому КП/б/У про велику кількість опухлих від голоду безпритульних дітей та їх смертність в Охтирському районі Харківської області в квітні-серпні 1933 р. 19 серпня 1933 р.	ф.П-26, оп.1, спр.21, арк.194
№ 21	З протоколу засідання Шосткинського райкому КП/б/У „Про збільшення плану хлібозаготівлі заможним господарствам по с.Івот Шосткинського району Чернігівської області”. 11 листопада 1932 р.	ф.П-25, оп.1, спр.24, арк.148
№ 22	Постанова бюро Шосткинського райкому КП/б/У про покарання партійних та радянських працівників району, занесених на „чорну дошку” сел Івот, Чуйківка, Шатрище, Прокопівка, Каліївка, Ображіївка за незадовільний стан хлібозаготівлі. 16 листопада 1932 р.	ф.П-25, оп.1, спр.24, арк.162-164
№ 23	З протоколу засідання бюро Середино-Будського райкому КП/б/У про незадовільний стан постачання харчовими ресурсами керівного складу Середино-Будського району Київської області. 9 серпня 1932 р.	ф.П-33, оп.1, спр.211, арк.37
№ 24	Постанова бюро Недригайлівського райкому КП/б/У про факти смерті від голоду мешканців сс.Рубанка, Недригайлів, Курмани, Зеленківка Недригайлівського району Чернігівської області. 25 березня 1933 р.	ф.П-37, оп.1, спр.33, арк.132

Голодомор 1932-1933 років на Сумщині

№ 25	З протоколу засідання бюро Недригайлівського райкому КП/б/У про оголошення догани уповноваженому райкому по с.Рубанка Недригайлівського району Чернігівської області Юхименку за приховування випадків смерті селян від голоду. 30 березня 1933 р.	ф.П-37,оп.1, спр.33, арк.136
№ 26	Лист Харківського обкому КП/б/У та Харківського облвиконкому до секретарів райкомів КП/б/У та голів райвиконкомів Харківщини про заборону виїздити селянам за межі України за хлібом. 25 січня 1933 р.	ф.П-23,оп.1, спр.7, арк.22-23
№ 27	Лист завідуючого Харківським облснабвідділом Кивовича до завідуючих міськрайснабвідділами про виявлення випадків голодування в населених пунктах Харківської області. 20 лютого 1933 р.	ф.П-23,оп.1, спр.7, арк.74
№ 28	З протоколу засідання Політбюро ЦК КП/б/У „Про заходи по боротьбі з дитячою безпритульністю“. 5 червня 1933 р.	ф.П-23,оп.1, спр.7, арк.168
№ 29	Лист секретаря ЦК КП/б/У С.Косіора секретарям райкомів КП/б/У про заборону публікувати цифри виконання плану хлібозаготівлі. Не раніше 28 червня 1933 р.	ф.П-23,оп.1, спр.7, арк.198
№ 30	Постанова ЦК ВКП/б/ та Ради Народних Комісарів СРСР „Про хлібозаготівлю на Україні, Північному Кавказі та Західній області.“ 14 грудня 1932 р.	ф.П-25,оп.1, спр.22, арк.19
№ 31	Постанова Політбюро ЦК КП/б/У „Про заходи по підсиленню хлібозаготівлі“. 18 листопада 1932 р.	ф.П-25,оп.1, спр.22, арк.20-30
№ 32	Витяз з протоколу засідання Секретаріату ЦК КП(б)У про єдиний партдень з питання хлібозаготівлі. 1 листопада 1932 р.	ф.П-25,оп.1, спр.22, арк.60
№ 33	Постанова Політбюро ЦК КП(б)У „ Про заходи по боротьбі зі спекуляцією хлібом“. 9 серпня 1932 р.	ф.П-25,оп.1, спр.22, арк.70-72
№ 34	Витяз з протоколу засідання Секретаріату ЦК КП(б)У про коригування річних планів заготівель зернових культур по районах колишнього Конотопського округу. 29 січня 1932 р.	ф.П-25,оп.1, спр.22, арк.87-88
№ 35	Постанова Політбюро ЦК КП(б)У „ Про помел зерна на сільськогосподарських млинах“. 17 вересня 1932 р.	ф.П-25,оп.1, спр.22, арк.102
№ 36	Лист завідуючого Роменським районним відділом народної освіти Яковенка до завідуючого дитячим будинком про посилення боротьби з дитячою безпритульністю. 10 вересня 1932 р.	ф.Р-6012,оп.1, спр.6, арк.18
№ 37	Доповідна записка завідуючого Роменським дитячим будинком до Роменського районного відділу народної освіти Чернігівської області про погіршення стану дитячого будинку. Серпень 1933 р.	ф.Р-6012,оп.1, спр.6, арк.32
№ 38	Обов'язкова постанова Лебединського райвиконкому Харківської області „Про організацію харчової допомоги дитячому населенню“. 24 березня 1933 р.	ф.Р-2709,оп.1, спр.8, арк.89
№ 39	Лист Лебединського райземвідділу до голів колгоспів та голів сільрад Лебединського району Харківської області про проведення остаточного розрахунку з колгоспниками за вироблені в 1932 р. трудовні. 13 березня 1933 р.	ф.Р-2709,оп.1, спр.8, арк.85
№ 40	Лист секретаря Лебединського райкому КП(б)У Тильмана та голови Лебединського райвиконкому Торяника, копія телеграми П.П.Постишева про необхідність покращення громадського харчування. 1 березня 1933 р.	ф.Р-2709,оп.1, спр.8, арк.20
№ 41	Лист голови Лебединського райвиконкому Гужвія та завідуючого районним відділом постачання Ріпки до голів колгоспів та голів сільрад Лебединського району Харківської області про випадки голодування в колгоспах та необхідність перерахування грошей на допомогу голодуючим. 24 лютого 1933 р.	ф.Р-2709,оп.1, спр.8, арк.84

№ 42	Акт про затримання з житними колосками колгоспника В.П.Галенка, складений об'їждчиком сільськогосподарської артілі „3-й вирішальний” с.Коржі Роменського району Чернігівської області. 21 липня 1933 р.	ф.Р-6153, оп.1, спр.11, арк.97
№ 43	Акт про затримання з ячменними колосками селянок П.Ф.Батюти та І.Ф.Батюти, складений об'їждчиком сільськогосподарської артілі „3-й вирішальний” с.Коржі Роменського району Чернігівської області. 22 липня 1933 р.	Ф.Р-6153, оп.1, спр.11, арк.104
№ 44	Акт про пошкодження жита на садибі А.М.Федорова, складений об'їждчиком сільськогосподарської артілі „3-й вирішальний” с.Коржі Роменського району Чернігівської області. 20 липня 1933 р.	ф.Р-6153, оп.1, спр.11, арк.105
№ 45	Протокол загальних зборів 2-ї бригади сільськогосподарської артілі ім.Шевченка с.Лозове Роменського району Чернігівської області про обов'язкові доноси членів колгоспу на крадіїв колосків та віддачу до суду колгоспниці М.Козлової та М.Котельви, затриманих на полі з пшеницею. 5 серпня 1933 р.	ф.Р-6016, оп.1, спр.39, арк.136
№ 46	Лист П.Постишева до голів сільрад про відповідальність за виконання плану хлібозаготівлі в одноосібному секторі та застосування ст.61 до одноосібників. 30 липня 1933 р.	ф.Р-2573, оп.1, спр.8, арк.94
№ 47	Відомості про смертність дітей Лебединського дитячого будинку № 1. 1933-1934 рр.	ф.Р-952, оп.1, спр.5
№ 48	Лист помічника командира 23-го артполку до голови Лебединського райвиконкому про надання негайної продовольчої допомоги голодуючій родині червоноармійця В.О.Калити з с.Бишків Лебединського району Харківської області. 27 травня 1933 р.	ф.Р-805, оп.1, спр.24, арк.4
№ 49	Лист інструктора політвідділу 45-ї стрілецької Волинської дивізії до голови Лебединського райвиконкому, голови РСІ, голови сільськогосподарської артілі „Змагання” с.Малий Вистороп Лебединського району Харківської області про надання негайної продовольчої допомоги сім'ї червоноармійця Н.Є.Коваленка в с.Малий Вистороп Лебединського району Харківської області. 27 травня 1933 р.	ф.Р-805, оп.1, спр.24, арк.5
№ 50	Лист командира 14-го Акмолинського полку військ ОДПУ до голови Лебединської міської ради та голови РСІ про надання негайної допомоги голодуючій сім'ї червоноармійця В.Мариці в м.Лебедин Харківської області. 16 травня 1933 р.	ф.Р-805, оп.1, спр.24, арк.6
№ 51	Матеріали по перевірці заяви червоноармійця М.І.Ігнат'єва про тяжкий стан його родини в с.Чернеле Лебединського району Харківської області. Червень-липень 1933 р.	ф.Р-805, оп.1, спр.24, арк.68-70
№ 52	Лист Роменської районної інспектури народногосподарського обліку до Засульської сільради Роменського району Чернігівської області про невірне оформлення великої кількості свідоцтв про смерть. 7 вересня 1933 р.	ф.Р-5783, оп.1, спр.37, арк.71
№ 53	Заява колгоспника І.М.Стадніка до Маловисторопської продподаткової комісії та Маловисторопської сільради Лебединського району Харківської області про зниження продподатку. 26 липня – 9 серпня 1932 р.	ф.Р-2694, оп.1, спр.214, арк.16
№ 54	Резолюція пленуму ЦК КП/б/У „Про підсумки хлібозаготівель на Україні і постанову ЦК ВКП/б/ від 24 січня 1933 р.” 7 лютого 1933 р.	ф.Р-6040, оп.1, спр.117, арк.1
№ 55	Заява колгоспника Т.І.Надточія до правління сільськогосподарської артілі хутора Малого Заруднянської сільради Роменського району Чернігівської області про надання борошна його голодуючій сім'ї. 5 червня 1933 р.	ф.Р-6153, оп.1, спр.1, арк.24

Голодомор 1932-1933 років на Сумщині

№ 56	Заява колишнього червоноармійця П.Т.Васюги до правління сільськогосподарської артілі хут. Малий Заруднянської сільради Роменського району Чернігівської області про надання борошна для харчування. Червень 1933 р.	ф.Р-6152, оп.1, спр.1, арк.19
№ 57	Заява секретаря осередку ЛКСМУ Приходька та секретаря сільради Прокопенка с.Кашпури Роменського району Харківської області до Політбюро ЦК КП/б/У про зловживання та перекручування під час хлібозаготівлі по Кашпурівській сільраді. 10 травня 1932 р.	ф.Р-5934, оп.1, спр.117, арк.1-5
№ 58	Заява колгоспника Г.А.Косушка до ради артілі „3-й вирішальний” с.Коржі Роменського району Чернігівської області про зменшення плану хлібозаготівлі. 10 лютого 1933 р.	ф.Р-6153, оп.1, спр.20, арк.20
№ 59	Посвідчення курсанта полкової школи 21-го стрілкового полку Г.Т.Волинського про пільги його родині. 19 лютого 1933 р.	ф.Р-6153, оп.1, спр.20, арк.14
№ 60	Заява колгоспника Т.Г.Волинського до ради сільськогосподарської артілі „3-й вирішальний” с.Коржі Роменського району Чернігівської області про видачу продуктів харчування для споживання. 22 лютого 1933 р.	ф.Р-6153, оп.1, спр.20, арк.11
№ 61	Постанова президії Роменського райвиконкому про утворення районного харчового фонду для допомоги пухлим від голоду колгоспникам Роменського району Чернігівської області. 20 травня 1933 р.	ф.Р-4549, оп.1, спр.356, арк.93
№ 62	Акт опису майна, складений бригадою Лозівської сільради Роменського району Чернігівської області на твердоздавця с.Піски К.П.Голика за злісне ухилення від хлібозаготівлі. 21 листопада 1932 р.	ф.Р-4549, оп.1, спр.180, арк.7
№ 63	Повідомлення інспектора дошкільного виховання Конотопського районного відділу народної освіти до Київського обласного відділу народної освіти, обласного відділу постачання та Конотопторгу про непостачання хліба в травні місяці дитячим закладам Конотопського району. 11 червня 1932 р.	ф.Р-537, оп.1, спр.71, арк.15
№ 64	Лист Київського обласного відділу соціального забезпечення до Конотопської РСІ про факти голодування та жебракування мешканців Глухівського, Городянского, Козелецького, Ніжинського інвалідних будинків 13 жовтня 1932 р.	ф.Р-4537, оп.1, спр.71, арк.12
№ 65	Лист голови Конотопської РКК РСІ Савенкова до Київської обласної РК РСІ про незадовільне постачання будинків інвалідів та дитячих будинків. 14 липня 1932 р.	ф.Р-4537, оп.1, спр.71, арк.13
№ 66	Постанова Раднаркому УСРР „Про заходи до посилення хлібозаготівель”. 20 листопада 1932 р.	ф.Р-6040, оп.1, спр.100, арк.231
№ 67	Постанова Раднаркому УСРР „Про організацію хлібозаготівель в одноосібному секторі”. 20 листопада 1932 р.	ф.Р-6040, оп.1, спр.100, арк.231
№ 68	Постанова Раднаркому УСРР „Про доповнення інструкції „Про організацію хлібозаготівель в одноосібному секторі”. 20 листопада 1932 р.	ф.Р-6040, оп.1, спр.100, арк.226
№ 69	Заява колгоспниці М.Т.Ворожки до правління сільськогосподарської артілі ім.Фрунзе с.Гудимівка Лебединського району Харківської області про надання хліба її дітям. 31 грудня 1932 р.	ф.Р-2717, оп.2, спр.1, арк.62
№ 70	Заява колгоспника А.О.Калюжного до правління сільськогосподарської артілі ім. Фрунзе с.Гудимівка Лебединського району Харківської області про надання продуктів харчування. 1 лютого 1933 р.	ф.Р-2717, оп.2, спр.1, 89
№ 71	Заява колгоспника В.О.Калюжного до правління сільськогосподарської артілі ім. Фрунзе с.Гудимівка Лебединського району Харківської області про надання продуктів харчування. 9 лютого 1933 р.	ф.Р-2717, оп.2, спр.1, арк.140

№ 72	Доповідна записка інспектора Конотопської районної КК РСІ до секретаря РКК РСІ про факти придбання за безцінок конфіскованого у нездатчиків хліба майна керівниками та комуністами с.Соснівка Конотопського району Чернігівської області. 27 січня 1933 р.	ф.Р-4537, оп.1, спр.47, арк.48
№ 73	Відмова мешканця с.Михайлівка Лебединського району Харківської області П.Ю.Карпенка підписати зобов'язання про виконання плану засіву та засипки посівматеріалів. 8 березня 1933 р.	ф.Р-2573, оп.3, спр.4, арк.98
№ 74	Звернення учасників зльоту голів секцій і груп сприяння РСІ, робількорів, легкої кінноти комсомолу, голів ревкомісії колгоспів і сільрад Лебединського району Харківської області до колгоспників і одноосібників Лебединщини про проведення рейду масової перевірки готовності до сівби. 7 лютого 1933 р.	ф.Р-2573, оп.3, спр.4, арк.48
№ 75	Обов'язкова постанова Великобубнівського райвиконкому Харківської області про норми помелу зернових та олійних культур на їдця. 17 вересня 1932 р.	ф.Р-6040, оп.1, спр.94, арк.69
№ 76	Доповідна записка інспектора комісії охорони материнства і дитинства до Роменської інспектури охорони здоров'я про збільшення кількості ослаблених через недоїдання дітей та недостатність дитячих їдалень в Роменському районі Чернігівської області. 8 березня 1933 р.	ф.Р-5695, оп.1, спр.21, арк.128

№1

19/III у цей день. в колгоспне
робота не проводиться не
спотра на те що около 300 га
хлеба лежить на поле не
заскородовано и проработай
но рррррррррррррррррррррр
зуби они праздноваш в друг
день бпаса рррррррррррр
голови колгоспу рррррррр
баш голова сред Андрущенко
член партії забвучник голви
колгоспу Третьяку башин твердир.
Корень Николай башини Кларвир
равирраушши окла 110 га колгос-
пных хлеба по покращий
високій рурні 1100 га с/сов. и
Толово колгоспу, обтальни угартини
высвуй не угалови
Ихний нянка кроме того
что содвана работу 19/III содво
работи: самолоту и работи

ПРОТОКОЛ № 2.

ЗАСІДАННЯ БЮРО ЛІПОСЬКО-ДОЛИНСЬКОГО РК КП/С/У від 6/І-33 року

Брали участь члени бюро РК: МИРОНЕНЬ, ОЛВАНКО, РЯБОВАШКА, КУРИЦЬ, КОЛОМІЄЦЬ

Голова РК: ТРОШКІН.

Уповноважений ОБКОМУ КП/С/У: Населєвський.

1. Телеграму секретаря Обкому тов. Терехова від 6/І-33 року № 23.

1. Телеграму прийняти до неухильного виконання після накреслення такі міроприємства:

1. Зважаючи на те, що в районі сел по односторонньому зв'язку відійшло надзвичайно велике кількість життєво важного хліба зокрема: Панасівка - 100 тон, Русанівка - 240 тон, Липова - Долина - 130 тон., Смигівка 100 тон., Берестівка - 50 тон., Сатівка - 50 тон., Погорцзяна - 50 т. Калустяні - 40 тон., що складає разом 778 тон. зважаючи ці села як зарпідельні по району та відрахувати для посилення роботи у Русанівку - тт Заселенка, Гребенюка, Червоний переїздити в Московського сільради тов. Золотина, Липова - Долина - Абраменко, Палоченко запропонувати товаришам Абраменку організувати бригаду в колгоспників з кількістю 10 чоловік для роботи в Липові - Долинні відповідальним бригадиром цієї бригади призначити тов. РЕЗНИКА. Запропонувати тов. РИШАНЦІ взяти під свій безпосередній догляд село Панасівку організувати в службовців бригаду з кількістю 10 чоловік відрахувати в с. Панасівку відповідальним бригадиром цієї бригади призначити тов. Курцик якого відрахувати з Колгоспницької сільради.

Голові РК тов. ТРОШКІН взяти під свій безпосередній догляд та повністю закінчити ліквідацію Погорцзянську та Русанівську с-р. 2. З'ясувати в зарпідельних селах психіати репресивні заходи до сліпих неслухняників контракції, негайно ствердити всі штрафні рази з дум пропуску штрафувати в друге разок відносинників які сплачуючи штраф невиконують ліквідацію.

3. Дозволити позивити розпродати найбільш злихотів неартистичів контракції: Панасівка - 2 господарств, Русанівка - 3 роки, Смигівка - 2 роки, Липова - Долина - 2 роки, Сат - 1 роки, Калустяні - 1 роки.

4. Зобов'язати Нар Суд програми 3-х днів провести повзакрові процес в таких селах: Беево, Бірки, Геліасів, Деніжні, Сатівка, Подільки та Донополівка після чого Нар судами тов. Парбарукі облугузувати до закінчення плану ліквідації такі села: Панасівка, Берестівка, Сат, Калустяні, Семенівка, в тов. Мечлиранку - Санивка, Липова - Долина, Русанівка, Погорцзяна.

5. Дозволити прокуратуру та слідчі органи заборонити всю роботу з селом які заділені як зарпідельні по району. Нач. ДМУ тов. Дюкні взяти під свій догляд та керівництво робітників селища.

6. Доручити фракції РК сьогодні ж дати директиву Головам сільрад та Рольовим колгоспів про те, що план по колгоспах та односторонньому сектору буде виконуватись виконання лише тоді коли повністю буде виконано по твердим культурам.

7. Неодкладно на не сьогодні зовні попередження про завершення плану ліквідації колгоспів по колгоспному сектору зокрема звозу хліба до м'ягців в колгоспах у вигляді товстих фондів, себто з звозом

" хліба" до цього часу не принаєся в таких селах: Каміличка, Липова - Долина, Семенівка, Бірки, Байрак попередити уповноважених РК з гонів сільрад, секретарів парт осередків та голів колгоспів, що в разі програми досх діб не буде затезено повністю в весь хліб в колгоспів, що не виконали плни до них будуть взяті виходи як до себе тажників в справі ліквідації колгоспів.

8. Зобов'язати фракцію партії "КП РОСПІСЬКА ПРАЦІ" заборонити двар у нашкоду роботи ОБІ СУДІА Калустяні спеціалістів листівки та водити під свій безпосередній догляд зарпідельні села.

Підписувало.

СЕКРЕТАР РК КП/С/У *Мироненко* МИРОНЕНЬ

21

3. Про виконання плану хлібозаготівель по с. Руськівське.

1. Згідно з тим, що вказано в плані хлібозаготівель по с. Руськівське, в загальному плані хлібозаготівель по с. Руськівське, в загальному плані хлібозаготівель по с. Руськівське, в загальному плані хлібозаготівель по с. Руськівське...

2. Згідно з тим, що вказано в плані хлібозаготівель по с. Руськівське, в загальному плані хлібозаготівель по с. Руськівське, в загальному плані хлібозаготівель по с. Руськівське...

3. Згідно з тим, що вказано в плані хлібозаготівель по с. Руськівське, в загальному плані хлібозаготівель по с. Руськівське, в загальному плані хлібозаготівель по с. Руськівське...

4. Про виконання плану хлібозаготівель по с. Смильці.

1. Всього хліба заплановано в с. Смильці на рік 400 тис. пшениці, з яких 100 тис. пшениці заплановано на експорт...

2. Всього хліба заплановано в с. Смильці на рік 400 тис. пшениці, з яких 100 тис. пшениці заплановано на експорт...

СЕКРЕТАР РК КП/С/У

Тираж - 4 пр. 1/1-33 Р.

ПРОТОКОЛ № 5

ЗАКРІПЛЕННЯ ДОГОВОРУ ЛЬВІВ-КОЛІСЬКОГО РАЙОННОГО КОМУНАЛЬНОГО ПИ/С/У № 1/1-33 Р.

Будучи учасниками цього договору: ЛЬВІВ, КОЛІСЬКО, РАЙОННОГО КОМУНАЛЬНОГО ПИ/С/У № 1/1-33 Р.

1. Про виконання плану хлібозаготівель по с. Давня-Давня

Всього хліба заплановано в с. Давня-Давня на рік 100 тис. пшениці, з яких 20 тис. пшениці заплановано на експорт...

2. Про виконання плану хлібозаготівель по с. Купувалки.

Всього хліба заплановано в с. Купувалки на рік 100 тис. пшениці, з яких 20 тис. пшениці заплановано на експорт...

3. Про виконання плану хлібозаготівель по с. Купувалки.

Всього хліба заплановано в с. Купувалки на рік 100 тис. пшениці, з яких 20 тис. пшениці заплановано на експорт...

4. Про виконання плану хлібозаготівель по с. Купувалки.

Всього хліба заплановано в с. Купувалки на рік 100 тис. пшениці, з яких 20 тис. пшениці заплановано на експорт...

-2-

Соснівка тов. ЛІДІЄНКО, Шенченко - т. Саренкова, Врогач - т. Тимо-
ченко, Семанітка т. АЛІДІЄВА, Савицька - т. Сачина, Зар. Кадрамі НК
Однорозого не ретельно гесь складо упорядкованих з метою прагати
ного розгашована та якісного підбору і тих, що не виграли на
ли себе віджимати як невинуватих довір'я партії і максим
ти на партійну кару. Від роботи на селі як упорядкованого т. ДБЕ-
ДІНЧЕНКО, Рєзактоса раз-ти, помислені на його відповіль-
ність за систематичне експлуатацію матеріалів в сфері хлібова-
готівель та розгашованих являх по окремих селах, які гальмують
виконання плану хлібозаготівель.

Збільшити Прокурора т. КРИМЬКОГО, поклавши на нього
відповідальність за організації єдиних сесій і скоршого
розгляду справ судових і по окремим справам самому вживати
для того, щоб отримати зустріч судочкаери буда, також збільшити
Тов. ПИЩЕНКОГО Зар. Кучкаєри буда, також збільшити
від роботи на селі як упорядкованого і повласти на його від-
повідальність за своєчасні розгляди судових справ по хлібо-
заготівлям. Назначити Нач. ШУ т. ТРУБАНОВА, Секретаря
РК т. ПИЩЕНОВА, доукаєри їм по своїй ділі також скоршого реа-
гувати на всі моменти, що пов'язані з хлібозаготівляю.

На тов. ЧИШУ поклавши відповідальність за заготівлю
картоплі і скоршого відкриттяння для донобу та зі збільшених
накладів. Воро укладе попередити всіх членів партії
що будуть ухвалити в її мобілізації для поїздки на село,
судити на і державних зборах партійних з'їзду з робітниками
та звартали підприємствами - як торопити на року.

Зобов'язати всіх упорядкованих доукаєри, щоб через ком-
бозаготівлі. Інформації повідомлення, що від хлі-
бозаготівлі за необхідне на політичними днями скласти місь-
кляш померених партієри, де по статистичні доповіді про хліб
заготівель та заргане партієризації міста в виконанні для
хлібозаготівель. Доповідачем виступити Секретаря НК тов.
ЗМІСЛУХІНА.

Дати директиву всім партієрикам міста та фракціям
партієрикам, щоб переїзди роз'яснюють роботу серед робітників
та працівників, що працює хлібозаготівлі, участь кожного пра-
цючого в виконанні завдань, однак дог о попередити, що член
профспілок, які зв'язані з селом і відсно ухвалитися, вима-
конани завдань, що поклавши на них по хлібозаготівлі, будуть
знати з постанови *на своєму селі в веденні*.

Що постанову оголошити в пресі.

Р Е З О Л У Ц І Я

Боро Кословського Райнаком від 16/ХІ-32 р. про хід хлібо-
заготівель в районі.

Вислухавши інформаційне повідомлення Секретаря НК по
наряду секретаря в НК в області та обміркувавши хід вико-
нання хлібозаготівель в районі, Боро НК констатує абсолютну
незадовільність стан виконання хлібозаготівель заг. пл. 69,6% і
однос-дівляючись з цього Боро НК вважає, що план хлібозаго-
тівель в загрозливому стані і напередодні прогали територій
понадвирні рішенні НК та Оккоу.

Вислухавши забезпечення плану та виконання завдань по хлібова-
готівлі в термін оголошити гесь напередодні заці за мобілізова-
ну і в надукаєриком положенні.

В першу чергу оголошити всі мобілізовані гесь акції
і покласти на селі: членів НК, членів Рєзактоса, членів НК
РК та доукаєри мобілізувати мінімум 75 чол. Надіслати
членів Боро НК, членів НК в ручці села, що напередодні
в районі, запропонувати виходи не пізніше 17/ХІ-10 г. ран-
ку та запропонувати відці всім мобілізованим до закінчення хлі-
бозаготівель.

В свою чергу запропонувати всім партієрикам, фракціям
громадських органів заці надіслати в підверні села бригади ак-
цій запропонувати всім громадським організаціям фракціям
до закінчення хлібозаготівель.

Таким запропонувати всім мобілізованим і надіслати на
по своїй ділі організації всіх мобілізованих і надіслати на
села / членів РК, Рєзактоса, ККМУ і т. д.

Виходити з необхідного стану хлібозаготівель в селі:
69,6% на 15/ХІ - на одноосібному сектору 47,2% в районі
ти попередити будь-які застрягання, збори, наради, які пов'язані
з відключком мобілізованих з селі, в першу чергу Боро НК
не слідкати до 1/ХІ-11, щоб-то до закінчення хлібозаготівель.
Заборонити в районі відпустки керівним робітникам аж
до закінчення хлібозаготівель.

За необхідне виконання хлібозаготівель особливо по
однос-дівляю сектору, нагів, погнєти прогал виконання плану
хлібозаготівель в селі: Бочечки, Козацьке, М. Савібр, Хижка /
оголошити ці села на черні дощі і попередити ці села, що
в разі не буде доукаєри відповідного плану, після 20/ХІ-
заобов'язати всі мироземства до сел, що зв'язані на чер-
ній дощі.

В свою чергу попередити такі села: В. Савібр, Соснівка,
Семанітка, Дірка Шенченко, Поді гоні на доукаєри відпові-
них термін для забезпечення виконання плану до 1/ХІ-11-таким
будуть зачесні на чорну дошку в наслідканих, що ринкаєри з
цього.

В села, що занесені на чорну дошку та попередити селі
щоб доукаєри відповісти членів хлібозаготівель надіслати
членів Боро НК заці везанні в бригадою 4-5 чол в селі:
Ігнатівна, Зар. ПР НК в Козацьке, Роженко - Зар. НК в Во-
чецьки, Начя - Савібр, НК в М. Савібр, Чермерка - члена НК
Зар. -33, в В. Савібр, гонсуу адмброради т. ДБЕБЕНКО в Хижка,

Секретно
 24
 ВСЕМ НАЧАЛЬНИКАМ ПОЛИТОТДЕЛОВ МТС.
 Сов. Секретно. 24

Науч. П/О Засульської МТС г. ЕКИМНИН в Посекр доставлен материал с своеобразной по форме классово-праздничной и контрреволюционной деятельности.

Слепой бродячий гармонист переходя из села в село привлекает внимание гармошкой и собирает слушателей, а потом занимается целованием и рассказами анти-советских и контрреволюцион. анекдотов на самые злободневные темы жизни страны и политики партии. Целование же очень ловко и умело направлено на совершенное открытие и наглую агитацию против текущих хозяйственных и политических кампаний.

Вот выдержка из этого показания:

"Во время хлебосдачи я говорил: "Задумали съехать часть своего хозяйства, ковайте, в этом будет удача."
 Колхозникам говорил: "Заработал много хлеба, но не беспокойся, останется теперь немного, ваше хозяйство должно стать самообеспеченным."
 Во время осеннего сева говорил: "Варите силки не сейте, они вам будут нужны для крапей жизни."
 В отношении того, что в прошлом весну от голода умерло много людей говорил: "Прошлую весну мы имели гроби близких родственников, сь весну такой же опасности не опасаться."
 По поводу займа говорил: "Получите бумаги нехорошие по ним будете беспокоиться, но не соглашайтесь." Так же говорил по миссозагововке.
 По коллективизации говорил: "Нале избавить все, -кожа, корону и т.д., а потом если уже ничего не останется идти в колхоз", а некоторым говорил "лучше пронасть с голоду, а греха на душу не принимать и в колхоз не идти."

"Растрели" этого контрреволюционера длилось почти весь 1933 год безнаказно. Обращая Ваше внимание на такую форму к.р. деятельности, объясняю Вас принять меры к повышению классовой бдительности партийцев, комсомольцев, колхозников и колхозного актива.

Немедленно принять меры пресечения контрреволюцион. деятельность.
 С письмом ознакомить всех работников П/О.

Зам. Нач. Д/Сектора *Минин Все*
Савицкий /НАЧАЛЬНИК/

11/II.34 г.
 45 стр.

Засульською за ініціюванням Федора Шибай
зробити Косинській до 1/1 1933р до побавлення
воєні

Нурійчук по 58 ст 16000 до позв воєні big 3-5 пром 6 воєні
big 5-7 пром 10.

Земляничник-пашинський 24 big 2-3 пром 2, big 3-5 пром 14, big 5-7 пром 5.

Колхозничий 21 до побавлення воєні big 1-2 пром 2, big 2-3 пром 10, big 3-5 пром 35, пром 2, усього 2.

Секретно Шибай

№13

ПОСТАНОВА

ЦКР УЛІЗІАСЬКОГО РІУ: від 27/7.-. Про впливові плани хлібоздачі.

Затвердити план хлібоздачі в рахунок зерно-поставки Державі на липень місяць в розмірі 833 тони, з них хіта 372 тонн, озимої пшениці 154 тонни. Корувати уновковзого РПК негайно план з розбивкою його на п'ятиденні довести до кожного села, колгоспу, а селеради довести його до кожного господарства. Поруч з цим замірують всім п/о, селеради і управкам колгоспів віднайти для закону про обов'язкову поставку зерна Державі, розв'язувати виводку жовтосів-позитичну роботу серед колгоспних мас і мас одноособових сідняків і середняків, мобілізувати на виконання цього закону, і на боротьбу зі всіма наміченими класового ворога зирати опору хлібоздачі.

Бюро РПК не піддає всі п/о, селеради і управи колгоспів ніякому ризику не припустити помпех минулого року, коли основною причиною з перших днів зриву хлібозаготовок з'явилася хастячя видача авансів, хикажді кажуть, хикажді виграє хліба на так зване громадське харчування, і базарювання та розтаскування хліба; подарками, рачами, симулятами і куркульниками. Видати аванси в колгоспникам в цьому році повинна перестати діяти така шляхом, щоб всіми засобами зліктересувати колгоспників, метою скоршого закінчення обліску і скоршого зриву хліба Державі, а оворе організованним шляхом не більше як 10%, від фактичного обліску хліба на всі внутрішні колгоспи і потреби, до повного виконання обов'язку хлібоздачі хліба Державі з цим, адже це покласти до 15% для гарних добравлених працюючих колгоспників, які одержують гарні урожаї.

Бюро РПК також звертають особливу увагу всіх п/о, і селерад з перших же днів організувати хлібоздачу в одноособових секторах так, щоб не припустити розбазарювання хліба одноособовиками, не припустити ухилитися одні особові господарства від виконання своїх обов'язків перед Державою, впливаючи до невиконання своїх обов'язків репресії, які впливають на закону про обов'язкову поставку Зерна Державі.

Тираж 70 прим. м.

СЕКРЕТАР РПК *Михайлик*

1938

№14

Початок доповіді...
Окремий червоний...
ДОСТАВОВА

Окремий червоний... від 13 травня 1934 р.

ПРО ПЛАН ХЛІБОВОДАЧОГО РАЙОНУ

План хлібоздачі району на липень місяць...
План хлібоздачі району на липень місяць...
План хлібоздачі району на липень місяць...

Окремий червоний...
Окремий червоний...
Окремий червоний...

Окремий червоний...
Окремий червоний...
Окремий червоний...

Окремий червоний...
Окремий червоний...
Окремий червоний...

Царгород № 87

СВ

Своїм бюро Ахтирського РК від 26 березня 1933 року присутні члени бюро РК т. Шевель, Волошин, Сосно, Дубішко, Шинько, Звонченко, Поня, Болдыря, Бондрюкні члени ш.т.у від районів т.т. Буряченко, Пудова, Штратул-

I- Про організацію харчової допомоги колгоспникам на основі листів Сольдатовому /гол-Баяць /-

I- Відмітити, що в районі оттождоєє отнювоєє в скаржних колгоспах, особливо в таких як Олександрівка, Давидівка, Дочуче та в Ахтирці, лише в результаті контролюючої роботи трудових елементів, що намагаються нашкодити, розв'язують колгоспні справи на практиці перетворилися на звичайну міражність на солі, доручу з тим бюро відмітити, що як в загальному напрямку, так і в сучасній міській класової організації не дано я не дається рішучої відповіді на запитання, як осягнути проти пересередних міражників в РК у РК і РС та сілських керівників на такій основі місцевих можливостей для допомоги харчовими продуктами колгоспникам, що мають тяжкий стан, та для забезпечення допомоги дітям, члени школи і рай-члени організацій. Відзначити, що в такому стані скаржні с/роби в районі та мікрорайоні Сольдатовому бюро РК і РС н у :

1/ Факції РК у програмі 24-х годин розвинути доцентраль-зовану загальної організації і інших с/р проактивів за тижнем Хліва-ти харчові.

2/ Організувати соціальні родин, що потрібна участь доцентраль-помоги при РК у відсутності комісії під головуванням доцентраль-ного такому складі: Шинько, ПР, Сольдатов, Болдыря, Сосно, Звонченко, Поня, Болдыря, Бондрюкні члени ш.т.у від районів т.т. Буряченко, Пудова, Штратул-тових і в с/р-

3/ Для практичної роботи в частині організації харчової р-п-п такому складі: Шинько, ПР, Сольдатов, Болдыря, Сосно, Звонченко, Поня, Болдыря, Бондрюкні члени ш.т.у від районів т.т. Буряченко, Пудова, Штратул-тових і в с/р-

4/ Прохотити рай РК РК на своїй лінії вказівки що до організації контролю за скаржними і доцільним порівнянням харчових сурсіть, що утворюються для допомоги.

5/ РК у дати вказівки про організації про комісії с/р, ді комісії доцентраль-ного, що поробити в такому стані та на ді-контракту харчової допомоги та харчові вказівки Сольдатовому та Сольдатовому. Що вказівки відорганізувати практичну організацію доцентраль-ного організації комісії доцентраль-ного харчової доцентраль-ного до 1-го року ДН.

886
894

№20

ПРОСНТ Призначення та проголошення №...
ПОСТАНОВЛЕННЯ

Бюро Ахтирського РК ст. 19. Хліва, 1933.

Заслухавши доповідь провідателя Районної комісії по боротьбі з безправністю тов. ЧМЕБВА в роботах комісії в селі-воті на дітей во вчених дітях.

Про отримати, що за врання о 21/11 по 19 августа 21 г. комісія пообрано в районі в т. Ахтирське безправності дітей 3197 ч., що в цілому дітей около 30% дітей було опухлим.

2. После соответствующей санитарной обработки детей коржских их, комиссия отправлено к родоотделениям в родильн. 1268 ч в Другое район 253 детей. Смерело с детскими летя 106 чел. умерло 814 чел. около 25%. Остаток в намыч в детдомех на 20/11-25/11 ч.

3. Что вошедшее дети продаются на 2 недели.

4. В деле подбора детей, организованы детдомов и квали-тора проймам живые учебные. Отряд повозок и ДНСУ, нароста ГПУ, Младших и Звонченко.

5. Из оставшихся детей 257 чел. к 1 сентября имеют бы-отправлено по другим районам и 400 чел. прямо безправности на-равлены к 15/11 по возвращению в школы и ссылок о район по об-ответственному персоналу.

Исходя из вышеуказанного Бюро РК постановляет:

1. Поручить комиссии по б/о безправности, персоналу-но тов. ЧМЕБВА не позже 20/11 с.г. доложить на оставшиеся время отправку детей по направлениям в школы и в родильные в Другое район.

2. Доложить и сведения завезено тов. ЧМЕБВА, что врання-ные детдома на 400 чел. питания и одежды обеспечены полностью.

3. Отметить не учитывать и конспектированное описание к делу помощи безправным детям со стороны Директора Совхоза Ульяновского КАМЕНЬ, 18 р. Сольдатов-НОВНОВОЙ и др.

4. По окончании работ комиссии распространено детей по направлениям и заслушать доклад на Бюро не позже 25/11-33 г.

А.С.Соловьев

№31

5-а.

Обязать тов. Одичнона представить в ЦК Лубу и Совнарком из повяз 1. XI план обеспечения тровой государственной кампани по семеноводечному трусту.

4. Поручить Секретариату ЦК Лубу командировать для Украины Укзеротрета 2-х крепких партийных работников в качестве заместителей директора. Секретариату ЦК выделить в поход директором совхозов 10 ответственных работников на период до окончания хлебосады.

5. Обязать обкомы и райкомы в течение каждого 5 дня специально информировать ЦК о ходе выполнения задания хлебозаготовок.

6. Обязать обкомы обеспечить выполнение планов хлебозаготовок по опьальным совхозным системам не позднее 15-го декабря, а также провести наладку всяких форм в этих совхозах с целью возможного получения дополнительных количеств хлеба сверх установленных планов. Данные о выделении дополнительных ресурсов в этих совхозах сообщать в ЦК не позже 1-го декабря.

Handwritten signature

СТЕТАРЬ ЦК КП/С/У

19.11.1932
20
Секретариат ЦК КП/С/У
Секретариат ЦК КП/С/У
Секретариат ЦК КП/С/У
 Зовсім таємно.
 КОМУНІСТИЧНА ПАРТІЯ БОЛШЕВИКІВ УКРАЇНИ - ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ.
 № 028998
 19. XI - 1932 р.
 ВСЕМ РАЙКОММ ГОРНОКАМ И РАЙКОММ ЦК/С/У.
 МЕРУ ПО УМЕНШЕНЮ ХЛЕБОЗАГОТОВОК.
 Постановление ЦК КП/С/У от 18 ноября 1932 г.
 1: О ЛОБЛЕНІИ РАБОЧИХ КОММУНИСТОВ НА ХЛЕБОЗАГОТОВКИ.
 1. Считаю дело хлебозаготовок в данных условиях важнейшей задачей всей не только сельской, но и городской партийной организации Украины. ЦК КП/У постеновляет мобилизовать с помощью сельских организаций на срок до 1-го декабря 1932 г. в помощь ЦК земских хлебозаготовительных районов 500 коммунистов рабочих из промышленных центров, имеющих опыт партийно-массовой работы и проявивших себя в выполнении партийно-политических кампаний как сознательные и стойкие большевики. - в Харьков - 140 человек, в Одессе - 200, в Днепропетровске - 150, в Киеве - 70, в Днепре - 60 чел.
 2. Предложить обком мобилизации и отправку людей закончить в трехдневный срок. Мобилизованных направить бригадами в составе 3-4 человек каждая в 40-50 районных хлебозаготовительных районов по 2-4 бригады на район, для поселки в села, где кулацкий саботаж и неорганизованность партийной работы приняла наиболее острый характер.
 3. Обкомы обком - из числа мобилизованных командировать в помощь Одесской области 80 человек.
 4. Обязать ЦК и РК, под личную ответственность секретарей этих парт. комитетов, организовать на предприятиях трудящийся отбор мобилизуемых и в составе ости Гобдор руководящих бригад.
 Предложить обкомам тщательно проработать мобилизуемых.

№32

60
60

Цілом тижнем.
Пролетарі всіх країн, єдніться!

КОМУНІСТИЧНА ПАРТІЯ / більшовиків / УКРАЇНИ. ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ.

тов. Мулеру, Областкомком, ГІК и РІК.

№ 0-130/30-оп.
1.XI-1932 р.

Витяг з протоколу № 150 Засідання Секретариату ЦК з 1.XI-1932 р.

О єдином питанні по вопросу о хлебозаготовках.

Предложить Обком, ГІК и РІК провести до ЦК 6-го ноября единый петицию по всем партийной по вопросу о решении ЦК о хлебозаготовках.

Обсуждение решения ЦК "о мерах усиления хлебозаготовок" должно проходить в сельхозорганизации под знаком мобилизации всей партийной и комсомольской организации колхозного участка на немедленную и полную ликвидацию "лишних" в переговорах с левоблизовскими оппортунистическими настроенной и разрывавшей не на словах а на деле подлинной большевистской борьбы за хлеб, что должно быть связано с задачей организационно-хозяйственного укрепления колхозов и совхозов.

В городских и прокатываемых на учебных обустройстве вопроса о мерах усиления хлебозаготовок должно проводиться под знаком организации конкретной помощи партийным колхозам на деле в обеспечении ими полного выполнения хлебозаготовительного плана в совхозах, колхозах и среди одиночек, улаживая это с задачей организационно-хозяйственного укрепления колхозов без чего нельзя в настоящих условиях вести победоносной, большевистской борьбы за хлеб.

Обязать все ГІК и РІК выехать и оперативно готовить докладчиков по вопросу о мерах усиления хлебозаготовок.

Предложить ГІК и РІК организовать выездную работу по-республике и не только по области Обком и ЦК о результатах проведенного марша.

СЕКРЕТАРЬ ЦК КІСУ *М. Г. Г. Г.*

0.с.

№33

70

СОВ. СЕКРЕТНО.

Пролетарі всіх країн, єдніться!

КОМУНІСТИЧЕСКА ПАРТІЯ / зольшеников / УКРАЇНИ. ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ.

№-029782/г.
12. VII-1932 г.

ВСЕМ ОБЛАСТКОМАМ, ГІК И РІК.

О МЕРАХ БОРЬБЫ СО СПЕКУЛЯЦИЕЙ ХЛЕБА.

Постановление Политбюро ЦК КІСУ от 9 августа 1932 г.

Решением партии и правительством колхозная торговля хлебом разрешена только после 15-го января 1933 года, после полного выполнения хлебозаготовок по Союзу. До этого срока продажа хлеба на базарах воспрещена. Это мероприятие должно обеспечить борьбу с разбазариванием колхозного хлеба, воздать необходимым условия для борьбы с разбазариванием хлеба индивидуальными хозяйствами, а тем самым способствовать успешному выполнению плана хлебозаготовок и сохранению максимальных натуральных фондов, подлежащих распределению среди колхозников.

Продажа хлеба на рынке до установленных правительством сроков, на деле является потеканием кулаку и спекулянту и обделывает работу по оздоровлению обновленного областного колхозов, единичников бедняков и середняков перед пролетарскими государственными, ведут к разбазариванию натуральных фондов, подлежащих распределению среди колхозников, а тем самым направлена против организационно-хозяйственного укрепления колхозов, против колхозов.

Борьба с торговлей и хлебом до полного выполнения плана хлебозаготовок во всем Союзе / до 15.1 / должна стать делом широкой массы, составной частью всей нашей работы по выполнению плана хлебозаготовок.

Обеспечение этой задачи является важнейшей обязанностью районных партийных комитетов, городских партийных комитетов, всех передовиков колхозников. В первую очередь необходимо уделять поперечникам - спекулянтам, кулакам-благотворителям, индивидуальным, в частности, спекулянтам, от выполнения плана хлебозаготовок.

Пролетарі всіх країн, єднайтесь!

ІЛІАКОМ ТАЄМНО

КОМУНІСТИЧНА ПАРТІЯ (БІЛЬШОВИКІВ) УКРАЇНИ ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМПІТЕТ

№

С-94/29

т.т. Солову, РПІ

Шибенський

Вист. протоколу №

засідання Секретаріату ЦК з 29.1.1932 р.

Про корективну річку плянів затівітель зернових культур по районах бувш. Константинопської округи.

Прийняти пропозицію Н. Подача про ведання був. районам Константинопської округи по існуючого пляну /94.290 тон/ в порядкові зустрічного 3.110 тон /Дивись додаток/.

Повідомлення районам надіслати лише по партлінії.

СЕКРЕТАР ЦК КПВУ:

Шибенський

45-

УПО І-ша Школа ФЗУ №4032-50000

Правила про порядок зберігання див. на лн.

Додаток до прот. С-ту
№ 94 п. 27 з 29.1.32 р.

СПИСОК

БУВШ. РАЙОН В КОНСТАНТИНОПІ, СІМ НАДАНО ДО СЕЧЕВ. ГО ПЛЯНУ
(94.290) В ПОРЯДКОВІ ЗУСТРІЧНОГО (3.110 ТОН).

НАЗВА РАЙОН В	існуючий річний плян зернових культур по селянському сектору.	Прибавка до пляну, що пропонує Н.Пост.	Всього новий плян складетиме.
1. Бушнівський...	9.200	300	9.500
2. Глухівський...	11.700	400	12.100
3. Сумський...	10.200	200	10.400
4. Чортківський...	12.450	-	12.450
5. Чортківський...	2.280	320	2.600
6. Чортківський...	1.350	200	1.550
7. Чортківський...	3.000	100	3.100
8. Чортківський...	4.000	200	4.200
9. Чортківський-Сев...	3.400	250	3.650
10. Чортківський...	1.500	100	1.600
11. Чортківський...	3.250	100	3.350
12. Чортківський...	4.150	140	4.290
13. Чортківський...	3.600	150	3.750
14. Чортківський...	6.700	300	7.000
15. Чортківський...	12.600	-	12.600
15. Чортківський...	6.250	-	6.250
ВСЬОГО.....	94.290	3.110	97.400

ПЕВНО:

Шибенський

У.С.Р.Р. - Н.К.О.
Роменський Дитячий
Будинок - Інтернат
дитяч. пр. № 10
Суми 10/3 р.
№ 2
м. Ромени: вул. Шумки 23

38 #

До Роменського Будинку
На прохання
Дитячий Будинок по
комітету розрахував
на 75 дітей. В організації
мешає дітей в 218, крім
цього в організації про-
даний прибуток 723 гривні
Косити треба з Овчарів
не боротися з безцінними
випадками. Випадки ма-
ють всі спокійно. В дан-
нішому на Косити фару-
вання по комітету на
можливо угодувати таку
кількість дітей.
Одні замінили 100 пашів та
до 50, для організації мод-
ерно придбати (призначені
за уваги прибутку) до 20 пашів.
На даний момент нашої мис-
ли придбати їх не змо-
жемо на одній місцевості

Лідеру лістингів по двох дітей, не
неприпустимо.
Крім того, передати під комітет
на організації товариства та комітет
на фінансові не має, а фінансові в ці
комітеті буде тривати діти
показувати не має.
Утримання персоналу дитячого
будинку платити не влого.
Отже зводимо до віданню про таке
станове просямо подати або цю
розв'язати будинку або задати
кові асигнування Косити на во-
ловину кількості дітей.

Завідувачем будинку

№40

Секретаря партійсок, і провідателя колхозов, председателю сельсоветов

Посилаюм Вам копію телеграми т. Постішова предла- гаюч:

1. Немедленно значительно улучшить питательные и вку- совые качества горячей пищи в бригадах и детских исплх.
2. Горячую пищу варить обязательно три раза.
3. Для колхозников-ударников, коровивалильных норми виробтки на уборке и метельбе организоват еще лучшее питање, приготовляя в отдельном катле и в первую оче- редь.
4. Выгоняйте воров с колхозных кухонь, поставьте людей способных обеспечить питательные и вкусные приготовление горячей пищи- прева- ряйте ежедневно что там делается.
5. Улучшайте винных в сабстаю афоро дела, сообщайте нам для при- точения и уральной ответственности.

К о н і я

Директорам и Нач. колхоздедов МТС и Совхозов.

Со всех концов идут жалобы колхозников на то что горячей пищи в поле нет или же на то что горячая пища крайне плоха зпт за то что но- вант овиной картофеля не возат на поле холодной води для питья тчк райкомы зпт комунясты и комсомольцы не слудят за этим читают это не своим делом Обком рекомендует удобитт внимательно зрывать людям саботителю з них тчк Бюдже крепче бездульных виновников ПОСТІШЕВ

Секретарь РЦН / ТИЛЬМАН
Пред. Менюдема / ТОРЯНИК

№41

До голови... *Григорий Мельник*... сільради
та голови колхозу ім... *Вішня Крауц*... 84

В окремих колхозах в окремі двори, що голодують, а Ви не вживаєте жодь яких заходів, нібито це Вас не стосується. Колгоспи повинні негадно забезпечити цих людей і бути закладом чудивим особливо де бригадирів, колгоспників а великою кількістю трудоднів, родки червоноармійців, як колгоспників так і одноосібників, Черв. партізан, до дітей в кого є велика не оуди, за стан яких Ви несете відповідальність. Для допомога повинна бути організована через взаємодопомогу колгоспників зберіть гроші, купити овоці, корову на м'ясо, хліба у колгоспників в листя т. Постішова / та вид. грошей і натур фонд в колгоспу.

Взначна кількість хліба є закована, захована в землі, розвинте іні- ціативу його виявлення заасом натур-нагороду хлібом виявлених осіб і повернення частини цього хліба на цю допомогу.

Окремі випадки голодухи повинні бути впливовані на містах негадно але с декілька колгоспів у райони де потрібна загальна допомога, на яку потрібно мобілізувати значні кошти, а тому за ухваленом Райтрійки Ви повинні виділяти і пореквизувати на рахунок Районхизвожінки в Лебединській філії Держбанку крс 300 зликовали на витрати за рахунок адміністра- тивне - управленських витрат.

На підставі 26/П-88 у. надішліть до РНК зписок всіх виявлених, де знаходяться в тяжкому продовольчому стані з визначенням складу сім характеристики про кількість працевдатних, кількість епролених тру- днів і причини такого тяжкого стану, коли і яка нададе Вами допомо- га.

Полена Райтрійки-Голова РЕМ *С. Мельник* / Духовий /
Райностац *Рішка*

№42

Гу

Акт

1933 року 22 липня Об'язник на отороці
 бригади III Бригади цього пілля виступав
 на колективній піві; як зрізов Колооски
 Калосник Ташенко Валент Темровець
 Івортів. Умови видвиено одна третя
 на ривка мішко, асменту Колоосків,
 які втратили з мішкою колоси
 ціли. Колооски ці втратили на
 будинку своїм піві міркою 0,5000
 яка вказувалась зрізована на 20%
 щодо стямарно цього акра як
 присутній Ташенко пр відно-
 відомості

Об'язник В.Ташенко

№43

Акт

1933 року 22 липня Я що видвиено підписавшим
 Об'язник 4^а Бригади Ташенко Лев Олександров
 склав цього Акта на громадському. А. Олександров
 Батюта Приска та Батюта Фришка Івортів.
 Проте що такі ривки пошкоджені Івортів
 обрізали Колооски на Колективному піві
 на садно Олександров В.В. про що був об'язник
 Колооски одірали про що складено цього
 Акта снігмисо

Об'язник 4^а Бригади Ташенко Лев

Акт

1933 року 20 липня Я що видвиено підписавшим
 Об'язник 4^а Бригади Ташенко Лев Олександров
 склав цього Акта Присутності Фришкова
 4^а Бригади Олександров І.В. та Савицька Ів.
 Шумица Ів. що три об'язки уривок. Невіста
 Олександров присутній на піві на садно
 Олександров Антоніа Михайлівна і пошкоду
 Олександров що сам Олександров цього місця
 зрізов. Пошкодження про що стверджується
 підпис

Об'язник 4^а Бригади Ташенко Лев.
 Фришкова Ів. Олександров 22
 присутні

№44

СЕКРЕТНО.

ПРЕДСЕДАТЕЛЮ ЛЕБЕДИНСКОГО РАЙК

К о п и я: КК РКК и ВЪЕННОМУ ПРОКУРОРУ УВО

Просьбу срочно оказать материальную помощь семье красноармейца 23-го Армполка КАЛИТИ Василия Алексеевича о. Башкань /мать Исторна Семеновна, находящаяся до ухода в Армак Калиты В.А. на его иждивении и брат/, которая, по заявлениям кр-ца КАЛИТИ, находится в чрезвычайно тяжелом материальном положении /лежит с голода/.

О принятых Вами мерах, сообщите по адресу: Чугуев-лагерь 23й Армполк - помощнику полка.

Пом. Ком. 23-го Армполка
ПО ПОЛИТЧАСТИ

С. Р. С. Р.

№49

политический Отдел
45-й
Рельсовой ВОЛЫНСКОЙ
ДИВИЗИИ

ПРЕДСЕДАТЕЛЮ ЛЕБЕДИНСКОГО РАЙСПОЛКОМА

Харьковской области, копия Пред. РАЙК того же района и председателю правления колхоза "Змаганя" /Село Мало Истороп/.

Кр-ц /водитель машины/ Штаба дивизии т. КОВАЛЬКО Н.Е. подал докладную о том, что его семья находящаяся в колхозе "Змаганя" и состоящая из 8 душ, в том числе 6 нетрудоспособных, находится в очень тяжелом продовольственном положении.

Политотдел 45 Отр. дивизии просит об оказании семье кр-ца КОВАЛЬКО срочной помощи в продовольственном отношении.

Адрес семьи: ст. ВОРОШИЛЫ Ю.З.Д., село МАЛО ИСТОРОП, ЛЕБЕДИНСКОГО РАЙОНА, КОВАЛЬКО Дмитрий Евстаф.

Об оказанной помощи просим сообщить для сообщения кр-цу КОВАЛЬКО.-

ИНСТРУКТОР ПОЛИВА 45

Председателю Госсовета
Копия Председателю РКК

г. Лебедин Харьковского округа

№50

Красноармеец в Веренчеге мне писка г-жа МАРИЦА Василия встопила, что его семья в составе 3-х человек нетрудоспособных, совершенно не получает продуктов питания и с стада и скота что находится в гелесдем встопила.

Просьбу Ваш в срочном порядке сопроводить хлебом семью кр-ца МАРИЦА и с результатами отчете в трех дневный срок ос для получения нашего запроса.

АДРЕС семьи г. Лебедине улица Жарулева дом 32

Вр. Командир- Комиссар полка /ЛОВАЧЬ/

Донприсвездатель /ИЦОВ/

Государственный комитет
УПРАВЛЕНИЕ
КОММУНАЛЬНЫМ
Хозяйством
Линейного отдела
войск аглу
Почта
16/2 1933 г.
№ 20516/8
г. Харьков

До Ледеди Райка Ксі

69
70

Господиню що вестра Червоноармійське
Цематова М.В. негодина в Амбулаторію
 в. Лебедина по вул. Зорича 41.
 Майстерині її Становище Кенське
 тому, що кримінальну не саме що діти в
 йому писати зростає коштиківому біллі
 необхідна на всіх свідатворному стану
 невтіювачас. Відносно харчування то вона
 одержала 300г. хліба на день і тиря 100г
 вранці і туч. Зараз М.Цематова по відносно
 збув Амбулаторію вправилася в Криміналь
 вказі на оздоровці, Камітанію 3/1/33

Комісії звязі

г. Харьков. Почтовий ящик № 1541

Проверів Ваше письмо № 2606/д4 от 26/VI-33 года Ле-
 бединская РКК-РКИ сообщает, что сестра красноармейца
 Игнат"ева М.И. находится в Лебединском детдоме где для
 питания выдается 0,3 кг хлеба с горячим приварком 3 ра-
 за в день.
 С 11/VI весь детдом ввехал в лагерь на оздоровитель-
 ную кампанию.
 Игнат"ева в детдоме обеспечивается на равне с другими
 детьми питанием и одеждою.

Зав. Бюро Жалоб РКК-РСИ

/КВЦ/

Секретар

/ОНОПРИЧ/

НАРОДНИЙ КОМИСАРІАТ
 ПО ВОЕНЬОМ И МОРСКИМ
 ДЕЛАМ

ИЮНЯ 26 дня 1933.

№ 2606/д4

гор. Харьков,
 Почтовый ящик № 1541
 Телефон 2907

Лебединская РКК-РКИ

Лебединский Р.К.И

На имя комиссии связи поступило заяв-
 ление от красноармейца нашей части
 тов. Игнат"ева М.И. семьи которого жи-
 вет село Червоні колхоз "Переможен",
 в своем заявлении он указывает, что его
 отец умер в прошлом месяце из за отсут-
 ствия материальной обеспеченности со
 стороны колхоза, в настоящее время ос-
 талась сестра 12 лет, которая находится
 в детдоме в Лебедина с 12.6.33 г. Но по его словам
 она находится в крайне плохом состоянии, просим
 проверить указанные выше факты и оказать соответ-
 ствующую помощь, в деле устройства его сестры, дабы
 дать возможность красноармейцу тов. Игнат"еву спо-
 койно служить и не беспокоится о ее состоянии.
 О результатах сообщите по адресу гор. Харь-
 ков главный почтамент ящик 1541 полит-часть.

Пред. Комиссии связи:

/Ворожбицкий /

Согласно
 М.И. в документах
 Район. Ком. В.К.И.
 29/VI/33

№59

14

УДОСТОВЕРЕНИЕ

Дано тов. Вольский Гавриил Трохим
 в том, что он состоит на действительной военной службе в должности Хурсанта Полк. школы 212 с.п.
 и потому, на основании Дост. УЗК и СКК сер
от 28/8-32 и Приказа РВС № 157-32
 он и семья его пропекающая в с. Корни
Роменской р.на имеют право на все виды льгот, предоставленные военнослужащим и членам их семей.

Выдано для предоставления в с.х.арт. "3" в.ир-шанский"
 на предмет льгот.

Действительно по 1 января 1934 г.

Начальник Штаба 21-го стр. полка Гарь
 Депопроизводитель Мель

№60

До бригады с/з Артил
 III вершина року
 Гр. Вольский Трохим
 Становит
 Зарва
 Трохас щоб відпустили мені
 для свого споживання їх небузь
 продуктів, бо найбогудиний
 день голодує.
 Трохас невідмовити своїй дядьки
 Трохас Гр. Вольский 22/II 33 року

№63

Д-терміново
 До ОБЛ Н.О. Київ та Коростюв
 та Коростюв.
 Надіслано це на травець
 і зберігати в урні Коростюв
 не одержати інших закладів
 продукції харчування без депозитів
 та депозитів. Маємо наказ за № 2-51
 від 14/1-32р. Не одержано Ніко
 Не вважати на рад повідомлення
 і до цього часу не одержано по наказу
 Жіва за Травець м.ч. і на дані
 нема ми зобувати діти в урні
 їм асигновамо Ніко закладу маю
 і приведе до великих розрід коли
 продукції харчування купувати на ринку.
 Німецьким ВНО

ВНО за Віднов випустити
 і на Коростюв на війна
 не відстані з закладів наші
 продукції, щоб покращити умови
 д-устанав, в харчуванні.

Секретар
[Signature]

№64

ДО КОНОТОРСЬКОЇ КК-РОІ

М.С. Р. П.
 Київський Обласний Високий Колегіальний Суд
 13/1-40/159
 2 р.
 Київ, ул. ...ського, 6
 Тел. 22-75, 12-06, 14-63
 Повідь ченською № 20/15
 повідалом, обов'язково висилатись
 по наш індекс.

Київський Обласний відділ за останній час одержує цілу низку листів від інвалідних будинків: Глухівського, Голубинського, Козелецького та Німецького проте, що Конотоп торг не надсилає їм зааряджени харчпродукти у зв'язку з тим-інваліди голодують, розходяться з будинків та небрачут розповсюджуючи різні -несениці.
 Просимо терміново перевірити стан постачання інвалідних будинків Конотопторгом та винних в зриві постачання притягти до відповідальності.
 Відповідь чекаємо до 20/Х-32р.
 1 Зав. ОБЛСОЦЗББ ЕСВ
 Інспектор Меддопомоги та установ Соцзбазу
 21 БУ УАНОВ/
 /ЧОВГУН/

№65

18

14/VIII - 32 р.
Л 21.

До ОБЛ. К.Е. - Р.С.І.
м. Киї в.

Не двадцять на постанову Наркомпостачкива СРСР 28/VII - 32 р. № 850/6 про вбачення та безперервне постачання зачинених установ/будинки інвалідів, дитбуди то-що/, Новотолторг на одержує на рядів на постачання цих закладів, або одержує на рядів з великим запізненням, що ставить під загрозу існування цих закладів.

Новотолторг звернувся до Облстотач Київ з проханням врегулювати це питання.

РКК РСІ просить Вас вплинути на облстотач, аби з його боку вжито було належних заходів щодо врегулювання цієї справи. -

Голова РКК РСІ /Свяненко в/
Інспектор /Левантовський в/.

№66

ПРО ЗАХОДИ ДО ПІДСИЛЕННЯ ХЛІБЗАГОТІВЕЛЬ

Постанова ради Народніх Комісарів УСРР.

Щоб забезпечити виконати зменшений план хлібозаготівель, зборювати обліжконкоми та райліжконкоми в своїй роботі керуватися такими настановами:

1. Щоб виконання плану хлібозаготівель закінчити до 1 січня 1933 р., а утворення насінних фондів—до 15 січня 1933 р.
2. Заборонити будь-які витрати на створення нових насінних фондів, утворених у колгоспах, які незалежно від насінних фондів хлібозаготівель.
3. Зобов'язати РКК негайно організувати на території району переробку малих фондів у колгоспах, які незалежно виконують хлібозаготівель, фактичних розміри цих фондів і мисль збори, а також настановити у всіх колгоспах відповідальних осіб за належне зберігання цих фондів.
4. Відповідальність за виконання цього положення на годі РКК.
5. Наяти РКК права передавати до фонду хлібозаготівель усі натурфонди, утворені в колгоспах, які незалежно виконують збірні у частині насінних фондів дозволяється з потерязові санції обліжконкому або колгоспу.
6. З оглядом цієї постанови припинити видачу будь-яких натуральних власнісі по всіх колгоспах, що незалежно виконують плану хлібозаготівель.
7. Колгоспи, які незалежно виконують плану хлібозаготівель, та які малили натуральні хліба за трудовими порадком громадських фондів (12% від фактичного обомоту), повинні негайно організувати передачу невикористаного хліба, з тим, щоб спрямувати його на виконання плану хлібозаготівель.
8. Пригнати до служби на колгоспах та колгоспів та провласний та провласного (соціалістичного) власного, як розмарили державного та громадського звана, бухгалтерів, рахівників, комерційних записків, аграрів, що затворює хліб від колгоспів, склавають брехливі обліжконкоми, щоб подешевити розрахункувати та врахувати, щоб злізати виконання плану хлібозаготівель та інших державних зобов'язань.
9. До колгоспів, що промисли розмаранні колгоспного хліба і злісно зривають план хлібозаготівель, застосувати натуральні штрафи порадком доплатного хліба, а також хліба, поштрафувати 15-кратною нормою замане зими колгоспу, рахівників, бухгалтерів, комерційних записків, аграрів, так хлібні колгоспів.
10. Райліжконкоми застосувати ці штрафи з потерязовою дозволом окремого виплату обліжконкому.
11. Радкомі штафи (в межах 15-кратною нормою окремого) і строни слати ці штрафи РКК встановлювати до господарського стану кожного колгоспу.
12. Накладати штрафи не збільше колгоспів на зліжконкомі виконаного плану хлібозаготівель.
13. Дозволити РКК у випадках, коли колгоспи виконують справлені заходи на забезпечення виконання плану хлібозаготівель передпроно, ці штрафи встановити обліжконкому.
14. Складувати ці штрафи в окремі фонди, а не в місцевих радліжконкомі, при застосуванні цієї постанови, в боргів до хлібного адміністрування.
15. Застосування цих заходів треба тільки погнати на території розгортанням мисль політично-хлібова робота серед колгоспів і спрямувати на організаційно-господарське зміцнення колгоспів.
16. Заманити натуральних штрафів на інших державних заходи—забезпечити цілковите виконання хлібозаготівельних планів.
17. Застосувати ці штрафи до місцевих адміністрування.

Голова Ради народніх комісарів УСРР—В. ЧУБАР.
Заступник справ Ради народніх комісарів УСРР—В. ЛЕГКИЙ.

№67

Про організацію хлібозаготівель в односібному секторі.

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНІХ КОМІСАРІВ УСРР

На додаток до своєї постанови з 11 листопада 1932 року «Про організацію хлібозаготівель в односібному секторі» Рада народніх комісарів УСРР ухвалює:

1. Встановити щодо односібників, які злісно зривають хлібоздавання як по контрактції, так і по само обов'язаннях, натуральні штрафи порядком додаткових завдань по м'ясозаготівлях—в розмірі 15-ти місячної норми здавання м'яса.

Застосування цих штрафів провадять сільради, з попереднього дозволу в кожнім окремім випадку РВК.

2. Сільрадам, що встановлюють розміри натуральних штрафів (у межах 15-ти місячної норми здачі м'яса) та строки стягання, виходити з господарського стану та умов кожного окремого господарства.

3. Накладання цих штрафів не звільняє односібних господарств від цілковитого виконання визначених хлібозаготівельних завдань цих індивідуальних господарств.

4. Надати право РВК, за окремими постановами, в випадках, коли односібники виконують пляни здачі хліба по контрактції та самозобов'язаннях у визначені строки та розміри, відмінити зазначені штрафи.

Голова Ради народніх комісарів УСРР—В. ЧУБАР.

Керівничий справ Ради народніх комісарів УСРР—В. ЛЕГКИЙ.

Чернівців. Держдрукарня. Зам. № 5101. 10000 прим.

№68

Пролетарі всіх країн, єдніться!

ПОСТАНОВА

РАДИ НАРОДНІХ КОМІСАРІВ УСРР

«Про доповнення інструкції „ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ХЛІБЗАГОТІВЕЛЬ В ОДНОСІБНОМУ СЕКТОРІ“»

Доповнюючи свою постанову з 11 листопада 1932 року «Про організацію хлібозаготівель в односібному секторі», Рада народніх комісарів УСРР ухвалює:

Застосувати виключаючи додатки до інструкції про організацію хлібозаготівель, в односібному секторі.

Херсія, 20 листопада 1932 року.

Голова Ради народніх комісарів УСРР—В. ЧУБАР.
Керівничий Справ Ради народніх комісарів УСРР В. ЛЕГКИЙ.

ОГОЛОШЕННЯ В ПРЕСІ НЕ ПІДЛЯГАЄ.

ДОДАТКИ ДО ІНСТРУКЦІЇ

про організацію хлібозаготівель в односібному секторі

1. На додаток до п. 2 інструкції «Про організацію хлібозаготівель в односібному секторі» встановити:

а) Сільради, встановлюючи розміри натуральних штрафів (у межах 15-ти місячної норми здачі м'яса або відповідно до річної норми цілої партії) та строки стягання, повинні виходити з господарського стану та умов кожного окремого господарства.

б) Накладання цих штрафів не звільняє односібного господарства від повного виконання встановлених хлібозаготівельних завдань цих односібних господарств.

в) Надати право районним виконавчим комітетам у випадках, коли односібники виконують пляни здачі хліба по контрактції та самозобов'язаннях, відмінити зазначені штрафи та строки стягання, якщо односібники виконують ці завдання повністю.

г) Зобов'язати районні виконавчі комітети сільських рад вживати заходів з метою збільшення площі посівів хлібних культур та збільшення врожайності хлібних культур своїми обов'язками щодо хлібозаготівель, зазначених односібникам до складу бурлацких хлібозаготівель, комісії сільських хлібозаготівельних заводів.

4. На додаток до п. 11 інструкції «Про організацію хлібозаготівель в односібному секторі» встановити:

а) Куркульці—співробітники, що не виконують завдань щодо здачі хліба, встановлених в постанові в п. 2 арт. 68 Конституційного кодексу УСРР.

Керівничий Справ Ради народніх комісарів УСРР В. ЛЕГКИЙ.

ВК-11—УСРР. ХІД. Гетьманів-Куркульців. Вербина м. П. Бондаренко.

Пр. №68

№72

до Секретаря РКК РСІ тов. Москова.

Інспектора РКК РСІ Хандогіна І.В.

Д о п о в і д н е з а п'я с ь к а .

Пробувши до с. Соснівки 26/1-33 року по справах господарчо-політ. кампаній, мною виявлено наступного:

Щід час переведення хлібозаготівлі у руки урядом надаю право порозробовувати самих жорстоких репресивних заходів до злісних нездавачків хліба державі, в порядку накладення штрафів на окремі господарства. Соснівська сільрада до вела такі репресії до замовних господарств у кількості 33. " оштрафували їх на суму 37.056 карб. За несплату несплачених штрафів ці господарства продали, вичучено від продажу 26887 карб. а грошей поступило до каси на 27/1 лише 10400 карб. чому Соснівська сільрада повністю не покрила суми накладеного штрафу, оскільки зазначити, що торгів в більші частині не реводились крім групою керівників села, які продавали речі та майно за безцінок, а також розрахунком, аби найбільш цінні речі попали до їхніх рук за безцінок. з торгів брали участь майже всі комуністи Соснівського пересередку та значна частина керівників села, як Самсоненко Гр.цєю, він же голова КТ, та інші. з проданого майна попало до рук приватних осіб за безцінок різних речей на суму 8844 карб. та інші: куплено активом на 3025 карб., а сплачено на 27/1 лише 4784 карб.

Що всі ці вчинки знав голове сільради Назаренко, але заходів та свого боку не взяв до припинення розбазарювання майна.

зі збору боку вважаю, що вчинок керівників села та комуністів заслугує самих жорстоких організацій.

до цього додаю список активу та комуністів, що брали участь у торгах, та відомість, які саме куплено речі. -

Інспектор РКК РСІ *Хандогін* /Хандогін/.

№73

Забов'язання ст 49
Я гр. Михайлівка. Катина Павло Юлія
даю це забов'язання Михайлівській Граді, в тому, що доведешть мені до свого двору забов'язання повністю засягти по числу іграх та засягати по виваженню в іграх мені повністю. За невиплату даного мого забов'язання мого будувати відповідати мені за збір по іграх. Мені в тому розв'язує. гр.

3/11 33р

Іван Сергійович (ім'я)

7-17 лютого 7-17

РЕЙД

ПЕРЕВІРКИ ГОТУВАННЯ ДО СІВБИ

7 ЛЮТОГО 1933 РОКУ

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

РАЙЗЛЬОТ
секцій і груп
сприяння РСІ,
робселькорів і
легкої кінноти
комсомолу

Організуймо рейд масової перевірки підготовки до 4-ої більшовицької весни

До всіх членів секцій і груп сприяння РСІ, робселькорів, легкої кінноти комсомолу, колгоспників та трудящих одноосібників Лебединщини!

ЗАКЛИК від учасників райзльоту голів секцій і груп сприяння РСІ, робселькорів, легкої кінноти комсомолу та голів ревкомісії колгоспів і сільрад

Товариші колгоспники й трудящі одноосібники Лебединщини! Постанови січневого об'єднаного пленуму ЦК і ЦКК ВКП(б), промова т. Сталіна „Про роботу на селі“, і постанови РНК СРСР і ЦК ВКП(б) про хлібний податок є стимулом до успішної підготовки та якісного переведення весняної сівби 1933 року.

Щоб успішно виконати завдання весняної посівкампанії вже тепер треба розгорнути масове готування до весни, що є зараз центральне й першочергове завдання. Основ на передумова в підготові до весни є завершення плану хлібозаготівель, зокрема по одноосібному сектору, в першу чергу з твердих культур.

У боротьбі за виконання завдань весняної сівби, за підвищення врожайності, ми учасники зльоту беремо на себе такі зобов'язання:

1. Виконати план мобілізації насінного фонду, як по колгоспах так і по одноосібному сектору в міру вивершення плану хлібозаготівель. Мобілізацію насінняфондів сполучити з боротьбою за повернення розкраденого колгоспного хліба.

2. Забезпечити організацію високоякісного ремонту тракторів, с.-г. машин і реманенту.

3. Підготувати живу тяглову силу, зокрема розгорнути боротьбу за міцного колгоспного коня, за утворення фуражних фондів та за підготову корів до роботи на сілві.

4. Організувати працю в колгоспах і піднести трудову дисципліну, та під цим поглядом організацію сталих виробничих бригад.

5. Домогтися, щоб до правлінь колгоспів, на бри'адирів, польоводів висувати найкращих і перевірених на колгоспній роботі колгоспників.

6. Запровадити агротехнічні заходи (возка гною, очистка посівматеріалу, протрусення), що є головним засновком до піднесення врожайності.

На виконання цих завдань ми, учасники зльоту, закликаємо всіх колгоспників і трудящих одноосібників, зробити з 7 по 17 лютого **рейд перевірки готовости до сівби**. Під час цього рейду всі припустені помилки негайно виправити на місці. Очистити колгоспи від гнилять, рішуче викривати ледарів, симулянтів, що зривають труддисципліну, зривають виконання виробничих завдань, підривають організаційно-господарську міць колгоспу, домагаться застосування репресивних заходів, до тих, хто систематично не виходить на роботу, до ледарів і дезорганізаторів с.-г. виробництва.

Будемо провадити боротьбу за здійснення даних взазівок від партії та уряду, за успішну підготову до сівби, за організаційно-господарське зміцнення колгоспів.

На виконання всіх цих завдань **райзльот оголошує себе ударним і викликає на соціалістичне змагання сенції й групи сприяння РСІ, робселькорів та легку кінноту комсомолу Тростянецького району.**

Кондратенко, Тонар, Феночна, Васильченко, Коваленнова, Фесенко, Лубенський, Паделна, Любода, Очеретько, Рева, Маногон, Пугач, Маличиконо Карпов, Лободун. Всього 90 підписів.

У С.Р. Р. **КОМУНІСТИ**
Районний Виконавчий Комітет
в місті Ромеї
М. РОМЕЙ

1933 р.

8/III
№ 9-1

На підлягає оголошенню
До Охмадіту тов. Самотов
Особисто.

Доповідня записка.

Останній час стали поспігати від ліквідації патронажних сестер заяви о тім, щоб татомогти тим дітям, які ослабли від недоїдання, які лежать з отрясками.

Діти по соцстану робітників й службовців, які ще одержують низьке утримання 50-60 кар. алеж сімми 5-6 чол. Діти пасіонерів магірів одинчочкінських батьками і т. д. З сучасний мент у нас працює дитяча столова, яка охватує дітей до 160 чол. Агаж це не задовольняє. Потрама мається чот. на 300 чол. дітей продуктивні централізовані "бджурем на столу". Там 130 частково виділяє їх ресурсів, що одержує і на хворих та дітей постільних ясель, остання зупинізованих продукції неможем, бо нехватка каштані, тому, що ді кашти чертаються виключас з громадських організації. Прохач дати пораду, що на діті робить з такими дітьми централізоване застання включити столову дотацию, щоб охватити кашані та дати хоч келюк дотацию, щоб охватити дітей бідиго до 300 чол. особливо учнів, які через незадовільне харчування мають перебої щаді в дваддддддддддддд.

ІНСПЕКТОР ОХМАДИТУ:

[Signature]

130/НО/

ОБОВ'ЯЗКОВА ПОСТАНОВА Ч. 21

В.-Бубнівського Районного Виконавчого Комітету,

Про зміну п. 2 обов'язкової постанови РВК ч. 18 дпро порядок переробки селянського збіжжя за млинах, просорюшках, олійнихх та відбір міркучу" від 7 вересня 1932 року.

На зміну п. 2 обов'язкової постанови РВК ч. 18 В.-Бубнівський Районовий Виконавчий Комітет

1. Зобов'язати сільські Ради довідни на помол, переробку олійних та круп'яних культур видавати лише тим одноосібним бідняцько-середняцьким господарствам, які сумлінно виконують контрактацію хлібзаготівлі та олійних у встановлені терміни. Розмір переробки для цих господарств встановлюється такий: зернових культур (у т. ч. й кручених) 8 відсоткам на місяць на одного їдця, олійних 7 відг. на 1 їдця до 1 січня 1933 року, або не більше 2,5 від на місяць.

Довідки на помол, переробку олійних та круп'яних колгоспникам видаються Радами аргілі підчас видачі колгоспникам 15 відс. натуралансів, лише на ту кількість збіжжя, яку колгоспник фактично одержав в рахунок 15 відс. натуралансів.

Розмір переробки олійних для колгоспників не повинен перевищувати 8 відсоткам всіх олійних на одного їдця на термін до 1 січня 1933 року.

2. В особливій частині обов'язкової постанови ч. 18 залишити в силі.

3. Ця обов'язкова постанова набрав чинности з дня її оголошення і має силу до її скасування.

Голова РВК Кумпанінець.
Секретар РВК Білоцерквівець.

Затверджено постановою президії РВК від 17-IX-32 року. Протокол Ч. 14

Ст. Талалієва (В.-Бубнів) Абураїна РВК. Трещак Ю.

Газетні матеріали

"Колективіст Буринщини", 1932 р.	
№ 77	До всіх колгоспників – бідняків. – 7 серпня, арк.2.
№ 78	На чорну дошку. – 10 серпня, арк.3.
№ 79	Обов'язкова постанова № 20. – 10 серпня, арк.4.
№ 80	Чорна дошка. – 22 жовтня, арк.3.
№ 81	Всю силу. – 24 листопада, арк.1.
"Зоря", 1932 р.	
№ 82	Завдати куркульству. – 28 березня, арк.1.
№ 83	Включити до червоної валки. – 11 серпня, арк.1.
№ 84	Куркулів – агентів. – 23 серпня, арк.1.
№ 85	В Хохлівці без змін. – 23 серпня, арк.1.
"Комуна", 1932 р.	
№ 86	Геть вигнати класових ворогів. – 27 лютого, арк.1.
№ 87	Жорстоко покарати. – 23 березня, арк.1.
№ 88	Геть вигнати куркульського агента. – 23 березня, арк.1.
№ 89	Зламати куркульський саботаж. – 12 листопада, арк.1.
№ 90	Зривника хлібозаготівлі покарано. – 12 листопада, арк.1.
№ 91	Каленим залізом. – 14 листопада, арк.1.
"Радянське життя, 1933 р.	
№ 92	Постанова Чернігівського облбюро про Пижова. – 2 січня, арк.1.
№ 93	Агентів – глитаїв покарано. – 2 січня, арк.2.
№ 94	До всіх бійців. – 4 січня, арк.1.
№ 95	За приховування хліба куркуля Пилипченка. – 7 січня, арк.1.
№ 96	Обов'язкова постанова ч.36/79. – 7 січня, арк.2
"За більшовицький колгосп", 1933 р.	
№ 97	Зривників – на 9 років. – 1 квітня, арк.1.
"Ленинський путь", 1933 г.	
№ 98	Перша сторінка. – 9 січня.
№ 99	Ураганим. – 12 січня, арк.1
№ 100	Постанова Ради Труда і Оборони. – 3 лютого, арк.2.
№ 101	На 10,4% виконаєм. – 11 червня, арк.2.
Колективіст – ударник, 1933 р.	
№ 102	Постанова РНК. – 6 січня, арк.1.
№ 103	Відкритий лист. – 6 січня, арк.1.
№ 104	Зрадників покарати. – 14 січня, арк.1.
№ 105	Беріть приклад. – 2 лютого, арк.1.
№ 106	Виконано план. – 2 лютого, арк.1.

До всіх колгоспників та бідняків і середняків-одноосібників Буринського та Путивельського р-в (Відозва районного з'їзду колгоспників-ударників Буринщини).

Ми колгоспники-ударники, в районному з'їзді, заслухавши та обговоривши доповідь про хлібзаготівлю на 1932 рік, цілком приєднуємось до постанови пленуму Райпаркому—плян хлібзаготівель в 14 тис. тон. приймаємо до неухильного виконання.

Ми колгоспники-ударники сміливо і твердо зав'язуємо РІК та РВК, що будемо непохитно боротися за хліб.

З'їзд пам'ятає, що навколо хлібзаготівель розгортається запекла класова боротьба, що куркуль і його агента ранамається і ранамається різними засобами зрвати плання хлібзаготівель.

Наше завдання передовців-ударників, разом з широкими масами колгоспників та трудящих одноосібників, цільніше згуртуватися навколо парторганізації і під її більшовицьким керівництвом,—організуватися на щепадну боротьбу проти куркуля за ударне виконання хлібзаготівель.

Ми, ударники, добре усвідомили те, що всякі найменші порушення революційної законности, перекручування ліній партії-все це ллє воду на куркульськім млин.

Всяким намаганням з боку класового ворога зрвати виконання великих робіт ми будемо—давати рішучу відсіч.

Ми зобов'язуємося річний план хлібзаготівель виконати до 15 річниці Жовтневої Революції.

З'їзд вимагає від управ. колгоспів, Райколгосспілки, МТС, Райспоживспілки перебудувати свою роботу, спрямувати її на успішне виконання плання хлібзаготівель, мобілізуючи всі сили на рішучу боротьбу з утратами хліба, пам'ятаючи, що запобігання втрат є одна з головніших передумов виконання плання хлібзаготівель і піднесення матеріального забезпечення колгоспників.

З'їзд гостро підкреслює konieczну потребу найщепаднішої боротьби з розбазарюванням хлібних фондів в колгоспах, з крадіжками, роздуванням фондів громадського харчування та зрівняльським розподілом авансів, і рішуче засуджує куркульсько-споживацьку практику видачі авансів по Черв.-Слободі та Н-Олександрівці.

Для найкращого і швидкого виконання завдань потрібно й надалі розгорнути преміявання ударників колгоспників та колгоспів-передовиків боротьби за хліб, збільшити аваси криму ширшого житку для села та, зокрема, для колгоспів-передовиків виконання с.-г. кампаній. З'їзд надає великої ваги допомозі колгоспів бідняцько-середняцьким одноосібним господарствам, зокрема підчас виконання хлібзаготівель та осінньої сівби.

Розгортаючи соцзмагання та вдарництво і громадський бундир, вірні настановлення партії та Рад-влади, ми з честю виконаємо завдання хлібзаготівель та осінньої сівби.

Викликаємо ударників-колгоспників, бідняків і середняків-одноосібників Путивельщини на соцзмагання по таких пунктах:

Виконати хлібзаготівель до 15 річниці Жовтня.

Закінчити осінь сівбу до 1.ІХ.

Оранку на з'їзд закінчити 1.Х.

Виконати план реалізації позики на 100%.

Закінчити возіння буряку до 15.Х.

Вірно розподілити аванси та наслідки господарювання в колгоспах.

Виконавши ці завдання ми ще більше організацию зміцнимо колгоспи, вивершимо б річку за 4 роки.

Хай живуть ударники-колгоспники!

Хай живе комуністична партія та її керівники т. Сталін!

Президія з'їзду.

Повинна примусити голів | СЕЛЬКОП „К. В.“

На чорну дошку

зривників реалізації позики, голів колгоспів с. П-Слобода:

Артіл Ім Молотова—ЦІБА Я., „Шевченка“—ГЕРАЩЕНКО І. П., „Українець“—ШЕШЕНЯ П., „Дніпро на ханяї“—БАРАМ С., „Петровського“—ГУДИМЕНКО П., „Сталін“—БОНДАР Ф., „Перше травня“—ГУДИМЕНКО К., „Черв. Добас“—ЧОРНИЙ.

Щі т. своєю бездіяльністю зрвали план реалізації позики „4-го завершеного“ по всьому колгоспному сектору П-Слободської сілради.

Що це за агітатор?

ВИКЛИК.

Дотардівно сплатна о.г.

№79

ОБОВ'ЯЗКОВА ПОСТАНОВА № 20 Буринського районного Виконавчого Комітету.

„Про передачу регульованих гомолу зернам млинів“.

3 метою регулювання покою зерна на сілсько-господарських млинах, керує чинсь регулюванням усереднювального комплексу зготовівель при Раді праці в обсерві по Харківській області від 3/ІІІ-32 р. в № 401, 243 Буринський районський постановляє: встановити такий порядок помосу зерна та млял, а саме:

1. Міжга зерна громадські виключно за довідками (довізіл від сілради) в кожну окрему виважені.

2. Заборонити власникам та орєдларам в мляні приймати на помол зерно без довілки сілради в кожному окрему авасадкоп.

3. Сілради виважити довідки (довізіл) бржкотно лише колгоспникам в розмірі не більше 20 віокграм прод культури (спешня і жито) та одноосібникам, що акуратно виконують свої обов'язання по хлібзаготівлях, в розмірі не більше 16 віокграм продукту на ідні в місяці.

ПРИМІТКА: Узавані в пункті 3 цієї постанови норми перенолу на ідні в місяці залишається аж до повного виконання державного плання хлібзаготівель.

4. Суворо забороняється передачі довідок (довізіл, видачі сілради) на помол зерна) одна другій особі.

5. За порушення цієї постанови винні приватні громадяни прятатяться в адмінорядковій до штрафу в розмірі до 100 крб, а керівники установ та організації, а також службові особи прятатяться до кримінальної відповідальности за відповідними артакулами зав. код. УССР.

6. Догляд за виконанням цього покладається на органи мліції, сілради та Райзаготівельні РВК.

7. Ця постанова затвержена вав прєвіді РВК 7-УП-32 року по протоколу № 32 13 і забавт своєї чинности в дні її оголошення.

Ця постанова дієсна аж до її відміни.
Голова РВК ВЕЙЗКАЛІЙ.
Секретар РАБЕНКО.

№80

На Громадський суд

Чорна дошка

Установи що згідного чергового внеску не вчєсны за позичку „4 вивершального“, зличиним бездіяльністю зриваюча збирання голів за позичку.

- 1) Буринська артіл Іустарія шльозинія
- 2) Райстрахаса
- 3) Залогеспорт
- 4) Гомовицька с-рада
- 5) Михайлівська с-рада
- 6) Миколаївська "
- 7) Райпрофзада

Ганебний список

Установи що два місяці не оплачують чергових внесків за позичку.

- 1) І-Я Буринський р-п
- 2) І-Я "
- 3) Явотівський "
- 4) Юрикустация
- 5) МТС
- 6) Сіпна мздсанпраща
- 7) Заготсіло
- 8) Буринська сілрада.

Завдати куркульству нищівного удару

Степне, одне з навалдсталих сил району. Тут куркульство не почувало податків Рад-ської влади. Міцно тримавсь за століпийський хутір (сього складається з 14 земельних громад-хуторів), куркульство шалений опір проведеному всіх міроприємств партії і Радської і перш за все колективізації.

Організований 1931 року перший колгосп в селі "первомайський" повсталець, куркулі Гордаченко А., Фодченко А. та інші, що пропали до нього, всіма акробами вимагали розплатити його з сиродина, та тим самим компрометувати справу колективізації.

Куркульським діям сприяла бездіяльність і приморське ставлення до куркуля — сільрад і багатьох уповноважених по земтримах. Досить навести те, що до 10 березня куркулям не були доведені творчі завдання з насіння.

В сільраді панували опортуністичні настрої, мовляв, кампанія боротьби із куркулями вже виконується. Масова робота серед бланківсько-сиродинських мас не проводилась. Куркульство готувало знів весняної своєї і колективізації. Вирішили завдання у підготовку до самої — утворення насіння до березня було повністю зрівнено.

Усіх підготувати і провадити самої діями, ширшам, більшовіть мобілізації бланківсько-сиродинських мас на поштову боротьбу з куркулем та його агентами підкуркульськими та опортуністами.

Бригада РПК та РНК, що прибула в Степне, розгорнула ведичену масову політичну роботу серед бланків і сиродинців. Було проведено понад 20 куркулових зборів.

Відзначі і сиродина хуторів Шевченка та Попови на зборах схвально висловили за месю село за куркулі Кириченко І, Шигаєва М. та інших. За виключено бланківсько-сиродинсь куркуля, що знало не виключави аграрно-літуму, опіраються. Куркулові збори хутора Тафлювани, громад Степного, хутора Дулібок-ки рішуче засудили бездіяльність, уповноважених Колгоспів В. П., та Гончарова, отримавши їх сувору догану. За злиття з куркулем знято з роботи та притягнуто до судового відповідальності і уповноваженого сільради по хутору Шевченка Ольховка Я.

Давши рішучу відсіч куркулям та підкуркульським куркулі збори ухвалили провести штурмовий пятиденний збору страхфондів, зиродичества та ремонті с-р. ремалеуту.

Наслідки проведенної масової роботи — за пятиденний збірону страхфондів — 51 проц. загального плану, відмічено зерна 29 проц. плану, стічено творчих завдань насіння — 51 проц. Організовано новий колгосп "Нова праця" в с. Фіофінової

Такі перші наслідки досягнені в жорстокій боротьбі з куркульством.

Потрібно ще впертіта робота сільрад та всіх організацій Степного з тим, щоб до 1-го квітня повністю уформувалися страхфонди зиродичества, зиродичества в одностовітотрестових, повсталецьких масової роботи піднести колективізації бланківсько-сиродинських господарств. Куркульство повинно замикати нищівного удару.

Бритада.

Лешко, Давильцев, Чепак, Коретев.

Включайтесь до червоної валки

По прикладу передових колгоспів, що боряться за дострокове виконання хлібозаготівлі організовуючи червоної валки хліба. 7 го серпня до їх включились: колгоспи "ЧЕРВОНИЙ ПРОГРЕС" та "НОВА ПРАЦЯ" села Івотів, що здали (продали) державі 26,4 центнера, "ЧЕРВОНИЙ ЖОВТЕНЬ" села Орлівки, що здав 6,5 центнера та Маківський колгосп "Комунар", який здав 3,5 центнера хліба.

Колгоспи району! За прикладом передових, розгорніть роботу, щодо дострокового виконання серпневого плану хлібозаготівлі. Організуйте потужні червоної валки хліба державі.

РОДИОНОВ.

Перевозка складних сільсько-господарських машин

Куркульським агентам нема місця в сільраді

равші всього проробило серед куркульців та відмовляється записуватися у хлібозаготівель до протоколу, а тому:

1. Секретаря сільради Кабанова з посади усунути, а звільнити необхідно внаслідок того, що сільрада та справу передали слідчим органам для негайного припинення до карної відповідальності.

1. Членів сільради Кабанова та Фандінова—визнати з складу сільради—поставити питання про виключення зі складу сільради на пленумі та доручити слідчим органам пригнати до права.

3. Доручити члену РКВ тов. Пушкіну перевірити цю постанову в життєво.

Голова РКВ Орел,
Секретар РКВ Юган.

на ліквідацію прориву

зриву, коли куркульці за допомогою своїх агентів ведуть агітацію серед селян проти хлібозаготівель, у партосередковій панує бездіяльність, більшість членів партії не мобілізовані на хлібозаготівлі. Масова робота не розгорнена, твердодавці своїх планів виконувати не починали.

— Зробим ще все потрібне... хоча й несовчасно, а план та його виконаєм — забуваючи про важливість своєчасного виконання плану хлібозаготівлі заповняє себе секретар партосередку тов. Дегтер.

Такого стану треба забути, що позується. Ображівський партосередок ставив на чолі трудящих мас повинен мобілізувати останніх на боротьбу за виконання плану хлібозаготівлі, на розгром куркульсько-го опору.

Вечірній.

Мобілізувати партію

Нині впрямле завдання кожного партосередку та комуніста—віддати всю увагу своєчасному виконанню плану хлібозаготівлі.

Кожний партосередок повинен усвідомити, що піднятий до нас сьогоднішній хлібозаготівель можна добувати тільки широким розгромаю масовою роботою, мобілізацією сільського активу та кращих ударників з колгоспників та бідняків і середняків одноосібників на цю роботу. Партосередки повинні кинути всі сили на розгром куркульської опору, що вперто саботує виконання твердих завдань.

Постанова президії РКВ

Попередній план та сучасний план хлібозаготівлі по Дом'яніській сільраді зріали. Винні в зріанні секретар сільради Кабанов та члени сільради Фандінов та Кабанов, які провадили відверту класово-ворожу політику, підбурюють маси—та організують їх проти хлібозаготівель, що доходить до того, що секретар сільради директивні, які надають від РКВ

Але воєнське інекше вважають це завдання в **Ображівському партосередковій**. В той час коли виконання плану хлібозаготівлі знаходиться під загрозою

Тем. І план так повинні ставити свої завдання партійні осередки.

В Хохлівці без змін, а в Янполі сім п'ятниць на тиждень

Термін виконання серпневого плану хлібозаготівель наближається, але в **Хохлівці** без змін. З наданого завдання 689 центи, не здало державі жодного кілограма. Будь-яка масова робота за винятком засідання та пленуму сільради не переводиться, тверді завдання куркульсько-заможним господарствам не доведено.

Така справа і в колгоспі "Червона зоря". За невмілим керівництвом правління зібраний врожай не заскиртовано й не організовано колгоспників на негайний обмолот. З плану 34 центи хліба здало лише 6 цент.

На хохлівській "темпи" рівняється **Янпільська сільрада**. Тут як завжди звикли злочинно

відставати від ударних темпів роботи. Одержаний план хлібозаготівель все ще маринується в шухлядках комісії сприяння хлібозаготівель.

Все це тому, що президія сільради вперто не взялась за роботу—на щось все вичікує. Раз було розпочали розверстувати план по господарствах, вийшло не так, другий раз не вірно, а в третій як і завжди не балансується.

Коли ж нарешті в Янполі та в Хохлівці розпочнуть виконувати серпневий план хлібозаготівлі та організують бідняцько-середняцьки маси на боротьбу з куркулями.

Квітка.

Білий через недостатню дисципліну

ГЕТЬ ВИГНАТИ КЛАСОВИХ ВОРОГІВ БАБИНА, КОНОВАЛА, КУЧМУ З КОЛГОСТІВ

Бойовим готуванням до весняної сівби підсилити боротьбу за суцільну колективізацію та ліквідацію на її основі куркульні як класи

Биймо по куркульських спробах зірвати розподіл

На зборах М.-Самбірської артільі „**Нове життя**“ обговорювали питання про остаточний розподіл наслідків господарювання. На збори прийшли куркульські агенти—**Коновал Минита**—спі твердива та **Кучма Тарас**. Ці куркульські агенти якось пролізли до колгоспу, намагалися зірвати збори та підбурити маси, щоб привуток розподіляли на ідиці.

— Я всіх порозгоняю, — кричав Коновал.

А Кучма допомагав:

— Діяти треба тільки порівну: всі однаково працювали!

Збори колгоспників дали рішучого одкосу цим агентам куркульні. Проте, для таких як Кучма та Коновал цього не досить. Їх треба негайно вигнати з колгоспу. **Колгоспники.**

ОЧИСТИТИ „Червоний колос“ від куркульні

До Крупської артільі „**Червоний колос**“ проліз куркуль-експертник, гайдамацький посіпака—**Бабин Прокіп**. Він ширить противоколгоспні брехні агітате проти виконання планів хлібозаготівлі, намагаться підірвати організаційно-господарський стан артільі.

Крім того, цей куркуль гадасе вихити, намагаться обдурити управу артільі-вляти довідку, що він нібито організатор колгоспу.

До права куркули Бабина.

Б ко. Б-н.

До права куркульського агента—церковника

У Вривці на Шевченківській вулиці відбувався збори одноосібників, бідняків та середняків. На ці збори проліз колишній дяк. Коли передовик—біднота та середняцтво—хотіли організувати ініціативну групу то цей дяк виступив і почав

агітувати проти колективізації у наслідок чого ініціативної групи не утворили.

Куркульського агента—церковника треба притягнути до найнеуважнішої відповідальності.

Далемоср...

Організацією пробних виїздів у поле, створенням наслідних фондів—биймо по куркулах, опортуністах усіх гатунів

Жорстоко покарати куркульського агента Григорця

Соснівча—село суцільної колективізації. Отже, одноосібний сектор цього села повинен успішніювати свій засівматеріал. Але в Соснівці цього не виконують. Окремі одноосібники, підпазши під вплив куркульні, приховують засівматеріал. Так зробив наприклад одноосібник **Василь Григорець**—підкуркульник.

Григорець увесь час розпинався, що в нього нема засівматеріалу. До сільради ж надійшла заява, що Григорець приховав куркульське, насіння. Перевіривши це бригада виявила що дійсно у Григорця приховано багато засівматеріалу—льону,

ячменю, ріжею, коноцель, гороху, вівса. Під нарізаною січксю приховано 4 мішки вівса.

Колгоспники, актив села Соснівки вимагають організувати над Григорцем, який намагався зірвати підготування до весни, показовий суд. Партильному осередку, сільраді, організації Соснівки треба широко розгорнути масову роботу на кутках, у колгоспах, мобілізувати колгоспніські бідняцько-середняцькі маси на нещадну боротьбу з куркульнею, щоб до 25-го березня цілком створити насінні фонди.

Сигалов.

Геть вигнати куркульського агента з радянських устанів

Вирівський громадянин **Стеценко А. Л.** (голова Вахмаського ТСТ) переховує насіння місцевої куркульки.

Цими днями до сільради надійшла заява, що в Стеценковому хлібі переховується багато немолоченої пшениці, гречки та ячменю.

Перевіряючи правдивість заяви, бригада в кількості 5-ти чоловік насправді знайшла, що Стеценко на горіщі сховав 30 пудів жита, 20 пудів муки, та 4 пуди сала. Крім того у хлівах бригада виявила три кони немолоченого ячменю, дві кони пшениці та одну копу гречки.

Родина Стеценка нагамаєся

обдурити бригаду, доводячи, що цей хліб ніби то Стеценків.

Але не пощастило Стеценкам обдурити вирівську бідноту. Після довгих суперечок—бригада остаточно з'ясувала, що жито, сало, мука немолоченої ячмін, пшениця, гречка в кількості 6 кіп належать куркульку Черевкові.

Так класові вороги, переховуючи куркульський хліб, гальмують вчасне створення насінних фондів та зривають ударне підготування до весняної сівби.

Вирівська біднота, колгоспники та середьки, під керівництвом сільради, завдаючи

нещадного удару підкуркульникам Стеценкам, розгортають масову роботу на кутках, у колгоспі, щоб ударним створенням насінних фондів, рішучим натиском на куркуля, нещадною боротьбою з опортуністами всіх гатунків—цілком виконати завдання весняної засівної кампанії та підсилити боротьбу за великі врожаї, за суцільну колективізацію та ліквідацію на її основі куркульства, як класу.

Бригада

Тищенко Л. Малай, Полозов (батько), Полозов (син), Каретюк, Баранова.

Зламати куркульський саботаж

Ряд передових колгоспів та сільрад 15 жовтнею рішучо відзначили вдарними темпами у виконанні річного плану хлібозаготівлі. Села—Кохарі, Мокляки, Пролетарське організували червоні бази з хлібом, картоплею. Ліше керівники села Бочечок, Козацького, Юр'єви, Шаповалови, потуркуючи класовому ворогові-куркульцеві, продовжують тупцювати на місці.

Далі вможна терпіти галевих темпів у виконанні планів хлібозаготівлі. Широкою масовою роботою на кутках, середьки та десятихатників з'являється.

Зривника хлібозаготівлі — покарано

Середняк села Карабутова Яковина Демид Насильович лігаво з умовою контракти повинен був подати державі 40 кілограмів різного зерна. На 1 листопада Яковина здав лише 32 кілограми і весь час вважав, що в нього хліба більше нема.

Недавно сільрада виявила, що Яковина частину хліба взяв за у хлів (80 кілограмів), а в пудів гречки замазав у лезанні, крім цього Яковина всі копії не слагати сільсько-господарського податку. За невиконання контракти

КОМУНА

1938 рік
ЛИСТОПАД
14
№ 131 (319)
К. МОНТОП.

Приборкати Фесівську куркульство

Село Фесівка глибоко відсто-
яє від колгоспів і виконавців хлібо-члосого-
літ. Куркулі проводять та-
кему агітації на селі. Під
впливом куркульського сільсь-
кого Проводу 1. С. Дубо-
л. В., які злісно не виконують

завдань їх хлібозаготівлі.
Не гаючи жодної звлички,
треба відразу до себе Фесів-
ку звільнювати, щоб на місці
створити саботажників хлібоза-
готівлі.
Пост. "Момуни"

Розпеченим залізом випкаймо праву практику бондарської, соснівської, шаповалівської сільрад у хлібозаготівлях

Викоринуючи самопливні настрої, ширше розгортаймо масову роботу на нутках, серед десятихатників, щоб кількісно і якісно виконати річний план хлібозаготівлі протягом наступних днів

Нешадну відіск куркулеві

Зведення про виконавчі річ-
ного плану хлібозаготівлі гру-
дого місяця одноосібниками нашо-
го району: на 10 листопада
підтверджено, що серед сіль-
рад працюють по-звичайно-
му станивця до боротьби
за хліб, це: Ірпінська, Імпо-
Повська сільради протягом
всього догори сприяють
розгортувати масову робо-
ту на нутках, серед десяти-
хатників, відшадка виконав-
чі річного плану хлібозаготів-
лі на 20%, це: Дубинська, Ду-
бовинська на більшій частині
на 1%, Мухомівська — на 2%,
Шаповалівська — на 3%, Се-
мівська — на 4%, Бондарська,
Варшавська, Н-Гутинська,
Ковалівська — на 7%.

Зведення про виконавчі річ-
ного плану хлібозаготівлі гру-
дого місяця одноосібниками нашо-
го району: на 10 листопада
підтверджено, що серед сіль-
рад працюють по-звичайно-
му станивця до боротьби
за хліб, це: Ірпінська, Імпо-
Повська сільради протягом
всього догори сприяють
розгортувати масову робо-
ту на нутках, серед десяти-
хатників, відшадка виконав-
чі річного плану хлібозаготів-
лі на 20%, це: Дубинська, Ду-
бовинська на більшій частині
на 1%, Мухомівська — на 2%,
Шаповалівська — на 3%, Се-
мівська — на 4%, Бондарська,
Варшавська, Н-Гутинська,
Ковалівська — на 7%.

Комсомолія на передовий фронт у боротьбі за хліб

(Лист бригади комсомольської партії № 1029 до комсомольських осередків Конотопщини)

Товариші!

Жодна країна в історії со-
ціалістичного розвитку не знала таких величезних темпів соціалістичного будівництва, як у нашій країні. Наші успіхи на всіх фронтах соціалістичного будівництва зобов'язують комсомолів стати на передовий фронт у виконанні завдань партії та уряду, як на виробничих так і на селі.

Ми, спарвані бригади комсомольської партії № 1029 масовою роботою виконавчих завдань партії та уряду, як на виробничих так і на селі.

Від перозовані колгоспників трудящих одноосібників організувати бусар до одноосібників, що не підстають у виконанні політично-господарських завдань партії та уряду, як на виробничих так і на селі.

ЗВЕДЕННЯ

про виконавчі річного плану хлібозаготівлі по одноосібному сектору на 10 листопада ц. р.

Назва сільрад	Ч. М.	В. М.
Сорочинська	81,7	81,7
Гакетинська	80,2	80,2
Жидинська	67,2	67,2
Житомирська	65,8	65,8
Крупинська	63,3	63,3
Дубинська	64,3	64,3
Сарненська	64,3	64,3
Н-Гутинська	64	64
Дубинська	63,8	63,8
Світловодська	60,8	60,8
Варшавська	59	59
Соснівська	57,9	57,9
Варшавська	56,8	56,8
Тернопільська	55,8	55,8
Мухомівська	54,8	54,8
Мухомівська	49,1	49,1
Хмельницька	48,1	48,1
Варшавська	48,0	48,0
Полтавська	47,6	47,6
Варшавська	47,8	47,8
Ірпінська	46,8	46,8
Н-Гутинська	46	46
В-Самборська	48,9	48,9
Ковалівська	45,8	45,8
Фесівська	46,15	46,15
Шаповалівська	46,1	46,1
Лодзинська	42,7	42,7
Мухомівська	41,9	41,9
Варшавська	41,4	41,4
Полтавська	40,8	40,8
Гусятинська	38	38
Мухомівська	36,1	36,1
Мухомівська	36,3	36,3
Варшавська	33	33
Варшавська	32,8	32,8
Варшавська	30,8	30,8
Соснівська	28,4	28,4
Варшавська	28,4	28,4
Варшавська	24,8	24,8
Варшавська	24,8	24,8

Всі сили на боротьбу за хліб

(З постанови бюро РК ЛКСМУ від 9 листопада ц. р.)

Бюро РК ЛКСМУ, організувати широкі осередки партії обласної РК ЛКСМУ від 9 листопада ц. р., ухвалило:

- 1) Прийняти ці рішення до негайного виконання та виконання.
- 2) Відзначити, що не вважати за рішучі заходи ті сільради, що не виконують РК все ж таки робота КСМ організації на хлібозаготівлі в сільраді виробничих завдань.
- 3) Бюро райкомів в останній період партійної організації сіл Юртинська, Н-Самборська, В-Самборська, Шаповалівська, Семівська, Любимівська, Фесівська, Червонодубинська, Шпичинська, що хоча не будуть виконувати повний план хлібозаготівлі, то бюро РК ЛКСМУ секретарі та бюро осередків зв'язуватися з ними протягом до комсомольської відповідальності.
- 4) Визначити, що співробітників всіх і всіх закладів прокатних обсягів на поставку ПД для хлібозаготівлі прохати надавати, бюро РК прохати всі осередки та групові організації РК прохати організувати до 17 листопада, до виробництва встановити ПД на обсягу про хлібозаготівлі.
- 5) Відзначити величезні досягнення боротьби від КСМ осередків у куркулів, організувати

всіх, та тих, що злісно не виконують плану хлібозаготівлі, розборювати хліб, бюро в останні прохати всі осередки разом з розгортанням масової роботи серед трудящих одноосібників мобілізувати всі організації на боротьбу з куркулями, спекулянтами та розбазарювачами хліба.

7) Згідно з постановою обласного комітету партії та уряду мобілізувати бригаду в кількості 15 чоловік для роботи в хлібозаготівлях в комсомольських організаціях Путивльська, Буринська та Корпівська.

Протягом виконання звіту комсомольським бюро Варшави та всієї області комсомольській осередку повний розгортання РДБ, райкому КСМ, президії РК ЛКСМУ виконання плану хлібозаготівлі, зокрема з продоволення культури та політичного виховання всіх політично-господарських завдань.

До всіх КСМ осередків Конотопщини

Робничий комітет комсомолів, недовгий час тому створений в селі Фесівка комсомольською партією 1029 у мобілізації силами КСМ осередків на виконання плану хлібозаготівлі та інших важливих господарських завдань, прохати всіх осередків на виконання збору виробничих завдань до виконання річного плану хлібозаготівлі на селі Фесівка.

8) Усім осередкам та виробничим осередкам писати КСМ бригади у шпичинській, щоб допомогли сільським осередкам у боротьбі за хліб.

По більшовицькому берітосі на першості нашого району в хлібозаготівлі, зокрема з продоволення культури та політичного виховання всіх політично-господарських завдань.

Стор. РК ЛКСМУ Гурис.

ВІДПОВІДАЙТЕ НА ЗАКЛИК СТЕЦЕНКОВО!

(Лист до редакції "Момуни")

Відповідати на лист редакції журналу Корова Михайла, у якого з. Графського Стенценкова Марія, у дні 15 листопада річний план

вона і перекладати річний план хлібозаготівлі.

Відповідати на лист редакції журналу Корова Михайла, у якого з. Графського Стенценкова Марія, у дні 15 листопада річний план хлібозаготівлі, щоб допомогти партії в виконанні завдань комсомольської організації, щоб було легше і швидше виконувати.

Постанова Чернігівського Облбюро КЛ(б)У

від 27-го грудня 1932 року
про став хлібозаготівель в Ромейському районі

Констатувати, що районне парткерівництво з його початку хлібозаготівельної кампанії стало на нортуністичний шлях в справі організації боротьби за хліб, демобілізувало парторганізацію і в подальшій уті, не зважаючи на серйозні попередження, не пердувалося, не повело рішучої боротьби з окремиими членами партії, що розклалися і зрадили інтересам, і спрямали куркулеві саботувати хлібозаготівель, призвело до значного послаблення безсаботності парторганізації.

Районне керівництво нерішуче й недостатнє за проваджувало репресії до куркуля та контрреволюційних елементів, що організовували саботаж хлібозаготівель.

Облбюро ухвалює:

Секретаря РПК **Т. Пинюва**, голову РЗК **Т. Білого**, голову РайКК **І. Ігнатенка** з роботи усунути та справу про дальше їх перебування в партії передати на розгляд ОблКК.

Доручити ОблКК при розгляді справи виявити всіх членів партії з складу районного керівництва та керівників низових партійних організацій, що своєю роботою підірвали безсаботність партійної організації, допомагаючи куркулеві, зрівняли хлібозаготівель.

Для зміцнення партійного керівництва й мобілізувати на керівну партійну роботу за хліб рекомендувати в районі **Т. Димченка**.

На керівну радянську роботу рекомендувати **Т. Каневського**. У погодженні з Облбюро КК висунути кандидатуру на голову РайКК.

Облбюро закликає Ромейському райпарторганізацію згуртуватися навколо нового керівництва і однострійним більшовицьким натиском мобілізувати маси колгоспників та іршачих одноосібників, що часом виконали свої зобов'язання перед державою, розтрошити куркульський опір і замішати в навізорської строк хлібозаготівель та інші господарські—політичні кампанії Секретар Облбюро **МАРИТАН**.

по	ко	тр	рп	зб	по	ви	га	це	10	об	ло	ва	і	ви	ва	ва	вс	вс	ар	З	ро	те	ла	тр	бл	ст	вс	ро	28	99	рп	ва
Снівак																																
<p>Дехтєв Глишайкі-зрибхиків хлібозаготівель покарамо</p> <p>Калита, Гварши Ів. Гордієнко — тувала. Йдучи до сільради, Гордієнко плівів галас: «рхутіте, вби вояг», та спроекувати йому віце вояг, що пошастіло.</p> <p>Гварши Іван—так звавий «активіст», не виконав зобов'язань в Карлопідзаготівель, ні з хліба, ні вна увесь час заперечив, що хліба його немає, а сам перехолював свій хліб у сестри удець-Богуслаєвої, яка перехолювала його кож і хліб змта з Недригалицького району.</p> <p>Після арешту цих злісних зрибхиків, хутір Лиска за 10 днів виконав 40% ринного паяку.</p> <p>Витзна сестя Облсуду засудила:</p> <p>Калиту на 5 років позбавити волі в далеких місцевостях СРСР, поразкою в правах після відбуття міри соизаждосту на 3 роки, конфіскувати майна на 800 руб.</p> <p>Гварши—на 5 років позбавити волі в далеких місцевостях Рад. Союзу, з поразкою в правах на 3 роки, конфіскувати майна на 500 руб.</p> <p>Гордієнко—на 4 роки позбавити волі та конфіскувати майна на 500 руб.</p> <p>Богуслаєвську—за перехолювання хліба вазато під варуу, давни буде суд.</p> <p>Біднота й середняки Вовківськ, вляючи присуд, заперечили, що Вовківський плян з хліба виконають повністю.</p> <p>Поділя Гордієнкові, Гварши Ів. Каліти у Вовківськ, ще є Колгоспники й одноосібники, виявляючи всі зрибхиків контрреволюційно—перв, відсаайте їх до суду.</p> <p>За поставовою Облбюро комітету</p>																																
<p>Часно плян</p> <p>Госпі й Папуша Ю. Ф. та Шевчик:</p> <p>Калита, Гварши Ів. Гордієнко — всі вони з хутора «Лиска», Вовківської сільради — злісні зрибхиків хлібозаготівель, ворогні трузачки.</p> <p>Калита — колишній виконавць сільради Гварши—член сільради й уповноважений по хутору, Гордієнко—син колишній стражника.</p> <p>На хуторі Лиска до 10 грудня плян хлібозаготівель виконаво було на 8%. Тут, як ніде по Вовківській сільраді, куркулеві розсталу вала свої тенета, зрівнала хлібозаготівель, і в цьому допомогали її агенти, справу яких розгалаула витзна сестя Облсуду.</p> <p>Калита—за соизаждосту середняк, повинен був злати державі 8 центів хліба, але не виявів жодного кілограма. Горшових асв'язань, картоплезаготівель теж не виконав.</p> <p>На нього бригада склаала акти. Калита, направивши рушницю на бригадирів, вимагав зникнути акти, що повільноми сільраду.</p> <p>На суді Калита, виявив себе не визнає, а вводи судові, щоби він розгавашився на дружину, дуже нервує, хотів «з гнилу на дружині застерпати свою собєку».</p> <p>Гордієнко—цей зрибхик хлібозаготівель під тиском бригади теки зав державі 2,3 цент. з паяну в 16 цент. Коли бригада прийшла до нього на хату, Гордієнко прикинувся хворим. Бригада знайшла йому, а в ній прихований хліб, буряк та картоплю. Стара стражничка знає галас: «рхутіте, вбивайте, жиди вота розпороти». На цей крик «обдуже» син, кинувся з кулаками до бригади. Бригада його здержала.</p>																																

Білиці-переміжники, колгоспники й трудящі одкоосібхники! На звання 7 стр. дивізії відповіддю посиленим темпів хлібозготівлі й готування до сівої ДО ВСІХ БІЛЦІВ І КОМАНДИРІВ 7 стр. ДИВІЗІЇ ДО ВСІХ ТРУДЯЩИХ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

(З листа-зв'язки)

Дорогі товариші! Наша 7-а стрілецька Червоноармійська дивізія, являючи собою комуністичну партію, яку треба перебудувати вірно й повно, щоб була ко-муністичною. Вона повинна бути вільною й незалежною від впливу буржуазії й націоналізму. Шлях переміжників і націоналістів до соціалістичного суспільства лежить через білиці й одкоосібхників. Ми вимагаємо від вас білиць-переміжників, колгоспників і одкоосібхників, щоб ви мали відповідну відповідь на звання 7 стр. дивізії й готування до сівої.

Білиці — переміжники, будучи переміжниками в соціалістичній перебудові села. Під проводом партійної організації борються за діло соціалізму, за 100 відсотків виконання господарсько-політичних завдань, і наслідком цього виконання ліній вказівки партії одержують відповідну відповідь на звання 7 стр. дивізії й готування до сівої.

Білиці-переміжники ставлять перед собою високу політичну мету, яку вони виконують з повною відповіддю на звання 7 стр. дивізії й готування до сівої. Вони виконують лінійні вказівки партії й готують до сівої. Вони виконують лінійні вказівки партії й готують до сівої. Вони виконують лінійні вказівки партії й готують до сівої.

Хай живе Ленінський ЦК ВКП(б) Хай живе Червоноармійська дивізія Хай живе Радянська держава Хай живе Радянський Союз

Білиці-переміжники ставлять перед собою високу політичну мету, яку вони виконують з повною відповіддю на звання 7 стр. дивізії й готування до сівої. Вони виконують лінійні вказівки партії й готують до сівої. Вони виконують лінійні вказівки партії й готують до сівої.

Хай живе Ленінський ЦК ВКП(б) Хай живе Червоноармійська дивізія Хай живе Радянська держава Хай живе Радянський Союз

Білиці-переміжники ставлять перед собою високу політичну мету, яку вони виконують з повною відповіддю на звання 7 стр. дивізії й готування до сівої. Вони виконують лінійні вказівки партії й готують до сівої. Вони виконують лінійні вказівки партії й готують до сівої.

Хай живе Ленінський ЦК ВКП(б) Хай живе Червоноармійська дивізія Хай живе Радянська держава Хай живе Радянський Союз

РІВНЯТИСЯ НА ДІДА РІЗУМОВА

Після ліквідації в області виконано сівою частину актів примусити злісна зривки комуністичної хлібозготівлі, яка була виконана в області. Це виконано в області. Це виконано в області. Це виконано в області.

Хай живе Ленінський ЦК ВКП(б) Хай живе Червоноармійська дивізія Хай живе Радянська держава Хай живе Радянський Союз

Білиці-переміжники ставлять перед собою високу політичну мету, яку вони виконують з повною відповіддю на звання 7 стр. дивізії й готування до сівої. Вони виконують лінійні вказівки партії й готують до сівої. Вони виконують лінійні вказівки партії й готують до сівої.

Хай живе Ленінський ЦК ВКП(б) Хай живе Червоноармійська дивізія Хай живе Радянська держава Хай живе Радянський Союз

ЧЕРВОНЯНИ СУД ЗА ПРИХОВУВАННЯ ХЛІБА КУРКУЛЯ ПИЛИПЧЕНКА—РОЗСТРІЛЯТИ

Про Яриомієвських куркулів, які сховали хлібозаготівельні документи, вивести на світ. Куркулі, які сховали хлібозаготівельні документи, вивести на світ. Куркулі, які сховали хлібозаготівельні документи, вивести на світ.

Суди ухвалили: За приховування, за гнітний хліб куркуля Пилипченка розстріляти. Суди ухвалили: За приховування, за гнітний хліб куркуля Пилипченка розстріляти. Суди ухвалили: За приховування, за гнітний хліб куркуля Пилипченка розстріляти.

Товариші! Своїм міру соціалістично встановлено кожній по 10 років ув'язнення в дальніх місцях Раддепартаменту, після відбуття карної роботи в правах на 5 років за злочини після відбуття карної роботи в Чернігівській області. Присутні на суді колгоспники та одкоосібхники, які вивели вирок суду, заповняли суцільно, що після хлібозготівлі Яриомієвських виводять з честю. Другого дня колгоспники, виявляючи злісний зривки, знайшли яку з хлібом у сина Пилипченки. Цього зривки треба покарати так як і батька.

До всіх ветеранів 7 дивізії

Командування та Політвідділ 7-ї Червоноармійської дивізії, червоноармійці й білиці дивізії вислали свої спогани про бойові миттєві дивізії, характерні бойові епізоди, фотографії, листівки тощо на адресу: Чернівці, Полтавський дивізії ім. Фрунзе, комісії перебудови історії дивізії.

Голова комісії САВІН

7 січня 1983 р. Ч. 3 (324)

Обов'язковд постановд Ч. 36/79.

Роменського Районного Виконавчого Комітету від 31 грудня 1932 року

Про встановлення твердої межмі діючих млінів на терені Роменського району для перемолу селянського збіжжя та про заборону переробки збіжжя вручну на жорнах та ступах.

Для виконання суворого контролю за виконанням мірку, на задовольнення Роменський Районний Виконавчий Комітет в порадкові арт. 31 Амлім. 1933 рік.

Місце знаходження мліни	Назва сільрада	Місце знаходження мліни	Назва володаря	Який млінд
Міськрада Засульська	с. Засульська	м. Ромені	Міліюуправління Арт. ВІКНС	Владе. т. Керд. Розтурський
Гаремлівська	с. Гаремлів	с. Зарудя	Арт. Комітету Арт. "ХІІ Жовт."	волянич
Зарудяльська	с. Каштури	с. Каштури	Арт. "Раджінгта" Арт. "Колосок"	механіщ.
Каштурська	с. Бобринька	с. Бобринька	Арт. "І Травіна" Ім. Петровського	механіщ.
Андрієвська	с. Голівка	с. Голівка	Арт. "Нов. Побут" Арт. "Труд. Нива"	механіщ. Роттурск.
Голівська	с. Голівка	с. Хоминці	Арт. Ім. Леніна	млі. чий
Вовківська	с. Вовківка	с. Андришів		
Хоминська	с. Хоминька			
Андришівська	с. Андришівка			
Міськрада Ложнянська	с. Ложня	м. Ромені	Арт. "Черв. Лан"	
Володимирська	с. Криницька	с. Ложня	Арт. "Весна"	
Криницька	с. П.Кривини	с. П.Кривини		

2. Решту млінів, що не увійшли до встановленої межмі, перевести на консервацію та протягом двох днів з дня оголошення цієї обов'язкової постанови опечатати.

3. Заборонити івандавальним господарствам, колгоспам та окремим колгоспникам, а також іншим організаціям переробку збіжжя вручну на жорнах та ступах.

4. До вживанні в порушення цієї обов'язкової постанови встановити штраф до 2000 крб., або вилучити за вживанню розмалу штраф в натуральному вигляді з оглядом.

5. Особи, що до них будуть застосовані заходи адміністративного впливу, в з левий термін а для увільні постанови можуть подати заяву про перегляд справи, або в той же термін оскаржити постанову про накладання штрафу до президіі РВК.

6. Наказ за виконання цієї постанови покладатись на міліцію Інспектуру по міркувати сліди: рати.

7. Постанову на вбл. с чиню стін а для її оголошення: місце вий преси.

Голова РВК Калеский Сеєргар Мінюта

Зривників весняної сівби на 9 років на заслання

с. Анасасівка

Візна сесія Ромеяського Нарсуду розглянула справу злісаго ривника весняної засівкамліші Хоменка Данила Йс. куркуля, твердоздавця, до революції мав 8 га землі, складні машини, молотарку, жатку, січкарню, користувався найманою працею, вів агітацію на всему кутку за те, що одноосібники можуть вступати в колгосп при наявності 50% посівматеріалу, а решту можуть розпродувати. Внаслідок його розкладницької роботи куток по виконанню посівматеріалу стоїть на останньому місці.

Суд засудив його до позбавлен

ня волі на 9 років з порзкою в правах на 5 років, з конфіскацією всього майна.

Темченко Кость — куркуль, до революції мав 15 га власної та 9 га орендованої землі. Складних машин мав молотарку, сівалку, сі карію, користувався найманою працею до і після революції, відмовився засівати площу землі, що є в його користуванні. Плян хлібо заготівлі не виконав. Під час хлібо заготівлі утік з села. Тепер повернувся і веде розкладницьку роботу по зриву весняної кампанії.

Суд засудив його до позбавлення волі на 8 років, по відбутті казни вислати за межі України,

г. Чернигов
Органа РКП Орготделу 2 экз

НОЯ 1932

№ 3 коп.
Четверг
12
января
1933 года

№ 4 (174) Орган РКП, РКК и Райпрофсовета Путявский, р-на Адрес редакция: Путява, Куряевая ул. Год издания третий

ОТКРЫТИЕ ОБЪЕДИНЕННОГО ПЛЕНУМА ЦК И ЦКК ВКП(б)

7-го января открылся объединенный пленум ЦК и ЦКК ВКП(б).

Порядок дня

1. Итоги пятнадцати и народно-хозяйственный план 1933 г. Доклады членов — т. СТАЛИН, МОЛОТОВ, КУБЫШЕВ.
 2. 10-го поглотил МТС и совхозы. Доклады членов — т. КАГАНОВИЧ.
 3. Внутрипартийные вопросы. Доклады членов — т. РУД-ЗУГАМ.
- На вечернем заседании с докладом выступил тов. СТАЛИН.

Борьба за хлеб — борьба за социализм (Ленин)

УРАГАННЫМ, БОЛЬШЕВЫМ ОГНЕМ УДАРИТЬ ПО КУЛАЦКИМ „АНТИПШЕНИЧНЫМ“, ДЕМОБИЛИЗАЦИОННЫМ НАСТРОЕНИЯМ

План будет тогда считаться выполненным, когда будет выполнено задание по секторам, ромью и пшеницей

Шире мобилизовать колхозный актив, передовых единоличников на беспощадное разоблачение кулацких хитростей и махинаций

Решительно ударить по демобилизационным настроениям

Правда пятидневка января была в основном выполнена. Темпы выполнения в ряде районов достигли: в Днепропетровской области 28,4% центнеров, в Харьковской 20,4%, в Киевской 18,4%, в Одесской 16,4%, в Николаевской 14,4%, в Хмельницкой 12,4%, в Винницкой 10,4%, в Черновицкой 8,4%, в Тернопольской 6,4%, в Житомирской 4,4%, в Ровенской 2,4%, в Луцкой 0,4%.

На 3 января годовая плановая норма по району выполнена на 85,4%. По району в целом выполнены свои планы колхозников. Большая часть колхозников в конце выполнения плана. Но еще мы в ряде районов имеем недовыполнение. Поэтому необходимо мобилизовать колхозный актив, передовых единоличников на беспощадное разоблачение кулацких хитростей и махинаций.

В ряде районов, где выполнение плана не достигло 50%, необходимо мобилизовать колхозный актив, передовых единоличников на беспощадное разоблачение кулацких хитростей и махинаций.

За vorовство государственного мерчу — РАЗОБЛАЧАТЬ К. СТРОЖАЙШЕЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ

У председателя Теккультуры Вороновского сельсовета Некрасова Ивана бригады обнаружены скрываются 750 кг. мерчу на них оказалось ржи 350 кг. и 200 кг. пшеницы. Этот мерчу Некрасов укрывал на колхозной ферме.

Также имеются целый ряд фактов как Некрасов при приеме у граждан хлеба их обещавал. Колхозники возмущены поступками Некрасова и требуют немедленного взыскания из членов колхоза, а также привлечение его к ответственности. Бригады: Березов, Сабань, Воровка.

Враг народа пощадить не может

Мы колхозники и единоличники Черновобровского сельсовета приветствуем решение исполкома Черновобровского округа, постановившего взыскать с врага народа Бахтина и Бровнича.

Наряд с этим мы колхозники и единоличники требуем от пролетарского суда по колхозному судить кулака Аладина Ивана Тимоф. за участие в хитростях и махинациях кулацкой бригады 3-1-33 года.

МАХИНАЦИИ

Кулацкая Голубовка П. Кардашевского сельсовета, активно сопротивляется против колхозников, мешает свое твердое задание говорить, что „хлеба нет“.

Хлеб сель Голубовка зарыта в яме, погрудничком Быковой — 48 пудов, кроме этого у родственников Голубовки обнаружено спрятанных хлеба.

Всего Голубовка скрывает хлеба от пролетарского государства 65 пудов.

Кулацкая Голубовка и погрудничка Быкова арестованы.

Кроме этого кулак К. Соловьев А. в угоду сельсовета невыполняя свой план колхозников, хлеба пролезает в колхоз. При проверке бригадой обнаружено более 40 пудов хлеба.

Колхозники и актив сель требуют от пролетарского суда строжайшего наказания врага народа бригады Ведерников Золотин.

200 пудов хлеба в кулацких ямах

Классовый враг-кулак и его агента — погрудничка Шувалова сельсовета Бешаново — сорывается против колхозников.

За последние дни бригады выявили махинации Шувалова в результате чего открыто 7 кулацких ям с количеством более 200 пуд. хлеба.

25 проц. картофеля осталось на уборочной

При Ревякинском совхозе благодаря бдительности завхоза Антимова, урожай картофеля с 8-9 гектар, полностью не убран.

Уборка картофеля производится колхозом, в результате чего 25 проц. осталось в земле.

А между тем, совхоз полностью не обеспечен картофелем, что отражается на нормальном снабжении работников.

Антимова за безхозяйственность, необходимо привлечь к ответственности.

Кулаки и их агенты должны немедленно стать перед пролетарским судом.

В. В. Ветров.

Мы колхозники и единоличники Черновобровского сельсовета приветствуем решение исполкома Черновобровского округа, постановившего взыскать с врага народа Бахтина и Бровнича.

Наряд с этим мы колхозники и единоличники требуем от пролетарского суда по колхозному судить кулака Аладина Ивана Тимоф. за участие в хитростях и махинациях кулацкой бригады 3-1-33 года.

Кроме этого кулак К. Соловьев А. в угоду сельсовета невыполняя свой план колхозников, хлеба пролезает в колхоз. При проверке бригадой обнаружено более 40 пудов хлеба.

Колхозники и актив сель требуют от пролетарского суда строжайшего наказания врага народа бригады Ведерников Золотин.

25 проц. картофеля осталось на уборочной

При Ревякинском совхозе благодаря бдительности завхоза Антимова, урожай картофеля с 8-9 гектар, полностью не убран.

Уборка картофеля производится колхозом, в результате чего 25 проц. осталось в земле.

А между тем, совхоз полностью не обеспечен картофелем, что отражается на нормальном снабжении работников.

Антимова за безхозяйственность, необходимо привлечь к ответственности.

Кулаки и их агенты должны немедленно стать перед пролетарским судом.

В. В. Ветров.

В ряде районов, где выполнение плана не достигло 50%, необходимо мобилизовать колхозный актив, передовых единоличников на беспощадное разоблачение кулацких хитростей и махинаций.

В ряде районов, где выполнение плана не достигло 50%, необходимо мобилизовать колхозный актив, передовых единоличников на беспощадное разоблачение кулацких хитростей и махинаций.

В ряде районов, где выполнение плана не достигло 50%, необходимо мобилизовать колхозный актив, передовых единоличников на беспощадное разоблачение кулацких хитростей и махинаций.

В ряде районов, где выполнение плана не достигло 50%, необходимо мобилизовать колхозный актив, передовых единоличников на беспощадное разоблачение кулацких хитростей и махинаций.

В ряде районов, где выполнение плана не достигло 50%, необходимо мобилизовать колхозный актив, передовых единоличников на беспощадное разоблачение кулацких хитростей и махинаций.

В ряде районов, где выполнение плана не достигло 50%, необходимо мобилизовать колхозный актив, передовых единоличников на беспощадное разоблачение кулацких хитростей и махинаций.

В ряде районов, где выполнение плана не достигло 50%, необходимо мобилизовать колхозный актив, передовых единоличников на беспощадное разоблачение кулацких хитростей и махинаций.

В ряде районов, где выполнение плана не достигло 50%, необходимо мобилизовать колхозный актив, передовых единоличников на беспощадное разоблачение кулацких хитростей и махинаций.

В ряде районов, где выполнение плана не достигло 50%, необходимо мобилизовать колхозный актив, передовых единоличников на беспощадное разоблачение кулацких хитростей и махинаций.

В ряде районов, где выполнение плана не достигло 50%, необходимо мобилизовать колхозный актив, передовых единоличников на беспощадное разоблачение кулацких хитростей и махинаций.

В ряде районов, где выполнение плана не достигло 50%, необходимо мобилизовать колхозный актив, передовых единоличников на беспощадное разоблачение кулацких хитростей и махинаций.

В ряде районов, где выполнение плана не достигло 50%, необходимо мобилизовать колхозный актив, передовых единоличников на беспощадное разоблачение кулацких хитростей и махинаций.

В ряде районов, где выполнение плана не достигло 50%, необходимо мобилизовать колхозный актив, передовых единоличников на беспощадное разоблачение кулацких хитростей и махинаций.

В ряде районов, где выполнение плана не достигло 50%, необходимо мобилизовать колхозный актив, передовых единоличников на беспощадное разоблачение кулацких хитростей и махинаций.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ СОВЕТА ТРУДА И ОБОРОНЫ о нормах сдачи государству зерна уржская 1933 года по отдельным культурам

На основании ст. 3 постановления СНК СССР и ЦК ВКП(б) от 19 января 1933 г. «Об обязательной поставке зерна государству колхозными и единоличными хозяйствами» Совет Труда и Оборона постановляет:

1. Установить минимальные средние по республикам, краям и областям нормы сдачи колхозами зерна государству на 1933 год по отдельным культурам на расчет на каждый гектар установленного плана посева яровых и на высадку гектара фактического посева озимых (в центнерах).

Колхозы, не обслуживаемые МТС.

Культура	Пшеница	Пшеница озимая	Пшеница яровая	Рожь	Овес	Ячмень	Кукуруза
Казахская АССР	4,1	1,8	1,0	2,7	3,4	1,6	1,0
УССР	3,3	3,1	2,0	2,6	2,6	2,4	1,6
Вост.-Сиб. край	2,8	3,0	4,1	2,2	2,4	3,3	2,2
ЦПО	2,5	2,5	2,5	1,6	0,8	2,2	2,1
Сев.-Кавк. край	2,4	3,0	2,8	1,5	2,0	2,6	2,4
Иль.-Сиб. АССР	2,6	—	1,2	—	2,2	—	1,0
Кавказская АССР	2,0	2,2	2,1	—	1,5	2,7	1,6
Катарская АССР	1,3	2,9	2,4	1,0	1,7	2,0	1,8
Средне-Волж. край	2,0	3,0	2,1	2,1	2,7	2,5	1,6
Пашаевский край	2,1	2,5	1,5	1,3	1,7	2,0	1,2
Иль.-Волж. край	1,9	1,8	2,1	—	1,4	1,3	1,5
ДВК	1,9	2,3	1,6	0,8	0,8	1,4	1,5
Уральская обл.	0,7	1,5	1,0	0,8	0,6	1,3	1,2
Московская обл.	—	—	—	—	—	—	—
Горьковский, Ср.-Алтинский, Туркменский, Таджикистан, Кара-Калпакская АССР	8,0	—	—	—	1,5	—	—
Западно-Казахская АССР	0,8	0,6	1,0	0,6	—	—	0,4
Свердловская область	0,6	0,7	0,9	1,1	0,5	0,5	0,7
Северный край	0,4	0,9	0,0	0,4	0,5	0,5	0,8
ВССР	1,0	0,7	1,1	0,3	0,6	—	0,2
ЗСФСР	—	—	—	—	—	—	—

2. Поручить СНК союзных республик, краевым и областным исполкомам и, с утверждения СНК СССР опубликовать нормы сдачи пшеницы, ячменя, овса и бобовых для каждого района с тем, чтобы было обеспечено как полное выполнение установленных для республик, края и области размеров сдачи пшеницы, ячменя, овса и бобовых, так и выделение из них минимальных норм для колхозов, работающих как в среднем по всем жерновым культурам норм. Установленные СНК союзных республик, краевым и областным исполкомам, являются обязательными для всех колхозов данного района и не могут подвергаться изменению.

3. Поручить исполкомам ст. 1 и 2 настоящего постановления нормы сдачи пшеницы, овса, ячменя и бобовых не распространяются на единоличные хозяйства. Единоличные хозяйства обязаны сдавать государству эти культуры в размерах, определенных, указанными в данном постановлении нормами, и утвержденного плана сев. яровых культур с тем, чтобы сдача с гектара пшеницы, ячменя, овса и бобовых отдельными хозяйствами была на 5—10% выше нормы, установленной для колхозов данного района.

Председатель Совета Труда и Оборона В. Мелетов (Свердловск).
Москва, Кремль.
Совет Труда и Оборона М. Мировицкий.
27 января 1933 г. № 78.

оправдывая это особенностью развернуть массовую посадку ма-1 Биленко.

Только на 10,4 процента выполнен квартальный план по мясозаготовке---позор для района

Результат бездеятельности

Выполнение плана мясозаготовки второго квартала по нашему району проходит крайне неудовлетворительно. На 1 июня задание второго квартала **1347 центнеров** выполнено только на **10,4 проц.**

Отдельно молочно-товарные фермы план выполнили на **43%**, свиноводческие на **16%**, овчарские фермы на **14%**. Колхозники свои обязательства по заготовке мяса выполнили только на **10,4%**.

Еще хуже дело обстоит с выполнением обязательств по мясу в единоличных хозяйствах, где задание выполнено только на **8%**.

По району на местах имеется целый ряд фактов, когда отдель-

ные сельсоветы совершенно недооценивают значения мясозаготовки и абсолютно никакой массовой-разъяснительной работы вокруг этой важнейшей кампании не проводят. К выполнению плана мясозаготовки второго квартала до сих пор еще не приступили такие с.сов. **Веселовский, Вольинцевский, Вшизский, Вязенский, Зиновский, Ил.-Суворовский, Мануховский, Погаричанский, Почелковский, Скуновосовский, Шулушевский и Юрьевский.**

Имея в наличии такой позорный прорыв, Райконтора Заготскот во главе зам управляющего Афанасьева преступно бездеятельствует — учета о ходе заготовки

мяса по району не имеется. Работники Заготскот во главе с **Афанасьевым** на места не выезжают и конкретного руководства заготовителям, работающим без плана и контроля, не дают.

Райснаб (Изгурский) заготовки мяса также не руководит, оправдываясь тем, что эта работа не входит в его функции.

В результате такой «работы» план мясозаготовки второго квартала по району преступно сорван.

РайКК РКН и прокуратура должны решительно ударить по конкретным носителям зла — срывщикам мясозаготовки.

Богданова.

Правление беспартийно падают Пидипанко, ур-

гасль
Т-
К
РПС.

вредно
вредовий

для хлі
мсомоль
Масляна
олошна

вимага
ршити по
з пере
ня ком
ршу
сової по
серед
кодї, під
ролетар
комсо

району
в неподо
вразки
вїдда
комсомо
едкїя у
М о-ви
на чолї
Шкур
авільно
кольські
и голов
уркулів
мїли за
виконав
яну, за
місце в

сїчний
вурних
участка
хлібозаго
премією
переход
їх дос
вгаїлів
ївно дїя
заготів
вобов
вї-во
ввоян

КУРМАКИ, САКУНИХА, КОРОВІНЦІ, ВІЛЬШАНА та СМІЛЕ ЩЕ НЕ ЗЛАМАЛИ куркульський саботаж хлібозаготівлі НА ЗАКЛИК ЧЕРВОНОАРМІЙЦІВ Т-ського ПОЛКУ Відповідаймо повинні виконанням найближчими днями: планів хлібозаготівель зняти район з списку відсталих.

ПОСТАНОВА РНК УСРР і ЦК КП(б)У

Раднарком УСРР і ЦК КП(б)У ухвалили:
1. Віднести від 15 грудня 1932 і при цьому прокла-
му на селі, з винятком таких районів, де хлібозаготівлі
ї далі лишаються ланко незадовільні, всі райони, яких до-
сягнуть рішучого зрушення у виконанні хлібозаготівель-
ного плану (списки районів додається далі).
2. Зобов'язати обласними, окружними, Губогос. РНК
забезпечити в районах, де відслідковані незадовільні ре-
зультати продажів, — додержання теплоти репродукції мо-
до колгоспників і колгоспів, які злісно ухиляються від
виконання плану хлібозаготівель і щодо одноосібників,
які не виконують інстанційних зобов'язань.

Голова РНК УСРР В. ЧУВАР
Секретар ЦК КП(б)У С. КОСЮР

**Список районів відсталих у хлібозаготівлях,
до яких не довозиться промкрану, аж доти
вони досягнуть рішучого зрушення у викона-
нні хліба заготівельного плану
Чернігівська область-Недригайлівський*)**

*) Подається лише наш район.

Відкритий лист

**Червоноармійців-Недригайлівців Т-ного полку,
до всіх колгоспників, колгоспниць та трудя-
щих одноосібників Недригайлівського району**

Рішення РНК УСРР і ЦК КП(б)У про заборону ввозити промкрану до Недригайлівського району за ланко незадовільно виконання плану хлібозаготівель, гайбуть і вас Недригайлівців-червоноармійців учасників батареї Таршанської по полку.

Ми закликаємо всіх колгоспників, колгоспниць та трудящих одноосібників виконати завдання партії — зняти з себе ганьбу від сталого району детермінованим виконанням плану хлібозаготівель, пам'ятаючи, що від виконання цього першочергового завдання залежить міць і оборонна можливість нашої країни.

Капіталістичний світ десь за дном підбиває, десь із дном поглядівати

ся криза, загострюється суверенності, нашенню готується до війни і в першу чергу на Радянській союз. Ми Червоноармійці запевняємо трудящих Недригайлівців, що будемо щиро охороняти кордон Радянського Союзу від нападу Каїргайлівців і закликаємо всіх трудящих Недригайлівського району не тільки розгромити куркульський саботаж, дотерміново виконати план хлібозаготівель, чим відзначити переможний вступ країни Рад в другу п'ятирічку — п'ятирічку побудови безкласового соціалістичного суспільства.

З доручення Червоноармійців — Недригайлівців:
Лантур І., Демченко І., Лисаченко Г.

Вільшана продовжує відставати.

В с. Вільшані стан в виконанні плану хлібозаготівель ганьбний. Одноосібний сектор на 3-ї виконав лише на 41,3% свого завдання.

Причина цього полягає в тому, що до складу комісії по хлібозаготівлі обрали на посаду першого розкранця на державного хліба **Подолану Гавр. Гр.** в якого виявили 20 пуд. хліба, в той час, як він повинен мав. Середнячка-контрактантка **6 сот. Дараган Васна Д.** мусила здати по плану 2 цент. хліба, але жодного кілограма не здала, в неї 29-ХІІ відкрили 4 ями в яких було 6 цент. хліба. В **Подольченковій Мар. Ів.** теж виявлено 2 ями в яких було до 2 цент. хліба, а своєю завдання в 4 цент. і не розпочинала виконувати. Багато інших фактів — на жодних ям з хлібом свідчать за те, що хліб у Вільшані в.

Тільки при умові опинення активу від куркульського елементу — поповненні зав активу сумлінними колгоспниками і передовими контрактантами, рішучого натиску на організаторів саботажу хлібозаготівлі — куркуля та злісно не надаючи, розгортанням масової роботи серед контрактантів, швидко повернати виконання завдань — забезпечити 100% виконання плану хлібозаготівель найближчими днями.

Вінніченко.

Виконання хлібоп'яну контрактантами на 3-І 1933 року (у%).

Червоно-Слоб.	100	М-Будки	74,2	Бессідишка	46,4
Корюватин	119,2	Товста	71,1	Недригайлів	45,9
Корюватин	101,8	Зеленішанка	64,5	Сміле	45,0

ресці

Г.
К.

РПС.

(6)У

ромкря
готівлі
юни до
готіввов РПК
вий за
сія що
від
бників,Р
ОСЮР
Івлях,
доки
икона

(*)

ль.

так—Чи
перероб
качанівлі «Чер
звмлі
ні кол
до ре
даторемКалініна
з дозві
просору
з жов
5-1-33 р.
Бник Пе
дозво
іянцію,
культу
рчук.сти свід
ла низ
ли боро
ням мір

ОРГАНІЗАТОРІВ КОНТРРЕВОЛЮЦІЙНОГО САБОТАЖУ ХЛІБОЗАГОТІВЕЛЬ С. КОЗЕЛЬНОГО, ЗРАДНИКІВ ПАРТІЇ Сердюка, Салія та Петренка, вкупі з курлульською зграєю СУВОРО ПОКАРАТИ

Парт та КСМ о-ки, сільрада с. Козельного повинні по-більшовицькому мобілізувати колгоспний актив, передових контрактантів на остаточний розгром куркульського саботажу.

Куркулі с. Козельного виконали лише 21,4 відс. твердих завдань по хлібові. Причина цього—куркульська практика колишньої верхівки села, на чолі з секретарем п-о Сердюком та головою сільради Салієм, що фактично зірвали виконання плану хлібозаготівель, стали зрадниками партії полагалися з куркулями.

Не одиниці—десятки куркулів у с. Козельному звільнені від твердих завдань по хлібові, на кутку Хоролі 8 куркулів—неодержали повідомлень, Савво-6, на Берках-5. 1 ін. Куркулі залучили до активу, в кутковій комісії сприяння хлібозаготівлі, дали їм повну можливість зривати хлібозаготівлі і в наслідок цього село ганебно відстає, виконавши на сьогодні 86 відс. річного плану.

Кол. секретар п-о Сердюк працюючи на кутку Савво по хлібозаготівлі ввів до кут. комісії куркулів—**Білолюбського Петра, Шаповала Гордія, Литовченна Федора**—в минулому році розкуркулені, а сільрада такий склад за твердила. Ці куркулі на чолі з Сердюком та Салієм надали знижку під га словом «зниження дати тим, у кого сторчать самі сохи»—цеб-то куркулям.

Про фактичне переведення куркулів з твердого на контрактацію, про надання ряду куркулям знижок сигналізували бригади з куркулів (Савво комсомолець Кобзар, Хорол—Харченко) до президії с-р, але с-р не вживала заходів бо й заступником голови с-р працював куркуль, бандит **Безсмертний**.

На очах за дозволом Сердюка, «бригадир» куркуль Білолюбський забрав 24 коп куркульського хліба, обмолотив і одержавши хліб частину здав в виконання свого плану хлібозаготівель, а частину розбазарив.

Сердюк сам зривав хлібозаготівлі заявляючи—«на що забирати хліб, ти знаєш яка була весна». Учасок хліб не здавав куркулі, злісні нездатчики хліба добре почували себе під опікою Сердюка. Комсомолець Кобзар боровся проти куркульської практики Сердюка, але за це його сільрада знімає з роботи на кутку й виносить суворо догану.

На кутку Берки відпов. бригадир кол. секретар КСМ о-ку Петренко замість організувати хлібозаготівлі, систематично плянчє у уповн. с-р Бакулєнком, знижував плян куркулям—

Бубишим Павлом і Якові, Мартиненкам К. і Г., Гриценкові Г., практикував масові обшуки, адміністрував, занедбав масову роботу, привласнював гроші взяті на позику—з чого користувались куркулі зриваючи хлібозаготівлі.

Репресії в Козельному застосовували для форми, щоб обдурити райорганізацію. Штрафували і не визначили суми штрафу. Декоративно об'являли про накладання штрафу і не стягали його.

Куркульську практику керівників Козельного використано, з партії вигнано, віддано до суду. Ліквідовано і куркульське кубло, яке будуть судити вкупі з керівниками села. П-о повинні добре вивчити Козельнянську справу засудити цих куркульських полагачів, що зрадили партію—зрослися з куркулями й вкупі з ними зривали хлібозаготівлі; та мобілізувати парт-КСМ сили на виверження хлібозаготівель.

Парт та КСМ о-ки с-ра да—актив Козельного повинні негайно перебудувати свою роботу і ганебну пляну, що лягла на село зняти. Ударними темпами вивершити плян хлібозаготівель. **Мохнюк, Номолов, Калита**

Саботажників хлібозаготівель з участку Хведьківка — до суворої відповідальности.

с. Хмелів.

Стан виконання плану хлібозаготівлі на участку

денку заготовив лише 1,5 цент. хліба пояснюючи це

жників до яких застосували постанову РНК протягом

БЕРІТЬ ПРИКЛАД

с. Хустянка

Буксирна бригада колгоспу "Вперед" під проводом селянських та ударників-колгоспників в складі Харченка С. В., Бондаренка Л. Харченка Ів. В., Кошура Я. Х. на 5 участ. Хустянківської с-р організувала червону хлібну валку в 25 цент., а також буксирна бригада в складі Дрозда М. З., Мурки В. М. та Микіша В. І. під керівництвом голови колгоспу "Вперед, Очкаліса Хв. Л. на 3-4 частку організувала червону валку в 18 центерів.

Колгоспники "Вперед" оголосили себе ударниками на завершення плану хлібзаготівель серед одного сектора с. Хустянки та по бойовому підготуватися до 4-ої більшовицької весни.

Буксирна бригада: Харченко С., Кошур, Харченко І., Очкаліс, Мурка.

Цілковите виконання плану хлібзаготівель поєднати з готуванням до весняної сівби посиленою тягою одноосібників до колгоспів, рішучою боротьбою із куркульством та їх саботажем.

Виконано хлібоплян одноосібним сектором на 30-І-33 р. включно (у %/о)

Червона-Слобода	112,2	Пекарі	77,2	Білівка	55,2
Хрепцятки	103,3	Гринівка	77	Деркачівка	52
В.-Будки	90	Толста	76,7	Басівка	51,3
Рубанка	89,9	Чернеца-Слобода	68,6	Хмелів	51
Хоружівка	89,4	Зеленківка	66,7	Сакуняха	49,3
Маршали	88,9	Пушкаричана	66,3	Вільшана	49
Бурики	85,2	Володимирівка	64,1	Протасівка	48,1
М.-Будки	83,4	Недригаїлів	59,1	Коровинці	47,6
Суляки	79	Кулішівка	57,6	Сміле	47
Томашівка	79	Хустянка	57	Беседівка	46,7
Сніжки	77,8	Костянтинів	56,4	Курмани	28,2
Іваниця	77,3	Козельно	56,2		
				Разом по району	66 відс.

Темпи хлібзаготівель в січні м-ці дають різке падіння. Всього заготовлено **792,7 тон. або 6,6%** до річного плану, особливо ка

Сільради—**В-Будни, Білівка, Вільшана, Козельне та Курмани** протягом січня м-ця дали приросту по куркульсько-заможнім

колгоспних і передових бірничко-середняцьких одноосібних мас у зв'язку з проробкою січневого плану ЦК і ЦКК ВКП(б) та

НАУКОВО- ДОВІДКОВИЙ АПАРАТ

Коментарі

^[1] ст. 58 – “ За злісний, тобто впертий, незважаючи на очевидну до того змогу і застосування відповідними органами стягнення податків та зборів заходів стягнення, неплатіж у встановлений строк належних податків та зборів з обов’язкового окладного страхування або за відмову їх заплатити в той же строк, а також так само за відмову виконати загальнодержавного значення повинностей чи роботи, незважаючи на вжиті згідно з законами, що регулюють виконання цих повинностей і робіт, заходи адміністративного впливу, – позбавлення волі на строк не менш, як шість місяців, або виправно-трудова роботи з застосуванням в обох випадках штрафу не більш десятикратного розміру несплачених платежів. За те, що куркульські елементи в установлені строки не сплатять податків і зборів, не виконають завдань загальнодержавного значення або за інші форми опору їх соціалістичному будівництву, – позбавлення волі не менш, як один рік, або виправні роботи з конфіскацією в обох випадках усього або частини майна.”

Кримінальний кодекс Української РСР 1927 року (У редакції 15 березня 1930 р. – 33 УРСР, 1930, № 8, ст.91; у редакції 25 лютого 1931 р. – 33 УРСР, 1931, № 6, ст.54)

^[2] Сталін (справжнє прізвище – Джугашвілі) Йосип Віссаріонович (1879 – 1953), радянський державний і політичний діяч, Генеральний секретар ЦК ВКП(б), Голова Ради міністрів СРСР. З кінця 1920-х років мав необмежену владу.

^[3] Ленін (справжнє прізвище – Ульянов) Володимир Ілліч (1870 – 1924), засновник Комуністичної партії Радянського Союзу, керівник Жовтневої революції, засновник радянської держави.

^[4] “Вільне козацтво” – політична організація, яка відокремилась від Штабу повстанських військ України і мала за мету збройне повстання, повалення радянської влади, відокремлення України від СРСР, відновлення власності на землю. Діяла на території Конотопщини.

ДАСО.– ф.Р-7641, оп.1, спр. 745, арк.17, спр. 748, арк.16.

^[5] Постишев Павло Петрович (1887-1940), радянський партійний і державний діяч. З 1926 р. – секретар ЦК КП(б)У, одночасно секретар Харківського окружного партії. З липня 1930 р. – секретар ЦК ВКП(б). З 1933 р. – секретар ЦК КП(б)У, одночасно – перший секретар Харківського, а потім Київського обкомів КП(б)У. У 1938 р. репресований.

^[6] Шульгін (Шульгин) Олександр Якович (1889-1960), громадський і політичний діяч, історик і публіцист, дійсний член Наукового товариства ім. Шевченка. Член Союзу українських автономістів-федералістів. З липня 1917 р. по січень 1918 р. – Генеральний секретар міжнародних справ УНР, у період Гетьманату – член Міністерства закордонних справ, посол України в Болгарії, голова політичної комісії української делегації на переговорах з Росією. Діяльність на чолі зовнішньо – політичного відомства сприяла міжнародному визнанню України як незалежної держави. В 1920р. – голова делегації УНР на 1-й Асамблеї ліги націй в Женеві, в 1921 р. – голова української надзвичайної дипломатичної місії в Парижі. 1926-1936, 1939-1940, 1945-1946 рр. – міністр закордонних справ, 1939-1940 рр. – голова уряду УНР в екзилі. В 1929-1939 рр. – голова Головної Української еміграційної ради. Професор Українського вільного університету в Празі, засновник і голова Українського академічного товариства в Парижі. З 1952 р. – заступник голови НТШ в Європі. Помер в Парижі.

^[7] Поняття геноцид введено у міжнародне право ухваленою 11 грудня 1946 р. резолюцією Генеральної Асамблеї ООН, яка зазначила: “ Згідно з нормами міжнародного права, геноцид є злочином, який засуджує цивілізований світ, за здійснення якого головні винуватці мають бути піддані покаранню”. 9 грудня 1948 р. ГА ООН одностайно прийняла “Конвенцію про попередження злочину геноциду і покарання за нього”, яка набула чинності з 12 січня 1951 р. У ст. I Конвенції проголошується: “ Сторони, які

домовляються, підтверджують, що геноцид, незалежно від того, здійснений він у мирний або воєнний час, є злочином, який порушує норми міжнародного права і проти якого вони зобов'язуються вживати заходи попередження і карати за його здійснення". Ст. II подає визначення геноциду як дії, "здійснювані з наміром знищити повністю або частково будь-яку національну, расову або релігійну групу як таку... Під знищенням розуміється: а) вбивство членів групи; б) заподіяння серйозних тілесних ушкоджень або розумового розладу членам групи; в) навмисне створення життєвих умов, розрахованих на цілковите або часткове фізичне знищення її; г) вжиття заходів, розрахованих на попередження дітонароджуваності у середовищі такої групи; д) насильницька передача дітей з однієї людської групи в іншу".

^[8] Ющенко Віктор Андрійович, народився в 1954 р., український політик, третій Президент України з часів набуття незалежності.

^[9] Еріо Едуард – радикал-соціаліст, очолював уряд Франції в 1924-1925 рр. та 1932 р.

^[10] Шоу Джордж Бернард (1856-1950), ірландський драматург, філософ і прозаїк. В 1933 р. після перебування в СРСР заявив, що "не замітив ніякого голоду в СРСР і, взагалі, давно не їв такого смачного обіду, як у Москві".

^[11] Дюранті Уолтер (1884-1957), кореспондент газети "Нью-Йорк таймс", одержав Пулітцерівську премію 1932 р. за цикл репортажей з Радянського Союзу. В жовтні 2003 р. розпочато інтернаціональну кампанію під лозунгом "Вчинити справедливо" про зняття звання лауреата Пулітцерівської премії з Дюранті У.

Мейс Дж. Повість про двох журналістів // День.– 2003.– 16 липня.

^[12] Соловей Дмитро (1888-1966), історик, економіст, статистик, педагог, публіцист, дійсний член УВАН в США. З 1944 р. в еміграції. Основні праці: Голгота України (1953), Україна в системі советського колоніалізму (1959), Українська наука в колоніальних путях (1963), Розгром Полтави (1974).

Шаповал Ю. Дмитро Соловей та головна тема його життя.

^[13] Барка Василь (1909-2003), псевдонім, справжнє ім'я Василь Костянтинівич Очерет, письменник, представник української діаспори в США. В Україні видані збірки поезій "Шляхи" (1930), "Цехи" (1932). Його називали "класовим ворогом у поезії". В роки другої світової війни потрапив у полон, перебував в Німеччині, потім – в США. Його роман "Жовтий князь", написаний в 1958-1961 рр. відомий в багатьох країнах, в Україні виданий в 1991 р. Це перший в українській літературі великий прозорий твір, присвячений голодомору.

^[14] Мейс Джеймс (1952-2004), історик, політолог, дослідник голодомору в Україні. В 1986-1987 рр. був виконавчим директором комісії дослідників (юристів і істориків) при Конгресі США, яка дала оцінку голодомору 1932-1933 рр. в Україні. Але це визначення базувалося не на документах, а на суб'єктивних свідченнях очевидців. Збирав свідчення людей про голодомор в Канаді та США. В 90-ті роки подарував 200 годин аудіозаписів Парламентській бібліотеці в Києві. В 1993 р. переїхав із США в Київ. Викладав на кафедрі політології у Києво-Могилянській академії. Помер і похований в Києві. 26 листопада 2005 р. Президент України нагородив Д.Мейса орденом князя Ярослава Мудрого II ступеня (посмертно).

^[15] Сандберг Якуб, професор Шведського інституту публічного та міжнародного права, голова Міжнародної комісії з розслідування голодомору 1932-1933 рр. в Україні, створеної за ініціативи Світового конгресу українців. Комісія опублікувала свій вердикт в листопаді 19889 р., в якому дала правову оцінку голодомору в Україні та зазначила і надалі необхідність проведення досліджень і дискусій з проблем голодомору, оскільки йдеться не тільки про дослідження історичного аспекту, але й про вивчення феномену тоталітаризму.

^[16] Щербицький Володимир Васильович (1918-1990), державний та політичний діяч, перший секретар ЦК Компартії України з 1972 по 1989 рр.

^[17] Мусієнко Олекса Григорович (1935-2002), письменник, публіцист, видавець. У роки

сталінського терору втратив всю родину і опинився в спецпатронаті для дітей “ворогів народу”. Автор книжок “Багряна вежа”, “Перевал”, “Спалах”, у співавторстві з Іваном Головченком написав романи “Золоті ворота”, “Чорне сонце” та ін. В 1990 р. очолив комісію Спілки письменників України “Меморіал”, а з 1992 р. – фундацію “Мартиролог України”. За його участю підготовлені видання: “З порога смерті”, “Олтар скорботи”, “Тернова ружа”, “Чорні тюльпани”.

^[18] Олійник Борис Ілліч, народився в 1935 р., український поет, академік НАНУ, голова правління Українського фонду культури, лауреат Державної премії СРСР, Державної премії України ім. Т.Шевченка, міжнародних премій ім. Сковороди, “Дружба”, Герой України. Відомий державний діяч: обирався депутатом Верховної Ради СРСР, народний депутат України 1 – 4 скликань. Автор понад 40 книг віршів, есе, статей, які перекладались російською, чеською, словацькою, польською, сербською, румунською, італійською мовами.

^[19] Ткаченко Борис Іванович, народився в 1937 р., краєзнавець, історик, етнограф, письменник, член Спілки письменників України, почесний член Всеукраїнської спілки краєзнавців, голова Лебединського міського товариства “Просвіта”. Твори: “Совість” (1989), “Поле без гербіцидів – душа без погонича” (1991), “Під чорним тавром” (1993), “За горами гори” (2001).

^[20] Кульчицький Станіслав Владиславович, народився в 1937 р., доктор історичних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту історії України, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки. Автор численних досліджень з історії України XIX – XX ст., має понад 1,5 тис. публікацій, в т.ч. 42 книжки, понад 70 розділів у колективних монографіях, більш як 500 статей в газетах. Автор книг, підручників і монографій для вищої школи. Проблемі голодомору присвячено дослідження “Демографічні наслідки голодомору 1933 р. в Україні”.

^[21] Кравчук Леонід Макарович, народився в 1934 р., український політик, перший Президент України з часів незалежності в 1991-1994 рр., депутат Верховної Ради України 2-4 скликань.

^[22] Кучма Леонід Данилович, народився в 1938 р., український політик, Президент України з 1994 р. по 2004 р., лауреат Ленінської премії (1981) та Державної премії України (1993) в галузі науки і техніки.

^[23] Буш Джордж Уокер, народився в 1946 р., 43-й президент США. Його батько, Джордж Герберт Уокер був 41-м президентом США.

^[24] Спілка Визволення України, за радянськими джерелами, була підпільною контрреволюційною націоналістичною організацією, що нібито існувала в Україні від червня 1926 до липня 1929 рр. Показовий процес над 45 керівниками і головними діячами СВУ відбувся в оперному театрі у Харкові 9 березня – 19 квітня 1930 р. Згідно з обвинувальним висновком, СВУ ставила собі завдання визволення українського народу й заснування самостійної української республіки. В літературі переважає думка, що СВУ не існувала як організація, а була вигадкою ДПУ для розгрому української національної інтелігенції.

^[25] Петровський Григорій Іванович (1878-1958), радянський партійний і державний діяч, з 1919 по 1936 рр. – голова ЦВК УРСР, після створення СРСР представляв Україну в ЦВК СРСР.

^[26] Каганович Лазар Мойсейович (1893-1991), радянський державний і партійний діяч, близький сподвижник Сталіна. Відомий участю в репресіях сталінської доби, з його ім'ям пов'язують колективізацію. В 1957 р. оголошено членом антипартійної групи Молотова – Маленкова – Кагановича, в 1961 р. виключений з рядів КПРС.

Тематичний перелік документів "Голодомор 1932-1933 рр. на Сумщині"

№ з/п	Дата документу	Заголовок документу	Пошукові дані
I. Документи узагальнюючого змісту			
1	Липень 1932 р.	Постанова Робітничо-Селянської Інспекції УСРР "Про посилення роботи по хлібозаготівлі".	ф.Р-4537, оп.2, стр.13, арк. 7-8
2	Серпень 1932 р.	Постанова Чернігівського оргбюро про незадовільний хід хлібозаготівлі в Чернігівській області.	ф.П-25, оп.1, стр.22, арк. 89-91
3	18 листопада 1932 р.	Постанова ЦК КП/б/У "Про роботу з колгоспним активом".	ф.Р-6005, оп.2, стр.70, арк.6
4	18 листопада 1932 р.	Постанова Політбюро ЦК КП/б/У "Про заходи по підсиленню хлібозаготівлі".	ф.П-25, оп.1, стр.22, арк.20-30
5	20 листопада 1932 р.	Постанова Ради Народних Комісарів УСРР "Про доповнення інструкції "Про організацію хлібозаготівлі в одноосібному секторі".	ф.Р-6040, оп.1, стр.100, арк.226
6	30 листопада 1932 р.	Постанова Ради Народних Комісарів УСРР "Про заходи до підсилення хлібозаготівлі".	ф.Р-6040, оп.1, стр.100, арк.231
7	14 грудня 1932 р.	Постанова ЦК ВКП/б/ та РКК СРСР "Про хлібозаготівлю на Україні, північному Кавказі та Західній області".	ф.П-25, оп.1, стр.22, арк.19
8	1932-1933 рр.	Позасудові кримінальні справи по звинуваченню селян в протидії виконанню плану хлібозаготівлі.	ф.Р-7641, оп.1-6
9	1932-1933 рр.	Про кількість померлих від голодомору на Україні в статті "Селянське питання при більшовиках".	Сумський вісник. – 1942. – №28. – 6 березня
10	1932-1933 рр.	Запам'ятайте страшні цифри: правда про голод на Україні в 1932-1933 рр.	Сумський вісник. – 1943. – №11. – 24 січня, арк..3, Інв. №2414
11	1933 р.	Довідник про обов'язкову поставку зерна державі від колгоспів і одноосібних господарств врожаю 1933 р. на Україні в розрізі районів.	ф.Р-6040, оп.1, стр.117, арк.30
12	Січень 1933 р.	Постанова Ради Праці та Оборони "Про норми здачі державі зерна врожаю 1933 р. по республіках СРСР".	Ленинський путь. – 1933. – №11. – 3 лютого, арк.2, Інв. № 45.
13	18 січня 1933 р.	Постанова Чернігівського обласного організаційного комітету про висилку за межі області разом з родинами з конфіскацією майна 316 кулацьких господарств.	ф.Р-5945, оп.1, стр.115
14	25 січня 1933 р.	Лист секретаря Харківського обкому КП/б/У про заборону виїздити селянам за межі України за продуктами харчування.	ф.П-23, оп.1, стр.7, арк. 22-23
15	7 лютого 1933 р.	Резолюція пленуму ЦК КП/б/У "Про підсумки хлібозаготівель на Україні" та постанову ЦК ВКП/б/ від 24 січня 1933 р. "Про незадовільну роботу по хлібозаготівлі".	ф.Р-6040, оп.1, стр.117, арк.1

Голодомор 1932-1933 років на Сумщині

16	19 лютого 1933 р.	Промова Й.В.Сталіна на I-му Всесоюзному з'їзді колгоспників-ударників.	Ленинський путь. –1933. – №25. – 12 березня, Інв. № 45; Колективіст-ударник. – 1933. -№ 19. – 27 лютого, арк. 2-3, Інв. № 64.
17	19 березня 1933 р.	Степанський О. Про обов'язкову поставку зерна державі від колгоспів та одноосібних господарств. Стенограма виступу на Харківській обласній нараді районних уповноважених по хлібу.	ф.Р-6040, оп.1, спр.117, арк.25
18	28 червня 1933 р.	Директива ЦК КП/б/У про заборону друкувати цифри виконання плану хлібозаготівлі в пресі.	ф.Р-2689, оп.1, спр.12, арк.75
19	19 липня 1933 р.	Лист голови Сумської міжрайонної державної комісії по визначенню врожайності про необхідність поліпшення підготовчої роботи по обліку врожаю на корені та контрольне збирання врожаю.	ф.П-23, оп.1, спр.7, арк.198
20	30 липня 1933 р.	Лист Постишева про застосування ст.61 до одноосібників, що не виконали хлібозаготівлі, і відповідальність голів сільрад за невиконання хлібозаготівлі одноосібниками.	ф.Р-2694, оп.1, спр.238, арк.57
21	22 вересня 1933 р.	Телеграма Постишева про обов'язкове виконання плану хлібозадачі колгоспами України.	ф.Р-2716, оп.1, спр.2, арк.247
22	1934 р.	Частушки про голод, Леніна, Сталіна.	ф.П-133, оп.1, спр.3, арк.20
23	1935 р.	Відомості про усвідомлення окремими громадянами факту про те, "що Сталін – організатор голоду" 1932-1933 рр.	ф.П-1356, оп.1, спр.1а, арк.13
24	1943 р.	Про відкриття першого пам'ятника жертвам голодомору в с.Марченки на Миргородщині.	Сумський вісник. – 1943.– 23 липня; Голос Охтирщини. – 1943. – 30 липня
25	1968р., 1988-1990 рр., 1997 р.	Голод на Сумщині у 1932-1933 рр.: Колекція документів.	ф.Р-7711
II. Білопільський район			
26	1932 р.	Про розтрату мірчука по Білопільському району та порушення судових справ за зловживання по мірчуку.	ф.Р-1189, оп.1, спр.2, арк.113, 115
27	7 грудня 1932 р.	Інформація в Харківську облпрокуратуру про наявність в Білопільській рай прокуратурі справ на членів правління сільрад, що саботують хлібозаготівлю.	ф.Р-1189, оп.1, спр.2, арк.81
28	1932-1933 рр.	Матеріали по розслідуванню скарг громадян на продаж майна за невиконання плану хлібозаготівлі.	ф.Р-1189, оп.1, спр.3, 4, 5, 8, 11
29	2 січня 1933 р.	Постанова об'єднаного засідання президії Улянівської районної КК – РСІ про факти розвалювання печей, заливання вогню в печі при вилученні хліба у селян.	ф.П-28, оп.1, спр.9, арк.27
30	1933 р.	Матеріали по розслідуванню причин зриву хлібозаготівлі по Річанській сільраді.	ф.Р-1189, оп.1, спр.6
31	8 січня 1933 р.	Постанова об'єднаного засідання Улянівської районної КК – РСІ про відбирання у селян хліба, який ті вилучили з соломи та полови, та покарання їх.	ф.П-28, оп.1, спр.10, арк.8
32	26 січня 1933 р.	Рішення бюро Улянівського райкому КП/б/У про покарання керівників, які не виконали планів хлібозаготівлі.	ф.П-28, оп.1, спр.8, арк.273

33	27 березня 1933 р.	Постанова бюро Улянівського райкому КП/б/У про організацію продовольчої допомоги селянам Верхосулки, Штепівки, Тернів, Марківки, Улянівки, Бобріка за рахунок пожертвувань.	ф.П-28, оп.1, спр.7, арк.180
34	21 квітня 1933 р.	Постанова бюро Улянівського райкому КП/б/У про організацію суворого контролю за витраченням продуктів харчування в дитячих яслах.	ф.П-28, оп.1, спр.7, арк.171
35	Травень 1933 р.	Відомості про збільшення випадків підкидання дітей голодуючими батьками в дитбудинки, залишення в поїздах, на вокзалах та збільшення безпритульних дітей в Білопільському районі.	ф.П-23, оп.1, спр.7, арк.164-169
36	27 травня 1933 р.	Постанова бюро Улянівського райкому КП/б/У про причини зриву плану хлібозаготівлі (видача авансів, організація громадського харчування...).	ф.П-28, оп.1, спр.7, арк.141
37	8 червня 1933 р.	Інформація секретаря Улянівського райкому КП/б/У воєнкому Охтирського 68 червонознаменного полку про збільшення кількості випадків смерті селян через недоїдання та випадки людоїдства в с.Марківка.	ф.П-28, оп.1, спр.7, арк.138
38	24 липня 1933 р.	Акт про знищення документів Білопільського райкому КП/б/У про хлібозаготівлю одноосібників.	ф.П-23, оп.1, спр.7, арк.239-240
III. Буринський район			
39	Січень 1932 р.	Інформаційні листи Буринському райвиконкому про виконання планів хлібозаготівлі по селах району.	ф.Р-2303, оп.1, спр.19, арк.1-12
40	7 січня 1932 р.	Протокол засідання Буринського райвиконкому про незадовільний стан хлібозаготівлі та збору мірчука по Буринському району.	ф.Р-2303, оп.1, спр.12, арк.49-50
41	22 квітня 1932 р.	Про знесиленість робітників Веселівського відділку II Буринського радгоспу через недостатню видачу хліба для харчування.	ф.Р-2303, оп.1, спр.11, арк.187
42	24 квітня 1932 р.	Про використання для харчування робітників Кошарського радгоспу Буринського району зерновідходів та кукурудзи, які не придатні до сівби.	ф.Р-2303, оп.1, спр.11, арк.184
43	Червень 1932 р.	Відомості про виконання планів хлібозаготівлі по Буринському району.	ф.Р-2303, оп.1, спр.21
44	Липень 1932 р.	Обов'язкова постанова Буринського райвиконкому про норми здачі хліба по сільрадах.	Колективіст Буринщини. – 1933. – № 74. – 2 серпня, арк.2, Інв. № 1354
45	22 липня 1932 р.	Про схвалення плану хлібозаготівлі на 1932 р. по Буринському району.	ф.Р-2303, оп.1, спр.12, арк.219
46	31 липня 1932 р.	Доповідна записка уповноваженого Буринського райкому КП/б/У по Н.Олександрівській сільраді про незгоду селян виконувати хлібозаготівлю.	ф.Р-2303, оп.1, спр.26, арк.1-2
47	Серпень 1932 р.	Про прийняття плану хлібозаготівель в 14 тис. т. до неухильного виконання Буринським районом.	Колективіст Буринщини. – 1932. – № 76. – 7 серпня, арк.2, Інв. № 1354
48	Вересень 1932 р.	Про покарання зривників хлібозаготівель по Буринському району.	Колективіст Буринщини. – 1932. – № 87. – 15 вересня, арк.4, Інв. № 1354
49	Вересень 1932 р.	Про покарання керівників сільрад П.Слободи, Головинки, Бошівки Буринського району за невиконання плану хлібозаготівель.	Колективіст Буринщини. – 1932. – № 89. – 21 вересня, арк.1, Інв. № 1354

Голодомор 1932-1933 років на Сумщині

50	Жовтень 1932 р.	Про засудження куркулів, зривників хлібозаготівлі по Буринському району.	Колективіст Буринщини. – 1932. – № 100. – 27 жовтня, арк.1, Інв. № 1354
51	28 жовтня 1932 р.	Постанова президії Буринського райвиконкому “Про незадовільний стан хлібозаготівель”.	ф.Р-2303, оп.1, стр.12, арк.310-311
52	18 листопада 1932 р.	Лист Буринського активу до селян району про невиконання плану хлібозаготівлі.	Колективіст Буринщини. – 1932. – № 106. – 18 листопада, арк.1, Інв. № 1354
53	25 листопада 1932 р.	Про занесення на “чорну дошку” колгоспів Буринського району, що саботують виконання плану хлібозаготівлі.	ф.Р-2303, оп.1, стр.23, арк. 5
54	25 листопада 1932 р.	Про виселення за межі області куркулів, що саботують виконання хлібозаготівлі.	ф.Р-2303, оп.1, стр.23, арк. 7-9
55	1 грудня 1932 р.	Відомості про застосування репресій до одноосібників, що не виконали плану хлібозаготівлі.	ф.Р-2303, оп.1, стр.23, арк. 3
56	1933 р.	Список господарств Буринського району, що відмовились виконувати хлібозаготівлю.	ф.П-75, оп.1, стр.165
57	1933 р.	Про засудження за невиконання плану хлібозаготівлі селян Буринського району.	ф.П-75, оп.1, стр.153, арк. 13
58	Лютий 1933 р.	Лист червоноармійців-далекосхідників, уродженців Буринського району до земляків, із закликом виконати план хлібозаготівель.	Колективіст Буринщини. – 1933. – № 11. – 5 лютого, арк.1, Інв. № 74
59	Лютий 1933 р.	Про необхідність за всяку ціну завершити хлібозаготівлю в селах П. Слобода та Успенка.	Колективіст Буринщини. – 1933. – № 11. – 5 лютого, арк.1, Інв. № 74
60	Лютий 1933 р.	Про необхідність по-більшовицькому організувати м'ясозаготівлю в Буринському районі.	Колективіст Буринщини. – 1933. – № 12. – 9 лютого, арк.2, Інв. № 74
IV. Великописарівський район.			
61	1932 р.	Протоколи засідань бюро Великописарівського райкому КП/б/У про хлібозаготівлю, організацію штурмових бригад, репресії селян.	ф.П-80, оп.1, стр.22
62	14 лютого 1933 р.	Інформація про розповсюдження чуток про опухлих з голоду дітей в с. Яблучне.	ф.П-26, оп.1, стр.22, арк.5
V. Глухівський район.			
63	1932 р.	Спецдонесення про хід хлібо-, м'ясо- та пенькозаготовки по селах Глухівського району.	ф.П-21, оп.1, стр.26
64	1932 р.	Про створення бригад по хлібозаготівлі в Глухівському районі.	ф.П-39, оп.1, стр.321, арк. 28 зв.
65	1932 р.	Матеріали по хлібозаготівлі по колгоспу “Червоний партизан” Шалигинського району.	ф.П-76, оп.1, стр.1
66	1932-1933 рр.	Протоколи і постанови Глухівської райпартконференції про незадовільний стан утворення посівфондів і хлібозаготівлі в районі.	ф.П-39, оп.1, стр.307

VI. Конотопський район.			
67	1932 р.	Листування Конотопського райвиконкому з сільрадами, військовими частинами про надання допомоги сім'ям червоноармійців.	ф.Р-4819, оп.1, спр.554
68	Лютий 1932 р.	Спецдонесення шляхового відділу ДПУ ст. Конотоп про незадовільне забезпечення продуктами харчування залізничників.	ф.П-42, оп.1, спр.175, арк.47
69	Лютий 1932 р.	Про перевиконання Ракітянською сільрадою плану хлібозаготівлі на 123 %.	Комуна. – 1932. – № 21. – 20 лютого, арк.1, Інв.№ 1347
70	Лютий 1932 р.	Про мобілізацію активістів на збирання насінневих фондів у Конотопському районі.	Комуна. – 1932. – № 23. – 24 лютого, арк.1, Інв.№ 1347
71	Лютий 1932 р.	Про створення спеціальної бригади по виконанню хлібозаготівлі про Жовтневій сільраді Конотопського району.	Комуна. – 1932. – № 23. – 24 лютого, арк.1, Інв.№ 1347
72	Лютий 1932 р.	План організації масового рейду перевірки стану насінневих фондів на Конотопщині.	Комуна. – 1932. – № 23. – 26 лютого, арк.2, Інв.№ 1347
73	Лютий 1932 р.	Про виключення з колгоспу “Червоний колос” куркулів.	Комуна. – 1932. – № 25. – 27 лютого, арк.1, Інв.№ 1347
74	Березень 1932 р.	Про боротьбу за першість Конотопщини у здійсненні планів весняної засівкампанії.	Комуна. – 1932. – № 26. – 1 березня, арк.1, Інв.№ 1347
75	Березень 1932 р.	Про роботу буксирної бригади газети “Комуна” та райкому ЛКСМУ в колгоспі “Хвиля революції” с. Шаповалівка.	Комуна. – 1932. – № 27. – 5 березня, арк.1, Інв.№ 1347
76	Березень 1932 р.	Про заходи прокуратури, слідчих органів по посиленню боротьби проти куркулів та підкуркульників в Конотопському районі.	Комуна. – 1932. – № 30. – 12 березня, арк.1, Інв.№ 1347
77	Березень 1932 р.	Про перевиконання колгоспами Кошарської сільради планів по утворенню насінневих фондів.	Комуна. – 1932. – № 30. – 12 березня, арк.1, Інв.№ 1347
78	Березень 1932 р.	Про вимогу активу с.Соснівка організувати суд над одноосібником Григорцем, у якого бригада виявила приховане зерно.	Комуна. – 1932. – № 34. – 23 березня, арк.1, Інв.№ 1347
79	Березень 1932 р.	Про додатковий план утворення насінневих фондів по Конотопському району.	Комуна. – 1932. – № 29. – 10 березня, арк.1, Інв.№ 1347
80	Квітень 1932 р.	Про проведення на Конотопщині декадника перевірки готовності до сівби.	Комуна. – 1932. – № 36. – 1 квітня, арк.1, Інв.№ 1347
81	Квітень-червень 1932 р.	Про незадовільний стан з забезпеченням дитячих закладів та будинків інвалідів Конотопського району продуктами харчування.	ф.Р-4537, оп.1, спр.71, арк.1
82	2 травня 1932 р.	Про напівголодне існування 300 дітей Качанівського дитмістечка Конотопського району.	ф.Р-4537, оп.1, спр.71, арк.20
83	2 червня 1932 р.	Резолюція сільуповноважених Заготзерно та голів виробничих товариств про завдання по підготовці до хлібозаготівлі по Конотопському району.	ф.Р-4943, оп.1, спр.7, арк.9-10
84	11 червня 1932 р.	Повідомлення інспектора Конотопської РСІ про непоставку хліба за травень місяць дитячим закладам Конотопського району.	ф.Р-4537, оп.1, спр.71, арк.15, 18

Голодомор 1932-1933 років на Сумщині

85	Червень-грудень 1932 р.	Інформаційні донесення, доповідні записки, звіти осередків КП/б/У по хлібозаготівлі та настроях селян по Конотопському району.	ф.П-42, оп.1, спр.175, 177
86	Серпень 1932 р.	Доповідна записка уповноваженого Конотопського райкому КП/б/У про рішення членів колгоспу "Хвиля революції" с.Шаповалівка не виконувати планів хлібозаготівлі.	ф.П-42, оп.1, спр.167, арк.97-103
87	Серпень 1932 р.	Про існування в селах Конотопського району організації "Вільне козацтво", що виступала проти хлібозаготівлі.	ф.П-42, оп.1, спр.172, арк.10-24
88	2 серпня 1932 р.	Про крадіжку з поля колгоспницею артїлі ім.Сталіна хут.Лобківка Конотопського району кошика жита.	Комуна. – 1932. – № 89. – 2 серпня, арк.1, Інв.№ 1347
89	9 серпня 1932 р.	Лист Конотопторгу Конотопській РСІ про незадовільне постачання дитячих закладів Конотопського району продуктами харчування.	ф.Р-4537, оп.1, спр.71, арк.14
90	10 серпня 1932 р.	Про схвалення плану хлібозаготівлі мешканцями с.Тернівка Конотопського району.	Комуна. – 1932. – № 93. – 10 серпня, арк.1, Інв.№ 1347
91	10 серпня 1932 р.	Інформація начальника райвідділу ДПУ Конотопському райкому КП/б/У про рішення колгоспників не виконувати планів хлібозаготівлі.	ф.П-42, оп.1, спр.175, арк.183-184
92	16 серпня 1932 р.	Про незадовільну роботу по хлібозаготівлі серед куркулів с.Карабутове Конотопського району.	Комуна. – 1932. – № 96. – 16 серпня, арк.1, Інв.№ 1347
93	16 серпня 1932 р.	Про мобілізацію комсомольців та піонерів на успішне виконання хлібозаготівлі в Конотопському районі.	Комуна. – 1932. – № 96. – 16 серпня, арк.1, Інв.№ 1347
94	18 серпня 1932 р.	Постанова пленуму Конотопського райкому КП/б/У про незадовільну роботу по виконанню плану хлібозаготівлі.	Комуна. – 1932. – № 97. – 18 серпня, арк.1, Інв.№ 1347
95	Вересень 1932 р.	Перебіг хлібозаготівель на 10 вересня 1932 р. по Конотопському району.	Комуна. – 1932. – № 108. – 18 вересня, арк.1, Інв.№ 1347
96	8 вересня 1932 р.	Протокол засідання Кузчанського с/г кредитно-кооперативного товариства про організацію куткових бригад для виконання плану хлібозаготівлі.	ф.Р-4742, оп.1, спр.15, арк.8
97	14 вересня 1932 р.	Про покарання мельнянських зривників хлібозаготівлі.	Комуна. – 1932. – № 107. – 14 вересня, арк.1, Інв.№ 1347
98	21 вересня 1932 р.	Про участь комуністів і комсомольців в бригадах по виконанню планів хлібозаготівлі по Шпотівському с/г виробничому товариству.	ф.Р-4943, оп.1, спр.10, арк.29
99	22 вересня 1932 р.	З протоколу засідання президії Конотопської РКК РСІ про необхідність виділення грошової дотації та кормів для Сахнянського радгоспу свинотресту в зв'язку з відсутністю продуктів харчування.	ф.Р-4537, оп.1, спр.85, арк.60
100	28 вересня 1932 р.	Про антихлібозаготівельну агітацію члена Бондарівської сільради Конотопського району Григорця.	Комуна. – 1932. – № 113. – 28 вересня, арк.1, Інв.№ 1347
101	Жовтень 1932 р.	Лист до газети "Легкая индустрия" про недостатню кількість продуктів харчування на Конотопському пенькозаводі.	ф.Р-4537, оп.1, спр.47, арк.74-75

102	4 жовтня 1932 р.	З постанови бюро Конотопського райкому КП/б/У про оголошення суворих доган уповноваженим по хлібозаготівлі с.Карабутове та с.Любитове.	Комуна. – 1932. – № 115. – 4 жовтня, арк.1, Інв.№ 1347
103	13 жовтня 1932 р.	Лист Київського облсоцзабезу Конотопській РСІ про факти голодування та жебракування мешканців Глухівського, Городнянського, Козелецького та Ніжинського інвалідних будинків через непостачання харчопродуктів Конотопторгом.	ф.Р-4537, оп.1, спр.71, арк.12
104	16 жовтня 1932 р.	Постанова бюро Конотопського райкому КП/б/У про незадовільне виконання річного плану хлібозаготівлі.	Комуна. – 1932. – № 122. – 18 жовтня, арк.1, Інв.№ 1347
105	22 жовтня 1932 р.	Відозва селян с.Попівки до всіх колгоспників та одноосібників Конотопщини з закликом виконати план хлібозаготівлі.	Комуна. – 1932. – № 123. – 22 жовтня, арк.1, Інв.№ 1347
106	28 жовтня 1932 р.	Про роботу спеціальної бригади по хлібозаготівлі в с.Пролетарському.	Комуна. – 1932. – № 125. – 28 жовтня, арк.2, Інв.№ 1347
107	12 листопада 1932 р.	Про засудження на конфіскацію майна за невиконання хлібозаготівлі середняка с.Карабутове Яковини Д.В.	Комуна. – 1932. – № 130. – 12 листопада, арк.1, Інв.№ 1347
108	16 листопада 1932 р.	Резолюція бюро Конотопського райкому КП/б/У про занесення на “чорну дошку” сел Бочечки, Козацьке, М.Самбір, Хижки.	ф.П-42, оп.1, спр.168, арк.83
109	22 листопада 1932 р.	Постанова президії Конотопського райвиконкому про преміювання кращих членів кутової бригади по хлібозаготівлі с.В.Самбір.	ф.Р-4819, оп.1, спр.353, арк.32
110	Грудень 1932 р.	Про виключення з партії голови Козацької сільради Скордіна за агітацію проти хлібозаготівлі.	Комуна. – 1932. – № 146. – 6 грудня, арк.1, Інв.№ 1347
111	1932-1933 рр.	Витяги з протоколів засідань президії Конотопського райвиконкому про виселення за межі України, позбавлення права землекористування, накладання штрафів за невиконання планів хлібозаготівлі.	ф.Р-4819, оп.5, спр.5, 6, оп.1, спр.353, 378
112	1932-1933 рр.	Карні справи по звинуваченню в невиконанні планів хлібо- та м'ясозаготівлі мешканців Конотопського району.	ф.Р-4777, оп.1, спр.448-1068
113	Січень 1933 р.	Про застосування методів бригад Листопада та Анісімова у виконанні хлібозаготівлі буксирними бригадами Конотопщини.	Комуна. – 1933. – № 17. – 2 лютого, арк.3, Інв.№ 1348
114	26 січня 1933 р.	Інформація інспектора Конотопської РСІ про застосування репресивних методів до злісних нездатчиків по с.Соснівка.	ф.Р-4537, оп.1, спр.47, арк.48
115	Березень 1933 р.	Висновки по перевірці стану підготовки до весняної засівкомпанії бригадами Конотопської РСІ.	ф.Р-4537, оп.1, спр.102, арк.1-2
116	Травень-вересень 1933 р.	Звіт Конотопської районної комісії по боротьбі з безпритульністю про облік дітей по дитбудинку та дитколєктору.	ф.Р-4537, оп.1, спр.103, арк.167-168
117	13 жовтня 1933 р.	Телеграма з Чернігова про зрив Конотопською райспоживспілкою відвантаження овочів для Ленінграду з вимогою вживання заходів по відвантаженню щоденно 450 тонн овочів.	ф.Р-4537, оп.1, спр.103, арк.269
118	31 березня 1934 р.	Донесення про сліпого бродячого гармоніста, який проводив контрреволюційну агітацію в Конотопському районі, починаючи з 1933 р.	ф.П-639, оп.1, спр.19, арк.24

VII. Краснопільський район.			
119	16 січня 1932 р.	Рішення бюро Миропільського райкому КП/б/У про покарання голів сільрад за зрив плану хлібозаготівлі.	ф.П-14, оп.1, спр.11, арк.42
120	1 лютого 1932 р.	Рішення бюро Миропільського райкому КП/б/У про організацію роботи активу по виконанню плану хлібозаготівлі.	ф.П-14, оп.1, спр.11, арк.59-60
121	28 лютого 1932 р.	Рішення бюро Миропільського райкому КП/б/У про випадки порушення порядку помолу зерна без дозволу сільрад, виступи проти хлібозаготівлі, оголошення доган головам сільрад за протидію виконанню плану хлібозаготівлі.	ф.П-14, оп.1, спр.11, арк.52, 53
122	1 квітня 1932 р.	Про незадовільний стан збору посівфонду та виконання плану хлібозаготівлі в селах Миропільського району.	ф.П-14, оп.1, спр.11, арк.66, 69
123	10 червня 1932 р.	Відомість про хід заготівлі птахопродуктів та молока по Миропільському району.	ф.П-14, оп.1, спр.8, арк.35
VIII. Кролевецький район.			
124	1932 р.	Протоколи зборів колгоспників Кролевецького району про хлібозаготівлю.	ф.П-438, оп.1, спр.190
125	1932-1933 рр.	Розпорядження Тулиголівського райкому КП/б/У про надання 25 % хліба громадянам, які знайшли хліб у куркулів.	ф.П-299, оп.2, спр.20, арк.4
126	1933 р.	Доповідні записки, політдонесення начальника політвідділу Кролевецької МТС про протидію хлібозаготівлі в Кролевецькому районі.	ф.П-572, оп.1, спр.2
127	13 травня 1934 р.	Постанова Чернігівського бюро обкому КП/б/У про стан Кролевецького дитячого містечка і велику смертність дітей протягом 1933 р.	ф.П-572, оп.1, спр.14, арк.26-27
IX. Лебединський район.			
128	4 січня 1932 р.	Лист голови правління РКС про заборону розподілу хліба на трудові до повного виконання задачі хліба державі колгоспом "Перемога" х.Костів Рябушанської сільради.	ф.Р-2480, оп.1, спр.6, арк.6
129	8 лютого 1932 р.	Рішення засідання Гудимівської с/р про організацію показового суду над злісними нездатчиками хліба.	ф.Р-625, оп.1, спр.47, арк.1-2
130	12 березня 1932 р.	Акт об'їждчика Будильської артілі ім.Петровського про крадіжку колгоспником М.О.Шапошником картоплі і направлення справи до суду.	ф.Р-2708, оп.2, спр.16, арк.123, 126
131	26 березня 1932 р.	Заява гр.Никоненко У.Д. до Будильської с/р з проханням повернути конфіскований в неї хліб, одержаний на трудові.	ф.Р-2708, оп.2, спр.16, арк.99
132	29 березня 1932 р.	Лист Лебединського райвиконкому про стягнення недоплат з усіх видів податку з осіб, що виїхали за межі села, з заробітку по місцю їх нинішньої роботи.	ф.Р-2691, оп.1, спр.59, арк.58
133	27 травня 1932 р.	Про відкриття в с.Будилка дитячих ясел та відсутність продуктів харчування для них.	ф.Р-2708, оп.1, спр.15, арк.43
134	28 липня 1932 р.	Лист голови Лебединського райвиконкому до голови Будильської с/р про незадовільну роботу по виявленню кулацьких господарств для індивідуального оподаткування.	ф.Р-631, оп.1, спр.8, арк.183
135	29 липня 1932 р.	Заява гр. Стадника І.М. до Маловисторопської продподаткової комісії про зниження продподатку.	ф.Р-2694, оп.1, спр.214, арк.16

136	Серпень 1932 р.	Протоколи загальних зборів та засідань правління Гарбарівського колгоспу "Червона армія" про не-реальність плану хлібозаготівлі на 1932 р.	ф.Р-2711, оп.1, спр.23, арк.75, 77, 78, 80
137	15 жовтня 1932 р.	Рішення виробничої наради членів колгоспу та одно-осібників м. Лебедина про реальність плану картопле-заготівлі.	ф.Р-2461, оп.1, спр.66, арк.89
138	23 жовтня 1932 р.	Рішення загальних зборів Будильської артілі ім.Петровського про організацію гарячих сніданків для учнів.	ф.Р-2708, оп.1, спр.15, арк.70 зв.
139	Листопад 1932 р.	Про норми здачі птиці державі по с.Будилка Лебе-динського району.	ф.Р-2708, оп.1, спр.60, арк.4
140	22 листопада 1932 р.	Рішення засідання правління колгоспу ім.Петровського с.Будилка про виключення з членів колгоспу за агітацію про нереальність плану хлібоза-готівлі.	ф.Р-2708, оп.1, спр.15, арк.89-91 зв.
141	26 листопада 1932 р.	Протокол засідання виїзної трійки Харківської облас-ної КК РСІ про незадовільне виконання планів хлібо-, м'ясо-, картоплезаготівлі по Будильській сільраді.	ф.Р-631, оп.1, спр.19, арк.11-13
142	3 грудня 1932 р.	Постанова Лебединського райвиконкому про позбав-лення права користування землею та садибою злісних нездатчиків хліба по Будильській сільраді.	ф.Р-631, оп.1, спр.19, арк.5-10
143	24 грудня 1932 р.	Про накладення грошового штрафу на злісних нездат-чиків хліба по Маловисторопській сільраді.	ф.Р-2694, оп.1, спр.177, арк. 115
144	24 грудня 1932 р.	Про норми видачі дозволу на помел зернових по колгоспному та одноосібному секторах с.Михайлівка Маловисторопської сільради.	ф.Р-2694, оп.1, спр.181, арк. 21
145	27 грудня 1932 р.	Лист Лебединського райземвідділу про заборону витрачання продуктів харчування в колгоспі ім.Петровського с.Будилка без узгодження з райзем-відділом.	ф.Р-2708, оп.2, спр.16, арк.5
146	30 грудня 1932 р.	Розпорядження Лебединського райвиконкому Бу-дильському колгоспу ім.Петровського про негайне вивезення всієї заготовленої картоплі.	ф.Р-2708, оп.2, спр.16, арк.6
147	30 грудня 1932 р.	Протокол поширеного засідання президії Михай-лівської сільради про конфіскацію землі у зривників плану хлібозаготівлі і передачі її колгоспу.	ф.Р-2573, оп.2, спр.4, арк.170
148	1932 р.	Відомості про кількість господарств та населення по сільрадах Лебединського району.	ф.Р-2689, оп.1, спр.66, арк.2, 223- 227
149	1932-1933 рр.	Зведені відомості про зміни в кількості населення Лебединського району.	ф.Р-2689, оп.1, спр.9а, арк.46-48,51, 54
150	1932-1933 рр.	Відомості про кількість господарств та людність по Михайлівській сільраді.	ф.Р-2689, оп.1, спр.9, арк.300
151	1932-1933 рр.	Відомості про кількість господарств і населення по Ворожбянській с/р.	ф.Р-2689, оп.1, спр.9а, арк.12
152	1932-1933 рр.	Відомості про кількість господарств та населення по В.Висторопській с/р.	ф.Р-2689, оп.1, спр.9а, арк.11
153	1932-1933 рр.	Заяви громадян до Будильської с/р про незаконну конфіскацію продуктів харчування.	ф.Р-631, оп.1, спр.39
154	1932-1933 рр.	Списки господарств по Будильській с/р, які за невиконання планів хлібозаготівлі були оштрафовані.	ф.Р-631, оп.1, спр.42
155	1932-1933 рр.	Акти обшуків громадян с.Будилка, які не виконали поставки державі.	ф.Р-631, оп.1, спр.43

Голодомор 1932-1933 років на Сумщині

156	1932-1933 рр.	Акти про вилучення хліба у осіб, що не виконали плану хлібозаготівлі по м. Лебедину.	ф.Р-2461, оп.1, спр.180
157	1932-1933 рр.	Заяви громадян артілі ім. Фрунзе с.Гудимівка про видачу продуктів харчування.	ф.Р-2717, оп.2, спр.1
158	Січень 1933 р.	Лист бригадних організаторів газет "Комуніст" і "За колективізацію" про організацію рейду боротьби за повернення розкраденого хліба".	ф.Р-2717, оп.1, спр.1, арк.8
159	4 січня 1933 р.	Рішення загальних зборів колгоспників колгоспу ім.Лисянського с.Межирич про видачу до суду осіб, що не виконали плану хлібозаготівлі.	ф.Р-2472, оп.1, спр.3, арк.18
160	9 січня 1933 р.	Акт про вилучення 54 кг борошна та 40 кг кукурудзи у жителя с.Михайлівка Погорілого М.І.	ф.Р-2573, оп.1, спр.8, арк.8
161	13 січня 1933 р.	Лист Лебединського райвиконкому до Михайлівської сільради про негайне вилучення у селян домашніх засобів переробки зерна.	ф.Р-2573, оп.1, спр.8, арк.11
162	27 січня 1933 р.	Заява жителя с.Михайлівка Тарана про виділення хліба для харчування.	ф.Р-2573, оп.3, спр.2, арк.32
163	9 лютого 1933 р.	Характеристики господарств м. Лебедина, оштрафованих за невиконання планів заготівель.	ф.Р-2461, оп.1, спр.182, арк.17-20
164	21 лютого 1933 р.	Лист голови Лебединського райвиконкому до голів сільрад про боротьбу з таємним помелом зерна.	ф.Р-631, оп.1, спр.26, арк.1
165	24 березня 1933 р.	Постанова Лебединського райвиконкому "Про організацію харчової допомоги дитячому населенню".	ф.Р-2710, оп.1, спр.3, арк.36
166	24 березня 1933 р.	Лист Лебединського райвиконкому до голів сільрад "Про окремі випадки голодування в окремих колгоспах та необхідність перераховувати гроші на допомогу голодуючим".	ф.Р-2716, оп.1, спр.2, арк.7, 8; ф.Р-2710, оп.1, спр.3, арк.8; ф.Р-2709, оп.1, спр.8, арк.84
167	26 березня 1933 р.	Заява гр.Хелемелі до колгоспу "Вільна праця" с.Глушівка про надання допомоги продуктами.	ф.Р-2709, оп.1, спр.7, арк.12
168	1 червня 1933 р.	Про незгоду окремої групи селян с.Куличка сплачувати податок грішми та хлібом.	ф.Р-2488, оп.1, спр.18, арк.17
169	2 червня 1933 р.	Про позбавлення колгоспників артілі "2-га п'ятирічка" м. Лебедина та артілі "Вільна праця" с.Глушівка присадибних ділянок за саботаж роботи в колгоспі.	ф.Р-2710, оп.1, спр.2, арк.63; ф.Р-2709, оп.1, спр.8, арк.42
170	27 червня 1933 р.	Про зняття з хлібного постачання робітників Лебединського дитячого будинку №1.	ф.Р-952, оп.1, спр.14, арк.8
171	4 липня 1933 р.	Протокол об'єднаного бюро Лебединського райкому КП/б/У та президії РКК про наслідки перевірки врожайності по Лебединському району та застосування репресивних заходів по відношенню до службових осіб, винних в заниженні показників врожайності.	ф.Р-805, оп.1, спр.25, арк.1, 2
172	13 липня 1933 р.	Лист Лебединського райкому КП/б/У секретарю партійного осередку колгоспу ім.13-річчя Червоної Армії с.Будилка про обов'язкове виконання плану картоплездачі.	ф.Р-2716, оп.1, спр.2, арк.183
173	18 липня 1933 р.	Лист Лебединського райкому КП/б/У, райвиконкому та політвідділів Лебединської та В.Висторопської МТС про причини зриву плану хлібозаготівлі за 1932 р. та порядок авансування хлібом колгоспників у 1933 році.	ф.Р-2709, оп.1, спр.11, арк.2
174	28 липня 1933 р.	Рішення засідання правління Будильського колгоспу ім.Петровського про передачу до суду справи Семютю Д.П. за крадіжку колосків.	ф.Р-2708, оп.1, спр.18, арк.36

175	Серпень 1933 р.	Лист голови Лебединської сільради до голови Гарбарівського колгоспу "Червона Армія" про негайне виконання хлібного податку.	ф.Р-2711, оп.1, спр.9, арк.48
176	1 серпня 1933 р.	Лист секретаря Лебединського райкому КП/б/У до колгоспу "Вільна праця" с.Глушівка про недоброяркісне харчування колгоспників в полі.	ф.Р-2709, оп.1, спр.8, арк.20
177	20 серпня 1933 р.	Про невиконання хлібзаготівлі по одноосібним господарствам Лебединського району.	ф.Р-2461, оп.1, спр.68, арк.43
178	28 серпня 1933 р.	Про прийняття до комуні "Червоний стяг" с.Куличка 10 дітей з дитбудинку.	ф.Р-2488, оп.1, спр.18, арк.28
179	8 вересня 1933 р.	Лист уповноваженого комітету по заготівлі по Лебединському району до голови Гарбарівського колгоспу "Червона Україна" про обов'язкове виконання плану по заготівлі картоплі.	ф.Р-2711, оп.1, спр.8, арк.35
180	13 вересня 1933 р.	Про передачу на патрунування 44-х дітей-сиріт до колгоспу "Червоний день" Кургано-Озацької с/р.	ф.Р-2695, оп.1, спр.73, арк.23
181	Жовтень 1933 р.	Заклик до комуністів, комсомольців, колгоспників виконати зобов'язання колгоспу ім. Фрунзе с.Гудимівка перед державою до 16-ї річниці Великого Жовтня.	ф.Р-2717, оп.1, спр.3, арк.6
182	13 жовтня 1933 р.	Про устаткування патронату для дітей-сиріт в Гудимівській сільраді.	ф.Р-625, оп.1, спр.66, арк.25 зв.,26
183	9 грудня 1933 р.	Лист уповноваженого до голови колгоспу ім.13-річчя Червоної Армії х.Кулички Будильської сільради про додаткове оподаткування колгоспників 5% хлібним податком.	ф.Р-2716, оп.1, спр.1, арк.15
184	1933 р.	Список безнадійних недоплат по культзбору по Михайлівській сільраді.	ф.Р-2573, оп.1, спр.5, арк.30
185	1933 р.	Скарги червоноармійців на незабезпеченість їх сімей продуктами харчування в м. Лебедині.	ф.Р-2461, оп.1, спр.196, арк.4, 5, 89-94
186	1933 р.	Листи червоноармійців до Лебединської районної контрольної комісії РСІ про надання матеріальної допомоги їх сім'ям.	ф.Р-805, оп.1, спр.24
187	1933 р.	План заготівлі м'яса та молока по Лебединському району на III-IV кв. 1933 року.	ф.Р-2689, оп.1, спр.13, арк.65
188	1933 р.	Лист піонера Новотроїцької школи Пристайлівської сільради до Постишева з проханням допомоги повернути корову, відібрану за несплату молокоподатку.	ф.Р-715, оп.1, спр.65, арк.149
189	1933-1934 рр.	Відомості про смертність дітей Лебединського дитбудинку №1.	ф.Р-952, оп.1, спр.22
190	Березень 1934 р.	Заява гр. Проценко М.К. до голови Глушівського колгоспу "Вільна праця" про виділення хліба для харчування.	ф.Р-2709, оп.1, спр.63, арк.35
Х. Липоводолинський район.			
191	1932 р.	Постанова Липоводолинської КК КП/б/У про оголошення доган та виключення з партії за протидію хлібзаготівлі.	ф.П-24, оп 1, спр.89, арк.7, 8
192	7 листопада 1932 р.	Список колгоспів і сільрад, яким дано знижку плану хлібзаготівлі.	ф.П-24, оп.1, спр.88, арк.108, 109
193	14 листопада 1932 р.	Про виключення з партії та передачу до суду справи голови колгоспу ім.Петровського Подільківської сільради за видачу хлібного авансу колгоспникам та приховування продуктів харчування.	ф.П-24, оп.1, спр.89, арк.9

Голодомор 1932-1933 років на Сумщині

194	15 листопада 1932 р.	Постанова бюро Липоводолинського райкому КП/б/У про незадовільний стан хлібозаготівлі в районі.	ф.П-24, оп.1, спр.88, арк. 111,112
195	18 грудня 1932 р.	Постанова бюро Липоводолинського райкому КП/б/У про посилення репресивних заходів судовими органами проти зривників виконання плану хлібозаготівлі, про протизаконні методи хлібозаготівлі в окремих сільрадах Липоводолинського району.	ф.П-24, оп.1, спр.88, арк. 136-139
196	29 грудня 1932 р.	Постанова бюро Липоводолинського райкому КП/б/У про вилучення хліба у селян, який було незаконно роздано до виконання плану хлібозаготівлі.	ф.П-24, оп.1, спр.88, арк. 154
197	6 січня 1933 р.	Протокол бюро Липоводолинського райкому КП/б/У про виконання плану хлібозаготівлі, посилення репресій, організацію бригад по хлібозаготівлі.	ф.П-24, оп.1, спр.91, арк. 2-3
198	10 січня 1933 р.	Рішення бюро Липоводолинського райкому КП/б/У про оголошення доган керівникам за зрив хлібозаготівлі.	ф.П-24, оп.1, спр.91, арк. 4-5
199	17 січня 1933 р.	Про опір виконанню плану хлібозаготівлі в с.Липова Долина, Капустинці, Русанівка, Синівка.	ф.П-24, оп.1, спр.91, арк. 20-21
200	10 лютого 1933 р.	Про недостатню забезпеченість хлібом та продуктами харчування студентів зоотехнікуму.	ф.П-24, оп.1, спр.91, арк. 48
201	10 лютого 1933 р.	Про розкрадання хліба, загибель коней і свиней через відсутність кормів в колгоспі "Комуніст" с.Кимлички.	ф.П-24, оп.1, спр.91, арк. 53-55
202	26 березня 1933 р.	Рішення бюро райкому про організацію допомоги селянам, що мають харчові ускладнення і створення комісії по збиранню продуктів харчування для них.	ф.П-24, оп.1, спр.91, арк. 93
203	9 квітня 1933 р.	Список колгоспів і сільрад, яким надано харчову допомогу.	ф.П-24, оп.1, спр.91, арк. 121
204	19 квітня 1933 р.	Рішення бюро Липоводолинського райкому КП/б/У про організацію гарячих сніданків по школах району для учнів, що не відвідують школу через незадовільне харчування вдома.	ф.П-24, оп.1, спр.91, арк. 127-128
205	19 червня 1933 р.	Резолюція пленуму Липоводолинського райкому КП/б/У про організацію здачі хліба державі, зняття керівників району з посад за зрив хлібопостачання.	ф.П-24, оп.1, спр.90, арк.30, 55, 56
206	4 липня 1933 р.	Рішення бюро Липоводолинського райкому КП/б/У про облік бросових посівів та направлення неповнолітніх дітей, які залишились самі в цих господарствах, в інтернати.	ф.П-24, оп.1, спр.91, арк. 214
XI. Недригайлівський район.			
207	7 жовтня 1932 р.	Постанова пленуму Недригайлівського райкому КП/б/У про заборону видавати хліб та продукти харчування до виконання плану хлібозаготівлі.	ф.П-37, оп.1, спр.29, арк.39
208	Грудень 1932 р.	Список відсталих у хлібозаготівлі районів, до яких заборонено завозити промкрам.	Колективіст-ударник. – 1933. – № 3. – 6 січня, арк.1, Інв. № 64
209	26 грудня 1932 р.	Постанова Чернігівського обласного організаційного комітету "Про накладання натурального штрафу розміром 5-місячного плану хлібозаготівлі на колгоспи "Перемога" Вільшанської сільради та "Світовий Жовтень" Хмельівської сільради.	Колективіст-ударник. – 1933. – № 2. – 4 січня, арк.1, Інв. № 64

210	28 грудня 1932 р.	Постанова бюро Недригайлівського РК ЛКСМУ про виключення з комсомолу, зняття з роботи та притягнення до судової відповідальності секретаря Гринівського осередку ЛКСМУ Острівного за розвал роботи по хлібозаготівлі.	Колективіст-ударник. – 1933. – № 1. – 1 січня, арк.1, Інв.№ 64
211	Січень 1933 р.	Відкритий лист червоноармійців-недригайлівців до всіх колгоспників та трудящих одноосібників Недригайлівського району з закликом виконати план хлібозаготівлі.	Колективіст-ударник. – 1933. – № 3. – 6 січня, арк.1, Інв.№ 64
212	8 січня 1933 р.	Виконання плану хлібозаготівлі одноосібним сектором по Недригайлівському району.	Колективіст-ударник. – 1933. – № 5. – 11 січня, арк.1, Інв.№ 64
213	14 січня 1933 р.	Про виключення з партії та віддачу до суду секретаря партосередку Сердюка та голови сільради Салія з с.Козельного за зрив хлібозаготівлі.	Колективіст-ударник. – 1933. – № 6. – 14 січня, арк.1, Інв.№ 64
214	2 лютого 1933 р.	Про успішну роботу буксирної бригади колгоспу “Вперед” с.Хустянка по хлібозаготівлі.	Колективіст-ударник. – 1933. – № 12. – 2 лютого, арк.1, Інв.№ 64
215	25 березня 1933 р.	Постанова Недригайлівського райкому КП/б/У про факти смерті від голоду мешканців с.Рубанка, Курмани, Зеленківка, Недригайлів.	ф.П-37, оп.1, спр.33, арк.132
216	30 березня 1933 р.	Постанова бюро Недригайлівського райкому КП/б/У про оголошення догани уповноваженому РПК по с.Рубанка за приховування випадків смерті людей від голоду.	ф.П-37, оп.1, спр.33, арк.136
217	17 квітня 1933 р.	Про організацію громадського харчування в селах Недригайлівського району.	Колективіст-ударник. – 1933. – № 35. – 17 квітня, арк.1, Інв.№ 64
218	27 липня 1933 р.	Постанова бюро Недригайлівського райкому КП/б/У про використання для громадського харчування в колгоспі ім. Косіора Іваницької сільради “води і бур’яну”.	ф.П-37, оп.1, спр.35, арк.1
ХІІ. Охтирський район.			
219	19 січня 1932 р.	Інформаційний лист Охтирського КНС про виконання плану хлібозаготівлі і участь буксирних бригад.	ф.Р-6739, оп.1, спр.202, арк.1
220	8 жовтня 1932 р.	Про невиконання плану хлібозаготівлі в Охтирському районі.	ф.П-26, оп.1, спр.19, арк.304
221	6 грудня 1932 р.	Постанова Охтирського райвиконкому про заборону торгівлі м’ясом та худобою до повного виконання районного плану м’ясозаготівлі.	ф.Р-6739, оп.1, спр.204, арк. 6
222	11 січня 1933 р.	Рішення бюро Охтирського райкому КП/б/У про виключення з партії і засудження голови Олешнянської сільради за зрив хлібозаготівлі.	ф.П-26, оп.1, спр.22, арк.65
223	22 січня 1933 р.	Рішення бюро Охтирського райкому КП/б/У про посилення репресивних заходів до осіб, що не виконали плану хлібозаготівлі.	ф.П-26, оп.1, спр.21, арк.70-72
224	25 січня 1933 р.	Про протидію хлібозаготівлі та організацію схованок для хліба в Бакирівській сільраді Охтирського району.	ф.П-26, оп.1, спр.22, арк.159
225	26 січня 1933 р.	Протокол бюро Охтирського райкому КП/б/У про заборону створювати насінневі фонди до виконання плану хлібозаготівлі.	ф.П-26, оп.1, спр.21, арк.75

Голодомор 1932-1933 років на Сумщині

226	17 лютого 1933 р.	Повідомлення про смерть в с.Литовка Охтирського району 10 громадян через "споживання хліба з гнилого лушпиння".	ф.П-26, оп.1, спр.22, арк.8
227	21 лютого 1933 р.	Інформація про несвоєчасне поховання померлих від голоду громадян в с.Литовка Охтирського району.	ф.П-26, оп.1, спр.22, арк.15
228	24 лютого 1933 р.	Відомості про роботу міліції Охтирського району по вилученню хліба.	ф.Р-2310, оп.1, спр.331, арк.34
229	2 березня 1933 р.	Про факти знищення коней для споживання в Охтирському районі.	ф.П-26, оп.1, спр.22, арк.21
230	10 березня 1933 р.	Інформація про вилучення захованого хліба в с.Новопостроне Охтирського району.	ф.П-26, оп.1, спр.22, арк.27
231	15 березня 1933 р.	Інформаційний лист про випадки голоду серед дітей шкільного віку в Охтирському районі.	ф.П-26, оп.1, спр.22, арк.33
232	26 березня 1933 р.	Протокол засідання бюро Охтирського райкому КП/б/У про окремі харчові труднощі в селах Олешня, Хухра, Кириківка, Яблучне та м. Охтирці та організацію харчової допомоги.	ф.П-26, оп.1, спр.21, арк.101
233	11 червня 1933 р.	Лист військового комісара до Охтирського райкому КП/б/У та райвиконкому про надання допомоги голодуючим сім'ям червоноармійців та смерть від голоду родини червоноармійця Калашника.	ф.П-26, оп.1, спр.22, арк.166
234	19 серпня 1933 р.	Постанова бюро Охтирського райкому КП/б/У про велику смертність безпритульних дітей.	ф.П-26, оп.1, спр.21, арк.194
235	Листопад 1933 р.	Про організаційну роботу політвідділу Охтирського району по колективізації та хлібоздачі.	Соціалістична перебудова. – 1933. – №128. – 7 листопада, арк.3, Інв. №1594
236	3 листопада 1933 р.	Протокол засідання бюро Охтирського райкому КП/б/У про відкриття в м. Охтирка будинку для безпритульних дітей та патронаж дітей в колгоспах.	ф.П-26, оп.1, спр.22, арк.87
ХІІІ. Путивльський район.			
237	1932 р.	Про конфіскацію хліба у селянки Плотникової з Путивльського району.	Ленинський путь. – 1933. – №1. – 3 січня, арк.1, Інв. № 45
238	1932 р.	Рапорт уповноваженого райкому КП/б/У по Ховзівській сільраді про перевиконання плану хлібозаготівель на 102,1 %.	Ленинський путь. – 1933. – №1. – 3 січня, Інв. № 45
239	10 вересня 1932 р.	Інформаційний лист секретаря Путивльського райкому КП/б/У Харківському облпарткому про хід хлібозаготівлі в районі.	ф.П-5, оп.1, спр.152, арк.5
240	Грудень 1932 р.	Протокол засідання закритих зборів Волокитинського партійного осередку Путивльського району про створення штурмових бригад по хлібозаготівлі.	ф.П-39, оп.1, спр.321, арк.29
241	13 грудня 1932 р.	Про репресивні заходи до членів партії, що не згодні з політикою партії на селі.	ф.П-5, оп.1, спр.152, арк.13-15
242	Січень 1933 р.	Про репресії до комсомольців, що саботують хлібозаготівлю.	Ленинський путь. – 1933. – №1. – 3 січня, Інв. № 45
243	Січень 1933 р.	Постанова об'єднаного засідання бюро Путивльського райкому КП/б/У і президії КК про виключення з партії за невиконання хлібозаготівлі.	Ленинський путь. – 1933. – №2. – 6 січня, арк.2, Інв. № 45
244	Січень 1933 р.	Вирок Чернігівського обласного суду про розстріл вчителя Яцинської школи за зрив хлібозаготівлі.	Ленинський путь. – 1933. – №3. – 9 січня, арк.1, Інв. № 45

245	12 січня 1933 р.	Постанова Путивльського райвиконкому про позбавлення права землекористування за зрив хлібозаготівлі мешканців Путивльського району.	Ленинський путь. – 1933. – №6. – 18 січня, арк.2, Інв. № 45
246	Березень 1933 р.	Про роботу комсомольців с.Веселе по збиранню насінневих фондів у одноосібників.	Ленинський путь. – 1933. – №29. – 24 березня, арк.1, Інв. № 45
247	Травень 1933 р.	Наказ голови Чернігівської облспоживспілки голові Путивльської райспоживспілки про випадки недостатнього забезпечення продуктами харчування спецконтингенту.	ф.П-711, оп.1, спр.1, арк.12-14
XIV. Роменський район.			
248	1932 р.	Акти опису майна громадян с.Процівка, які не виконали плани хлібозаготівлі.	ф.Р-5603, оп.1, спр.23
249	1932 р.	Карна справа по обвинуваченню селянки с.Рогинці Гвоздецької П.Д. в крадіжці раніше конфіскованої за несплату податків корови з колгоспного хліва.	ф.Р-5970, оп.5, спр.480
250	1932 р.	Відомості про кількість селянського населення Роменського району.	ф.Р-5783, оп.1, спр.27
251	1932 р.	Акти опису майна в рахунок погашення боргів за невиконання хлібозаготівлі по Засульській сільраді.	ф.Р-5945, оп.1, спр.85
252	1932 р.	Про застосування штрафів за невиконання плану хлібозаготівлі по Засульській сільраді.	ф.Р-5945, оп.1, спр.82, арк.25, 27
253	1932 р.	Акти вилучення продуктів харчування за несплату хлібоподатку по Засульській сільраді.	ф.Р-5945, оп.1, спр.67
254	1932 р.	Матеріали по хлібозаготівлі по Лозівській сільраді.	ф.Р-5835, оп.1, спр.14
255	1932 р.	Про застосування репресій до жителів Велико-Будківської сільради, які не виконали хлібозаготівлю.	ф.Р-5940, оп.1, спр.32
256	1932 р.	Заяви та скарги громадян до Роменського райвиконкому про невірне оподаткування.	ф.Р-4549, оп.1, спр.250
257	1932 р.	Заяви громадян та довідки Роменської міської Ради на дозвіл на забій свиней та помел зерна.	ф.Р-4556, оп.1, спр.426, 427, 428, 442, 443
258	1932 р.	Постанова Чернігівського оргбюро КП/б/У про стан хлібозаготівель в Роменському районі та виключення з партії і зняття з роботи керівників Роменського району за саботування хлібозаготівлі.	Радянське життя. – 1933. – №1. – 2 січня, арк.2, Інв. № 72
259	1932 р.	Про розстріл за приховування хліба куркуля Пилипенка з с.Ярмолинці.	Радянське життя. – 1933. – №3. – 7 січня, арк.1, Інв. № 72
260	2 січня 1932 Р.	Протокол засідання Засульської сільради про доведення додаткового плану хлібозаготівлі громадянам Засульської сільради, що виконали попередній план.	ф.Р- 5945, оп.1, спр.84, арк.1, 2
261	14 січня 1932 р.	Про затвердження ударних бригад по перевірці і виявленню схованого хліба по Житнянській сільраді.	ф.Р- 5944, оп.1, спр.178, арк.9
262	23 січня 1932 р.	Про організацію ударних бригад для виконання плану хлібозаготівлі по одноосібному сектору с.Харитонівка В.Бубнівського району.	ф.Р-5821, оп.1, спр.209, арк.4
263	6 лютого 1932 р.	Рішення куткових зборів х. Ланджуського В.Будківської сільради про невиконання зустрічного плану хлібозаготівлі.	ф.Р-5940, оп.1, спр.44, арк.7

Голодомор 1932-1933 років на Сумщині

264	7 лютого 1932 р.	Лист завідуючого Роменським дитячим будинком до райвідділу народної освіти про катастрофічний стан забезпечення продуктами харчування вихованців дитбудинку.	ф.Р- 6012, оп.1, спр.6, арк.9
265	21 лютого 1932 р.	Лист В.Бубнівського райвиконкому про надання сільрадам права на конфіскацію майна у куркулів.	ф.Р-6040, оп 1, спр.100, арк.220
266	25 квітня 1932 р.	Про збільшення випадків крадіжок на базарах м. Ромни.	ф.Р-4556, оп.1, спр.228, арк.109
267	10 травня 1932 р.	Заява секретаря осередку ЛКСМУ та секретаря сільради с. Кашпурі до Політбюро ЦК КП(б)У про зловживання керівництва сільради під час хлібозаготівлі, протоколи допиту свідків.	ф.Р-5934, оп.1, спр.117, арк.2-5
268	21 травня 1932 р.	Незгода окремих громадян с.Процівка з постановами Уряду про хлібо- та м'ясозаготівлю.	ф.Р-5603, оп.1, спр.22, арк.1-2
269	4 липня 1932 р.	Протокол засідання президії Лозівської сільради про організацію комісії сприяння хлібозаготівлі.	ф.Р-5835, оп.1, спр.13, арк.39а
270	31 липня 1932 р.	Протокол засідання президії Мало-Бубнівської сільради про нереальність плану хлібозаготівлі на 1932 рік.	ф.Р-6040, оп.1, спр.83, арк.32
271	10 серпня 1932 р.	Про збільшення кількості підкидьків в Роменському дитбудинку.	ф.Р- 5695, оп.1, спр.21, арк.71
272	29 серпня 1932 р.	Лист Роменської райколгоспспілки до всіх колгоспів району про припинення випічки хліба та видачі колгоспникам при спільному харчуванні.	ф.Р-6005, оп.2, спр.38, арк.18
273	17 вересня 1932 р.	Постанова В.Бубнівського райвиконкому про норми дозволу помелу зернових та олійних культур на ідця.	ф.Р-6040, оп.1, спр.94, арк.69
274	Листопад 1932 р.	Відомості про кількість вилученого хліба по Роменському району.	ф.Р-4549, оп.1, спр.228
275	Листопад 1932 р.	Про заборону видавати хліб колгоспникам до виконання плану хлібозаготівлі в Великобудківській сільгоспартії "Червона зірка".	ф.П-79, оп.1, спр.31, арк.29
276	1 грудня 1932 р.	Про обов'язкову здачу на пункти "Заготзерно" в рахунок хлібозаготівлі лишків озимих посівфондів.	ф.Р-6005, оп.2, спр.36, арк.31
277	4 грудня 1932 р.	Рішення загальних зборів громадян Плавещенської сільради про вживання найсуворіших заходів до зривників хлібозаготівлі.	ф.Р-6049, оп.1, спр.3, арк.1 зв., 2
278	4 грудня 1932 р.	Постанова засідання президії Роменського райвиконкому про повернення незаконно виданих авансів понад 15% колгоспами, які не виконали плану хлібозаготівлі.	ф.Р-4549, оп.1, спр.180, арк.1
279	9 грудня 1932 р.	З протоколу засідання ради артлі ім. Шевченка с.Лозова про обов'язкове перевиконання перевіювання половини та переобмолот соломи.	ф.Р-6016, оп.1, спр.39, арк.106
280	15 грудня 1932 р.	З протоколу засідання Мало-Бубнівської сільради про заборону відпускати крам та видавати дозвіл на помел жита особам, що не виконали хлібозаготівлі.	ф.Р-6040, оп.1, спр.81, арк.52
281	21 грудня 1932 р.	Протокол засідання колгоспу "3-й вирішальний" с.Коржі про виключення з членів колгоспу колгоспників, що не виконали плани хлібозаготівлі.	ф.Р-6153, оп.1, спр.9, арк.18-19
282	24 грудня 1932 р.	Постанова Роменського райвиконкому про затвердження постанов президій сільрад про застосування репресій до одноосібників, які не виконали план хлібозаготівлі.	ф.Р-4549, оп.1, спр.168, арк.1
283	Грудень 1932 р.	Про накладання штрафів на колгоспи та одноосібників, що не виконали плани хлібозаготівлі.	ф.Р-4549, оп.1, спр.180, 181

284	1932-1933 рр.	Заяви членів Коржівського колгоспу "3-й вирішальний" про видачу хліба голодуючим сім'ям.	ф.Р-6153, оп.1, спр.7, арк.100-107, 120; спр.20, арк.11, 13
285	1932-1933 рр.	Акти опису майна для продажу за несплату податків громадян Ярмолинської сільради.	ф.Р-5918, оп.1, спр.74
286	1932-1933 рр.	Акти опису майна громадян Оксютинської сільради за невиконання плану хлібозаготівлі.	ф.Р-6050, оп.1, спр.12, 13
287	1932-1933 рр.	Про незадовільний стан хлібозаготівлі по кутках Засульської сільради.	ф.Р-5945, оп.1, спр.121
288	1932-1933 рр.	Акти опису майна громадян Житнянської сільради в рахунок сплати штрафів за невиконання хлібозаготівлі.	ф.Р-5944, оп.1, спр.189, 190
289	1932-1933 рр.	Акти на конфіскацію зернових у жителів с.М.Бубни, які не виконали хлібопоставки.	ф.Р-6040, оп.1, спр.93
290	1932-1933 рр.	Про накладання штрафів, вилучення хліба, видачу до суду громадян Лозівської сільради, що не виконали хлібозаготівлю.	ф.Р-5835, оп.1, спр.13, арк.64-66, 105-106, 168-169
291	1932-1933 рр.	Постанови Роменського райвиконкому про виселення за межі України куркульських господарств, що не виконали плану хлібозаготівлі.	ф.Р-4549, оп.1, спр.169
292	1932-1933 рр.	Рішення засідання президії Засульської сільради про видачу до суду, застосування штрафів за злісне невиконання плану по хлібозаготівлі.	ф.Р-5945, оп.1, спр.84, арк.6-8, 24-26, 39
293	1933 рр.	Протоколи засідань Роменського райвиконкому про затвердження рішень Оксютинської сільради про застосування репресій до осіб, які не виконали плани хлібозаготівлі.	ф.Р-6050, оп.1, арк.17, 22
294	1933 рр.	Заяви колгоспників Зарудянської артлі "Більшовицька перемога" про виділення продуктів, бо їх сім'ї пхнуть з голоду.	ф.Р-6152, оп.1, спр.1, арк.1-31
295	1933 рр.	Постанови сільрад Роменського району про застосування репресій до саботажників хлібо-, картопле-, м'ясо -, молокозаготівлі.	ф.Р-4549, оп.1, спр.320-334, 351, 352, 354
296	1933 рр.	Постанови Роменського райвиконкому про позбавлення права землекористування та накладання штрафів на селян Роменського району, що не виконали планів хлібозаготівлі.	ф.Р-4549, оп.1, спр.310-313
297	1933 рр.	Постанова бюро Роменського райкому КП/б/У "Про проведення єдиного політдня в колгоспах, радгоспах, МТС, серед бідняків і середняків-одноосібників з опрацюванням ухвал РНК і РПК про хлібозаготівлю.	ф.Р-5940, оп.1, спр.69, арк.7
298	1933 рр.	Про застосування репресій до мешканців В.Будківської сільради, які не виконали хлібозаготівлю.	ф.Р-5940, оп.1, спр.59, 60
299	1933 рр.	Про застосування репресій до мешканців Засульської сільради, які не виконали хлібозаготівлю.	ф.Р-5945, оп.1, спр.120
300	1933 р.	Справи про стягнення штрафів за невиконання хлібопоставок по Засульській сільраді.	ф.Р-5945, оп.1, спр.157
301	1933 р.	Акти конфіскації продуктів харчування у жителів с.Ярмолинці, складені уповноваженими та буксирними бригадами.	ф.Р-5918, оп.1, спр.38
302	Січень 1933 р.	Акти про вилучення зерна та акти опису майна у мешканців с.Кашпури за невиконання хлібопоставок.	ф.Р-6116, оп.1, спр.7

Голодомор 1932-1933 років на Сумщині

303	Січень 1933 р.	Заява мешканця с.Кашпури Скиби Г.І. Кашпурівської сільради про повернення їй відібраного хлібозаготівельною бригадою зерна, виданого на трудодні колгоспом "Колос".	ф.Р-6116, оп.1, спр.6, арк.4-5
304	1 січня 1933 р.	Рішення Роменського райвиконкому про застосування репресій до одноосібників, які не виконали план хлібозаготівлі.	ф.Р-4549, оп.1, спр.440, арк.2
305	1 січня 1933 р.	Зведення про виконання плану хлібозаготівлі по Роменському району на 1 січня 1933 р.	Радянське життя. – 1933. – №11. – 29 січня, арк.2, Інв.№ 72
306	4 січня 1933 р.	Постанова засідання президії Роменського райвиконкому про незадовільний хід виконання плану хлібозаготівлі.	ф.Р-4549, оп.1, спр.344, арк.1-2
307	5 січня 1933 р.	Протокол засідання правління колгоспу "Вперед" с.Процівка про клопотання перед Роменським райкомом КП/б/У та райвиконкомом про залишення в колгоспі останніх 20 ц. зерна для підтримки голодуючих колгоспників, які не можуть працювати в колгоспі.	ф.Р-6005, оп.2, спр.76, арк.8
308	13 січня 1933 р.	Постанова Роменського райвиконкому про передачу до суду за саботаж хлібозаготівель.	Радянське життя. – 1933. – №8. – 19 січня, арк.2; ; №10. – 26 січня, арк.2, Інв. № 72
309	21 січня 1933 р.	Постанова Роменського райвиконкому про преміювання голови сільради, активістів, організацію продажу промкрану за виконання плану хлібозаготівлі по Залатихській сільраді.	ф.Р-4549, оп.1, спр.343, арк.4
310	29 січня 1933 р.	Постанова Роменського райвиконкому про віддачу до суду голови Герасимівської сільради Турчина, голови колгоспу с.Герасимівка Власенка, репресій до колгоспників с.Герасимівка за невиконання плану хлібозаготівлі.	ф.Р-4549, оп.1, спр.345, арк.17
311	Лютий 1933 р.	Про конфіскацію борошна та зерна у мешканця с.Оксютинці Рудика.	ф.Р-6050, оп.1, спр.9, арк.106
312	Лютий 1933 р.	Заяви членів Коржівського колгоспу "3-й вирішальний" про конфіскацію зерна, одержаного на трудодні.	ф.Р-6153, оп.1, спр.20, арк.20, 21
313	4 березня 1933 р.	Протокол засідання бюро Роменського райкому КП/б/У про заходи по підсиленню збору посівматеріалу по Роменському району.	ф.П-79, оп.1, спр.32, арк.88-89
314	8 березня 1933 р.	Доповідна записка інспектора Охмадита до Роменського райздороввідділу про збільшення кількості ослаблених через недоїдання дітей.	ф.Р-5695, оп.1, спр.21, арк.128
315	14 березня 1933 р.	Рішення засідання правління колгоспу "Вперед" с.Процівка про видачу членам колгоспу борошна із перероблених відходів.	ф.Р-6005, оп.2, спр.76, арк.39
316	1 квітня 1933 р.	Про накладання штрафів та засудження жителів Роменського району за саботаж засівкампанії.	За більшовицький колгосп. – 1933. – №35.– 1 квітня, Інв. № 71
317	Квітень-серпень 1933 р.	Про зростання кількості вихованців Роменського дитячого будинку.	ф.Р-6012, оп.1, спр.6, арк.24, 32
318	19 травня 1933 р.	Про відсутність в лікарнях та дитячих закладах Роменського району білого борошна та діетпродуктів.	ф.Р-5695, оп.1, спр.21, арк.142

319	20 травня 1933 р.	Постанова президії Роменського райвиконкому про утворення районного харчового фонду для допомоги колгоспникам, пухлим від голоду.	ф.Р-4549, оп.1, спр.356, арк.93-94
320	31 травня 1933 р.	Лист голови Вовківського колгоспу "Новий побут" до Роменської заготконтори "Лензаготплодоовочеторг" про неможливість укладання угоди на поставку м'ясомолочної продукції через її відсутність.	ф.Р-5979, оп.2, спр.16, арк.24
321	Червень 1933 р.	Заяви громадян В.Будківської сільради про видачу посівного матеріалу.	ф.Р-5940, оп.1, спр.63, арк.11-30, 37-83; спр.84
322	Червень 1933 р.	Карна справа про засудження групи селян с.Ярошівка за вбивство 22-річної Черненко М.А., яка вкрала відро картоплі для своїх голодуючих братів та сестер.	ф.Р-5970, оп.6, спр.894
323	14 червня 1933 р.	Про боротьбу з крадіжками колгоспного зерна в колгоспі ім. Шевченка с.Лозове.	ф.Р-6016, оп.1, спр.39, арк.120
324	19 червня 1933 р.	Лист голови Роменського райвиконкому до облкомісії по боротьбі з безпритульністю, про організацію в м. Ромнах колектора для безпритульних дітей та звіт про витрату коштів та продуктів на здійснення заходів по боротьбі з безпритульністю.	ф.Р-4549, оп.1, спр.329, арк.16, 66
325	Липень 1933 р.	Телефонограма з Роменського райвиконкому про встановлення надійної варті на полях в зв'язку зі збільшенням крадіжок колосків та притягнення до суду голів колгоспів, що не забезпечують схоронність врожаю.	ф.Р-6153, оп.1, спр.19, арк.231
326	21 липня 1933 р.	Акти про затримання на полі Коржівського колгоспу "3-й вирішальний" селян, що зрізали житні колоски.	ф.Р-6153, оп.1, спр.11, арк. 97, 104
327	3 серпня 1933 р.	Про збільшення норм видачі хліба для робітників Роменської фабрики "Текстильканина".	ф.Р-4549, оп.1, спр.346, арк.3
328	5 серпня 1933 р.	Рішення зборів колгоспників колгоспу ім. Шевченка с.Лозова про обов'язкові доноси на крадіїв колосків та видачу до суду 2-х колгоспниць, затриманих на полі з колосками.	ф.Р-6016, оп.1, спр.39, арк.136
329	7 вересня 1933 р.	Лист Роменської райінспектури народногосподарського обліку до Засульської сільради про невірне оформлення великої кількості свідоцтв про смерть по Засульській сільраді.	ф.Р-5783, оп.1, спр.37, арк.71
330	Вересень- жовтень 1933 р.	Відомості сільрад Роменського району про накладання штрафів за невиконання зобов'язань по здачі хліба державі.	ф.Р-4549, оп.1, спр.432
331	10 жовтня 1933 р.	Доповідна записка народного слідчого до Роменської прокуратури та Роменської РСІ про недостатнє застосування репресій до не виконавших хлібоздачу по Перекопівській сільраді.	ф.Р-5934, оп.1, спр.24, арк.44-46
XV. Середино-Будський район.			
332	1932 р.	Про притягнення до відповідальності та застосування репресивних методів до осіб, що саботували хлібозаготівлю.	ф.П-33, оп.1, спр.231, арк.42-43
333	1932 р.	Відомості про виконання планів хлібо-, м'ясо- та овочезаготівлі по С-Будському району.	ф.Р-2307, оп.1, спр.2, 20
334	20 червня 1932 р.	Резолюція загальних партзборів Середино-Будського району про виявлення порушення законності в організації хлібозаготівлі, недостатню організацію громадського харчування та заходи по їх виправленню.	ф.П-33, оп.1, спр.208, арк.23

Голодомор 1932-1933 років на Сумщині

335	28 липня 1932 р.	Рішення закритого засідання бюро Середино-Будського райкому КП/б/У про прийняття плану хлібзаготівлі на 1932 р.	ф.П-33, оп.1, спр.211, арк.16
336	29 липня 1932 р.	Рішення засідання бюро Середино-Будського райкому КП/б/У про невідкладні заходи по виконанню плану хлібзаготівлі.	ф.П-33, оп.1, спр.211, арк.18-19
337	9 серпня 1932 р.	Про незадовільний стан виконання плану хлібзаготівлі в Середино-Будському районі.	ф.П-33, оп.1, спр.211, арк.32-33
338	9 серпня 1932 р.	Про незадовільний стан постачання керуючого складу Середино-Будського району продуктами харчування.	ф.П-33, оп.1, спр.211, арк.37
339	20 серпня 1932 р.	Інформаційний лист Середино-Будського райкому КП/б/У до Київського обкому про відмову виконувати плани хлібзаготівлі через загрозу голоду.	ф.П-33, оп.1, спр.222, арк.92
340	26 серпня 1932 р.	Рішення бюро Середино-Будського райкому КП/б/У про недопустимість спроб зменшити плани по хлібзаготівлі окремими керівниками сільрад та заборону видавати аванс хлібом до виконання плану.	ф.П-33, оп.1, спр.211, арк.40
341	3 вересня 1932 р.	Постанова Середино-Будського райкому КП/б/У про стан хлібзаготівлі в районі.	ф.П-33, оп.1, спр.211, арк.49-50
342	10 жовтня 1932 р.	Резолюція засідання бюро Середино-Будського райкому КП/б/У про незадовільну роботу комсомольців по виконанню хлібзаготівлі.	ф.П-33, оп.1, спр.211, арк.86
343	10 жовтня 1932 р.	Про незадовільне виконання планів хлібзаготівлі, м'ясозаготівлі, картоплязаготівлі в Середино-Будському районі.	ф.П-33, оп.1, спр.211, арк.88, 89, 91
344	15 листопада 1932 р.	Про занесення на "чорну дошку" с.Чернацьке та вивезення краму з села за саботування селянами виконання плану хлібзаготівлі.	ф.П-33, оп.1, спр.211, арк.106
345	24 грудня 1932 р.	Рішення пленуму Середино-Будського райкому КП/б/У про незадовільний стан хлібзаготівлі в районі та застосування репресій до комуністів, що саботують хлібзаготівлю.	ф.П-33, оп.1, спр.209, арк.49
346	25 грудня 1932 р.	Протокол загальних зборів жінок колгоспу "Червоний Жовтень" Чернацької сільради Середино-Будського району про підтримку репресивних заходів проти осіб, що не виконують плани хлібзаготівлі.	ф.П-33, оп.1, спр.227, арк.15-16
347	1932-1933 рр.	Про порушення законності та випадки знущання активістів над селянами в селах Голубівка, Стара Гута, Нова Гута, Порохонь під час хлібзаготівельної кампанії.	ф.П-33, оп.1, спр.231, арк.40-41
348	3 лютого 1933 р.	Постанова Середино-Будського райкому КП/б/У про посилення роботи по хлібзаготівлі.	ф.П-33, оп.1, спр.229, арк.21
349	25 червня 1933 р.	Рішення бюро Середино-Будського райкому КП/б/У про розподіл 1000 пудів продовольчої допомоги колгоспам.	ф.П-33, оп.1, спр.229, арк.116
350	4 серпня 1933 р.	Постанова бюро Середино-Будського райкому КП/б/У про посилення заходів по охороні врожаю, зокрема боротьбі зі зриванням колосків.	ф.П-33, оп.1, спр.230, арк.22-23
XVI. Сумський район.			
351	Березень 1932 р.	Про застосування незаконних методів бригадою хлібзаготівлі в с.Головашівці.	ф.Р-802, оп.1, спр.28, арк.5
352	Червень 1932 р.	Про необхідність надання негайної харчової допомоги колгоспнику с.Криничного Бондаренку, сім'я якого пухне з голоду.	ф.Р-802, оп.1, спр.28, арк.43

353	27 липня 1932 р.	Рішення партійних зборів комуністів колгоспу "Радянське село" х.Чернацького про нереальність плану хлібозаготівлі.	ф.Р-1376, оп.1, спр.2, арк.213-214
354	9 серпня 1932 р.	З інформаційного листа Сумського міськпрокурора про заведення кримінальних справ на мешканців Сумського району за крадіжку колосків.	ф.Р-802, оп.1, спр.28, арк.77, 109-110
355	10 вересня 1932 р.	Про перебої в постачанні хлібом м. Суми.	ф.Р-802, оп.1, спр.28, арк.122
356	1932-1933 рр.	Про застосування репресивних заходів до злісних нездатчиків хліба по Улянівському району.	ф.Р-1192, оп.1, спр.1, 3, 4, 5-16
357	Серпень 1932 р.– січень 1933 р.	Карна справа по обвинуваченню Ковбаси А.Т. в крадіжці колосків.	ф.Р-709, оп.1, спр.42
358	Вересень 1932 р.– січень 1933 р.	Карна справа по обвинуваченню Лядового К.А. в виконанні завдання хлібозаготівлі.	ф.Р-709, оп.1, спр.79
359	Грудень 1932 р.– червень 1933 р.	Карна справа по обвинуваченню Стовбуна Ф.І. та Стовбуна Й.І. в кулацькій агітації з метою зриву плану хлібозаготівель.	ф.Р-709, оп.1, спр.54
360	13 січня 1933 р.	Про незадовільний стан роботи по хлібо-, картопле-, м'ясозаготівлі в с.В.Чернеччина та направлення в село на допомогу бригади з м. Сум.	ф.Р-802, оп.1, спр.39, арк.5-6
361	3 червня 1933 р.	Про недоцільність застосування судових репресій до голів колгоспів, що залишають в колгоспі частку мірчука.	ф.Р-802, оп.1, спр.48, арк.1, 2, 10
ХVII. Тростянецький район.			
362	1 лютого 1932 р.	Про незадовільний стан хлібозаготівлі в с.Боромля.	ф.П-38, оп.1, спр.36, арк.3-5
363	20 квітня 1932 р.	Рішення бюро Тростянецького райкому КП/б/У про заходи по економії хліба в районі, зняття з постачання хлібом всіх ідалень та родин, що мають сільське господарство.	ф.П-38, оп.1, спр.36, арк. 27а, 28
364	15 червня 1932 р.	Про незадовільний стан харчування учнів агротехнікуму в Тростянці.	ф.П-38, оп.1, спр.36, арк 38-39
365	29 липня 1932 р.	Про організацію хлібозаготівлі в Тростянецькому районі та здійснення суворого контролю за видачею хлібних авансів тільки працюючим колгоспникам не більше 300 г на трудодень.	ф.П-38, оп.1, спр.36, арк.59
366	4 серпня 1932 р.	Рішення Тростянецького райкому КП/б/У про негайне прийняття планів хлібозаготівлі колгоспами та сільрадами району.	ф.П-38, оп.1, спр.35, арк.48, 49
367	6 серпня 1932 р.	Рішення поширеної наради при Тростянецькому райкомі КП/б/У про недоліки в виконанні плану хлібозаготівлі в районі.	ф.П-38, оп.1, спр.35, арк.14, 15
368	14 серпня 1932 р.	Про залишення в селах Тростянецького району не більше 10-15 % обмолоченого хліба для своїх потреб, заборону торгівлі хлібом на базарах.	ф.П-38, оп.1, спр.36, арк.67, 68
369	Серпень- грудень 1932 р.	Про передачу справ до суду за зрив хлібозаготівельної кампанії.	ф.П-38, оп.1, спр.36

Голодомор 1932-1933 років на Сумщині

370	9 листопада 1932 р.	Постанова бюро Тростянецького райкому КП/б/У про оголошення доган керівникам Попівської сільради за зрив плану хлібозаготівлі.	ф.П-38, оп.1, спр.36, арк.92
371	13-25 листопада 1932 р.	Постанова бюро Тростянецького райкому КП/б/У прохід хлібозаготівлі, організацію перевіювання полови, заборону використання борошна на громадське харчування в колгоспах, застосування репресій.	ф.П-38, оп.1, спр.36, арк.94-96, 98-100
372	1932-1933 рр.	Акти опису майна за несплату хлібоподатку у громадян Більчанської сільради.	ф.Р-1006, оп.2, спр.2, 3, 4
373	25 січня 1933 р.	Рішення бюро Тростянецького райкому КП/б/У про конфіскацію садиб, хат, майна у куркулів, що не виконали плану хлібозаготівлі.	ф.П-38, оп.1, спр.38, арк.4
374	12 березня 1933 р.	Рішення бюро Тростянецького райкому КП/б/У про тяжкий продовольчий стан в районі, випадки голодування, збільшення смертності через голодування в сс.Боромля, Жигайлівка, Бранцівка, Білка, несвоєчасне поховання померлих 16 громадян в с.Жигайлівка.	ф.П-38, оп.1, спр.38, арк.19-20
XVIII. Шосткинський район.			
375	Лютий 1932 р.	Про виконання зустрічного плану хлібозаготівлі в Шосткинському районі	Зоря. – 1932. – № 19. – 18 лютого, арк.1, Інв.№ 1353
376	Лютий 1932 р.	Лист Шосткинського райкому ЦК КП/б/У, Раднаркому, обкому КП/б/У, облвиконкому про успішне виконання зустрічного плану хлібозаготівлі.	Зоря. – 1932. – № 24. – 29 лютого, арк.2, Інв.№ 1353
377	Березень 1932 р.	Про проведення кушових нарад по виконанню планів хлібозаготівлі в сільрадах Шосткинського району.	Зоря. – 1932. – № 25. – 3 березня, арк.2, Інв.№ 1353
378	Березень 1932 р.	Про організацію селян на боротьбу за насіння.	Зоря. – 1932. – № 28. – 10 березня, арк.1, Інв.№ 1353; № 29. – 12 березня, арк.1, Інв.№ 1353
379	Березень 1932 р.	Постанова бюро Шосткинського райкому КП/б/У про оголошення доган уповноваженим по хлібозаготівлі.	Зоря. – 1932. – № 33. – 22 березня, арк.1, Інв.№ 1353
380	3 березня 1932 р.	Постанова бюро Шосткинського райкому КП/б/У “Про стан мобілізації насінневих фондів та підготовку до сівби в районі”.	Зоря. – 1932. – № 26. – 5 березня, арк.1, Інв.№ 1353
381	Травень 1932 р.	Про надання насінневої та харчової допомоги Шосткинському району.	Зоря. – 1932. – № 61. – 1 червня, арк.1, Інв.№ 1353
382	14 липня 1932 р.	Рішення бюро Шосткинського райкому КП/б/У про підвищення цін на громадське харчування через недостатню кількість продуктів по централізованому фонду.	ф.П-25, оп.1, спр.24, арк.19-20
383	31 липня 1932 р.	Постанова наради секретарів партосередків, уповноважених райкомів, голів сільрад, голів колгоспів про виконання плану хлібозаготівлі по Шосткинському району.	Зоря. – 1932. – № 84. – 5 серпня, арк.1, Інв.№ 1353
384	Серпень 1932 р.	Постанова бюро Шосткинського райкому КП/б/У про виключення з партії голів сільрад, які не виконали плани хлібозаготівлі.	Зоря. – 1932. – № 86. – 11 серпня, арк.1, Інв.№ 1353
385	Серпень 1932 р.	План хлібозаготівлі на серпень по індивідуальному та колгоспному сектору Шосткинського району.	Зоря. – 1932. – № 86. – 11 серпня, арк.1, Інв.№ 1353
386	6 серпня 1932 р.	Рішення Шосткинського райкому КП/б/У про незадовільний стан хлібозаготівлі та мобілізацію відповідальних працівників для роботи в селах району.	ф.П-25, оп.1, спр.24, арк.47, 48

387	11 серпня 1932 р.	Рішення бюро Шосткинського райкому КП/б/У про засудження дій уповноважених по хлібозаготівлі в селах Клишки, Степанівка, Юрасівка, що намагалися зменшити план по хлібозаготівлі.	ф.П-25, оп.1, спр.24, арк.50-51
388	20 серпня 1932 р.	Рішення колгоспників с.Ображіївка не виконувати план хлібозаготівлі.	Зоря. – 1932. – № 91. – 26 серпня, арк.1, Інв. № 1353
389	28 серпня 1932 р.	Постанова бюро Шосткинського райкому КП/б/У про виключення з партії, зняття з роботи, оголошення доган керівникам сільрад за зрив хлібозаготівлі.	Зоря. – 1932. – № 92. – 29 серпня, арк.1, ; № 93. – 2 вересня, арк.1, Інв. № 1353
390	28 серпня 1932 р.	Про зняття з роботи та виключення з партії голови колгоспу “Червоний партизан” за зменшення плану хлібозаготівлі та приховування врожайності по зернових.	ф.П-25, оп.1, спр.24, арк.67
391	29 серпня 1932 р.	Постанова поширеного пленуму Шосткинського райкому КП/б/У про перебіг хлібозаготівлі.	Зоря. – 1932. – № 92. – 29 серпня, арк.1, Інв. № 1353
392	Вересень 1932 р.	Про виконання першими в районі плану хлібозаготівлі с.Степанівкою.	Зоря. – 1932. – № 96. – 10 вересня, арк.1, Інв. № 1353
393	Жовтень 1932 р.	Зведення про виконання плану хлібозаготівлі одноосібниками та по сільрадах.	Зоря. – 1932. – № 111. – 22 жовтня, арк 3; № 112. – 25 жовтня, арк.1, Інв. № 1353
394	Листопад 1932 р.	Постанова президії Шосткинського райвиконкому про позбавлення права на землекористування за опір хлібозаготівлі господарств Шосткинського району.	Зоря. – 1932. – № 120. – 21 листопада, арк.1, Інв. № 1353
395	11 листопада 1932 р.	Про збільшення плану хлібозаготівлі заможним господарствам по с.Івот.	ф.П-25, оп.1, спр.24, арк.148
396	16 листопада 1932 р.	Про притягнення до судової відповідальності голови Шатринської сільради, вилучення краму з крамниць, заборону видавати довідки на помел зерна до повного виконання плану хлібозаготівлі в селах Івот, Чуйківка, Прокопівка, Каліївка, Ображіївка, Шатриці.	ф.П-25, оп.1, спр.24, арк.162-163
397	24 листопада 1932 р.	Про виключення з партії Рогинця Є.К. та Рогинця М.Є. за протидію виконання плану хлібозаготівлі по с.Івот.	ф.П-25, оп.1, спр.24, арк.166; спр.25, арк.27
398	Січень 1933 р.	Про репресивні заходи за невиконання плану хлібозаготівлі по Шосткинському району.	ф.П-25, оп.1, спр.29, арк.2, 12, 60, 61
399	3 липня 1933 р.	Постанова об'єднаного пленуму Шосткинського райкому КП/б/У та райвиконкому про незадовільне виконання плану хлібозаготівлі в районі.	ф.П-25, оп.1, спр 28, арк 1-5
XIX. Ямпільський район.			
400	Лютий 1932 р.	Про виконання зустрічного плану хлібозаготівлі в Ямпільському секторі Шосткинського району.	Зоря – 1932. – № 21. – 23 лютого, арк.1, Інв. № 1353
401	Березень 1932 р.	Про проведення кушових нарад по виконанню планів хлібозаготівлі в сільрадах.	Зоря. – 1932. – № 25. – 3 березня, арк.2, Інв. № 1353
402	23 серпня 1932 р.	Про відставання в темпах хлібозаготівлі Ямпільського району.	Зоря. – 1932. – № 90. – 23 серпня, арк 1, Інв № 1353

Список фондів та друкованих джерел, які містять інформацію про голодомор 1932-1933 рр.

№ з/п	№ фонду, інвентарний	Назва фонду (друкованого джерела)
1	П-5	Путивльський районний комітет Компартії України
2	П-14	Миропільський районний комітет Компартії України
3	П-21	Глухівська районна контрольна комісія – робітничо-селянська інспекція
4	П-23	Білопільський районний комітет Компартії України
5	П-24	Липоводолинський районний комітет Компартії України
6	П-25	Шосткинський районний комітет Компартії України
7	П-26	Охтирський районний комітет Компартії України
8	П-28	Улянівський районний комітет Компартії України
9	П-33	Середино-Будський районний комітет Компартії України
10	П-37	Недригайлівський районний комітет Компартії України
11	П-38	Тростянецький районний комітет Компартії України
12	П-39	Глухівський районний комітет Компартії України
13	П-42	Конотопський районний комітет Компартії України
14	П-75	Буринський районний комітет Компартії України
15	П-76	Шалигинський районний комітет Компартії України
16	П-79	Роменський районний комітет Компартії України
17	П-80	Великописарівський районний комітет Компартії України
18	П-133	Штепівський районний комітет Компартії України
19	П-299	Тулиголовський (Ярославецький) районний комітет Компартії України
20	П-438	Кролевецький районний комітет Компартії України
21	П-572	Політвідділ Кролевецької МТС
22	Р-625	Виконавчий комітет Гудимівської сільради Лебединського району
23	Р-631	Виконавчий комітет Будильської сільради Лебединського району
24	П-639	Політвідділ Конотопської МТС
25	Р-709	Об'єднана камера Сумського народного суду
26	П-711	Політвідділ Путивльської МТС
27	Р-715	Виконавчий комітет Лебединської районної ради народних депутатів
28	Р-802	Сумська міська прокуратура
29	Р-805	Лебединська районна контрольна комісія – робітничо-селянська інспекція
30	Р-952	Лебединський дитячий будинок № 1
31	Р-1006	Виконавчий комітет Більчанської сільради Тростянецького району

32	P-1189	Білопільська районна прокуратура
33	P-1192	Виконавчий комітет Улянівської районної ради депутатів трудящих
34	П-1356	Ямпільський районний комітет Компартії України
35	P-1376	Сільськогосподарська артіль "Радянське село" х. Чернаць-Вільмівський Сумського району
36	P-2303	Виконавчий комітет Буринської районної ради народних депутатів
37	P-2307	Виконавчий комітет Середино-Будської районної ради народних депутатів
38	P-2310	Виконавчий комітет Охтирської районної ради народних депутатів
39	P-2461	Виконавчий комітет Лебединської міської ради народних депутатів
40	P-2472	Сільськогосподарська артіль ім. Лисянського с. Межирич Лебединського району
41	P-2480	Сільськогосподарська артіль "Перемога" х. Костів Лебединського району
42	P-2488	Сільськогосподарська комуна "Червоний стяг" х. Кулички Лебединського району
43	P-2573	Виконавчий комітет Михайлівської сільради Лебединського району
44	P-2689	Лебединська районна інспектура народно-господарського обліку
45	P-2691	Виконавчий комітет Пристайлівської сільради Лебединського району
46	P-2694	Виконавчий комітет Маловисторопської сільради Лебединського району
47	P-2695	Виконавчий комітет Курганоозацької сільради Лебединського району
48	P-2708	Сільськогосподарська артіль ім. Петровського с. Будилка Лебединського району
49	P-2709	Сільськогосподарська артіль "Вільна праця" с. Глушівка Лебединського району
50	P-2710	Сільськогосподарська артіль "Друга п'ятирічка" м. Лебедин
51	P-2711	Сільськогосподарська артіль "Червона Україна" х. Гарбарі Лебединського району
52	P-2716	Сільськогосподарська артіль ім. 13-річчя Робітничо-Селянської Червоної Армії х. Куличка Лебединського району
53	P-2717	Сільськогосподарська артіль ім. Фрунзе с. Гудимівка Лебединського району
54	P-4537	Конотопська районна контрольна комісія – робітничо-селянська інспекція
55	P-4549	Виконавчий комітет Конотопської районної ради народних депутатів
56	P-4556	Виконавчий комітет Роменської міської ради народних депутатів
57	P-4742	Кузьківське сільськогосподарське кредитно-кооперативне товариство с. Кузьки Конотопського району
58	P-4819	Виконавчий комітет Конотопської районної ради народних депутатів
59	P-4943	Шпотівське сільськогосподарське виробниче товариство с. Шпотівка Дубов'язівського району
60	P-5603	Виконавчий комітет Процівської сільради Роменського району
61	P-5695	Відділ охорони здоров'я Роменського райвиконкому
62	P-5783	Роменська районна інспектура народно-господарського обліку
63	P-5821	Великобубнівський районний комітет незаможних селян

Голодомор 1932-1933 років на Сумщині

64	P-5835	Виконавчий комітет Лозівської сільради Роменського району
65	P-5918	Виконавчий комітет Ярмолинської сільради Роменського району
66	P-5934	Роменська районна робітничо-селянська інспекція
67	P-5940	Виконавчий комітет Великобудківської сільради Роменського району
68	P-5944	Виконавчий комітет Житнянської сільради Роменського району
69	P-5945	Виконавчий комітет Засульської сільради Роменського району
70	P-5970	Великобунівський районний народний суд
71	P-5979	Роменська райзаготконтора Ленінградської пригородної райспоживспілки
72	P-6005	Сільськогосподарська артіль "Вперед" с. Процівка Роменського району
73	P-6012	Роменський дитячий будинок
74	P-6016	Сільськогосподарська артіль ім. Шевченка с. Лозова Роменського
75	P-6040	Виконавчий комітет Малобунівської сільради Великобунівського району
76	P-6049	Виконавчий комітет Плавинищенської сільради Роменського району
77	P-6050	Виконавчий комітет Оксютенської сільради Роменського району
78	P-6116	Виконавчий комітет Кашпурівської сільради Роменського району
79	P-6152	Сільськогосподарська артіль "Більшовицька перемога" с. Заруддя Роменського району
80	P-6153	Сільськогосподарська артіль "3-й вирішальний" с. Коржі Роменського району
81	P-6739	Охтирський районний комітет незаможних селян
82	P-7641	Управління служби безпеки України в Сумській області
83	P-7711	Голод на Сумщині у 1932-1933 рр. : Колекція документів
84		Голодомор 1932-1933 рр. на Білопільщині: Колекція документів
85		Голодомор 1932-1933 рр. на Глухівщині: Колекція документів
86		Голодомор 1932-1933 рр. на Конотопщині: Колекція документів
87		Голодомор 1932-1933 рр. на Недригайлівщині: Колекція документів
88		Голодомор 1932-1933 рр. на Середино-Будщині: Колекція документів
89		Національний банк України. Тростянецька філія
90	№ 45	Ленинський путь. – 1933
91	№ 64	Колективіст-ударник. – 1933
92	№ 71	За більшовицький колгосп. – 1933
93	№ 72	Радянське життя. – 1933
94	№ 1347	Комуна. – 1932
95	№ 1348	Комуна. – 1933
96	№ 1353	Зоря. – 1932
97	№ 1354	Колективіст Буринщини. – 1932
98	№ 1594	Соціалістична перебудова. – 1933
99	№ 2406	Голос Охтирщини. – 1943
100	№ 2413	Сумський вісник. – 1942
101	№ 2414	Сумський вісник. – 1943

Перелік офіційних документів про вшанування пам'яті жертв голодомору 1932-1933 рр. та політичних репресій

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26 серпня 1992 року № 542-р. про виділення коштів для будівництва комплексу " дзвони світу" Меморіалу " Голодомор – 33" у м. Лубни Полтавської області.
2. Указ Президента України від 19 лютого 1993 року № 38/93 "Про заходи у зв'язку з 60-ми роковинами голодомору в Україні".
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 серпня 1993 року № 589-р. про виділення коштів Міністерству Культури для проведення Днів Скорботи і Пам'яті жертв голодомору 1932-1933 рр.
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 10 вересня 1993 року № 718 "Про вшанування пам'яті жертв голодомору в Україні у 1932-1933 роках".
5. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 вересня 1993 року № 770-р. про виділення коштів Оргкомітету з підготовки та проведення заходів у зв'язку з 60 – ми роковинами голодомору 1932 -1933 рр.
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 1998 року № 1696 "Про 65-ті роковини голодомору в Україні".
7. Указ Президента України від 26 листопада 1998 року № 1310/98 "Про встановлення Дня пам'яті жертв голодомору та політичних репресій".
8. Указ Президента України від 20 березня 2002 року № 275/2002 "Про заходи у зв'язку з 70-ми роковинами голодомору в Україні".
9. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 серпня 2002 року № 448-р "Про утворення Організаційного комітету з підготовки та проведення заходів у зв'язку з 70-ми роковинами голодомору в Україні".
10. Постанова Верховної Ради України від 28 листопада 2002 року № 258 – IV "Про 70-ті роковини голодомору в Україні".
11. Постанова Верховної Ради України від 28 листопада 2002 року № 257 – IV "Про проведення парламентських слухань щодо вшанування пам'яті жертв голодомору 1932-1933 років".
12. Розпорядження Президента України від 6 грудня 2002 року "Про додаткові заходи у зв'язку з 70-ми роковинами в Україні".
13. Постанова Верховної Ради України від 6 березня 2003 року № 607 – IV "Про рекомендації парламентських слухань щодо вшанування пам'яті жертв голодомору 1932-1933 років".
14. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 травня 2003 р. № 264-р "Про увічнення пам'яті жертв голодомору 1932-1933 років".
15. Постанова Верховної Ради України від 15 травня 2003 року № 789– IV "Про звернення до Українського народу учасників спеціального засідання Верховної Ради України 14 травня 2003 року щодо вшанування пам'яті жертв голодомору 1932-1933 років".
16. Наказ Держкомбуду і архітектури, Мінкультури і мистецтв, Київської міської державної адміністрації від 30.05.2003 № 66/309/925 "Про оголошення Всеукраїнського відкритого конкурсу на кращий проект Державного історико-меморіального комплексу жертв голодомору, політичних репресій та насильницьких депортацій".
17. Указ Президента України №108/2005 р. "Про додаткові заходи щодо увічнення пам'яті жертв політичних репресій та голодоморів в Україні".
18. Указ Президента України № 1544/2005 від 4 листопада 2005 р. "Про вшанування жертв та постраждалих від голодоморів в Україні".
19. Указ Президента України № 1644/2005 від 22 листопада 2005 р."Про відзначення Дня пам'яті жертв голодоморів та політичних репресій".

Перелік документів, вміщених в збірник

№ 1	Лист голови правління Лебединської райколгоспспілки Кравченка до колгоспів Лебединського району Харківської області про заборону розподілу хліба на трудовні до повного виконання хлібозаготівлі. 4 січня 1932 р.
№ 2	З спецдонесення Глухівського райвідділення ДПУ до Глухівського райкому КП/б/У про негативне ставлення до колективізації та хлібозаготівлі. 8 січня 1932 р.
№ 3	З протоколу засідання бюро Миропільського райкому КП/б/У про незадовільне виконання хлібозаготівлі та покарання за зрив хлібозаготівлі голів сільрад Миропільського району Харківської області. 16 січня 1932 р.
№ 4	Лист голови Роменського райвиконкому Білого до Великобудківської сільради Роменського району Харківської області про покарання відповідальних осіб за зловживання при вилученні майна куркулів. 20 січня 1932 р.
№ 5	З спецдонесення відділення шляхового транспортного відділу об'єданого Державного політичного управління ст. Конотоп з питань погіршення забезпечення продуктами харчування працівників залізничного транспорту. 5 лютого 1932 р.
№ 6	Доповідна записка завідуючого Роменським дитячим будинком до Роменського районного відділу народної освіти Чернігівської області про катастрофічний стан в забезпеченні харчовими продуктами дитячого будинку. 7 лютого 1932 р.
№ 7	Протокол засідання президії Засульської сільради Роменського району Харківської області про видачу до суду селян за невиконання хлібозаготівлі. 10 лютого 1932 р.
№ 8	Лист голови Великобубнівського райвиконкому та народного судді Великобубнівського району до голів сільрад та уповноважених райвиконкому Великобубнівського району Харківської області про надання сільрадам права на конфіскацію майна у куркулів. 21 лютого 1932 р.
№ 9	Акт про затримання на полі з картоплею колгоспника М.О.Шапошника, складений об'їждчиком сільськогосподарської артілі ім.Петровського с.Будилка Лебединського району Харківської області М.А.Никоненком. 12 березня 1932 р.
№ 10	Інформаційний лист до Охтирського райкому КП/б/У про випадки голодування дітей шкільного віку в Яблчанській сільраді Охтирського району Харківської області. 15 березня 1932 р.
№ 11	Лист голови Лебединського райвиконкому Гужвія та завідуючого райфінвідділом Федоренка до сільрад Лебединського району Харківської області про стягнення недоплат з усіх видів податку з осіб, що виїхали за межі села, з заробітку по місцю їх роботи. 29 березня 1932 р.
№ 12	З протоколу засідання бюро Миропільського райкому КП/б/У про загибель коней через відсутність кормів в сс. Басівка, Володимирівка, Журавка, Біловоди, Локня, Могриця Миропільського району Харківської області. 1 квітня 1932 р.
№ 13	З інформаційного листа Сумського міського прокурора Воробйова до Харківського обласного прокурора про засудження членів бригади по хлібозаготівлі с.Головашівка Сумського району Харківської області за знуцання над селянами. 5 квітня 1932 р.
№ 14	З протоколу засідання бюро Тростянецького райкому КП/б/У про заходи по економії хліба в Тростянецькому районі Харківської області, зняття з постачання хлібом всіх їдалень та родин, що мають сільське господарство 20 квітня 1932 р.
№ 15	Заява секретаря осередку ЛКСМУ Приходька та секретаря сільради Прокопенка с.Кашпури Роменського району Харківської області до Політбюро ЦК КП/б/У про зловживання та перекурчування під час хлібозаготівлі по Кашпурівській сільраді. 10 травня 1932 р.
№ 16	З протоколу засідання бюро Тростянецького райкому КП/б/У Харківської області про незадовільний стан харчування учнів Тростянецького агротехнікуму. 15 травня 1932 р.

№ 17	Повідомлення інспектора дошкільного виховання Конотопського районного відділу народної освіти до Київського обласного відділу народної освіти, обласного відділу постачання та Конотопторгу про непостачання хліба в травні місяці дитячим закладам Конотопського району. 11 червня 1932 р.
№ 18	З протоколу позачергового засідання бюро Буринського райкому КП/б/У про масовий вихід колгоспників з колгоспів в Буринському районі Харківської області через відсутність хліба. 13 червня 1932 р.
№ 19	Протокол допиту селянина Н.І.Коваля дільничим міліціонером Роменської районної міліції у справі зловживання під час хлібозаготівлі в Кашпурівській сільраді Роменського району Харківської області. 2 липня 1932 р.
№ 20	Доповідна записка помічника прокурора по сільськогосподарському сектору Казбана до Сумського міського прокурора про перевірку роботи Степанівської, Підліснівської, Новомихайлівської сільрад Сумського району Харківської області та факти голодування родини бідняка Бондаренка в хут.Криничному Новомихайлівської сільради. 8 липня 1932 р.
№ 21	З протоколу засідання бюро Шосткинського райкому КП/б/У Київської області про підвищення цін на громадське харчування. 14 липня 1932 р.
№ 22	З протоколу загальних зборів членів та кандидатів КП/б/У партосередку хут.Чернець-Вільмівський Сумського району Харківської області про нереальність плану хлібозаготівель на 1932 р. та участь комуністів в хлібозаготівлі. 27 липня 1932 р.
№ 23	З протоколу засідання бюро Тростянецького райкому КП/б/У про організацію хлібозаготівлі та здійснення суворого контролю за видачею хлібних авансів тільки працюючим колгоспникам Тростянецького району Харківської області не більше 300 г на трудовдень. 29 липня 1932 р.
№ 24	З протоколу засідання президії Малобубнівської сільради Великобубнівського району Харківської області про нереальність плану хлібозаготівлі на 1932 р. 31 липня 1932 р.
№ 25	Доповідна записка уповноваженого по хлібозаготівлі М.Олійника Буринському райкому КП/б/У про заходи по хлібозаготівлі та протидію хлібозаготівлі через загрозу голоду селян с.Нова Олександрівка Буринського району Харківської області. 31 липня 1932 р.
№ 26	З протоколу засідання правління сільськогосподарської артілі „Червона армія” с.Гарбарі Лебединського району Харківської області про нереальність плану хлібозаготівлі на 1932 р. 3 серпня 1932 р.
№ 27	Обов'язкова постанова Буринського райвиконкому Харківської області „Про порядок регулювання помелу зерна на млинах”. 7 серпня 1932 р.
№ 28	З протоколу засідання бюро Середино-Будського райкому КП/б/У про незадовільний стан постачання харчовими ресурсами керівного складу Середино-Будського району Київської області. 9 серпня 1932 р.
№ 29	Лист Конотопського відділу державної торгівлі Київському обласному відділу постачання про незадовільне постачання продуктами харчування дитячих установ та інвалідних будинків Конотопського району Київської області. 9 серпня 1932 р.
№ 30	Лист інспектора Роменської комісії охорони материнства і дитинства до Чернігівського облздороввідділу про недостатність фінансування на утримання Роменського дитячого будинку та збільшення кількості підкидьків. 10 серпня 1932 р.
№ 31	Інформація начальника Конотопського районного відділення ДПУ секретарю Конотопського райкому КП/б/У, голові Конотопського райвиконкому, голові районної КК РСІ про рішення мешканців сел Шаповалівка, Бондари, Бочечки, хут.Капітанівка Жовтневої сільради Конотопського району Київської області не приймати план хлібозаготівлі. 10 серпня 1932 р.
№ 32	Лист секретаря Буринського райкому КП/б/У Чернігівської області до секретарів партосередків, уповноважених райкомів, фракцій райвиконкому про розбазарювання хліба через видачу на трудовні в колгоспі „Червоний партизан” с.Миколаївка Буринського району Харківської області. 12 серпня 1932 р.

Голодомор 1932-1933 років на Сумщині

№ 33	Доповідна записка уповноважених райкому КП/б/У В.Горбачова, Ф.Кобзаря та секретаря партійного осередку с.Шаповалівка Конотопського району Київської області Кузнєцова до Конотопського райкому КП/б/У про негативне відношення селян до хлібозаготівлі. Не раніше 20 серпня 1932 р.
№ 34	З інформаційного листа секретаря Середино-Будського райкому КП/б/У Каменецького до Київського обкому КП/б/У про протидію прийняттю планів хлібозаготівлі в селах Середино-Будського району Київської області. 20 серпня 1932 р.
№ 35	З протоколу засідання президії Буринського райвиконкому про припущені помилки в методах хлібозаготівлі по с.Нечаївка Буринського району Харківської області. 9 вересня 1932 р.
№ 36	Обов'язкова постанова Великобубнівського райвиконкому Харківської області про норми помелу зернових та олійних культур на їдця. 17 вересня 1932 р.
№ 37	З протоколу засідання бюро Конотопського райкому КП/б/У про незадовільний стан виконання хлібозаготівлі по селам Конотопського району Київської області та покарання голів Любитівської та Хижківської сільрад Конотопського району за зрив хлібозаготівлі. 29 вересня 1932 р.
№ 38	Лист Київського обласного відділу соціального забезпечення до Конотопської РСІ про факти голодування та жебракування мешканців Глухівського, Городянського, Козелецького, Ніжинського інвалідних будинків. 13 жовтня 1932 р.
№ 39	Постанова об'єднаного пленуму Недригайлівського райвиконкому КП/б/У та районної контрольної комісії „Про хід виконання плану хлібозаготівлі по Недригайлівському району”. 7-8 жовтня 1932 р.
№ 40	Постанова президії Буринського райвиконкому про незадовільний стан хлібозаготівель та організацію „червоних валок” з хлібом в Буринському районі Чернігівської області. 28 жовтня 1932 р.
№ 41	Постанова бюро Глухівського райкому КП/б/У про незадовільне виконання хлібозаготівлі, зменшення плану хлібозаготівлі, посилення репресій за невиконання хлібозаготівлі, організацію „червоних валків” до Жовтневих свят по Глухівському району Чернігівської області. 4 листопада 1932 р.
№ 42	Лист анонімного автора до редакції газети „Легкая индустрия” про незадовільне забезпечення продуктами харчування робітників Конотопського пенькового заводу. 9 листопада 1932 р.
№ 43	З протоколу загальних партійних зборів осередку КП/б/У колгоспу „Червоний партизан” с.Студенок Шалигінського району Чернігівської області про обов'язкове виконання зниженого плану хлібозаготівлі. 10 листопада 1932 р.
№ 44	Постанова виїзної президії Липоводолинської районної контрольної комісії КП/б/У про виключення з партії та передачу до суду справи голови колгоспу ім.Петровського Подільківської сільради Липоводолинського району Харківської області П.Д.Сепети за приховування зерна та протидію хлібозаготівлі. 14 листопада 1932 р.
№ 45	Протокол позачергового засідання бюро Середино-Будського райкому КП/б/У сумісно з райпартактивом про занесення на „чорну дошку” с.Чернацьке, вивезення краму за саботування хлібозаготівлі, поліпшення постачання керівного складу робітників Середино-Будського району Чернігівської області. 15 листопада 1932 р.
№ 46	Постанова бюро Шосткинського райкому КП/б/У про покарання партійних та радянських працівників району, занесених на „чорну дошку” сел Івот, Чуйківка, Шатрище, Прокопівка, Каліївка, Ображіївка за незадовільний стан хлібозаготівлі. 16 листопада 1932 р.
№ 47	Резолюція бюро Конотопського райкому КП/б/У про занесення на „чорну дошку” сел Бочечки, Козацьке, Малий Самбір, Хижки Конотопського району Чернігівської області та посилення роботи по виконанню хлібозаготівлі. 16 листопада 1932 р.
№ 48	Постанова Політбюро ЦК КП/б/У „Про заходи по підсиленню хлібозаготівлі”. 18 листопада 1932 р.
№ 49	Постанова Раднаркому УСРР „Про заходи до посилення хлібозаготівель”. 20 листопада 1932 р.

№ 50	Постанова Раднаркому УСРР „Про доповнення інструкції „Про організацію хлібозаготівель в одноосібному секторі“. 20 листопада 1932 р.
№ 51	Акт опису майна, складений бригадою Лозівської сільради Роменського району Чернігівської області на твердоздавця с.Піски К.П.Голика за злісне ухилення від хлібозаготівлі. 21 листопада 1932 р.
№ 52	Витяг з протоколу засідання бюро Шосткинського райкому КП/б/У про виключення з партії за саботування хлібозаготівлі мешканців с.Івот Шосткинського району Чернігівської області Є.К.Рогінця та М.Є.Рогінця. 24 листопада 1932 р.
№ 53	Виписка з протоколу засідання президії Буринського райвиконкому про занесення на „чорну дошку“ колгоспів Буринського району Чернігівської області, що саботують виконання хлібозаготівлі. 25 листопада 1932 р.
№ 54	Постанова бюро Тростянецького райкому КП/б/У про покарання керівників сільрад і колгоспів, заборону використовувати борошно на громадське харчування, повернення виданих хлібом авансів, припинення продажу краму в селах Тростянецького району Харківської області, що саботують виконання плану хлібозаготівлі. 25 листопада 1932 р.
№ 55	З протоколу закритих партійних зборів Волокитинського осередку КП/б/У Глухівського району Чернігівської області про оголошення штурмової п'ятиденки та організації бригад з комуністів, комсомольців, активістів по хлібо-, м'ясо-, картоплязаготівлі. 1 грудня 1932 р.
№ 56	З постанови засідання президії Роменського райвиконкому про повернення колгоспниками виданих в рахунок трудовнів понад 15 % авансів та накладання штрафів на колгоспи, які не виконали хлібозаготівлі. 4 грудня 1932 р.
№ 57	З протоколу засідання ради сільськогосподарської артлі ім.Шевченка с.Лозова Роменського району Чернігівської області про обов'язкове перевіювання половин, переобмолот соломи, виявлення лишків посівматеріалу та вивезення їх в рахунок хлібозаготівлі. 9 грудня 1932 р.
№ 58	Лист секретаря Путівльського райкому КП/б/У Чернігівської області Чемоданова секретарям партійних осередків та уповноваженим райкому КП/б/У про покарання членів партії, які не згодні з політикою партії на селі. 13 грудня 1932 р.
№ 59	З постанови ЦК ВКП/б/ та Ради Народних Комісарів СРСР про посилення репресій за невиконання планів хлібозаготівлі. 14 грудня 1932 р.
№ 60	Протокол засідання бюро Липоводолинського райкому КП/б/У про посилення репресивних заходів судовими органами проти зривників виконання хлібозаготівлі, протизаконні методи хлібозаготівлі в сс. Байрак, Берестівка, Капустинці, Липова Долина, Русанівка, Сваткове, Бірки, Поділки Липоводолинського району Харківської області. 18 грудня 1932 р.
№ 61	Наказ керівника Тростянецької філії Державного банку П.І.Сліпухи про закриття особистих рахунків колгоспів Боромлянської сільради в зв'язку з занесенням с.Боромля Тростянецького району Харківської області на „чорну дошку“. 22 грудня 1932 р.
№ 62	Лист голови Лебединського райвиконкому Гужвія до голів сільрад Лебединського району Харківської області про порядок одержання дозволу на помел зерна колгоспниками та одноосібниками. 24 грудня 1932 р.
№ 63	З протоколу загальних зборів жінок колгоспу „Червоний Жовтень“ Чернецької сільради Середино-Будського району Чернігівської області про підтримку репресивних заходів проти осіб, що не виконують хлібозаготівлю. 25 грудня 1932 р.
№ 64	Постанова Великописарівського райкому КП/б/У про незадовільне виконання хлібозаготівлі, посилення репресивних заходів до нездатчиків хліба, розширення складу комісії сприяння хлібозаготівлі, ліквідацію учительського фонду і здачу його в план хлібозаготівлі по Великописарівському району Харківської області. 26 грудня 1932 р.
№ 65	Постанова президії Роменського райвиконкому про затвердження постанови Пустовійтівської сільради Роменського району про виселення за межі України куркульських господарств Я.Є.Стриколя та У.М.Чернобука. 28 грудня 1932 р.

Голодомор 1932-1933 років на Сумщині

№ 66	Виписка з протоколу розширеного засідання президії Михайлівської сільради Лебединського району Харківської області про відібрання землі з садибами і передачу її до колгоспу у одноосібників, що не виконали хлібозаготівлю. 30 грудня 1932 р.
№ 67	Заява колгоспниці М.Т.Ворожки до правління сільськогосподарської артілі ім.Фрунзе с.Гудимівка Лебединського району Харківської області про надання хліба її дітям. 31 грудня 1932 р.
№ 68	Інформація секретаря Буринського райкому КП/б/У про засуджених за невиконання хлібозаготівлі по Буринському району Чернігівської області за 1932 р. Не раніше 1 січня 1933 р.
№ 69	Відомості про зміни в кількості господарств та населення по Великовисторопській сільраді Лебединського району Харківської області за 1932-1933 роки. Не раніше січня 1933 р.
№ 70	Відомості про зміни в кількості господарств та населення по Ворожбянській сільраді Лебединського району Харківської області за 1932-1933 роки. Не раніше січня 1933 р.
№ 71	Відомості про зміни в кількості господарств та населення по Михайлівській сільраді Лебединського району Харківської області за 1932-1933 роки. Не раніше січня 1933 р.
№ 72	Акт про реквізицію майна у селянина М.Н.Пилипченка, засудженого до розстрілу за невиконання хлібозаготівлі, складений бригадою Ярмолинської сільради Роменського району Чернігівської області. 3 січня 1933 р.
№ 73	Заява колгоспника Я.М.Калюжного до правління сільськогосподарської артілі ім.Фрунзе с.Гудимівка Лебединського району Харківської області про надання хліба його родині. 3 січня 1933 р.
№ 74	Акт про проведення на підставі доносу обшуку та реквізицію хліба у селянина М.П.Цупки, складений бригадою Ярмолинської сільради Роменського району Чернігівської області.
№ 75	З протоколу загальних зборів колгоспників сільськогосподарської артілі ім.Лисянського та одноосібників с.Межирич Лебединського району Харківської області про негайне виконання хлібозаготівлі та віддачу до суду селян, що заховали хліб. 4 січня 1933 р.
№ 76	Акт про проведення на підставі доносу обшуку та реквізицію хліба у селянина Ф.Ф.Хоменка, складений бригадою Ярмолинської сільради Роменського району Чернігівської області. 5 січня 1933 р.
№ 77	З протоколу засідання правління сільськогосподарської артілі „Вперед” с.Процівка Роменського району Чернігівської області про клопотання перед Роменським райкомом КП/б/У та райвиконкомом про залишення в колгоспі останніх 20 ц зерна для харчування голодуючих колгоспників. 5 січня 1933 р.
№ 78	Протокол засідання бюро Липоводолинського райкому КП/б/У про незадовільне виконання хлібозаготівлі, організацію бригад по хлібозаготівлі, посилення репресій до недатчиків хліба в селах Липоводолинського району Харківської області. 6 січня 1933 р.
№ 79	Постанова об'єднаного засідання Уляновської районної контрольної комісії та робітничо-селянської інспекції про відбирання у селян хліба, вилученого з соломи та полови, покарання за невиконання плану хлібозаготівлі керівників артілі „Нова громада” Дмитрівської сільради Улянівського району Харківської області. 8 січня 1933 р.
№ 80	Акт про реквізицію хліба у селянина Д.Сененка, складений бригадою Великобудківської сільради Роменського району Чернігівської області. 15 січня 1933 р.
№ 81	Протокол закритого засідання бюро Липоводолинського райкому КП/б/У про опір виконанню хлібозаготівлі та посилення репресій до осіб, які протидіють хлібозаготівлі, в сс. Липова Долина, Капустинці, Русанівка, Синівка Липоводолинського району Харківської області. 17 січня 1933 р.
№ 82	З протоколу засідання президії Шосткинської КК РСІ про притягнення до судової відповідальності за приховування колгоспного хліба комірника с.Пирогівка Шосткинського району Чернігівської області О.М.Шестоухова. 20 січня 1933 р.

№ 83	Постанова об'єднаного пленуму Глухівського райкому КП/б/У та Глухівського райвиконкомку про незадовільне виконання хлібозаготівлі в сільрадах Глухівського району Чернігівської області. 21 січня 1933 р.
№ 84	Постанова президії Роменського райвиконкомку про преміювання та виділення краму голові Залатиської сільради та активістам за організацію виконання хлібозаготівлі. 21 січня 1933 р.
№ 85	Протокол засідання бюро Охтирського райкому КП/б/У про посилення репресій проти осіб, що не виконали хлібозаготівлі, створення буксирних бригад, організацію переобмолоту соломи та перевійвання полови, ліквідацію громадських фондів в селах Охтирського району Харківської області. 22 січня 1933 р.
№ 86	Акт про ревізію жита та ячменя у селянина с.Ярмолинці Роменського району Чернігівської області І.Я.Тихенка, складений уповноваженим Роменського райвиконкомку Гольдфельдом, співробітником районної міліції Жученком та виконавцем Потебою. 23 січня 1933 р.
№ 87	Лист Лебединського райвиконкомку Харківської області до голови Будильської сільради та голови колгоспу „Вільна праця” про організацію допомоги голодуючим. 24 січня 1933 р.
№ 88	Лист Харківському обкому КП/б/У та Харківського облвиконкомку до секретарів райкомів КП/б/У та голів райвиконкомів Харківщини про заборону виїздити селянам за межі України за хлібом. 25 січня 1933 р.
№ 89	Інформаційний лист комуніста Бабіна Охтирському райкому КП/б/У про протидію хлібозаготівлі, організацію схованок хліба, політичні настрої селян в Бакирівській сільраді Охтирського району Харківської області. 25 січня 1933 р.
№ 90	Протокол засідання бюро Охтирського райкому КП/б/У про засипку насінневих фондів в сільрадах і колгоспах, прийняття додаткових самозобов'язань по насінню одноосібниками, кампанію по збиранню насінневої позики від колгоспників в Охтирському районі Харківської області. 26 січня 1933 р.
№ 91	З протоколу засідання бюро Улянівського райкому КП/б/У про виключення з партії, оголошення доган, зняття з роботи голів сільрад, уповноважених райкомів, секретарів партійних осередків Улянівського району Харківської області. 26 січня 1933 р.
№ 92	Доповідна записка інспектора Конопотської районної КК РСІ до секретаря РКК РСІ про факти придбання за безцінок конфіскованого у нездатчиків хліба майна керівниками та комуністами с.Соснівка Конопотського району Чернігівської області. 26 січня 1933 р.
№ 93	Постанова Роменського райвиконкомку про притягнення до кримінальної відповідальності голови Герасимівської сільради Турчина, голови колгоспу Власенка, занесення на „чорну дошку” за невиконання хлібозаготівлі с.Герасимівка Роменського району Чернігівської області. 29 січня 1933 р.
№ 94	Постанова президії Роменського райвиконкомку про застосування репресій до колгоспу „Вільний шлях” Біловодської сільради Роменського району Чернігівської області за зрив хлібозаготівель. 5 лютого 1933 р.
№ 95	Звернення учасників зльоту голів секцій і груп сприяння РСІ, робсількорів, легкої кінноти комсомолу, голів ревкомісії колгоспів і сільрад Лебединського району Харківської області до колгоспників і одноосібників Лебединщини про проведення рейду масової перевірки готовності до сіви. 7 лютого 1933 р.
№ 96	Резолюція пленуму ЦК КП/б/У „Про підсумки хлібозаготівель на Україні і постанову ЦК ВКП/б/ від 24 січня 1933 р.” 7 лютого 1933 р.
№ 97	Заява колгоспника В.О.Калужного до правління сільськогосподарської артілі ім. Фрунзе с.Гудимівка Лебединського району Харківської області про надання продуктів харчування. 9 лютого 1933 р.
№ 98	З протоколу розширеного засідання бюро Липоводолинського райкому КП/б/У про недостатню забезпеченість харчовими продуктами та хлібом студентів зоотехнікуму. 10 лютого 1933 р.

№ 99	З інформаційних листів інформатора Козачої до Охтирського райкому КП/б/У про смерть через споживання хліба з гнилого лушпиння та несвоєчасне поховання померлих громадян в с.Литовка Охтирського району Харківської області. 17-21 лютого 1933 р.
№ 100	Заява колгоспника Т.Г.Волинського до ради сільськогосподарської артлі „3-й вирішальний” с.Коржі Роменського району Чернігівської області про видачу продуктів харчування для споживання. 22 лютого 1933 р.
№ 101	Відомості про роботу управління робітничо-селянської міліції Охтирського району Харківської області по вилученню хліба. 23 лютого 1933 р.
№ 102	Зобов'язання мешканця с.Михайлівка Лебединського району Харківської області А.О.Зайця виконати план по засіву та засипці посівматеріалу. 3 березня 1933 р.
№ 103	Відмова мешканця с.Михайлівка Лебединського району Харківської області І.І.Калістратенка підписати зобов'язання про виконання плану засіву та засипки посівматеріалів. 8 березня 1933 р.
№ 104	Доповідна записка інспектора комісії охорони материнства і дитинства до Роменської інспектури охорони здоров'я про збільшення кількості ослаблених через недоїдання дітей та недостатність дитячих їдаєнь в Роменському районі Чернігівської області. 8 березня 1933 р.
№ 105	Акт про притягнення до судової відповідальності за невиконання хлібозаготівлі, складений головою Великобудківської сільради Роменського району Чернігівської області Холошею, та довідка про майновий стан селянина В.І.Лобулька. 10 березня 1933 р.
№ 106	З протоколу засідання бюро Тростянецького райкому КП/б/У про тяжкий продовольчий стан в районі, збільшення смертності через голодування в сс.Боромля, Жигайлівка, Бранцівка, Білка, несвоєчасне поховання померлих в с.Жигайлівка, організацію харчової допомоги голодуючим, створення спеціального фонду для надання допомоги комуністам, комсомольцям, колгоспному активу Охтирського району Харківської області. 12 березня 1933 р.
№ 107	Обов'язкова постанова Лебединського райвиконкому Харківської області „Про організацію харчової допомоги дитячому населенню”. 24 березня 1933 р.
№ 108	Постанова бюро Недригайлівського райкому КП/б/У про факти смерті від голоду мешканців сс.Рубанка, Недригайлів, Курмани, Зеленівка Недригайлівського району Чернігівської області. 25 березня 1933 р.
№ 109	З протоколу позачергового засідання Липоводолинського райкому КП/б/У про розгляд листа П.Постишева про організацію допомоги колгоспникам та одноосібникам, що мають харчові утруднення. 26 березня 1933 р.
№ 110	Протокол засідання бюро Охтирського райкому КП/б/У про окремі харчові труднощі та організацію харчової допомоги колгоспникам м.Охтирка, сс.Олешня, Хухра, Кириківка, Яблучне Охтирського району Харківської області. 26 березня 1933 р.
№ 111	Постанова бюро Улянівського райкому КП/б/У про організацію продовольчої допомоги за рахунок місцевих ресурсів селянам сс.Верхосулка, Штепівка, Терни, Марківка, Улянівка Улянівського району Харківської області. 27 березня 1933 р.
№ 112	З протоколу засідання бюро Недригайлівського райкому КП/б/У про оголошення догани уповноваженому райкому по с.Рубанка Недригайлівського району Чернігівської області Юхименку за приховування випадків смерті селян від голоду. 30 березня 1933 р.
№ 113	Список колгоспів та сільрад Липоводолинського району Харківської області, яким було надано харчову допомогу. 9 квітня 1933 р.
№ 114	Заява члена колгоспу А.К.Яцуна до правління сільськогосподарської артлі „Більшовицька перемога” с.Заруддя Роменського району Чернігівської області про надання допомоги його пухлій з голоду сім'ї. 16 квітня 1933 р.
№ 115	З протоколу засідання бюро Липоводолинського райкому КП/б/У про зниження протямом 1933 р. через незадовільне харчування вдома проценту відвідування шкіл учнями сс.Поділки, Синівка, Підставки, Байрак Липоводолинського району Харківської області та організацію гарячих сніданків по школах для учнів, що потребують харчової допомоги. 19 квітня 1933 р.

№ 116	Доповідна записка завідуючого Роменським дитячим будинком до Роменського районного відділу народної освіти Чернігівської області про незадовільний стан дитячого будинку та зростання кількості вихованців. 28 квітня 1933 р.
№ 117	Протокол засідання бюро Глухівського райкому КП/б/У про відміну рішення Дунаецької сільради Глухівського району про повернення відібраної у одноосібників землі, організацію ідальні відповідальних працівників, виділення уповноважених на посівкампанію, організацію міжколгоспної допомоги посівматеріалом в Глухівському районі Чернігівської області. 29 квітня 1933 р.
№ 118	Лист Харківському обкому КП/б/У та Харківського облвиконкому про незадовільну організацію продовольчої допомоги дітям та зростання кількості безпритульних дітей на Харківщині. Не раніше травня 1933 р.
№ 119	Заява колгоспника І.Кички до голови сільськогосподарської артлі хутора Малога Заруднянської сільради Роменського району Чернігівської області про допомогу продуктами харчування його пухлій з голоду сім'ї або виключення з артлі. Травень 1933 р.
№ 120	Лист командира 14-го Акмолинського полку військ ОДПУ до голови Лебединської міської ради та голови РСІ про надання негайної допомоги голодуючій сім'ї червоноармійця В.Мариці в м.Лебедін Харківської області. 16 травня 1933 р.
№ 121	Постанова президії Роменського райвиконкому про утворення районного харчового фонду для допомоги пухлим від голоду колгоспникам Роменського району Чернігівської області. 20 травня 1933 р.
№ 122	Лист інструктора політвідділу 45-ї стрілецької Волинської дивізії до голови Лебединського райвиконкому, голови РСІ, голови сільськогосподарської артлі „Змагання“ с.Малий Вистороп Лебединського району Харківської області про надання негайної продовольчої допомоги сім'ї червоноармійця Н.Є.Коваленка в с.Малий Вистороп Лебединського району Харківської області. 27 травня 1933 р.
№ 123	Постанова бюро Улянйвського райкому КП/б/У про заборону видачі авансів хлібом колгоспникам до виконання хлібозаготівлі. 27 травня 1933 р.
№ 124	Лист помічника командира 23-го артполку до голови Лебединського райвиконкому про надання негайної продовольчої допомоги голодуючій родині червоноармійця В.О.Калити з с.Бишкінь Лебединського району Харківської області. 27 травня 1933 р.
№ 125	Акт, складений членом Ярмолинської сільради Роменського району Чернігівської області М.І.Костюком, про незаконне присвоєння Й.С.Матвієнком ревізованого у селянина Ф.Ф.Федорця печеного хліба. 31 травня 1933 р.
№ 126	Лист Лебединського райземвідділу до всіх сільрад та колгоспів Лебединського району Харківської області про позбавлення присадибних ділянок колгоспників за саботаж роботи в колгоспі. 2 червня 1933 р.
№ 127	Заява колгоспника І.П.Кузьменка до правління сільськогосподарської артлі „Більшовицька перемога“ с.Заруддя Роменського району Чернігівської області про надання борошна його сім'ї, яка пухне від голоду. 4 червня 1933 р.
№ 128	З протоколу засідання Політбюро ЦК КП/б/У „Про заходи по боротьбі з дитячою безпритульністю“. 5 червня 1933 р.
№ 129	Заява колгоспника Т.І.Надточія до правління сільськогосподарської артлі хутора Малога Заруднянської сільради Роменського району Чернігівської області про надання борошна його голодуючий сім'ї. 5 червня 1933 р.
№ 130	З інформації секретаря Улянйвського райкому КП/б/У военкому Охтирського 68-го Червонопрапорного полку про збільшення кількості випадків смерті через недоїдання та випадок людоїдства в с.Марківка Улянйвського району Харківської області. 8 червня 1933 р.
№ 131	Лист військового комісара склада №29 с.Балаклея до військового прокурора Українського воєнного округу, секретаря Охтирського райвиконкому КП/б/У, голови Охтирського райвиконкому про надання негайної допомоги голодуючим сім'ям червоноармійців в сс.Грінченки, Довжик, Олешня Охтирського району Харківської області. 11 червня 1933 р.

Голодомор 1932-1933 років на Сумщині

№ 132	Кримінальний вирок ввізної сесії судового засідання народного суду Талалаївського району про засудження групи селян с.Ярошівка Талалаївського району Чернігівської області за вбивство М.А.Черненко, яка вкрала відро картоплі для голодуючих братів і сестер. 19 червня 1933 р.
№ 133	Відповідь голови Лебединської районної контрольної комісії РСІ військовому прокурору м.Харкова на скаргу червоноармійця В.О.Калити про ненадання його родині в с.Бишківь Лебединського району Харківської області харчової допомоги. Не раніше 23 червня 1933 р.
№ 134	З протоколу засідання бюро Середино-Будського райкому КП/б/У Чернігівської області про розподіл продовольчої допомоги колгоспам. 25 червня 1933 р.
№ 135	Лист інспектора Лебединської інспектури охорони здоров'я Курси до завідуючого дитячим будинком №1 м.Лебедин Лебединського району Харківської області про зняття з хлібного постачання робітників дитячого будинку. 27 червня 1933 р.
№ 136	Лист секретаря ЦК КП/б/У С.Косіора секретарям райкомів КП/б/У про заборону публікувати цифри виконання плану хлібозаготівлі. Не раніше 28 червня 1933 р.
№ 137	Лист прокурора Лебединського району Харківської області до голови Лебединської міської ради про надання негайної допомоги голодуючій родині червоноармійця С.М.Рибалки. 3 липня 1933 р.
№ 138	З протоколу об'єднаного засідання Липоводолинського райкому КП/б/У та Політвідділу МТС про облік безгосподарних та бросових посівів в селах Липоводолинського району Харківської області та направлення неповнолітніх дітей, які залишились самі в цих господарствах, в інтернати. 4 липня 1933 р.
№ 139	Протокол об'єднаного засідання бюро Лебединського райкому КП/б/У та президії районної контрольної комісії про наслідки перевірки врожайності зернових та оподаткування хлібом в селах Михайлівка, Червене, Межиріч Лебединського району Харківської області. 4 липня 1933 р.
№ 140	Акт про затримання на полі з житними колосками колгоспника І.І. Скрибки, складений бригадою по перевірці посіву сільськогосподарської артілі „3-й вирішальний” с.Коржі Роменського району Чернігівської області. 17 липня 1933 р.
№ 141	Акт про затримання з житними колосками колгоспника В.П.Галенка, складений об'їждчиком сільськогосподарської артілі „3-й вирішальний” с.Коржі Роменського району Чернігівської області. 21 липня 1933 р.
№ 142	Акт про затримання з ячменними колосками селянок П.Ф.Батюти та І.Ф.Батюти, складений об'їждчиком сільськогосподарської артілі „3-й вирішальний” с.Коржі Роменського району Чернігівської області. 22 липня 1933 р.
№ 143	Постанова бюро Середино-Будського КП/б/У про збільшення випадків зрізання колосків та крадіжок продуктів харчування з хат колгоспників, посилення заходів по охороні врожаю в Середино-Будському районі Чернігівської області. 24 липня 1933 р.
№ 144	Акт Білопільського райкому КП/б/У Харківської області про знищення документів про хлібозаготівлю. 24 липня 1933 р.
№ 145	З протоколу засідання позачергового бюро Недригайлівського райкому КП/б/У про поліпшення громадського харчування в колгоспі ім.Косіора Іваницької сільради Недригайлівського району Чернігівської області. 27 липня 1933 р.
№ 146	Лист П.Постишева до голів сільрад про відповідальність за виконання плану хлібозаготівлі в одноосібному секторі та застосування ст.61 до одноосібників. 30 липня 1933 р.
№ 147	Протокол загальних зборів 2-ї бригади сільськогосподарської артілі ім.Шевченка с.Лозова Роменського району Чернігівської області про обов'язкові доноси членів колгоспу на крадіїв колосків та видачу до суду колгоспниць М.Козлової та М.Котельви, затриманих на полі з пшеницею. 5 серпня 1933 р.
№ 148	Постанова бюро Охтирського райкому КП/б/У про велику кількість опухлих від голоду безпритульних дітей та їх смертність в Охтирському районі Харківської області в квітні-серпні 1933 р. 19 серпня 1933 р.

№ 149	Лист голови Лебединської сільради до голови колгоспу х.Гарбарі Лебединського району Харківської області про занесення сільради на „чорну дошку” та негайне виконання хлібозаготівлі. 24 серпня 1933 р.
№ 150	З протоколу засідання президії Курганоозацької сільради Лебединського району Харківської області про передачу на патрунування дітей-сиріт до сільгоспартілі „Червоний день”. 13 вересня 1933 р.
№ 151	Звіт Конотопської районної комісії по боротьбі з безпритульністю Конотопській інспектурі охорони здоров'я про облік дітей по дитячому колектору та дитячому будинку за травень-серпень 1933 р. 10 жовтня 1933 р.
№ 152	Витяг з протоколу засідання бюро Охтирського райкому КП/б/У про відкриття в м.Охтирка будинку для безпритульних дітей, патрунування дітей в колгоспах, організацію курсів за фахом для дітей-переростків в Охтирському районі Харківської області. 3 листопада 1933 р.
№ 153	Заява колгоспника М.Кузьменка до правління сільськогосподарської артілі „Більшовицька перемога” с.Заруддя Роменського району Чернігівської області про виділення буряків для харчування голодуючої сім'ї. 1933 р.
№ 154	З звіту Середино-Будського райкому КП/б/У про порушення законності, випадки знущання активістів, репресії під час хлібо- та картоплезаготівлі, протидію господарсько-політичним кампаніям 1932-1933 років в Середино-Будському районі Чернігівської області. Не раніше січня 1934 р.
№ 155	Лист заступника начальника політичного сектора МТС Чернігівського обласного земельного управління Казначеева начальникам політвідділів МТС Чернігівської області про сліпого бродячого гармоніста, який в 1933 р. проводив контрреволюційну агітацію, розповідав про голод. 31 березня 1934 р.
№ 156	Постанова бюро Чернігівського обкому КП/б/У про стан Кролевецького дитячого містечка і велику смертність дітей протягом 1933 р. 13 травня 1934 р.
№ 157	Спогади О.С.Кандиби, жительки м.Білопілля Білопільського району Сумської області. 1989 р.
№ 158	Спогади П.Т.Єйбога, жителя с.Климівка Білопільського району Сумської області. 20 серпня 1990 р.
№ 159	Спогади І.О.Ярмоленка, жителя м.Білопілля Білопільського району Сумської області. 2003 р.
№ 160	Спогади К.К. Ягупи, мешканки м.Буринь Буринського району Сумської області. 2 травня 1989 р.
№ 161	Спогади Н.Є. Москаленко, жительки с.Дмитрівка Буринського району Сумської області. 5 травня 1989 р.
№ 162	Спогади Г.П. Мельник, жительки с.Чернеча Слобода Буринського району Сумської області. 17 травня 1989 р.
№ 163	Спогади П.Яровенка, жителя с.Рябина Великописарівського району Сумської області. 11 липня 1989 р.
№ 164	Спогади А.Морозової, жительки с.Добрянське Великописарівського району Сумської області. 17 серпня 1989 р.
№ 165	Спогади О.С.Коненко, жительки смт Велика Писарівка Великописарівського району Сумської області. 26 червня 1990 р.
№ 166	Спогади І.Д.Душина, жителя с.Сваркове Глухівського району Сумської області. 15 березня 1989 р.
№ 167	Спогади А.П.Сидоренко, жительки с.Черневе Глухівського району Сумської області. 26 грудня 1989 р.
№ 168	Спогади М.С.Полятикіної, жительки смт Шалигине Глухівського району Сумської області. 2003 р.
№ 169	Спогади В.Я. Крамара, жителя м.Конотоп Сумської області. 5 червня 1989 р.
№ 170	Спогади В.Г.Манаєвої, жительки м.Конотоп Сумської області. 27 липня 1989 р.
№ 171	Спогади І.І. Ворони, жителя с.Пекарі Конотопського району Сумської області. 22 листопада 2002 р.

Голодомор 1932-1933 років на Сумщині

№ 172	Спогади А.Г.Косарева, жителя с.Великий Бобрик Краснопільського району Сумської області. 30 червня 1989 р.
№ 173	Спогади Д.П.Шепотька, жителя смт Краснопілля Краснопільського району Сумської області. 30 червня 1989 р.
№ 174	Вірш Л.Дідоренка, жителя смт Краснопілля Краснопільського району Сумської області. 1989 р.
№ 175	Спогади Г.С.Литвинець, жительки с.Ярославець Кролевецького району Сумської області. 17 липня 1989 р.
№ 176	Спогади М.Л. Березного, жителя с.Тулиголове Кролевецького району Сумської області. 20 липня 1989 р.
№ 177	Спогади М.П.Мороза, жителя с.Червона Гірка Кролевецького району Сумської області. 23 липня 1990 р.
№ 178	Спогади П.Т.Андрущенко, жителя с.Бурівка Лебединського району Сумської області. 1989 р.
№ 179	Спогади К.Г.Лободи, жительки с.Пристайлове Лебединського району Сумського області. 1989 р.
№ 180	Спогади М.Г.Любового, жителя с.Штепівка Лебединського району Сумського області. 1989 р.
№ 181	Спогади М.Я.Горобця, жителя с.Капустинці Липоводолинського району Сумської області. 22 червня 1989 р.
№ 182	Спогади О.Ф.Кажан, жительки с.Семенівка Липоводолинського району Сумської області. 1989 р.
№ 183	Спогади Н.С.Курило, жительки с.Підставки Диповодолинського району Сумської області. 1989 р.
№ 184	Спогади О.М.Поночовної, жительки с.Кулішівка Недригайлівського району Сумської області. 2002 р.
№ 185	Спогади А.Т.Сенько, жительки с.Зелене Недригайлівського району сумської області. 2002 р.
№ 186	Спогади В.Т.Ющенко, жительки с.Хоружівка Недригайлівського району Сумської області. Березень 2003 р.
№ 187	Спогади О.М.Галушки, жителя с.Довжик Охтирського району Сумської області. 7 червня 1989 р.
№ 188	Спогади О.А.Чуб, жительки с.Куземин Охтирського району Сумської області. 30 червня 1989 р.
№ 189	Спогади І.М.Коротецького, жителя с.Грунь Охтирського району Сумської області. 23 грудня 1989 р.
№ 190	Спогади В.А.Іванової, жительки м.Путивль Путивльського району Сумської області. 5 грудня 1989 р.
№ 191	Спогади М.Є.Биваліна, жителя м.Путивль Путивльського району Сумської області. 5 січня 1990 р.
№ 192	Спогади О.І.Пешкової, жительки м.Путивль Путивльського району Сумської області. 5 січня 1990 р.
№ 193	Спогади Є.М.Заворотько, жительки с.Правдюки Роменського району Сумської області. 8 червня 1989 р.
№ 194	Спогади А.М.Стукало, жительки с.Плавинище Роменського району Сумської області. 14 червня 1989 р.
№ 195	Спогади А.Я.Котляревської, жительки с.Басівка Роменського району Сумської області. 28 червня 1989 р.
№ 196	Спогади П.У.Прохоренка, жителя с.Голубівка Середино-Будського району Сумської області. 10 квітня 1989 р.
№ 197	Спогади В.Бушмана, жителя с.Пигарівка Середино-Будського району Сумської області. 23 листопада 1989 р.

№ 198	Спогади В.М.Пенькової, жительки с.Жихове Середино-Будського району Сумської області. 23 вересня 2002 р.
№ 199	Спогади І.М.Бурмаки, жителя с.Любачеве Сумського району Сумської області. 19 вересня 1989 р.
№ 200	Спогади Г.Є.Вашенко, жительки с.Лікарське Сумського району Сумської області. 22 вересня 1989 р.
№ 201	Спогади Т.С.Горбачової, жительки с.Северинівка Сумського району Сумської області. 2002 р.
№ 202	Спогади Н.А.Гаранжі, жительки с.Мартинівка Тростянецького району Сумської області. 2 травня 1989 р.
№ 203	Спогади Л.В.Популях, жительки с.Боромля Тростянецького району Сумської області. 1989 р.
№ 204	Спогади З.Підлісної, жительки м.Тростянець Тростянецького району Сумської області. 14 червня 1990 р.
№ 205	Спогади Ф.Ф.Макогона, жителя м.Шостка Сумської області. 17 травня 1989 р.
№ 206	Спогади В.А.Ласкевича, жителя м.Шостка Сумської області. 8 червня 1989 р.
№ 207	Спогади М.К.Куличенка, жителя с.Вороніж Шосткинського району Сумської області. 16 червня 1989 р.
№ 208	Спогади П.М.Зябловської, жительки смт Ямпіль Ямпільського району Сумської області. 22 липня 1989 р.
№ 209	Спогади О.І.Новиченко, жительки смт Ямпіль Ямпільського району Сумської області. 22 липня 1989 р.

Іменний покажчик

- Абраменко 110
 Абрамсон 148
 Авдієнко 73
 Авраменко І.К. 102
 Агафонов 197
 Акінішина Г.Ф. 18
 Александров В.С. 83
 Ананченко 46
 Андрієнко 32
 Андрухов 111
 Андрущенко П. 203
 Андрущенко П.І. 203
 Андрущенко П.Т. 202
 Андрущенко С.І. 203
 Андрющенко 57, 58
 Андрющенко О.В. 6
 Анцелович 86
 Апанасенко 25
 Архипенко 179
 Архінос І.Т. 88
 Архінос І.М. 88
 Арендаренко 60
 Афанасенко І.П. 45
 Афанас'єв 163
 Бабак П. 171
 Бабич М.Г. 102
 Бабін 120, 121
 Багров 165
 Базилевич 148, 181
 Барка В. 18, 303
 Батрачка П. 206
 Батюта І.Ф. 167, 239
 Батюта П.Ф. 167, 239
 Батютенко П. 204
 Батютенко Р. 204
 Бахтияров 100
 Бахтін Д.С. 16
 Беднена П.М. 192
 Бензін Ф.И. 11
 Березний М.А. 200, 201
 Беседа 181
 Бессалов Г.М. 169, 170
 Бивалін 68
 Бивалін М.Є. 218, 219
 Биковець Т. 25
 Бирдін М.Я. 17
 Бичковський 36, 39
 Біленко І.Г. 38
 Біленко Ф.Г. 38, 39
 Біленко Я. 38
 Білий 17, 27, 28, 89, 102
 Білов 66, 115
 Білокур М.Д. 226
 Білоножка 115
 Білоцерковець 32, 60
 Блаженко Я. 25
 Блинник І.С. 203
 Блинник П.С. 203
 Бобкова Л. 190
 Бобок І. 24
 Бобров 101
 Богатир 62, 140, 141
 Богоденкови 195
 Богуславський 113
 Бойко 54, 90, 111, 112, 136
 Бондарев 182
 Бондаренко 43, 44
 Бондаренко А.Й. 31
 Бондаренко Г.С. 204
 Бондаренко Є.С. 204
 Бондаренко Л. 204
 Борбат П. 88
 Борисенко З. 158
 Бреславець 44
 Брилев 177
 Бринь Г. 57
 Бритоусов 91
 Бровкін 91, 92
 Брусенцов 122-124
 Бугай 36, 39, 96
 Бугло 69
 Будник П. 96, 97
 Букат 111
 Булін 93
 Бурка 10
 Бурка Г.Т. 117
 Бурков 79
 Бурмака І.М. 224
 Буряк О.В. 193
 Буханов 61, 181
 Буш Д. 20, 304
 Бушман В. 22, 223
 Васеленко 110
 Василенко П. 38
 Васильєв 175
 Васильченко 116, 128
 Васюта З.Д. 30
 Васюта П.Т. 239
 Ващенко Г.Є. 225
 Ващенко Я.Ф. 109
 Векленко І.Д. 37
 Великодний О. 230
 Величко 86
 Величко В.А. 55
 Величко М.С. 55
 Величко П. 57
 Вербицький 148
 Вережка 44
 Веремієв 88
 Ветров 124
 Вижинський 53
 Винниченко 170
 Вівденко В. 31
 Вініцький 142
 Вініченко М.М. 109
 Власенко 126, 164
 Вовченко 48, 85
 Войтівець 144
 Волинський Т.Г. 133, 240
 Волошин 110
 Воробійов 35, 36
 Ворожбит 135
 Ворожка М.Т. 103, 240
 Ворона І.Г. 215
 Ворона І.І. 195
 Ворона Н.І. 196
 Ворона С. 29
 Вороний 71
 Ворошилов К.Є. 41
 Воскобоев І.Н. 17
 Воюцький 39, 76
 Вязанкін 148
 Гаврилейченко М.В. 107
 Гайдай 66
 Гадаг 86
 Галат 155
 Галенко В.П. 167, 239
 Галенко С.В. 31
 Галенко П.П. 31
 Галушко О.М. 17, 216
 Гальченко 84
 Гамарник 93
 Ганзіна Г.Г. 166
 Ганзіна І.О. 167
 Гаранжа Н.А. 227
 Гарасько А.В. 31
 Гарбарчук 110
 Гаркун 181
 Гаценко К.М. 109
 Гвоздецька П.Д. 8
 Гвоздьов 36
 Геккер 175
 Гелета 198
 Гензелева 155
 Герасименко 26, 36, 39, 167
 Гладкий 120, 121
 Глібов 211
 Глоба М.І. 25
 Глова 140
 Глушко К. 201
 Глушенко 47
 Гляненко А. 203
 Гляненко У.К. 203
 Гніденко 103
 Голенко П.В. 31
 Голенок Т.Я. 223
 Голик К.П. 83, 89, 240
 Голик М.І. 83
 Голик Я.П. 83
 Голишев 119
 Голованенко І.С. 203
 Голованенко П.П. 203
 Голованенко Я. 206
 Головін 94
 Головок Д. 222
 Голомисов 101
 Голота 96, 97
 Голоуз 146
 Голошапов 68, 69, 113
 Голуб 25
 Голуб Л.І. 204
 Голуб М.Я. 204
 Голубченко 26
 Голубятніков 140
 Гольдман 41
 Гольдфельд 117
 Гольфельд 39
 Гольфман 36
 Гончаренко 85, 121
 Гончаров 121
 Горбань 159, 160
 Горбань М.П. 159, 160
 Горбач М. 88
 Горбачов В. 57, 58, 236
 Горбачов П.П. 226
 Горбачов С.П. 226
 Горбачов Ф.П. 226
 Горбачова М.С. 226
 Горбачова Н.Д. 226
 Горбачова Т.С. 226
 Горобець М.Я. 210
 Горовий Л. 203
 Гребенець Ф.М. 55, 57, 58
 Гребенюк 110

- Гречка Ф.К. 171
 Григорович 126
 Грицаєнко 208
 Грицаєнко Г. 208
 Грицаєнко Т. 208
 Грицаєнко Я. 208
 Гришко 121
 Грищенко П.М. 25
 Губенко О.М. 31
 Гужвій 33, 34, 98, 118, 139, 238
 Давиденко 140, 144
 Данилич Ю.Я. 120
 Дворник 94
 Дворніченко К.О. 31
 Дворніченко Т. 31
 Деменченко 84
 Демич 71
 Демченко М.Н. 198
 Денисенко С.А. 35, 36
 Деркач 142
 Дехтяр 71
 Дещенко Н. 16
 Джеккуля І.Д. 31
 Дзюба С.А. 31
 Дзюба Я.П. 31
 Димченко 126
 Діденко І.Г. 203
 Діденко І.С. 203
 Діденко Й.О. 202
 Діденко М.М. 159
 Діденко М.С. 203
 Діденко М.Ф. 202
 Діденко Н. 203
 Діденко С. 203
 Діденко Ф.Г. 202
 Діденко Х.Т. 202
 Діденко Ю.М. 15, 159, 160
 Діденко Я.С. 203
 Дідоренко Л. 199
 Длигач 153
 Доброхліб Л.А. 220, 221
 Довбня П. 215
 Довгалева М. 9
 Довгалева В. 9
 Довгалева Н. 9
 Довженко 86
 Долгов 94
 Донець 84, 85
 Дорошенко 33
 Древалі П. 158
 Дремлюга М.С. 51
 Дроздов 47
 Дрюк Ф.І. 217
 Дубовик Ф.І. 136
 Дудик Т.І. 198
 Дудка А. 189
 Дудка В. 189
 Дудка П. 189
 Дудка С. 189
 Дудник 101, 140
 Душин І.Д. 192
 Дюранті У. 18, 303
 Дяченкови 195
 Д'яченко 36, 177
 Еріо Е. 18, 303
 Євдокімов 93
 Євневич 154
 Євтушенко Є. 45
 Єйбог П.Т. 184, 185
 Єлегин 180
 Ємець 96
 Жадан 116
 Жеребний 124
 Жовтоножка 227
 Жуленко Т. 45
 Журавель Є.Г. 88
 Журавський І. 88
 Журенко С. 37-39
 Жученко 117
 Забелін 90, 91
 Заворотько А.І. 220
 Заворотько Є.М. 220
 Загребельний 69
 Задорожній 140
 Заєць А.О. 135
 Заїка Л.Я. 6
 Зайцев 168
 Залуковський 211
 Замура М.В. 31
 Зандик 97
 Засядько 169, 170
 Захаров Д.Є. 204
 Захарченко 178
 Заць 116, 117, 124, 141, 142
 Звягельський 148
 Згурський 101
 Зенайлов 197
 Зернюк 38
 Зик 94
 Зінченко О. 89
 Зозуля М. 38
 Зозуля П. 38
 Зозуля Т.К. 31
 Золотухін 61, 74
 Зосим С.Р. 227
 Зубатов Н.П. 190
 Зубатова М.Н. 190
 Зябловська П.М. 232
 Іванін 73
 Іванова В. А. 218
 Іванущенко Г.М. 226
 Іванченко 34, 35
 Ігнат'єв М.І. 14, 239
 Ігнат'єва 15
 Ігнатюк 36, 37, 40, 48, 139
 Ізгурський 91
 Ільїн 150
 Ільченко Д. 172
 Ільченко І.І. 17
 Ільяшенко 91, 163
 Іржавські 195
 Кабацький М.С. 202
 Кабацький С.С. 202
 Каганович Л.М. 196-199, 304
 Кажан О.Ф. 210, 211
 Казбан 43, 45
 Казначеев 180, 236
 Калашник І. 15, 158
 Калістратенко І.І. 136
 Калита В.О. 15, 154, 161, 239
 Калита М.С. 15, 154
 Калініченко 128
 Калюжний 165
 Калюжний А.О. 240
 Калюжний В.О. 132, 240
 Калюжний Г.М. 165
 Калюжний Я.М. 107
 Каменецький 52, 53, 58, 59, 69, 70, 168, 168
 Кандиба О.С. 184
 Каневський 115, 127, 152
 Капельсон 46
 Капланов 181
 Каплун 175
 Карась І.М. 31
 Карась Т.М. 31
 Карнаух Г. 37-39, 42
 Карпенко 136
 Карпенко П.Ю. 102, 136
 Карпов 128
 Карпуша 66, 161, 165
 Кас'яненко М. 120
 Качур В.О. 109
 Кашеев 172
 Квятківська 146
 Кивович 238
 Киктенко М.С. 102
 Кириєнко Н.В. 223
 Кисленко Г.В. 49
 Кислий 198
 Кичка І. 150
 Кірпикін 24
 Клисенко П.Ф. 51
 Клисенко Т.Ф. 51
 Клименко 96
 Книш 57, 58
 Книш Г.П. 55
 Книш І.С. 31
 Книш П.П. 31
 Кобзар Ф. 57, 58, 236
 Коваленко 26, 46, 124
 Коваленко Д.Є. 153
 Коваленко Н.Є. 152, 153, 239
 Коваленко О.С. 6
 Коваленкова 128
 Коваль 45, 108
 Коваль М. 42
 Коваль Н.І. 42
 Ковальов 177, 222
 Ковіно 97
 Козача 33, 132, 133, 237
 Козинець Д.П. 88
 Козинець М.М. 88
 Козинець М. 87
 Козлов 69, 158, 162
 Козлова М. 171, 239
 Колесников 69, 168
 Колесніченко 165
 Колісник Т.Г. 31
 Колодійцев 101
 Кондратенко 128
 Кондратюки 216
 Коненко О.С. 191, 192
 Коняев 68
 Коньков 71
 Копиця В. 9
 Копиця Д. 9
 Копиця П. 9
 Корень М. 58
 Корж Д.І. 31
 Корж І.М. 31
 Корж О. 31
 Коржов Г. 43
 Коробченко В.Е. 35, 36
 Корольов 168
 Коротецький І.М. 217, 218
 Коротичький 181
 Корчака І. 107
 Косарев А.Г. 196, 198
 Косіор С.В. 80, 93, 94, 156, 163, 169, 198, 238
 Костюк М.І. 107, 154
 Косушко Г.А. 10, 240
 Косяченко 94
 Котельва Д. 171
 Котельва М. 171, 172, 239
 Котлярєвська А.Я. 221
 Кошєєв 116, 175
 Кравцов М.П. 203

- Кравцов О.М. 203
 Кравцова Н. 204
 Кравцова Н.М. 203
 Кравцова С.В. 203
 Кравченко 24, 33, 97
 Кравченко С.Я. 43
 Кравчук Л.М. 19, 304
 Кравчук Ф. 230
 Крамар В.Я. 194
 Крамаренко 25, 48
 Крамаренко Г.В. 51
 Крамарьов 36
 Крамєць В.Я. 18
 Крамінський Д.О. 198
 Краснов 25
 Кривогуз А.158
 Крикушенко С. 88
 Крицький 74
 Кролевецький 69
 Крючко З.Г. 51
 Кубраков 178
 Кудін 41
 Кужелева 177
 Кузнецов 57, 97, 113, 236
 Кузько Т.І. 55
 Кузьменко 26
 Кузьменко І.П. 155
 Кузьменко М. 176, 211
 Кузьменкова М. 57
 Кузьмін 46
 Кулак 36, 48, 86
 Куличенко М.К. 231, 232
 Кульомза А.О. 203
 Кульомза В. 203
 Кульомза В.І. 203
 Кульомза В.П. 202
 Кульомза Г.Є. 204
 Кульомза Д.Д. 203
 Кульомза Є.Д. 204
 Кульомза З. 204
 Кульомза І.Д. 203
 Кульомза М.П. 202
 Кульомза П. 203
 Кульомза П.Г. 202
 Кульомза П.І. 202
 Кульомза П.О. 203
 Кульомза Т.П. 202
 Кульомза Ф.І. 204
 Кульомза Х.О. 203
 Кульчицький С.В. 19, 304
 Кумпанієць 60
 Кунія А.С. 30
 Кунія І.С. 31
 Курган Н. 54
 Курило 110
 Курило Н.С. 211, 212
 Курочкін 69
 Курс 162
 Куртов 41
 Куц 124, 161, 192
 Кучковський 48
 Кучма Л.Д. 19, 304
 Кушнерьов 91
 Лазуренко С.О. 165, 166
 Ларін 93
 Ласкевич В.А. 230, 231
 Лебедь П.С. 57
 Левін 72
 Левченко 121
 Левченко О.Ю. 120
 Легкий В. 81-83
 Ленін В.І. 11, 41, 231, 302
 Ленський 94
 Ленцов 101
 Лепешко Т.А. 192
 Лесняк 138
 Лисенко 113, 181
 Лисиця Д. 230
 Лисовець 84
 Литвинєв Г.С. 200
 Литвинова В. 219
 Литвяк М.М. 31
 Литвяк П. 31
 Литвяк Х. 31
 Лищенко 35
 Лігно Ф.Х. 30
 Лісненко 96
 Лісовець 41, 65
 Літвінов 36, 39, 86
 Лобачев 151
 Лобода 128
 Лобода К.Г. 204, 207
 Лободюк 128
 Лобунько В.І. 137
 Ломака 94-96, 110, 113
 Ломинога 116
 Лубенський 128
 Луговой В.В. 35, 36
 Лукашов Г. 58
 Луценко 94, 113
 Любавий 108
 Любимий Г.С. 207
 Любимий М.Г. 207, 209
 Любимий П.Г. 207
 Ляшенко 7, 94, 132
 Мазін 210
 Мазний 47
 Майорська 39
 Майстренко Н. 37
 Макаренко 120
 Макаresh 165
 Макогон 128
 Макогон І.Ф. 229
 Макогон Ф.Ф. 229
 Малахов 162
 Малєжик О.С. 191
 Малиш Г.І. 202
 Малиш І.Й. 202
 Малиш Й.Г. 202
 Малиш Л.Й. 202
 Малютин Є.А. 202
 Маляр 100, 101
 Маляров 73
 Мамаєва В.Г. 18
 Мамаєва В.Г. 194, 195
 Манжол О. 209
 Маніч М. 172
 Манойленко 53
 Манюта 89, 127
 Марица В. 151, 239
 Маркитан 92
 Мартиненко С. 192
 Мартюк 132
 Маруніч В. 213
 Марченко В.А. 6
 Маслій П.К. 31
 Матвєєв В.І. 31
 Матвієвські 37
 Матвієнко Й.С. 154
 Матюшко 198
 Махайова О.П. 198, 199
 Машенко 37
 Медвідь 85
 Медвідь І.Г. 102
 Медвідь Л.Ф. 58
 Медіокритський 157
 Меїс Д. 18, 303
 Мєловцев 113
 Мєльник 68
 Мєльник Г.П. 188
 Мєльник Т. 96
 Мєссарош 52, 69, 70
 Мєша І.О. 165
 Мигіц 111
 Микитенко Р.Я. 10
 Миколаєнко В. 215
 Миронєв 95, 97, 110, 112, 113,
 132, 141, 146, 158, 164
 Митєльмен 116
 Митяїцький 181
 Мишечкін 125, 143, 153
 Мишкин З.Т. 222
 Мищенко Т.М. 109
 Мілітас Г.Т. 203
 Мілітас Л. 203
 Мільченко І.К. 35, 36
 Мірошніченко 88
 Міхтуненко А. 214
 Міщенко 15, 159
 Міщенко Ф.С. 159, 160
 Молодов К.І. 198
 Молодцов 158
 Молотов В. 94, 304
 Моргун І.П. 51
 Мороз М.П. 201
 Мороз П.С. 201
 Мороз С. 201
 Морозов А.Д. 190
 Морозов Д.Х. 190
 Морозова А.Н. 190
 Москаленко 172, 184
 Москаленко М.Г. 187
 Москаленко Н.Є. 187
 Мудрий 116
 Муєєнко В. 209
 Муєєнко О. 18, 303
 Муха 172
 Надточій Т.І. 15, 157, 239
 Назаренко 125
 Назаренко Г.К. 37
 Назарівські 206
 Наклонов 71
 Наконечний 113
 Науменко П. 107
 Невалящий 88
 Нєвесєлий І.С. 25
 Недавній 114
 Неїзжалий 41, 52, 59
 Неменьший Ф.М. 25
 Нєстеренко 181
 Нєстеренко М.Д. 24
 Нєхороших 41
 Нечай 73
 Нечепуренко 94-97, 110
 Николаєнко 127
 Николаєнко Г.П. 55
 Никоненко М.А. 32
 Ничка І. 15
 Нікіфоров 113
 Ніколаєнко 151, 152
 Новаків 143
 Новикова 172
 Новиченко О.І. 233
 Носалєвський 112
 Носєлєвський 94
 Носков 74, 125
 Нужденко І.Г. 6
 Нужний 170
 Одинєць 85

- Одинцов 80
 Окопський 69, 70, 178
 Олексієнко 36
 Олексієнко Й.Х. 49
 Олійник Б.І. 18, 198, 304
 Олійник М. 49, 50
 Ольховик О.Н. 51
 Ольшанський 47
 Омельченко 26
 Омельченко Л. 108
 Онисимова 197
 Оницький А.В. 11
 Онищенко В.В. 167
 Онищенко З. 58
 Онищенко К. 57
 Онищенко Н. 58
 Онищенко Н.К. 57
 Онищенко С.Й. 58
 Оноприч Г. 210
 Ордельян 94
 Ординський 52
 Орел 72
 Орлов 198
 Остапенко 111, 112
 Остапенко В. 202
 Остапенко В.І. 203
 Остапенко В.Т. 204
 Остапенко Г. 203
 Остапенко Г.П. 202
 Остапенко Д.П. 202
 Остапенко К.Т. 203
 Остапенко Л. 203
 Остапенко Л.Н. 203
 Остапенко М. 203, 204
 Остапенко М.В. 203
 Остапенко М.Д. 202
 Остапенко М.М. 203
 Остапенко М.П. 202
 Остапенко Н.М. 203
 Остапенко О.Л. 203
 Остапенко П.А. 204
 Остапенко П.Т. 204
 Остапенко Т.М. 204
 Остапенко Ф.Г. 203
 Остапенко Х. 204
 Отрюк 112
 Очеретько 128
 Очкуренко 101
 Павленко 46, 124
 Павличко Д. 5
 Павлюченко 110
 Падалка 128
 Палаженко 96
 Паламарчук 94
 Паламарчуки 189
 Пандорин 116
 Панченко 69
 Панченко Л.А. 204
 Папушенко 86
 Партала 36
 Пашкович 175
 Педенко М. 37
 Пенькова В.М. 223
 Перепелів 47
 Петренко 148
 Петровський Г.І. 185, 304
 Петруня М. 88
 Пешкова О.І. 219
 Піжов 17, 284
 Пилипченко 16
 Пилипченко М.Н. 107
 Пильов 219
 Піпа 30, 31
 Письменний 74
 Підлісна З. 228, 229
 Піскової 25
 Погорілий М.І. 12
 Подлозний 99
 Покотило Д.Я. 204
 Покотило К. 203
 Покотило С. 203, 204
 Покотило Т.Д. 202
 Покотило У.Т. 204
 Покутна В. 9
 Покутний Н. 209
 Покутний П. 9
 Покутній В. 9
 Покутній О. 9
 Полегкий 181
 Полив'яна В.Т. 203
 Полив'яна М. 203
 Полив'яна П.Т. 203
 Половко 142
 Полозко С.І. 11
 Полонський 100
 Полуянський 177
 Полятикіна М.С. 193
 Поляченко 60
 Пометко 181
 Пономаренко 39
 Поночовна О.М. 211
 Попов 113, 151
 Популях Л.В. 228
 Постишев П.П. 16, 118, 131, 141, 143, 149, 171, 181, 238, 239, 302
 Постников 101
 Потапенко І. 38
 Потапенко С.І. 31
 Потеба 117
 Потетня 98
 Потімков 198
 Пригода 94
 Придатченко 36, 37, 48
 Присенко 159, 160
 Приходько 88, 240
 Приходько Ф. 37, 39
 Продав 51
 Прокопенки 216
 Прокопенко 37, 39, 240
 Просвірнін 119
 Прохоренко 56
 Прохоренко П.У. 222
 Проценко 168
 Пружанський 46
 Прус М. 217
 Птах 94, 95
 Пугач 128
 Пурдас П. 50
 Путивець С. 37-39
 Радченко 159
 Раков 29
 Рева 128
 Рева В.А. 37
 Рева К. 37
 Рева П.А. 37
 Рева Т. 37
 Ревенко 110
 Резніченко 59, 140
 Ремзюн 177, 178
 Рибалка А.М. 30
 Рибалка С.М. 163
 Рибалкіна М. 163
 Риндич 68
 Різник С. 37
 Ріпка 118, 139, 238
 Рогінець Є.К. 84
 Рогінець М.Є. 84
 Роженко 73
 Ройс 181
 Ролік 175, 176
 Росинський 111
 Росман 142
 Руднев 69
 Румянцев 93
 Рябенко 52, 59, 65, 222
 Рябошапка 94, 95, 110, 112
 Рябущенко 115
 Савенков 73
 Савицький 46
 Саган П.Д. 30
 Саливон В. 217
 Самійлик С.М. 30
 Самойлов 136
 Самсоненко Г. 125
 Самусь В. 57
 Самусь Г. 57
 Самусь Л.Г. 58
 Самченко С. 89
 Санбург А. 109
 Сандаберг Я. 18, 303
 Сапсай С.Н. 30
 Сапун І.М. 24
 Сахань 175
 Сахненко 124
 Сачик 73
 Свердлов 55
 Свержевський 69
 Свиргунова Ф. 96
 Свиржевський 168
 Свіца 164
 Семенюта Д.П. 8
 Семеняка 91
 Сененко Д. 112
 Сеникоп І.П. 55
 Сенкова 96
 Сенько А.М. 213
 Сенько А.Т. 213
 Сепета П.Д. 17, 68, 236
 Сердюк 181
 Седих 165
 Сивоконь В.П. 102, 103
 Сивоконь Я.П. 103
 Сидоренко 69, 70
 Сидоренко А.П. 193
 Сидоренко Я.Р. 83
 Сизоненко А.Д. 166
 Сильченко 222, 223
 Синеккоп 58
 Синьков 60
 Сиров 25, 27
 Сібель 48
 Сідаш 124, 125
 Сіренко 124, 146
 Сіробаба 85
 Сіроштан Г.В. 109
 Січкач 87, 88
 Скибіха 199
 Скічко І.В. 228
 Скічко М.В. 228
 Скляренко 28, 97, 102, 103
 Скорий 50
 Скрибка І.І. 166
 Скринник 37
 Скрипченко М.А. 166
 Слабко 68, 112
 Слепченко 26
 Слесарев 40
 Сліпуха 48
 Сліпуха П.І. 97, 98

- Сліпченко 97, 159
 Смик 88
 Смирнов 164
 Смоловий К. 207
 Сніжко Ф. 37
 Содин 116
 Солимашко А.М. 51
 Солимашко І.С. 51
 Солимашко М.С. 51
 Соловей Д. 18, 303
 Солодوخіна А. 168
 Соломка 125
 Сорока 152, 169, 170
 Сотніков 39, 42
 Сохань 25, 35
 Спасько 206
 Стадник І.М. 10, 86, 239
 Сталін Й.В. 11, 18, 33, 41, 92, 94, 123, 128, 130, 131, 166, 196-198, 212, 229, 302
 Станкевич Д.В. 35, 36
 Старостенко 39
 Старцева О. 193
 Стебка А. 107
 Стебко П.С. 109
 Стельмашев 91
 Степанченко 124, 144
 Стеценко Г.М. 226
 Стожок 181
 Страшінський 49
 Стриколь Я.Є. 102
 Строганов 93, 131
 Строкань П.М. 30
 Строкань Ф.Т. 30
 Стукало А.М. 220
 Ступак 97, 98
 Сусідський В. 121
 Сусідський П.П. 120
 Сучак А. 216
 Сучак П. 216
 Тамко 112
 Тараненко 85, 175, 176
 Тарасенко 48, 192
 Тарасенко М. 108
 Тартарін 72
 Терехов 110, 131
 Тертичний 144
 Тильман 238
 Тимошенко 73, 171, 177, 178
 Тихенко В. 108
 Тихенко І.Я. 117
 Тихенко С.Г. 109
 Тищенко 69
 Ткаченко А. 33
 Ткаченко А.М. 165
 Ткаченко Б.І. 19, 304
 Ткаченко І.С. 17
 Токар 128
 Толсторогов 101
 Топчий 120
 Троцюк 68, 69, 94, 96, 97, 110, 112
 Трунов 85
 Трус М.М. 11
 Труфаненко І.В. 51, 173
 Труфанов 54, 56, 74
 Туроенко П.Є. 224
 Турчин 126
 Угня Г.М. 16
 Урда К. 31
 Ус 94
 Фадей 216
 Файнштейн 181
 Фединченко 73
 Федоренко 33, 34, 71
 Федорещ Ф.Ф. 154
 Федоров А.М. 239
 Фельдман 25
 Феночка 128
 Фесенко 73, 128
 Фесенко І.Є. 111
 Филоненко 30
 Фишман 94
 Філін 63, 140, 141, 144, 170
 Філіпов 164
 Філіпов І.М. 35, 36
 Філіпчак Б.П. 198
 Фомський 168, 177
 Фраткін 25
 Халамендик А. 37
 Халамендик А.Г. 39
 Хандогін І.В. 125
 Харитоненко 121
 Харченко 133
 Харченко Л.С. 102
 Хагаєвич 163
 Холодняк 205
 Холоша Д.Г. 137
 Хоменко В.П. 204
 Хоменко І.Й. 204
 Хоменко І.С. 30
 Хоменко Й.Ф. 204
 Хоменко М.О. 204
 Хоменко М.Ф. 204
 Хоменко О.П. 203
 Хоменко П.Г. 203
 Хоменко П.О. 204
 Хоменко Ф.Ф. 204
 Хорешко 94
 Христій 112
 Цебро Г. 206
 Цезарьов 48
 Целуйко 99
 Цибенков 181
 Цигура 159, 160
 Цикало В.Г. 205
 Цикало Г.С. 204, 205
 Цикало М.І. 205
 Цикало М.С. 204
 Цикало Мар.Г. 205
 Цикало Н.Г. 205
 Цикало П.Г. 205
 Цикало Павло С. 204, 205
 Цикало Петро С. 204, 205
 Цикало С.В. 204
 Цикало Я.С. 204, 206, 207
 Цимбал 34
 Цись 31
 Цуп А.Ф. 31
 Цуп Т. 30
 Цупка М.П. 108
 Цурулько 124
 Чалий 31
 Чалюк 115
 Чмельов 172, 175, 176
 Чемерис 73
 Чемоданов 90, 92
 Чепела 74
 Чепурко 25
 Черепуха 160
 Черненко А. 15, 159
 Черненко К.А. 15, 159, 160
 Черненко М.А. 15, 159, 160, 236
 Черненков І. 37
 Чернобук І.М. 102
 Черняков О.С. 43
 Чикирис 52
 Чмир 55
 Чмихун 159
 Човгун 61
 Човновий 56
 Чорновол 142
 Чортюк І.М. 88
 Чуб А.А. 216
 Чуб О.А. 217
 Чубар В. 81, 82, 93, 94
 Чубар В.Я. 198
 Чугай 65
 Шавіпа 49
 Шапіро 165
 Шапошник М.О. 8, 32
 Шаталов 36, 48
 Шеболаєв 93
 Шевцов Ф. 158
 Шевченко 39
 Шевченко О.Ф. 18
 Шевченко П.С. 45
 Шелехес 93
 Шелехов 150
 Шепотько Д.П. 198, 199
 Шестоухов О.М. 114
 Шинкаренко 124
 Шиян 63
 Школа С.Д. 136
 Шоу Б. 18, 303
 Шпак 87, 88
 Шпилька М. 55
 Штанько Г.Т. 37
 Штанько І.В. 37
 Штанько М. 38
 Штанько Ф.Г. 38
 Штоля 186
 Шульгін О.Я. 18, 302
 Шульц 42
 Шурпо 25
 Щербак 26, 110
 Щербак Л. 30
 Щербина К.Б. 186
 Щербинин 29
 Щербинський В.В. 18, 303
 Юрченко 49
 Юрченко Я.М. 37-39, 42
 Юхименко 17, 143, 144, 238
 Юхименко П.М. 120
 Ющенко В.А. 18-20, 303
 Ющенко В.Т. 214
 Ягода 93
 Ягупа К.К. 186, 187
 Якимович 220
 Яковенко 238
 Яковина Д.В. 16
 Янковський 148
 Яременко 17, 92, 94
 Ярмоленко І.О. 186
 Яровенко П. 188, 189
 Яровий І. 107
 Ярошенко Г.С. 51
 Яценко 85, 90
 Яценко К. 206
 Яценко С. 120
 Яцун Л.К. 145
 Яцьковий М. 171
 Яцюк 116

Географічний показник

- Австралія 19
- Азербайджан 19
- Андрієвський, хут. 106
- Андріївка, с. 151
- Андріяшівка, с. 151
- Аргентина 19
- Артюхівка, с. 10, 117
- Архангельськ, м. 204
- Байрак, с. 14, 94, 96, 144, 146, 236
- Бакирівка, с. 8, 120, 133
- Бакирівська сільрада 120
- Балаклея, с. 149, 158, 237
- Балаклійський р-н 94, 131, 150
- Бангладеш 19
- Баранівська сільрада 114
- Басівка, с. Миропільського р-ну 26, 27, 34
- Басівка, с. Роменського р-ну 221
- Басівська сільрада
Миропільського р-ну 26
- Басівщина, хут. 105
- Бахмач, м. 185
- Бахмач, ст. 230
- Бачівська сільрада 114
- Баштанівський р-н 131
- Беєве, с. 110, 144
- Бенін 19
- Бережки, с. 173
- Берестівка, с. 10, 94, 96, 144, 236
- Берюх, с. 91
- Беседівка, с. 62
- Бишкінь, с. 15, 154, 161, 239
- Біжівка, с. 62
- Білка, с. 9, 85, 138, 236
- Біловоди, с. 34
- Біловодська сільрада
Миропільського р-ну 26
- Біловодська сільрада
Роменського р-ну 127
- Білопілля, м. 184, 186
- Білопільський р-н 184, 186
- Білорусь 13, 19, 184, 230
- Білоусівка, с. 177
- Бірки, с. 94, 96, 110, 144, 236
- Бобрик, с. 143
- Богодухівський р-н 150
- Бондарі, с. 54, 55, 60, 61
- Боромля, с. 9, 97, 98, 138, 184, 236
- Боромля, ст. 153, 219, 228
- Боромлянська сільрада 97
- Боснія і Герцеговина 19
- Бочечки, с. 12, 54, 55, 60, 61, 73, 236
- Бочки, с. 60
- Бранцівка, с. 9, 138, 236
- Брянськ, м. 184
- Бувалине, с. 218
- Будилка, с. 8, 32, 227
- Будильська сільрада 118
- Будищанська сільрада 114
- Будне, с. 122
- Бунякаино, с. 91
- Бурики, с. 62
- Буринський р-н 10, 17, 40, 64, 84, 103, 186, 236
- Буринь, м. 41, 65, 186, 200
- Бурівка, с. 202
- В'язенська сільрада 91
- Валки, хут. 105
- Васильківський р-н
Дніпропетровської обл. 78
- Вашингтон, м. 20
- Велика Берізка, с. 162, 177
- Велика Писарівка, смт 99, 100, 101, 191
- Велика Рибиця, с. 25
- Велика Чернеччина, с. 225
- Великий Бобрик, с. 196-198
- Великий Вистороп, с. 104
- Великий Самбір, с. 73
- Великі Будки, с. 137
- Великобобринська сільрада 198
- Великобубнівський р-н 15, 32
- Великобудківська сільрада 27, 112, 137
- Великовисторопська сільрада 104
- Велико-Лепетихський р-н 78
- Велико-Олександрівський р-н 131
- Великописарівська сільрада 101
- Великописарівський р-н 99, 188
- Великорибницька сільрада 26
- Великотокмацький р-н 94
- Верхолюджа, с. 99, 101
- Верхосулка, с. 142, 143
- Веселівка, с. 143
- Вири, с. 143
- Високе, с. 122
- Вікторівська сільрада 104
- Вікторівщина, с. 17
- Вільшана, с. 9, 62, 63, 140
- Вінниця, м. 79
- Вінницька обл. 79, 189
- Вовківці, с. 89
- Вовна, с. 162, 179
- Водолаги, с. 26
- Володимирівка, с.
Миропільського р-ну 27, 34
- Володимирівка, с.
Недригайлівського р-ну 62
- Волошинівка, с. 89
- Ворожба, с. 7, 105
- Ворожба, ст. 29, 184, 185
- Ворожбянська сільрада 105
- Воронине, с. 18
- Вороніж, с. 231
- Ворскла, р. 121, 189

- Воскресенка, с. 187
Вшивка, с. 91
Гаврилова Слобода, с. 58, 59, 162, 177, 179
Галаєвець, с. 110, 144
Гарбарі, с. 51, 173
Гатка, хут. 104
Гватемала 19
Герасимівка, с. 18, 89, 126, 127
Герасимівська сільрада 126
Глибоке, хут. 104
Глинськ, с. 89, 151
Глухів, м. 25, 184, 185, 222
Глухівський р-н 65, 87, 114, 148, 192
Головашівка, с. 35
Головинська сільрада 65
Голубівка, с. 177, 178, 222
Горайстівська сільрада 133
Гребениківка, с. 197
Гребля, хут. 113
Гринівка, с. 62
Гринцеве, с. 143
Грінченкове, с. 15, 155, 237
Грузія 19
Грунь, с. 217
Грядка, хут. 104
Гудимівка, с. 15, 103, 107, 132, 240
Гудівська сільрада 114
Гути, с. 11
Даценківка, с. 105
Деркачівка, с. 62
Дернове, с. 99-101
Дмитрівка, с. 187
Дмитрівська сільрада 111
Дніпропетровськ, м. 74, 79, 156
Дніпропетровська обл. 15, 78, 131
Добровільний, хут. 43
Добрянське, с. 190
Довганівка, хут. 113
Довжик, с. 15, 17, 122, 158, 216, 237
Донбас 74, 79
Донецька обл. 230
Дорошівка, с. 88
Доч, ст. 194
Дроздівщина, с. 207, 208
Дубов'язівка, с. 188, 196
Дубровка, с. 162
Дунаєць, с. 148
Дунаєцька сільрада 148
Дяківка, с. 65
Дяківська сільрада 84, 85
Ейхе, ст. 185
Есмань, с. 24
Есмань, ст. 222
Естонія 19
Європа 19
Єгипет 19
Жигайлівка, с. 9, 138, 236
Жихове, с. 58, 162, 176, 223
Жовтневе, с. 55
Жолдаки, с. 11
Жуківка, с. 187
Журавка, с. 26, 34
Журавська сільрада 26
Заворотькове, хут. 220
Займище, хут. 160
Залатиська сільрада 115
Залатиха, с. 115
Залісся, хут. 104
Запоріжжя, м. 228
Заруддя, с. 15, 145, 151, 155, 176
Зарудянська сільрада 38
Засулля, с. 151
Засульська сільрада 9, 30, 239
Західна область 93, 179
Зелене, с. 213, 214
Зеленківка, с. 9, 140, 237
Землянська сільрада 114
Зміївський р-н 150
Зноб-Новгородське, с. 58, 59, 162
Зноб-Трубчевське, с. 69
Золотиха, с. 11
Золочівський р-н 150
Іваницька сільрада 170
Івот, с. 70, 71, 84, 237
Ізраїль 19
Іран 19
Казахстан 19
Казбани, хут. 226
Каліївка, с. 70, 71, 237
Калюжний, хут. 107
Каменка, с. 161, 167
Канада 19, 303
Капітанівка, хут. 54, 55
Капустинці, с. 94, 96, 110, 112, 113, 144, 210, 236
Карабовщина, с. 226
Карабутове, с. 16
Катанське, с. 100
Катар 19
Катеринівка, с. 122
Кашпури, с. 10, 37, 39, 240
Кашпурівська сільрада 37, 39, 42
Кашпурівській, хут. 37
Кердилівщина, хут. 105
Київ, м. 13, 18, 20, 53, 74, 79, 156, 194, 303
Кимличка, с. 110, 144
Киргизстан 19
Кириківка, с. 116, 141, 237
Кириківська сільрада 33
Климівка, с. 184
Клин, с. 213, 214
Клишки, с. 71
Кобеляцький р-н 94, 131
Ковалівщина, хут. 42
Ковінківська сільрада 114
Козацьке, с. 12, 60, 61, 73, 236
Козельне, с. 62
Колядинець, с. 144
Колядинецька сільрада 110
Конотоп, м. 18, 53
Конотоп, ст. 28, 194

Конотопський р-н 40, 53, 60, 184, 194, 302	Лікарський, хут. 35	Михайлівка, с. Буринського р-ну 41
Коренева, м. 224	Лісне, с. 162, 197	Михайлівка, с. Лебединського р-ну 12, 106, 135, 136, 165
Коренева, ст. 29	Лободівщина, хут. 105	Михайлівська сільрада Лебединського р-ну 102, 106, 135, 136, 241
Коржі, с. 133, 166, 167, 239, 240	Лозівська сільрада 12, 83, 89, 240	Могриця, с. 34
Коржівська сільрада 10	Лозове, с. 8, 89, 90, 171, 239	Монголія 19
Коровинці, с. 63	Локня, с. 26, 27, 34	Москва, м. 18, 29, 198, 223, 225, 226
Костянтинів, с. 62	Локоть, ст. 222	Московська обл. 118
Кочергівська сільрада 114	Лубни, м. 19	Московська сільрада 110
Крамчанка, с. 99	Лукашенкове, с. 162, 178	Московське, с. 145
Красне, с. 194	Лутище, с. 122	Науру 19
Краснопілля, смт 198, 199	Луциківка, с. 209	Недригайлів, смт 9, 62, 140, 237
Краснопілля, ст. 197	Лучка, с. 145	Недригайлівський р-н 8, 9, 62, 212
Краснопільський р-н 196	Любачеве, с. 224	Некрасівська сільрада 114
Кринички, хут. 106	Любитівська сільрада 60	Непал 19
Криничне, с. 34, 35	Любитове, с. 60	Неплюївка, с. 187
Криничний, хут. 43, 44	Македонія 19	Нечаївка, с. 59
Кролевецький р-н 200	Малий Вистороп, с. 152, 153, 239	Нова Гребля, с. 11, 115, 151
Кубань 13	Малий Самбір, с. 11, 12, 60, 61, 73, 236	Нова Гута, с. 10, 162, 168, 177
Кувейт 19	Малий, хут. 150, 157, 239, 240	Нова Олександрівка, с. 49, 50
Куданівка, с. 173	Малі Будки, с. 62	Нова Рябина, с. 191
Куземин, с. 216	Малобубнівська сільрада 49	Новгород-Сіверський, м. 46
Кузьки, с. 11, 60	Мар'янівка, с. 145	Нове, хут. 105
Кулішівка, с. 62, 63, 212	Марківка, с. 9, 142, 143, 157, 186, 237	Нововодолазький р-н 150
Кургано-Озацька сільрада 14, 173	Маркетинівка, с. 227	Новомихайлівка, с. 44
Курмани, с. 9, 62, 140, 237	Марусин, хут. 186	Новомихайлівська сільрада 43
Курськ, м. 184, 208, 224	Марченки, с. 18	Новомутин, с. 60, 61
Кучерівська сільрада 114	Маршали, с. 9, 62	Новорябинівська сільрада 33
Лебедин, м. 14, 19, 139, 151, 162, 163, 239	Межиріцька сільрада 165, 166	Новосибірськ, м. 185
Лебединський р-н 24, 33, 128, 166, 202, 241	Межиріч, с. 9, 108, 165, 207	Новослобідська сільрада 90, 91
Ленінград, м. 226, 228	Мельня, с. 60, 61	Носівський р-н 94
Липняк, хут. 104	Миколаївка, с. Буринського р-ну 41, 56	Об'єднані Арабські Емірати 19
Липова Долина, смт 94, 96, 110, 112, 113, 145, 236	Миколаївка, с. Лебединського р-ну 208	Обложківська сільрада 114
Липоводолинська сільрада 96, 145	Миколаївка-Вирівська, с. 124	Образіївка, с. 16, 70, 71, 237
Липоводолинський р-н 94, 95, 96, 110, 144, 146, 164, 210, 236	Миколаївско-Вирівська сільрада 124	Одеса, м. 18, 74, 79, 156
Литовка, с. 9, 120, 132, 133, 237	Миропілля, с. 25, 26	Одеська обл. 15, 75, 131
Лифине, с. 208	Миропільська сільрада 26	Озаричи, с. 60, 61
Лікарське, с. 225	Миропільський район 25	Оксютинці, с. 89

Олександрівка, с. Буринського р-ну 41	Пісківка, хут. 105	Росія 13, 19, 184, 197, 214, 223, 226, 229
Олександрівка, с. Краснопільського р-ну 197	Плавинище, с. 89, 220	Рубанка, с. 9, 17, 62, 140, 143, 144, 237, 238
Олександрівська сільрада 17	Погарщанська сільрада 110	Рубанська сільрада 144
Олексіївський р-н 150	Погарщина, с. 110, 145	Рудня, с. 179
Олешня, с. 8, 15, 17, 116, 133, 141, 158, 237	Погожекриницька сільрада 38	Русанівка, с. 94-96, 110, 112, 113, 145, 236
Олешнянська сільрада 158	Погріби, с. 229	Русанівська сільрада 110
Орел, м. 224	Поділки, с. 14, 94, 96, 110, 145, 146, 236	Рябина, с. 188
Оріхівський р-н 94, 131	Поділівська сільрада 17, 68, 236	Савинка, с. 73
Орлівка, с. 71	Пожнянська сільрада 26	Саї, с. 110, 145
Осоївка, с. 25, 26	Полковнича Слобода, с. 40	Саївка, с. 110
Осоївська сільрада 26	Пологи, с. 116	Сакуниха, с. 9, 62, 140
Охтирка, м. 116, 133, 141, 172, 175, 202, 237	Полошківська сільрада 114	Саудовська Аравія 19
Охтирський р-н 13, 116, 122, 134, 138, 172, 216, 236, 237	Полтавська обл. 58, 192, 230	Сваркове, с. 24, 192, 222
Павленкове, с. 143	Полтавська, ст. 93	Сватки, с. 110, 145
Павлівка, с. Нововодолазького р-ну 217	Понорницький р-н 46, 233	Сватківська сільрада 10, 96, 114
Пакистан 19	Попівка, с. 60, 61, 101	Сваткове, с. 94, 236
Панасівка, с. 110, 145	Попівщина, с. 89, 151	Северинівка, с. 226
Париж, м. 18, 302	Попова Слобода, с. 50, 65	Сейм, р. 200
Парфилів, хут. 106	Порохонь, с. 10, 69, 161, 168, 177-179	Семенівка, с. 110, 145, 210
Пашків, хут. 105	Правдюки, с. 220	Сем'янівка, с. 73
Пекарі, с. 195	Пристаїлове, с. 204	Сербія і Чорногорія 19
Пенянка, с. 25, 26	Прокопівка, с. 70, 71, 237	Середина-Буда, смт 162
Пенянська сільрада 26	Процівка, с. 12, 109, 151	Середино-Будський р-н 46, 52, 58, 69, 167, 176, 222
Перекопівка, с. 151	Псел, р. 206	Синівка, с. 14, 95, 110, 112, 113, 145, 146, 236
Переліски, хут. 104	Пустовітівська сільрада 102	Сирійська Арабська Республіка 19
Перу 19	Путивль, м. 214, 218, 219	Сироватка, ст. 197
Петрушівська сільрада 26	Путивльський р-н 16, 218	Сиром'ятникове, с. 91, 218
Печини, с. 99-101	Пушкарщина, с. 63	Ситне, с. 161
Пигарівка, с. 69, 162, 167, 176, 178, 222	Республіка Корея 19	Скрягівка, с. 228
Пинінчин, хут. 112	Республіка Молдова 19	Скуратове, ст. 224
Пирогівка, с. 114	Рибальське, с. 217	Слоутська сільрада 114
Південно-Африканська Республіка 19	Рильськ, м. 92, 224	Сміле, с. 10, 62
Підлипне, с. 60, 61	Різниковий, хут. 37	Смородине, с. 85
Підліснівка, с. 44	Рогинці, с. 8	Снегуровський р-н 78
Підліснівська сільрада 43, 44	Рожковичі, с. 161, 168, 179	Солдатське, с. 100
Підставки, с. 14, 145, 146, 211	Ромашів, хут. 198, 199	Солонянський р-н 78, 131
Піски, с. 83,	Ромашкове, с. 69, 161, 179	Сопицька сільрада 114
	Роменський р-н 17, 30, 136, 151, 220, 241	Соснівка, с. 60, 61, 73, 125, 241
	Ромни, м. 215, 220, 230	

Соснівська сільрада 125	225, 229, 230, 238, 303	Чернівська сільрада 114
Союз Радянських Соціалістичних Республік 13, 16-18, 93, 101, 119	Уланівська сільрада 114	Чернігів, м. 79
Стара Гута, с. 162, 168, 177, 179	Улянівка, с. 142, 143	Чернігівська обл. 131, 230
Стара Іванівка, с. 122	Улянівський р-н 9, 124, 157	Чижеве, с. 206
Стара Рябина, с. 116, 189	Уралово, с. 179	Чорториги, с. 16
Стариківська сільрада 114	Успенка, с. 17, 41, 65	Чугуєв, м. 154
Старорябинівська сільрада 33	Успенська сільрада 65	Чуйківка, с. 70, 71, 237
Степанівка, с. 44, 45	Фесівка, с. 60, 61	Чупахівка, с. 216
Степанівська сільрада 43	Франція 18	Шалигине, с. 193
Степний хут. 106	Фрунзевський р-н 78	Шаповалівка, с. 54, 55, 57, 60, 61, 194, 236
Студенок, с. 25, 26, 68	Харків, м. 14, 18, 53, 74, 79, 82, 138, 149, 156, 161, 184, 197, 198, 202, 205, 217	Шатрище, с. 70, 71, 237
Студеноцька сільрада 26	Харківська обл. 15, 118, 131, 149, 190, 238	Шатрищенська сільрада 71
Ступник, хут. 105	Херсонська обл. 230	Шевченкове, с. Конотопського р-ну 60, 61, 73
Судан19	Хижки, с. 12, 60, 73, 236	Шевченкове, с. Лебединського р-ну 207
Суми, м. 35, 36, 45, 186, 202, 224, 225	Хижківська сільрада 60	Шимилів хут. 106
Сумський р-н 35, 224	Хильків, хут. 105	Шостка, м. 16, 193, 229, 230, 232
Сумщина 5, 19	Хмелів, с. 62	Шосткинський р-н 16, 46, 229
США 19, 303	Ходинська сільрада 114	Шпотівка, с. 60, 61
Таджикістан 19	Хоминці, с. 151	Штепівка, с. 142, 186, 207, 209
Тарасівка, с. 99	Хоружівка, с. 62, 214, 215	Штурківщина, хут. 38
Терни, с. 142, 143	Хутір-Михайлівський, м. 184, 185	Шульгівка, с. 173
Тернівка, с. 188	Хухра, с. 116, 141, 237	Щербанівка, с. 88
Тернівська сільрада 124	Центрально-Чорноземна обл. 118	Юзівка, м. 201
Тимор-Лешті 19	Червлене, с. 165	Юнаківка, с. 27
Тимофіївка, с. 25, 26	Червона Гірка, с. 201	Юрівка, с. 60, 61, 73
Тимофіївська сільрада 26	Червона Слобода, с. 62	Яблчанська сільрада 33, 237
Токарі, с. 173	Червоний, хут. 45	Яблучне, с. 8, 116, 133, 141, 237
Томашівка, с. 62, 63	Червоно-Веселівська сільрада 124	Яганівка, с. 110, 145
Томськ, м. 185	Червонослобідська сільрада 65, 85	Яловий Окіп, с. 145
Тростянець, м. 39, 120, 228, 229	Чернацька сільрада 69, 99	Ямайка 19
Тростянецький р-н 36, 48, 85, 227	Чернацьке, с. 69, 70, 99, 168, 177, 178	Ямне, с. 100
Тула, м. 224	Черневе, с. 193	Ямпіль смт 232, 233
Тулиголове, с. 25, 200	Чернеле, с. 239	Ямпільський р-н 232
Туркменістан 19	Чернець-Вільмівський, хут. 47	Ярмолинська сільрада 107-109, 154
Тучне, с. 85, 143	Чернецько-Вільмівська сільрада 44, 47	Ярмолинці, с. 16, 108, 109, 117, 154
Угорська Республіка 19	Чернеча Слобода, с. 41, 62, 188	Ярославець, с. 200
Узбекистан 19		Ярошівка, с. 15, 159, 236
Україна 5, 7-9, 11-13, 15-19, 59, 74, 75, 79, 82, 93, 102, 118, 119, 130, 131, 197, 198, 209, 214, 224,		Яснопільщина, с. 110, 145

Список скорочень

АПВ	–	агітаційно-пропагандистський відділ
Бупр	–	будинок примусових робіт
ВНО	–	відділ народної освіти
Вукопхарч	–	Всеукраїнське управління громадського харчування
ГПК	–	городской партийный комитет
ДОПР	–	Дом принудительных работ
ДПЗ	–	дом предварительного заключения
ДПУ	–	Державне політичне управління
ЗПК	–	заводський партійний комітет
КК	–	карний (кримінальний) кодекс
КК – РСІ	–	Контрольна комісія – робітничо-селянська інспекція
КНС	–	Комітет незаможних селян
КПВРЗ	–	Конотопський паровозовагоноремонтний завод
МПК	–	міський партійний комітет
МТС	–	машинно-тракторна станція
НКзем	–	Народний комісаріат землеробства
НКО	–	Народний комісаріат освіти
НКОЗ	–	Народний комісаріат охорони здоров'я
НТШ	–	Наукове товариство ім. Т.Г.Шевченка
Облзу	–	обласне земельне управління
ОДПУ	–	Об'єднане державне політичне управління
ОЗВ	–	обласний земельний відділ
ОМД	–	охорона материнства і дитинства
ООК	–	обласний організаційний комітет
ОХМАДИТ	–	інспекція з охорони материнства і дитинства
Райзу	–	районне земельне управління
РайІЗО	–	районна інспектура охорони здоров'я
РВК	–	районний виконавчий комітет
РЗВ	–	районний земельний відділ
РКС	–	районна колгоспна спілка
РПК	–	районний партійний комітет
РПР	–	районна профспілкова рада
РСС	–	районна споживча спілка
РСЧА	–	Робітничо-Селянська Червона Армія
СВУ	–	Спілка визволення України
СОЗ	–	товариство спільного обробітку землі
СТО	–	Совет труда и обороны
Торгсин	–	Всесоюзне об'єднання у справах торгівлі з іноземцями
ТПО	–	Транспортное потребительское общество
УЧХ	–	Український Червоний Хрест
ФЗУ	–	школа фабрично-заводського ученичества
ЦК	–	Центральний Комітет
ЦРК	–	Центральний робітничий кооператив
ЦЧО	–	Центрально-Чорноземна область
ШХТІ	–	Шосткинський хіміко-технологічний інститут

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	5
“Мені й тепер чується глухий стогін вмираючих безвинних добрих людей...”	7
Частина I. Документи про голодомор 1932-1933 років	23
Частина II. Спогади про голодомор 1932-1933 років.....	183
<i>Білопільський район</i>	<i>184</i>
<i>Буринський район</i>	<i>186</i>
<i>Великописарівський район</i>	<i>188</i>
<i>Глухівський район</i>	<i>192</i>
<i>Конотопський район.....</i>	<i>194</i>
<i>Краснопільський район.....</i>	<i>196</i>
<i>Кролевецький район</i>	<i>200</i>
<i>Лебединський район</i>	<i>202</i>
<i>Липоводолинський район</i>	<i>210</i>
<i>Недригайлівський район</i>	<i>212</i>
<i>Охтирський район.....</i>	<i>216</i>
<i>Путівльський район</i>	<i>218</i>
<i>Роменський район</i>	<i>220</i>
<i>Середино-Будський район</i>	<i>222</i>
<i>Сумський район</i>	<i>224</i>
<i>Тростянецький район.....</i>	<i>227</i>
<i>Шосткинський район.....</i>	<i>229</i>
<i>Ямпільський район</i>	<i>232</i>
Частина III. Ілюстративні матеріали	235
Науково-довідковий апарат	301
Коментарі.....	302
Тематичний перелік документів “Голодомор 1932-1933 рр. на Сумщині”	305
Список фондів та друкованих джерел, які містять інформацію про голодомор 1932-1933 рр.....	328
Перелік офіційних документів про вшанування пам’яті жертв голодомору 1932-1933 рр.та політичних репресій	331
Перелік документів, вміщених в збірник.....	332
Іменний покажчик.....	344
Географічний покажчик.....	351
Список скорочень	358

Державний архів Сумської області
Сумська обласна державна адміністрація
Сумська обласна рада

Схвалено науково-методичною радою Держархіву Сумської області

Покидченко Л.А. Голодомор 1932-1933 років на Сумщині

Упорядник:
Покидченко Л.А.

Відповідальний за випуск:
Полтавець К.М.

Технічний редактор:
Наталуха А.С.

На першій сторінці обкладинки – малюнок художника Олега Солдатенка, на якому зображено меморіал Скорботи “Жертвам голодомору 1932 – 1933 років” у м. Лебедині (вул. Сумська). Меморіал встановлено влітку 1993 року у м. Лебедин з нагоди 60-річчя голодомору в Україні. Автори проекту – головний архітектор Лебединського району О.О. Гайдаш, творчий колектив художників – Ю.А.Мумрін (керівник), О.П.Будьонний, В.В.Жекалов; художник-коваль А.А. Малишевський і коваль І.О. Бойко.

Підписано до друку 9.11.2006. Формат 70x100 $\frac{1}{16}$
Папір офсетний. Гарнітура Linotype. Офсетний друк.
Обл.-вид. арк. 34,5. Умов. друк. арк. 31,97.

Видавництво “Ярославна”
40030, м.Суми, вул.Горького, 2
(Свідоцтво серія ДК № 332 від 09.02.2001 р., видане Державним Комітетом
інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України)
e-mail: artdruk@ukr.net

Сумська обласна друкарня
(м.Суми, вул.Кірова, 215)

Автор і упорядник, працівники Державного архіву Сумської області висловлюють вдячність керівництву Сумської облдержадміністрації та Сумської обласної ради, Сумській обласній громадській організації «Меморіал», народному депутату А. Танюку, голові обласної громадської організації «Меморіал» К Білолюбській за сприяння у виданні книги.

